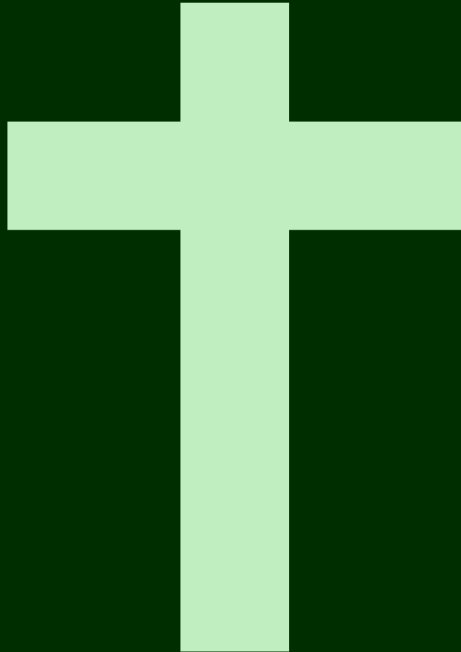

Buki Tabu Beyabeyana

Portions of the Old Testament in the Tubetube dialect of the
Bwanabwana language of Papua New Guinea

Buki Tabu Beyabeyana
Portions of the Old Testament in the Tubetube dialect of the Bwanabwana language of
Papua New Guinea
Hap Olpela Testamen long tokples Tubetube long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Switzerland

Language: Tubetube (Bwanabwana) (Bwanabwana)

Dialect: Tubetube

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-08-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Aug 2023 from source files dated 19 Aug 2022

042e5838-dfa8-53eb-a7b1-98ea25bec4b7

Contents

Buki Tabu Beyabeyana kainala mena

Walo-masala Buki Tabu Beyabeyana kainala mena kaiwena

Beyabeyana bolime 1925 koina Dokita Bilomilowa Buki Tabu Kaina Dobu ibui. Walo yawasosi, tubulao, sinalao yo tamalao sibaibaiwasosi sagu lalakina silobai kaiwena bukirine siyasili yo koina sinuwabui, sibaibaiwa siboitako, sibaibaiwa kabona sitau-taubala yo sikedukeduluma na tabe sibaibaiwa siyamala pasta, minista yo tupwaliyao siyamala toyakayakatai tomo kolila bukirine kaiwena. Sauga imamamalawe bukirine siyapaisowa dedei sibaibaiwa Milne Bay kalona mena besiele bwanabwana siya Goodenough, Fergusson, Normanby kolili yo tabe ala Bwanabwana circuit koina tabe. Koinaele, takawatoki Yaubada koina Buki Tabu Dobu kaiwena.

Na sauga waluwaluna bwaite koina Dimdim silaoma sisaguila kabo ala buki waluwaluli kainala koina talobaili. Kaba gite bwaite besiele. Bolime 2004 Buki Tabu Waluwaluna kainala mena talobai yo bolime 2016 Buki Tapwalolo kainala mena talobai. Na sauga bwaite koina bolime 2019 ala buki waluwaluna esana Buki Tabu Beyabeyana kainala mena talobai. Sowasowana tayaliyaya yo Yaubada tatobalan.

Na nige sowasowana buki bwaite kabui woli kaiwena imamamalawe yo ala tobui siya kali talam yakato Buki Tabu waluwalunamo kali talam sibui. Buki bwaite tupwatupwalimo kabuili ala kaba yasiyasili. Nuwana tem yaso waluwaluli siya kabo sibui tem siboma ali talam koina. Kanuwatui yo kakatai buibui bwaite idudulai na imayale toyasiyasili kolimiu. Tobuibui bwaite kakawatoki kolili Yaluyaluwa Tabuna ana sagu yo ana kabiymayale koina, sitonan kaiwe na kainala koina siyadudulai ala nuwamayale kaiwena, mwa sowasowana ala meli tapei buki waluwalunane bwaite koina.

This book is a selection of books and parts from the Old Testament in the Tubetube dialect of the Bwanabwana language of Milne Bay Province of Papua New Guinea

The Bwanabwana language is spoken by about 2,500 people who live on these islands:

Tubetube, Naluwaluwalu (Skeleton), Kwalaiwa, Koyagaugau (Dawson), Ole, Tewatewa, Anagusa, Ware, Kitai, Buyali, and Basilaki island

Illustration on page 304 by Louise Bass, © The British & Foreign Bible Society, 1994.

Illustrations on pages 5, 8, 12, 14, 18, 20, 21, 25, 32, 37, 39, 43, 48, 52, 57, 58, 78, 86, 91, 96, 97, 102 (both), 106, 108, 113, 117, 121, 122, 126, 127, 131, 135, 136, 139, 143, 147 (both), 148, 152, 156, 161, 173, 180, 189, 192, 195, 208, 219, 230, 233, 246, 284, 298, 460, 466, 476, 478, 483, 484, 487, 490, 502, 507, 508, 509 and 510 are © 1996 David C. Cook. Used with permission.

Illustrations on pages 271, 273, 309, 316, 334, 336, 368, 377, 381, 382, 384 and 387 by Horace Knowles © The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995.

Illustrations on pages 281, 348, 353 and 354 by Horace Knowles revised by Louise Bass, © The British & Foreign Bible Society, 1994.

Illustrations on pages 386, 436 and 449 by Alice Paschal. Used with permission.

Colour photographs and illustrations are used by permission of the following individuals and organisations:

© Barry Beitzel/BiblePlaces.com, 2012

© Todd Bolen/BiblePlaces.com, 2012
© A.D. Riddle/BiblePlaces.com, 2012
© David Alexander/Lion Hudson Publishing
© Nazareth Village www.nazarethvillage.com
© Hank Dannecker, Jr., 2007
© Mark Evans
© Jim Henderson
© Ritsuo Ozaki

© 2019 Wycliffe Bible Translators (???)
Published 2006 — 526
Revised, expanded and published 2019 — 1,025
Printed in Korea
ISBN: ???

Kaba loya

Kaba yatubu

Walo bagubagunana

Buki bwaitete iwalo-masala bulibuli yo yanuwa yaulina kali yamayale, tomo ali yawatagili bagubagunana yo pwanoli ana tubu yo kamkamna ana laoma yanuwa yaulina mena. Yo tabe iwalo-masala gubesi na Yaubada yo tomo sikelabilabin toyawa.

Buki bwaite sowasowana tayakasa yakasa labui kolili

(1) Peina 1 ilau kanasiga peina 11 Bulibuli yo yanuwa yaulina kali yamayale yo tomo ali yawatagili yanuwa yaulina mena. Bwaite koina talobai Adama yo Ibe, Keni yo Eibeli, Nowa yo yalubwasi lalakina yo Babilon nume malamalawena edeededeli.

(2) Peina 12 ilau kanasiga peina 46 Isileli tubuliyao bagubagunali edeededeli. Baguna iya Abelamo iya tanuwatu-kalatan ana meli yo ana obiga Yaubada koina. Kabo natuna Aisake edeededena yo tubuna Yakobo esana labuina Isileli yo natunao yoli tuwelo, siya Isileli susu tuwelo kali toyatubu. Yosepa edeededena ginauli lalakina yo tabe Yakobo me natunao yo ali susuyao ali lau Itipita.

Bwagana buki bwaite iwalowalo-masala tomo kaiweli na iyamo ginauli lalakisosi-naele Yaubada ana paisowa. Buki bwaite Yaubada ana yamayamayale paisowana ikawa-yawasosiyani yo ana waloyameli ana tomoyao kaiweli ikabi-yakaiwe yakato kani simiyayai nige sowana simwawasi.

Nuwatu lalakiliyao buki bwaite kalona mena bwaite siyaele

Edeededeli toweya talobai?

Bulibuli yo yanuwa yaulina yo tomo ali yawatagili 1:1—2:25

Pwanoli yo kamkamna ali tubu 3:1-24

Adama yo ilau Nowa koina 4:1—5:32

Nowa yo yalubwasi lalakina 6:1—10:32

Babilon nume malamalawena 11:1-9

Semi yo ilau Abelem 11:10-32

Abelamo yo Aisake peina 12—peina 26

Yakobo edeededena peina 27—peina 36

Yosepa yo kanakavao 37:1—46:7 yo 46:28-30

Kaba yatubu koina Yaubada ginauli meuloili iyamayaleli

¹ Sauga bagubagunana koina Yaubada bulibuli yo yanuwa yaulina iyamayaleli.

² Baguna yanuwa yaulina gaibu molosina, waila bwagabwaga, nige mayale koina yo nige naga kana koleya iyawatagili besiele sauga kabona. Yaubada Yaluyaluwana igayagayai-keikeile waila pwatana mena.* ³ Kabo Yaubada iwalo iba, “Mayale, kuyawatagili.” Kabo mayale iyawatagili. ⁴ Yo Yaubada mayale igitai inamwanamwa yo iyaliyaya. Kabo iyakasa mayale ipeisuwalan boniboniyai koina. Boniboniyai ipei boniyai koina yo mayale ipei kaliyate koina. ⁵ Mayale koina Yaubada esana ipei Kaliyate yo boniboniyai koina esana ipei Boniyai. Kabo muli mena boniyai ilau yo malala ilaoma, kaliyate kaigeda.

⁶ Kabo Yaubada iwalo iba, “Sowasowaga kuyawatagili yo waila kuyakasali.” ⁷ Mwa koina waila tupwana isae kewa mena yo tupwana imiyamiya na sowasowaga iyawatagili luwaluwali mena. Yo iyawatagili besiele. ⁸ Yo Yaubada sowasowagane esana ipei Bulibuli. Kabo muli mena boniyai ilau yo malala ilaoma, kaliyate labui.

* **1:2** Nuwana tawaloba Yaubada Yaluyaluwana ikatukatububu ana paisowa kaiwena

⁹ Kaba Yaubada iwalo iba, “Waila bulibuli yaulina mena kwalaoma kwapatukaigeda, kabo bwatano leleyanna iyawatagili.” Yo iyawatagili besiele. ¹⁰ Mwa Yaubada bwatano leleyanna esana ipei Yanuwa Yaulina yo waila siya silaoma sipatukaigeda esana ipei Kalita. Kaba Yaubada ana paisowa igitai inamwanamwa. ¹¹ Kaba Yaubada iwalo iba, “Kawasi me patuli, wakin bwatano mena. Mayau uweuwe me patuli, wakin besiele mayau kami koleya uloi uloi yanuwa yaulina mena.” Yo iyawatagili besiele. ¹² Kaba kawasi me patuli sakin bwatano mena yo mayau uweuwe me patuli sakin besiele mayau kali koleya uloi uloi. Yo Yaubada ana paisowa igitai inamwanamwa. ¹³ Kabo muli mena boniyai ilau yo malala ilaoma, kaliyate yaiyona.

¹⁴ Kaba Yaubada iwalo mayale siyawatagili bulibuli mena na siyakasali kaliyate kana mayale yo boniyai kana mayale, siya kilakilalao bolime yo waikena yo kaliyate kali sauga kaiweli. ¹⁵ Kaba Yaubada iwalo kolili iba, “Kwalala bulibuli mena na yanuwa yaulina imayale.” Yo iyawatagili besiele. ¹⁶ Yaubada dabwelo yo waikena iyamayaleli, dabwelo kaliyate mena ilala yo waikena boniyai mena ilala yo utuyao besiele, ¹⁷ ipeili bulibuli dedeina mena yakato mayale siwolena yanuwa yaulina kaiwena, ¹⁸ na tem kaliyate yo boniyai siloina-yagili silala simayale na mayale yo boniboniyai siyakasali. Yo Yaubada ana paisowa igitai inamwanamwa. ¹⁹ Kabo muli mena boniyai ilau yo malala ilaoma, kaliyate esopali.

²⁰ Kaba Yaubada iwalo iba, “Yamayamayale meyawasimiu kwadebalala na kalita kwayakalapowon. Besiele man, kwadebalala na kwaeva-keikeile bulibuli yo yanuwa yaulina sonosonogali kwayakalapowon.” ²¹ Mwa koina Yaubada yamayamayale lalakili kalita mena iyamayaleli, siya kali koleya uloili uloili sinunununu-keikeile kalita mena iyamayaleli. Besiele tabe man siya sievaeva kali koleya uloili uloili iyamayaleli. Yo Yaubada ana paisowa igitai inamwanamwa. ²² Kaba Yaubada iwalo-muloloili iba, “Yamayamayale meyawasimiu, kwadebalala na kalita kwayakalapowon. Man, kwadebalala yanuwa yaulina mena.” ²³ Kabo muli mena boniyai ilau yo malala ilaoma, kaliyate valigigi.

²⁴⁻²⁵ Kaba Yaubada iwalo iba, “Yamayamayale kami koleya uloi uloi, yo ginauli neneneneli kwayawatagili kwadebalala yanuwa yaulina mena.” Yo iyawatagili besiele. Mwa koina Yaubada yakayakan meuloili, sokasokali yo manamanasamli, lalakili yo kikiuli kali koleya uloili uloili simiyamiya bwatano pwatana mena iyamayaleli. Yo Yaubada ana paisowa igitai inamwanamwa.

²⁶ Muli mena Yaubada iwalo iba, “Sauga bwaite koina tomo tayamayale makamakayaula yo kala koleya besiele. Na iya kani iye yo man yo yamayamayale meuloili iloinayagili.” ²⁷ Yaubada tomo iyamayale iboma makamakayauna koina, kabo iyamayaleli tau yo sine. ²⁸ Kaba Yaubada iwalo-muloloili iba, “Kwadebalala yo yanuwa yaulina kwayakalapowon yo kwaloineyan. Iye kalita mena yo man yanuwa yaulina mena yo yamayamayale meuloili yo ginauli meuloili me yawasili bwatano mena silolokeikeile kwaloineyanagili.” ²⁹ Kabo muli mena Yaubada iwaloyoi iba, “Wagitai, kawasi meuloili mepatuli yaeliwa meuloili bwatano mena simiyamiya tabe mayau meuloili mepatuli uweli kolili simiyamiya kamiu kaiwena. ³⁰ Tabe kawasi kalakalawana meuloina yaolegili yamayamayale meuloili yo man meuloili yo ginauli sinenenene bwatano mena yo ginauli meuloina meyawasili simiyamiya kolili sikekan.” Yo iyawatagili besiele. ³¹ Yo Yaubada ana paisowa meuloina igitai kali koleya sinamwanamwasosi. Kabo muli mena boniyai ilau yo malala ilaoma, kaliyate sikisi.

2

¹ Bwaine besiele bulibuli yo yanuwa yaulina yo ginauli meuloina Yaubada iyamayaleli. Ana paisowa meuloina iyemwawasi. ² Muli mena kaliyate sebenna

(7) koina Yaubada ana paisowa igitai imwawasi mwa ikaiyawasi. ³ Kabo Yaubada kaliyate seben iwalo-muloloi yo iyakasisiyan kaiwena kaliyatene bwaite koina ikaiyawasi ana yamayamayale paisowana meuloina koina.

Tano Ideni

⁴ Yaubada bulibuli yo yanuwa yaulina iyamayaleli imwawasi yo edeededena bwaite besiele. Saugana Yeoba Yaubada bulibuli yo yanuwa yaulina iyamayaleli yo tomo tabe iyamayale. ⁵ Baguna nige naga mayau yabo o nuwana kawasi yabo ikikin-yawatagilima bwatano mena, nuwana ule mena, nuwana tano mena kaiwena Yaubada nige naga galewa iyayataluyama bwatano iyayabuta yo nige tomo ipapagan na yakato bwatano ikatububunan na igiyali. ⁶ Na waila idoga-saema bwatanone pwatana meuloina iyabuta. ⁷ Yaubada bwatano kauna ikalai kabo koina tomo iyamayale. Kabo yawasina iyui-panaisan isuna koina kabo iyamala tomo meyawasina. ⁸ Kabo Yaubada tano iyamayale dedei tete bomatu mena, bwaimwa Ideni koina, kabo tomone iyamayalewa ipei tanone koina.* ⁹ Yaubada mayau uloina uloina kali koleya namwanamwali yo kanli namwanamwali kekan kaiwena ikumaili bwaine koina na tanone luwaluwalina mena mayau labui ikumaili, yabo yawasi kana mayau yo yabo naenaena yo namwanamwana kali katai mayauna. ¹⁰ Yalubwasi yabo kikiuna ididi ilaoma tano Ideni luwaluwalina mena ididi-utusi ilobi na sauga meuloina tanone iyabuyabuta. Kabo yalubwasine lagalaganao esopali ipaisowaili siyamala yalubwasi kulukulunao. ¹¹ Yalubwasi bagubagunana esana Paison, iya dedei Abila meuloina ididi-takikilan. ¹² Na dedeine koina gole imiyamiya, golene inamwanamwasosi. Tabe mayau yabo ikin dedeinane koina iya sikalai na koina olo bwalaina namwanamwana sipaisowai yo veku dubadubali kali koleya namwanamwali simiyamiya tabe. ¹³ Yalubwasi labuina esana Gaiyon, iya dedei Kusa meuloina ididi-takikilan. ¹⁴ Waila yaiyonana Taigilis, iya ididilau yanuwa Asiliya tete bomatu mena yo waila esopalina esana Yupeleitisi. ¹⁵ Yaubada tomone ikalai yo ipei tano Ideni koina na iyapaisowa yo igitai-kalatan. ¹⁶ Kabo iwalo koina iba, "Sowasowana bwaite mayau meuloili tanone kalona mena kanliyao kolili ukekan, ¹⁷ na naenaena yo namwanamwana kali katai mayauna kanna tabu koina ukwekekan, kaiwena sauganane tem ukwan kani kuboita."

¹⁸ Kabo muli mena Yaubada iwaloba, "Nige inanamwanamwa tem tomo kaigedamo imiyamiya. Sowasowana kana togelugelu yabo yayamayale na mekanakava simiyamiya." ¹⁹⁻²⁰ Na Yaubada yakayakan meuloili iyamayaleli, siya silolokeikeile bwatano pwatana mena yo siya sievaeva sowasowaga bwagabwaga mena, kabo iyoganli ilawagilima tomone koina na igitagitali toisabo esa kani iwolegili. Kabo tomone yakayakan siya sokasokali yo manamanasamli yo siya man sievaeva-keikeile meuloili esaliyao iwolegili. Na bwaine kamwasane koina yakayakan meuloili esaliyao sikalaili. Na Adama nige naga kana togelugelu yabo ilolobai yakato kana tosagu namwanamwana. ²¹ Kabo Yaubada tomone kenomate lalakina iwolena koina. Saugana ikenokeno kabo lusulusuna kaigeda ikalai yo kwapina iyapatu-yavivilayoi. ²² Yo lusulusune ikalaiyama tomone koina kabo koina sine iyamayale. Imwawasi kabo iyoganama koina. ²³ Saugana tomone sinene igitai iba, "Ee bwaite kagu lonamwa yawasosi ele iya, kaiwena tuwatuwana ilaomaya tuwatuwagu koina yo bulumana ilaomaya bulumagu koina kabo esana yapei sine, kaiwena iya iyamayaleyamaya tau yona koina." ²⁴ Bwaite kaiwena tau tamana yo sinana ilogabaegili ilau mewainena simiya-kaigeda, kabo yoli labuine siyamala kwapi kaigeda. ²⁵ Na Adama yo wainena sikowakowa na iyamo nige simwamwalimwaline.

* **2:8** Kita tawaloba tano na kana katai bwaite besiele, dedeine ilalaki yo kalona mena mayau yo kawasi sikinkin kali koleya namwanamwali simiyamiya tomone ali kaba kekan kaiwena

3

Adama yo Ibe Yaubada ana lolina silikwai

¹ Yakayakan meuloili Yaubada iyamayaleli na kaloli mena weso isonoga-gabaegili na sonogane naenaena. Mwa wesone ineli-mwakomwakota sine koina iba, “Gubesi, Yaubada mayau meuloili tano kalona mena kanliyao iyakasisi-yagili tabu wakakanli?”

² Kabo sine weso kainana iyamaisa iba, “Sowasowana bwaite mayau meuloili tano kalona mena kanliyao kakanli, ³ bwaimwanamo mayau bwaite ikin tano luwaluwalina mena kanna nige sowasowana kakan. Yaubada iwalo kolimai iba, ‘Mayaune bwaite kanna tabu wakakan, tem wakabi-tonan kani kwaboita.’”

⁴ Mwa wesone iwalolau sinene koina iwaloba, “Nigele, kani nige kwaboboita.

⁵ Yaubada iwalo bwaite besiele kaiwena ikatai tem saugana wakan, kani manimiu silala na ginauli meuloina namwanamwana yo naenaena wakatai yo komiu kani besiele Yaubada.” ⁶ Sinene mayau igitai kana koleya inamwanamwa yo kanna inamwanamwa kekan kaiwena kabu inuwanuwatu iba, “Inamwanamwamo tem yakan kabu meyagu nuwamayale.” Kabu mayaune kanna ikalai ikan na tupwana iwolena wainena ikan. ⁷ Kabu manli ilala yo sigitaili yakato sikowakowa kabu fig* liguli sikalaili yo sikonali yoli kali kokaukasi.

⁸ Dabwelo isuguko lolau molosi mena Yaubada ilalaoma daguguna sibenalan tanone kalona mena kabu silau sikeno-wadam mayau luwali mena. ⁹ Kabu Yaubada iyoga taune koina iba, “Toweya kowaele?” ¹⁰ Taune kainana iyamaisa iba, “Kaekaem daguguna yabenalan kulalaoma tanone kalona mena, kabu yamatausi mwa yakeno-wadam kaiwena yakowakowa.” ¹¹ Kabu Yaubada iba, “Gubesi mwa ukwatai yakato kowa ukowakowa? Yaiya am wasa iyeyawa? Nuwana mayauwa yayayakasisi-yanwa kanna ukwan?” ¹² Mwa taune iba, “Sinewa kuyeyeyamawa mekaukava, iya mwa mayaune kanna tupwana iyeyama yakan.” ¹³ Kabu Yaubada iwalolau sinene koina iba, “Gubesi mwa uginauli besiele?” Mwa sinene iba, “Weso imwakota-yagau mwa yakalai yakan.”

Yaubada tomo yo weso kali maisa iwalowen

¹⁴ Mwa Yaubada iwalo wesone koina iba, “Kaiwena ginauli bwaite kupaisowai kabu sauga bwaite yakawa-gulaiwo maisam yawalowen. Kam polowe yakayakan sokasokali yo manamanasamli meuloili kali polowe ilalaki-gabaegili yawasim ana miyamiya meuloina koina, kani diyam koina kunene bwatano mena yo kau koina ukekan sauga meuloina. ¹⁵ Na yawalo koliwo kowa mekamkava sine kwaekalokalomagigi-lagimiu, besiele tabe natumwao yo sinene natunao siekalokalomagigi-lagili. Natunao kulukulum yo natumwao kulukululi kani sikogao-gaoli yo kowa yo natumwao kae kelukeluli kani kwaletaili.”

¹⁶ Kabu iwalo sinene koina iba, “Kani am siumane koina polowe sibaibaiwa kulobaili yo am kabi koina kamkamna lalakina kulobai. Na iyamo wainem kana nuwanuwatu ilalaki koliwo na kani iya iloiloila-yagiwo.”

¹⁷ Kabu iwalo Adama koina iba, “Kowa wainem ana edeedede kumuliya mwa mayau kanna bwaite yayakasisi-yan ukwan. Kaiwena bwaite kupaisowai kabu sauga bwaite bwatano yakawa-gulai. Yawasim ana miyamiya meuloina koina kupaisowa kaikaiwe yo kamkamna kulobai muli mena kabu kanna ukwan. ¹⁸ Kabu bwatanone koina samasamali yo kawasi naenaeli kani sikinma na kowa kani mayaune sikinkin bwagabwaga tanone koina kolili kani ukekan. ¹⁹ Kani am paisowane koina ukwamweyai kabu kan kulobai kanasiga kupileyoi bwatano mena iya koina mwa yayamayalewo. Kaiwena kowa bwatano kauna mwa kani kupileyoi kaune koina.”

* 3:7 Mayau fig kana koleya besiele damaya

²⁰ Adama wainena esana ipei Ibe kaiwena iya tomo meuloili meyawasili sinali.[†]
²¹ Kabo Yaubada yakayakan kwapina ikalai Adama yo wainena kali kaleko ipaisowaili mwa iyalikwali. ²² Mwa Yaubada iba, “Tomo ginauli meuloina namwanamwana yo naenaena sikatai besiele kita. Nige sowasowala yawasi mayauna kanna tatalamwan tabe sikalai sikan na yawasili simiyayai.” ²³ Kabo Yaubada itawoili siyawatagili tano Ideni koina, mwa bwatanone iyayamayalene koina iwalo ilau igiyali. ²⁴ Saugana yoli labuine itao-yawatagilagili imwawasi kabo aneloseyao me ali kaleya kelepana wedowedolili ipeili tano Ideni tete bomatu mena. Kaleya kelepana wedowedoliline siyagayaga-keikeile-yagili tanone dedeina meuloina koina. Siya sitotolo tanone sigitekalatan tabu tomo yabo ilalau yawasi mayauna koina.

4

Keni kanakava Eibeli iunuyamate

¹ Adama mewainena Ibe sikenokeno, mwa isiuma kabo natuna tauna ikabi. Ibe iba, “Yaubada ana sagu koina melumelu tauna yalobai.” Kabo esana ipei Keni.*
² Yo tabe yaboyoi kanakava Eibeli isiumayan yo ikabi. Kabo iyamala sipi kali togite-kalatan na Keni iyamala topaisowa tano. ³ Kabo muli mena Keni ana tano kanna tupwana ikalai yo igabu iyamala ana pwaoli Yaubada koina. ⁴ Eibeli ana sipi kabi baguna melumeluna namwanamwana ikalai yo iunuyamate yo igabu iyamala ana pwaoli Yaubada koina. Mwa Yaubada Eibeli ana pwaoli kaiwena iyaliyaya, ⁵ na Keni ana pwaoli kaiwena nige iyaliyaya. Kabo Keni imunamunai lalakina me ana nuwanae. ⁶ Kabo Yaubada iwalo Keni koina iba, “Tawae kaiwena kumunamunai me am nuwanae? ⁷ Nuwana tem am paisowa idudulai kani yayaliyaya koliwo. Na tem am paisowa inae naenaena iyaele isanasana nuwanuwana ikalaiwo. Na kutonan kaiwe naenaenane ukwaiwe-gabaen.” ⁸ Kabo Keni iwalo kanakava Eibeli koina iba, “Talau talokeikeile ule mena.” Saugana silau ule mena kabo Keni isagena-tolo kanakava iunuyamate. ⁹ Kabo Yaubada iwalo Keni koina iba, “Kamkava Eibeli toweya?” Keni kainana iyamaisa iba, “Nige yakakatai. Yakato yau kaukava kana togite-kalatan?” ¹⁰ Mwa Yaubada iba, “Tawae kaiwena ginauli naenaena bwaite kupaisowai? Kamkava kwasinena ididi-lobi bwatano mena yo ivalavalam koliyau. ¹¹ Kamkava kuunuyamate yo kwasinena bwatano mena kupului kabo yakawa-gulaiwo yawalo bwatano inae nige tabe sowasowam kupaisowa yoi. ¹² Saugana tem ukumai bwatanone kani nige am paisowane uwena kulolobai. Kani nige am kaba miya yawasosi ipapagan, na ukwasakwasa-keikeile yanuwa yaulina mena.” ¹³ Kabo Keni iwalo Yaubada koina iba, “Maisa bwaite ilalakisosi mwa nige sowasowagu yakalai. ¹⁴ Na kutawoiyauko nige tabe sowasowana bwatanone koina yapaisowa yoi mwa kagu mwayaga iyai manim mena. Nige yagu kaba miya yawasosi ipapagan, bwaimwanamo yakwasakwasa-keikeile yanuwa yaulina mena. Na tem tomo silobaiyau kani siunuyamateyau.” ¹⁵ Kabo Yaubada iwalo Keni koina iba, “Nigele, tem tomo iunuyamateo, ana paisowane maisana yayamaisa koina kani ilalakisosi.” Kabo Yaubada kilakilala yabo ipei Keni yona koina yonane itabuwan na tem tomo Keni silobai nige sowasowana siunuyamate. ¹⁶ Mwa Keni ilau ilosuwala kana mwayaga iyai Yaubada manna mena, ilau imiya yanuwa esana Nodi[†] iyaele Ideni dedei tete bomatu mena.

Keni kana mumuga edeededeli

¹⁷ Keni mewainena sikenokeno mwa isiuma yo ikabi kabo melumelu esana sipei Inoke. Na Keni wauwau waluwaluna isepa yo yanuwa lalakina ipaisowai mwa

[†] 3:20 Kaina Ibeliu koina esanane Ibe daguguna besiele meyawasina * 4:1 Kaina Ibeliu koina walone Keni daguguna besiele yalobai [†] 4:16 Nodi kana bui yanuwa kwasakwasa-keikeilena

natuna Inoke esana ipei-panaisan yanuwane koina. ¹⁸ Kabo muli mena Inoke natuna ikabi esana Iladi. Na Iladi natuna esana Meluyael kabo Meluyael natuna esana Metusaela na Metusaela natuna esana Lemeki. ¹⁹ Lemeki sinesineo labui ikasolanagili yabo esana Eda yo yabo esana Sila. ²⁰ Eda ikabi natuna esana Yabala. Na iya tokwasa baguna ana nume palai koina imiyamiya na sipi, gouti yo bulumakau igitegite-kalatagili. Bwaite mumugane iya kana toyatubu. ²¹ Kanakava esana Yubala na iya api yo igo kali tovenuvenu. Na venune bwaite mumugana ilaomaya iya koina. ²² Sila ikabi natuna esana Tubal-Keni iya ana paisowa kopa yo aeyan kali topaisowa. Na duna esana Nama. ²³ Lemeki iwalo-saesae wainenao kolili iba, “Eda yo Sila, kwabenali koliyau yau Lemeki waineguwa komiu yagu walo kwabenalagili. Kilakai yabo iunuiyau mwa kaiwena yau yaunuyamate, ²⁴ kabo tomone iya kagu tounuyamate maisana ilalakisosi kabo muli mena Keni kana tounuyamate maisana.”

Adama yo Ibe natuli yaboyoi

²⁵ Adama mewainena sikenokeno kabo isiuma mwa ikabi natuna tauna. Ibe iba, “Yaubada natugu yaboyoi tabe iyeyama Eibeli miyalaena kaiwena Keni Eibeli iunuyamate.” Kabo natuna esana ipei Seti. ²⁶ Kabo muli mena Seti natuna ikabi esana ipei Inosi. Na sauganane koina tomo siyatubu sitapwatapwalolo Yaubada koina.

5

Adama kana kulutubu edeededena

¹ Adama me natunao kali kulutubu edeededena besiele bwaite. Saugana Yaubada tomo iyamayale yo iya iboma makamakayauna koina iyamayale. ² Iyamayaleli tau yo sine kabo iwalo-muloloili kabo esaliyao ipeili “tomo”. ³ Adama ana bolime andeledi teti (130) kabo natuna tau yaboyoi ikabi. Melumelune kana koleya besiele Adama. Kabo esana ipei Seti. ⁴ Seti ana kabi mulina mena Adama imiyamiya yoi bolime 800 yo kalona mena natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao yoi ikabili. ⁵ Na Adama ana bolime meuloina 930 ilobai kabo iboita.

⁶ Seti ana bolime 105 kabo natuna ikabi esana Inosi. ⁷ Inosi ana kabi mulina mena Seti imiyamiya bolime 807 yo kalona mena natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ⁸ Na Seti ana bolime kana baibaiwa 912 ilobai kabo iboita. ⁹ Inosi ana bolime 90 kabo natuna ikabi esana Kenani. ¹⁰ Kenani ana kabi mulina mena Inosi imiyamiya bolime 815 yo kalona mena natunao tataoliyao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ¹¹ Na Inosi ana bolime meuloina 905 ilobai kabo iboita. ¹² Kenani ana bolime 70 kabo natuna ikabi esana Malaleli. ¹³ Malaleli ana kabi mulina mena Kenani imiyamiya bolime 840 yo kalona mena natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao ikabili. ¹⁴ Na Kenani ana bolime meuloina 910 ilobai kabo iboita. ¹⁵ Malaleli ana bolime 65 kabo natuna ikabi esana ipei Yaledi. ¹⁶ Yaledi ana kabi mulina mena Malaleli imiyamiya bolime 830 yo kalona mena natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ¹⁷ Na Malaleli ana bolime meuloina 895 ilobai kabo iboita. ¹⁸ Yaledi ana bolime 162 kabo natuna ikabi esana Inoke. ¹⁹ Inoke ana kabi mulina mena Yaledi imiyamiya bolime 800 yo kalona mena natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ²⁰ Na Yaledi ana bolime 962 ilobai kabo iboita. ²¹ Inoke ana bolime 65 kabo natuna ikabi esana Metusela. ²² Na Metusela ana kabi mulina mena Inoke ikelabilabin Yaubada koina bolime 300 yo kalona mena natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ²³ Na Inoke ana bolime 365 ilobai. ²⁴ Inoke ikelabilabin Yaubada koina kabo kaliyate yabo koina Yaubada Inoke ikalai ilawan mwa nige tabe sigigitaiyoi.

²⁵ Metusela ana bolime 187 kabo natuna esana Lemeki ikabi. ²⁶ Lemeki ana kabi mulina mena Metusela imiyamiya bolime 782 yo kalona mena natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ²⁷ Na Metusela ana bolime 969 ilobai kabo iboita. ²⁸ Lemeki ana bolime 182 kabo natuna tauna ikabi. ²⁹ Kabo iba, “Beyabeyana Yaubada bwatano ikawa-gulai kabo tapaisowa kaikaiwe yo takamkamna. Na bwatanone ana

paisowa koina melumelune bwaite kani iyakaiyawasila, kabo esana yapei Nowa.”
³⁰ Nowa ana kabi mulina mena Lemeki imiyamiya bolime 595 yo kalona mena natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ³¹ Na Lemeki ana bolime 777 ilobai kabo iboita. ³² Nowa ana bolime 500 kabo natunao ikabili esaliyao Semi, Ami yo Yapeta.

6

Tomo ali lopwano

¹ Saugana tomo sibaibaiwa sidebalala yanuwa yaulina mena natuliyao sinesineo sibaibaiwa sikabili. ² Na bulibuli tomonliyao tatao yanuwa yaulina tomonliyao natuliyao sinesineo sigitaili kali koleya sinamwanamwasosi kabo tataone silobi yanuwa yaulina mena na sinesineone siya nuwanuwali sikalaili na sikasolanagili. ³ Kabo Yaubada iwaloba, “Yawasi bwaite yaolena tomo kolili kani nige imimiyayai. Siya kani yawasiliyao simwawasi. Kabo yawasili kana mamalawe besiele bolime 120.” ⁴ Na saugana bulibuli tomonliyao mekalikavao yanuwa yaulina tomonliyao natuliyao siken-toyawa mwa sikabi natuliyao tomo lalakiliyao yo saliyaliyao malamalaweli. Natuliyaone siyamala tomo bagubagunali yo esaliyao silalaki ali paisowa namwanamwana kaiwena. ⁵ Yaubada igitai tomo ali pwanoli ilalakisosi yo nuwatu naenaena sinuwanuwatuili kateli mena. ⁶ Mwa Yaubada me ana nuwanae iba, “Tawae kaiwena yayamayaleli yapeili yanuwa yaulina mena na naenaena siginauli.” Kabo katena ikamkamna lalakina. ⁷ Kabo Yaubada iba, “Tomo bwaite siya yayamayaleli mekalikavao yakayakan siya silolokeikeile siya meyawasili yo siya sievaeva, meuloili kani yaemwawasili, nuwagu inae tawae kaiwena kabo yayamayaleli.” ⁸ Na Yaubada Nowa ikawa-namwanamwa-yan yo iyaliyaya kaiwena.

Yaubada iwalo Nowa waga ipaisowai

⁹ Na Nowa menatunao edeededeli bwaite besiele. Nowa mumugana idudulai yo iya ibomamo tomo luwali mena nige ana naenaena ipapagan, na mekanakava Yaubada sikelabilabin simiyamiya. ¹⁰ Nowa natunao tatao yayiona esaliyao bwaite, Semi, Ami yo Yapeta.

¹¹ Na Yaubada manna mena tomo yanuwa yaulina ali paisowa inaesosi mwa unuyamate ikaiwe dedei meuloina kolili. ¹² Yaubada igitai yanuwa yaulina mena tomo meuloili mumugali sinaesosi. ¹³ Kabo Yaubada iwalo Nowa koina iba, “Yagu nuwatu tomo meuloili yanuwa yaulina mena kani yaunuyamateli simwawasi, kaiwena unuyamate ikaiwe dedei meuloina kolili. ¹⁴ Kabo mayau namwanamwali ukwalaili kutalili am waga yabo kupaisowai, na biliutusi kaloli mena uginaulili ukebalili kalona meuloina yo dedeina meuloina kolili. ¹⁵ Na uginauli besiele bwaite. Kana mamalawe 140 mita, kana magaga 23 mita yo kana sae 13 mita yo tupwana. ¹⁶ Pwatana ukwatoi yo kana magaga kana lalaki besiele 50 sentimita (cm) imiyamiya. Yo kana magaga ugite-sipwai kupei yo kana gamwa kupaisowai dedeina mena yo kalona mena kana nakanaka yayiona kupaisowaili, yabo yauli mena, yabo luwaluwalina mena yo yabo kewana mena. ¹⁷ Na yau kani galewa lalakina yayatalu yanuwa yaulina mena na idoga yo yalubwasi lalakili na kani ginauli meuloina meyawasili yasibayanaeli yo ginauli meuloina yanuwa yaulina pwatana mena siboita. ¹⁸ Na kani kelabilabin kamwasana* yayatubu koliwo. Kowa mekamkavao wainem, natumwao yo waineliyao kwalusae waga mena. ¹⁹⁻²⁰ Man siya sievaeva meuloili yo yakayakan siya silolokeikeile yo siya sinenenene meuloili, labui labui, tau yo sine, ukwalaili, mekamkavao kwalusae waga mena, tabu kisi siboita yalubwasi koina.

* **6:18** Kaina Dimdim koina siba covenant

²¹ Besiele kamiyo yo kali uloi uloi ukwatububu-nagili ukwele-gogonan.” ²² Kabo Nowa ginauli meuloina ipaisowaili besiele Yaubada ana nuwatu.

7

Yalubwasi idoga isae

¹ Kabo kaliyate yabo Yaubada iwaloyoi Nowa koina iba, “Yaso bwaite kalona mena yagitai kubomamo mumugam idudulai kabo mekamkavao am susuyao kwalau kwalusae waga mena. ² Siya yakayakan yatalam kan yo pwaoli kaiwena tau yo sine kali baibaiwa seben mekalikavao mewaineliyao ukwalaili. Yo yakayakan siya nige yatatalam kan yo pwaoli kaiwena labui labui mewaineliyao ukwalaili. ³ Na man meuloili siya sievaeva kali baibaiwa seben me waineliyao ukwalaili. Na ukwalaili mekamkavao kwalusae waga mena, kabo man kali koleya uloina uloina yanuwa yaulina mena simiyamiya tabu kisi simwawasi, ukwalaili mekamkavao kwalusae. ⁴ Kaliyate seben imwawasi kabo kani yawalo kaliyate poti (40) yo boniyai poti galewa italu. Kabo yamayamayale meuloili yayamayaleli yaemwawasili.” ⁵ Kabo Nowa ginauli meuloina ipaisowaili besiele Yaubada ana walo.

⁶ Na Nowa ana bolime 600 kabo yalubwasi idoga. ⁷ Kabo mewainena, natunao mewaineliyao silusae waga mena na yakato yalubwasi siyabubu-gabaen. ⁸ Na mekalikavao yakayakan siya Yaubada italam kan yo pwaoli kaiwena yo siya nige itatalamwan yo man siya sievaeva yo yakayakan siya sinenenene, ⁹ meuloili bwaite, labui labui, tau yo sine, mekalikavao silusae waga mena besiele Yaubada ana walo. ¹⁰ Kaliyate seben imwawasi kabo yalubwasi iyawatagili idoga isae.

¹¹ Edeededena bwaite besiele. Nowa ana bolime 600 waikena labuina koina kana kaliyate 17 koina waila lalakina idoga-saema bwatano kalona mena yo bulibuli itasoke galewa lalakina italu. ¹² Kabo kaliyate poti yo boniyai poti galewa imiyamiya italutalu. ¹³ Kaliyatenane koina Nowa mewainena, natunao Semi, Ami yo Yapeta mewaineliyao silusae waga mena. ¹⁴⁻¹⁶ Na yakayakan sokasokali yo manamanasamli yo siya sinenenene yo man sievaeva, meuloili siya kali koleya uloi uloi labui labui, tau yo sine, mekalikavao Nowa silusae waga mena, besiele Yaubada ana walo. Na saugana Nowa ilusae kabo Yaubada waga kana gamwa ikausi. ¹⁷ Kaliyate poti yo boniyai poti yalubwasi iyaelemo idogadoga. Waila ilalakisosi kabo waga ipoulisae. ¹⁸⁻¹⁹ Waila iyaele ilalaki isaesae mwa waga ipoupouli yo iyaluyaluwan waila pwatana mena yo wailane koya isae-pwaikili, ²⁰ koya malamalaweli na yalubwasi isae-likwaili kana mamalawe besiele seben mita kana sae. ²¹⁻²³ Yamamayamayale meuloili yanuwa yaulina mena siboita, besiele tomo tabe. Ginauli meuloili meyawasili simiyamiya bwatano mena simwawasi. Yaubada meuloili iyemwawasili. Na Nowa mekanakavao siya wagane koina ileboili sinamwanamwa. ²⁴ Yalubwasi idogadoga yanuwa yaulina mena kaliyate kana baibaiwa 150 kaiwena.

8

Yalubwasi imwawasi

¹⁻³ Na Nowa mekanakavao yakayakan meyawasili waga mena Yaubada nige inunuwa-mwatainagili. Kaliyate 150 imwawasi kabo iwalo yaumai itowa yanuwa yaulina mena yo waila igumaguma, ilobilobi. Na waila lalakina nige idodoga-saema yoi yo galewa tabe nige itataluyoi. Kabo waila iyaele iguma ilaulau, ⁴ yo waikena sebenna (7) kana kaliyate sebertinna (17) koina waga imiyasio koya yabo pwatana mena bwaimwa dedei Alalati koina. ⁵ Waila iyaele igumaguma mwa waikena sanaulu (10) kana kaliyate bagubagunana koina kabo koya simayale silaulau.

⁶ Kaliyate poti yoi imwawasi, Nowa waga kana tomlape ipapaisowaiwa isoke, ⁷ yo aoao iyawasa ieva-yawatagili. Nige ipipileyoima waga mena na ievaeva-takitakikili

kanasiga waila imwawasi yo bwatano ileleyan. ⁸ Kabo bunetutu iyawasa ieva yoi na tem igitai waila igumako yo bwatano ileleyanko. ⁹ Na waila iyaelemo bwatano ikaukausi kabo bunetutu nige ana kaba towa ilolobai. Mwa ieva-pileyoi ilau waga mena, kabo Nowa nimana iyagaya-yawatagilan mwa bunetutune itowa nimana mena yo ipei-luseyan. ¹⁰ Nowa isanasana kaliyate seben imwawasi, kabo bunetutu iyawasa yoi iyawatagili. ¹¹ Lolau mena bunetutune ieva-pileyoi Nowa koina olibe lagalagana kilaina yabo ikapu-kalatan gamwana mena. Kabo Nowa ikatai yakato waila igumako. ¹² Yo tabe isanasana yoi kaliyate seben imwawasi, kabo bunetutu iyawasa yoi iyawatagili. Na sauganane koina nige ipipileyoima Nowa koina. ¹³ Nowa ana bolime 601, waikena bagubagunana kana kaliyate bagubagunana koina waila igumako yo bwatano ileleyan. Mwa Nowa waga pwatana isoke-gabaen kabo manna ilau igitai bwatano pwatana ileleyanko. ¹⁴ Na waikena labuina kana kaliyate 27 na koina bwatano ileleyan molosi.

¹⁵ Mwa Yaubada iwalo Nowa koina iwaloba, ¹⁶ “Mewainem yo natumwao mewaineliyao waga kwalogabaen wakaisulu yauli mena. ¹⁷ Man siya sievaeva yo yakayakan meuloili ukwalaili mekamkavao kwayawatagili yauli mena kabo siya kani sibomayoi sidebalala yanuwa yaulina mena.” ¹⁸ Kabo Nowa mewainena yo natunao mewaineliyao waga silogabaen siyawatagili yauli mena. ¹⁹ Kabo man siya sievaeva yo yakayakan meuloili meyawasili siyawayawatagili yakasa koina.

Yaubada ana waloyameli Nowa koina

²⁰ Kabo Nowa kaba pwaoli ipaisowai mwa man yo yakayakan siya Yaubada italam pwaoli kaiwena tupwali ikalaili kolili ipwaoli kaba pwaoli koina. ²¹ Saugana Yaubada pwaoline bwalaina namwanamwana ibenalan kabo iwaloba, “Kani nige sauga yabo yanuwa yaulina yakakawa-gulai yoi tomo ali paisowa kaiwena, kaiwena yakatai nuwatu naenaena tomo sinuwanuwatuili kateli mena siyatubu ali sauga gagagili koina. Yo kani nige sauga yabo yakayakan meuloili yasisibayanaeli yoi besiele yaginauliyako kolili. ²² Yanuwa yaulina miyamiyana koina, sauga kuma yo sauga kelikeli, sauga tulutulu yo sauga wedowedoli, galewa yo dabwelo, kaliyate yo boniyai simiyamiya silaulau kani nige simwamwawasi.”

9

¹ Kabo Yaubada Nowa yo natunao iwalo-muloloili iwaloba, “Kwadebalala yo kwabaibaiwa na yanuwa yaulina kwaloyakalapowon. ² Yakayakan meuloili, siya silolokeikeile yo siya sievaeva yo siya sinenenene yo iye meuloili kalita mena simatausagimiu mwa yapeili ami lolina koina kwaloinayagili. ³ Ginauli meuloili meyawasili kolili wakekan. Sauga bagubagunana koina kawasi patuli yo mayau liguliyao yaeliwa kami, na sauga bwaite ginauli meuloina yaeyawa kolimiu kekan kaiwena. ⁴ Na buluma kwasikwasinena tabu ukwakan, kaiwena yawasi imiyamiya kwasinene koina. Kaiwena kwasinene meyawasina kabo yayakasisi-yan. ⁵ Na tem yakayakan yabo tomo yabo kwasinena iyadidi yo yawasina imwawasi, kani maisana ilobai. Besiele tem tomo yabo kanakava kwasinena iyadidi yo yawasina imwawasi kani maisana ilobai. ⁶ Tem tomo yabo kanakava yawasina ikele-gabaen, kani tomone tounuyamatene siunuyamate kaiwena yau Yaubada tomone yayamayale yaboma makamakayaugu koina. ⁷ Na sowasowana kwadebalala yo kwabaibaiwa na ami boda ilalaki yanuwa yaulina mena.”

⁸ Kabo Yaubada iwalo Nowa me natunao kolili iwaloba, ⁹ “Sauga bwaite koina kelabilabin kamwasana kani yaginauli kolimiu yo kabo muli mena tubumiyao kolili tabe, ¹⁰ yo yamayamayale meuloili siya meyawasili kolili, man siya sievaeva, yakayakan siya silolokeikeile yo siya mekamikavao kwayawatagilima waga mena. ¹¹ Kabo yawaloyameli kolimiu kani nige sauga yabo yawawalo yoi yalubwasi

iyawawatagili yoi yo kani nige sowasowana yakayakan meuloili yaunuiyoili nige tabe yalubwasi yanuwa yaulina isisibayanae yoi. ¹²⁻¹³ Kani yau gilo yapei yaloyaloi kolili kabo iyamala kelabilabin kamwasana kana kilakilala. Kani yapaisowai kolimiu yo yamayamayale meyawasili meuloili kolili sauga ilalaoma kaiwena. ¹⁴ Saugana tem yaloyaloi siyawawatagili kewa mena yo tabe gilo wagitai, ¹⁵⁻¹⁶ kabo yagu kelabilabin kamwasana yanuwatu-kalatan bwaite yaginauli kolimiu yo yamayamayale meuloili meyawasili kolili yo kani nige yalubwasi idodoga yoi yo ginauli meuloina isisibayanae yoi. Saugana tem gilo yagitai yaloyaloi kolili kabo yanuwatu-kalatan kelabilabin kamwasanane miyamiya yaina.” ¹⁷ Na Yaubada iwalo Nowa koina bwaite besiele iba, “Gilo iya kelabilabin kamwasana kana kilakilala yapaisowai kolimiu yo yamayamayale meuloili kolili.”

Nowa oine koina inuma yauyaule

¹⁸ Nowa natunao siya siyawatagilima waga mena esaliyao bwaite, Semi, Ami yo Yapeta. Na Ami iya Kenani tamana. ¹⁹ Tomo yanuwa yaulina meuloili situbumaya Nowa natunao yoli yaionane kolili. ²⁰ Nowa iya topaisowa bagubaguna molosina, oine kana tano ipaisowai yo ikumai. ²¹ Sauga yabo koina Nowa oine koina inuma kabaleya mwa ikeno kowakowa ana palai kalona mena. ²² Kenani tamana Ami ilusae tamana ana keno kowakowa igitai mwa iyawatagili iyawasa kanakavao labui kolili. ²³ Kabo Semi yo Yapeta kaleko yabo tabatabana sikalai silusae gamwa mena isu labui koina sikabi-kalatan kabo me ali yakasisi dagelalali silaulau-wan silau tamali salina mena kabo kaleko koina siyakaboboi yo manli sipei-suwalan yakato tabu tamali ana kowakowa sigigitai. ²⁴ Na sauganane oine ana kaiwe imwawasi yo Nowa itolo kabo wasa ibenalan natuna Ami ana paisowa kaiwena. ²⁵ Kabo iba, “Sauga bwaite Kenani, iya Ami natuna, kani yakawa-gulai, iya iyamala topaisowa panpanna kanakavao kolili.” ²⁶ Yo iwaloyoi tabe iba, “Yaubada yatobalan iya Semi ana Yaubada na Kenani iyamala topaisowa panpanna Semi koina. ²⁷ Kabo yakawanoi Yaubada Yapeta ana dedei iyalalaki besiele tabe tubunao yo Semi tubunao simiya-dudulai. Na Kenani iyamala topaisowa panpanna koina.” ²⁸ Yalubwasi mulina mena kabo Nowa imiyamiya tabe bolime 350. ²⁹ Ana bolime meuloina 950 ilobai kabo iboita.

10

Yapeta tubunao

¹ Nowa natunao Semi, Ami yo Yapeta mekanakavao natuliyao yo tubuliyao edeededeli besiele bwaite. Yalubwasi mulina mena natuliyao sibaibaiwa sikabili. ² Yapeta natunao tatao siya Gomeli, Magogo, Madai, Yavan, Tubali, Meseki yo Tilas. ³ Gomeli natunao tatao bwaite, Askenas, Lipati, yo Togalama. ⁴⁻⁵ Yavan natunao tatao bwaite, Elaisa, Talisisi, Kitim yo Dodanim. Na Talisisi tubunao siyamala Sipein tomonliyao, Kitim tubunao siyamala bwanabwana Saipilosi tomonliyao yo Dodanim tubunao siyamala bwanabwana Lodesi tomonliyao. Na bwanabwanane Saipilosi yo Lodesi siyaele Kalita Mediteleiniya koina. Tomonliyaone kainali uloi uloi simiyamiya.

Ami tubunao

⁶ Ami natunao tatao siya Kusa, Itipita, Puti esana labuina bwaimwa Libiya, yo Kenani. ⁷ Kusa natunao tatao Siba, Abila, Sabita, Lama yo Sabiteka. Lama natunao tatao Seba yo Dedani. ⁸ Kusa tubuna yabo esana Nimlodi. Iya iyamala tokaleya kana tobaguna lalakina yabo yo wasana ilalaki, yo me ana bodao yanuwa sibaibaiwa siyemwawasili. ⁹ Yaubada ana sagu koina iyamala tokeloya namwanamwasosina mwa iya kaiwena tem tomo yabo ana keloya inamwanamwa kani siwaloba, “Tomo bwaite iya besiele Nimlodi.” ¹⁰ Ana kaba lina ikabi bagunayan yanuwa Babilon, Eleki, Kelinei yo Akadi kolili, yanuwane siya esopaline simiyamiya dedei Babilon

koina. ¹¹ Mwa ilauyoi dedei Asiliya kabo yanuwa lalakili siya Ninibe, Leoboti Ili yo Kala, ¹² yo Lesen ikabili. Na Lesen imiyamiya Ninibe yo yanuwa lalakina Kala luwaluwali mena. ¹³ Itipita tubunao siya boda Ludiya, Anam, Leab, Napituli, ¹⁴ Patulusi, Kasilui, yo Kapitolimi. Na boda Pilistiya silaomaya boda Kapitolimi kolili. ¹⁵ Kenani natuna tauna tobagubaguna iya Saidoni. Natunao tabe ikabili, kabo Kenani tubunao siya boda Iti, ¹⁶ Yebusi, Amoli, Giligasi, ¹⁷ Ivi, Alik, Sini, ¹⁸ Abaditi, Semali yo Amati. Susu bwaite Kenani tubunao simiya-tatagwaligwali dedei uloina uloina kolili. ¹⁹ Kabo dedeine koina simiyamiya iyatubuya yanuwa Saidoni yo ilau Gelal kaiwena kanasiga bwaine Gasa yo besiele tabe ilau Sodoma, Gomola, Adima yo Seboim kaiweli kanasiga Lasa. ²⁰ Na Ami natunao yo tubunao bwaite besiele. Kabo susune bwaite kaina uloina koina siedeedede yo simiya-lau tupwana kali mwayaga iyai ali dedeine koina yo ali yanuwa kolili.

Semi tubunao

²¹ Semi iya Yapeta kanakava lalakina, natunao tabe ikabili. Na iya Ibeliu meuloili tubuli bagubagunana. ²² Semi natunao tatao bwaite, Elan, Asul, Alipakisadi, Ludi yo Alami. ²³ Alami natunao tatao bwaite, Yus, Uli, Geta yo Meseki. ²⁴ Alipakisadi iya Sela tamana yo Sela iya Ebe tamana. ²⁵ Ebe natunao tatao labui, yabo esana sipei Pelegi kaiwena ana sauga koina tomo simiya-tatagwaligwali yanuwa yaulina dedeina meuloina kolili. Na Pelegi kanakava esana Yokitani. ²⁶ Na Yokitani koina boda bwaite sidebalala siya Alimodad, Selepi, Asamavet, yo Yela, ²⁷ Adolami, Yusali, Dikila, ²⁸ Obal, Abimali, Seba, ²⁹ Opili, Abila yo Yobabi. Na yanuwane tomonliyaone siya tubuli Yokitani. ³⁰ Dedei bwaine koina simiyamiya iyatubuya Mesa, yo ilau Sepali, bwaimwa koya dedeina tete bomatu mena. ³¹ Na Semi natunao yo tubunao besiele bwaite. Bodane siya kaina uloina koina siedeedede yo simiya-lau kali mwayaga iyai ali dedeine yo ali yanuwane kolili. ³² Yalubwasine mulina mena bodaone bwaite siya simiyamiya dedei meuloina koina yo siedeedede kaina uloina uloina kolili siya silaomaya Nowa natunao kolili mwa siya Nowa tubunao.

11

Nume malamalawena sikabi kabo Yaubada tomo kainali iula-pwanopwano

¹ Beyabeyana yanuwa yaulina tomonliyao meuloili kainali kaigeda yo kainane kana walo nige sibabaibaiwa. ² Tomo sikwasakwa-keikeile dedei tete bomatu mena kabo kwabu lalakina yabo silobai dedei Babilon koina* kabo simiya bwaine koina. ³ Siyatubu siedeedede nume kabikabi kaiwena kabo siba, “Kwalaoma bwatano takalai na biliki tapaisowai na tagabuli na sikaiwe.” Besiele siginauli, kabo bilikine koina nume sikabili yo koluta sikalai siyapatu-kalatagili. ⁴ Kabo siba, “Kwalaoma ala yanuwa lalakina tapaisowai yo luwaluwalina mena nume yabo takabi saliyana malamalawena isae itupa yaloyaloi mena, ala kaba gagasa. Tapaisowai besiele kabo esala ilalaki na tabu tamimiya-tatagwaligwali yanuwa yaulina dedeina meuloina kolili.” ⁵ Sikabikabi kabo Yaubada ilobima yanuwane lalakinane yo numene malamalawenane igitaili. ⁶ Kabo iwaloba, “Tomo bwaite siya boda kaigeda yo kaina kaigeda koina siedeedede, sauga bwaite koina iyaele siyatubu sipaisowai, na sauga muli mena tem tawae nuwanuwali sipaisowai ee sowasowali kani sipaisowai besiele. ⁷ Kwalaoma talobi kainali taula-pwanopwano na tabu kalikavao ali edeedede sikakatai.” ⁸⁻⁹ Bwaine kamwasane koina Yaubada tomo itawo-gwaligwalili silau yanuwa yaulina dedeina meuloina kolili. Yo ali paisowa kabikabi silopei. Kabo yanuwa esana sipei Babeli, kaiwena yanuwane koina Yaubada tomo meuloili kainali iula-pwanopwano.

* **11:2** Babilon esana labuina Sina

Abelem kana kulutubu ilaomaya Semi koina

¹⁰ Semi menatunao yo tubunao edeededeli besiele bwaite. Semi ana bolime 100 kabo natuna ikabi esana Alipakisadi. Bwaite iyawatagili bolime labui yalubwasi lalakina mulina mena. ¹¹ Alipakisadi ana kabi mulina mena Semi imiyamiya tabe bolime 500 kabo iboita. Natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao ikabili. ¹² Alipakisadi ana bolime 35 kabo natuna ikabi esana Sela. ¹³ Sela ana kabi mulina mena Alipakisadi imiyamiya tabe bolime 403 kabo iboita. Natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ¹⁴ Sela ana bolime 30 kabo natuna ikabi esana Ebe. ¹⁵ Ebe ana kabi mulina mena Sela imiyamiya tabe bolime 403 kabo iboita. Natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ¹⁶ Ebe ana bolime 34 kabo natuna ikabi esana Pelegi. ¹⁷ Pelegi ana kabi mulina mena Ebe imiyamiya tabe bolime 430 kabo iboita. Natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ¹⁸ Pelegi ana bolime 30 kabo natuna ikabi esana Liu. ¹⁹ Liu ana kabi mulina mena Pelegi imiyamiya tabe bolime 209 kabo iboita. Natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ²⁰ Liu ana bolime 32 kabo natuna ikabi esana Selagi. ²¹ Selagi ana kabi mulina mena Liu imiyamiya tabe bolime 207 kabo iboita. Natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ²² Selagi ana bolime 30 kabo natuna ikabi esana Nao. ²³ Nao ana kabi mulina mena Selagi imiyamiya tabe bolime 200 kabo iboita. Natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ²⁴ Nao ana bolime 29 kabo natuna ikabi esana Tila. ²⁵ Tila ana kabi mulina mena Nao imiyamiya tabe bolime 119 kabo iboita. Natunao tatao yo sinesineo tupwaliyao tabe ikabili. ²⁶ Tila ana bolime 70 kabo natunao ikabili esaliyao Abelem, Nao yo Alan.

Tila mekanakavao Abelem yo Lota yanuwa Ula silogabaen

²⁷ Na Tila me natunao yo tubunao edeededeli bwaite besiele. Tila natunao tatao ikabili esaliyao Abelem, Nao yo Alan. Kabo Alan natuna tau ikabi esana Lota. ²⁸ Lota dunao Milika yo Iska sikabili kabo tamali Alan iboita yanuwa Ula, dedei Kolodiya koina, yanuwane bwaine koina Alan sikabi. ²⁹ Abelem ikasole wainena esana Sele yo Nao ikasole wainena esana Milika iya Alan natuna. ³⁰ Na Sele iya sine miyamiya yaina nige ikakabi. ³¹ Tila itolo natuna Abelem yo tubuna Lota yo bwasiyana Sele ikalaili mwa yanuwa Ula dedei Kolodiya silogabaen yakato silau Kenani. Na saugana siyawatagili yanuwa esana Alan koina bwaine koina simiya. ³² Tila ana bolime 205 ilobai kabo iboita yanuwa Alan koina.

12

Yaubada Abelem iyogan

¹ Kabo kaliyate yabo koina Yaubada iwalo Abelem koina iba, “Am yanuwa, totoumwao yo tamam ana nume kana tomiyayao kulogabaegili, kulau yanuwa bwaine kani yayakenayagiwo. ² Kani tubumwao sibaibaiwa yaeliwa siyamala boda kaikaiwena yabo yo kani yawalo-muloloiwo esam ilalaki yo kowa koliwo kani tomo mulolo lalakina silobai. ³ Siya simulolo koliwo yau tabe yamulolo kolili, na siya sikawa-gulaiwo yau tabe kani yakawa-gulaili. Yo kowa koliwo susu meuloili yanuwa yaulina meuloina kani yawalo-muloloiwo.”

⁴ Abelem ana bolime 75, kabo yanuwa Alan ilogabaen yo ilau, besiele Yaubada ana walo koina. Na Lota tabe ilau mekanakava. ⁵ Abelem wainena Sele yo kanakava natuna Lota ikalaili mekanakavao ana gogo wasawasa meuloina yo ana topaisowao meuloili siya ilobaili yanuwa Alan koina. Kabo yanuwane silogabaen yo silalau Kenani kaiwena. ⁶ Saugana siyawatagili dedei Kenani kana sigasiga koina kabo silopanaisi yo silau yanuwa Sikemi yo yanuwane bwaine koina Mole ana mayau lalakili yaowana simiyamiya na lolonyao kolili sikaiyawasi. Na sauganane koina Kenani tomonliyao siyaele simiyamiya. ⁷ Kabo Yaubada iyawatagili Abelem koina

yo iba, “Dedei bwaite kani yaolena tubumwao kolili.” Kabo Abelem kaba pwaoli iginauli yanuwane koina yo itapwalolo Yaubadane koina iya mwa iyawatagili koina.⁸ Imwawasi kabo Abelem ilau koya yabo koina yanuwa Betele dedei pwatana mena, yo ana palai iyatolo yanuwa Betele yo yanuwa Ai luwaluwalili mena. Na yanuwa Betele imiya-lobima dedei pae yo yanuwa Ai imiya-sae dedei pwata mena. Kabo kaba pwaoli yaboyoi iginauli yo itapwalolo Yaubada koina.⁹ Bwaine koina kabo ikwasa yoi ilau dedei leleyanna Negebi kaiwena.

Abelem ilau Itipita

¹⁰ Kabo guliyam lalakina iyawatagili dedeinane koina mwa Abelem ilau Itipita na tem imiyamiya bwaine koina.¹¹ Kikiunamo Abelem iyawatagili Itipita dedeina mena mwa iwalolau wainena koina iba, “Sele, yakatai kam koleya inamwanamwasosi,¹² na tem Itipita sigitaiwo kani siba, ‘Wainena bwaite’, kabo siunuyamateyau yo kowa sikalaiwo meyawasim. Tem sineli koliwo kabo kuwalo kolili kuba,¹³ ‘Dugu bwaite’, kabo kowa kaiwem kani simulolo koliyau, kani nige sowasowana siunuiyau.”¹⁴ Sauganane siyawatagili Itipita koina meuloili Sele sigitai kana koleya inamwanamwasosi,¹⁵ besiele kin ana topaisowao lalakili Sele sigitai kabo silau kin koina kana koleya sikawa-namwanamwa-yan yo sitobalan. Mwa iwalo silau siyogan silawan ana nume mena, mekanakava simiyamiya.¹⁶ Kabo kin sipi, gouti, bulumakau, donki, kameli yo ana topaisowa panpanli yo ginauli meuloina iwolegili Abelem koina Sele kaiwena.¹⁷ Na Yaubada kasiebwa naenaena iyawasa kin mekanakavao tomiya meuloili sikasiebwa kaiwena kin Abelem wainena ikalai silusae mekanakava simiyamiya ana nume mena.¹⁸ Mwa kin kainana iyawasa ilau Abelem koina yo saugana iyawatagilima ineli iba, “Toisabo mumuga uginauli koliyau? Tawae kaiwena yagu wasa nige kuyeyeyama yakato Sele iya wainem?”¹⁹ Tawae kaiwena kuwalo yakato iya dum mwa yayogan besiele wainegu? Wainem bwaite saugamo kuyogan na kwalau.”²⁰ Kabo kin iwalo ana topaisowao kolili mwa Abelem me wainena siyawasa-yapileyoili me ali gogo wasawasa meuloina Itipita silogabaen.

13

Abelem yo Lota simiya-suwala

¹ Kabo Abelem me wainena ali wasawasa meuloina sikatububun yo Itipita silogabaen yo silau dedei Negebi. Na Lota tabe ilau mekalikava.² Abelem iwasawasososi ana yakayakan sibaibaiwasosi besiele ana siliba yo ana gole.³ Kabo Abelem ikwasa yoi kikiuna kikiuna ilaulau yanuwa yo yanuwa kolili, kanasiga iyawatagili Betele yo Ai luwaluwalili mena bwaine beyabeyana ana palai iyatolo koina.⁴ Yo bwaine koina beyabeyana kaba pwaoli ipaisowai kabo itapwalolo yoi Yaubada koina.⁵ Na Lota iya mekanakava Abelem silolokeikeile, iya tabe ana sipi, gouti, bulumakau yo ana topaisowao sipagan.⁶ Abelem yo Lota nige sowasowali simiya-kaigeda kaiwena ali yakayakan sibaibaiwasosi, yo ali kaba kekan nige ilalalaki.⁷ Kabo gamwapakiki iyawatagili Abelem yo Lota ali yakayakan kali togite-kalatan kolili. Na sauganane koina Kenani yo Pelisi tomonliyao siyaele simiyamiya dedeine koina.⁸ Kabo Abelem iwalo Lota koina iba, “Nige nuwala gamwapakiki kowa yo yau kolila yo ala yakayakan kali togite-kalatan kolili kaiwena kowa te yau tubula kaigeda.⁹ Na sowana tamiya-suwala kulau dedei yabo na yau yalau dedei yabo. Bwatano dedei yabo ugite-sipwai na kulau kumiya koina. Tem kulau dedei teya kaluwabu mena yau kani yalau teya yavayavana mena, na tem kulau tete yavayavana mena yau kani yalau tete kaluwabu mena.”¹⁰ Kabo Lota manna igabaen waila Yolidan kwabuna inamwanamwa yo wailana ilalaki ilau kanasiga yanuwa Sowa koina besiele tabe Yaubada ana tano Ideni yo yanuwa Itipita. Na kana koleya besiele bwaite muli mena kabo kani Yaubada

yanuwa Sodoma yo yanuwa Gomola isibayanaeli. ¹¹ Mwa Lota Yolidan kwabuna meuloina igite-sipwai iya iboma kaiwena kabo isae bwaine koina imiya. Na Abelem yo Lota ali miya-suwala bwaite besiele. ¹² Kabo Abelem ilau imiyamiya dedei Kenani koina na Lota ilau imiyamiya Yolidan kwabuna yanuwane kalona mena mwa ana palai iyatololi Sodoma salina mena. ¹³ Na Sodoma tomonliyao ali paisowa inaesosi kaiwena silopwano lalakina Yaubada koina.

¹⁴ Na Lota ilau bwaine koina mwa Yaubada iwalolau Abelem koina iba, “Dedei bwaite koina kutotolone manim ugwabaen ilau dedei tete kaluwabu, tete yavana, tete bomatu yo tete yalasi. ¹⁵ Dedeine bwaine ugitaili bwatanona meuloina yaeyawa-gabaen me tubumwao kolimiu sauga meuloina yo nige ana kaba mwawasi. ¹⁶ Tubumwao sibaibaiwasosi kani yaeliwa besiele bwatano kauna. Kaiwena nige sowasowana tomo bwatano kauna iyasili woli besiele tabe nige sowasowana tubumwao siyasili woli. ¹⁷ Na kulau bwatanone kana mamalawe yo kana tabataba kumankulakulaili, siya kani yaeliwa.” ¹⁸ Kabo Abelem ikwasa yoi ilau Ebiloni koina ana palai iyatolo Mamele ana mayau lalakili yaowana lolonyao kolili sikaiyawasi. Bwaine koina kaba pwaoli ipaisowai Yaubada kana pwalou kaiwena.

14

Abelem Lota ileboi

¹⁻⁹ Na bolime tuwelo kalona mena kinne yoli paibi (5) simiyamiya, yabo Bila yanuwa Sodoma kana kin, yabo Bilisa yanuwa Gomola kana kin, yabo Sinabi yanuwa Adima kana kin, yabo Semiba yanuwa Seboim kana kin yo yanuwa Bela, esana labuina Sowa, kana kin takesi siyamayamaisa kin Kedolaoma iya yanuwa Elama kana kin koina kabo bolime tetinna (13) koina nige siyayamaisa, sisikote. Bolime potinna (14) koina kabo Kedolaoma imunamunai yo ilau yanuwa Baiboni kana kin esana Amilapeli yo yanuwa Eliyesa kana kin esana Alioki, yo yanuwa Goim kana kin esana Taidali ikalaili ilaoma siyaboda kaigeda na siloina kaleya kaiwena. Ali laune koina sikaleya yanuwa kikiuli kolili, sikaleya baguna bwaimwa boda Lapaimi siyemwawasili yanuwa Asiteloti Kanaim koina yo boda Susim siyemwawasili yanuwa Ami koina yo boda Emim siyemwawasili yanuwa Kiliyataim kwabuna koina. Tabe boda Oli sikaiwe-gabaegili Seil koyana kolili mwa sitawoili kanasiga Epalan dedei leleyanna salina mena. Mwa Kedolaoma me ana bodao sitagelakeile yo sipileyoi silau yanuwa Keidesi, esana yaboyoi Enmispas, kabo boda Amaleki siyemwawasili yo ali dedei meuloina sikalai. Besiele tabe boda Amoli siya simiyamiya yanuwa Aseson Tamal koina Kedolaoma me ana bodao sitolo Amoli bodane siyemwawasili.

Imwawasi silau yanuwa Sidim kwabuna koina dedeinane koina Kalita Boiboitana imiyamiya, na bwaine koina kin yoli paibine me ali tokaleyayao silogogomako sisanasana kaleya kaiwena. Kabo Kedolaoma me ana bodao silaomayoi sikaleya kin paibi me ali tokaleyayao kolili.

¹⁰ Kedolaoma me ana bodao sikaiwe mwa Sodoma ali kin mekanakavao ali tokaleya siyabubu. Na Sidim kwabunane koina bwatano gulagulali sibaibaiwa simiyamiya na gulane kaloli mena bwatano naenaena patupatuna sipowon koluta. Kabo saugana siyabubu tokaleyayao tupwali sibeku koluta kali gula kaloli mena yo tupwaliyao siyabubu silau sikawasae koya kolili. ¹¹ Na kin siya yoli esopaline silau Sodoma yo Gomola ali wasawasa yo kali meuloina sikalaili mwa silau. ¹² Yo tabe Abelem kanakava natuna Lota tabe sipan siyogan mekanakava ana gogo wasawasa meuloina sikalaili kaiwena sauganane koina iya imiyamiya Sodoma. ¹³ Tomo yabo iyabubu kabo ilau ginauli meuloina iyawasayan Abelem game Ibeliu koina. Sauganane koina Abelem imiyamiya Mamele game Amoli ana mayau dedeina mena. Na Mamele mekanakavao Eskol na Anel siya Abelem kana tosaguwo kaleya koina. ¹⁴ Saugana

Abelem ibenalan kanakava natuna Lota sipan silawan, kabo Abelem ana bodao kali baibaiwa 318 iyoganli kabo Kedolaoma me ana bodao siyamuli kusulili kanasiga silau siyawatagili yanuwa Dani koina. ¹⁵ Bwaine koina Abelem ana tokaleyayao iyakasali boda yo boda kolili. Ali kaba kaleya dedeili igite-sipwaili na silau kolili simiya kabo boniyainane koina sisagena-yawatagili meuloili yo sikaleya Kedolaoma me ana tokaleyayao kolili. Sikele-gwaligwalili yo sitawoili kanasiga yanuwa Oba bwaimwa Damasiko dedei teya kaluwabu mena. ¹⁶ Kabo Abelem gogo meuloina siya Kedolaoma mekanakavao sikalaili sikele-yapileyoili. Besiele kanakava natuna Lota me ana gogo wasawasa ikalaili mekanakavao sinesineo yo tomo tupwaliyao tabe.

Melekisedeki Abelem iwalo-muloloi

¹⁷ Kaleya imwawasi mulina mena kabo Abelem me ana bodao sipileyoima. Kabo Salem kana kin esana Melekisedeki yo Sodoma kana kin silau mekalikava Abelem simiya-gogo Save kwabuna koina.* ¹⁸ Melekisedeki iya Yaubada saesaesosina ana topwaoli beledi yo wain ikalailima iwolegili Abelem koina yo iwalo-muloloi, ¹⁹ iba, “Yaubada miyamiya saesaesosina iya bulibuli yo yanuwa yaulina kana toyamayale Abelem imuloloiwo. ²⁰ Kabo Yaubada miyamiya saesaesosina tatobalan kaiwena kam tokalomagigiliwo ipeili nimam mena.” Kabo Abelem ginauli meuloina siya ikalaili kaleya koina iyakasali gwau sanaulu, kalona mena gwau kaigeda iwolena Melekisedeki koina. ²¹ Imwawasi kabo Sodoma kana kin iwalo Abelem koina iba, “Ginauli meuloina ukwabi-kalatan kaiwem na yagu tomoyaomo kuyelima-yapileyoili koliyau.” ²² Kabo Abelem ana walo ibenalan yo iba, “Nimagu yakeleisinan yakawalulu Yaubada koina Yaubada saesaesosina iya bulibuli yo yanuwa yaulina kana toyamayale, ²³ kani nige am gogo yabo yakakalai, bwagana kikititoi molosina besiele buti kana maina, meuloina kani yaeyawa yapileyoili, kaiwena nige nuwagu sauga muli mena kuba, ‘Yau gogo wasawasane meuloina yaolena mwa kabona Abelem iyamala towasawasa.’ ²⁴ Kani nige ginauli yabo yakakalai, bwaimwanamo tem yau kilakaiwo sikekan yo tawae yasoianako kagu tosaguwo yaiyonane Anel, Eskol yo Mamele kolili ali gogone sikalai.”

15

Yaubada kelabilabin kamwasana ipaisowai Abelem koina

¹ Kabo kaleyane mulina mena Yaubada kainana iyawatagili Abelem koina bwaite besiele. Kana yakeyakenayan koina Yaubada iba, “Abelem, tabu kumamatausi, yau am ebeu yakausiwo nae koina yo yau kam mulolo lalakina kani yaeyawa.” ²⁻³ Mwa Abelem iba, “O Guyau Yaubada, tawae kana namwanamwa tem mulolone kuyeyama? Kaiwena yau nige natugu ipapagan. Na bwaliga tem yaboita Eliesa iya game Damasiko sikabiyan yagu nume kalona mena yo iyamala yagu topaisowa panpanna iya kani yagu wasawasa ikalai yo iloinayagili.” ⁴ Kabo Yaubada iba, “Saugane tem kuboita tomone bwaite iya kani nige am wasawasane ikakalai. Na natum tauna yabo kani iyawatagilima kwasinem koina iya am wasawasane kani ikalaili.” ⁵ Kabo Abelem iyoga-yawatagilan yauli mena yo iwalolau koina iba, “Manim isae mwayaga bwagabwaga mena utu ugitaili. Gubesi, sowasowam kuyasilili? Nigele, bwaliga kani tubumwao kali baibaiwa bwaine besiele.” ⁶ Abelem Yaubada imeliyan, mwa Yaubada Abelem ikawa-namwanamwa-yan ana meli kaiwena. ⁷ Kabo Yaubada iwalolau Abelem koina iba, “Yau Yaubada yakalaiwo yanuwa Ula dedei Kolodiya koina yo dedei bwaite yaeyawa ukwalai am dedei.” ⁸ Na Abelem ineli iba, “O Guyau Yaubada, gubesi na yakatai dedeine bwaite kani kuyeyama yagu dedei?” ⁹ Kabo Yaubada iwaloba, “Bulumakau sinena kaigeda, gouti kaigeda yo sipi tauna kaigeda kali bolime

* **14:17** Save kwabuna esana labuina kin kwabuna

yaiyona besiele tabe bunetutu kaigeda yo bunebune kaigeda ukwalaili kulawagilima koliyau.” ¹⁰ Mwa Abelem yakayakan bwaite ikalaili yo ilawagili Yaubada koina mwa inigwe-labui-yagili na ipeili bwatano mena, na bunebune yo bunetutu nige ininigwe-labui-yagili. ¹¹ Na man lalakili tupwaliyao sieva-talu yakato yakayakanne kwapiliyao sikanli na Abelem itawoili.

¹² Dabwelo isugu kabo Abelem ikeno ana kenone koina kenona ikenoi igitai boniboniyai lalakina mwa imatausi. ¹³ Kabo Yaubada iwalolau koina iba, “Ukwatai namwanamwai bwaite tubumwao bwaliga dedeine sikalai, na baguna silau simiya taumana yanuwa uloina koina, siyamala topaisowa panpanli yo siyakamkamnali bolime kana baibaiwa powa andeledi (400) koina.* ¹⁴ Siya tubumwao siyamala topaisowa panpanli yakalaili yo saugana yanuwane silogabaen kani wasawasa lalakina sikalai. Na siya kali toyakamkamnane maisa naenaena lalakina kani silobai. ¹⁵ Na kowa kani kutautaubala yawasosi na me am nuwadaumwali kuboita yo kwapim sipei salai mena. ¹⁶ Na tubumwao siya yaso esopalina siya kani sipileyoima dedeine bwaite koina. Kaiwena Amoli tomonliyao kani simiyamiya, kani nige yatatawoili. Na sauga ilalaoma koina kani mumugana naenaena ilalaki kolili kabo sauganane koina kani yayamaisa kolili.”†

¹⁷ Dabwelo isuguko mwa iboniboniyai, kabo mayau wedowedolina gulewana bogabogauna yo odam kalapulupululuna siyawatagilima yo silobi yakayakan kwapiliyao sininigwe-labui-yagiliwa luwaluwalili mena sieva-sola.‡ ¹⁸ Kaliyatenane koina kabo Abelem kenona mena igitai yakato walo yawasosi bwaite koina Yaubada kelabilabin kamwasana kana kilakilala iginauli. Kabo Yaubada iwalo Abelem koina iba, “Dedei bwaite yatalamwan yaolegili tubumwao kolili, iyatubuya Itipita kanasiga ilau waila Yupeleitisi koina, bwaimwa ¹⁹ Keni ali dedei, Kenisi ali dedei, Kadimoni ali dedei, ²⁰ Iti ali dedei, Pelisi ali dedei, Lepaim ali dedei, ²¹ Amoli ali dedei, Kenani ali dedei, Giligasi ali dedei, yo Yebusi ali dedei.”

16

Ega Isimeli ikabi

¹⁻³ Abelem me wainena Sele simiyamiya Kenani koina bolime sanaulu. Na Sele nige natuna yabo ikakabi na ana topaisowa panpanna sinena yabo imiyamiya esana Ega, Itipita sinena. Kabo Sele iwalo Abelem koina iba, “Yaubada ikausiyau kani nige yakakabi. Na kulau yagu topaisowa panpanna sinena mekamkava wakeno, na tem isiuma yo ikabi, kabo melumelune yakawa-natu-wan.” Mwa Abelem italam. Kabo Sele ana topaisowa panpanna Ega ilawan Abelem koina besiele wainena yaboyoi. ⁴ Abelem mekanakava Ega sikenokeno mwa isiuma. Saugana Ega ikatai isiuma, nige ana yakasisi yaboyoi Sele koina yo Sele iyamala ginauli bwagabwaga Ega manna mena. ⁵ Mwa Sele iwalolau Abelem koina iba, “Kowa am pwanoli bwaite. Yagu topaisowa yaeyawa koliwo na sauganane isiuma mwa igitelobiyegeu. Yaubada iboma ikatai yaiya idudulai yo yaiya nigele.” ⁶ Abelem Sele kainana iyamaisa iba, “Na iya am topaisowa panpanna imiyamiya am lolina koina. Uginauli koina besiele tawae am nuwatu.” Kabo Sele Ega ikalomagigilan yo paisowa polopolowena iwolena koina me ana munamunai mwa Ega Sele iyabubu-gabaen.

⁷ Ega iyabubu ilalau Sulu kana kamwasa koina bwaimwa dedei leleyanna yo iyawatagili waila doelu yabo koina sabi kaiyawasi kabo Yaubada ana anelose

* **15:13** Iwalowalo tomo Isileli simiyamiya Itipita koina Mosese ana sauga mena † **15:16** Siya Amoli kaiweli iwalowalo yakato siya Mamele yo Eskol yo Anel tubuliyao naga siyawatagilima. Wagitai 14:13 ‡ **15:17** Tomo bagubagunali mumugali bwaite besiele. Tem tomo labui yakayakan kwapiliyao luwaluwalili mena silosola bwaimwa yakato kelabilabin kamwasana siginauliyako. Na tem yabo kelabilabin kamwasanane ilikwai maisana kani iboita.

iyawatagili koina. ⁸ Mwa iba, “Ega, Sele ana topaisowa panpanna, toweya kulaomaya yo toweya kulalau?” Kabo kainana iyamaisa iba, “Yagu keduluma Sele yayabubu-gabaen.” ⁹ Kabo anelosene iba, “Kupileyoi kulau am keduluma koina na kumiyamiya ana lina yaulina mena. ¹⁰ Bwaliga kani tubumwao sidebalala nige sowasowana tomo yabo iyasili woli. ¹¹ Na kusiumako mwa kani ukwabi natum tauna na esana kupei Isimeli, kaiwena am valam Yaubada ibenalanako. ¹² Na iboma iloinayan besiele yakayakan sokasokana, ikalekaleya tomo meuloili kolili, yo tomo meuloili sikalekaleya koina mwa kani nige mekanakavao totounao simimiya-namwanamwa.” Anelosene ana walo iyemwawasi kabo Ega ilogabaen. ¹³ Kabo Ega me ana nuwapwanopwano yo walo bwaite iwalowen iba, “Gubesi na Yaubadane iya igitagitaiyau yau yagitaiyako?” Kabo Yaubada esana ipei ‘Yaubada kowa ugigitagitaiyau.’ ¹⁴ Bwaite iya kaiwena mwa tomo wailane doelune esana sipei ‘Yaubada meyawasina igiteyau wailana.’ Na wailane iyaele yanuwa bwaine Keidesi yo Belid luwaluwalili mena. ¹⁵ Kabo Ega ipileyoi imiyamiya Abelem koina kanasiga ikabi kabo Abelem melumelune esana ipei Isimeli. ¹⁶ Sauganane Abelem ana bolime eiti sikisi (86) kabo Ega Isimeli ikabi.

17

Nigwenigwe mumugana iya kelabilabin kamwasana kana kilakilala

¹ Abelem ana bolime naenti naen (99) kabo Yaubada iyawatagili koina yo iwalolau koina iba, “Yau Yaubada Tokaiwesosi. Kuobigaiyau na mesabana am paisowa meuloina sidudulai. ² Na yagu kelabilabin kamwasana kani yaginauli koliwo kabo tubumwao yayadebalalali sibaibaiwa.” ³ Mwa Abelem italu-pwaopwaom bwatano mena kabo Yaubada iwalo koina iba, ⁴ “Yau yagu kelabilabin kamwasana yaginauli koliwo na kowa kani kuyamala boda meuloili tamali kowa. ⁵ Kani nige sauga yaboyoi esam siyoyogayan Abelem na esam yapei Abelamo. Kaiwena yawaloko kowa kani kuyamala boda meuloili tubuli. ⁶ Tubumwao kani yayadebalalali sibaibaiwa siyamala boda lalakina yo tubumwao tupwaliyao kani siyamala kin. ⁷ Kelabilabin kamwasana bwaite yapaisowai iya waloyameli miyamiya yaina kowa koliwo yo tubumwao yaso yo yaso kolili. Na yau kani yaemala am Yaubada yo tubumwao ali Yaubada. ⁸ Sauga bwaite koina dedei Kenani koina kumiya-taumana na bwatanona meuloina kani yaeyawa koliwo yo tubumwao kolili iyamala ami gogo miyamiya yaina. Na yau kani yaemala tubumwao ali Yaubada. ⁹⁻¹⁰ Na nuwanuwagu kowa yagu kelabilabin kamwasana kana lina kuobigaili kowa yo tubumwao yaso yo yaso kolili. Na kami lina bwaite besiele, ami tatao meuloili nigwenigwe mumugana sikalai. ¹¹ Yomiu isuna kwapina kwatom-gabaegili na iyamala kelabilabin kamwasana kana kilakilala yakato me ami talam. ¹² Ami tatao yaso yo yaso saugana sikabili yo ali kaliyate eit (8) imwawasi kabo nigwenigwe mumugana meuloina sikalai. Komiu natumiyao, ami topaisowa panpanli yo siya sikabili ami nume mena yo siya simiyamiya ami nume kalona mena yo besiele ami topaisowa panpanli siya siloma dedei uloili kolili siya tabe sikalai. ¹³ Meuloili nigwenigwe mumugana sikalai kabo yagu kelabilabin kamwasana miyamiya yaina kana kilakilala imiyamiya kwapimiu mena. ¹⁴ Tem kilakai yabo nige yona isuna kwapina sitotom-gabaen iya kani sitawoi ali susu kalona mena imiya-suwala kaiwena yagu kelabilabin kamwasana kana lina ilikwai.”

Yaubada iwaloyameli Abelamo wainena ikabi natuna tauna esana Aisake

¹⁵ Mwa Yaubada iwaloyoi Abelamo koina iwaloba, “Na wainem Sele, kani nige sauga yaboyoi esana siyoyogayan Sele na esana yapei Sela. ¹⁶ Wainem kani yawalomuloloi na natuna tauna kani ikabi. Na melumelune koina kani boda meuloili sidebalala yo tabe yanuwa kali kin kani siyawatagilimaya iya koina, yakato Sela

boda meuloina sinali iya.” ¹⁷ Kabo Abelamo italu-pwaopwaom bwatano mena iyatubu imalu yo iba, “Yagu bolime wan andeledi (100) na gubesi yakato natugu ipagan? Na Sela iya ana bolime naenti (90), na gubesi yakato kani ikabi? ¹⁸ Nuwana Isimeli iya iyamala am walo-mulolo tomona, na gubesi, yakato iya bwaite kaiwena kuwalowalone koliyau?” ¹⁹ Kabo Yaubada iba, “Nigele. Wainem Sela kani ikabi natuna tauna esana kupei Aisake. Yagu kelabilabin kamwasana miyamiya yaina kani yaginauli iya koina yo tubunao kolili yaso yo yaso kolili. ²⁰ Na am kawanoi Isimeli kaiwena yabenalanako. Walo yawasosi kani yawalo-muloloi na tubunao yayadebalalali meuloina, bwaliga natunao tatao kali baibaiwa tuwelo siya siyamala susu kali tobaguna, yo tubunao sibaibaiwa yaolegili siyamala boda kaikaiwena yabo. ²¹ Na yagu kelabilabin kamwasana kani yaginauli Aisake koina iya bolime ilalaoma waikena bwaite koina Sela kani ikabi.” ²² Yaubada ana edeedede iyemwawasi mwa ilogabaen.

²³ Kabo kaliyatenane koina Abelamo iginauli besiele Yaubada ana walo kabo tatao meuloili ana nume kana tomiya yoli kwapina isuna sitom-gabaegili, natuna Isimeli, ana topaisowa panpanli sikabili ana nume kalona mena yo ana topaisowa panpanli siya iyamaisali silaoma dedei uloili kolili, meuloili ipaisowai kolili besiele. ²⁴ Na Abelamo ana bolime naenti naen (99) kabo yona kwapina isuna itom-gabaen. ²⁵ Yo natuna Isimeli ana bolime tetin (13). ²⁶ Sauganane koina Abelamo ipaisowai tawae Yaubada ana lolina koina. Mwa Abelamo me natuna Isimeli nigwenigwe mumugana sikalai. ²⁷ Besiele tabe kaliyatenane koina tatao meuloili ana nume kana tomiya nigwenigwe mumugana sikalai.

18

Yaubada mekanakavao anelose labui silaoma siyawatagili Abelamo koina

¹ Abelamo imiyamiya Mamele ana mayau meuloili dedeili mena, kabo kaliyate yabo pwasinasina koina Yaubada iyawatagili yoi koina. Abelamo imiyasio ana palai gamwana mena, ² kabo manna igabaen, yo sauganane koina tatao yoli yaiyona igitaili sitotolo nige kali mwayaga imamamalawe. Kabo itolo ilomwayamwayau ilau kolili, yo ipwalou manli mena yo italu-pwaopwaom bwatano mena. ³ Yo iwalo kolili iwaloba, “Yagu tautaubalao, yau ami topaisowa, tem kwayaliyaya koliyau na tabu kwalalau na mekaukavao komiu tamiyamiya bwaite koina. ⁴ Yawalo yagu topaisowa koina waila kikiuna ikalaiyama kabo kaemiu kwadeulili yo wakaiyawasi mayaune lolonna mena. ⁵ Tem kwatalam kan kikiuna yakalaiyama wakekan na yomiu sikaikaiwe, kabo wakaiyawasi muli mena kwalau yoi.” Kabo kainana siyamaisa siba, “Inamwanamwa, uginauli besiele am walo.” ⁶ Kabo Abelamo mwayamwayau ipileyoi ilau ilusae ana palai kalona mena yo iwalo Sela koina iba, “Mwayamwayau pwalawa manna namwanamwana ukoi disi lalakina yaiyona kana liye, yo kuebweli yo beledi ugwabu.” ⁷ Kabo mwayamwayau ilau ana bulumakau bodaliyao kolili yo sinisinibuna bulumana namwanamwana yabo igitipipwai. Mwa iwolena ana topaisowa yabo koina na iya mwayamwayau ikatububunan. ⁸ Kabo kan ikatububunan imwawasi yo Abelamo miliki yo bata tupwana lalakina mekanakava bulumakau bulumana yo katutuna ikalaili ilau yoli yaiyonane iwolegili na sikekan. Na Abelamo itolo salili mena mayau lolonna koina yo igitipipwai. ⁹ Mwa sineli Abelamo koina siba, “Wainem Sela toweya?” Kainali iyamaisa iba, “Iyaele palai kalona mena.” ¹⁰ Kabo kalikava yabo iba, “Bolime ilalaoma waikena bwaite koina kani yapileyoima kabo wainem Sela natuna tauna ikabi.” Na Sela iyaele ibenabenali palaine gamwana salina mena. ¹¹ Iya kedukeduluma yo Abelamo iya tautaubala yo ali bolime ilalakisosi, yo Sela nige waikena kasiebwana ilolobai. ¹² Kabo ibomayoi imalu iba, “Yakedukeduluma yo yagu taubala iya itautaubalako na nige tabe sowasowagu

yaliyaya bwaite yalobai yakato melumelu bwaite yakabi.” ¹³ Kabo Yaubada iwalo Abelamo koina iba, “Tawae kaiwena Sela imalu yo iba, ‘Yau yakedukedulumako nige sowasowana yakabi’?” ¹⁴ Yau Yaubada, koliyau nige ginauli yabo ipopolowe. Na bolime ilalaoma waikenane bwaite koina yapileyoima kabo wainem kani ikabi natuna tauna.” ¹⁵ Sela imatausi yo iuvala iba, “Yau nige yamamalu.” Kainana iyamaisa iba, “Nigele, na walo yawasosi kumalu.”

Yaubada Abelamo ana wasa iwolena Sodoma yo Gomola kaiweli

¹⁶ Kabo tatao yoli yaiyonane sitolo yo silau sisae putete mena manli sigabaen ilobi Sodoma sigitai. Na Abelamo ilau mekanakavao silotoyawa silau na yakato ipei-gabaegili. ¹⁷ Na Yaubada ibomayoi inuwanuwatu iba, “Tawae kani yapaisowai nige sowasowana yawadam Abelamo koina. ¹⁸ Kaiwena bwaliga tubunao siyamala boda lalakina yo boda kaikaiwena yabo yo iya koina tomo meuloili yanuwa yaulina mena kani yawalo-muloloili. ¹⁹ Iya yagite-sipwai natunao yo ana nume kana tomiyayao iyakenayagili yau Yaubada yagu kamwasa simuliya, kabo ginauli namwanamwana yo dudulaina sipaipaisowai, kabo tawae yawaloyameli iya kaiwena yapaisowai.” ²⁰ Kabo Yaubada itagelakeile yo iwalo Abelamo koina iba, “Yanuwa Sodoma yo Gomola wasali ilalaki yakato naenaena mumugana koina sikaiwesosi. ²¹ Naga yalobi yagitaili tem walo yawasosi mumugali naenaena kana lalaki besiele tawae yabenalan o tem nigele.”

²² Kabo tatao labuine sisalulu silobi silalau Sodoma kamwasana kaiwena. Na Yaubada mekanakava Abelamo simiyamiya putete mena. ²³ Na Abelamo ilau Yaubada salina mena yo ineli iba, “Gubesi, kani siya todudulai mekalikavao tonaenaeli kuyemwawasili? ²⁴ Gubesi tem siya todudulai kali baibaiwa pipti (50) siyaele yanuwane koina, kani yanuwane meuloina kusibayanae? O gubesi, todudulai yoli piptine (50) kaiweli yanuwane kani kuleboi? ²⁵ Nige sitotoyatoyawa tem todudulai yo tonaenaeli kuunuyamate kaigedaili. Kaiwena kowa yanuwa yaulina kali toyatala dudulaina kabo sowasowana lolina dudulaina koina kuyatalayagili.” ²⁶ Yaubada Abelamo kainana ibenalan kabo iba, “Tem todudulai kali baibaiwa pipti yalobaili yanuwa Sodoma kalona mena kani siya kaiweli yanuwa meuloina yaleboili.” ²⁷ Kabo Abelamo iwaloyoi iba, “Guyau, yau tomo bwagabwagamo besiele bwatano siebweli mwa yawalowalo kabo kutalamwagau naga yaedeede yoi. ²⁸ Gubesi, tem todudulai kali baibaiwa poti paibi (45) siyaele bwaine yanuwane kalona mena? Todudulai yoli poti paibine kaiweli kani yanuwane kuleboi?” Yaubada kainana iyamaisa iba, “Tem todudulai kali poti paibi yalobaili kani nige yanuwane yasisibayanae.” ²⁹ Kabo Abelamo iwalo yoi iba, “Gubesi kali baibaiwa poti tem kulobaili?” Yaubada kainana iyamaisa iba, “Tem kali baibaiwa poti siyaele kani nige sowasowana yanuwane yasibayanae.” ³⁰ Na Abelamo iba, “Guyau, tabu kumumunamunai na nuwanuwagu yawalo yoi koliwo. Gubesi tem kali baibaiwa tetimo (30) kulobaili?” Kabo Yaubada iba, “Tem kali baibaiwa teti yalobaili kani nige sowasowana yasibayanaeli.” ³¹ Kabo Abelamo iba, “Guyau yawaloko kutalamwagau na yaedeede yoi. Gubesi tem kali baibaiwa tuwenti kulobaili?” Kainana iyamaisa iba, “Tem kali baibaiwa tuwenti yalobaili kani nige sowasowana yanuwane yasibayanae.” ³² Kabo Abelamo iwaloba, “Guyau tabu kumumunamunai na nuwanuwagu mekaigeda yoi yaedeede koliwo. Gubesi tem kali baibaiwa sanaulumo kulobaili?” Mwa Yaubada iba, “Tem kali baibaiwa sanaulu yalobaili kani nige sowasowana yanuwane yasibayanae.”

³³ Yaubada ana walo iyemwawasi kabo Abelamo ilogabaen yo Abelamo ipileyoi ana palai koina.

19

Lota anelose labui iyoganli

¹ Kaliyatene kaigedana koina lolau molosi mena kabo anelose labuine silau siyawatagili yanuwa Sodoma. Na Lota iyaele imiyasio yanuwa kana gana kaba lusalusaena mena. Saugana anelose igitaili kabo itolo yo ilau kolili kabo ipwalou manli mena italu-pwaopwaom bwatano mena. ² Kabo iwalolau kolili iba, “Yagu tautaubalao, yau ami topaisowa, yakawanoi kolimiu kwalaoma yagu nume mena na kaemiu kwadeulili, na boniyai wakeno yagu nume mena na bwaliga malala kikiuna kabo kwalau.” Kabo Lota kainana siyamaisa siba, “Nigele, kakenoya bakubaku mena bwaite kaba logogone koina.” ³ Na Lota iwalo-samasamalulu kabo silau mekalikava silusae ana nume mena. Mwa iwalo ana topaisowa kolili iba, “Pwalawa nige mekanakava yisti kwaebweli wagabu yo kan wakatububunan na sikekan.” ⁴ Na nige naga sikekeno kabo tatao meuloili, kilakaiwo yo tautaubalao silaoma yanuwa Sodoma kalona meuloina kolili silau numene sitolo-takikilan. ⁵ Kabo siyogalusae Lota koina siba, “Tatao siya silaoma koliwo boniyaine bwaite koina toweya? Kuyoganli silaoma siyawatagili kolimai na kaganawali kolili.” ⁶ Kabo Lota ilau iyawatagili kolili yo gamwa dagelana mena ikausi. ⁷ Yo iwalolau kolili iba, “Yagu eliyamwao, tabu mumugana naenaena kwapaipaisowai. ⁸ Na natuguwao sinesineo labui simiyamiya nige naga silalau tatao kolili. Tem nuwanuwamiu kani yakalaili na siyawatagilima kolimiu, kabo tawae nuwanuwamiu waginauli kolili. Na tabu ginauli yabo wagiginauli tataone kolili kaiwena siya silaoma kagu taumanao.” ⁹ Na Lota kainana siyamaisa siba, “Kutolo-suwala, kaiwena kowa taumana. Yaiya kowa yakato kuloinayagimai? Kulowasi. Tem nigele, kani nae lalakina kaginauli koliwo kabo muli mena bwaite labuine.” Kabo Lota situbali-yapileyoi mwa silaoma yakato gamwane sikogwaligwali. ¹⁰ Na tatao labuine nume kalona mena nimalimo siyawatagili Lota sitabe-luseyanama mwa gamwa sikausi. ¹¹ Kabo tomo meuloili nume dedeina mena manliyao siyaboniboniyaili mwa nige sowasowali gamwane sigitai yo silobai.

Anelose Lota ana wasa siwolena

¹²⁻¹³ Mwa tomowa labuiwa siwalolau Lota koina siwaloba, “Yanuwa bwaite mumugali naenaena wasana ilalakisosi Yaubada ibenalanako, kabo iyawasamai kalaoma na kasibayanae. Tabu am boda tupwaliyao yoi simiyamiya? Tem natumwao tatao yo sinesineo kali kawakawaluluwo, o tem totoumwao tupwaliyao yoi yanuwane bwaite koina? Tem simiyamiya kulau ukwalaili yo mekamkavao kwayawatagili kaiwena yanuwa bwaite kani kasibayanae.” ¹⁴ Mwa Lota ilau natunao sinesineo kali kawakawaluluwo kolili iba, “Mwayamwayau kwalaoma yanuwa bwaite talogabaen, kaiwena Yaubada kani isibayanae.” Na ali nuwatu yakato italatalawasi.

Lota me ana susuyao Sodoma silogabaen

¹⁵ Malala kikiuna aneloseyao Lota situpa-tototoyai siba, “Mwayamwayau wainem yo natumwao sinesineo labui saugamo bwaite mekamkavao ukwalaili, na yanuwa bwaite kwayabubu-gabaen. Kabo kani Yaubada isibayanae na komiu kani nige kwaboboita.” ¹⁶ Na Lota me ana nuwa-labulabui mwa iyaele inuwanuwatu-keikeile kabo Yaubada ikatekamkamna-yan mwa anelose labuine Lota mekanakavao wainena yo natuliyao sinesineo labui nimali mena sikabilau yo siyoganli siyawatagili yanuwane koina. ¹⁷ Mwa siyawatagili imwawasi kabo anelosene yabo iwalo kolili iba, “Kwayabubu kisi kwaboita. Tabu kwatatagela-keikeile, mwayamwayau kwalau. Tabu wakakaiyawasi Yolidan kwabune mena o yanuwana yabo koina. Kwayabubu kwalau koya kolili kani nige nae kwalolobai.” ¹⁸ Na kainana Lota iyamaisa iba, “Taubala besi. ¹⁹ Mumugamiu sinamwanamwa kwamulolo koliyau yo yawasigu kwaleboi. Na nige sowasowagu yayabubu koyane kolili, kani nige naga yayawatagili na naene

bwaite yalobai kabo yaboita. ²⁰ Na sowasowagu yayabubu yalau bwaine yanuwa kikiunane koina na lebo yalobai? Kaiwena nige kana mwayaga imamamalawe yo tabe yanuwane kikiuna, wa?" ²¹ Mwa anelose iwalo Lota koina iba, "Inamwanamwa, yatalam kulau bwaine koina besiele am kawanoi. Kabo yanuwane bwaine kani nige yasisibayanae. ²² Na mwayamwayau kuyabubu kulau bwaine koina, kaiwena nige sowasowana ginauli yabo yapaisowai kanasiga kuyawatagili yanuwane koina." Lota yanuwane ikawa-kikikikiu-wan mwa esana sipei Sowa.*

Sodoma yo Gomola siwedoli

²³ Dabwelo imwalisae kabo Lota menatunao siyawatagili yanuwa kikiuna Sowa koina. ²⁴ Kabo sauganane koina Yaubada veku salepa wedowedolina isuwe-gabaen italuma yanuwa Sodoma yo Gomola kolili. ²⁵ Kabo yanuwane yo dedeine bwaine kwabuliyao kalona mena meuloina mekalikavao tomo meuloili siya simiyamiya bwaine koina yo ginauli bwaine sikinkin bwatano mena tabe Yaubada isibayanaeli. ²⁶ Na Lota dagelana mena wainena imulimuliya kabo sinene itagela-keile yo iyamala kalita kolokololona besiele tuki itotolo.

²⁷ Bwaine kaliyatene malalanane koina, Abelamo isulubon ilau itolo putetene koina laina Yaubada mekanakava sitotolo koina na siedeedede. ²⁸ Kabo manna ilobi yanuwa Sodoma yo Gomola kolili yo dedeine kwabuna meuloina koina, mwa igitaili yanuwa bogauna balubaluna isaesae besiele mayau sigabu gula kalona mena bogauna. ²⁹ Kabo edeededena besiele bwaite. Yolidan dedeina meuloina mekanakava Sodoma yo Gomola Yaubada isibayanaeli. Na Yaubada Abelamo ana kawanoi nige nuwana imwamwatainan mwa anelose Lota sitabe-niuniuli siyabubuwan yanuwane ilogabaen yo mulina mena yanuwane iwedoli woli.

Lota natunao sinesineo labui edeededeli

³⁰ Lota menatunao simiyamiya yanuwa kikiuna Sowa koina. Na Lota tomo Sowa imatausagili kabo menatunao sinesineo labui silau koya kolili kabo simiyamiya dupa yabo koina. ³¹ Na kaliyate yabo natuna sinena lalakina iwalolau kikiuna koina iba, "Tamala itautaubalako mwa nige tatao ipapagan dedeine bwaite koina na mesabana mekalakavao takasole na natulao sipagan besiele yanuwa yaulina meuloina tatao yo sinesineo siginaginauli. ³² Wain takalai tamala tayanuma yauyaule, na mesabana takalai mekalakava takeno na iya koina natulao sipagan, na tabu ala susu ikwakwalalele." ³³ Kabo boniyainane koina wain sikalai tamali siyanuma yauyaule mwa lalakinane ilau ilusae yo me tamana sikeno. Na tamana nige ikakatai natuna ilau ilusae na mekanakava sikeno yo nige tabe ikakatai ana yawatagili. ³⁴ Yanuwa ilayan kabo natuna lalakina iwalo kanakava kikiuna koina iba, "Boniyai mena yau yo tamala kakeno, na kansiga boniyai tayanuma yauyaule yoi na kowa kulusae na mekamkava wakeno na mesabana iya koina natulao sipagan na tabu ala susu ikwakwalalele." ³⁵ Mwa iboniyai tamali siyanuma yauyaule yoi kabo natuna kikiuna ilau ilusae metamana sikeno. Na tamana nige ikakatai yakato ilau ilusae na mekanakava sikeno yo nige tabe ikakatai ana yawatagili.

³⁶ Kabo Lota natunao labuine sisuma ali siumane ilaomaya tamali koina. ³⁷ Mwa lalakina ikabi natuna tauna kabo esana ipei Mowabe. Na iya boda Mowabe sauga bwaite tubuliyao siya simiyamiya. ³⁸ Yo kikiuna tabe ikabi natuna tauna, esana ipei Benami. Na iya boda Amoni bwaite sauga tubuliyao siya simiyamiya.

20

Kin Abimeleki Sela iyoga-luseyan ana nume mena

* **19:22** Esa Sowa kana katai kaina Ibeliu koina siba ikikiu

¹ Abelamo Mamele ana mayau dedeina ilogabaen mwa iyawatagili ilau dedei Negebi yo imiyamiya bwaine koina yanuwa Gelal, bwaimwa Keidesi yo Sulu luwaluwali mena. ² Kabo Abelamo tomo ali wasa iwolegili wainena Sela kaiwena iba, "Bwaite dugu." Kabo Abimeleki yanuwa Gelal kana kin ibenalan mwa iwalo ana topaisowa kolili silau Sela siyoganama koina yo iyoga-luseyan ana nume mena. ³ Na boniyai yabo koina kenona koina Yaubada iyawatagili Abimeleki koina iba, "Kowa kani kuboita kaiwena sine bwaite ukwalai iya kasokasolena." ⁴ Na Abimeleki nige naga Sela mekanakava sikekeno mwa kainana iyamaisa iba, "Guyau, yau nige nae yagiginauli. Yakato yau yo yagu tomoyao kuunuyamatemai?" ⁵ Abelamo yagu wasa iyeyama yakato sinene duna yo tabe Sela iwaloyoi koliyau yakato duna Abelamo. Na kategu mena meyagu nuwamayale nige naenaena yabo yapapaisowai." ⁶ Kabo kenonane koina Yaubada iwaloyoi Abimeleki koina iba, "O, walo yawasosi, nige nae yabo ugiginauli. Kaiwena yau mwa yakausiwo naenaena koina kabo nige kwapina ukakabitanan. ⁷ Na sine bwaite kuyapileyoi wainena koina kaiwena iya palopita yo kani ikawanoi kaiwem na tabu kuboboita. Na tem nige kuyayapileyoi kani kuboita mekamkavao am nume kana tomoyao meuloili."

⁸ Yanuwa ilayan malala kikiuna Abimeleki ana topaisowa lalakili meuloili iyoganlima kabo ginauli meuloina siya siyawatagili kenonane koina iedeededeyan kolili, mwa simatausi lalakina. ⁹ Kabo Abimeleki Abelamo iyoganama yo iwalolau koina iba, "Mumugam tawatawaena uginauli kolimaine? Yau nige naenaena yabo yapapaisowai koliwo, na am paisowa kaiwena yau yo yagu tomoyao polowe lalakina kalobai. Am paisowa koliyau inaesosi kabo muli mena tomo meuloili kolili. ¹⁰ Tawae kaiwena uginauli besiele?" ¹¹ Abelamo kainana iyamaisa iba, "Yabatoko yanuwa bwaite tomonliyao Yaubada nige simamatausan mwa yagu nuwatu kani kwaunuyamateyau na wainegu wakalai. ¹² Na walo yawasosi, yau yo Sela mekaukava tamamai kaigeda na sinamaiyao uloili bwaite kaiwena mwa yakasolanan. ¹³ Mwa saugana Yaubada iwalo tamagu ana nume kalogabaen yawalo Sela koina yaba, 'Tem kumulolo koliyau na toisabo dedei koina talalau tomo ali wasa kuwolegili kuba, Tomo bwaite iya dugu.' "

¹⁴ Kabo Abimeleki sipi, bulumakau yo topaisowa panpanli, sinesineo yo tatao, ikalaili yo iwolegili Abelamo koina. Kabo wainena Sela iwolena-yapileyoi koina. ¹⁵ Mwa iwalo Abelamo koina iba, "Manim ugabaen yau kaba loina kana lalaki ugitai na dedei yabo ugite-sipwai na kulau kumiya koina." ¹⁶ Kabo iwalo Sela koina iba, "Mane siliba tausan kaigeda yaolena wainem koina bwaimwa mwalimwaline kaba yadudulaina kaiwena na tomo meuloili sikatai walo yawasosi yakato kowa nige nae yabo ugiginauli."

¹⁷⁻¹⁸ Na beyabeyana Abimeleki Sela iyoga-luseyan ana nume mena mwa koina Yaubada Abimeleki ana nume kana tomiya sinesineo meuloili kabi ikausili kolili nige sowasowali sisiuma. Kabo Abelamo ikawanoi Yaubada koina mwa Yaubada Abimeleki wainena yo ana topaisowa panpanli sinesineo iwoisili sowasowali tabe sisiuma yo sikabi.

21

Sela Aisake ikabi

¹ Yeoba Sela iwalo-muloloi besiele beyabeyana ana walo, mwa iginauli koina besiele ana waloyameli. ² Kabo isiuma, mwa Abelamo ana sauga tautaubala koina natuna tauna Sela ikabi. Na sauganane koina Yaubada Abelamo iwaloyameli ana sauga yawasosi koina mwa melumelune iyawatagili. ³ Kabo Sela ikabi yo Abelamo esana

ipei Aisake.* ⁴ Saugana Aisake sikabi mwa ana kaliyate eit (8) ilobai, kabo Abelamo natuna Aisake yona isuna kwapina itom-gabaen, besiele Yaubada ana walo koina. ⁵ Na Abelamo ana bolime kana lalaki wan andeledi (100) koina mwa natuna Aisake Sela ikabi. ⁶ Kabo Sela iwalo iba, “Yaubada nuwagu iula-malumalu yamalu yo yayaliyaya. Saugana tomo meuloili wasagu sibenalan kani mekaukavao kamalu toyawa. ⁷ Beyabeyana tomo sikataiyako yakato kani nige yakakabi yo nige yabo iwawalo Abelamo koina, ‘Wainem kani melumelu yabo iyasusu.’ Na iyamo Abelamo ana sauga tautaubala koina natuna tauna iyaele yakabiyako.”

Ega me natuna siyawasali silau

⁸ Kabo melumelune ilalaki sauganane koina susu siyasikotanan Abelamo kan lalakina ipaisowai kaiwena. ⁹ Kaliyate yabo koina Sela igitagitai gagagiliwone sikekevenunu ali venune koina Isimeli, iya Abelamo natuna Ega Itipita sinena koina, itolo Aisake igamwa-kamkamna-yan. ¹⁰ Kabo iwalo Abelamo koina iba, “Sine topaisowa panpanna menatuna kuyawasali silau. Kaiwena sinene natuna kani nige am gogo wasawasa ikakalaili, natugu Aisake iyamo kani ikalaili.” ¹¹ Walone bwaite kaiwena Abelamo katena ikamkamna lalakina, kaiwena Isimeli tabe iya natuna. ¹² Na Yaubada iwalo Abelamo koina iba, “Tabu katem ikakamkamnasosi am topaisowa panpanna me natuna kaiweli. Sela ana walo koliwo uginauli besiele kaiwena tubumwao siya yawaloyameli kaiwem kani siyawatagilimaya Aisake koina. ¹³ Na sine topaisowa panpanna natuna tubunao sibaibaiwa kani yaolegili yo siya tabe kani siyamala kaba lolina yabo, kaiwena iya tabe natum.” ¹⁴ Yanuwa ilayan malala kikiuna Abelamo kan tupwali, mekanakava waila patu yabo iya gouti kwapina siginauli ikalaili mwa ilau ipeili Ega leyaleyana mena. Mwa menatuna iyawasali silau, yo silolo-bwagabwaga Biyasiba ana dedei leleyanna koina. ¹⁵ Saugana waila imwawasi waila patune kalona mena, Ega mayau yabo kikiuna igitai lolonna kabo natuna ilawan ipei lolonne koina, ¹⁶ kabo mayaune ilogabaen ilau kana mamalawe besiele wan andeledi (100) mita kabo imiyasio, kaiwena ana nuwatu iba, “Tabu natugu yagitagitai na iboita.” Na Ega iyaele imiyasio imiyamiya yo ivalavalam. ¹⁷ Mwa Yaubada ibenalan melumelune ivalavalam, kabo Yaubada ana anelose iyoga Ega koina kainana ilobimaya bulibuli mena iba, “Ega, gubesi? Tawae am nuwapolowe? Tabu kumamatausi, Yaubada melumelune ana valam ibenalanako toweya kupeiya. ¹⁸ Kutolo kulau melumelune ukwalai kusapwali kaiwena bwaliga tubunao sibaibaiwa kani yaolena, na siya kani siyamala kaba lolina kaikaiwena yabo.” ¹⁹ Kabo Yaubada waila keli yabo iyakenayan, mwa Ega ilau waila patu iloyakalapowon, kabo tupwana iwolena melumelune inuma. ²⁰ Na melumelune ilalalalaki yo Yaubada imiyamiya koina. Imiyamiya ule dedei leleyanna koina yo iyamala gipoyo kana toulala namwanamwana kelo ya kaiwena. ²¹ Saugana simiyamiya dedeine leleyanna esana Palan koina, Isimeli sinana Itipita sinena yabo ilobai mwa iyoganama Isimeli ikasolan.

Abelamo mekanakava kin Abimeleki kelabilabin kamwasana yabo siginauli

²² Sauga yabo koina kin Abimeleki mekanakava ana tokaleyayao ali tobaguna Pikol silau Abelamo koina, yo Abimeleki iwalolau koina iba, “Yakatai Yaubada imiyamiya koliwo mwa ginauli meuloina kupaisowaili sinamwanamwa. ²³ Na Yaubada manna mena ukwawalulu yakato yau, menatuguwao yo tubuguwao kani nige kumwamwakota-yagimai. Yau mumuga namwanamwana yaginauli koliwo, mwa kuwaloyameli mumuga namwanamwana tabe uginauli koliyau, yo yanuwane bwaite kumiya taumana koina kana lolinao kuobigaili.” ²⁴ Kabo Abelamo italam yo ikawalulu iba, “O inamwanamwa.” ²⁵ Imwawasi kabo Abelamo Abimeleki

* **21:3** Kaina Ibeliu koina esana Aisake kana katai bwaite malu

iyokoiyan waila keli yabo kaiwena, beyabeyana Abimeleki ana topaisowao silaoma wailane siwalo-kausi. ²⁶ Na Abimeleki iuvala iwalolau koina iba, “Yau nige yakakatai analiyao ali paisowa. Beyabeyana nige yagu wasa kuyeyeyama, bwaite kabona kabo yabenalan.” ²⁷ Kabo Abelamo sipi yo bulumakau tupwali ikalaili mwa iwolegili Abimeleki koina, mwa yoli labuine ali kelabilabin kamwasana siginauli. ²⁸ Imwawasi Abelamo ilauyoi ana sipi luwali mena kabo natuliyao sinesineo seben ikalaili ipei-suwalagili. ²⁹ Kabo Abimeleki ineli koina iba, “Tawae kaiwena mwa sipi sebenne kupei-suwalagili?” ³⁰ Mwa kainana Abelamo iyamaisa iba, “Sipine bwaite tem ukwalaili na koina ukawa-yawasosi yakato waila keline yau yakeli.” Mwa Abimeleki sipine ikalaili besiele Abelamo ana walo. ³¹⁻³² Kabo yanuwane esana siyogayan Biyasiba, kaiwena dedeine koina yoli labuine kelabilabin kamwasana sipaisowai.† Imwawasi kabo Abimeleki mekanakava ana tokaleyayao ali tobaguna Pikol sipileyoi ali yanuwa mena dedei Pilistiya koina. ³³ Mwa Abelamo mayau yabo esana tamaliski ikumai yanuwa Biyasiba koina, yo bwaine koina ipwalou Yeoba Yaubada miyamiya yaina koina. ³⁴ Na Abelamo imiyamiya tomo Pilistiya ali dedei koina sauga imamalawe.

22

Yaubada Abelamo ana meli itonan

¹ Kabo muli mena Yaubada Abelamo ana meli itonan. Edeededena bwaite besiele. Iwalolau koina iba, “Abelamo.” Kabo Abelamo italam iba, “O, yau elete.” ² Kabo Yaubada iwalo koina iba, “Natum kaigedamo Aisake, iya kumulolososi koina kuyogan mekamkava kwalau dedei Molaiya. Bwaine koina kani koya yabo yawalowen koliwo na natum kupwaoliyan koliyau.” ³ Yanuwa ilayan malala kikiuna Abelamo ilau ana donki ikatububunan yo pwaoli kana mayau tupwali isenali imwawasi kabo ana topaisowa labui yo natuna Aisake mekanakavao silau dedeine bwaine Yaubada iwawalowenwa koina. ⁴ Kaliyate yaiyonana koina, Abelamo manna ilau dedeine igitai kelamamalawe mena. ⁵ Kabo iwalo ana topaisowao kolili iba, “Kwamiyamiya bwaite koina donki mekamikava. Yau mekaukava gamene kalau bwaine koina na katapwalolo Yaubada koina, kabo kapileyoima kolimiu.” ⁶ Kabo Abelamo pwaoli kana mayau iwolena Aisake ikewai, na iya mayau wedolina yo naipi ikalaili. Saugana yoli labuine silaulau, ⁷ kabo Aisake iwalo tamana koina iba, “Tamagu.” Mwa Abelamo iba, “O, natugu.” Kabo Aisake ineli iwaloba, “Mayau wedolina yo pwaoli kana mayau iyaele takalakalaili na sipi natuna pwaoli kaiwena toweya?” ⁸ Kainana Abelamo iyamaisa iba, “Natugu, Yaubada iboma kani sipi natuna iyeyama pwaoli kaiwena.” Kabo yoli labuine silauyoi. ⁹ Saugana siyawatagili dedeine bwaine Yaubada iwawalowenwa koina, kabo Abelamo veku ikalaili kaba pwaoli ipaisowai yo mayau ipeili pwatana mena. Imwawasi natuna Aisake kaena yo nimana ipanli yo ipeiseyan kaba pwaoli pwatana mena. ¹⁰ Kabo nimana ilau naipi ikalai yakato natuna iunuyamate. ¹¹ Na Yeoba ana anelose bulibuli mena iyoga-lobima iba, “Abelamo, Abelamo.” Kabo Abelamo italam iba, “O, yau elete.” ¹² Kabo anelosene iba, “Tabu gamene kuunuyamate. Tabu nae yabo ugiginauli koina. Bwaite sauga yakatai kuyakasisi-yagau yo kuobigaiyau kaiwena natum kaigedamo nige kununuwai koliyau.” ¹³ Kabo Abelamo itagelakeile igitai sipi tauna yabo sokina mayau kubwakubwana lagalagana koina iloka itotolo. Kabo ilau ikalaiyama ipwaoliyan Yaubada koina natuna miyalaena. ¹⁴ Mwa Abelamo yanuwane esana ipei “Yeoba kani iyeyama.”* Na ilaoma kanasiga sauga kabona, tomo iyaelemo

† **21:31-32** Kaina Ibeliu koina esana Biyasiba kana katai bwaite waloyameli kana waila keli o tem seben kali waila keli * **22:14** Saugana gamene Aisake ineli tamana koina toweya sipine sikalaiya kainana Abelamo iyamaisa iba Yeoba kani iyeyama, na bwaite kaiwena Abelamo yanuwane esana ipei “Yeoba kani iyeyama.”

siwalowalowen “Yeoba ana koya koina kani iyeyama.”

¹⁵ Kabo Yeoba ana anelose bulibuli mena ana yoga labuina Abelamo koina, ¹⁶ iba, “Yeoba iba, ‘kaiwena uginauli besiele yagu walo yo natum kaigedamo nige kununuwai koliyau, kabo yabomayoi esagu mena yakawalulu, ¹⁷ kani yawalo-muloloiwo na kani tubumwao yayadebalalali kali baibaiwa besiele utu bulibuli mena yo besiele dekawa kali baibaiwa. Tubumwao kali tokalomagigili kani yaemwawasili yo ali yanuwa siya kani sikalaili, ¹⁸ yo tubumwao kolili kani tomo meuloili yanuwa yaulina mena kali walo-mulolo silobai. Na kani yapaisowai bwaite besiele, kaiwena yagu walo kuobigai.’ ” ¹⁹ Kabo Abelamo mekanakava natuna sipileyoi silau ana topaisowao kolili yo mekalikavao sipileyoi yanuwa Biyasiba. Kabo Abelamo imiya bwaine koina.

Libeka ilaomaya Abelamo kanakava ana susu koina

²⁰ Kabo muli mena Abelamo ana wasa siwolena siba, “Milika ikabikabi kabo kamkava Nao natunao ipagan. ²¹ Esaliyao bwaite Uz iya tobagubaguna, kanakava labuina Buz, yo yaiyonana esana Kemuweli, iya Alami tamana, ²² Kesedi, Aso, Pilidasi, Didilapi yo Betuweli.” ²³ Na Betuweli iya Libeka tamana. Siya bwaite Milika yo Nao natuliyao yoli eit (8).

²⁴ Nao wainena labuina nige wainena yawasosi esana Luma ikabi natunao siya Teba, Gam, Tasi yo Maka.

23

Abelamo bwatano iyamaisa Sela kana salai kaiwena

¹ Sela imiyamiya bolime andeledi tuwenti seben (127). ² Kabo iboita Kiliyataba koina, esana labuina Ebiloni dedei Kenani koina. Kabo Abelamo nuwana inae lalakina yo ilau ivalam koyasili wainena kaiwena. ³ Kabo Abelamo itolo wainena yona ilogabaen yo ilau dedei kaba miyagogo bwaimwa yanuwa kana gamwa kaba lusalusae koina yo iedeedede tomo Iti kolili iba,* ⁴ “Yau taumana yamiyamiya luwamiu mena. Bwatano yabo kwatalamwan na yayamaisa kolimiu na wainegu yona yapei.” ⁵ Kabo tomo Iti Abelamo kainana siyamaisa siba, ⁶ “Taubala, ama nuwatu kawalowen na kubenalan. Kowa towasawasa yabo luwamai mena. Salai namwanamwana yabo ugite-sipwai kama salaine kolili na wainem yona koina kupei. Nige sowasowana tomo yabo luwamai mena kana salai kani inuwai.” ⁷ Na Abelamo itolo yo me ana yakasisi ipwalou Iti tomonliyao manli mena, ⁸⁻⁹ kabo iba, “Tem kwayaliyaya yakato wainegu yona yapei bwaite koina kwawalo Epiloni, iya Saol natuna, duluwa Makipela, iyaele ana kwabu papalina mena, igimwalayan koliyau maisana yawasosi koina manimiu mena na iyamala kagu salai.” ¹⁰ Na Epiloni iyaele bodane luwali mena imiyamiya, ¹¹ yo iwaloba, “Taubala, nigele. Kani kwabune yo duluwane yaeyawa bwagabwagai koliwo tomo meuloili manli mena na wainem yona kupei koina.” ¹² Na Abelamo ipwalou yoi tomo manli mena, ¹³ yo iwalolau Epiloni koina iba, “Tem kuyaliyaya kabo yagu nuwatu yawalo-masalan. Na bwatanone bwaite yayamaisa, maisana ukwalai, na wainegu yona yapei bwaine koina.” ¹⁴⁻¹⁵ Kabo Epiloni iwalo Abelamo koina iba, “Taubala, bwatano bwaite maisana kana lalaki mane siliba powa andeledi (400)†, na tabu bwaite iyamala ala kaba gamwapakiki. Kulau na wainem yona kupei koina.” ¹⁶ Kabo tomo manli mena Abelamo italam yo manene mane siliba powa andeledi iliyeili yo isikeleili besiele togimwala mumugali yo iwolena Epiloni koina. ¹⁷ Kabo Epiloni ana bwatano bwaite Makipela duluwa iyaele Mamele tete bomatu mena yo kwabune yo mayau meuloili dedeine kalona mena iwolena Abelamo koina iyamala ana gogo. ¹⁸ Tomo Iti meuloili

* 23:3 Wagitai tomna 10—18 † 23:14-15 Buki Tabu kana tokatai ali nuwatu yakato maisa bwaite ilalakisosi

siya siyaele kaba miyagogone koina sigitai manli mena yo sikatai bwatanone walo yawasosi Abelamo ana gogo. ¹⁹ Kabo Abelamo Sela yona ipei duluwane koina Kenani ana dedei koina. ²⁰ Mwa bwatanone baguna iya Iti ali gogo sauga bwaite koina iyamala Abelamo ana gogo.

24

Aisake wainena kana loya

¹ Na Abelamo iya itautaubala yawasosi yo Yeoba iwalo-muloloi ana paisowa meuloina koina. ² Kabo Abelamo ana topaisowao kali tobaguna iya ana gogo meuloina kana togite-kalatan koina iwaloba, “Nimam kupeili kae bilagu kolili,* ³ na ukawalulu Yeoba esana mena iya bulibuli yo yanuwa yaulina kali Yaubada tabu Aisake wainena ugigite-sipwai Kenani sinesineoliyao luwali mena siya simiyamiya bwaite dedeine koina. ⁴ Na kulau yaboma yagu yanuwa mena yo totouguwao kolili natugu Aisake wainena ugite-sipwai na kuyoganama.” ⁵ Mwa topaisowane ineli koina iba, “Na gubesi tem sinene isikote nige nuwana mekaukava kalaoma? Yakato natum yayogan yalawan yanuwane bwaine kulalaomane koina?” ⁶ Abelamo iba, “Nigele, genuwagu ilau yanuwane koina. ⁷ Yeoba, iya bulibuli kana Yaubada, kani ana anelose iyawasa-bagunayan na mesabana natugu wainena kulobai bwaine koina kaiwena iya ikele-yawatagilagau tamagu ana boda kolili yo totouguwao ali yanuwa mena yo iwaloyameli koliyau dedei bwaite koina kani iwolena tubuguwao kolili. ⁸ Na tem sinene isikote yo genuwana mekamkava kwalaoma bwaine nige tawae yabo, yo kani yalivasiwo am waloyameli koina. Na ginauli kaigedamo tabu natugu ukwalai kulalawan bwaine koina.” ⁹ Kabo topaisowane nimana ipeili ana taubala Abelamo kae bilana kolili na iwaloyameli koina kani natuna wainena iloyai Abelamo ana susuyao kolili. ¹⁰ Mwa topaisowane mekana tosaguwo ana taubala ana kameli sanaulu ikalaili yo gogo wasawasali iwolena itaulili kabo silau yanuwane koina Abelamo kanakava Nao imiyamiya bwaimwa Mesopoteimiya dedei teya kaluwabu mena.† ¹¹ Saugana siyawatagili kabo kameli siyakaiyawasili yo siwalo sitalu-miyasio waila keli salina mena yanuwane gana mulina mena. Na ilolauko mwa sinesineo ali sauga silalau waila legu kaiwena. ¹² Mwa ikawanoi iwaloba, “O Yeoba, yagu taubala Abelamo ana Yaubada, yagu taubala ukwate-kamkamna-yan na kusaguiyau sauga bwaite koina. ¹³ Na yau ele yatotolo waila keli salina mena na kikiunamo yanuwa vesalaliyao silaoma waila legu kaiwena. ¹⁴ Kani yawalo yabo koina, ‘Tem sowasowana am kaba legu mena waila kulegu na yanuma?’ Na tem iba, ‘Inamwanamwa kunuma ee kani waila yaleguyama am kameli sinuma tabe’, kabo kani yakatai iya bwaite ugite-sipwai am topaisowa Aisake kaiwena. Tem iyawatagili besiele kabo yakatai yagu taubala ukwate-kamkamna-yan.”

¹⁵ Na muliya kabo kawanoi imwawasi, Libeka iyawatagilima me ana komwa kaba legu leyaleyana mena. Na Libeka iya Betuweli natuna yo Betuweli iya Nao yo Milika natuli yo Nao iya Abelamo kanakava. ¹⁶ Iya sine kana koleya namwanamwasosina yo iya nige naga tau yabo mekanakava sikekeno. Ilau waila keli mena iutusae waila keli pwatana mena ana komwa mena waila ilegu-yakalapowoni imwawasi ikaisulu bwatano mena. ¹⁷ Kabo topaisowane mwayamwayau ilau Libeka koina yo iba, “Tem sowasowana waila kuyeyama yanuma?” ¹⁸ Kainana iyamaisa iba, “O kunuma taubala”, kabo mwayamwayau ana komwa nimana mena ipei-yatalu ikabikabi-kalatan na inuma. ¹⁹ Saugana iyanuma imwawasi kabo iwalo koina iba, “Kani yalau yoi waila yaleguyama am kameli tabe yayanumali kanasiga kali liye silobai.” ²⁰ Kabo mwayamwayau wailawa tupwanawa ana komwa mena isuwai kameli ali kaba numa

* **24:2** Abelamo ana sauga mena kawalulu kana kilakilala bwaite, nimali sipei kae bilali mena † **24:10** Wagitai tomna 32

koina, kabo isagena-pileyoi waila mena yo waila ilegulegu kanasiga kameli meuloili kali liye silobai. ²¹ Na tomone imiya-mwanou yo imanmankulakula, nuwanuwana ikatai nuwana bwaine iya sinenaele Yaubada ipeiyako Aisake wainena o nigele. ²² Saugana kameli ali numa imwawasi mwa tomone gole lin maisana lalakina ikalai ipei sinene isuna mena yo kelima labui maisali lalakili iyasaeli nimana mena. ²³ Kabo ineli iba, “Tem sowasowana yagu wasa kuyeyama tamam yaiya? Na tabu biliutusi yabo imiyamiya ana nume mena yo sowasowana kaukavao mekaukavao kakeno bwaine koina?” ²⁴ Kainana iyamaisa iba, “Yau Betuweli natuna iya Nao yo Milika natuli. ²⁵ Yo biliutusi yabo imiyamiya tamagu ana nume mena na sowasowana wakeno bwaine koina yo tabe kameli kali ilalaki imiyamiya.” ²⁶ Kabo tomone italu-miyasio ipwalou itapwalolo Yeoba koina, ²⁷ iba, “Yeoba kowa yagu taubala Abelamo ana Yaubada yatobalanagiwo, kaiwena kubaguna-yagau talaoma yagu taubala ana susuyao kolili yo Aisake wainena kuyakenayagauko kabo yakatai yagu taubala ukate-kamkamna-yan yo am waloyameli koina iyawatagiliko.” ²⁸ Kabo sinene isagena ilau sinana ana nume mena na tawae ginauli meuloina iyawatagili koina kaiwena ali wasa iwolegili.

²⁹⁻³⁰ Na Libeka duna esana Labana. Iya Libeka isuna mena lin igitai yo nimana mena kelima igitaili yo topaisowane ana edeedede Libeka koina ibenalagili kabo ikaisulu nume mena isagena ilau waila keline koina yo igitai tomone itotolo ana kameli mekanakavao wailane salina mena. ³¹ Iwalo koina iwaloba, “Kowa Yeoba ana tomo yakayakasisina. Na tawae kaiwena kutotolo bwaite koina? Kulaoma talau yagu nume mena kaiwena ami kaba miya yakatububu-nanako yagu nume mena, na besiele tabe am kameli ali kaba miya.” ³² Kabo Abelamo ana topaisowa me kana tosaguwo silau nume mena. Labana kameli kali kayakayale ipei-yataluli na ikalaili ilawagili ali kaba miya mena, yo kameli kali iwolegili. Imwawasi ilau waila ilegu na topaisowane me kana tosaguwo kaeliyao sideulili. ³³ Kabo kan sikatububunan yo sikalaiyama na topaisowane iba, “Muliya kabo yakekan na baguna yagu laomane yaina yawalowen.” Kabo Labana iwaloba, “O, inamwanamwa kuedeedede.”

³⁴ Kabo topaisowane iwaloba, “Yau Abelamo ana topaisowa. ³⁵ Yeoba yagu taubala imulolo lalakina koina yo iyawasawasa, sipi, gouti yo bulumakau sibaibaiwa yo siliba yo gole silalaki, topaisowa tatao yo sinesineo yo besiele tabe kameli yo donki sibaibaiwa iwolegili. ³⁶ Yagu taubala wainena Sela ikedukedulumako kabo Abelamo natuna tauna ikabi. Na ana gogo meuloina iwolena iloinayan. ³⁷ Yagu taubala iwaloma koliyau mwa yakawalulu koina tabu yalalau Kenani sinesineoliyao kolili na natuna wainena yagigite-sipwai, ³⁸ na iwaloba, ‘Kulau tamagu totounao yo ana susuyao kolili na natugu wainena ugite-sipwai ukwalaiyama.’ ³⁹ Mwa yagu taubala yaneliyan yawaloba, ‘Na gubesi tem sinene isikote nige nuwana mekaukava kalaoma?’ ⁴⁰ Kainagu iyamaisa iba, ‘Yeoba iya manna mena yamiyamiya kani ana anelose iyawasa mekamkava na am laune koina isaguiwo kabo natugu wainena kulobai totouguwao ali nume kalona mena. ⁴¹ Na tem kulau kolili na sinene isikote kani yalivasiwo kawalulune koina.’ ⁴² Kabona yalaoma waila keline koina mwa yakawanoi yaba, ‘O Yeoba, yagu taubala Abelamo ana Yaubada, tem am nuwatu besiele nuwanuwagu kusaguiyau yagu laomane koina. ⁴³ Na yau ele yatotolo waila keli salina mena na tem vesalane iya ilalaoma waila legu kaiwena, na yawalo koina yaba, Tem sowasowana am kaba legu mena waila yanuma? ⁴⁴ Na tem iba, Inamwanamwa kunuma na kani tabe waila yaleguyama am kameli sinuma kabo kani yakatai iya bwaite ugite-sipwai yagu taubala natuna kaiwena.’ ⁴⁵ Na muliya kabo kawanoi yaemwawasi kategu mena, Libeka iyawatagilimako ana waila kaba legu komwa ikewakewai leyaleyana mena. Ilau imwalisae waila keli pwatana mena ilegu yo ikaisulu bwatano mena kabo yawalo koina yaba, ‘Tem sowasowana waila

kuyeyama yanuma?’ ⁴⁶ Kabo mwayamwayau ana komwa nimana mena ipei-yatalu ikabikabi-kalatan yo iba, ‘O kunuma taubala, kani yalau yoi waila yaleguyama na am kameli tabe yayanumali.’ Kabo yanuma yo yagu kameli tabe iyanumali. ⁴⁷ Na yaneli yaba, ‘Na tamam yaiya?’ Kabo iba, ‘Yau Betuweli natuna, iya Nao yo Milika natuli.’ Kabo isuna gulana mena lin yapei nimana kolili kelima yayasaeli. ⁴⁸ Kabo yapwalou na yatapwalolo Yeoba koina yo yatobalan, iya yagu taubala Abelamo ana Yaubada, kaiwena iyadudulaiyau yalaoma yagu taubala kanakava tubuna sine yakalai natuna kaiwena. ⁴⁹ Na tem yagu taubala wakate-kamkamna-yan yo nuwanuwamiu waginauli besiele ana nuwatu kabu yagu wasa kwaeyama. Tem nigele, kabu yagu wasa tabe kwaeyama yoi na yanuwanuwa tawae kani yaginauli.” ⁵⁰ Kabu Labana yo Betuweli kainana siyamaisa siba, “Nuwatu bwaite ilaomaya Yeoba koina mwa kai nige sowasowamai lona yabu kaginauli. ⁵¹ Libeka iyaele, ukwalai mekamikava kwalau, kabu mekanakava ami taubala natuna sikasole, besiele bwaite Yeoba ana nuwatu.”

⁵² Saugana Abelamo ana topaisowa ali walo ibenalan kabu ipwalou Yeoba koina. ⁵³ Imwawasi kabu kaleko namwanamwana yo galogalo gole yo siliba ikalailima iwolena Libeka koina. Tabe Libeka duna yo sinana kali mulolo ginauli maisali lalakili iwolena kolili. ⁵⁴ Imwawasi kabu topaisowane me kana tosaguwo sikekan yo sinuma boniyainane koina sikeno bwaine koina. Yanuwa ilayan sitolo yo iwalo kolili iwaloba, “Kwatalamwagau yapileyoi yagu taubala koina.” ⁵⁵ Na Libeka duna yo sinana siwaloba, “Nigele, tem naga mekamakava gamasinene kamiyamiya tem wiki kaigeda o kaliyate sanaulu kabu kwalau.” ⁵⁶ Na iwalolau kolili iba, “Tabu wakakabi-kalatagimai. Yeoba yagu laomane yaina kaiwena isaguiyauko koina kabu kwatalamwagau na yapileyoi yagu taubala koina.” ⁵⁷ Mwa kainana siyamaisa siba, “Naga gamasinene tayoganama na ana nuwatu tabenalan.” ⁵⁸ Kabu Libeka siyoganama sineli siba, “Nuwanuwam mekamkava tomone bwaite kwalau?” Kabu iwaloba, “Besiele yalalau.” ⁵⁹ Kabu sitalam na Libeka yo ana topaisowa sinesineo na yabu iya mekikiuna mena kana togite-kalatan, Abelamo ana topaisowa yo kana tosaguwo mekalikavao silau. Na muli mena kabu silau, ⁶⁰ Libeka siwalo-muloloi siwaloba, “Dumai, kani kakawanoi Yeoba koina na kowa kuyamala boda tausan yo tausan sinali yo tubumwao kani kali tokalomagigiliwo siyemwawasili kabu ali yanuwa sikalaili.” ⁶¹ Mwa Libeka yo ana topaisowao sinesineo sikatububu yo simwalisae kameli pwatali mena yo Abelamo ana topaisowa yo kana tosaguwo mekalikavao silau.

⁶² Na Aisake iyaele ilolokeikeile ule bwagabwaga mena dedei Negebi koina dedeine esana ‘Yaubada meyawasina igiteyau wailana’. ⁶³ Lolau yabu koina Aisake ilau ilolokeikeile ule mena na inuwanuwa, kabu manna ilau kameli igitaili silalaoma. ⁶⁴ Na saugana Libeka Aisake igitai kabu ana kameli pwatana mena ikaisulu, ⁶⁵ kabu ineli Abelamo ana topaisowa koina iba, “Toisabo tomo bwaite kwabu mena ilalaomane kolila?” Mwa topaisowane iba, “Bwaimwa yagu taubala Aisake.” Kabu Libeka kaleko kayakayagena yabu ikalai yo manna isuma.† ⁶⁶ Saugana siyawatagili, kabu topaisowane ana paisowa wasana meuloina iwalo-masalan Aisake koina. ⁶⁷ Kabu Aisake Libeka iyogan silau sinana Sela ana palai kalona mena mwa ikasolanen. Aisake wainena Libeka imulolo lalakina koina kabu ana nuwanae sinana kaiwena imwawasi kaiwena Libeka ikabi-yaliyaya-yan.

25

Abelamo ikasole yoi

† 24:65 Siya Yudiya ali kasole kana lona ali sauga kasole koina sine kani manna isuma tabu taune sinene kana koleya igigitai kanasiga sikasole kabu kalekone sikele-gabaen

¹ Abelamo sine yaboyoi ikasolanan esana Ketula. ² Ketula Abelamo natunao ikabili Similan, Yokisani, Midani, Midiya, Isibaki yo Suwa. ³ Yokisani natunao labui, yabo esana Seba yo labuina esana Dedani, na iya Dedani tubunao siya boda Asiliya, boda Letusi yo boda Leum. ⁴ Midiya natunao tatao Epa, Epel, Anok, Abida yo Elda. Na tomo bwaite siya Ketula tubunao.

Abelamo iboita yo salai mena sipei

⁵ Abelamo meyawasina koina iwalo bwaite besiele iba, “Tem saugana yaboita yau gogo meuloina Aisake kani ikalaili.” ⁶ Na muli mena kabo iboita, mulolo iwolegili Ega natuna yo Ketula natunao na iyawasali silau yanuwa dedei tete bomatu mena simiya-suwala natuna Aisake koina. ⁷⁻⁸ Abelamo ana bolime 175 ilobai, itona meuloina ilike kabo iboita. ⁹ Kabo natunao Aisake yo Isimeli yona sikalai yo sipei duluwa kalona mena bwaimwa Makipela kwabuna koina Mamele dedei tete bomatu koina. Na kwabune yo duluwane siya beyabeyana Abelamo iyamaisa Epiloni Saol natuna koina iya Iti tomona. ¹⁰ Kabo Abelamo yona sipei duluwane koina beyabeyana wainena yona sipei koina. ¹¹ Abelamo ana boita mulina mena Yaubada Aisake iwalo-muloloi. Sauganane koina iya imiyamiya yanuwa bwaine esana ‘Yaubada meyawasina igiteyau wailana’ salina mena.

Isimeli natunao yo tubunao

¹² Isimeli edeededena bwaite besiele. Isimeli iya Ega natuna Abelamo koina. Na Ega iya Itipita sinena yo Sela ana topaisowa. ¹³ Isimeli natunao tatao esaliyao silele-yakasali ali kabi kana lau koina besiele bwaite. Nibaiyoti, Kiyola, Edibil, Mibisam, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Edada, Tema, Deyeta, Napisi yo Kidima. ¹⁶ Isimeli natunao yoli tuwelo kolili sidebalala kabo yanuwa tuwelo siyawatagilima na yanuwa kaigeda kaigeda, o nuwana tawaloba ali kaba kaiyawasi kubwakubwa, esana sipeili Isimeli natunao esaliyao kolili. ¹⁷ Na Isimeli ana bolime kana lalaki wan andeledi teti seben (137) kabo iboita. ¹⁸ Isimeli tubunao simiyamiya Avil yo Sulu luwaluwalili mena bwaimwa dedei Itipita tete bomatu mena talalau Asiliya kaiwena. Simiya-suwala Abelamo tubunao kolili.

Aisake natunao labui ikabili

¹⁹ Na Abelamo natuna Aisake natunao yoli labui ali kabi kana koleya bwaite besiele. ²⁰ Aisake ana bolime poti (40) ilobai kabo Libeka ikasolanan. Libeka iya Betuweli natuna yo Labana duna, siya Alami tomonliyao simiyamiya dedei Mesopoteimiya koina. ²¹ Libeka imiya mamalawe nige ikakabi kabo Aisake ikawanoi Yeoba koina wainena kaiwena. Aisake ana kawanoi Yeoba ibenalan kabo Libeka isiuma natunao gwama-didiluwaluwa. ²² Naga ikakabi na diyana kalona mena melumeluwone sietubatubali-yagili kabo Libeka iba, “Gubesi mwa ginauline bwaite iyawatagili koliyau?” Mwa ilau ineli Yeoba koina ginauline bwaite kana dudulai kaiwena. ²³ Mwa kainana Yeoba iyamaisa iwaloba, “Boda labui iyaele diyam mena, natumwao siya kani ukwabili kani siyamala boda labui sikawakawa-lakwa. Na yabo kanakava ikaiwe-gabaen na tobagubaguna kani iyamala topaisowa tomulimuliyene kaiwena.” ²⁴ Libeka ana sauga kabi ilobai kabo natunao labui ikabili. ²⁵ Tobagubaguna kwapina balabalagiyana yo ilopalapalasa kabo esana sipei Isowa. ²⁶ Melumelu labuina kanakava kaekelukeluna ikabikabi-kalatan kabo esana ipei Yakobo. Na Aisake ana bolime sikisti (60) koina mwa Isowa yo Yakobo sinali ikabili.

Yamiyalae tamana kaiwena Isowa igimwalayan diku kaiwena

²⁷ Melumeluwone silalaki. Isowa iyamala tokeloya namwanamwana na Yakobo iya tomo mwanomwanouna mwa imiyamiyaya nume mena. ²⁸ Aisake iyaliyaya lalakina Isowa koina kaiwena yakayakan iunuili na ikalailima Aisake koina ikekakekan. Na Libeka iyaliyaya lalakina Yakobo koina. ²⁹ Kaliyate yabo koina Yakobo iyaele bembem

dikuna iligaliga. Isowa ipileyoima ule mena kamnana inae kelo ya koina iguliyam lalakina,³⁰ kabo iwalo Yakobo koina iwaloba, “Mwayamwayau bwaimwa dikune balabalagiyane tupwana ukoiyama na yakan kaiwena yaguliyam yawasosi.” Bwaimwa iya kaiwena Isowa esana labuina siyogayan Idoma.*³¹ Mwa Yakobo Isowa kainana iyamaisa iwaloba, “Baguna yamiyala tamala kaiwena kuyeyama koliyau.”³² Mwa Isowa iwaloba, “Kamnagu inaesosi guliyam kaiwena kikiunamo yaboita. Tawae kana namwanamwa tem yamiyalaene koliyau na tem yaboita?”³³ Na Yakobo iwaloba, “Baguna ukawalulu yo kuwaloyameli yamiyalaene kani kuyeyama koliyau.” Kabo Isowa ikawalulu yo iwaloyameli yamiyalaene kani iwolena Yakobo koina.³⁴ Imwawasi kabo Yakobo beledi tupwana yo diku tupwana ikoi yo iwolena Isowa ikan. Ikekan yo inuma mwa itolo ilau. Na Isowa nige inuwanuwatu yamiyalaene kaiwena.

26

Yaubada iyawatagili Aisake koina yo ana waloyameli ikabi-yakaiwe yoi

¹ Sauga yabo guliyam lalakina iyawatagili dedeinane koina besiele beyabeyana Abelamo ana sauga koina, mwa Aisake ilau yanuwa Gelal koina. Na tomo Pilistiya ali kin Abimeleki imiyamiya bwaine koina.² Kabo Yeoba iyawatagili Aisake koina yo iwaloba, “Tabu kulau kulolobi Itipita, na kumiyamiya dedeine yawawalowenne koliwo koina.³ Kumiyamiya dedeine bwaite koina kabo yau yamiyamiya koliwo yo kani yawalo-muloloiwo. Dedeine bwaite meuloina kani yaeyawa kowa koliwo yo tubumwao kolili na yagu waloyameline yakawalulu-wanako tamam Abelamo koina kani iyamala yawasosi.⁴ Na kani tubumwao meuloili yayadebalalali sibaibaiwa besiele utu bulibuli mena, na yanuwa bwaite meuloina kani yaolena tubumwao kolili. Tabe siya kolili kani kaba loinao uloili meuloili yanuwa yaulina mena walo-mulolo silobai.⁵ Kaiwena tamam Abelamo iobigaiyau yo yagu loina lalakili yo kikiuli ibenalagili yo imuliya.”

Aisake Abimeleki imwakotayan

⁶ Kabo Aisake imiyamiya Gelal.⁷ Na saugana yanuwane tomonliyao silau Aisake koina sineli wainena kaiwena kabo kainali iyamaisa iwaloba, “Dugu bwaite.” Ana walone besiele kaiwena imatausi tem iwaloba, “Wainegu bwaite” ana nuwatu kisi siunuyamate na wainena sikalai, kaiwena Libeka kana koleya inamwanamwasosi.⁸ Aisake imiya mamalawe tomo Pilistiya ali dedei koina, kabo sauga yabo Abimeleki ilau ana tomlape mena iboe manna ilau igitai Aisake Libeka isapwali.⁹ Kabo Abimeleki iwalo Aisake siyoganama koina, iwalolau koina iwaloba, “Tomala wainem Libeka, na tawae kaiwena kuwalo yakato dum?” Mwa Aisake Abimeleki kainana iyamaisa iba, “Kaiwena tem yawaloba, ‘Wainegu bwaite’ kani kwaunuiyau.”¹⁰ Kabo Abimeleki iwaloba, “Mumuga tawatawaena uginauli kolimai? Nuwana tem yagu topaisowa yabo mekanakava wainem siken, kani naenaena kana maisa ilaoma kolimai na pwanoline yaina kowa.”¹¹ Kabo Abimeleki ana tomoyao meuloili iyanuwapeili tem analiyao siya mumuga naenaena siginauli Aisake koina o nuwana wainena Libeka koina kani loina polopolowena silobai na siboita.

Aisake ana wasawasa ilalaki isaesae

¹² Aisake bwatanone koina ipelipeli like yo bolimenane koina kannan ilobai idebalala yo ilalakisosi.* Yeoba iwalo-muloloi,¹³ mwa Aisake ana wasawasa iyatubu ilalaki ilaulau kanasiga ana wasawasa ilalakisosi.¹⁴ Ana bulumakau, sipi yo gouti sidebalala

* **25:30** Walone Idoma kaina Ibeliu koina kana dagugu besiele balabalagiyana * **26:12** Kaba gite bwaite besiele, tem like libwa sanaulu (10) ipelili kani ana kelikeli koina idebalala na wan tausan (1000) ilobai

sibaibaiwasosi besiele tabe ana topaisowao sibaibaiwa na iya kaiwena mwa Pilistiya tomonliyao Aisake silamwa-polowe-yani. ¹⁵ Na waila keline siya beyabeyana Abelamo ana topaisowao sikelili Aisake iyapayapaisowaili kabo tomo Pilistiya silaoma yo sipuluili. ¹⁶ Yo Abimeleki iwalo Aisake koina iba, “Kulau, ama yanuwa kulogabaen kaiwena am wasawasa yo am kaiwe ilalakisi kabo muli mena kai.”

Gamwapakiki waila kaiwena

¹⁷ Kabo Aisake yanuwane ikwasa-gabaen yo ilau Gelal kalogawana yabo koina imiya. ¹⁸ Na kalogawane koina beyabeyana Abelamo me ana topaisowao simiyamiya yo waila keli sikelili. Saugana iboita na tomo Pilistiya silaoma yo waila keline sipuluili. Kabo wailane Aisake ilobaiyoili na iwalo ana topaisowao sisalayoili. Na waila keline beyabeyana Abelamo esaliyao ipeiliko mwa Aisake iyogayan yoi esa kaigedana kolili. ¹⁹ Na ali kelikeline koina yabo silobai waila namwanamwasosina ibunubunuwasi, ²⁰ kabo siya Gelal ali yakayakan kali togite-kalatan sigamwapakiki Aisake ana yakayakan kali togite-kalatanwo kolili siwalo kolili siwaloba, “Wailane bwaite kai kama waila.” Mwa Aisake waila keline bwaite esana ipei ‘Gamwapakiki wailana’. ²¹ Kabo ana topaisowa waila keli yaboyoi sikeli na tabe besiele sigamwapakiki yoi kabo Aisake waila keline esana ipei yoi ‘Kalomagigili wailana’. ²² Kabo dedeine ikwasa-gabaen ilau dedei yaboyoi koina yo waila keli yaboyoi sikeli. Na waila keline kaiwena nige gamwapakiki yaboyoi iyayawatagili, kabo esana ipei ‘Kaba miya sowasowana wailana’ yo iwaloba, “Yeoba kaba miya sowasowana iyeyama mwa dedeine bwaite koina kani tawasawasa yoi.”

Yeoba iyawatagili yoi Aisake koina

²³ Aisake ikwasa yoi ilau Biyasiba. ²⁴ Kaliyatenane iyawatagili bwaine koina boniyainane koina Yeoba iyawatagili koina yo iwaloba, “Yau tamam Abelamo ana Yaubada, tabu kumamatausi kaiwena yau mekaukava kowa sauga meuloina yo tabe kani yawalo-muloloiwo yo tubumwao kani yayadebalalali besiele yagu waloyameli yagu topaisowa Abelamo koina.” ²⁵ Kabo Aisake kaba pwaoli ipaisowai yanuwane koina mwa ipwalou Yeoba koina. Na dedeinane koina ana palai iyatolo yo ana topaisowao waila keli yabo sikeli.

Aisake yo Abimeleki kelabilabin kamwasana siginauli

²⁶ Kabo Abimeleki mekanakavao kana tosagu lalakina Aiyusa yo ana tokaleyayao ali tobaguna Pikol silaomaya Gelal koina yo silau Aisake koina. ²⁷ Saugana Aisake igitaili ineli kin koina iwaloba, “Gubesi mwa kwalaoma koliyau? Beyabeyana wakalomagigilagau na dedeine koina kwatawoiyau.” ²⁸ Kainana siyamaisa siwaloba, “Kaiwena kagitai Yeoba mekamkava kabo nuwanuwamai kelabilabin kamwasana taginauli kowa yo kai, ²⁹ na mesabana tabu nae yabo ugiginauli kolimai. Tauna kona kai nige nae yabo kagiginauli koliwo yo nuwadaumwali koina kayawasao kulau yo sauga bwaite kabo Yeoba imulolo lalakina koliwo.” ³⁰ Mwa Aisake kan lalakina ipaisowai kaiweli kabo sikekan yo sinuma. ³¹ Yanuwa ilayan malala kikiuna kabo ali kelabilabin kamwasana siginauli na sikawalulu yo siwaloyameli tabu kaleya yaboyoi. Mwa Aisake Abimeleki yo kanakavao iyawasali silau nuwadaumwali mena. ³² Kaliyatena kaigedana koina Aisake ana topaisowao silaoma yo ana wasa siwolena wailane sikekeline kaiwena siwaloba, “Waila kalobaiyako.” ³³ Kabo wailane esana ipei Siba yo saugana yanuwane simiya-yalalaki kabo yanuwane esana sipei Biyasiba yo esane imiyamiya kanasiga kabona.

Isowa ana kasole

³⁴ Saugana Isowa ana bolime poti (40) ilobai kabo Iti sinesineoliyao labui ikasolanagili, yabo esana Diudit iya Bili natuna yo yabo tabe esana Basimata iya

Eloni natuna. ³⁵ Na sinesineone yoli labuine mumugali yo ali paisowa naenaeli kolili Aisake me wainena siulaula-munamunaili.

27

Aisake Yakobo iwalo-muloloi

¹ Saugana Aisake itautaubala yo yona sibelu molosi kabo tabe manna sigibu nige sowana ginauli yabo ikilala. Kabo natuna tobagubaguna Iso iwalo ilaoma yo iba, "Natugu." Yo Iso iba, "Yau elete tamagu." ² Mwa Aisake iwalo iba, "Yatautaulako mwa sauga kikiunamo kani yaboita. ³ Na am gipoyo yo am wamali kelokeloyao ukwalaili kulau ule mena ukeloya yakayakan yabo kuunui ukwalaiyama kau gwaba. ⁴ Muliya kabo yaboita nuwanuwagu kan bwalaina kamnana namwanamwana kupaisowai ukwalaiyama koliyau yakekan na kam walo-mulolo yaeyawa." ⁵ Sauganane koina Libeka iyaele ibenabenali tawae Aisake iwalowalowen natuna Iso koina. Kabo Iso iyawatagili ilau ule mena ikeloya na tem yakayakan yabo iunui na ikalaiyama. ⁶ Yo Libeka iwalolau natuna Yakobo koina iba, "Yabenalan tamam iwalowalolau kamkava Iso koina iba, ⁷ 'Am keloya kanna gwaba yabo ukwalaiyama na kuliga namwanamwai kamnana yo bwalaina namwanamwasosina ukwalaiyama yakan na mesabana Yaubada manna mena kam walo-mulolo yaeyawa, muli mena kabo yagu sauga imwawasi.' ⁸ Koinaele natugu, kubenali namwanamwa na tawae kani yawalowen koliwo uginauli besiele. ⁹ Saugane bwaite koina kulau ebaebai kali gana mena gouti natunao labui sinisinibuli kekan sowasowana, ugite-sipwaili yo ukwalailima koliyau na yakatububu-nagili na yaliga besiele tamam kana sauga meuloina ligaligana mena yaliga besiele. ¹⁰ Na ukwalai kulau yo kuwolena tamam ikekan, yo ana walo-mulolo iyeyawa koliwo muli mena kabo ana sauga imwawasi." ¹¹ Kabo Yakobo iwalolau sinana Libeka koina iba, "Na kaukava Iso iya yona silopalapalasa, na yau nigele yogu sisapusapu. ¹² Na gubesi tem saugana tamagu yogu ikabi-tonagili yo ikataiyau yakato yamwakotayan? Mwa kani yaboma kagu yokoi yakabi-yamayale kabo walo-mulolo kani nige iyeyeyama." ¹³ Kabo Libeka iwalolau Yakobo koina iba, "Natugu kam yokoi meuloina kupeiya yau koliyau. Na kulau uginauli besiele tawae yawalowen koliwo, saugamo bwaite ukwalailima koliyau." ¹⁴ Mwa kabo Yakobo iginauli besiele sinana ana walo koina. Itolo ilau gouti natunao ikalaili sinisinibuli labui siya kekan sowasowana ikalaili ilawagili sinana koina. Kabo Libeka gouti natunao ikalaili ikatububunagili yo kan kamnana namwanamwasosina iliga besiele iya Yakobo tamana nuwanuwasosina. ¹⁵ Kabo Libeka itolo ilau natuna lalakina Iso kana kaleko namwanamwana nume mena ikalai yo Yakobo iyakwamai. ¹⁶ Yo tabe gouti kwapili mewiyawiyali ikalai yo Yakobo nimana isuma yo galogalona mena tabe. ¹⁷ Mwa kabo Libeka kan kamnana namwanamwana yo beledi kabona ipapaisowailiwa iwolena natuna Yakobo koina. ¹⁸ Yo Yakobo ikalaili ilau tamana koina iba, "Tamagu." Kabo Aisake italam iba, "Natugu tawae?" Yo ineli iba, "Yaiya kowa?" ¹⁹ Yakobo iwalo iba, "Yau natum Iso am tobagubaguna. Iyaele yaginauliyako besiele am walowa koliyau. Na tamagu kategu kowa kutolo yo yagu keloya kanna ukwekan kabo sowasowana kagu walo-mulolo koliwo kuyeyama koliyau." ²⁰ Kabo Aisake inelilau natunane koina iba, "Natugu, gubesi kabo ginauli bwaite mwayamwayau mena kulobaili?" Yo Yakobo tamana ana neli iyamaisa iba, "Yeoba am Yaubada iya isaguiyau." ²¹ Yo Aisake iwalolau Yakobo koina iba, "Natugu kulaoma saligu mena na yakabi-tonagiwo, yawasosi kowa Iso o nuwana nigele." ²² Mwa Yakobo imiya-lau tamana Aisake salina mena kabo tamana nimana ilau natuna yona ikabitanan yo iba, "Kainam besiele kabo Yakobo kainana na nimam besiele Iso nimana." ²³ Na Aisake nige ikakatai iya Yakobo kaiwena nimana silopalapalasa besiele kanakava Iso nimana,

mwa iwalo-muloloi. ²⁴ Muli mena kabo Aisake Yakobo iwalo-muloloi na ineliyan yoi iwaloba, “Yawasosi kowa natugu Iso?” Mwa Yakobo iba, “O, yau.” ²⁵ Kabo Aisake iba, “Natugu am kelo ya kanna tupwana kuyeyama yakan na mesabana yagu walo-mulolo yaeyawa koliwo.” Mwa Yakobo kan ikalai iwolena tamana ikekan tabe wain ikalai yo iwolena inuma. ²⁶ Yo Aisake iwalolau natuna Yakobo koina iba, “Natugu kulaoma koliyau kunisoiyau.” ²⁷ Yo itolo ilau tamana salina mena inisoi. Mwa Aisake natuna Iso kana kaleko bwalaina ibenalan kabo Aisake Yakobo iwalo-muloloi iba, “Natugu bwalaina inamwanamwa besiele kabo bubu ule mena bwalaina Yaubada iwalo-muloloi bwalaina. ²⁸ Yakawanoi Yaubada koina, bulibuli bekubekuna ibekuma yanuwa yaulina mena am tano bubu mena ikabi-yawasawasa am witi yo wain silalaki. ²⁹ Yakawanoi Yaubada koina dedei meuloina tomonliyao siyamala topaisowawa panpanli koliwo yo tomo meuloili sipwalou koliwo. Yakawanoi Yaubada koina kamkavao meuloili kuloinayagili, yo yakawanoi Yaubada koina sinamwao natuliyao meuloili sipwalou koliwo. Yo yakawanoi Yaubada koina siya sikawa-gulaiwo Yaubada ikawa-gulaili na siya simulolo koliwo Yaubada imulolo kolili.” ³⁰ Saugana Aisake natuna Yakobo iwalo-muloloi imwawasi yo itolo iyawatagili ikaisulu kabo sauganane koina kanakava Iso ipileyoima ana kelo ya koina. ³¹ Mwa Iso tabe kan kamnana namwanamwana tupwana iliga yo ikalai ilawan tamana koina. Yo iwalolau tamana koina iba, “Tamagu, kutolo yo kumiyasio na yagu kelo ya kanna tupwana ukwan na kuwalo-muloloiyau.” ³² Yo Aisake inelilau natuna koina iba, “Yaiya kowa?” Kabo Iso iba, “Yau Iso, natum tobagubaguna.” ³³ Mwa Aisake isiliyata katena ipitali yona meuloina sitabubu yo ineli iba, “Na kabona yaiya ilau ikelo ya mwa ana kelo ya kanna ikalaiyamako koliyau? Mwa yakekanko kabo bwaite kulaomane. Tabe walo-mulolo ana kaba mwawasi iyaele yaolenako koina yo walo-mulolone iya walo-mulolo yawasosi sauga meuloina.” ³⁴ Saugana Iso tamana ana walo ibenalagili bwaine koina imunamunai lalakina yo ivalam kainana lalakina yo iba, “Tamagu, yau nuwanuwagu am walo-mulolo kuyeyama koliyau.” ³⁵ Na Aisake Iso kainana iyamaisa iba, “Kamkava ilaoma imwakota-namwanamwai-yau mwa kam walo-mulolo ikalaiyako.” ³⁶ Kabo Iso iba, “Esanaele iya esana Yakobo kwapei namwanamwaiyako melabui mumugana naenaena iginauli koliyau. Tauna kona yagu tobagubaguna koliyau ikele-panaisan. Na kabona kagu walo-mulolo ikalai yoi.” Kabo tabe Iso iwalolau yoi tamana koina iba, “Isa yoi tabe walo-mulolo koliwo tem kaigeda iyaele imiyamiya kuyeyama koliyau?” ³⁷ Aisake Iso kainana iyamaisa iba, “Natugu, yayatoloyako iya am taubala yo ana tali meuloili kani siyamala ana topaisowao. Masuli yo wain iyaele yaolenako koina. Mwa koinaele kani tawae yoi yagigiginauli koliwo kaiwem.” ³⁸ Yo Iso iwalolau yoi tamana koina iba, “Na tamagu, bwai am walo-mulolone kaigedamo? Kuwalo-muloloiyau yoi.” Kabo Iso ivalam kainana lalakina mena. ³⁹ Aisake iwalolau Iso koina iba, “Bwatanone koina kumiyamiyane nige masulina ipapagan nige galewa kani ilolobima kewa mena na iula-butabuta. ⁴⁰ Kani kulobai sauga meuloina ukwalekaleya tomo kolili yo kuyamala kamkava ana topaisowa. Na muli mena kani ugamwa-panawa yo nige sowana iloilo ina-yagiwo yoi.” ⁴¹ Kabo Iso iyatubu kanakava Yakobo ikalomagigilan kaiwena kana walo-mulolo Aisake iwolena kanakava Yakobo koina. Yo Iso inuwanuwatu muli mena iwalo iba, “Tamagu ana boita yo kana nuwanae kana sauga ikelakubwamako, imwawasi kabo Yakobo yaunuyamate.” ⁴² Muli mena Iso ana walo siwalowen Libeka koina kabo Yakobo ana wasa iwolena iba, “Natugu, kamkava Iso iwawalo kani iunuyamateo. ⁴³ Koinaele natugu kubenali na uginauli besiele tawae yagu walo koliwo. Sauga bwaite koina kuyabubu kulau yanuwa Alan, am bala Labana koina. ⁴⁴ Mekamkava kwamiyamiya waya bwaine koina kanasiga nuwana ilobi italu, ⁴⁵ kanasiga tem kamkava ana munamunai kaiwem imwawasi yo nuwana imwatainan

mumugane ugiginauline koina kabo kaina yayawasayawa koliwo yo kupileyoima. Tawae kana namwanamwa natuguwao yomiu labui kaliyate kaigeda koina yatabe-yakwalalelemiu?” ⁴⁶ Yo Libeka ilau Aisake koina iwalolau iba, “Ala miyamiyane bwaite koina yogu kamnana inae kaiwena susu Iti tubunao sinesineo kolili siya Iso wainenao mumugali kaiwena.* Temga Yakobo ikasole Iti sinena yabo koina kani kagu lotonan inae bwai tem yaboitamo na yakaiyawasi.”

28

¹ Kabo Aisake Yakobo walo-mulolo kikiuna koina iwalo-muloloi yo iyanuwapei iba, “Kisi Kenani sinena yabo ukwasolanan.*” ² Kulaumo Mesopoteimiya† koina sinam tamana Betuweli ana yanuwa mena. Yo kulau sinam duna Labana natuna yabo ukwasolanan wainem. ³ Yakawanoi Yaubada Tokaiwesosi koina am kasole iwalo-muloloi yo natumwao iyadebalali yo ali boda sidebalala. ⁴ Tabe yakawanoi yoi koina kowa yo tubumwao iwalo-muloloimiu, walo-mulolone besiele tauna kona iwolena Abelamo koina na mesabana sauga ilalaoma bwatanone bwaite koina kumiyamiyane kani wakalai ami bwatano, besiele Yaubada ana waloyameli Abelamo koina kaiwena bwaite saugane koina komiu besiele tomiya taumanao.” ⁵ Yo Aisake Yakobo iyawasa ilau yanuwa Alan Mesopoteimiya koina, Betuweli natuna Labana koina, iya Yakobo yo Iso sinali Libeka duna.

Iso wainena yaiyonana

⁶ Saugana Iso ibenalan Aisake Yakobo iwalo-muloloiyako yo iyawasa ilau Mesopoteimiya koina mwa iwalolau koina, “Kisi Kenani sinena yabo ukwasolanan.” ⁷ Yo tabe Iso ikatai-lobai Yakobo tamana yo sinana ali guguye iobigai yo itolo ilau Mesopoteimiya. ⁸ Na Iso ikatai-lobaiyako wainenao labuine Kenani sinesineoliyao Aisake iokwatakwata-yagili. ⁹ Iso imunamunai lalakina sinana yo tamana kolili. Kabo ilau ikasole yoi Isimeli natuna Malati mekanakava.‡ Na Malati iya Nebayodi duna.

Yanuwa Betele koina

¹⁰ Kabo Yakobo yanuwa Biyasiba itolo-gabaen na ilau yanuwa Alan kaiwena. ¹¹ Saugana iyawatagili yanuwa kikiuna yakayakasisina koina yo ikaiyawasi kaiwena dabwelo isusugu. Mwa veku yabo ikalai kana kulule yo bwaine koina ikeno-talu yo ikeno. ¹² Saugana ikenokeno kenona ikenoi kamwasa yabo igitai bwatano mena itolo isae itupa bulibuli mena yo Yaubada ana aneloseyao silobilobi yo sisaesae kamwasane koina silolokeikeile. ¹³ Yo Yakobo kenona mena igitai Yeoba itolo kamwasa pwatana mena yo iba, “Yau Yeoba iya tubum Abelamo yo tamam Aisake ali Yaubada. Bwatano bwaite koina ukenokenone kani yaeyawa kowa yo tubumwao yaso muli mena kolimiu. ¹⁴ Tubumwao kani sidebalala besiele yanuwa yaulina dekawana yo yanuwa yaulina meuloina kwamiyan, ilau tete yalasi ilau tete bolime ilau tete kaluwabu mena yo tete yavana mena. Yo kani tomo meuloili yawalo-muloloili esam mena yo yaso ilalaoma esali mena. ¹⁵ Yo yau mekamkava yagite-kalatagiwo am kaba lau dedei meuloina kolili yo tabe yayapileyoiwoma bwatano bwaite koina. Nige yalologabaegiwo kanasiga yagu waloyameline yapaisowai besiele.” ¹⁶ Saugana Yakobo ikeno-tolo yo inuwanuwatu yo iba, “Walo yawasosi Yeoba yanuwa bwaite koina iyaele imiyamiya.” ¹⁷ Yo imatausi kabo iba, “Yanuwa bwaite kana koleya ididiga. Nige tawae na bwaite Yaubada ana nume ana kaba miya, yo tabe bulibuli kana gamwa kaba lusaena.” ¹⁸ Yo malala kikiuna ikeno-tolo Yakobo veku kana

* **27:46** Kaiwena siya Iti sinesineoliyao sauga meuloina sipwalopwalou kokotomo kolili * **28:1** Kenani iya yanuwa lalakina na yanuwane kalona mena boda uloi uloi simiyamiya besiele susu Iti † **28:2** Dedei Mesopoteimiya yo dedei Padan Alami siya kali katai kaigeda ‡ **28:9** Na yakato sinana yo tamana ali munamunai ietulan yoi kaiwena Malati mumugana besiele Iti sinesineo, Yaubada nige siyayakasisi-yan

kululewa ikalai yo iyatolo tuki. Na olo ikalai yo isuwai yo vekune ikabi-yatabu. ¹⁹ Yo yanuwane esana ipei Betele. Beyabeyana yanuwa bwaine esana Lusa. ²⁰ Kabo Yakobo waloyameli yabo iginauli yo iba, “Tem Yaubada iya mekaukava yo igite-kalatagau yagu lokeikeilene koina yo kan yalobai yo kaleko iyeyama yalikwa, ²¹ na yagu pileyoima tamagu ana nume mena me yagu yaliyaya, kani kabu Yeoba iya yagu Yaubada yawasosi. ²² Yo veku bwaite yayatolone kani iyamala kilakilala naga sauga ilalaoma koina tubuguwao ali kaba pwalou. Na ginauli meuloina iyeyama koliyau kani gwau sanaulu yapaaisowaili na gwau kaigeda yaolena koina.”

29

Yakobo ilau yanuwa Alan koina

¹ Kabo Yakobo ilomwayamwayau isae tomo simiyamiya dedei pwata mena ali yanuwa tete bomatu mena. ² Saugana iyawatagili dedei bwaine koina nige tomo simiyamiya koina yo manna igabaen ilau igite-keikeile yo waila keli yabo igitai, gamwana koina kokaukausi veku lalakina sapusapuna. Kabo sipi yo gouti yawoiyawoili yaiyona waila papalina mena simiyamiya kaiwena ali kaba numa bwaine. ³ Saugana tem sipi yo gouti silogogo waila papalina mena kabu kali togite-kalatan waila kana kokaukausi iyasaga-suwalan yo waila ilegu sipi yo gouti iyanumali. Imwawasi tabe iyasaga-kausi yoi ana kabu miya mena. ⁴ Kabo Yakobo iwalolau kolili iba, “Kaukavao komiu to kwalaomaya?” Yo kainana siyamaisa siba, “Kalaomaya yanuwa Alan.” ⁵ Yo tabe ineliyoi kolili iba, “Na Labana tabu wakakatai, Neoli tubuna tauna.” Kainana siyamaisa siwaloba, “O, kakatai.” ⁶ Tabe ineliyoi kolili iba, “Na inamwanamwa?” Kainana siyamaisa siba, “O, inamwanamwa. Na natuna sinena iyaelene esana Litieli tamana ana sipi yo gouti iyoganli silalaoma.” ⁷ Yo Yakobo iwalolau kolili iba, “Bwaite pwasinasina nige sowana sipi yo gouti tayoga-gogonagilima. Kwayanumali na kwayapileyoili kawasi sikekan.” ⁸ Kainana siyamaisa siba, “Nige sowana kapaisowai besiele. Kasanasana sipi yo gouti meuloili togite-kalatan sikelegogo-nagilima yo waila kana kokaukausi kayasaga-suwalan yo me toyawa kayanumali.” ⁹ Saugana Yakobo iyaele iwalowalolau kolili Litieli iyawatagili mekanakavao tamana ana ebaebaiwo kaiwena iya kali togite-kalatan. ¹⁰ Mwa saugana Yakobo Litieli igitai mekanakavao tamana ana sipi yo gouti Litieli iya Yakobo nubaina ana bala Labana natuna. Yo ilau waila keli gamwana kana kokaukausi iyasaga-suwalan yo ana bala ana ebaebaiwo iyanumali. ¹¹ Yo ilau Litieli inisoi yo ivalam kainana lalakina mena. ¹² Iwalolau koina iba, “Yau tamam duna esana Libeka natuna.” Mwa Litieli itolo isagena ilau nume mena tamana ana wasa iwolena. ¹³ Saugana Labana ana game Yakobo wasana ibenalan kabu itolo yo isagena ilau igitai. Kabu isau isapwali yo inisoi mwa iyogan ilawan ana nume mena. Kabu Yakobo ginauli meuloina tawae iyawatagili koina iwalo-masalan ana bala koina. ^{14a} Kabu Labana iwalolau koina iba, “Kowa kwasinegu yo bulumagu tupwana.”

Yakobo ikabi tovelam Labana koina Litieli yo Leya kaiweli

^{14b} Kabu waikena kaigeda Yakobo imiyamiya Labana koina. ¹⁵ Yo Labana iwalolau koina iba, “Kowa yau game yawasosi nige sowana kupaisowa bwagabwaga koliyau. Na kuwalo koliyau ginauli esana koina nuwanuwam yayamaisao?” ¹⁶ Na Labana natunao gamagamasineo labui tobagubaguna esana Leya dagelana mena esana Litieli. ¹⁷ Leya sine man towatowana* na Litieli sine vesalana namwanamwana. ¹⁸ Yakobo Litieli igadosisiyan lalakina mwa iwalolau Labana koina iba, “Yapaaisowa koliwo bolibolime seben yo natum sinena kikiuna Litieli kutalamwan na yaka-solanen.” ¹⁹ Labana Yakobo kainana iyamaisa iba, “Inamwanamwasosi yatalamwan

* 29:17 Kaina Ibeliu koina Leya manna nige sikakaiwe

koliwo kabo muli mena tomo uloina. Na mekaukava kowa tamiya bwaite koina.”
²⁰ Kabo Yakobo ipaisowa yoi bolime seben Litieli kaiwena Labana koina na tem ikalai wainena. Iyamo bolime malamalawena Yakobo ipaisowa na iyamo iya koina besiele kabo kaliyate isamo kaiwena Litieli kana nuwanuwatu katena mena ilalakisi. ²¹ Yo Yakobo iwalolau Labana koina iba, “Natum kuyeyama yakasolanan yagu gamwakabi kanasiga ilobaiyako.” ²² Kabo Labana kasole kekanna ipaisowai kabo yanuwa tomonliyao iyoga-gogonagilima kekanne kaiwena. ²³ Yo boniyai mena Labana itolo yo natuna sine tobagubaguna Leya ikalai yo ilawan iyoga-luseyan Yakobo ana kaba keno biliutusi mena sikeno. ²⁴ Yo Labana ana topaisowa gamasine esana Silipa iwolena natuna Leya ana esimili gabuna. ²⁵ Saugana yanuwa ilayan gwaligwali Yakobo katena ipitali sine igitaiyawa uloina mekanakava sikekenowa nige Litieli besi, na Leya. Mwa ilau Labana koina iwalo-munamunai iba, “Tawae kaiwena kamwasane bwaite uginauli besiele koliyau? Ukwatai Litieli kaiwena mwa yapaisowa koliwo. Gubesi kabo kumwakota-yagau?” ²⁶ Kainana iyamaisa iba, “Kai mumugamai besiele bwaite. Tobagubaguna ikasole baguna muli mena kabo tomulimuliye. ²⁷ Kani kusanasana naga ami kasole mekamkava Leya soina kana yaliyaya wiki kaigeda koina yawalana ilawan, kabo Litieli yaeyawa. Na iyamo tabe kani bolime seben yoi kani kupaisowa yoi koliyau.” ²⁸ Mwa Yakobo italam besiele Labana ana walo koina, yo saugana mekanakava Leya ali kasole soina wiki kaigeda imwawasi kabo mwa Labana natuna Litieli iwolena Yakobo koina yo ikasolanan. ²⁹ Yo Labana ana topaisowa sinena esana Bila iwolena natuna Litieli koina ana esimili gabuna. ³⁰ Yo kabo Litieli mekanakava Yakobo sikeno yo Yakobo Litieli igadosisiyan lalakisosina Leya nige igagadosisiyan sosi. Mwa kabo ipaisowa Labana koina bolime kana baibaiwa seben.

Yakobo natunao esaliyao

³¹ Saugana Yeoba igitai Yakobo nige imulolososi Leya koina kaiwena nige igagadosisiyan sosi, kaiwena mwa italam sowasowana isiuma na natuna ipagan. Na Litieli iya nige natuna. ³² Leya isiuma yo ikabi natuna tauna mwa esana ipei Luben yo iba, “Yaubada kagu polowe igitai kani kabo wainegu igadosisi-yagau.” ³³ Tabe Leya isiuma yoi yo natuna tauna yoi esana ipei Simion. Yo iba, “Yaubada natugu tauna yaboyoi iyeyama kaiwena ibenalan wainegu nige imumulolo koliyau.” ³⁴ Leya isiuma yoi yaiyonana ikabi tabe tauna yoi esana ipei Libai. Iwalo iba, “Wainegune kani ipatu yawasosi koliyau kaiwena natunao tatao yaiyona yakabiliko.” ³⁵ Ana kabi ana kaba mwawasi isiuma yoi ikabi natuna tauna esana ipei Yuda. Iwalo iba, “Saugane bwaite koina Yaubada yatobalan yo yawaloseyan.” Yo bwaine koina kabi ilopei.

30

¹ Saugana Litieli igitai yakato nige sowasowana ikabi kabo ilamwa-poloweyan kanakava Leya koina yo iwalolau Yakobo koina iba, “Melumelu kuyeyama yasiu-mayan tem nigele kani yaboita.” ² Yo Yakobo imunamunai Litieli koina iwalolau koina iba, “Yau nige Yaubada besi na yakato yawalo na ukwabi. Yaubada iya mwa ikausiwo koinaele mwa nige ukwakabi.” ³ Mwa tabe Litieli iwalolau Yakobo koina iba, “Yagu topaisowa gamasine Bila iyaelete mekamkava wakeno na mesabana isiuma yo ikabi yau natugu. Bwaine iya koina na natuguwao sipagan.” ⁴ Bwaine koina Litieli ana topaisowa sine esana Bila italamwan Yakobo koina besiele yakato wainena yo mekanakava sikeno. ⁵ Yo Bila isiuma kabo Yakobo natuna tauna yabo ikabi. ⁶ Kabo Litieli iba, “Yeoba mumugagu igitesipwai idudulai, yo yagu kawanoi ibenalan kabo natugu tauna iyeyama.” Yo esana ipei Dani. ⁷ Tabe Bila isiuma yoi yo Yakobo natuna tauna labuina ikabiyan. ⁸ Kabo Litieli iba, “Yakepatesosi kaukava mekaukava iyamo yau yakaiwe-gabaen.” Mwa esana ipei Napitalai. ⁹ Saugana Leya kana lotonan yakato kani nige ikakabiyoi kabo itolo yo ana topaisowa sinena Silipa italamwan Yakobo

koina besiele yakato wainena. ¹⁰ Yo Silipa isiuma Yakobo natuna ikabiyan tauna. ¹¹ Yo kabo Leya iba, “Yanamwanamwako, amokisamo.” Mwa kabo esana ipei Gada. ¹² Yo tabe Silipa natuna tauna Yakobo koina yaboyoi ikabiyan, ¹³ yo Leya iba, “Yayaliyaya molosi. Sinesineo kani siwalo siba, ‘Kowa toyaliyaya.’ ” Mwa esana ipei Aseli. ¹⁴ Na Luben igamegameko kabo saugana witi kana sepasepa koina ilau tano mena yo kawasi yabo ilobai ana nuwatu mena iwaloba temga sinesineo sikan kani sisiuma kabo Luben ikalailima iwolena sinana Leya koina. Yo Litieli iwalolau Leya koina iba, “Kawasi bwaimwa siuma kaiwena tupwana kuyeyama yakan.” ¹⁵ Leya iwalolau Litieli koina iba, “Nige sowana, kaiwena iyaele wainegu ukwalaiyako na tabe tawae yoi nuwanuwam natugu ana mula yaeyawa ukwalai yoi?” Kabo Litieli iwalolau Leya koina iba, “Tem kawasine tupwana kuyeyama koliyau kani maisana kabona boniyai Yakobo mekamkava wakeno.” ¹⁶ Lolaunane koina Yakobo ipileyoima tano mena yo Leya ilau yo sielobelobe kamwasa mena yo iwalolau koina iba, “Kansiga boniyai mekaukava kowa takeno, kaiwena natugu ana kawasi kabona ikalaiyama koliyau koina yayamaisaoko.” Mwa boniyainane koina Yakobo mekanakava Leya sikeno. ¹⁷ Leya ana kawanoi Yeoba ibenalan yo isiuma kabo ikabi Yakobo natuna tauna valigigina. ¹⁸ Kabo Leya iba, “Yeoba maisa namwanamwana iyeyama kaiwena yagu topaisowa sinena yaolena wainegu koina.” Mwa esana ipei Isako. ¹⁹ Tabe Leya isiuma yoi yo ikabi Yakobo natuna tauna sikisina. ²⁰ Mwa iba, “Yeoba kagu mulolo kaigeda namwanamwasosina iyeyama yo kani wainegu iyakasisi-yagau kaiwena natunao tataoliyao yoli sikisi.” Mwa esana ipei Sebulon. ²¹ Muli mena kabo isiuma yoi yo ikabi natuna sinena mwa esana ipei Daina. ²² Yo Yaubada Litieli inuwatu-kalatan yo ana kawanoi ibenalan kabo melumelu ana kaba keno diyana mena isoke. ²³ Mwa Litieli isiuma yo ikabi natuna tau kaigeda mwa iba, “Kagu mwalimwaline Yaubada ikele-gabaenako.” ²⁴ Kabo esana ipei Yosepa yo iba, “Yakawanoi Yaubada koina tabe natugu yabo iyeyama yoi.”

Yakobo ana ebaebai sibaibaiwa

²⁵⁻²⁶ Litieli Yosepa ikabi inwawasi mulina mena yo Yakobo iwalolau Labana koina iba, “Sinesineo bwaite kaiweli na paisowa lalakisosina yaginauli koliwo, koinaele kutalamwagau yo yakalaili mekalikavao melumeluwo tabe yo yalawagili yagu yanuwa yawasosi mena.” ²⁷ Kabo Labana Yakobo kainana iyamaisa iba, “Tem sowana walo yabo yawalowen koliwo na kumiyaya bwaite koina koliyau? Kaiwena wasawasane bwaite yagu lobailine yaina kaigedamo kowa koliwo mwa kabo Yaubada iwalo-muloloiyau. ²⁸ Koinaele kuwalo-masala koliyau tawae nuwanuwam na mesabana koina yayamaisao.” ²⁹ Yo Yakobo iwalolau koina iba, “Ukwataiyako yagu paisowa koliwo am ebaebai yagite-kalatan namwanamwaili mwa kabona sidebalala. ³⁰ Tauna kona nige naga yalalaoma koliwo am ebaebaiwo nige sibabaibaiwa. Na sauga kabona mekaukava kowa tamiyamiya sitala-kabikabi yo sibaibaiwasosi. Saugana tem am ebaebai yakalaili yalawagili dedei yabo mena sikekan, na Yeoba iwalo-muloloiwo yo iyadebalalali. Na kabona meyagu susuyao nuwanuwagu kabomamo ama gogo yo kapaisowa na kagite-kalatagili yo kagite-kalatagimai.” ³¹ Yo Labana ineli Yakobo koina iba, “Na ginauli esana nuwanuwam yaeyawa koliwo am paisowa koliyau maisana?” Mwa kainana iyamaisa iba, “Nige nuwanuwagu yagu paisowane koliwo maisana na yakato mane kuyeyama koliyau. Na yagu nuwatu koliwo bwaite besiele tem ukawa-namwanamwa ele yakato tem kutalam yoi na yapaisowa yoi koliwo am ebaebai yagite-kalatagili yoi. ³² Kabona nuwanuwagu yalau am ebaebaiwo kolili yo yagite-yakayakasali kaloli mena yo sipi yo gouti yoli lololeleleleli natuliyao dubadubali tuntun-lopoli yayakasali, bwaimwa siya nuwanuwagu yakalaili maisagu. ³³ Yo sauga ilalaoma koina tem kulaoma kulobubu sipi yo gouti yakakalailiwa koliwo maisagu ugitaile nuwana yamwakota o yawalo yawasosi. Tem gouti yabo nige kana

lelelele ipapagan yo nige sipi yabo dubadubana yagu ebaebai luwali mena bwaimwa koina ukwatai yakewali.” ³⁴ Labana kainana iyamaisa iba, “Inamwanamwasosi. Taginauli besiele am nuwatune.” ³⁵ Sauganane koina Labana itolo yo ilau gouti sinesineo yo tataoliyao lololeleleleli yo tuntun-lopoliyao meuloina yo tabe sipi yoli dubadubali kikiuli meuloina ikalaili yo ilawagili natunao tatao kolili iwolegili sigite-kalatagili. ³⁶ Yo Labana menatunao sitolo sipi yo gouti sikalaili silaulau kaliyate kana baibaiwa yaiyona kali mwayaga iyai Yakobo koina. Yo Yakobo itolo yo Labana ana gouti yo sipi ilologabaegiliwa ikalaili yo igite-kalatagili. ³⁷ Kabo Yakobo mayau lagalagaliyao waluwaluli ikoutusili saido yo siyaya kabo kwapiliyao iyawasili yo ikoli yawasili luwali mena mayamayaleli simayale. ³⁸ Yo ginagina yawayawasiline iwonali ebaebai ali kaba numa papalina mena yo saugana tem silaoma sauga wedowedoli koina waila numa kaiwena na manli ilau sigitai. ³⁹ Saugana silaoma ginaginane salili mena sikonai yo sisiuma yo sikabi sipine yo goutine sikabi kani natuliyao silolo-leleleleli yo silo-tuntunlopon yo dubadubali. ⁴⁰ Yo Yakobo gouti iyakasa-suwalan kolili ipei-lawagili Labana ana ebaebaiwo kolili siya yoli kana koleya dubadubali yo lololeleleleli ipaisowai bwaine besiele yo kabo ana ebaebaiwo sipagan nige ipepei-toyawaili Labana ana ebaebaiwo kolili. ⁴¹ Saugana tem sipi yo gouti sinesineo kaikaiweli yamwayamwane kana sauga silobai Yakobo ginagina ikalaili yo manli mena iwona-yatololi na manli ilau sigitai kabo siyamwayamwane. ⁴² Na tem siya me kali kasiebwa yo yoli belubeluli kani Yakobo nige ginaginane iwowona. Bwaine iya kaiwena mwa sipi yo goutine sibelubelu, siya Labana ana ebaebaiwo. Na siya kaikaiweli Yakobo ana ebaebaiwo. ⁴³ Bwaine kamwasane koina mwa Yakobo igogo molosi yo iwasawasa ana sipi yo gouti sibaibaiwa yo ana topaisowao sinesineo yo tatao sibaibaiwa, yo tabe besiele kameli yo donki.

31

Yakobo iyabubu wadam Labana koina

¹ Yakobo walo yabo ibenalan Labana natunao tatao kolili siwaloba, “Tamala ana gogo wasawasa meuloina Yakobo ikalaili mwa koina iwasawasa.” ² Yo Yakobo igite-lobai yo ilotonan Labana mumugana yo kana koleya nige idududulai koina besiele tauna kona. ³ Kabo Yeoba iwalolau Yakobo koina iba, “Kutolo yo kulau tamam yo totoumwao ali dedei kolili yo yau mekamkava.” ⁴ Yo walo iyawasa ilau Litieli yo Leya kaiweli silaoma yo sigitai ule mena sipi yo gouti ali kaba kekan mena. ⁵ Silaoma siyawatagili koina yo kolili iwalolau iba, “Yagitai tamamiu mumugana yo kana koleya nige besiele tauna kona. Na iyamo tamagu ana Yaubada iyaele mekaukava. ⁶ Wakatai yo naga kwanuwatui yapaisowa sosi tamamiu koina yagu kaiwe meuloina mena. ⁷ Na iyamo sauga meuloina imwakomwakota-yagau maisagu me sanaulu ibui-keileli yo ipei-suwalagili yo Yaubada nige itatalam yo isibayanaeyau. ⁸ Tauna kona iwaloma koliyau iba, ‘Ebaebai tuntun-loponli ukwalaili maisam.’ Mwa sikabi-tuntunloponli mwa tabe iwalo-keile iba ‘Ebaebai lololeleleleli ukwalaili maisam’ mwa yakalaili maisagu. Mwa sikabi natuliyao lololeleleleli. ⁹ Bwaine kamwasane tamamiu iginauli koliyau iya kaiwena mwa ana ebaebai meuloina Yaubada iyeyama koliyau. ¹⁰ Yamwayamwane kana sauga koina kenogu yakenoi gouti tataoliyao siya mwa siyamwayamwane gouti bodane kolili siya tuntun-loponliyao yo leleleleliyao. ¹¹ Yo keno bwaine koina Yeoba ana anelose esagu ikatai iba, ‘Yakobo.’ Mwa yatalam yaba, ‘O, yau.’ ¹² Kabo iwalo-masala koliyau iba, ‘Labana mumugana iginaginauli koliwo iyaele yagitaiyako. Koinaele manim ilau ugitai gouti tataoliyao tuntun-loponliyao yo leleleleliyao yo dubadubali yo mekalikavao gouti sinesineoliyao siyamwayamwane. ¹³ Yau Betele kana Yaubada yau mwa yayawatagili koliwo yo olo ukwalai kusuwai vekune kuyayatolowa pwatana mena yo waloyameli kaikaiwena kupaisowa koliyau.

Yo sauga bwaite koina kutolo yo ukwatububu am gogo meuloina ukwalaili yo yanuwa bwaite kulogabaen yo kuvivila yoi am yanuwa.’ ” ¹⁴ Yakobo ana walo-masala kolili imwawasi kabo kainana siyamaisa siba, “Ele kai tamamaine ana wasawasa yabo imiyamiya koina na yakato isoiyagili yomai labuine kolimai ana boita koina? ¹⁵ Mumugana yo ana paisowa kolimai kai besiele yanuwa wenala sinesineoliyao ikune-yagimai koliwo, yo maisamai mane ikalai meuloina ikan-woliyako. ¹⁶ Kabo gogo wasawasa meuloina Yeoba ikele-gabaen tamamaine koina iyaele mwa iyeyawa koliwo kai yo natumayao kaiwemai. Mwa koinaele besimo uginauli besiele tawae iwalowenako koliwo.” ¹⁷⁻¹⁸ Yo Yakobo ikatububu na ipileyoi ilau tamana koina yanuwa Kenani. Natunao yo wainenao itaulili ebaebai kameli pwatali mena yo ana ebaebaiwo meuloili bodabodaliyao ibagunayagili yo ana gogo tabe ikalaili gogone siya Mesopoteimiya koina ikalailima waya. ¹⁹ Ali sauga tolone koina Labana iya bwaine koina nigele, iya itolo ilaoko ana sipi wiyaliyao itomtomli. Na Litieli itolo yo tamana ana nume kana kokotomoyao ikewalili. ²⁰ Yakobo ana kwasa lau ana yanuwa mena wasana nige iwawalo-masalan bwasiyana Labana koina. ²¹ Ana gogo meuloina ikelegogo iyabubu wadammo ilau waila Yupeleitisi ipanaisi yo ilau dedei Giliyadi koyana iyasakona ilaumo kaiwena. ²² Kaliyate labui simwawasi na yaiyonana koina kabo Labana ana wasa siwolena yakato Yakobo iyabubuko. ²³ Yo Labana kanakavao ikalaili yo mekanakavao kaliyate seben siyamuli kusulili dagelali mena kanasiga siyawatagili dedei Giliyadi koyana mena. ²⁴ Boniyainane koina Labana kenona ikenoi Yaubada iyawatagili koina iwalolau iba, “Ugite-kalatagiwo tabu walo yabo polopolowena o nuwana naenaena kisi kuwawalowen Yakobo koina.” ²⁵ Yo Yakobo ana palai imomosi dedei Giliyadi koyana mena. Yo Labana ilaoma Yakobo ikabi-kalatan yo bwaine koina mekanakava kanakavao ali palai simomosi tabe. ²⁶ Yo bwaine koina Labana iwalolau Yakobo koina iba, “Gubesi mwa bwaite besiele uginauli koliyau? Kumwakota-yagau natuguwao sinesineo ukele-gogonagili besiele kabo kaleya mena ukwayaili? ²⁷ Tawae kaiwena kuyabubu-wadam-wagau? Tem tauna kona yagu wasa kuyeyama na mesabana yagu bodao yayanuwapeili yo sikabiyaliyaya-yagimiu sikewaliwali api yo gita kolili yo sowana me am yaliyaya yayawasao kulau. ²⁸ Yo tabe nige nuwagu mena kupepei yo sauga ugogolu na tubuguwao mesinaliyao yasapwalili yo yanisoili na yakabi-tuili. Na bwaite yauyaule yawasosi uginauli. ²⁹ Kagu seyala ikinko bwaite sowasowana tawae yabo naenaena yaginauli kolimiu kabona. Na kaiwena tamam ana Yaubada kenogu mena iwaloma koliyau iba, ‘Ugite-kalatagiwo kisi walo yabo polopolowena o nuwana naenaena kuwalowen Yakobo koina.’ ³⁰ Yakataiyako kulogabaegau kaiwena nuwanuwa-molosim kupileyoi am yanuwa mena. Na iyamo tawae kaiwena yagu nume kana kokotomo ukewalili?” ³¹ Yo Yakobo Labana kainana iyamaisa iwalo iba, “Yamatausagiwo kaiwena kisi kani natumwao kunuwaili koliyau. ³² Na tem am kokotomo yabo kolimai kulobai, ee tomone bwaimwa ukoyamate totoulaone manli mena. Kuboma kuloya tem am gogo yabo iyaele koliyau bwaimwa ukwalai.” Na iyamo Yakobo nige ikakatai yakato iya Litieli mwa tamana ana kokotomone ikewalili. ³³ Yo Labana ilau ilusae Yakobo ana palai kalona mena yo iyatubu loya ginauli meuloina kolili. Yo tabe ilusae yoi Leya ana palai kalona mena yo igite-keikeile. Yo tabe ilau ilusae yoi topaisowa labui ali palai kalona mena mwa nige ana kokotomowa ilolobaili. Mwa tabe ilau Litieli ana palai kalona mena ilusae yoi. ³⁴ Yo Litieli iya tamana Labana ana nume kana kokotomo itano-gogonagili yo ikalaili iwadamli ebaebai kameli kaba miyasio kalona mena na Litieli imiyasio pwatana mena. Kabo Labana ilusae yo igite-keikeile na nige ana nume kana kokotomo yabo ilolobai. ³⁵ Yo kabo Litieli iwalolau tamana Labana koina iba, “Taubala kisi kumunamunai koliyau nige sowasowagu yatolo manim mena kaiwena sinesineo kama kasiebwa ikalaiyau.” Na iyamo Labana iloya

kaiwe molosi ginauli meuloili kolili iloya pilesili na iyamo nige yabo ana kokotomo ilolobai. ³⁶ Kabo Yakobo imunamunai Labana koina iwalo-sokasoka iba, “Tawae naenaena yaginauli koliwo? Pwanoli esana yaginauli manim mena mwa kusagena yamuli kusuliyau? ³⁷ Yau gogo meuloina kuloya-pilesiyako mwa tem am nume kana gogo yabo kulobai kaloli mena kupei-yawatagilan mayale mena mesabana am boda yo yagu boda yo yola labuine ala walo sibenalan na sikatai yaiya iwalo yawasosi. ³⁸ Bolime kana baibaiwa tuwenti yamiyamiya koliwo kanasiga kabona. Sauganane kolili am ebaebaiwo sipi yo gouti sitala-kabikabi dudulai yo sidebalala, na iyamo nige sipi natuna tauna yabo yaunui yakakan. ³⁹ Nige sauga yabo am sipi o am gouti ebaebai sokasokali sikapuyamate na yakakalaiyama koliwo na kuwalo tem yayamiyalaei yagu ebaebai koina maisana. Saugana tem am ebaebai sipi o gouti yabo sikewali kaliyate mena o nuwana boniyai mena sauga meuloina kaiwena ukawakawanoi koliyau maisana kaiwena. ⁴⁰ Sauga ibaibaiwa kaliyate koina dabwelo wedowedolina igabuyau yo boniyai koina tulutulu iunuiyau mwa man kenokeno manigu mena ikwalalele. ⁴¹ Bolime tuwenti yamiyamiya koliwo mumugam koliyau bwaine besiele. Bolime potin (14) yagamwakabi koliwo natumwao sinesineo kaiweli, yo bolime sikisi yapaisowa am ebaebaiwo kolili, yo me sanaulu maisagu kubui-keileli. ⁴² Tem tubugu Abelamo yo tamagu Aisake ali Yaubada kana pwalou nige imiyamiya koliyau, kani menima bwagabwagagu kuyawasa-yapileyoiyau yalau. Na kaiwena Yeoba yagu kamkamna yo yagu kalakisiye igitai mwa kaiwena boniyai mena iwalo-yasanapuwo.”

Yakobo yo Labana kelabilabin kamwasana siginauli

⁴³ Yo Labana Yakobo kainana iyamaisa iba, “Sinesineo siya bwaimwana yau natuguwao yo natuliyaone siya yau tubuguwao. Tabe ebaebaiwone yau yagu ebaebaiwo. Mwa ginauline meuloiline ugitagitailine yau yaeliwa. Na kaliyate kabona nige ginauli yabo yagiginauli na koina natuguwao sinesineoliyao me natuliyao yakabi-kalatagili. ⁴⁴ Mwa koinaele kowa yo yau kelabilabin kamwasana taginauli yo kana kilakilala veku tayatolo na iyanuwatu-kalatagila.” ⁴⁵ Yakobo itolo yo veku yabo lalakina besiele kabo tuki ikalai yo iyatolo ali kaba nuwatu-kalatan. ⁴⁶ Yo iwalolau kana kilakaiwo kolili veku sikele-gogo-nagilima yo sitalin isae kabo Labana ana boda nakanaka yabo siginauli na simiyasio papalina mena yo sikekan. ⁴⁷ Labana kaba nuwatu-kalatan bwaine esana ipei kaina Alameiki koina ‘Yega Saduta’ yo Yakobo kaina Ibeliu koina iyogayan ‘Galiyedi’.* ⁴⁸ Labana iwalolau Yakobo koina iba, “Veku talitalinna bwaite yola labui kelabilabin kamwasana kana kilakilala kaba nuwatu-kalatanna.” Iya kaiwena mwa esana sipei Galiyedi. ⁴⁹ Yo tabe esana sipei yoi Mispa, kaiwena Labana iba, “Saugana tem tamiya-suwala Yeoba iya kani igitagila.” ⁵⁰ Labana tabe iwaloyameli iba, “Tem natuguwao sinesineoliyaone na mumugam inae kolili, o nuwana tem sinesineo uloili ukwasolanagili bwagana nige tomo yabo yagu wasa iyeyeyama iyamo kunuwatu-kalatan kowa yo yau Yeoba igitagitaila. ⁵¹ Kaiwena veku talitalinna mekanakava veku malamalawena besiele tuki ugitai bwaite yakalai yo yayatolo kowa yo yau luwaluwalila mena. ⁵² Yola labui kelabilabin kamwasana kaba nuwatu-kalatanna kilakilalana. Yau tabe nige sowasowana veku talitalinnane yalikwai na yalaowa yakaleya koliwo. Yo kowa tabe besiele nige sowana vekune talitalinnane yo vekune itotolo besiele tuki kulikwaili yo ukaleya koliyau.” ⁵³ Kabo Labana tabe iwaloyoi iba, “Tubum Abelamo ana Yaubada yo Abelamo tamana Nao ana yaubada kani siyamaisala tem kelabilabin kamwasana bwaite tagiginauline talikwai.” Yo Yakobo ikawalulu-sae tamana Aisake ana Yaubada esana mena iya

* **31:47** ‘Yega Saduta’ kana katai besiele boda labui silaoma na siwaloyameli yakato talam sipaisowai. Kabo kilakilala bwaite siyatolo. Besiele lolabin tem taginauli kani susu labui sitalam kabo tapaisowai lolabin. ‘Yega Saduta’ yo ‘Galiyedi’ kali katai kaigedana.

mwa ipwalopwalou. ⁵⁴ Yo koyane koina Yakobo ebaebai yabo ikalai yo ipwaoliyan Yaubada koina yo ana bodao iyoganlima sikekan ebaebaiwa koina. Kekan mulina mena sikenowaya koya mena. ⁵⁵ Yanuwa ilayan malala kikiuna Labana itolo ilau natunao menatuliyao isapwalili yo inisoili yo iwalo-muloloili yo ikawa-kaiyoni kolili kabo me ana bodao sipileyoi ali yanuwa mena.

32

Yakobo ikatububu yo mekanakava Iso sielobelobe

¹ Yakobo me ana bodao sitolo yo silau. Silaulau kabo Yaubada ana aneloseyao Yakobo silobai. ² Saugana Yakobo anelose igitaili iwalo iba, “Yanuwa bwaite Yeoba ana kaba kaiyawasi.” Kabo esana ipei Miyaneima, na kana katai ‘kaba kaiyawasi labui’. ³ Yo Yakobo tosagenawasa iyawasali sisagena baguna silau kanakava Iso koina kainana siwalowen yanuwa Seya koina yanuwa Idoma dedeina mena. ⁴ Iwalolau kolili iba, “Kwalau yagu taubala Iso koina kwawalolau bwaite besiele, ‘Yau Yakobo am topaisowa yamiyamiya waya Labana koina sauga imamalawe kanasiga kabona kabo sauga bwaite koina yapileyoima koliwo. ⁵ Yagu bulumakau, yagu donki, yagu sipi, yagu gouti yo tabe yagu topaisowa tatao yo sinesineo siyaele. Walo yayawasayawa kowa yagu taubala koliwo nuwanuwagu katekamkamna yalobai koliwo.’” ⁶ Yo saugana tosagenawasa sipileyoima Yakobo koina kabo ana wasa siwolena siba, “Kalau kamkava Iso koina ana wasa kaolena kainamwa kawalowenako. Mwa iyaele ilalaoma igitaiwo ana gamegameo mekanakavao kali baibaiwa po andeledi.” ⁷ Walo bwaite Yakobo ibenalan yo imatausi lalakina me ana katewakaka. Kabo ana boda koina yakasa labui iginaulili. Tabe iginauli sipi yo gouti yo tabe bulumakau yo kameli kolili tabe. ⁸ Ana nuwatu kana koleya bwaite besiele, “Tem saugana na Iso ilaoma na kaleya iginauli na boda tobagunao iunuili sowasowana boda labuinane siyabubu.” ⁹ Kabo Yakobo ikawanoi Yeoba koina iba, “Ae tubugu Abelamo yo tamagu Aisake ali Yaubada, yagu kawanoi kubenalan. O Yaubada, kowa mwa kuwaloma koliyau kuba, ‘Kupileyoi kulau am yanuwa mena na yau mekamkava na mesabana ginauli meuloina koliwo sidudulai.’” ¹⁰ Yau am topaisowa nige yagu namwanamwa ipapagan. Na kumulolo koliyau yo am paisowa meuloina inamwanamwa koliyau. Menima bwagabwagagu mwa yalaoma waila Yolidani koina yapanaisima yagu sige kaigedamo nimagu mena mwa yalau Labana koina yamiyamiya waya. Na yagu pileyoi koina yagu boda labui mekaukavao. ¹¹ Yakawanoi kuleboiyau kaukava Iso koina. Kaiwena yamatausi kisi ilaoma ikaleya kolimai yo meuloimai iunu-olimai mekamakavao sinesineo yo melumeluwo. ¹² Tauna kona kuwalo kuba yakato ugitekalatan namwanamwaiyau yo tabe tubuguwao kuyadebalalali kali baibaiwa besiele kabo gelesa dekawa mena yo nige sowana tomo yabo iyasili woli.” ¹³ Yo Yakobo ikenowaya bwaine koina kanasiga yanuwa ilayan malala mena yo ana ebaebaiwo koina iyakasa-suwalan ana mulolo kanakava Iso kaiwena. ¹⁴ Gouti sinesineoliyao kali baibaiwa tu andeledi yo tataoliyao tuwenti sipi sinesineo kali baibaiwa tu andeledi yo tataoliyao tuwenti. ¹⁵ Kameli sinesineoliyao kali baibaiwa teti (30) me natuliyao bulumakau sinesineoliyao kali baibaiwa poti (40) yo bulumakau tataoliyao kali baibaiwa sanaulu. Yo donki sinesineoliyao kali baibaiwa tuwenti yo tataoliyao kali baibaiwa sanaulu. ¹⁶ Yo kabo ana topaisowawa kaigeda kaigeda ipeili ebaebai kali yakasa bodaliyao kolili sigite-kalatan. Yo tabe iwalolau kolili iba, “Ami lau bwaite besiele, boda bagubagunana ibaguna me ana ebaebaiwo mulina mena boda labuina me ana ebaebaiwo na iyamo ami laune koina tupwana mwayagamiu ipagan.” ¹⁷ Kabo nuwana iwalo-yasanapu iya ana topaisowane tobaguna koina iba, “Saugana tem kaukava Iso ilobaimiu kamwasa mena na ineli-yagiwo iba, ‘Kowa yaiya am taubala? Toweya kulalau? Yaiya ana ebaebaiwo silolo-bagubagunane manim mena?’”

¹⁸ Kainana kuyamaisa kuba, 'Am topaisowa Yakobo ana ebaebaiwo bwaite. Iyawasa-baguna-yagili kowa ana taubala Iso koliwo ana mulolo. Na iya iyaele ilalaoma muligu mena.' " ¹⁹ Yakobo tabe iwalolau yoi ana topaisowa labuina yo yaiyonana tabe besiele siya ebaebaiwo togite-kalatan kolili iba, "Saugana tem Iso ilobaimiu bwai walone kaigedana kwawalowen koina. ²⁰ Kwawalolau koina, kwaba, 'Am topaisowa Yakobo iyaele ilalaoma mulimai mena.' " Yakobo ana nuwatu nuwana mena iba, "Mulolo yo walo yakasisi yayawasa bagunayan Iso koina na mesabana nuwana italu tabu imumunamunai koliyau. Na bwaine koina ikate-kamkamna-yagau." ²¹ Mwa ana mulolomo iyawasa bagunayan ilau, na iya nagamo iyaele ikenowaya ana kaba gogo mena.

Yakobo mekanakava tomo yabo sikepate

²² Mwa bwaine boniyai kaigedanane koina Yakobo ikeno-tolo yo wainenao yoli labui yo ali topaisowawa sinesineo labuiwa yo natuliyao ileben (11) iyoganli yo silau waila Yaboka silopanaisi. ²³ Saugana ilau ipeili waila sanakawana yabo mena yo kabo tabe ipileyoi ana topaisowao kolili ana gogo meuloina sikele-gogon yo sipanaisi. ²⁴ Mwa Yakobo ibomamo silogabaen bwaine koina imiyamiya yo tomo yabo ilaoma mekanakava siesausau-wagili kanasiga ilau ee ilayan gwaligwali. ²⁵ Saugana tomone kamnana mena ilotonan nige sowasowana Yakobo ikaiwe-gabaen kabo isagena-tolo yo Yakobo gotuna kana tubwe mena ikoi yo ikopoi mwa itapwatapwai. ²⁶ Yo kabo tomone iwalolau Yakobo koina iba, "Ukwabi-gabaegau na yalau kaiwena iyaele yanuwa ilalayan gwaligwali." Yakobo tomone kainana iyamaisa iba, "Kani nige yakakabi-gabaegiwo kanasiga tem kuwalo-muloloiyau." ²⁷ Kabo tomone ineli Yakobo koina iba, "Na kowa esam?" Kainana iyamaisa iba, "Yau esagu Yakobo." ²⁸ Yo tomone iba, "Sauga bwaite yo sauga ilalaoma koina nige esam Yakobo na esam ele Isileli, kaiwena mekamkava Yaubada yo tomo wakepate yo ukwaiwe-gabaegili." ²⁹ Yakobo iwalolau tomone koina iba, "Yakawanoi koliwo tem esam kuwalowen yabenalan." Kabo tomone iwalo-pileyoi Yakobo koina iba, "Tawae yaina nuwanuwam esagu ukwatai?" Yo iwalo-muloloi sauganane bwaine koina. ³⁰ Mwa Yakobo iwalo iba, "Yeoba yagitaiyako mekaukava kaemangitegite-yagimai na iyamo nige yaboboita." Yo yanuwane esana ipei Penieli. ³¹ Dabwelo itunsae kabo Yakobo yanuwane ilogabaen yo nige ilolo-dudulai kaiwena laugasina itapwatapwai. ³² Bwaine koina yo kanasiga kabona tomo Isileli nige ebaebai laugasina o gotuna bulumana sikankan bwabwaleli kaiwena tubuli Yakobo tauna kona tomo laugasina kana tubwe yaina ikopwai.

33

Yakobo yo Iso sielobelobe

¹ Yakobo igite-saewa Iso ilalaoma me ana gamegameo yoli powa andeledi (400) yo natunao iyakasali silau sitolo sinaliyao Leya yo Litieli yo ana topaisowawa sinesineo labui kolili. ² Sinesineo labui ana topaisowawa menatuliyao siya iyatolo-bagunayagili, salili mena Leya menatunao kabo mulimolosi mena Litieli yo Yosepa. ³ Na Yakobo iya itolo baguna molosi manli mena yo ipwalou-talu bwatano mena meseben ilaulau ee kanasiga ilaoma kanakava Iso salina mena. ⁴ Yo Iso isagena ilau kanakava Yakobo isau yo inisoi mwa kabo yoli labuiwa sivalam. ⁵ Imwawasi Iso manna igabaen ilau sinesineo menatuliyao igitaili mwa ineli Yakobo koina iba, "Toyanuwao bwaite mekamkavao?" Yakobo kainana iyamaisa iba, "Melumeluwo bwaite siya Yeoba ikate-kamkamna-yagau mwa iyelima yau am topaisowa koliyau." ⁶ Yo sinesineo ana topaisowa labuina menatuliyao silaoma Iso manna mena sipwalou-talu bwatano mena siyakasisi. ⁷ Tabe salili mena Leya menatunao silaoma siyakasisi sipwalou. Ana kaba mwawasi Yosepa mesinana Litieli silaoma siyakasisi. ⁸ Yo Iso inelilau

Yakobo koina iba, “Tatao mekalikavao sipi, gouti yo bulumakau me bodali yalaoma yalobaili tawae kana katai?” Kobo Yakobo Iso kainana iyamaisa iba, “Nuwanuwagu katekamkamna yalobai koliwo.” ⁹ Iso iwalolau Yakobo koina iba, “Kaukava yau sowasowagu, na bwaitete ukwabi-kalatagili kowa kaiwem.” ¹⁰ Na iyamo Yakobo iwalolau koina iba, “Nigele. Tem iyaele ukwate-kamkamna-yagaukone sowasowana yagu mulolone bwaite ukwalaili. Kaiwena manim kana koleya koliyau yagitai besiele kabo Yaubada manna kana koleya kaiwena kuyaliyaya molosi kaiwegu. ¹¹ Koinaele mulolo bwaite yakalailima koliwo ukwalaili kaiwena Yeubada ikate-kamkamna-yagau sosi kabo iginauli koliyau besiele.” Mwa Yakobo iwalo-samasamalulu sosi Iso koina kanasiga italam yo ikalaili. ¹² Mwa Iso iwalolau Yakobo koina iba, “Tatau mekaukavao komiu.” ¹³ Yo Yakobo iwalolau koina iba, “Taubala, ukwataiyako melumeluwo siya nige sikakaiwe sosi yo yanuwauwatu ebaebaiwo sipi bulumakau yo gouti menatuliyo kikiikiuli kaiweli. Tem yalotubatubalili kaliyate kaigeda koina kani ebaebai meuloina siboita. ¹⁴ Koinaele taubala kubaguna na kai kani kikiuna kikiuna mulim mena kalaowa mekaukavao ebaebaiwo yo menatuguwao kabo taelobelobewaya Idoma* koina.” ¹⁵ Yo Iso iwalolau Yakobo koina iba, “Kau kilakaiwo tupwaliyo kani yapeili koliwo kabo sigelugelu-wagimiu mekamikavao kwalaoma.” Na Yakobo kainana iyamaisa iba, “Nigele besi, nuwanuwagu yakabi-yaliyaya-yagiwo. Kani kabo yagu topaisowao mekaukavao kalaowa.” ¹⁶ Yo Iso itolo ipileyo ilau ana yanuwa mena Seya Idoma koina. ¹⁷ Na iya Yakobo ilau yanuwa Sukodi mwa ana palai iyatolo yo tabe ana ebaebaiwo ali lolon ikabili mwa iya bwaine kaiwena yanuwane esana ipei Sukodi. ¹⁸ Saugana Yakobo Mesopoteimiya dedeina ilogabaen yo ipileyo ilau iyawatagili Kenani dedeina mwa ilau imiya yanuwa Sikemi salina mena. Nige nae yabo silolobai kamwasa mena. ¹⁹ Mwa itolo yo bwatanone imiya koina iyamaisa susu Amo kolili Sikemi tamana, bwatanone iyamaisa mane siliba kana lalaki wan andeledi siliba. ²⁰ Kaba pwaoli yabo ipaisowai mwa esana ipei Eli Eloisileli kana katai Isileli ali Yeubada.

34

Sikemi vesala Daina ikabi-kalatan

¹ Sauga yabo mena Yakobo yo Leya natuli vesavesalana esana Daina iyawatagili ilau yanuwa Sikemi sinesineoliyo igitaili. ² Na Amo iya yanuwane bwaine kana taubala lalakina iya susu Ivi kabo natuna game esana Sikemi Daina igitai mwa ikabi-kalatan yo iyakeno. ³ Na Sikemi nuwanuwana Daina kabo igadosisiyan yo iwalo bigabiga koina yo nuwana ikoi na yakato ikasolan. ⁴ Yo Sikemi iwalolau tamana Amo koina iba, “Tamagu, gamasine bwaine nuwanuwagu tem ukwalaiyama yakasolan wainegu.” ⁵ Saugana Yakobo wasa ibenalan natuna Daina Sikemi kamwasa mwalimwalinena iginauli koina yo natunao tatao siyaele ebaebaiwo sigite-kalatagili ule mena. Imwanou nige tawae yabo iwawalowen kanasiga natunao siyawatagilima yanuwa mena. ⁶ Na Sikemi tamana Amo ilau Yakobo koina mekanakava siedede. ⁷ Ali edede luwana mena Yakobo natunao tatao siyawatagilima ule mena silobenalan tawae iyawatagiliko. Sibenalan bwaimwana duli Daina Sikemi ilokalatan iyakeno kali seyala ikin simunamunai kamwasane bwaine siya Isileli kali okwatakata yo ali kaba mwalimwaline. ⁸ Amo iwalolau kolili iba, “Natugu tauna Sikemi iya natumiu Daina katena ikan molosi yakawanoian kolimiu tem kwatalamwan ikalai wainena. ⁹ Mekamakavao komiu taekasokasolanagila natumiyao sinesineo mekalikavao natumayao tatao sikasole. Tabe natumayao sinesineo mekalikavao natumiyao tatao sikasole, ¹⁰ na mesabana komiu yo kai tamiya-toyawa yanuwa bwaite koina. Yo tem na tawae nuwanuwamiu waginauli

* 33:14 Idoma esana labuina Seya

o nuwana toisabo dedei tem nuwanuwamiu kwamiyan wakalai kwamiyan nige kana yakasisi ipapagan.” ¹¹ Muli mena Sikemi ilau iedeede Daina tamana yo dunao kolili iwaloba, “Tem yagu kawanoine waginauli besiele yagu nuwatune na tawae tem nuwanuwamiu wakawanoian koliyau yaeyawa kolimiu. ¹² Tem gogo esana nuwanuwamiu sine maisana mena kani yaeyawa kolimiu ginauli esana lalakisosina kani yaeyawa bwagabwagai kolimiu. Bwagana tem toweya besiele sine maisana kwapei kani yaginauli yo yaeyawa besiele ami nuwatune. Mwa bwai tem sinemo kwaeyama kakasolan.” ¹³ Na Yakobo natunao tatao sinuwanuwatu sosi kamwasa mwalimwalinena Sikemi iginauliyako duli Daina koina. Yo kabo mwakota yabo siginauli yo Sikemi me tamana Amo simwakota-yagili. ¹⁴ Siwalolau kolili bwaite besiele siwaloba, “Nige sowaswana dumai katalamwan tomone iya nige nigwenigwe ikakalai koina na yakato ikasolan nigele. Tem kaginauli bwaite besiele kani mwalimwaline lalakisosina kolimai. ¹⁵ Mwa ginauli bagubagunana waginauli bwaite yomiu kwanigwaili besiele ami tatao meuloili yoli sinigwaili besiele kai mesabana katalam ami kawanoine koina. ¹⁶ Tem waginauli besiele ama nuwatune kani katalam natumayao sinesineo ami tatao sikasolanagili, yo natumiyao sinesineo ama tatao sikasolanagili kabo komiu yo kai taboda kaigeda. ¹⁷ Na tem nige ama nuwatune waginauli besiele tawae kawalowenako kolimiu nige nigwenigwe mumugana wakakalai, kani dumayao kakalaili yo yanuwa bwaite kalogabaen.” ¹⁸ Kabo Amo me natuna Sikemi nuwatune bwaine sikawa-namwanamwa-yan. ¹⁹ Kabo iya kilakaine Sikemi mwayamwayau mena ilau ipaisowai besiele, kaiwena Yakobo natuna Daina igadosisiyan molosi yo ana nume kana tomiya meuloili yo ana susuyao Sikemi siyakasisiyan lalakina yo esana ilalaki ali boda kalona mena. ²⁰ Yo Amo me natuna Sikemi silaoma ali yanuwa kana gamwa kaba lusalusae salina mena kaba egoegogo koina siwalo-masala yanuwane tautaubalaliyao kolili besiele, ²¹ siba, “Tataone mumugaliyao sinamwanamwasosi mwa tatalam simiya kolila, ala bwatano ilalakisi sowaswana sibomamo ali nuwatu mena tawae nuwanuwali siginauli kani siginauli mwa koinaele sowana natuliyao sinesineo takasolanagili yo tabe siya natulao sinesineoliyao sikasolanagili. ²² Na iyamo ginauli yabo nuwanuwali ele mwa yakato tem nigwenigwe mumugana takalai yo tapaisowa siya yo kita bwaine koina kabo mekalakavao taboda kaigeda. ²³ Yo ali ebaebai meuloina yo ali wasawasa meuloina iyaele kolili kani siyamala ala gogo. Tatalam ali kawanoi koina kabo kani silaoma simiyamiya bwaite koina luwala mena.” ²⁴ Siya tatao analiyao kabona silau yanuwa kana gana kaba lusaena mena Amo me natuna Sikemi ali edeede sikawa-namwanamwa-yan yo sitalam koina, mwa koinaele sowaswana yanuwane tataoliyao meuloili nigwenigwe mumugana sikalai. ²⁵ Kaliyate yaiyona imwawasi tatao nigwenigwe sikalai mwa yoli kamkamnana kolili nige naga imwamwawasi. Kabo Yakobo natunao tatao yoli labui Simion yo Libai siya yoli labuine bwaite Daina dunao yawasosi, ali kaleya kelepana sikalai silusae yanuwa kalona mena nige yabo sikakabi-pei tatao meuloina simutu olili, ²⁶ mekalikavao Amo menatuna Sikemi. Yo Daina siyoga-yawatagilan Sikemi ana nume kalona mena mwa silawan. ²⁷ Saugana Simion yo Libai tatao meuloina siunuyamateli imwawasi kabo tabe kalikavao Yakobo natunao tatao silaoma silusae yanuwa kalona mena yo Daina maisana sigumyai ginauli meuloina sikwayaili sikalaili. ²⁸ Sipi yo bulumakau yo donki yo kabo gogo yanuwa kalona mena yo yanuwa dagelana mena meuloina sikalaili. ²⁹ Ali yanuwa sikwayai gogo maisaliyao lalakili ali sinesineo meuloili me natuliyao yo gogo nume kaloli mena meuloina sikalaili. ³⁰ Yo Yakobo iwalolau Simion yo Libai kolili iwaloba, “Komi kagu polowe wakabi-yamale yo kategu kwaula-wakawakaka. Tem Kenani yo Pelesaiti yo yanuwa bwaite mekalikavao siyaboda kaigedaili sowaswana kita yo ala bodao siyemwawasila kaiwena kita nige tababaibaiwa.” ³¹ Mwa kainana siyamaisa

siba, “Kaunuyamateli kaiwena nige sowana dumai katalamwan na siginauli koina besiele yakato iya toganawali yabo na yona italamwan mane kaiwena.”

35

Yakobo ipileyo ilau yanuwa Betele koina

¹ Yaubada iwalolau Yakobo koina iba, “Kutolo yo kulau yanuwa Betele koina kumiyamiya waya bwaine koina, yo kaba pwaoli yabo uginauli kaiwegu. Yau Yeoba yau mwa tauna kona yayawatagili koliwo sauganane koina kamkava Iso kuyabubu-gabaen.” ² Yo Yakobo iwalolau ana nume kana tomiyayao kolili tatao yo sinesineo kolili iba, “Yanuwa wenala ali kokotomo uloina uloina kolimiu wakeke-gogonagili yo wagabaegili simiyawa yo yomiu wakatububu-nagili yo kami kaleko namwanamwaliyao kwalolikwa. ³ Na yanuwa bwaite talogabaen yo tasae Betele yo bwaine koina kaba pwaoli yabo yayatolo Yeoba kaiwena, kaiwena iya sauga beyabeyana isaguiyau kagu polowe meuloina kolili yo saugana tem toweya yalauya dedei meuloina kolili iya mekaukava.” ⁴ Yo tomo yanuwa wenala ali yaubadao kokotomo meuloili sikalailima tenaliyao me kali komwakomwa siwolena-gogon Yakobo koina ipuluili mayau keyalu yaina mena yanuwa Sikemi koina. ⁵ Kabo saugana Yakobo me ana bodao sitolo silalau mwa Yaubada matamatausi lalakisosina iginauli siya yanuwane salili mena tomonliyao kolili mwa nige kaleya kaiwena sisasagena yamuli-kusulili. ⁶ Yakobo me ana bodao meuloili silau siyawatagili yanuwa Lusa koina mwa bwaite saugane koina siba yanuwa Betele dedei Kenani koina. ⁷ Yo Yakobo kaba pwaoli yabo iginauli bwaine koina yo kabo yanuwa bwaine esana ipei Eli Betele na kana katai Betele kana Yaubada. Iginauli besiele kaiwena tauna kona kanakava Iso iyabubu-gabaen yo iyawatagili yanuwane bwaine koina yo Yaubada iyawatagili koina. ⁸ Na Debola iya Libeka kana togite-kalatan ana sauga imwawasi yo bwaine koina yona sipei mayau keyalu yaina mena tete yavana mena Betele koina. Mwa dedeinane esana sipei Alon Bakuti, na Alon Bakuti kana katai valam mayauna. ⁹ Mwa tabe Yakobo ipileyoima Mesopoteimiya koina yo Yeoba iyawatagili koina yo iwalo-muloloi. ¹⁰ Sauganane koina Yaubada iwalolau koina iba, “Esam Yakobo kani nige siyogayan yoi. Na kani siyogayan Isileli.” Bwaine iya kaiwena mwa Yaubada esana ipei koina Isileli. ¹¹ Tabe besiele Yaubada iwalolau koina iba, “Yau Yaubada Tokaiwesosi, natumwao sidebalala yo kowa kuyamala yanuwa yo kaba lona koliwo situbuma yo koliwo kani kinyao siyawatagilima. ¹² Yo bwatano bwaite yaolena Abelamo yo Aisake kolili tabe yaolena yoi tubumwao yaso muliye kolili.” ¹³ Sauganane koina Yaubada iedeede woli yanuwane koina kabo Yakobo ilogabaen isaeyoi bulibuli mena. ¹⁴ Yo Yakobo veku yabo malamalawena lalakina ikalai yo iyatolo besiele tuki yabo kaiwena dedei bwaine koina iya yo Yaubada sieedeede. Kabo oine olona ikalai yo isuwai kaba pwaoli pwatana mena na iwalo-yakasisiyan Yaubada kaiwena. ¹⁵ Kabo Yakobo yanuwane esana ipei Betele kaiwena bwaine koina iya yo Yaubada sieedeede.*

Liteli ana boita wasana

¹⁶ Yakobo me ana bodao Betele silogabaen yo silalau Epalati kaiwena kabo tupwana kali mwayaga iyai yo Liteli diyana ikoi, iyamo ana kabi ipolowesosi. ¹⁷ Yo iya iyaelemo naga kamkamna iunuunui melumelu ana laoma kaiwena yo kabo ana tokabikabi yaisu iwalolau koina iba, “Tabu kumamatausi, natum tauna yaboyoi bwaite.” ¹⁸ Saugana Liteli yawasina iyasae yo igabaen bwaine koina yaumai imwawasi yo ikaisulu yo natunawa kabona esana ipei Benoni. Na tamana esana ipei Beniyamina. ¹⁹ Yo Liteli ana sauga imwawasi yo yona sipeiya yanuwa Epalati

* 35:15 Betele kana katai Yaubada ana nume

kana kamwasa papalina mena bwaimwana iya Bedeliema. ²⁰ Na Yakobo itolo yo veku yabo ikumai Litieli kana salai mena kana kilakilala. Sauga kabona bwaite kilakilalane iyaelemo imiyamiya. ²¹ Mwa Yakobo iutu-lau yoi yo ana palai iyatolo. Togite-kalatan ebaebaiwo ali kaba miya ilogabaen bwaimwana Migidali Edeli. ²² Yakobo saugana iyaele bwaine dedeinane koina imiyamiya kabo Luben itolo yo ilau tamana wainena yabo mekanakava sikeno bwaimwana iya Bila. Yo Yakobo Luben ana paisowa wasana ibenalan.

Yakobo natunao tatao esaliyao

²³ Yakobo natunao tatao kali baibaiwa tuwelo. Kabo siya bwaite Leya natunao ikabili. Tobagubaguna Luben, salina mena Simion, Libai, Yuda, Isako yo Sebulon. ²⁴ Litieli natunao siya Yosepa yo Beniyamina. ²⁵ Litieli ana gamasine esana Bila ikabili natunao Dani yo Napitalai. ²⁶ Yo Leya ana gamasine esana Silipa natunao ikabili esali Gada yo Aseli. Siya bwaite Yakobo natunao sikabiliya Mesopoteimiya.

Aisake ana sauga imwawasi

²⁷ Yakobo ilaoma tamana Aisake koina yanuwa Mamele koina Kiliyati Alaba bwaimwa Ebiloni yanuwane tauna kona Abelamo koina imiyamiya mulina mena kabo Aisake koina tabe imiya. ²⁸ Aisake ana bolime kana lalaki 180. ²⁹ Yo itautaubala molosi mwa ana sauga imwawasi yo natunao labui Iso yo Yakobo tamali yona sikatububunani sipei salai mena.

36

Iso tubunao esaliyao

¹ Iso esana labuina ele mwa Idoma, yo tubunao esaliyao bwaitete. ²⁻³ Iso wainenao Kenani sinesineoliyao ikasolanagili. Ada iya taubala Ilon susu Iti natuna sinena. Basimata iya Isimeli natuna sine, Nebayodi duna. Olibama iya taubala Ana natuna sinena. Na Ana tamana esana Sibiyoni iya susu Ivi. ⁴ Ada ikabi natuna tauna esana Elipasi. Basimata ikabi natuna tauna esana Leuweli. ⁵ Olibama ikabi natunao tatao Deusi, Delem yo Kola. Iso natunao tatao meuloili ikabili waya yanuwa Kenani koina. ⁶ Yo Iso itolo yo wainenao mekanakava natunao tatao yo sinesineo yo tabe nume gogona meuloina ana ebaebaiwo yo ana gogo meuloina ikalaili waya Kenani koina ikelegogon yo kanakava Yakobo itolo-gabaen yo ilau yo ilosuwala dedei yabo mena. ⁷ Iso kanakava Yakobo ilogabaen kaiwena ali ebaebaiwo sibaibaiwasosi yo dedei bwaine koina simiyamiyane nige ilalalakisosi. ⁸ Yo Iso iya esana yabo siba Idoma ilau Koya Seya koina imiya. ⁹ Mwa bodane siya tamali Iso Seila koyane kana tomiyao iya natunao esali bwaitete, ¹⁰ Elipasi Iso wainena Ada natuna, Leuweli Iso wainena Basimata natuna. ¹¹ Yo Elipasi natunao tatao esaliyao bwaitete, Temani, Omelu, Sepo, Geitam yo Kenasi. ¹² Iso natuna Elipasi wainena yabo Timina natuna ikabi esana Amaliki. Siya bwaite Iso wainena Ada tubunao. ¹³ Leuweli natunao tatao esaliyao bwaitete, Neyadi, Sila, Sama yo Misa. Bwaite siya tubu tatao Iso wainena Basimata tubunao. ¹⁴ Iso wainena Olibama Ana natuna yo taubala Sibiyoni tubuna natunao tatao yaionamo ikabili Deusi, Delem yo Kola. ¹⁵ Bwaite siya Iso natunao tatao ali tautaubalao susu kolili siyawatagilima esaliyao bwaitete. Iso natuna tobagubaguna Elipasi iya susu bwaite tubuli, Temani, Omelu, Sepo, Kenasi, ¹⁶ Kola, Geitani yo Amaleki. Siya bwaitete Iso wainena Ada tubunao. ¹⁷ Iso natuna Leuweli susu bwaitete tubuli, Neyadi, Sela, Sauna yo Misa. Siya bwaite meuloiline Iso wainena Basimata tubunao. ¹⁸ Susu bwaite siya silaomaya Iso wainena Olibama Ana natuna koina. Deusi, Delem yo Kola. ¹⁹ Susu bwaite siya silaomaya Iso tubunao kolili. ²⁰ Bwaite Seila iya taubala yo iya susu Olaiti me natunao siya yanuwa Idoma tomonliyao. Natunao tatao esaliyao bwaitete siyaele, Lotani, Sobali, Sibiyoni yo Ana, ²¹ Daison,

Esili yo Disani. Bwaite siya susu Olaiti kali tautaubalao. ²² Lotani natunao tatao labui, Oli yo Emani. Yo Lotani duna esana Timina. ²³ Sobali natunao tatao paibi Alibuli, Manayadi, Ebali, Sepa yo Onoma. ²⁴ Sibiyoni natunao tatao labui Aiya yo Ana. Ana iya mwa waila bunubunuwasina wedowedolina ilobai ule bwagabwaga mena dedei leleyanna mena saugana tamana ana donki igitegite-kalatagili na kawasi sikekakekan. ²⁵ Ana natuna tauna esana Daison yo Ana natuna sinena esana Olibama. ²⁶ Daison natunao tatao esopali Amidani, Esibani, Itilam yo Kelani. ²⁷ Eso natunao tatao yaiyona, Biliyani, Seibani, yo Ekani. ²⁸ Disani natunao tatao labui, Usa yo Aelan. ²⁹⁻³⁰ Siya susu Olaiti yanuwa Idoma tomonliyao yo tautaubalao esali bwaite, Lotani, Sobali, Sibiyoni, Ana, Daison, Esali yo Disani.

Idoma kana kinyao

³¹ Sauganane koina bwaite siya kin siloiloina yanuwa Idoma koina muli mena kabo Isileli ali kin sipei. ³² Biyo natuna Bela ana yanuwa Dinaba, iya iyamala ali kin yanuwa Idoma koina. ³³ Saugana kin Bela iboita mwa Yobabi Seila natuna ana yanuwa esana Bosila iyamala kin miyalaena. ³⁴ Saugana Yobabi iboita mwa Usama ilaomaya yanuwa Temani iyamiyalae iyamala kin. ³⁵ Tabe Usama iboita mwa Beyo natuna Eidadi ilaoma iyamala kin. Eidadi iya ana yanuwa Abeti. Iya Midiyan iunuili Mowabe dedeina mena. ³⁶ Saugana tabe Eidadi iboita yo Samila ana yanuwa esana Masilika ilaoma iyamiyalae yo iyamala kin. ³⁷ Yo Samila tabe iboita mwa Sauli ilaoma ana kaba miya ikalai iyamala kin. Sauli iya ana yanuwa esana Leiboli waila Yupeleitisi papalina mena. ³⁸ Sauli iboita ana kaba miya Baliyanani ilaoma ikalai iyamala kin. Iya Akoba natuna. ³⁹ Tabe Baliyanani iboita mwa ana kaba miya Eidadi ikalai iyamala kin. Iya ana yanuwa esana Peu, wainena esana Mitabela, iya Matilida natuna sinena, iya tabe Miseba natuna sinena. ⁴⁰ Dedei Idoma ali susu ilaomaya Iso koina esaliyao bwaite siyaele, Timina, Aliba, Iyedeti, ⁴¹ Olibama, Ila, Painoni, ⁴² Kenasi, Temani, Maibisa, ⁴³ Megidiela yo Ailami. Susu bwaite siya Idoma ali susu, yo dedei bwaine susu kaigeda kaigeda simiyamiya esali sipeipei-panapaisan siyetele-waliwaliesya-yagili susune kolili. Na Iso iya ali susu kana kulutubu yawasosi yaina.

37

Yosepa kenona

¹ Yakobo tamana yanuwane bwaine Kenani koina imiyamiya iya tabe besiele koina imiyamiya. ² Bwaite edeededene Yakobo yo natunao edeededeli. Yosepa igragegame ana bolime sebentin (17) sinana esana Litieli, iya sipi yo gouti igitegite-kalatagili kanakavao mekanakavao, siya Bila yo Silipa natuliyao. Siya tamana wainenao tupwaliyao. Yosepa kanakavao tawae naenaena sipaipaisowai italawasawayan tamana koina. ³ Yakobo (esana labuina Isileli) imulolososi Yosepa koina kabo muli mena natunao meuloili kolili, kaiwena ana sauga tautaubala mena kabo sikabi mwa kana kwama malamalawena lelelelena yo nimana malamalawena ikona. ⁴ Saugana kanakavao sigitai tamali imulolososi Yosepa koina meuloili sikalomagigilan kabo nige sowasowana siwalo-bigabiga koina.

⁵ Yosepa kenona ikenoi yo saugana kanakavao ali wasa iwolegili kabo simunamunai lalakina. ⁶ Iwalo kolili iba, “Kenogu bwaite yakenoi kwabenalan. ⁷ Meuloila tano mena witi tabwagibwagili, mwa yau yagu bwagili itolo-dudulai na komiu ami bwagili sitolo-takikilagau yo yagu bwagili koina sipwalou.” ⁸ Kanakavao siwalolau koina siwaloba, “Kowa yakato kuloinayagimai wa?” Yosepa kenona yo tabe ana walo kaiweli simunamunai lalakina. ⁹ Yo tabe kenona yaboyoi ikenoi yoi kabo iba, “Yagitai dabwelo, waikena yo utu ileben koliyau sipwalou.” ¹⁰ Saugana tamana yo kanakavao ali wasa iwolegili kabo tamana iyokoi yo iwaloba, “Toisabo keno bwaite

ukenoi? Kubatoko, sinam, kamkavao yo yau kani kapwalou koliwo?" ¹¹ Kanakavao sikalomagilan na iyamo tamana inuwanuwatu Yosepa ana edeedede kaiweli.

Yosepa sigimwalayan yo silawan Itipita

¹² Kabo kanakavao silau tamali ana sipi yo gouti sigitegite-kalatagili Sikemi koina. ¹³ Yakobo iwalo Yosepa koina, "Ukwataiyako, kamkavao siyaele Sikemi, sipi yo gouti sigitegite-kalatagili. Kulaoma na kani yayawasao kulau kolili." Yosepa iwaloba, "Inamwanamwa." ¹⁴ Yo iwaloba, "Sauga bwaite kulau ugitaile kamkavao na ali sipi yo gouti, gubesi sinamwanamwa? Na kuvivilama yagu wasa." Kabo ali kaba miya Ebiloni bubuna ilogabaen ilau Sikemi koina. Saugana Yosepa iyawatagili Sikemi koina, ¹⁵ tomo yabo Yosepa ilobai ule mena iloyaloya-keikeile kabo tomone ineli Yosepa koina iwalo iba, "Tawae kuloyaloyai?" ¹⁶ Kainana iyamaisa iwaloba, "Kaukavao yaloyaloyaili. Sowasowana kuwalo-masala koliyau toisabo dedei koina sipi yo gouti sigitegite-kalatagili?" ¹⁷ Tomone iwaloba, "Dedei bwaite silogabaenako na yabenalan sieeedede yakato silalau Dotani." Mwa Yosepa kanakavao mulili mena ilau yo ilobaili Dotani koina.

¹⁸ Kabo sigitai kelamamalawe mena ilalaoma na siloina yakato kani sikoyamate. ¹⁹ Siboma sieeedede siba, "Wagitai kenowa tokenokenoili ilalaoma. ²⁰ Kwalaoma takoyamate yo kwapina tagabaen gula yabo koina. Na kabo taba yakayakan sokasokali ule mena sikanyako, yo tabe tagitai tawae kani imayale kenonane koina." ²¹ Luben ali nuwatu ikatai mwa itonan yakato Yosepa ileboi kabo iwaloba, "Tabu tauunui. ²² Kwasinena tabu tayayadidi, sowana tagabaen bwaite gulane koina ule mena, tabu tayayakamkamna." Iwalo besiele kaiwena nuwanuwana nimali mena ileboi yo iyawasa-yavivila tamana koina. ²³ Saugana Yosepa ilaoma kanakavao kolili mwa kana kwamawa silolo. ²⁴ Kabo sikabi-kalatan yo sigabae-lobiyen gula kalona mena. Na gulane labwalabwana nige waila kalona mena. ²⁵ Simiyasio yakato sikekan kabo sigitai Isimeli tubunao siya Midiya tomoliyao togimwala Giliyadi koina silaoma silalau Itipita. Ali kameli kolili olo kilaili sitaulili. ²⁶ Yuda kanakavao kolili iwaloba, "Tawae kana namwanamwa tem kalakavane taunuyamate yo kwasinena tapei-wadam? ²⁷ Kwalaoma tagimwala-yan togimwalane kolili na tabu taunuyamate kaiwena iya kwasinela tupwana." Kanakavao ana nuwatu sikawa-namwanamwa-yan. ²⁸ Saugana togimwalane silalaoma Yosepa kanakavao sitabeisin gula mena yo sigimwalayan kolili siliba tuwenti (20) kaiwena, kabo Yosepa sikalai yo silawan Itipita. ²⁹ Saugana Luben ivivila ilau gula mena yo igitai Yosepa nigele nuwana inae yo kana kwama iigali. ³⁰ Kabo ivivila kanakavao kolili iwaloba, "Gamewa bwaine koina nigele na yau kani tawae yawawalowen tamala koina?" ³¹ Kabo Yosepa kana kwama sikalai gouti yabo siunuyamate yo kwasinena koina kwamane siyalakwa. ³² Kwama bwaite kwasikwasinena sikalai yo silawan tamali koina siwaloba, "Bwaite kwamane kalobai, ukilala, natum kana kwama o nigele?" ³³ Ikilala kabo iwaloba, "Bwaitete natugu kana kwama. Nuwana yakayakan sokasokali sikanyako. Walo yawasosi Yosepa siigali-gwalagwalai-yako." ³⁴ Kabo Yakobo kana kwama iigalili nuwanae kaiwena, kwauya kwamana kolili ilolikwa yo ivalavalam natuna kaiwena sauga imamalawe. ³⁵ Natunao tatao yo sinesineo meuloili silaoma yakato nuwana sikoi na isikote mwa iwaloba, "Nigele, kani meyagu valam kanasiga yalobi salai mena natugu koina." Yo tamana ivalam natuna sabina. ³⁶ Na Itipita koina siya togimwalane Yosepa sigimwalayan Potipa koina, iya kin Pelo ana togite-kalatan yabo yo tokaleya ali taubala.

¹ Kabo Yosepa siyogan mekalikava silobiko Itipita yo Potipa kaleya kana taubala yabo Yosepa iyamaisa togimwalane kolili. Potipa iya tabe Pelo, Itipita kana kin, ana tomo lalakina yabo. ² Yaubada Yosepa mekanakava mwa koina me ana katai imiyamiya ana taubala ana nume mena. ³ Saugana ana taubala igite-lobai yakato Yosepa Yaubada mekanakava yo Yaubada Yosepa ana paisowa meuloili ikabiyamalamaeli, ⁴ kabo Yosepa kana meli ipei mwa iya ana esimili gabuna, yo Potipa ipeiyo natunao, ana topaisowao yo ana gogo meuloili kali toloina yo kali togitekalatan. ⁵ Yosepa ana sauga lolina kana sauga koina, Yaubada Potipa yo natunao yo ana topaisowa iwalo-muloloili Yosepa kaiwena. Walo-mulolo bwaite Potipa ana nume kalona yo besiele ana kaba lolina simiyamiya dagela mena, meuloili silobai. ⁶ Yo ginauli meuloili ilogabaegili Yosepa nimana mena yo iloina kolili. Nige ana golu ilalau ana gogo yabo koina bwaimwana kekanmo kaigeda kana nuwatu mwa koina imiyamiya. Sauganane koina Yosepa igamegame na kilakaina inamwanamwasosi. ⁷ Kabo ana taubala wainena igitai, kaiwena ikaiwe mwa iba, “Kulaoma takeno.” ⁸ Na iyamo isikote mwa iwalo iba, “Ginauli meuloili kali toloina yau. Yagu taubala imeliyagau mwa paisowa bwaite ipei nimagu mena. ⁹ Nige tomo yabo esana ilalakina nume bwaite koina bwaimwana yabomamo. Yagu taubala nige ginauli yabo iyayakasisi-yan koliyau, kaigedamo kowa, kaiwena wainena mwa kowa. Na tem bwaite yakasisine yalikwai kani Yaubada manna mena yalopwano.” ¹⁰ Kaliyate kaigeda kaigeda kolili sinene Yosepa isamasamalului na iyamo genuwana mekanakava sikeno. ¹¹ Na sauga yabo koina Yosepa ibomamo ilau nume mena ipaipaisowa yo nige nume kana topaisowa yabo nume mena imiyamiya. ¹² Yo sinene Yosepa kana kwama koina ikabilau yo iwalo, “Kulaoma takeno.” Na iyabubu yo kana kwama ilogabaen sine nimana mena. ¹³ Sauganane sinene igitai Yosepa kana kwama ilogabaen yo iyabubu-yawatagiliko nume mena, ¹⁴ kabo iyoga ana topaisowao kolili yo iwalo iba, “Wagitai. Bwaite tomo Ibeliu wainegu iyoyoganamawa isinalila kaiwena ilusaema yakato mekaukava kakeno mwa yawui. ¹⁵ Saugana ibenalan yayoga sagu kaiwena, kabo kana kwama ilogabaen saligu mena yo iyabubu iyawatagili.” ¹⁶ Mwa sinene Yosepa kana kwama ikabi-kalatan kanasiga ana taubala ivivilama nume mena. ¹⁷ Kabo ana wasa iwolena iba, “Bwaine ala topaisowawa Ibeliu mena ukwakalaiyamawa kolila nuwanuwana isinaliwo mwa ilaoma yagu biliutusi mena yakato naenaena iginauli koliyau. ¹⁸ Yo yayoga sagu kaiwena mwa kana kwama ilogabaen saligu mena na iyabubu iyawatagili. ¹⁹ Bwaite besiele am topaisowa mumugane iginauli koliyau.” Kabo wainena imunamunai lalakina, ²⁰ ilau yo Yosepa ikabikalatan yo ipei deli mena, dedeinane kin ana tomo panpanli kaba peili. ²¹ Iyamo Yaubada Yosepa mekanakava yo iwalo-muloloi. Yo deli kana togitekalatan Yosepa kana nuwatu katena mena ipei imiyamiya. ²² Mwa togitekalatanne Yosepa ipei iloina siya panpanli meuloili kolili yo paisowa meuloili igitekalatagili deli kalona mena. ²³ Togitekalatanne nige paisowa yabo nimana mena igiginauli kaiwena Yaubada mekanakava Yosepa mwa ana paisowa meuloina inamwanamwa.

40

Komwa kana tokayale yo kan tologabu

¹ Yo ginauli bwaite simwawasi kabo muli mena bwaite imayale. Itipita kana kin Pelo kana komwa tokayale yo kan tologabu ali taubala nuwana sisibayanae. ² Kabo kin imunamunai ana topaisowane labui kolili, ³ mwa tokaleya kali tobaguna ana nume mena ipeili deli koina, dedeinane koina Yosepa sipeiyako. ⁴ Tokaleya kali tobaguna iwalolau Yosepa koina yakato igitekalatagili yo kolili ipaisowa kabo kaliyate sibaibaiwa simiyamiya mekali pan.

⁵ Yo yoli labui kenoli sikenoili, iboma iboma kenona boniyai kaigeda koina. Yo kali bui uloi uloi. ⁶ Saugana Yosepa ilusaema kolili malala mena igitaili siya me ali katewakaka. ⁷ Kabo kin ana topaisowao panpanli mekanakavao simiyamiya deli mena yo kolili ineli iwaloba, “Tawae kaiwena kabu wakatewakaka kaliyate kabona?” ⁸ Kabo koina siwaloba, “Kenomayao kakenoili na nige sowasowana tomo yabo ilivasili kolimai.” Kabo Yosepa iwalo kolili, “Kenomiyao kali livasi Yaubada ana paisowa wa? Kenomiyao kwawalo-masalagili koliyau.” ⁹ Mwa komwa kana tokayale kenona iwalowen Yosepa koina iwaloba, “Kenogu koina mayau wain mangu mena yagitai. ¹⁰ Yo mayaune lagalaganao yayiona besiele liguna waluwaluli silala yo sidibubu na wain kanna matuwali sibuina. ¹¹ Na kin kana komwa nimagu mena kabu wain kanna yakalaili yo kin kana komwa koina yatamli kabu yaolena kin koina.” ¹² Yo Yosepa iwalo koina iba, “Bwaite kana nuwa-mayale. Lagalaga yayionane bwaimwa kaliyate yayiona. ¹³ Kaliyate yayiona koina kin kani ilivasiwo yo am paisowa koliwo iyeyawa yoi kabu kin kana komwa nimana mena kupeiyoi besiele baguna kowa komwa kana tokayale. ¹⁴ Na tem am miya namwanamwana kulobai kunuwatu-kalatagau. Yo yakawanoi koliwo ukwate-kamkamna-yagau na kin koina kuwalo-masalagau na deli mena yakaisulu. ¹⁵ Kaiwena sikewaliyau Ibeliu ali yanuwa mena na bwaite koina nige tawae yabo yasisibayanae na deli mena sipeiyau.”

¹⁶ Kabu kan tologabu igitai yakato buine inamwanamwa kabu Yosepa koina iwaloba, “Yau besiele kenogu yakenoi yo pwalawa mayamayalena kodo yayiona kulukulugu mena yagitaili. ¹⁷ Yo kodo kewa molosi mena kan gabugabuli kin kaiwena na kulukulugu mena kodone koina man sikekakekan.” ¹⁸ Kabu Yosepa iwalo koina iba, “Bwaite kana nuwa-mayale besiele. Kodo yayiona bwaimwa kaliyate yayiona. ¹⁹ Kaliyate yayionana koina, kin kani iyagadosowao yo mayau koina iyatakewo na bulumam koina man sikekan.” ²⁰ Kabu kaliyate yayionana koina imayale kin sauga kabina kana nuwatu-kalatan yo ana topaisowa meuloili manli mena soi iginauli kabu komwa kana tokayale yo kan tologabu iyoganlima ana topaisowa meuloili manli mena. ²¹ Yo komwa kana tokayale ana paisowa iwolena yoi. ²² Na kan tologabu iyagadosowa besiele Yosepa ana walo koina. ²³ Na komwa kana tokayalene Yosepa ana kawanoi nige inunuwatu-kalatan na nuwana imwatainan.

41

Kin kenona

¹ Saugana bolime labui simwawasi kabu kin kenona ikenoi yakato waila Naile papalina mena itotolo. ² Yo bulumakau seben waila mena sisaema kali koleya namwanamwali yo sinisinibuli kawasi koina sikekakekan. ³ Mulili mena bulumakau seben uloili waila mena sisaeyoima, kali koleya naenaeli yo pwagepwagegeli sitotolo bulumakau salili mena waila papalina mena. ⁴ Yo kabu bulumakau kali koleya naenaeli yo pwagepwagegeli sitolo bulumakau kali koleya namwanamwali sikanli. Kabu kin ikeno-tolo. ⁵ Ikenoyoi yo kenona labuina ikenoi yoi, pegapega yaina kaigeda na kinna meuloina seben, tubula ali kin namwanamwa. ⁶ Mulili mena tabe pegapega seben sikinyoi gilgilili yo bolibolime isapili siweweka. ⁷ Pegapega kinli gilgilili sitolo yo pegapega seben kinkin namwanamwali sisinolili. Yo kin ikeno-tolo yo ikatai yakato kenona mwa ikenokenoi. ⁸ Malala mena me ana katewakaka mwa iwalo tokukula yo tosonoga meuloili Itipita kalona mena siyoganlima koina. Kin kenona iwalo-masalagili kolili na iyamo nige yabo sowasowana kenone kali bui ilivasili koina.

⁹ Yo komwa tokayale iwalolau kin koina, “Kabona yagu lopwano nuwagu mena isae. ¹⁰ Tauna kona kowa kumunamunai mwa yau yo kan tologabu kupeimai deli mena bwaine tokaleya kali tobaguna ana nume mena. ¹¹ Yomai labuine kenomai kakenoili boniyai kaigeda koina, na kenone labui kali bui uloi uloi. ¹² Kilakai yabo Ibeliu

tomona mekamakava iya tokaleya kali tobaguna ana topaisowa, kenomai kawalo-masalagili koina mwa ibui kaiwemai, kaigeda kaigeda kenona besiele. ¹³ Yo tabe simayale kolimai besiele ana walo. Yau yagu paisowa yakalaiyoi na tomone yabone mwa siyagadosowa.”

¹⁴ Kabo kin kaina iyawasa yo Yosepa siyoganama deli mena. Yosepa mwayamwayau kana koleya ikatububunan, kana kwama namwanamwana ikwamai kabo ilau kin manna mena itolo. ¹⁵ Kabo kin iwalolau Yosepa koina iwaloba, “Kenogu yabo yakenoi na nige yabo bwaite koina sowasowana ibui. Na yabenalan yakato tem keno yabo kubenalan sowasowam kubui.” ¹⁶ Yosepa iwalolau kin koina iwaloba, “Nige sowasowagu yapaisowai. Na Yaubada kani kenom maisana iyeyawa besiele am nuwatu.” ¹⁷ Kabo kin iwalolau Yosepa koina iwaloba, “Kenogu mena yau yatotolo waila Naile papalina mena. ¹⁸ Bulumakau seben sinisinibuli yo kali koleya namwanamwali sigayosaema yo kawasi koina sikekakekan. ¹⁹ Muli mena bulumakau seben yoi sigayosaema nige kali sinibu kali koleya naenaeli yo pwagepwagegeli. Nige sauga yabo koleyane bwaite naenaenane yagigitai yanuwa Itipita meuloina koina. ²⁰ Bulumakau pwagepwagegeli yo kali gite naenaeline bulumakauwa sinisinibuli sigagayosae bagunawa sikanli. ²¹ Iyamo bwagana sikanli kali koleya besiele nige sikanli, kali gite naenaeline simiyayai besiele kali gite bagubagunana koina. Kabo yakeno-tolo. ²² Kenogune kolili pegapega kinli seben tabe yagitailiyoi kinliyao namwanamwali sikinkin yai kaigeda koina. ²³ Mulili mena pegapega kinli seben sikinyoi gilgilili yo bolibolime isapili yo siweweka. ²⁴ Pegapega kinli gilgilili sitolo yo pegapega kinli seben namwanamwali sisinolili.”

²⁵ Kabo Yosepa iwalo kin koina, “Kenone labui kali bui kaigeda. Yaubada iwalo-masalanako koliwo tawae kani ipaisowai. ²⁶ Bulumakau seben sinisinibuli yo kali koleya namwanamwali siya bolime seben yo pegapega seben kinli namwanamwali bwaimwa tabe siya bolime seben. Kabo meuloili kali bui kaigeda. ²⁷ Yo bulumakau seben pwagepwagegeli kali koleya naenaeli muli mena siyawatagili bwaimwa siya bolime seben yo besiele seben pegapega gilgilili, bolibolime isapili yo siweweka, bwaimwa siya bolime seben guliyam. ²⁸ Bwaite besiele yawaloko koliwo, Yaubada iyamayaleyako koliwo tawae kani ipaisowai. ²⁹ Bolime seben koina kani masuli lalakina yanuwa Itipita meuloina koina. ³⁰ Kabo bolime seben kalona mena guliyam, yo masuli lalakina nuwali imwatainan yanuwa Itipita meuloina koina. ³¹ Yo masuline lalakina kani nige sinunuwatu-kalatan yanuwane koina, kaiwena guliyamne mulina mena kani kabo guliyam naenaesosina. ³² Yo kenomne labui yaina nuwatune Yaubada ikabi-yakaiwe yo kani ipaisowai. ³³ Kabo sauga bwaite koina ilonamwa-yagiwo toloina sonosonogana ugite-sipwai na kupei iyamala gavana na Itipita iloinayan. ³⁴ Yo nuwatu bwaite uginauli, kabo yanuwa kana togite-kalatan kupeili na Itipita kali siyakasali lomwau valigigi bwaite besiele. Lomwau kaigeda sipei-suwalan lakawa mena na lomwau esopali kolili sikekan bolime seben masuli kolili.

³⁵ Kabo kan meuloina sikele-gogo-nagili saugana bolimene namwanamwali kolili, yo kuloina witi meuloina kana kaba lopei koina sipei yo siyakasisi-yan. ³⁶ Yo kan meuloina sipei guliyam kana losanasana bolime seben Itipita kalona mena kaiwena na koina tomo Itipita tabu siguguliyam.” ³⁷ Kabo nuwatu bwaite kin me ana topaisowa meuloili sikawa-namwanamwa-yan. ³⁸ Yo kin iwalo ana topaisowa meuloili kolili iba, “Sowasowana tomo yabo bwaite besiele taloyai, iya Yaubada yaluyaluwana imiyamiya koina?” ³⁹ Kabo kin iwalo Yosepa koina iba, “Ginauli meuloili Yaubada iyakenayagiwoko, nige yabo ana katai yo ana sonoga besiele kowa. ⁴⁰ Kowa kani yagu nume kuloinayan, yo besiele yagu tomo meuloili kani am lina simuliya. Iyamo yagu kaba miya yakayakasisina koina yalalaki-gabaegiwo.”

Yosepa igavana Itipita meuloina koina

⁴¹ Yo kin iwalo Yosepa koina iba, “Ugitai, yanuwa Itipita kana loina meuloina yaeyawa yapei nimam mena.” ⁴² Kabo kin nimana kana pasa gibuna mena ilolo ipei Yosepa nimana mena. Yo kana kwama wasawasana koina iyakwama tabe kana galogalo gole galogalona mena iyagaloi. ⁴³ Mwa ana waga niuniuli labuina koina itauli yo manna mena siyoga siba, “Kwayakasisi-yan kaiwena iya kin ipei yanuwa Itipita meuloina kana tololina.” ⁴⁴ Kabo kin iwalo Yosepa koina, “Yau kin, na nige sowasowana tomo yabo Itipita meuloina koina ginauli yabo iginauli kanasiga am loina kupei.” ⁴⁵ Kabo kin Yosepa esana ipei Sapinadi-Paniya yo Asena iwolena wainena, iya Potipela, yanuwa Oni topwaoli natuna. Yo Yosepa iloina Itipita meuloina koina. ⁴⁶ Yosepa ana bolime teti (30) saugana koina itolo Pelo, Itipita kana kin, manna mena yo ipaisowa. Yo Yosepa iyawatagili kin manna mena yo ilau itakikili Itipita meuloina koina. ⁴⁷ Saugana masuli bolime sebenne kolili yanuwa imasuli lalakina. ⁴⁸ Kabo masuline kana bolime seben kolili Yosepa kan meuloina itanogogon yanuwa Itipita koina yo ipei taon kolili. Taonne kaigeda kaigeda koina kanne ipeipeine silaomaya tanone salili mena kolili. ⁴⁹ Kabo Yosepa witi ipeipei gogon gwauli sisaeko besiele kalita dekawana, mwa nige ililiyei yoi, kaiwena kana liye ilikwai. ⁵⁰ Muli mena kabo guliya kana bolime iyawatagili, melumeluwo tatao labui Yosepa natunao Asena ikabili. ⁵¹ Yo Yosepa ana tobagubaguna tau esana Manase, kaiwena iwaloba, “Yaubada iyapaisowayau mwa yagu polowe meuloili yo tamagu ana bodao meuloili nuwagu imwatainagili.” ⁵² Yo natuna labuina tau esana Ipeleim kaiwena iwaloba, “Yaubada iyapaisowayau mwa yamasuli yagu kamkamna yanuwanane koina.”

⁵³ Saugana masuli bolime seben Itipita kalona mena simwawasi, ⁵⁴ mwa bolime seben guliya kana sauga iyatubu, besiele Yosepa ana walo, kabo guliya yanuwa meuloili ikalaili, na yanuwa Itipita kalona mena kan imiyamiya. ⁵⁵ Kabo saugana yanuwa Itipita kalona meuloina iguliya, tomo sitasi yabayaba kin koina kan kaiwena, yo kin iwalolau Itipita tomo kolili iba, “Kwalau Yosepa koina, tawae tem iwalowen sowasowana kwapaisowai.” ⁵⁶ Saugana guliya yanuwa yaulina meuloina ikeleoli, kabo Yosepa nume kan meuloili isokeli yo igimwala Itipita tomo kolili, kaiwena guliya inae molosi Itipita kalona mena. ⁵⁷ Yo tomo yanuwa meuloina koina silaoma Itipita kan sigimwala Yosepa koina, kaiwena guliya kabo inae molosi yanuwa meuloili kolili.

42

Yosepa kanakavao silau Itipita

¹ Saugana Yakobo ikatai witi imiyamiya Itipita koina, iwalolau natunao kolili iwaloba, “Tawae kwanuwanuwatui na kita taguliguliyam?” ² Tabe iwaloyoi iba, “Yabenalan yakato witi imiyamiya Itipita koina. Kwalobi bwaine koina na tupwana wagimwala kaiwela na koina takekan kisi taboita.” ³ Kabo Yosepa kanakavao yoli sanaulu silobi yakato kan sigimwala Itipita koina. ⁴ Iyamo Yakobo natuna Yosepa kanakava yawasosi Beniyamina nige iyayawasa kanakavaone mekanakavao kaiwena katena iwakaka kisi isilae. ⁵ Kabo Yakobo natunao mekalikavao tomo sibaibaiwa silobi na sigimwala kaiwena guliya imiyamiya tabe yanuwa Kenani koina.

⁶ Na Yosepa iya Itipita yanuwane kana tololina, iya mwa gimwala kana tololina. Mwa saugana Yosepa kanakavao siyawatagili, sipwalou manna mena. ⁷ Saugana Yosepa kanakavao igitaili, ikilalali na iyamo iboma iyakasisiyan yakato iya tomo uloi yo ikaina sikosikoko kolili, ineli iba, “To kwalaomaya?” Na Yosepa iedeede kaina Itipita koina na tobui yabo ibuibui kaina Ibeliu koina. Kainana siyamaisa siba, “Kai kalaomaya yanuwa Kenani koina, kalaoma yakato kan kagimwala.” Ali walo siyemwawasi kabo tobuine kaina Itipita koina Yosepa ana wasa iwolena.

⁸ Yosepa kanakavao ikilalali, na iyamo siya nige sikikilala. ⁹ Kabo kenona kanakavao kaiweli inuwatuili yo iwalo kolili, iwaloba, “Komiu tolobubu yo kwalaoma yakato ama yanuwa wagitai toisabo dedei koina nige gana kana togite-kalatan na tem kwalusaema kwaunuimai.” ¹⁰ Siwalo siba, “Nigele. Taubala, kai am topaisowao kalaoma yakato kan kagimwala. ¹¹ Kai meuloimai taubala kaigedamo natunao. Kai towalo yawasosi nige tolobubu.” ¹² Yosepa iwalolau kolili iwaloba, “Nigele. Komiu kwalaoma yakato ama yanuwa kwalobubu.” ¹³ Na iyamo siwaloba, “Yomai tuwelo taubala yabo yanuwa Kenani koina imiyamiya kai natunao. Tomulimuliya iyaele tamamai mekanakava na yabo iboitako.” ¹⁴ Yosepa iwalo kolili iwaloba, “Bwaimwa kaiwena mwa yawalo kolimiu yaba, komiu tolobubu. ¹⁵ Bwaite besiele kani yatonagimiu. Kin Pelo esana mena kani nige bwaite yanuwane kwalologabaen kanasiga kamikavane tomulimuliya ilaoma bwaite koina. ¹⁶ Yabo kolimiu kwayawasa ilau kamikavane ikalaiyama, na meuloimiu kani sikabi-kalatagimiu deli mena na koina ami walo yatonagili yo yagitai kwawalo-yawasosi o nigele. Tem kwamwakota kabo kin Pelo esana mena walo yawasosi komiu tolobubu.” ¹⁷ Yo deli mena meuloili ipeili kaliyate yaiyona. ¹⁸ Kabo kaliyate yaiyonana koina, Yosepa iwalolau kolili iwaloba, “Bwaite kani waginauli na kwanamwanamwa kaiwena Yaubada yamatausan. ¹⁹ Tem komiu towalo yawasosi kani kamikava yabo imiyamiya deli mena na meuloimiu kwalau yo kan wakayale kwapileyoi ami bodao guliguliyamli kaiweli. ²⁰ Na iyamo kamikava tomulimuliya wakalaiyama koliyau na koina ami walo kani siyamala yawasosi yo tabe besiele komiu tabu kwaboboita.” Bwaite tabe siginauli besiele. ²¹ Kabo siwalo kaigeda kaigeda koina siwaloba, “Yawasosi kani takamkamna tawae taginauliyako kalakavane koina. Yaluyaluwana ana kamkamna tagitaiyako saugana ikawanoi kolila yawasina kaiwena iyamo nige tabebenalan, iya kaiwena kamkamna bwaite ilaoma kolila.” ²² Yo Luben kainali iyamaisa iwaloba, “Beyabeyana yawaloko kolimiu tabu mumugana naenaena wagiginauli gamene koina. Na iyamo nige kainagu kwabebenalan. Kabona kani kwasinena tayamaisa.” ²³ Na kabona walo tobui yabo iyaele iyapayapaisowa mwa kaiwena sibatoko Yosepa ali walo nige ikakatai. ²⁴ Yosepa ilogabaegili ilau ivalam yo kabo ivivilamayoi kolili iedeede. Muli mena kabo Simion ikalai yo ipan manli mena.

²⁵ Yosepa iwalo ali kaba kayale witi siloyapowonli, tomo kaigeda kaigeda ana mane sipei-yavivila ana kwali kalona mena yo tabe kan siwolegili yoi kamwasa kaiwena. Ginauli meuloina kaiweli sipaisowai imwawasi. ²⁶ Kabo kali sipeili ali ase pwatali mena yo silau. ²⁷ Ali kaba kaiyawasi koina yabo kolili ana kwali isoke yakato ana ase iyakan kabo ana mane igitai ana kwali kalona mena imiyamiya. ²⁸ Kanakavao kolili iwaloba, “Yagu manewa sipei-yavivila. Iyaelete yagu kwali kalona mena.” Kateli siwakaka yo sitagela-keikeile. Kaigeda kaigeda koina me ali tabubu yo siwaloba, “Tawae bwaite Yaubada iginauli kolila?” ²⁹ Saugana silaoma tamali Yakobo koina yanuwa Kenani koina, ana wasa siwolena ginauli meuloili siyawatagili kolili. Siwaloba, ³⁰ “Tomone yanuwane kana tololina ikaina-sikosikoko-wagimai yo iwalo yakato kai yanuwane kana tolobubu. ³¹ Iyamo kawalo koina kawaloba, ‘Kai towalo yawasosi nige tolobubu. ³² Kai yomai tuwelo, tama kaigeda natunao, yabo iboitako na kama tomulimuliya iyaele tamamai mekanakava Kenani koina.’ ³³ Kabo tomone yanuwane kana tololina iwalo kolimai iwaloba, ‘Bwaite koina kani yakatai komiu towalo yawasosi, kamikava yabo kwapei koliyau na kan wakayale ami bodao guliguliyamli kaiweli na kwalau. ³⁴ Iyamo kami tomulimuliya wakalaiyama koliyau na yakatai yakato komiu nige tolobubu na towalo yawasosi. Na kabo kamikava yaeyawa yavivila kolimiu na kwalaoma wagimwagimwala yanuwa mena.’ ”

³⁵ Saugana ali kwali sisuwesuwe-gabaegili kaigeda kaigeda ana kwali kalona mena ana mane bwagilina imiyamiya metamali ali mane bwagilili sigitaili kabo

simatausi. ³⁶ Kabo tamali Yakobo iwalo kolili iba, “Natuguwao wakalailiko koliyau, Yosepa nigele, yo Simion nigele na yakato Beniyamina wakalaiyoi. Ginauli meuloili siwenoweno koliyau.” ³⁷ Kabo Luben iwalolau tamana koina iwaloba, “Tem nige yakekele-yavivilayama kabo natuguwao tataone labui ukoyamateli. Beniyamina nimagu mena kupei na kani yayavivilayama koliwo.” ³⁸ Iyamo Yakobo iwaloba, “Natugu kani nige mekamkava kwalolobi bwaine koina, kanakava iboitako yo iya ibomamo imiyamiya. Tem kamwasa mena isilae kani itogune likelikenana kwalobiyen salai mena meyagu nuwanae.”

43

Yosepa kanakavao sivivilayoi Itipita mekalikava Beniyamina

¹ Guliya lalakina yanuwa kalona mena, ² kabo kan sikakalailima Itipita koina meuloili simwawasi, mwa tamali iwalo kolili, “Kwalau yoi yo kan tupwana wagimwalali kaiwela.” ³ Iyamo Yuda iwalolau koina iwaloba, “Tomone iwalo kaiwe kolimai yakato kai kanakavao tabu kagigitai tem kamakava nige mekamakava. ⁴ Tem kamakavane mekamakava kalau kani kan kagimwala kaiwem. ⁵ Na tem nige ilalaoma mekamakava, kani nige kalolobi, kaiwena tomone iwalo kolimai iwaloba, ‘Kani nige kau koleya wagigitai tem kamikava nige mekamikava.’ ” ⁶ Kabo Yakobo ineli, “Tawae kaiwena nae bwaite wakalaiyama koliyau yo tomone koina kwawalo-masala yakato kamikava yabo iyaele?” ⁷ Siwalo siba, “Tomone kaigeda kaigeda ineli-yagimai ama bodao kaiweli yo kai kaiwemai. Ineli kolimai iba, ‘Tamamiu iyaele imiyamiya? Na tabu kamikava yaboyoi?’ Kai ana neli kayamaisali. Gubesi ama katakataina tem iwaloba kamikava kwayoganama bwaite koina?” ⁸ Kabo Yuda iwalo tamana koina iwaloba, “Gamene kuyawasa ilaoma koliyau yo saugamo kalau, na koina kai yo kowa yo natulao simiyamiya nige sowasowana taboita. ⁹ Yau yaboma kani yagitekalatan na tem nigele kani naenane yabomamo koliyau. Na tem nige mekaukava kavivilayama koliwo yo tabe nige yapepei koliwo, kani naenane yau yakalai yagu miyamiyane meuloina koina. ¹⁰ Tem besiele nuwana nige tayoyoviya kani talau yo tavivilama me labui.” ¹¹ Kabo tamali iwalo kolili, “Tem besiele kwapaisowa bwaite besiele. Yanuwa uwena yo gogona namwanamwali wakalaili yo ami kwali kolili kwataulili yo kwaolena tomone koina ami mulolo olo bwalabwalaina yo kan kamwakamwa luviluvina kikiuna. ¹² Manene wakakalaine kwaetulanyoi kaiwena kani silibawa ami kwali kaloli mena sitatauliliwa kwapei yavivilayoi. Nuwana bwaite lopwano. ¹³ Kamikava mekamikava saugamo kwavivilayoi tomone koina. ¹⁴ Yo Yaubada tokaiwesosi kani ikatekamkamna-yagimiu tomone manna mena na sowasowana Simion yo Beniyamina ilivasili yo sivivilama mekamikava. Na yau tem natuguwao yagabaegili kani sowana yagabaegili.” ¹⁵ Kabo gamegameone mulolo bwaimwana sikalaili, besiele Beniyamina yo siliba kana lalaki sietulanyoi yo silomwayamwayau silobi Itipita yo sitolo Yosepa manna mena.

¹⁶ Saugana Yosepa igitai Beniyamina mekalikava iwalo ana nume kana togitekalatan koina iwaloba, “Gamegameone bwaite kuyoganli kulawagili yagu nume mena yakayakan yabo kuunui yo ukwatububun kala pwasinasina kekan kaiwena, na kani siya mekaukavao kakekan.” ¹⁷ Kabo tomone ipaisowa besiele Yosepa ana walo koina yo gamegameone iyoganli silau Yosepa ana nume mena. ¹⁸ Kabo gamegameone simatausi saugana siyoganli silau Yosepa ana nume mena. Kabo sinuwanuwatu siba, “Kita talaoma bwaite koina kaiwena siliba sitauli yavivilali ala kwali mena sauga bagubagunana koina. Iya nuwanuwana iunuila yo ikabi kalatagila yo ipanla yakato kita ana topaisowao panpanli na ala ase ikalaili.” ¹⁹ Kabo silau Yosepa ana nume togitekalatan koina siedeedede ana nume gamwana mena. ²⁰ Siwaloba, “Aee Taubala, kai kalobima baguna bwaite koina na kan kagimwala.

²¹ Na yanuwane ama kaba kaiyawasi koina, ama kwali kasokeliwa kaigeda kaigeda ana siliba ilobai, meuloili kali polowe kaikaigedali ali kwali kaloli mena mwa siyaelete kakele yavivilalima mekamakava. ²² Tabe besiele siliba tupwana kakele bwagabwagailima pwatana mena yakato kan kagimwala. Nige kakakatai yaiya ama silibane itaulili ama kwali kaloli mena.” ²³ Iwalo kolili iwaloba, “Inamwanamwa, tabu kwamamatausi. Ami Yaubada yo tamamiu ana Yaubada, gogo wasawasali iyeliwako ami kwali mena. Ami siliba yakalailiko.” Kabo Simion iyoganama kolili. ²⁴ Kabo nume kana togite-kalatan gamegameowa iyoga luseyagili Yosepa ana nume mena, waila iwolena kaekaeli sideulili yo kan iwolegili ali ase sikekan.

²⁵ Ali mulolo sikatububu Yosepa ana vivilama kala pwasinasina mena, kaiwena sibenalan yakato kani mekalikava sikekanya bwaine koina. ²⁶ Saugana Yosepa iyawatagili ana nume mena, ali mulolo sikakalailimawa nume mena siwolegili koina, yo sipwalou manna mena. ²⁷ Ineli kolili gubesi siya, kabo iwalo kolili iwaloba, “Na tamamiu kaiwena kwawalowalowa gubesi iya? Iyaelemo imiyamiya?” ²⁸ Kabo siwaloba, “Am topaisowa, tamamai iyaele meyawasina yo me ana namwanamwa.” Yo sipwalou koina kana yakasisi kaiwena. ²⁹ Kabo itagela-keile yo Beniyamina iboma kanakava, sinana natuna igitai yo ineli iba, “Bwaite kami tomulimuliyawa?” Yo iwalo Beniyamina koina iba, “Yaubada iwalo-muloloiwo, natugu.” ³⁰ Kabo Yosepa mwayamwayau ilowasi, kaiwena kanakava katena ikamkamna-yan. Kikiunamo ivalam mwa ilusae ana biliutusi kalona mena yo ivalam. ³¹ Manna ideuli imwawasi, ilusaema ana nuwanae iboma nuwana mena kabo iwalo kan sikatububu. ³² Yosepa iboma ana kaba kekan uloina, kanakavao ali kaba kekan uloina yo besiele siya Itipita mekanakavao topaisowa ali kaba kekan uloina kaiwena siya Itipita ali nuwatu yakato tomo Ibeliu siya tomo bikibikili. ³³ Manna mena simiya yakasa kabi koina besiele tobagubaguna koina ilaoma kanasiga tomulimuliya koina kabo kanakavao simankulakula me ali nuwapwanopwano. ³⁴ Yo iboma kana koina meuloili kali iyauyayoi mekaigeda na Beniyamina iboma kana mevaligigi siyauyan. Mwa sikekan toyawa yo sinuma me ali yaliyaya.

44

Komwa siliba kwali kalona mena

¹ Yo Yosepa ana nume kana togite-kalatan koina iwaloba, “Gamegameone ali kwali kan koina kuloyapowon kali kayakayale ana lalaki koina. Yo game kaigeda kaigeda ana mane kupei yavivila ana kwali kalona mena. ² Kabo kagu komwa siliba kutauli tomulimuliya ana kwali mena besiele ana mane witi kaiwena.” Yo ipaisowai besiele Yosepa ana walo. ³ Malala kikiuna kabo gamegameowa siyawasali ali ase kolili silau. ⁴ Nige silolo-kelamamalawe kabo Yosepa iwalolau ana nume kana togite-kalatan koina iba, “Saugamo kutolo na tomo bwaite mulili mena kulau yo saugana kulobaili kuwalo kolili kuwaloba, ‘Tawae kaiwena namwanamwa kwayamaisa naenaena koina? ⁵ Bwaite komwane iya yagu taubala ana kaba numa yo iyapaisowa ginauli silalaoma manna mena ana kaba kataina. Na tawae kaiwena kamwasa naenaena waginauli?’ ” ⁶ Saugana togite-kalatan gamegameone ilobaili, Yosepa kainanawa iwalowen yoi kolili. ⁷ Na siwalo koina siwaloba, “Tawae kaiwena am taubala walo bwaite besiele iwalowen? Kai am topaisowao nige sowana kamwasane bwaimwa kaginauli. ⁸ Ugitai, kai siliba kalobaili ama kwali kaloli mena yanuwa Kenani koina siyaele kayavivilalimako koliwo. Na gubesi yakato am taubala ana nume mena siliba o gole kakewalili? ⁹ Tem yabo kolimai kulobai, iya kani iboita yo meuloimai kaemala ami topaisowa panpanli.” ¹⁰ Yo togite-kalattanne iwaloba, “Inamwanamwasosi am nuwatu tapaisowai. Yaiya koina komwane tem talobai iyamala yagu topaisowa panpanna na meuloimiu kani kwalau livasi mena.”

¹¹ Kaigeda kaigeda mwayamwayau ana kwali ipei-yatalu bwatano mena yo isoke. ¹² Kabo togite-kalatanane iloya iyatubu tobagubaguna koina kanasiga ilopei tomulimuliya koina. Yo komwawa ilobai Beniyamina ana kwali mena. ¹³ Bwaite koina kali kwama siigalili kabo ali ase kolili sitautaulili yo sivivila silusae taon mena. ¹⁴ Yosepa iyaelemo nume mena saugana Yuda mekanakavao silusaema yo sibeku silobi bwatano mena iya manna mena. ¹⁵ Na Yosepa kolili iwaloba, “Tawae bwaite waginauli? Tabu wakakatai yakato tomo besiele yau kani sowasowagu ami kewali yalobai?” ¹⁶ Yuda ana walo iyamaisa iba, “Tawae kani kawawalowen koliwo? Na kani gubesi ama livalivasimai? Yaubada ama nae iyamayalelika. Sauga bwaite koina kai am topaisowa panpanli, kai meuloimai yo besiele iya komwa koina kwalobai.” ¹⁷ Na Yosepa iwaloba, “Nige sowana bwaimwa besiele yapaisowai, ibomamo koina komwane kalobai kani iyamala yagu topaisowa panpanna. Meuloimiu kwavivilayoi me ami namwanamwa tamamiu koina.” ¹⁸ Kabo Yuda isae koina yo iwaloba, “Aee yagu taubala, kutalamwagau walo yabo yawalowen koliwo. Tabu kumumunamunai koliyau bwagana kowa kutoyatoyawa kin Pelo koina. ¹⁹ Kowa tauna kona kuneli kolimai, ‘Tabu tamamiu o kamikava yabo?’ ²⁰ Yo kai kawaloba, ‘Tamamai tautaubalana yo natuna game sikabi ana sauga tautaubala mena. Kanakava iboitako yo iya ibomamo sinana koina imiyamiya yo tamana imulolo koina.’ ²¹ Kabo kowa kuwaloba, ‘Kwayogan kwalobima na yaboma mangu mena yagitai.’ ²² Mwa kawalo koliwo kawaloba, ‘Gamene nige sowasowana tamana ilogabaen, tem ilogabaen kani tamana iboita.’ ²³ Na kuwalo kolimai kuwaloba, ‘Tem kami tomulimuliya nige ilolobima mekamikava kani nige mangu wagigitaiyoi.’ ²⁴ Saugana kavivila kasae tamamai koina, kainam kawalowegili koina.

²⁵ Kabo tamamai iwaloba, ‘Kwavivila kwalobi yo kan tupwana wagimwalayoi.’ ²⁶ Na kai kawaloba, ‘Kani nige kalolobi. Tem kama tomulimuliya mekamakava kani kalobi, nige sowasowana tomone manna kagitai tem kama tomulimuliya nige mekamakava.’ ²⁷ Tamamai iwaloma kolimai iwaloba, ‘Wakatai yakato wainegu natuguwao tatao labui ikabili. ²⁸ Yabo ilowasiko koliyau, nige manna yagitai sauga imamalawe. ²⁹ Tem bwaite wakalaiyoi koliyau yo isilae komiu kani itogune likelikenā kwalobiyen salai mena me yagu nuwanae.’ ³⁰ Mwa kabona tem gamene nige mekaukava saugana yavivila yalau tamamai koina yo tem tamamai iya ana miyamiya meuloina gamene mekanakava, ³¹ igitai yakato gamene nige mekaukava, kani iboita. Yo kani tamamai itona likelikenā kalobiyen salai mena me ana nuwanae. ³² Yau yawasigu yatalamwan gamene ana namwanamwa kaiwena tamagu koina. Yo yawaloba, ‘Tem nige yayavivilanama koliwo, kani manim mena yakewane meuloina imiyayai koliyau yawasigu meuloina koina.’ ³³ Kabo sauga bwaite koina, gamene kutalamwan na yayamiyalaei yaemala am topaisowa panpanna na gamene kupei ivivila kanakavao mekanakavao. ³⁴ Gubesi kani yagu vivila tamagu koina tem gamene nige mekaukava? Nige nuwanuwagu naene iyawatagili tamamai koina.”

45

Yosepa iboma iwalo-masalan

¹ Yosepa ana nuwanae ilalakisosi genuwana ivalam ana topaisowao manli mena, mwa iwui iba, “Meuloimiu kwalogabaegau.” Yo meuloili silowasi kabo Yosepa iboma iwalo-masalan kanakavao kolili. ² Ivalam wuiwui kabo Itipita tomonliyao sibenalan yo kin ana topaisowao tabe kainana sibenalan yoi. ³ Yosepa kanakavao kolili iwaloba, “Yau Yosepa. Gubesi tamagu iyaele imiyamiya?” Na iyamo kanakavao nige sowasowali ana neli siyamaisa. Simatausi lalakina kaiwena iya kalikava manli mena sigitai. ⁴ Kabo Yosepa kanakavao kolili iwaloba, “Kwalaoma saligu mena.” Saugana

silaoama salina mena kabo iwaloba, “Yau kamikava Yosepa, yau mwa kwatalamwagau Itipita siyamaisayau. ⁵ Na sauga bwaite koina tabu katemiu siwawakaka yo tabu kwaboma kwauula-munamunaimiu, ami gimwalayaune bwaite kaiwena tomo leboili kaiwena mwa Yaubada iyawasayau yabagunama. ⁶ Bwaite bolimene labui kaloli mena kani yanuwa iguliyam, na bolime valigigi silaoama kolili kani nige kuma yo kelikeli sipapagan. ⁷ Mwa Yaubada iyawasayau yabagunama na yakatububu kaiwemiu na yanuwa yaulina mena tupwamiu yagite-kalatagimiu na yawasimiu yapei kaba lebo lalakina koina. ⁸ Mwa koina komiu nige kwayayawasayauma, na Yaubada iya ana sagu mena mwa kin Pelo manna mena yaemala tomo lalakina, ana nume topaisowa ali taubala yau, yo Itipita meuloina yaloinayan. ⁹ Mwayamwayau saugamo kwavivilayoi tamagu koina kwawaloba, ‘Natum Yosepa kainana bwaite besiele, Yaubada ipeiyauko Itipita meuloina ali taubala. Kulobima koliyau tabu kuyoyoviya. ¹⁰ Kani kumiya yanuwa Gosen koina saligu mena kowa, natumwao yo tubumwao, am sipi, am gouti yo am gogo meuloili. ¹¹ Kani yasaguimiu kaba sagu meuloina koina kaiwena bolime valigigi guliyam siyaelemo silaoama. Kisi besiele kowa yo am bodao kwaboita yo am gogo meuloili simwawasi.’

¹² Kaukava Beniyamina yo tabe komiu manimiu mena wagitaiyauko mwa walo yawasosi yau mwa yaedeedede kolimiu. ¹³ Tamagu koina kwawalolau bwaite kagu meline Itipita sipepeine kaiwena yo besiele tabe tawae siyaele wagitailiko kwawalo-masalagili. Na tamagu mwayamwayau kwayogan kwalobiyenama bwaite koina.” ¹⁴ Kabo kanakava Beniyamina isapwali yo ivalam yo Beniyamina Yosepa isapwali yoi sivalam toyatoyawa. ¹⁵ Yo kanakavao meuloili inisoili me ana valam. Muli mena kabo kanakavao siedeedede koina. ¹⁶ Saugana kin me ana bodao wasa bwaite sibenalan yakato Yosepa kanakavao silaoama koina siyaliyaya lalakina. ¹⁷ Kin iwalo Yosepa koina iwaloba, “Kamkavao kolili kuwalolau, ‘Bwaite kwapaisowai, ami yakayakan kali kayakayale kwaolegili na kwavivilayoi Kenani, ¹⁸ na tamamiu yo natumiyao kwayoganlima koliyau. Kani Itipita kalona mena dedei yabo wabolana yaeyawa kolimiu na me ami yaliyaya kwamiya dedeine koina.’ ¹⁹ Tabe besiele kuwalo dudulai kolili, ‘Bwaite kwapaisowai, waga niuniuli tupwali Itipita koina kwaniulili natumiyao, wainemiyao yo tamamiu kwataulili na kwalaoma. ²⁰ Ami gogo meuloili simiyawa, kaiwena Itipita ana wasawasa meuloili kani wakalaili.’ ”

²¹ Mwa Yakobo natunao sipaisowai besiele. Yosepa waga niuniuli iwolegili besiele kin ana lolina, yo besiele kali kanale ali lau kaiwena. ²² Kaigeda kaigeda kali kaleko yo kali kwama waluwali iwolegili na Beniyamina koina iwolena siliba tili andeledi tabe kwama yo kaleko bwagili valigigi. ²³ Na bwaitete iyawasali tamana koina, ase sanaulu kali kayakayale gogomo namwanamwali Itipita gogona yo tabe ase sinesineomo sanaulu kali kayakayale witi yo pwalawa tabe gogo tupwaliyao yoi tamana koina ana lobima kaiwena. ²⁴ Kabo Yosepa kanakavao iyawasali sivivilayoi yo ali sauga tolo koina iwalo kolili iwaloba, “Tabu wagagamwa-pakiki kamwasa mena.” ²⁵ Yo siutusae Itipita silogabaen yo silaoama tamali Yakobo koina yanuwa Kenani koina. ²⁶ Siwalo koina siwaloba, “Yosepa iyaelemo meyawasina imiyamiya. Mwa yawasosi iya Itipita meuloina iloinayan.” Yakobo makamakayauna ipito, nige imemeli kolili. ²⁷ Na saugana Yosepa kainana meuloili siwalowegili koina tabe waga niuniuli Yosepa iyayawasali kaba taulina igitaili, tamali Yakobo yaluyaluwana ivivilayoi koina. ²⁸ Yo Yakobo iwaloba “Kabo nuwagu idudulai. Natugu Yosepa iyaelemo meyawasina imiyamiya. Kani yalobi yagitai na kabo muli mena yaboita.”

¹ Mwa Yakobo ikwasa ana gogo meuloili ikalaili yo saugana iyawatagili Biyasiba, ipwaoli tamana Aisake ana Yaubada koina. ² Yo Yaubada kenogite koina iwalolau boniyai mena iwaloba, “Yakobo. Yakobo.” Yakobo iwaloba, “Yau elete.” ³ Yo iwaloba, “Yau Yaubada, tamam ana Yaubada, tabu kumamatausi lobi Itipita kaiwena. Kaiwenaele kani gwalugwalumwao yayadebalalali. ⁴ Kani yau mekaukava kowa talobi Itipita na kani yakele-yavivilayoimiu. Yo am sauga boita koina natum Yosepa mekamkava iboma nimana mena kani manim ikausili.” ⁵ Biyasiba ilogabaen na Yakobo natunao, tamali sikalai yo natuliyao yo waineliyao sitaulili waga niuniuli kolili kin iyayawasali kolili. ⁶ Tabe besiele ali yakayakan yo tabe gogo meuloina Kenani koina sikalaili yo Yakobo me ana bodao meuloili silobi Itipita. ⁷ Natunao tatao yo tubunao tatao, natunao sinesineo yo tubunao sinesineo ana bodao meuloili ilobi-yegili Itipita.

²⁸ Kabo Yakobo Yuda iyawasa-bagunayan ilobi Yosepa koina ineli Gosen kana kamwasa kaiwena. Saugana siyawatagili Gosen bwaimwa Itipita dedei kalona mena, ²⁹ Yosepa ana waga niuniuli iwalo sikatububun yo isae tamana igitai Gosen koina. Saugana Yosepa iyawatagili koina, tamana isapwali yo ivalam sauga imamalawe. ³⁰ Kabo Yakobo iwalolau Yosepa koina iwaloba, “Kabona kabo yataalamwagau tem yaboita, kaiwena iyaele yaboma mangu mena yagitaiwoko yakato kowa iyaelemo meyawasim.”

Siyawatagili

Walo bagubagunana

Buki bwaitete Siyawatagili ginauli lalakina tomo Yudiya meuloili kolili kaiwena iwalowalo-masala tomo Yudiya tubuliyao ali miya panpanna Itipita koina yo yanuwane silogabaen siyawatagili Mosese ana sauga mena.

Buki bwaite sowasowana tayakasa yakasa yaiyona kolili

(1) Tomo Isileli (tomo Ibeliu) ali livasi panpanna koina

(2) Ali lau koya Sainai koina

(3) Yaubada ana loinao sanaulu iwolegili na kolili simiya dudulai

Buki bwaite iyakenayagila Yaubada ana paisowa ana tomoyao kolili na siyamala boda lalakina sauga muli mena. Tomo lalakina buki bwaite kalona mena iya Mosese iya mwa Yaubada igite-sipwai na ana tomoyao ikalaili Itipita silogabaen siyawatagili. Loina sanaulu iyaele peina 20 koina wasana ilalakisosi.

Nuwatu lalakiliyao buki bwaite kalona mena bwaite siyaele

Edeededeli toweya talobai?

Isileli livasi silobai 1:1—15:21

Ali miya panpanna Itipita koina 1:1-22

Mosese ana kabi yo ana lalaki 2:1—4:31

Mosese yo Eloni silau Pelo koina 5:1—11:10

Mwalelikwa soina yo ali yawatagilima 12:1—15:21

Kalita balabalagiyana kanasiga koya Sainai 15:22—18:27

Loina sanaulu 19:1—20:21

Buki Siyawatagili meuloina nige kabubui woli bwaimwanamo peina 1 kanasiga 20:21.

Itipita tomo Isileli siyakamkamnali

¹ Yakobo natunao mekanakavao silau Itipita koina mekalikavao natuliyao siya bwaite esaliyao, ² Luben, Simion, Libai, Yuda, ³ Isako, Sebulon, Beniyamina, ⁴ Dani, Napitalai, Gada yo Aseli. ⁵ Siya bwaite Yakobo natunao yo tubunao kali baibaiwa sebenti. Na natuna Yosepa iyaele Itipita. ⁶ Simiyamiya ee kabo Yosepa yo kanakavao siya yaso bwaine siboita, ⁷ na tubuliyao Isileli sikabikabi, na sibaibaiwasosi yo sikaiwe kabo Itipita siyakalapowon.

⁸ Bolime sibaibaiwasosi mulina mena kabo kin waluwaluna yabo itolo yo Itipita iloinayan, iya Yosepa wasana nige ibebenalan, nige ikakatai yakato Yosepa iya tomo Isileli yabo yo Itipita tomo isaguili. ⁹ Kin iwalo ana tomoyao Itipita kolili iba, “Eei, Isileli sidebalala yo sikaiwesosi bwaite ala kaba nae yabo iyawatagili. ¹⁰ Yamatausi yo kategu iwakaka tem kaleya iyawatagili kani Isileli kala tokalomagigiliwo sisaguili siyaboda kaigeda na silaoma sikaleya kolila kabo sikaiwe-gabaegila na siyabubu. Mwa koina sauga bwaite ilonamwayagila tem loina kolokolololi taginauli kolili kisi ali boda idebalala yo sibaibaiwa.”

¹¹ Kabo tomo Isileli siyamala Itipita ali topaisowa panpanli na Itipita tomo Isileli siyakamkamnali paisowa polopoloweli siwolegili yakato yaluyaluwali siyakamkamnali. Mwa kaba gite bwaite, Itipita siloina kaiwe na Isileli wauwau sisepli kabo taon lalakili sikabili esali Pilom yo Lamesese, kin ana gogo kaba kalakalaina. ¹²⁻¹⁴ Bwagana Itipita Isileli siyakamkamnali, na iyamo siya Isileli kali boda idebalala isaesae yo ali yanuwa siyalalaki yoi. Kabo Itipita simatausi Isileli kolili mwa siwalo paisowa

polopoloweli siginaulili yo siwalo sipaisowa nume kana kabi koina yo tano koina, nige sikakate-kamkamna-yagili. Kabo Itipita tomo Isileli ali miyamiya sisibayanae.

¹⁵ Yo Itipita ali kin iedeede sinesineo labui kolili esali Sipila yo Puwa, siya ali paisowa Ibeliu sinesineoliyao sisaguili kabi kana sauga koina.* ¹⁶ Iwalo, “Saugana Ibeliu sinesineoliyao kwasaguili ali sauga kabi koina, tem sikabi na tau wakoyamate, na tem sine, kwapei meyawasina.” ¹⁷ Na tosagu labuine simatausi Yaubada koina kabon ana walo nige sibebenalan kabon tatao nige sikokoyamateli. ¹⁸ Na kin ibenalan yakato melumelu tataoliyao nige siuunuyamateli kabon walo iyawasa tosagu labuine silaoma mwa ineli-yagili iba, “Tawae kaiwena kwapaisowai besiele? Tawae kaiwena kwatalam tem tatao meyawasili?” ¹⁹ Kabon kin kainana siyamaisa siba, “Ibeliu sinesineoliyao nige besiele Itipita sinesineoliyao, ali kabi imalaesosi, sikabi kabon muli mena kayawatagilima kolili.” ²⁰⁻²¹ Koinaele Yaubada sinesineo labuine isaguili siboma natuliyao iwolegili kolili kaiwena Yaubada simatausan na Isileli kali boda idebalala isaesae yo sikaiwe. ²² Kabon kin lona kaikaiwena iginauli iwaloba, “Ibeliu melumeluwo kikiuli siya tatao wakalaili wagabaegili waila Naile koina sigalomwasi, na siya melumelu sinesineo kwatalamwagili meyawasili.”

2

Mosese sikabi

¹ Na tau yabo mekanakava sine yabo sikasole, siya yoli labuine tomo Isileli, Libai ana susu, ² kabon natuli tau sikabi. Sinene igitai melumelu kana koleya inamwanamwasosi kabon iwadam imiyamiya kanasiga waikena yaiona. ³ Na saugana nige sowasowana iwadamyoi, kabon kodo yabo iyalusi lei malamalaweli koina, yo bwatano mena ikebali nige sowasowana waila ilusae. Melumelu itauli na iwadam kawasi malamalawena luwana mena waila papalina mena. ⁴ Melumelu duna itolosuwala igitagitali tawae kani iyawatagili koina.

⁵ Na kin natuna sine ilobima sabi sugu waila mena na ana topaisowa silolokeikeile waila papalina mena. Kabon kin natuna kodone igitai kawasi luwali mena yo topaisowa sine yabo iyawasa ilau ikalaiyama. ⁶ Saugana kin natuna kodone isoke melumelu tauna igitai, melumelune ivalavalam kabon kin natuna nuwana inae yo katena ikamkamna-yan. Iwaloba, “Ibeliu melumeluna yabo bwaite.” ⁷ Kabon melumelune duna ilau kin natuna koina ineli iwaloba, “Gubesi, tem sowasowana yalau Ibeliu sinena yabo yawalo ilaoma melumelune ikalai igitakalatan na iyasusu kaiwem?” ⁸ Kabon kin natuna italam iwaloba, “O, kulau.” Mwa gamasinene ilau melumelu sinana yawasosi iyoganama. ⁹ Kabon kin natuna iwaloba, “Melumelu bwaite ukwalai, kuyasusu kaiwegu na kabon yayamaisao.” Yo melumelu ikalai iyasusu. ¹⁰ Muli mena, melumelu ilalaki kabon sinana iyapileyoi kin natuna koina yakato iya iyamala kin natunane natuna. Kin natuna inuwatui iwaloba, “Yagayoseyanama waila mena kabon esana yapei Mosese.”

Mosese iyabubu ilau Midiya

¹¹ Saugana Mosese ilalaki nuwanuwana ilau ana tali Ibeliu igitaili. Ilau yo igitai sikamkamna kaiwena paisowa polopoloweli sipaipaisowaili Itipita ali lona koina. Kabon sauga yabo igitai Itipita tomona yabo Isileli tomona iunuungwalagwalai. ¹² Mosese igitai kabon imunamunai yo igitakeikeile nige tomo yabo igitai dedeinane koina kabon Itipita tomona iunuyamate yo yona ipulu-wadam bwatano mena. ¹³ Yanuwa ilayan kabon ivivilayoi na Ibeliu tataoliyao labui igitaili sikalekaleya, kabon iwalolau kaleya toyatubuna koina iwaloba, “Tawae kaiwena am tali Ibeliu kuunuunui?” ¹⁴ Yo tomone iwaloba, “Kowa nige kai kama tolona yo

* **1:15** Walo Ibeliu yo walo Isileli kali bui kaigeda

kama toyatala. Gubesi nuwanuwam kuunuyamateyau besiele laina Itipita tomona kuunuyamate?” Mwa Mosese isiliyata yo imatausi, inuwanuwatu iba, “Tomo silobaiyauko yo sikatai tawae yaginauli.” ¹⁵ Kin Mosese wasana ibenalan yakato Itipita yabo iunuyamateyako, kabo kin nuwanuwana Mosese iunuyamate na Mosese iyabubu ilau dedei Midiya.

Sauganane Mosese iyawatagili Midiya koina ilau imiyasio waila keli yabo sopana mena, ¹⁶ kabo Midiya ali topwaoli kokotomo kali tobaguna esana Yetolo natunao sinesineo yoli seben silaoma na waila silegu tamali ana sipi yo ana gouti siyanumali. ¹⁷ Na boda uloi sipi togite-kalatan tupwaliyao silaoma sinesineone sitawoili. Kabo Mosese ilau sinesineone isaguili waila ilegu ali ebaebai kaiweli. ¹⁸ Saugana sivililayoi tamali koina kabo ineli kolili iwaloba, “Tawae kaiwena mwayamwayau kwavivilama kaliyate kabona?” ¹⁹ Siwaloba, “Saugana sipi togite-kalatan sitawoimai, kabo Itipita tomona yabo isaguimai na waila ilegu kaiwemai iwolena ala ebaebai kolili.” ²⁰ Yo ineli natunao kolili iwaloba, “Na toweya iyaele? Tawae kaiwena kwalogabaen? Kwalau kwawalo ilaoma mekalakava takekan.”

²¹ Kabo silau siwalolau Mosese koina yakato mekalikava tem silau ali nume mena sikekan. Mwa Mosese italam yo ilaoma mekalikava ali nume mena sikekan. Imwawasi yo italam imiyamiya kolili, na Yetolo natuna yabo esana Sipola italamwan Mosese koina mekanakava sikasole. ²² Yo natuli tau sikabi. Mosese inuwanuwatu kabo iwaloba, “Yanuwa bwaite koina yamiya taumana kabo esana yapei Gelisoma.” ²³ Bolime sibaibaiwa imwawasi kabo Itipita ali kin iboita, na Isileli siyaelemo me ali kamkamna simiyamiya Itipita koina, kabo sivalam kawakawanoi sagu kaiwena. Ali valam isae Yaubada koina, ²⁴ kabo ali valam kawakawanoi ibenalan yo ana waloyameli Abelamo, Aisake yo Yakobo kolili inuwatu-kalatan. ²⁵ Igitai Isileli ali polowe yo ali kamkamna ilalakisosi kaiwena siya topaisowa panpanli mwa ikatekamkamna-yagili.

3

Yaubada Mosese iyogan

¹ Mosese bwasiyana Yetolo ana sipi yo ana gouti igitegite-kalatagili, na kaliyate yabo ibagunayagili yo silau dekawa bwagabwaga mena ule mena ilu-utusi yo iyawatagili Sainai koina Yaubada ana koya yakayakasisina. ² Kabo Yaubada ana anelose iyawatagili Mosese koina mayau kalapulupululuna mena. Mosese igitai mayau kalapulupululuna iwedowedoli na iyamo mayaune itotolone nige iwewedoli. ³ Kabo nuwana ipwanopwano yo iwaloba, “Tawae kaiwena mayaune nige iwewedoli? Naga yalau salina mena na mayaune yagitai.” ⁴ Yeoba igitai Mosese ilau mayaune salina mena kabo iyoga koina mayau kalapulupululuna luwana mena iwaloba, “Mosese. Mosese.” Kabo Mosese Yeoba kainana iyamaisa iba, “O, yau elete.” ⁵ Mwa Yeoba iwaloba, “Tabu kulalaoma mayau salina mena, kaekaem kana suma ukwele-gabaegili kaiwena bwatanone koina kutotolone yakayakasisina. ⁶ Yau tubumwao Abelamo, Aisake yo Yakobo ali Yaubada.” Yo Mosese manna ikabi-kaukausi kaiwena imatausi tabu Yaubada igitai.

⁷ Kabo Yeoba iwaloba, “Yagitaiyako Itipita yagu tomoyao Isileli siyakamkamnali lalakina, ali valam yabenalan nuwanuwali yakato yaleboili kali tolinao naenaeni kolili, ali kamkamna meuloina yagitaiyako. ⁸ Mwa koina sauga bwaite yalobima na tem Isileli yaleboili Itipita nimali mena, yo tabe nuwanuwagu yabaguna-yagili siyawatagili Itipita silogabaen na silau yanuwa namwanamwana yo lalakina koina, yanuwa masumasulina, yanuwa bwaine esanaele Kenani. Na bwaite sauga boda tupwaliyao simiyamiya Kenani koina, esaliyao bwaite, Kenani, Iti, Amoli, Pelisi, Ivi yo Yebusi. ⁹ Yagitai tomo Itipita yagu tomoyao Isileli siyakamkamnali lalakina yo ali

valam yabenalanako. ¹⁰ Koinaele kulaoma yayawasao kulau Itipita ali kin koina na mesabana yagu tomoyao kubaguna-yagili siyawatagili Itipita koina.”

¹¹ Na Mosese iwalo Yaubada koina, “Yau tomo bwagabwaga. Kani gubesi na yalau kin koina yo Isileli yabaguna-yagili siyawatagili Itipita koina?” ¹² Kabo Yaubada kainana iyamaisa iwaloba, “Yau mekamkava, na tem saugana tomo kubaguna-yagili siyawatagili Itipita, kani kwatapwalolo koliyau koya bwaite koina, kabo sauganane koina ukwatai yawasosi yau yayawasao.” ¹³ Na Mosese iwaloba, “Saugana tem yalau Isileli kolili yo yawalo yaba, ‘Tubulao ali Yaubada iyawasayau yalaoma kolimiu.’ kani sineli koliyau siba, ‘Na iya esana?’ Kani gubesi yagu walowalo kolili?” ¹⁴ Kabo Yaubada iwaloba, “Yau bwaite yau. Yau sauga meuloina nige yagu kaba mwawasi. Na kuwalo Isileli kolili kuwaloba, ‘Bwaine esane Yau bwaite yau iyawasayau kolimiu.’” ¹⁵ Kuwalo Isileli kolili yakato yau Yeoba, Abelamo, Aisake yo Yakobo ali Yaubada, yau yayawasao kolili. Esagu bwaite imiyayai, yaso yo yaso meuloili esagu kani sipei bwaite besiele.

¹⁶ Kulau yo kuwalolau Isileli ali tautaubalao simiya-gogo kabo kuwalolau kolili yakato yau Yeoba, tubuliyao ali Yaubada, yayawatagiliko koliwo. Kuyanuwapeili tabe yakato Itipita ali paisowa kolili yagitailiko. ¹⁷ Yawalo-yameliyako yakato kani yabaguna-yagili siyawatagili Itipita koina kaiwena bwaine koina Isileli kamkamna lalakina silobai, silau silusae yanuwa masumasulina mena yanuwa bwainene bodali Kenani, Iti, Amoli, Pelisi, Ivi yo Yebusi ali kaba miya mena. ¹⁸ Tautaubalaone am walo kani sibenalan. Kabo mekamkavao kwalau Itipita ali kin koina kwawaloba, ‘Yeoba, kai Ibeliu ama Yaubada, iyawatagiliko kolimai. Kabo sauga bwaite kutalamwagimai kalau kaliyate yaiona deka bwagabwaga mena ule mena kapwaoli yo katapwalolo Yeoba ama Yaubada koina.’ ¹⁹ Kabo yakatai tem kin nige yayayadidiga kani nige itatamwagimiu kwayawatagili yo kwalalau. ²⁰ Mwa yagu kaiwe kani yayapaisowa na ginauli matamatausili mena Itipita yayamaisali. Kabo muli mena kin kani itatamwagimiu na kwalau. ²¹ Yo yagu kaiwe kaiwena Itipita kani siyakasisi-yagimiu na saugana kwayawatagili nige sowasowana kwalau menimamiu. ²² Isileli sinesineoliyao kaigeda kaigeda kani silau Itipita kolili, siya simiyamiya salili mena yo siya mekalikavao simiya kaigeda, yo kwama yo galogalo gole yo siliba sikawanoi-yagili. Kabo muli mena komiu Isileli ginauli bwaite natumiyao kwayagaloili yo kamwasane koina Itipita ali wasawasa wakele-gogonagili yo kwalawagili.”

4

Paisowa kaba nuwapwanopwano Yeoba iwolena Mosese koina

¹ Muli mena Mosese iwalo Yeoba koina iwaloba, “Gubesi, temga Isileli yagu walo nige simumuliya yo nige sibebenalan? Tawae kani yaginauli tem siwaloma koliyau, ‘Yeoba nige iyawatagili koliwo?’” ² Kabo Yeoba ineli, “Tawae nimam mena?” Mosese iwaloba, “Ginaginamo iyaele nimagu mena.” ³ Yeoba iwaloba, “Ugwabaen bwatano mena.” Mosese igabaen, kabo ginaginane iyamala weso, yo Mosese isiliyata iutu-vivilama. ⁴ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina, “Kupwalou-talu na ukwabilau uyawana mena ukweleisin.” Mwa Mosese ipwalou-talu yo ikabi-lobi uyawana mena ikabilau, kabo wesone iyamala ginagina yoi. ⁵ Yeoba iwaloba, “Uginauli besiele bwaite kabo Isileli kani sikawa-yawasosi yakato yau Yeoba, Abelamo, Aisake yo Yakobo ali Yaubada, yayawatagiliko koliwo.”

⁶ Yeoba iwaloyoi Mosese koina iwaloba, “Nimam kupei kam kwama kalona mena.” Mosese iginauli besiele na saugana nimana ikele-yavivila igitai ilepelo yo imayalesosi besiele polu. ⁷ Kabo Yeoba iwaloba, “Nimam kupeiyoi kam kwama kalona mena.” Iginauli besiele na saugana ikalai yoi, nimana inamwanamwa yoi besiele yona meuloina. ⁸ Yo Yeoba iwaloba, “Tem paisowa kaba nuwapwanopwano bagubagunana

sigitai na nige am walo simemeliyan kabo kaba nuwapwanopwano labuina uginauli na sauganane koina sigitai kani am walo yakato yayawatagiliko koliwo sikawa-yawasosi-yan. ⁹ Tem paisowa kaba nuwapwanopwano labuine sigitaili, na nige am walo sikakawa-yawasosiyan yo am walo nige sibebenalan, kabo Naile wailana kulegu kusuwai bwatano mena kabo wailane kani iyamala kwasine.”

¹⁰ Na Mosese iwaloba, “Tabu, Yeoba, tabu kuyayawasayau. Yau nige toedeedede besi beyabeyana ilaoma kanasiga kabona bwagana kuwalo koliyau. Memenagu ipolowe yo yagu walo iyasayasanaloka yo iyoviyoviya.” ¹¹ Kabo Yeoba iwaloba, “Yaiya tomo gamwana ipaisowai? Yaiya tomo tenana itabe-yakola yo kainana itabe-yakwalalele? Yaiya tomo manna itabe-yalala o tem itabe-yagibu? Yau yabomamo, Yeoba. ¹² Saugamo kulau. Kani yasaguiwo na walo yayakenayagiwo yo kuwalowegili.”

¹³ Na Mosese iwaloba, “Taubala, tabu yau, na tomo uloina kuyawasa.” ¹⁴ Kabo Yeoba imunamunai Mosese koina yo iwaloba, “Gubesi, kamkava Eloni, susu Libai? Yakatai iya toedeedede yabo. Sauga bwaite kaiwem ilalaoma, kani igitaiwo yo iyaliyaya. ¹⁵ Sowasowana kuwalo-masala koina na tawae kuwalowen koina kani kaiwem iedeedede. Ee kabo yomiu labui yasaguimiu walo koina yo yawalo kolimiu tawae waginauli. ¹⁶ Iya am toedeedede kabo kaiwem iwalo tomo kolili. Kowa besiele yau Eloni manna mena kaiwena kuwalo koina tawae kani iwalowen. ¹⁷ Ginagina bwaite kulokalai kabo koina paisowa kaba nuwapwanopwano kani uginaulili.”

Mosese ivivilayoi Itipita

¹⁸ Kabo Mosese ilau bwasiyana Yetolo koina, iwaloba, “Kutalamwagau na yavivila Itipita yagu bodao yagitaili gubesi ali miyamiya.” Yetolo italam kabo ikawa-kaiyoni koina. ¹⁹ Saugana Mosese iyaele Midiya, Yeoba iwalolau Mosese koina iba, “Kuvivila Itipita kaiwena siya tauna kona Itipita koina nuwanuwali yakato siunuiwowa meuloili siboitako.” ²⁰ Mwa Mosese wainena yo natunao tatao ikalaili ipeili donki pwatana mena, mekanakavao silau Itipita. Mosese ginaginawa Yaubada iwawalowenwa ilokalai nimana mena. ²¹ Kabo Yeoba iwalolau Mosese koina, “Saugana kuvivila Itipita kunuwatu-kalatan paisowa kaba nuwapwanopwano meuloina bwaine yatalamwan koliwo uginaulili kin manna mena. Na kani kin katena yakabi-yakololo kabo nige itatalam yagu tomoyao silolowasi. ²²⁻²³ Yo kuwalo kin koina, ‘Yeoba iwaloba, Isileli besiele natugu tobagubaguna tau kaiwena yagite-sipwaili yo yamulololi. Yawalo koliwo, Isileli kutalamwagili silaoma sitapwalolo koliyau. Na tem nige kutatalamwagili silalaoma koliyau kani natum tobagubaguna tau yaunuyamate.’”

²⁴ Kaba kaikaiyawasi yabo Itipita kana kamwasa koina, Yeoba iyawatagili Mosese koina yakato ikoyamate. ²⁵⁻²⁶ Na Sipola nabuka ikalai natuna tau yona isuna kwapina inigwe-gabaen yo ikalai iyapatu Mosese kaena mena, kabo sinene iwaloba, “Kabona bwaite nigwenigwe paisowanane yaginauli Gelisoma koina yo yayapatu kaem mena kana bui besiele kowa te yau tapatu yawasosi besiele kwasine kaigeda.”* Mwa koina Yeoba Mosese nige ikokoyamate kaiwena wainena Sipola isaguiyako.

²⁷ Sauganane koina Yeoba iwalo Eloni koina iba, “Kulau dekawa bwagabwaga mena ule mena na Mosese mekamkava kwaelobelobe.” Yo ilau Sainai Yaubada ana koya yakayakasisina koina. Saugana ilobai isapwali yo inisoi. ²⁸ Kabo Mosese Eloni ana wasa iwolena tawae Yeoba iedeededeyan koina yakato iyawasa-yavivilali silau Itipita. Tabe besiele paisowa kaba nuwapwanopwano bwaine Yeoba iwalo kani iginaulili iwalo-masalagili Eloni koina. ²⁹ Mwa Mosese yo Eloni silau Itipita yo siwalo Isileli ali tautaubalao simiya-gogo. ³⁰ Kabo Eloni iwalo-masalan kolili

* **4:25-26** Yaubada nuwanuwana Mosese iunuyamate kaiwena natuna tobagubaguna nige nigwenigwe ikakalai

walo meuloina bwaine Yeoba iwalowen Mosese koina mwa Mosese paisowa kaba nuwapwanopwano meuloina iginaulili tautaubalaone manli mena. ³¹ Sigitai sikawayawasosi kabo saugana sibenalan yakato Yeoba ilaomako ali kamkamna igitai sitapwalolo yo sikawanoi.

5

Mosese yo Eloni silau sitolo Itipita ali kin manna mena

¹ Kabo Mosese yo Eloni silau Itipita ali kin koina siwaloba, “Yeoba, kai Isileli ama Yaubada iwaloba, ‘Yagu tomo kutalamwagili silau dekawa bwagabwaga mena ule mena na kekan yakayakasisina siginauli kaiwegu.’ ” ² Mwa kin iwaloba, “Yeoba yaiya na tem kainana yabenalan kabo Isileli yatalamwagili silowasi? Yeoba nige yakakatai, koina Isileli nige sowasowana yatalamwagili silowasi.” ³ Kainana siyamaisa siwaloba, “Kai Ibeliu ama Yaubada yawawatagiliko kolimai. Kutalamwagimai kaliyate yaiyona kalau dekawa bwagabwaga mena ule mena ebaebai kakalai kapwaoli yo katapwalolo Yeoba ama Yaubada koina. Tem nigele, kani ikaleya kolimai yo kama kasiebwa ipei kabo kaboita.” ⁴ Kabo kin me ana munamunai iwaloba, “Gubesi yakato tomo ali paisowa kwasibayanae? Kwavivila ami kaba paisowa mena. ⁵ Komiu Isileli Itipita kwabaibaiwa-gabaegili.” Kabo kin imunamunai yo yona ikwatakata iba, “Na bwaite sauga nuwanuwamiu ami paisowa kwalopei.” Kin Mosese yo Eloni imalimaliwagili silau.

⁶⁻⁷ Kaliyatenane koina, kin lolina kolokololona iwolena paisowa tanuwagana yo paisowa kana togite-kalatan kolili iwaloba, “Saugana lei leleyanna mekanakava bwatano siebweli sigabu iyamala biliki, tabu lei kwaolena yoi kolili. Kwawalo sibomamo lei siloyai. ⁸ Na kwawalo yoi biliki siginauli kali baibaiwa besiele baguna, tabu yabo ikukubwa. Ali paisowa nige ilalalaki, koina mwa kaiwena sikawanoi koliyau yakato yatalamwagili silau sipwaoli yo sitapwalolo ali yaubada koina. ⁹ Ali paisowa kwaetulan yoi, tabu sikakaiyawasi na mesabana tabu Mosese ana walo mwakomwakota sibebenalagili.”

¹⁰ Kabo paisowa tanuwagana yo paisowa kana togite-kalatan silau siwalo Isileli kolili besiele, “Kin iwaloba, ‘Lei kani nige kaeyawa yoi. ¹¹ Kwalau naga kwaboma lei kwaloyai na biliki waginaulili kali baibaiwa sitoyatoyawa besiele tauna kona.’ ” ¹² Kabo Isileli Itipita kalona mena meuloina silotakikili lei loyaina kaiwena. ¹³ Paisowa tanuwagali siwalo-samasamalulu siwaloba, “Kaliyate kaigeda biliki waginaulili kali baibaiwa besiele tauna kona saugana lei kaeliwa kolimiu.” Na Isileli nige sowasowali kali liyene siginauli, ikololososi. ¹⁴ Mwa paisowa tanuwagaliyao paisowa kana togite-kalatanyao sisapili siwaloba, “Gubesi biliki nige kwapapaisowai kali baibaiwa besiele tauna kona?” Paisowa tanuwagali siya tomo Itipita. Paisowa kana togite-kalatan siya Isileli Itipita sigite-sipwaili na paisowa sigite-kalatan.

¹⁵ Kabo paisowa kana togite-kalatan silau kin koina siwaloba, “Tawae kaiwena uginauli kolimai besiele? ¹⁶ Lei nige siyeyelima kolimai, na siwalo biliki kaginaulili. Bwagana nige ama yauyaule na iyamo sisapi-bwagabwagaimai. Wenowenone iyaele kolimiu.” ¹⁷ Na kin kainali iyamaisa iwaloba, “Komiu yawasosi tookwatakata, kaiwena genuwamiu paisowa. Mwa iya kaiwena kwalaoma koliyau na yakato yatalamwagimiu kwalau kwapwaoli yo kwatapwalolo ami yaubada koina. ¹⁸ Kwavivila ami kaba paisowa mena. Lei kani nige siyeyeliwa, na biliki kwapaisowaili kali baibaiwa besiele tauna kona.”

¹⁹ Paisowa kana togite-kalatanyao me ali nuwapolowe kaiwena kin iwalo, “Kaliyate kaigeda kaigeda biliki waginaulili kali baibaiwa besiele tauna kona.” Ali nuwapolowe yaina kaiwena nige sowasowali sipaisowa besiele tauna kona. ²⁰ Sikaisulu kin silogabaen siutulau kabo Mosese yo Eloni silobaili kaiweli sisanasana. ²¹ Me ali

munamunai siyokoi-yagili yo siwalo Mosese yo Eloni kolili, “Yeoba ami paisowa naenaena igitailiko yo kani iyamaismiu kaiwena kin me kana tosaguwo kwaula-munamunaili kabo sikalomagigi-lagimai nuwanuwali siunuyamatemai.”

Mosese ana etalapili Yeoba koina

²² Mulina mena Mosese iedeede yoi Yeoba koina iwaloba, “Taubala, tawae kaiwena am tomoyao kuyakamkamnali? Tawae kaiwena kuyawasayau bwaite koina? ²³ Yalau kin koina kainam yawalowen, na kin tomo Isileli iyakamkamnali. Yo tabe nige ginauli yabo uginauli na kusaguili.”

6

¹ Kabo Yeoba Mosese kainana iyamaisa iba, “Sauga kikiunamo kani ugitai tawae yaginauli kin koina. Kani yayadidiga na komiu yagu tomoyao Isileli imalimaliwagimiu kwalowasi ana yanuwa mena.”

Yaubada Mosese iyawasa yoi

²⁻³ Yo Yaubada iwalo Mosese koina iba, “Yau Yeoba yayawatagili Abelamo, Aisake yo Yakobo kolili kabo sikatai yau Yaubada Tomiyasaesosi. Yayawatagili kolili na esagu Yeoba, esa yakasisi, kana dudulai nige yayayamayale kolili. ⁴ Na beyabeyana yawaloyameli kolili yanuwa Kenani kani yaolegili ali yanuwa, yanuwa bwainene koina siya tauna kona simiya taumana. ⁵ Sauga bwaite yagu tomoyao Isileli ali kamkamna panpanna koina yagitai yo ali yaba yabenalan kaiwena Itipita Isileli siyakamkamnali kabo yagu waloyameliwa yanuwatu-kalatan. ⁶ Koinaele Isileli ali wasa kwaolena kwawalolau kolili, ‘Yau Yeoba kani yaleboimiu Itipita ali kalomagigili kana kamkamna yo kana polowe koina. Nimagu kaikaiwena kani yayagayan, maisa polopolowena yaolena kolili kabo yaleboimiu yo yalivasimiu. ⁷ Kani yayoganmiu komiu yagu tomoyao na komiu yau ami Yaubada, yo saugana yalivasimiu Itipita ali kalomagigili mena kani wakatai yawasosi yau Yeoba ami Yaubada. ⁸ Mulina mena kani yabaguna-yagimiu kwalau yanuwa bwaine yawalo-yameliyako Abelamo, Aisake yo Yakobo kolili, kabo yaeyawa yawasosi ami yanuwa. Yau Yeoba.’ ”

⁹ Mosese iwalo besiele Isileli kolili, na iya kainana nige sibebenalan kaiwena yaluyaluwali ibelu ali kamkamna kaiwena. ¹⁰⁻¹¹ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina, “Kulau kuwalo kin koina yakato Isileli italamwagili ana yanuwa silogabaen.” ¹² Na Mosese ana nuwatu imwawasi kabo iba, “Isileli yagu walo nige sibebenalan. Na tawae kaiwena tem am nuwatu yalau Itipita ali kin koina na am walo yawalowen? Kani nige yagu walo ibebenalan. Tabe memenagu iyasayasanaloka.” ¹³ Kabo Yeoba iwalo kaiwe Mosese yo Eloni kolili, “Kwalau Itipita ali kin yo tomo Isileli kolili yo ali wasa kwaolena yakato yayawasamiu na mesabana Isileli kwabaguna-yagili Itipita kwalogabaen.”

Mosese yo Eloni kali kulutubu

¹⁴ Luben, Yakobo natuna tobagubaguna, natunao tatao yoli esopali, Anoke, Palu, Esilon yo Kami. ¹⁵ Simion, Luben dagelana mena, natunao tatao yoli sikisi, Yemuela, Yamini, Onadi, Yakini, Sowa yo Sao, na Sao iya Kenani sinena natuna. ¹⁶ Libai, Simion dagelana mena, natunao tatao yoli yaiyona, Gelisoni, Koati yo Melali. Libai ana bolime 137. ¹⁷ Libai natuna tobagubaguna esana Gelisoni kabo Gelisoni natunao tatao yoli labui, Libini yo Sime. ¹⁸ Libai natuna toluwaluwali esana Koati kabo Koati natunao tatao yoli esopali, Amilami, Isa, Ebiloni yo Usiyeli. Koati ana bolime 133. ¹⁹ Libai natuna tomulimuliye esana Melali kabo Melali natunao tatao yoli labui, Mali yo Musi. ²⁰ Libai tubuna tau esana Amilami, iya Koati natuna tobagubaguna, mekanakava tamana duna esana Yokebedi sikasole kabo Eloni yo Mosese sikabili. Amilami ana bolime 137.

²¹ Libai tubuna esana Isa, iya Koati natuna labuina, kabo Isa natunao tatao yoli yaiyona, Kola, Nepegi yo Sikili. ²² Libai tubuna esana Usiyeli, iya Koati natuna esopalina, kabo Usiyeli natunao tatao yoli yaiyona, Misaeli, Elisapani yo Sitili.

²³ Eloni mekanakava Eliseba sikasole, Eliseba iya Nason duna yo tamali esana Aminadaba. Eloni yo Eliseba sikabi natuliyao Nadaba, Abiu, Eliyesa yo Idamali.

²⁴ Na Koati tubuna esana Kola, iya Isa natuna tobagubaguna, kabo Kola natunao tatao yoli yaiyona, Asili, Elikana yo Akiyasapi. ²⁵ Amilami tubuna esana Eliyesa, iya Eloni natuna yaiyonana kabo Eliyesa mekanakava Putiyeli natuna yabo sikasole kabo ikabi natuna Peniyasi. ²⁶ Koinaele Eloni yo Mosese kali mumuga Libai. Na siya mwa yoli labuine Yeoba iwalo kolili, "Isileli susu meuloina kwabaguna-yagili Itipita silogabaen." ²⁷ Tabe siya yoli labuine mwa siwalo Itipita ali kin koina tomo Isileli ilivasili.

Yeoba ana walo kabi yakaiwe Mosese yo Eloni kolili

²⁸⁻²⁹ Mosese iyaele Itipita kabo Yeoba iwalo koina iba, "Yau Yeoba. Walo meuloina bwaite yawalowen, kuwalowen Itipita ali kin koina." ³⁰ Na Mosese iwaloba, "Ukwatai yau nige todeededede besi yo memenagu iyasayasanaloka. Gubesi na kin kainagu ibenalan?"

7

¹ Kabo Yeoba iwaloba, "Kani yapeiwo kowa besiele yau Yaubada kin manna mena yo kamkava Eloni kani iedeededede kin koina besiele iya am palopita. ² Walo meuloina tem kani yawalowen koliwo kowa kani kuyapanaisi Eloni koina yo Eloni kani iya iwalolau kin koina na Isileli italamwagili siyawatagili ana yanuwa mena. ³⁻⁴ Na kin katena kani yakabi-yakololo kabo bwagana ginauli kaba nuwapwanopwano sibaibaiwa yaginaulili Itipita kalona mena, na iyamo kainam kani nige ibebenalan. Kabo kani nimagu yamou yayamanene yo maisa polopolowena yaolena Itipita kolili. ⁵ Na yagu tomoyao Isileli susu meuloili, kani yabaguna-yagili na siyawatagili. Sauganane koina kabo Itipita kani sikatai yakato yau Yeoba." ⁶ Kabo Mosese yo Eloni siginauli besiele Yeoba ana walo. ⁷ Sauganane Mosese ana bolime eiti (80) yo Eloni ana bolime eiti tili (83) na silau siedeededede kin koina.

Eloni ana ginagina iyamala weso

⁸⁻⁹ Yeoba iwalo Mosese te Eloni kolili iba, "Tem kin iwaloba, 'Paisowa kaba nuwapwanopwano yabo waginauli yagitai kabo ami walone mesabana yakawa-yawasosiyau', ee kuwalo Eloni koina ana ginagina ikalai igabae-yatalu kin manna mena, kani iyamala weso." ¹⁰ Kabo Mosese yo Eloni silau kin koina siginauli besiele Yeoba ana walo. Eloni ana ginagina igabae-yatalu kin yo kana tosaguwo manli mena yo iyamala weso. ¹¹ Mwa kin ana tosonogao yo ana tokukulao iyoga-gogonagili na tem ali kukula koina sowasowali siginauli besiele. ¹² Ali ginaginao sigabae-yataluli kabo meuloili siyamala weso. Na Eloni ana weso siya tokukula meuloili ali wesoyao isinolili. ¹³ Na kin ana nuwatu nige ibubui, katena ikololososi kabo Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan, besiele Yeoba ana walo.

Kwasine

¹⁴ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, "Kin katena ikololososi, genuwana tomo Isileli italamwagili yo siyawatagili silowasi. ¹⁵ Koinaele kani malala mena kusanasana waila Naile papalina mena. Saugana kin ilolobi wailane koina kulau koina na kwaelobelobe. Ginaginawa tauna kona iyamala weso iya bwaimwa kulokalai. ¹⁶ Na saugana kwaelobelobe kuwalo koina, 'Yeoba, kai Ibeliu ama Yaubada, iyawasayau koliwo, iwaloba, Yagu tomoyao kutalamwagili kabo sitapwalolo koliyau dekawa bwagabwaga mena ule mena. Nige naga yagu walo kubebenalan. ¹⁷ Paisowa bwaitete

kani ugitai kabo ukwatai yau Yeoba. Ugitai. Ginagina bwaite yakalai kani yakoiyan waila mena kabo waila iyamala kwasine. ¹⁸ Iye kani siboita yo waila ibowa kabo Itipita nige sowasowali sinuma koina.’ ”

¹⁹ Yeoba iwaloyoi Mosese koina, “Kuwalo Eloni koina ana ginagina ikalai iyagayan Itipita kali waila meuloina kolili, yalubwasi yo waila bwaine sikeliutusi yo waila keli yo kabo waila meuloina kani siyamala kwasine, yo dogo dedeiliyao kani sikwasine, waila patu sikwasine, gulewa bwasi wailana tabe sikwasine.” ²⁰ Kabo Mosese yo Eloni siginauli besiele Yeoba ana walo. Muli mena, kin yo kana tosaguwo manli mena, Eloni ana ginagina ikeleisin ikoiyan waila mena kabo waila meuloili siyamala kwasine. ²¹ Iye meuloili waila mena siboita yo sibowa bwalailiyao sinae kabo Itipita nige sowasowali waila sinuma. Itipita kalona meuloina ikwasine. ²² Kabo kin ana tokukulao iyoga-gogonagilima kabo ali kukula koina siginauli besiele sitoyatoyawa. Kin ana tokukulao ali kukula koina igitai kabo katena ikololoyoi. Mwa kin Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan besiele Yeoba ana walo. ²³ Yeoba ana paisowa kaba nuwa-pwanopwanone kin ikawa-mwakomwakotayan, itagelakeile yo ivivila ana nume mena, ginauline igitaine nige inunuwatu kaiwena. ²⁴⁻²⁵ Itipita meuloili kali waila sikeli-loyaloyai waila Naile papalina mena kaiwena nige sowasowali Naile wailana sinuma.

8

Kwekwe

¹ Yeoba Naile wailana isibayanae, kaliyate seben simwawasi, kabo iwalolau Mosese koina iba, “Kulau naga kin koina kuwaloba, ‘Yeoba iwaloba, yagu tomoyao kutalamwagili silowasi na sitapwalolo koliyau. ² Tem kunuwaili kani polowe yaboyoi yaeyawa, kwekwe Itipita siyakalapowon. ³ Tabe waila Naile kwekwe kani siyakalapowon yo tabe simwalisae am nume mena yo am biliutusi mena yo am kaba keno mena yo kam tosaguwo ali nume mena yo silau am kaba loliga mena yo kam gulewa kaloli mena. ⁴ Kani sikapusele koliwo, am tomoyao kolili yo kam tosagu meuloili kolili.’ ”

⁵ Kabo Yeoba iwalolau yoi Mosese koina, “Kuwalo Eloni koina ana ginagina iyagayan waila mena yo waila kelikeli-utusili yo waila keli kolili kabo kwekwe silusae Itipita ali yanuwa kalona meuloina siyakalapowon.” ⁶ Kabo Eloni ana ginagina iyagalawan waila meuloili kolili yo kwekwe siyawatagili yanuwa siloyakalapowon. ⁷ Na tokukulao, ali kukula koina, siginauli besiele kabo kwekwe sietulan yo siyawatagili yoi yanuwa mena. ⁸ Mwa kin Mosese yo Eloni iyoganlima iwaloba, “Wakawanoi Yeoba koina kwekwe ikele-gabaegili na yau kani ami tomoyao yatalamwagili silau sitapwalolo yo ebaebai sipwaoli-yagili Yeoba koina.” ⁹ Mosese iwaloba, “Sowasowana yakawanoi kaiwem. Kuwalo toisabo sauga na yakawanoi kaiwem, mekamkavao kam tosaguwo yo am tomoyao, kabo kwekwe simwawasi bwaimwanamo siya tupwaliyao simiyamiya waila Naile koina.” ¹⁰ Kin iwaloba, “Bwaligamo ukwawanoi.” Mosese iwaloba, “Kani yaginauli besiele am nuwatu kabo ukwatai nige Yaubada yaboyoi besiele Yeoba ama Yaubada. ¹¹ Kabo kwekwe meuloili silogabae-gimiu, kowa me kam tosaguwo yo am tomoyao. Tabe besiele ami nume silogabaegili. Kwekwe kani simwawasi bwaimwanamo siya tupwaliyao simiyamiya waila Naile koina.”

¹² Mosese yo Eloni siyawatagili silau kabo Mosese ikawanoi Yeoba koina kwekwe bwaine Itipita siyakalapowon ikele-gabaegili. ¹³ Yeoba iginauli besiele Mosese ana kawanoi kabo kwekwe siboita nume mena yo bubu mena yo kwabu mena. ¹⁴ Itipita kwekwe boiboitali sikuya-gogonli kabo bwalaina dedeina meuloina isibayanae.

¹⁵ Saugana kin igitai kwekwe simwawasi katena ikololoyoi kabo Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan, besiele Yeoba ana walo.

Samwanigisi

¹⁶ Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Kuvalo Eloni ana ginagina ikalai bwatano mena ikoiyan kabo Itipita dedeina meuloina bwatanona bogabogauna iyamala samwanigisi.” ¹⁷ Mwa Eloni ginagina ikalai bwatano isapi, Itipita bwatanona bogabogauna meuloina iyamala samwanigisi, kabo tomo yo ebaebai yoli meuloina siletaili. ¹⁸⁻¹⁹ Tokukula ali kukula koina sitonan yakato tabe siya samwanigisi siyamayale besiele Yeoba ana kaiwe na iyamo nige sowasowali. Samwanigisi sibaibaiwa kabo tokukula siwalo kin koina, “Yaubada ana paisowa bwaite.” Na kin katena ikololo kabo Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan, besiele Yeoba ana walo.

Nonowala

²⁰ Kabo Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Bwaliga malala dabwelo itunsae saugana kin ilalau waila mena kulau koina na kwaelobelobe kuwaloba, ‘Yeoba iwalo, yagu tomo kutalamwagili silaoma sitapwalolo koliyau. ²¹ Yayanuwapeiwo tem kunuwaili, kani nonowala yayawasa kolimiu na Itipita ali nume meuloili nonowala siyakalapowon kani bwatano sipwaiki yo besiele kowa me kam tosaguwo yo am tomoyao guliyam lalakina kwalobai. ²² Yagu tomo simiyamiya Gosen koina Itipita dedeina mena, kabo Gosen nige yasasapi yo nonowala nige sowana siyawatagili bwaine koina. Kani yaginauli besiele kabo ukwatai yau Yeoba yau elete am yanuwa mena. ²³ Yagu tomoyao kani yapei-suwalagili am tomo Itipita kolili. Bwaligamo yakenayan bwaite kani iyawatagili.’ ” ²⁴ Kabo Yeoba nonowala gwauna lalakina iyawasa kin ana nume wasawasa mena yo tabe kana tosaguwo ali nume mena. Nonowala kaiwena Itipita dedeina meuloina isibayanae yo tomo meuloili siguliyam.

²⁵ Na kin Mosese yo Eloni iyoganli iwaloba, “Sowasowana ami Yaubada koina kwatapwalolo ebaebai kwapwaoli yanuwa bwaite Itipita koina.” ²⁶ Mosese kainana iyamaisa iwaloba, “Kani nige sowasowamai kaginauli bwaite Itipita kalona mena. Kaiwena ama kaba pwaoline Yeoba ama Yaubada koina ebaebai, na komiu Itipita ami tapwalolo mumugana uloi. Tem na ebaebaine kapwaopwaolan Itipita manli mena, kani kaula-munamunaili yo veku mena sikoyamatemai. Iya kaiwena nuwanuwamai kalau kelamamalawe mena. ²⁷ Nuwanuwamai kalau kaliyate yaiyona dekawa bwagabwaga mena ule mena katapwalolo ebaebai koina kapwaoli Yeoba ama Yaubada koina besiele ana walo kolimai.” ²⁸ Na kin iwaloba, “Kwalau dekawa bwagabwaga mena ule mena kwatapwalolo Yeoba ami Yaubada koina yo ebaebai koina kwapwaoli, na tabu kwalolo-kelamamalawe. Ukawanoi kaiwegu na Yeoba yagu polowe ikelegabaen.” ²⁹ Na Mosese iwaloba, “Sauga bwaite yalau na yakawanoi Yeoba koina bwaliga nonowala simwawasi molosi, kowa yo kam tosaguwo yo am tomoyao kolimiu. Na tabu kumwamwakota-yagimai yoi. Tabu tomo ukakausili na kutalamwagili silau sipwaoli Yeoba koina.” ³⁰⁻³¹ Mosese ilau ikawanoi Yeoba koina yo Yeoba ana kawanoi ibenalan, nonowala simwawasi molosi kin me kana tosaguwo yo ana tomoyao kolili, nige nonowala yaboyoi imiyamiya. ³² Na kin katena ikololo yoi kabo tomo nige itatalamwagili silolowasi.

9

Ebaebai siboita

¹ Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Kulau kin koina kuwaloba, ‘Yeoba kai Ibeliu ama Yaubada iwaloba, Yagu tomoyao kutalamwagili silau sitapwalolo koliyau. ²⁻³ Tem kusikote yoi na kunuwaili, kabo kani iyamaisa koliwo, am ebaebai meuloili kali kasiebwa naenaena ipei, am osi, donki, kameli, bulumakau, sipi yo gouti kolili. ⁴ Isileli

ali ebaebai kani ipei-suwalagili, nige sowana yabo iboita.’ ⁵ Yeoba, kaliyatenane ipeiyako, bwaliga kani ipaisowai.” ⁶ Yanuwa ilayan kabo Yeoba iginauli besiele, Itipita ali ebaebai meuloili siboita, na Isileli ali ebaebai nige yabo iboboita. ⁷ Kin ana topaisowao iyawasali silau silobubu tawae iyawatagili na ana wasa siwolena yakato Isileli ali ebaebai kolili nige yabo iboboita. Na iya katena ikololo kabo tomo Isileli nige itatalamwagili silolowasi.

Baliyan kaposa

⁸ Kabo Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Kau wagagalo bosa mena yo kwalawan kin koina kabo kowa Mosese kuyasulu mwayaga mena na kin igitai. ⁹ Kabo kau bogabogauna kani iyui-gwaligwali Itipita kalona meuloina ipwaiki kabo baliyan kaposa situbu tomo yo ebaebai kwapili kolili yo sitamwalapan, kwapili isibayanae.” ¹⁰ Mwa Mosese yo Eloni kau sigagalo silawan kin koina, sitolo kin manna mena kabo Mosese iyasulu mwayaga mena, kin igitai kabo baliyan kaposa situbu tomo yo ebaebai kwapili kolili. ¹¹ Baliyan kaposa kaiwena tokukula yoli sikamkamna yo simwalimwaline kabo nige sowasowali silaoma Mosese koina kaiwena silolo besiele Itipita meuloili. ¹² Na Yeoba kin katena ikabi-yakololo yoi kabo Mosese yo Eloni kainali nige ibebenalan, besiele Yeoba ana walo.

Galewa lalakina

¹³ Yeoba iwaloyoi Mosese koina iba, “Bwaliga malala kulau kin koina kuwaloba, ‘Yeoba kai Ibeliu ama Yaubada iwaloba, Yagu tomoyao kutalamwagili na silau sitapwalolo koliyau. ¹⁴ Sauga bwaite yagu yakenayan nige yakato kam tosaguwo yo am tomoyao sibomamo kaiweli, kowa besiele sowana yakenayan kulobai na ukwatai nige Yaubada yaboyoi besiele yau yanuwa yaulina mena. ¹⁵ Temga nimagu yayagayan kowa me am tomoyao yayakasiebwamui, kani yaunu-olimi, na nigele, nige yayapaisowai besiele. ¹⁶ Yatalam kwanamwanamwa kaiwena nuwanuwagu yagu kaiwe yayakenayagimui kabo wasagu yanuwa yaulina meuloina ilaui. ¹⁷ Na iyamo me am nuwasae kabo yagu tomoyao kunuwaili yakato tabu silolowasi. ¹⁸ Ee kabo bwaliga malala galewa lalakina kani italu, galewane nige sauga yabo besiele itatalu Itipita koina. ¹⁹ Kabo kuwalo ebaebai yo gogo meuloina siya simiyamiya mayale mena sipeili lolon mena. Ais pokopokoli kani sibeku kabo tomo yo ebaebai, siya nige lolon mena simiyamiya, siunuili.’ ”

²⁰ Kin kana tosagu tupwali simatausi Yeoba ana walo kaiwena kabo siwalo ali topaisowa silusae lolon mena yo ali ebaebai sipei-luseyagili. ²¹ Na tupwali Yeoba ana walo nige sibebenalan kabo ali topaisowao yo ali ebaebai nige siyayabubu-wagili. ²² Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Nimam kuyagaseyan bulibuli mena kabo ais pokopokoli sitalu Itipita kalona meuloina koina, tomo yo ebaebai yo tano kolili.” ²³⁻²⁴ Yo Mosese ana ginagina iyagaseyan bulibuli mena na Yeoba tutu yo galewa iyawasa, pigabu bwatano iunui, ais pokopokoli besiele veku sitalu yo dedei meuloina ipigabu-takikilan. Galewane bwaite besiele nige sauga yabo itatalu Itipita koina. ²⁵ Ais pokopokoli ginauli meuloina mayale mena Itipita dedeina mena sisibayanaeli, tabe besiele tomo yo ebaebai. Tano siweweka meuloina yo mayau bubu mena silotagotagolu. ²⁶ Galewa lalakina italu Itipita dedeina meuloili kolili na galewa nige itatalu Isileli ali kaba miya Gosen koina, bwaimwana iya tabe Itipita kalona mena.

²⁷ Kabo kin Mosese yo Eloni iyoganli iba, “Walo yawasosi sauga bwaite yagu nae yagite-lobai. Yeoba ana walo idudulai na yau me yagu tomoyao kalopwano. ²⁸ Wakawanoi Yeoba koina. Besi tutu yo ais pokopokoli. Yomai ikwatakwata. Yawaloyameli yatalamwagimui kwalowasi, nige kwamimiya yoi bwaite koina.” ²⁹ Kabo Mosese kainana iyamaisa iwaloba, “Saugamo bwaite yalogabaegimui ami kaba miya mena bwaite koina yo yalau bwaine koina yo nimagu yakeleisinagili na

yakawanoi Yeoba koina. Saugana yaginauli kabo tutu imwanou, galewa imasa yo ais pokopokoli simwawasi kabo ukwatai yauwa yaulina Yeoba ana gogo. ³⁰ Na iyamo yakataiyako kowa me kam tosaguwo nige naga Yeoba Yaubada kwamamatausan.”

³¹ Mayau esana palakes, kana koleya besiele imo, iya koina kaleko siginauli yo kan esana bali galewa isibayanaeli kaiwena bali imatuwako yo palakes kabo ilalala. ³² Na witi galewa nige isisibayanae kaiwena nige naga kana sauga imamatuwa. ³³ Mosese kin ana nume ikaisulu-gabaen, iutu-yawatagili tupwana kabo nimana ikeleisinagili ikawanoi Yeoba koina, kabo tutu imwanou yo galewa imasa yo ais pokopokoli simwawasi. ³⁴ Kin igitai tawae iyawatagili na iyamo ilopwano yoi. Iya me kana tosaguwo kateli siyakololo. ³⁵ Mwa kin Isileli nige itatalamwagili besiele tauna kona Yeoba iwalo kin koina Mosese gamwana mena.

10

Mwalimwali

¹ Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Kulau naga kin ugitai yoi. Iya me kana tosaguwo kateli kani yakabi-yakololoyoili kaiwena nuwanuwagu kaba nuwapwanopwano bwaite yaginaulili kolili, ² na mesabana sauga mulina mena kani komiu Isileli kwaedeede natumiyao yo tubumiyao kolili kaba nuwapwanopwano bwaine kani yaginaulili yo Itipita yakaiwe-gabaegili siyamala kaba talatalawasi na meuloimiu wakatai yakato yau Yeoba.” ³ Kabo Mosese yo Eloni silau kin koina siwaloba, “Yeoba, kai Ibeliu ama Yaubada iwaloba, ‘Am sikote ilaulau. Toisabo sauga koina nuwam ibiga, katem kutalamwan koliyau na yagu lina kumuliya? Yagu tomo kutalamwagili silowasi na sitapwalolo koliyau. ⁴ Tem kunuwaiyoili, bwaligamo kani yawalo mwalimwali baibaiwali silaoma am yauwa mena. ⁵ Kani sibaibaiwasosi yo bwatano sipwaiki. Ginauli meuloina ais pokopokoli nige sisisibayanaeli mwalimwali kani sikanli, mayau siya simiyamiya yo liguliyao tabe kani sikanli. ⁶ Am nume, kam tosagu meuloili yo Itipita meuloili ali nume siyakalapowon. Nige sauga yabo tubumiyao sigigitai besiele.’ ” Mosese iginauli besiele Yeoba ana walo mwa ilau kin koina yo walone bwaite iwalowen kabo iutu-keile yo ivivilayoi.

⁷ Kin kana tosaguwo siwalo kin koina, “Meisa tomo bwaite kala nae iyeyama kolila? Isileli kutalamwagili silau sitapwalolo Yeoba ali yaubada koina. Tabu ugigite-lobai bwaite, Itipita isibayanae yo iguliyam?” ⁸ Kabo siwalo Mosese yo Eloni sivivila kin koina. Sivivila kabo kin iwalo kolili iba, “Kwalau, kwatapwalolo Yeoba ami Yaubada koina. Na analiyao kani silalau?” ⁹ Mosese iwaloba, “Meuloimai, tatao yo sinesineo, kani kalowasi mekamakavao natumayao yo ama tobelu, melumeluwo yo ama ebaebai sipi, gouti yo bulumakau kakalaili kaiwena nuwanuwamai kekan lalakina kaginauli Yeoba kana yakasisi kaiwena.” ¹⁰ Na kin me ana munamunai iwaloba, “Nigele molosi. Nige sowana sinesineo yo melumeluwo yatalamwagili silau. Walo yawasosi yakatai nuwanuwamiu yagu lina kwalikwai yo yauwa bwaite kwayabubu-gabaen. ¹¹ Nigele. Besi na tataomo silau sitapwalolo Yeoba koina, besiele ami kawanoi.” Kabo kin kana tosaguwo Mosese yo Eloni simalimali-wagili.

¹² Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Nimam kuyagalawan Itipita koina kabo mwalimwali silaoma, ginauli kinkinli siya ais pokopokoli nige sisisibayanaeli kani sikanli.” ¹³ Yo Mosese ana ginagina iyagalawan Itipita koina kabo Yeoba iwalo yaumai bolibolime mena ilotalotalu kaliyate yo boniyai. Yauwa ilayan malala kabo mwalimwali siyawatagili. ¹⁴ Baibaiwali silaoma, yauwa siyakalapowon kali baibaiwane nige sauga yabo iyayawatagili besiele, yo tabe kani nige sauga yabo iyayawatagili yoi. ¹⁵ Kabo yauwa sipwaiki yo siula-boniboniyai. Mayau kikinli siya nige ais pokopokoli sisisibayanaeli meuloili sikan-wolili. Mayau kanli yo kawasi, liguliyao kalakalawali, meuloili siyemwawasili. ¹⁶ Kabo mwayamwayau

kin Mosese yo Eloni iyoganli iwalo kolili iwaloba, “Yalopwano Yeoba ami Yaubada koina, besiele tabe yalopwano kolimiu. ¹⁷ Yagu pwanoli bwaite kwanuwatu-pwaiki yoi na wakawanoi Yeoba ami Yaubada koina maisa naenaena bwaite ikele-gabaen.” ¹⁸⁻¹⁹ Mwa Mosese kin ilogabaen ilau yo ikawanoi Yeoba koina, kabo Yeoba bolibolime ibui iyuikeile ilau yalasi mena yalasi kaikaiwena itowa kabo mwalimwali iyui-sinagili yo iyui-kalaili silau Kalita Balabalagiyana koina, nige mwalimwali yaboyoi imiyamiya Itipita. ²⁰ Na Yeoba kin katena ikabi-yakololo yoi kabo Isileli nige itatalamwagili silalau.

Boniboniyai imiyamiya kaliyate yaiyona

²¹ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Nimam kuyagaseyan bulibuli mena kabo boniboniyai Itipita meuloina iula-boniboniyai, tomo sikabikabi-lalaka.” ²² Mosese nimana iyagaseyan bulibuli mena yo kaliyate yaiyona Itipita meuloina iboniboniyai molosi. ²³ Itipita nige sowasowali kalikavao mekalikavao siegitegite-yagili yo tomo meuloili simiyamiya ali nume mena, nige tomo yabo ana nume ilologabaen. Na Isileli ali kaba miya imayale. ²⁴ Kabo kin Mosese iyogan iwaloba, “Kwalau kwatapwalolo Yeoba koina, mekamikavao sinesineo yo melumeluwo. Na ami sipi, gouti yo bulumakau simiyamiya.” ²⁵ Kabo Mosese iwaloba, “Na tem nige me ama ebaebai yo kalau menima-bwagabwagamai, na kani gubesi pwaoli ama gabugabuna Yeoba koina? ²⁶ Nigele. Tem kalolowasi, me ama ebaebai, nige yabo imimiya. Bulumakau meuloili kayoganili yo kayawatagili kabo bwaine koina kakatai toisabo ebaebai kabo kapwaoli koina.” ²⁷ Yeoba kin katena ikabi-yakololo yoi kabo kin Isileli iwalo-nuwaili tabu silalau. ²⁸ Yo iwalo Mosese koina, “Kulowasi molosi. Tabu yagigitaiyoiwo. Tem toisabo kaliyate koina yagitaiwo kani kuboita.” ²⁹ Mosese kaina iyamaisa iwaloba, “Inamwanamwa, kani nige ugigitaiyau yoi.”

11

Mosese iwalo melumeluwo tobagubaguna tatao siboita

¹ Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Polowe kaigedamo kani yayawasa Itipita ali kin me ana tomoyao kolili. Kabo mulina mena italamwagimiu kwalowasi. Kani meuloimiu imalimaliwagimiu dedei bwaite koina. ² Bwaite saugamo kulau Isileli kolili kuwalolau yo kuwaloba, ‘Meuloimiu kwalau Itipita kolili siya simiyamiya salimiu mena, kali galogalo gole yo siliba wakawanoi-yagili.’ ” ³ Yo Yeoba Isileli isaguili kabo Itipita Isileli ali kawanoine sikawa-namwanamwa-yagili kaiwena Yeoba nuwatune ipeiyako kateli mena. Besiele Mosese esana ilalaki Itipita koina, kin kana tosaguwo yo ana tomoyao meuloili manli mena.

⁴⁻⁵ Mosese me ana katepatu ilauyoi kin koina yo iwaloba, “Yeoba iwaloba, ‘Boniyai luwaluwalina koina kani Itipita dedeina yalotakikilan, yo Itipita melumeluwo tobagubaguna tatao meuloili kani siboita. Iyatubu kin natuna, iya yakato naga iyamala kin, koina kanasiga topaisowa pegapega kana togili natuliyao kolili. Yo tabe bulumakau meuloili natuliyao tobagubaguna kani siboita. ⁶ Itipita kalona meuloina valam yo koyasili lalakina kani iyawatagili, valamne nige sauga yabo bwaite besiele iyawatagili yo tabe kani nige iyawatagili yoi. ⁷ Na Isileli kolili nigele, nige polowe kikiuna yabo kani iyawatagili kolili, nige miya-kalekaleya yabo, nige besiele bwauwa sikwatukwatu tomo o tem ebaebai kolili. Kabo ukwatai yau Yeoba Isileli yapei-suwalagili kolimiu Itipita.’ ” ⁸ Mosese iwaloyoi iba, “Kam tosaguwo meuloili kani silaoma tutulili sitalu-sakonayagili koliyau yo sikawanoi koliyau yakato yau yo Isileli meuloili kalowasi. Ee kabo muli mena kani kalowasi.” Mosese me ana munamunai ana walo iyemwawasi kabo kin ilogabaen.

9-10 Na tauna kona Yeoba iwalolau Mosese koina yakato kin Mosese kainana kani nige ibebenalan na mesabana ginauli kaba nuwapwanopwano sibaibaiwa iginauli Itipita dedeina mena. Bwaine besiele ginauli meuloina iyawatagili. Mosese yo Eloni ginauli kaba nuwa-pwanopwanone meuloili siginaulili kin manna mena, na Yeoba kin katena ikabi-yakololo kabo kin nige itatalamwagili silolowasi.

12

Mwalelikwa soina

1-2 Sauganane Mosese yo Eloni simiyamiya Itipita koina mwa Yeoba iwalolau kolili iba, "Waikena bwaitete komiu Isileli kwapei bolime kana waikena bagubagunana na ami kalenda waluwaluna itubu. ³ Kali lolina kwaolena boda Isileli kolili yakato waikena bwaite kana kaliyate sanaulu koina, tomo kaigeda kaigeda sipi natuna o tem gouti natuna sigite-sipwai ana nume tomiya kaiweli. ⁴ Tem tomo yabo ana nume kana tomiya nige sibabaibaiwa yo nige sowasowali sipine meuloina sikan, kabo mekalikavao ali elieliyamwao siya salili mena mekalikavao sikekan toyawa. Wagolulauya tomo kali baibaiwa koina yo tem sowasowana tomo kaigeda kaigeda ikekan. ⁵ Sipi o tem gouti natuna wagite-sipwai tauna ana bolime kaigeda, yona sapusapuna, nige wenoweno o baliyan yabo koina.

⁶ Kabo waikena kana kaliyate potinna (14) koina dabwelo isugu lolaunane koina boda Isileli meuloili sipine kani siunuili. ⁷ Kabo muli mena kwasinena tupwana sikalai yo sisau numene kana gamwa pwatana mena yo kana mayau dedei labui kolili. ⁸ Boniyainane koina sipi wagabu kabo bulumana wakan mekanakava kalita malumaluluna bwaine sitanoi mayau kolili yo pwalawa nige kana ebwelimo yisti koina. ⁹ Tabu kilaina o tem ligaligana wakakan. Meuloina mekanakava kulukuluna, kaena yo malisina wagabuli simaisa namwanamwa kabo wakan. ¹⁰ Tem tupwa imiyamiya mwayamwayau meuloina wagabaen mayau wedowedolina mena iwedoli. Tabu tupwa yabo kwapepei-suwalan malala kaiwena. ¹¹ Tabe wakatububu lowasi kaiwena. Yomiu wakatububu-nagili, kaekaemiu kali suma kwapeili, ami sige nimamiu mena tabe wakekan mwayamwayau. Mwalelikwa soina bwaite yau Yeoba kaiwegu. ¹² Boniyainane koina Itipita dedeina meuloina kani yalotakikilan tomo yo ebaebai tobagubaguna tatao yaunuili na yaubadaone siya Itipita kolili sitapwatapwalolo esali kani yapei-yataluli. Yau Yeoba. ¹³ Kwasinene gamwa kana mayau koina iya ami nume kana kilakilala. Saugana Itipita yayamaisali kani kwasinene yagitai kabo yamwalelikwaimiu yo kani nige kwaboboita. ¹⁴ Soi bwaitete waginauli kaliyatenane koina kabo yau Yeoba kwanuwatu-kalatagau tawae yaginauli. Yaso yo yaso soi bwaitete waginauli-kalatan."

Tabu yisti sipepei kali pwalawa koina

¹⁵ Yeoba iwaloba, "Kaliyate seben kaiwena tabu pwalawa me yistina siebweli wakakan. Kaliyate bagubagunana koina, yisti meuloina wagabaegili ami nume mena kaiwena kaliyate bagubagunana kanasiga kaliyate sebenna tem tomo yabo pwalawa me yistina ikan, iya nige yagu tomo besi, kani yatom-gabaen koliyau. ¹⁶ Soi kana kaliyate bagubagunana yo tabe kana kaliyate mwawamwawasina (seben) kwalogogo kwatapwalolo. Kaliyate bwainene kolili tabu paisowa yabo wagiginauli. Na sowasowana kamiumo kwaloliga. ¹⁷ Soi bwaitete waginauli-kalatan kaiwena kaliyate bwaite koina meuloimiu kani yabaguna-yagimiu kwayawatagili Itipita kwalogabaen. Yaso yo yaso silalaoma mwalelikwa kanna waginauli kaliyate bwaite koina. ¹⁸ Kabo waikena bagubagunana kana kaliyate potin (14) lolauna kanasiga kaliyate tuwenti wan lolauna, pwalawa me yistina siebweli kwayakasisi-yan. ¹⁹⁻²⁰ Kaliyate sebenne kaloli mena nige sowana yisti imiyamiya ami nume mena. Tem tomo yabo, nuwana

nume tanuwagana o nuwana taumana, pwalawa me yistina siebweli ikalai ikan, iya nige yagu tomo besi, kani yatom-gabaen koliyau.”

Mwalelikwa soina bagubagunana

²¹ Isileli ali tautaubalao Mosese iyoganli kabo iwalolau kolili iwaloba, “Tomo kaigeda kaigeda sipi natuna, o tem gouti natuna, wagite-sipwai, wakoyamate me natumiyao wakekan mwalelikwa kana nuwatu-kalatan kaiwena. ²² Na sipine kwasineline kwasuwai gaeba yabo koina, kabo isopi lagalagana wakalai kwayabuta kwasinene koina na ami nume kana gamwa pwatana mena kwasau yo tabe dedei labui kolili. Tabu yabo nume mena ikakaisulu yauli mena kanasiga malala. ²³ Yeoba kani ilotakikili Itipita iunuili yo saugana kwasine igitai gamwa pwatana mena yo tabe dedei labui kolili, kani iwalo-kausi boita kana anelose koina tabu ilulusae ami nume mena iunuimiu. ²⁴ Loinane bwaite meuloiline kwanuwatu-kalatagili kwamuliya mekamikavao natumiyao sauga meuloina. ²⁵ Naga muli mena saugana kwalusae Kenani, yanuwa bwainene Yeoba iwaloyameliyako kolimiu, waginauli besiele. ²⁶⁻²⁷ Tem sauga muli mena natumiyao sineli, ‘Soi bwaite yaina gubesi?’ Kainali kwayamaisa kwawaloba, ‘Mwalelikwa soina bwaite Yeoba tanuwatu-kalatan kaiwena Itipita koina Isileli ala nume iutu-likwaili yo Itipita iunuili na kita ileboila’.” Mosese ana walo iyemwawasi kabo Isileli ali tautaubalao tutuliliyao sitalu-sakonayagili yo sitapwalolo Yeoba koina. ²⁸ Yo silau siginauli besiele Yeoba ana walo Mosese yo Eloni kolili.

Melumeluwo tobagubaguna tatao siboita

²⁹ Boniyai luwaluwalina mena, Itipita tomoliyao natuliyao tatao tobagubaguna meuloili Yeoba iunuili, iyatubuya kin natuna koina, iya yakato naga kani iyamala kin, ilobi kanasiga tobubutuma molosi natuliyao kolili. Kaba gite bwaite tobubutumane siya simiyamiya nume boniboniyaina bwatano kalona mena. Tabe bulumakau natuliyao tobagubaguna siboitayoi. ³⁰ Boniyainane koina kin yo kana tosaguwo yo Itipita meuloili sikenokeno kabo sisiliyata kaiwena valam yo koyasili lalakina sibenalan Itipita kalona mena kaiwena nume kaigeda kaigeda koina boitamo meuloina. ³¹ Boniyainane koina kin Mosese yo Eloni iyoganli kabo iwalolau kolili, “Kwalowasi, mekamikavao Isileli. Yagu yanuwa kwalogabaen, kwalau kwatapwalolo Yeoba koina, besiele ami nuwatu. ³² Ami sipi, gouti yo bulumakau wakalaili yo kwalau. Tabe wakawanoiyo kaiwegu yagu nuwanae kaiwena yo Yaubada ana nuwanamwanamwa ilaoma koliyau.” ³³ Yo Itipita meuloili nuwanuwali lalakina Isileli silowasi, siwaloba, “Mwayamwayau kwalau, tem komiu bwaite koina kwamiyamiya yoi kani kaboitaoli.” ³⁴ Pwalawa siyabutayako, na nige yisti sipepei kabo sisuwai kaba gabugabu kana gulewa kolili, kaleko koina sisumali, yo sikalaili sikewaili leyaleyali mena silawagili. ³⁵ Tauna kona Isileli siginauli besiele Mosese ana walo, na galogalo gole yo siliba yo kaleko sikawanoi-yagili Itipita kolili. ³⁶ Kaiwena Yeoba Itipita katekamkamna iwolegili kabo ginauliliyaone siwolegili Isileli kolili besiele ali kawanoi. Yo kamwasane bwaite besiele Isileli Itipita ali wasawasa sikele-gogo-nagili yo silowasi-yagili.

Tomo Isileli Itipita silogabaen

³⁷ Na saugana Isileli siyatubu Itipita dedeina silogabaen taon yabo esana Lamesese siloutusi yo kaeli mena silau Sakot. Tatao kali baibaiwa besiele sikisi andeledi tausan (600,000), sinesineo yo melumeluwo nige siyayasilili. ³⁸ Tabe tomo uloili sibaibaiwa mekalikavao Isileli silowasi. Isileli ali sipi, gouti yo bulumakau sibaibaiwa siyoganili mekalikavao siyawatagili. ³⁹ Pwalawa bwaine sikatububu-nanako ali nume mena Itipita koina nige yisti sipepei, sikalaiyama yo sigabu kamwasa mena. Itipita ali kin imalimaliwagili yo itawoili silowasi kabo ali totoya koina nige kali kanale

sikakatububunagili ali lau kaiwena. ⁴⁰ Isileli simiyamiya Itipita koina bolime powa andeledi yo teti (430). ⁴¹ Kaliyate bwainene powa andeledi yo teti bolime ana kaba mwawasi, Yeoba ana tomoyao ali susu meuloili siyawatagili Itipita koina. ⁴² Boniyainane koina Yeoba isilawaili yo ibagunayagili siyawatagili Itipita koina, kabo bolime kaigeda kaigeda kana nuwatu kalatan sisilasilawa boniyainane koina.

Mwalelikwa soina kana lolina

⁴³ Mwa Yeoba iwalolau Mosese yo Eloni kolili iba, “Mwalelikwa soina kana lolina bwaite besiele. Toganamuli mwalelikwa soina koina tabu yabo ikekekan. ⁴⁴ Na iya panpanna kwayamaisayako sowasowana ikekan tem kilakilala nigwenigwe waginauliyako yona mena. ⁴⁵ Tem topaisowa yabo iya tomiya taumana yo mane ikalakalai ana paisowa kaiwena, iya nige sowasowana ikekan. ⁴⁶ Saugana tem ami tologigao ebaebaine sinigwai tabu tuwatuwana yabo sitatabe-golu. Mwalelikwa soina kanna wakanwoli-mowoi ami nume mena na tabu kantele yabo kwalalawan nume yabo koina. ⁴⁷ Boda Isileli meuloina soi bwaite kani siginauli-kalatan. ⁴⁸ Toganamuli siya simiyamiya kolimiu tem yabo nuwanuwana soi Yeoba kana yakasisi kaiwena ilusae, baguna sowasowana tatao meuloili ana nume mena nigwenigwe sikalai kabo iya besiele Isileli yawasosi yo ilusae soine koina. Na siya nige kilakilala nigwenigwe yoli mena tabu sikekekan. ⁴⁹ Kabo Isileli yawasosi yo tomiya ganamuli simiyamiya kolimiu kami loline kaigedamo.” ⁵⁰ Kabo Isileli meuloili siobigai yo siginauli besiele Yeoba ana walo Mosese yo Eloni kolili. ⁵¹ Kaliyate bwaine koina Yeoba susu Isileli ibagunayagili siyawatagili Itipita koina.

13

Tobagubaguna kali yakasisi

¹⁻² Kabo Yeoba iwalu Mosese koina iba, “Tobagubaguna tatao meuloili kwayakasisi-yagili koliyau kaiwena komiu Isileli kami tobagubaguna yo ami ebaebai tobagubaguna meuloili yau yagu gogo yo kaiwegu.”

Yisti kana yakasisi kaiwena

³ Mosese iwalu tomo kolili iba, “Kaliyate bwaite kwanuwatu-kalatan, kaiwena kaliyate bwaite koina ami kaba kamkamna yanuwana kwalogabaen. Kaliyate bwaite koina Yeoba ana kaiwe mena ikalaimiu kwayawatagili. Kabo pwalawa me yistina siebweli kwayakasisi-yan. ⁴ Kaliyate bwaite kwalowasi waikena bagubagunana esana Abib kalona mena.* ⁵ Yeoba iwaloyameli tubumiyao kolili yakato Kenani, Iti, Amoli, Ivi, yo Yebusi ali yanuwa kani iyeyawa kolimiu. Saugana ibaguna-yagimiu kwalusae yanuwa masumasulina koina, yisti kana yakasisi soine waginauli bolime kaigeda kaigeda kana waikena bagubagunana koina. ⁶⁻⁷ Pwalawa nige me yistina siebweli koina wakekakekan kaliyate seben. Kabo kaliyate mwawamwawasina koina kwasoi Yeoba kaiwena. Tabu yistimo o yisti me pwalawana ami yanuwa mena imiyamiya kaliyate sebenne kalona mena, pwalawa bwagabwaga koina wakekan. ⁸ Saugamuli mena soi kana sauga koina kani kwawalo natumiyao kolili, ‘Taginauli besiele kaiwena Yeoba tanuwatu-kalatan tawae iginauli kaiwela saugana tayawatagili Itipita koina.’ ⁹ Na tem ginauli yabo nuwanuwamiu kwanuwatu-kalatan mumugamiu bwaite besiele, kilakilala yabo kwapei nimamiu mena o nuwana lamwamiu mena, mumugane ilaomaya tubumiyao kolili. Mwa soi bwaite ami kaba nuwatu-kalatan besiele kilakilala yabo. Iyanuwatu-kalatagimiu yo Yeoba ana lolina kwayawasa kaiwena Yeoba ana kaiwe mena ikalaimiu kwayawatagilima Itipita koina. ¹⁰ Bolime kaigeda kaigeda soi bwaite waginauli-kalatan kana sauga yawasosi koina.”

* **13:4** Isileli ali kalenda koina siwaloba waikena Abib, bwaite ala kalenda koina iyatubu Mati 14 na ilaoma Eipulu 14

Tobagubaguna iyanuwatu-kalatagili Yeoba ana lebo kaiwena

¹¹⁻¹³ “Yeoba kani ibaguna-yagimiu kwalusae Kenani ali yanuwa mena kaiwena iwaloyameliyako kolimiu yo tubumiyao kolili. Saugana iyeyawa kolimiu, kabo tobagubaguna tatao meuloili kwatalamwagili Yeoba koina. Natumiyao tobagubaguna meuloili kani nige kwapwapwaoli-yagili na kwayamiyalaeli sipi natuliyao kolili. Kamwasane koina natumiyao tobagubaguna kwayamaisa-yavivilayoili. Besiele ebaebai kali tobagubaguna tatao meuloili kwatalamwagili yo kwapwaoli-yagili Yeoba koina kaiwena siya tabe Yeoba ana gogo. Na donki natuna tobagubaguna kwayamiyalae sipi natuna koina. Tem nige nuwanuwamiu waginauli besiele donki natunane galokomna wakopwai. ¹⁴ Sauga muli mena tem natumiyao sineli siba, ‘Mwa mumuga bwaite yaina gubesi?’ Kwawaloba, ‘Bwaite ala kaba nuwatu-kalatan Yeoba ana kaiwe mena ikalaila tayawatagilima ala kamkamna yanuwana koina. ¹⁵ Itipita ali kin katena ikololo iyakasisi-yagila yakato tabu talolowasi kabo Yeoba Itipita tomo yo ebaebai kali tobagubaguna meuloili iunuili siboita. Bwaite kaiwena ebaebai kali tobagubaguna tatao meuloili taolena Yeoba koina yo natulao tobagubaguna tayamaisa-yavivilali. ¹⁶ Mumuga bwaite ala kaba nuwatu-kalatan besiele kilakilala tapei nimala mena o nuwana lamwala mena. Iyanuwatu-kalatagila Yeoba ana kaiwe mena ikalaila tayawatagilima Itipita koina.’ ”

Yeoba ibagunayagili yaloyaloi yo mayau mayalena kolili

¹⁷ Saugana Itipita ali kin tomo italamwagili silowasi, Yaubada nige ibabagunayagili silolo-utusi kamwasa kubwakubwana mena kaiwena kamwasane bwaine kali tokalomagigili tomo Pilistiya ali dedei. Yaubada iwaloba, “Kisi tomo Isileli bwaite sauga kaleya silobai kabo ali nuwatu sibuiyoi yo sivivila Itipita.” ¹⁸ Na Yaubada iyoganli sitakikili dekawa bwagabwaga mena ule mena Kalita Balabalagiyana kana kamwasa koina. Tomo Isileli Itipita dedeina silogabaen yo ali kaba kaleya sikatububunonowaili. ¹⁹ Mosese Yosepa tuwatuwana ikalaili kaiwena tauna kona Yosepa iwalo tubunao kolili iwaloba, “Sauga muli mena kani Yaubada ileboimiu kabo tuwatuwagu wakalaili mekamikava saugana yanuwane bwaite Itipita kwalogabaen.” ²⁰ Boda Isileli Sakot silogabaen na sigogoya Etama ule dekawa bwagabwaga salina mena. ²¹ Kaliyate koina Yeoba ibagunayagili yaloyaloi malamalawena mayamayalena koina na kamwasa iyakenayagili. Na boniyai koina ibagunayagili mayau mayalena koina. Kabo sowasowali kaliyate yo boniyai silaulau. ²² Sauga meuloina kaliyate koina yaloyaloine itotolo tomo manli mena, besiele boniyai mayaune itotolo tomo manli mena.

14

Kalita Balabalagiyana silopanaisi

¹⁻² Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Kuwalo Isileli kolili, ‘Kwavivilayoi wagogo dedei Pialilota koina, bwaimwa Migadoli yo Kalita Balabalagiyana luwaluwaili mena, Balisepona salina mena. ³ Kaiwena kin Pelo kani inuwatui yakato Isileli me ali nuwapwanopwano silolo-bwagabwaga yo dekawa bwagabwaga ali kamwasa ikausi. ⁴ Koinaele katena kani yakabi-yakololo kabo iyamuli-kusulimiu, na kin mekanakavao ana tokaleyayao kani yakaiwe-gabaegili na wasagu idebalala mesabana Itipita sikatai yau Yeoba.’ ” Kabo Isileli siginauli besiele yo sivivila Pialilota.

⁵ Saugana Itipita ali kin ibenalan yakato Isileli siyawatagiliko, mekanakavao kana tosaguwo ali nuwatu sibui, siwaloba, “Gubesi, tawae taginauli? Isileli tatalamwagili silowasiko, na kani nige sipapaisowa yoi kaiwela.” ⁶ Kabo kin ana waga niuniuli yo ana tokaleyayao ikatububunagili. ⁷ Waga niuniuli sikisi andeledi (600) namwanamwali, yo Itipita ana waga niuniuli meuloili mekalikavao kali togite-kalatan ikalaili. ⁸ Yeoba kin katena ikabi-yakololo kabo kinne Isileli iyamuli-kusulili. Na Isileli

me ali katepatu silowasiko. ⁹ Itipita tokaleyayao me ali osi yo me ali waga niuniuliwo yo kali togite-kalatanwo Isileli siyamuli-kusulili kabo sigitaili sigogo simiyamiya Kalita Balabalagiyana papalina mena.

¹⁰ Isileli sigitaili kin mekanakavao ana tokaleyayao sisagesagenama dagelali mena, kabo kateli siwakaka yo simatausi yo siyoga Yeoba koina sagu kaiwena. ¹¹ Yo Mosese siyokoian yo siwalolau koina siba, "Yauyaule kowa. Gubesi, am nuwatu kubatoko nige salai Itipita koina kabo ukwalaimai kalaoma dekawa bwagabwaga mena ule mena kaboita? Gubesi mwa manimai kuwoyai Itipita koina kayawatagilima? ¹² Iyaele kalobaiyako besiele tauna kona kawaloko Itipita koina, kawalo koliwo kupeimai na kapaisowa Itipita kolili. Walo yawasosi ali yapaisowamai ipolowe. Na tem kaboita dekawa bwagabwaga mena ule mena bwaite inaesosi. Genuwamai." ¹³ Kabo Mosese iwaloba, "Tabu kwamamatausagili. Kwatolo kaiwe na wagitai tawae Yeoba kani iginauli na ileboimiu kaliyate kabona. Tomo Itipita wagitagitailine kani nige wagigitaiyoili. ¹⁴ Kwamwanou, Yeoba kani ikaleya kaiwemiu."

¹⁵ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina, "Tawae kaiwena kwayogayoga koliyau sagu kaiwena? Kuwalo Isileli kolili bwai silaumo. ¹⁶ Am sige ukwalai yo kuyagalawan kalita mena na kalita itaigali na tomo silopanaisi bwatano labwalabwana mena silau dedei yabo mena. ¹⁷⁻¹⁸ Na yau, Itipita kateli kani yakabi-yakolololi na komiu Isileli siyamuli-kusulimiu, yo kin mekanakavao ana tokaleyayao, ana waga niuniuli yo kali togite-kalatan kani yakaiwe-gabaegili na wasagu idebalala mesabana Itipita meuloili sikatai yau Yeoba."

¹⁹⁻²⁰ Yo Yaubada ana anelose iya imiyamiya boda Isileli manli mena, mekanakava yaloyaloin siutu-vivila dagelali mena yo simiyamiya Itipita yo Isileli luwaluwalili mena. Yaloyaloin Itipita tomo iula-boniboniyaili, kabo iboniboniyai meuloina nige sowasowali Isileli bodane sigitaili yo nige sowasowali silau salili mena. ²¹ Mosese nimana iyagalawan kalita mena kabo Yeoba iwalo bolibolime kaikaiwena ilotalu. Boniyai meuloina yaumaine ilotalotalu kabo kalita ikoigali iguma ilabwalabwa, ²² kabo Isileli silopanaisi bwatano labwalabwana koina, dedei labui kalita itolo besiele salibebe.

²³ Itipita mekalikavao ali osi yo waga niuniuli meuloili yo kali togite-kalatan Isileli siyamuli-kusulili. ²⁴ Malala boniboniyaina, Yeoba iyaele imiyamiya yaloyaloi yo mayau kaloli mena kabo manna ilobi Itipita kolili yo nuwali iula-pwanopwano.

²⁵ Ali waga niuniuli kaekaeli sitalusopu kabo ali lau iyoviya. Itipita siwaloba, "Yeoba Isileli isagusaguili iya ali tokaleya yo ikalekaleya kolila, tavivilayoi." ²⁶ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, "Nimam kuyagalawan kalita mena na kalita iguli-vivila Itipita tokaleyayao mekalikavao ali waga niuniuli yo kali togite-kalatan igulipwaikili." ²⁷ Mosese nimana iyagalawan kalita mena kabo yanuwa ilayan dabwelo itunsae yo kalita ilau ipatuyoi. Itipita tokaleyayao nuwanuwali siyabubu na nige sowasowali kaiwena Yeoba iyagalomwasiliko kalita mena. ²⁸ Kalita ipatuyoi kabo waga niuniuli yo kali togite-kalatan, Itipita ali tokaleya meuloili sisalili kalita ipwaikili, nige yabo imimiya, meuloili siboita. ²⁹ Na Isileli silopanaisiko bwatano labwalabwana koina. ³⁰ Bwaine kaliyatene koina Yeoba Isileli ileboili Itipita kolili na Isileli Itipita boiboitali sigitaili busu galagala kimwana mena. ³¹ Isileli Yeoba ana kaiwe sigitai Itipita ikaiwe-gabaegili kabo Yeoba simatausan, simeli koina yo ana topaisowa Mosese tabe koina.

15

Mosese ana wali

¹ Kabo Mosese mekanakavao Isileli wali bwaite siwaliyan Yeoba koina.

“Yawali Yeoba koina kaiwena ikaiwesosi mwa ibaguna. Waga niuniuli me osili mekalikavao kali togite-kalatan igabaegili kalita mena. ² Yeoba yagu tokaiwe, iya ileboyau, yagu Yaubada iya yatobalan, Tamagu ana Yaubada, iya ana wasawasa kani yawaliyan. ³ Yaubada iya ala tokaleya, ikaleya kaiwela yo esana Yeoba. ⁴ Itipita ali kin ana tokaleyayao yo ali waga niuniuli igabaegili kalita mena, kana tobagunao namwanamwali sisalili Kalita Balabalagiyana koina. ⁵ Kalita iguli-pwaikili, besiele veku sisalili dumwakali mena. ⁶ Yeoba nima ulaulam ana kaiwe ilalaki, Yeoba nima ulaulam tokalomagigili isapi-gwaligwalili. ⁷ Am kaiwe kaiwena kam tokalomagigili ukaiwe-gabaegili, am munamunai ana wedowedoli besiele mayau wedowedolina mwa ikalaoli. ⁸ Isum mena kuyui kabo kalita iyui-gogon, isese besiele salibebe yo kalita gun molosina ikololo besiele masimasi.

⁹ Kama tokalomagigili siwaloba, ‘Mulili mena kani talau na takabi-kalatagili, ali wasawasa tayauyan na toisabo nuwanuwala takalai na toisabo tasikotanan. Tabe ala kaleya kelepana mena tomo Isileli taunuili.’ ¹⁰ Yeoba, mekaigedamo kuyui, kabo kalita Itipita ipwaikili, sisalili kalita matamatausina koina besiele veku polopolowena. ¹¹ Yeoba, nige yaubada yabo imiyamiya besiele kowa. Nige yabo kana yakasisi besiele kowa. Nige yabo sowasowana ginauli kaba nuwapwanopwano yo ginauli kaba matamatausi iginaulili besiele kowa. ¹² Ulaulam kuyagayan kabo kalita itaigali yo kama tokalomagigiliwo sisalili sikwalalele. ¹³ Kuleboimaiko kabo kani kubaguna-yagimai kaiwena kumuloloimai, am kaiwe koina kani kubaguna-yagimai kalau yanuwa bwaine yakayakasisina koina kowa yo kai tamiyamiya. ¹⁴ Boda uloi uloi wasa kani sibenalan, kabo simatausi sitabubu, yo Pilistiya bodane besiele me ali matausi lalakina. ¹⁵ Idoma ali tobagunao tabe kani kateli siwakaka, Mowabe tokaiwe sitabutabubu, Kenani tomonliyao yoli sisawosawowoli. ¹⁶ Matausi yo katewakaka kani sikalapowon. Yeoba, am kaiwe kani sigitai yo simiya-mwanou kanasiga kalogabaegili, kaiwena kai am tomoyao kuleboimai. ¹⁷ Yo kani kuyoganmai yo kupeimai am koya mena. Yeoba, yanuwane ugite-sipwaiyako am kaba miya, dedei yakayakasisina bwaine kuboma uginauli. ¹⁸ Yeoba, kowa am kaba lolina imiyayai, nige ana kaba mwawasi.”

Miliyama ana wali

¹⁹⁻²¹ Muli mena Miliyama iya palopita yo tabe iya Eloni duna, ana kaba seloselo gogona besiele labwa ikalai kabo sinesineo meuloili ibagunayagili siseloselo me ali labwa. Miliyama iwali bwaite besiele iwaloba, “Tawali Yeoba koina kaiwena ikaiwesosi mwa ibaguna. Waga niuniuli me osili me kali togite-kalatan igabaegili kalita mena.”

Iwali besiele kaiwena Isileli kalita silopanaisi bwatano labwalabwana koina, na Itipita ali waga niuniuli me osili yo kali togite-kalatan sigalomwasi kalita mena, yo Yeoba kalita iyaguli-yavivilayoili kabo iguli-pwaikili.

Waila malumaluluna

²² Kabo Mosese Isileli ibagunayagili Kalita Balabalagiyana silogabaen silau dekawa bwagabwaga ule mena Sela koina. Kaliyate yayiona kolili silolokeikeile ule mena na nige waila yabo silolobai. ²³ Yo siyawatagili yanuwa yabo esana Mala koina, na wailanane imalulu nige sowasowali sinuma. Iya kaiwena esana sipei Mala. ²⁴ Mosese sikuwaliyan yo sinelilau koina siba, “Gubesi waila bwaite imalulu yo inae, na kani kanuma?” ²⁵ Mwa Mosese ikawanoi samasamalulu Yeoba koina kabo Yeoba mayau yabo lagalagana tomna tupwatupwana iyakenayan ikenokeno dekawa mena. Mosese ikabi-talu ikalai yo igabae-lobiyen waila mena kabo wailawa kamnana inamwanamwa yo sowasowali sinuma.

Yanuwa bwaine koina, Yeoba kali lolina iwolena yo itonagili, ²⁶ iwaloba, “Tem na kainagu kwabenali-namwanamwai yo yagu nuwatu kwamuliya yo yagu lolina meuloina kwabenalagili kani ginauline naenaeliwa tauna kona yaolegili Itipita kolili nige sowana yabo yaeyawa kolimiu. Yau Yeoba, kami tolebo.” ²⁷ Muli mena silau Ilima, waila tuwelo sibunubunuwasi yo niu yai sebenti sitotolo, bwaine koina sigogo wailane papalili mena.

16

Kali esana mana yo kali gwaba man yabo besiele daki

¹ Boda Isileli meuloina Ilima silogabaen kabo muli mena siyawatagili yanuwa esana Sini dekawa bwagabwaga, Ilima yo Sainai luwaluwalili mena. Kaliyate piptinna (15) waikena labuina koina siyawatagili Sini. ² Isileli meuloili siyaelemo ule mena kabo Mosese yo Eloni siyokoi-yagili yo sikuwalili, ³ siwaloba, “Tem tauna kona Yeoba iunuimai Itipita koina inamwanamwa. Bwaine koina gwaba ilalaki yo kan nige sowasowamai kakan-wolili. Na kowa ukwalaimai kalaoma ule bwaite koina kabo meuloimai kani kaboita guliyam kaiwena.”

⁴ Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Sauga bwaitete koina bulibuli mena kan kani yasuwai ilobiwa meuloimiu kaiwemiu. Kaliyate kaigeda kaigeda tomo kani siyawatagili na kanne sitano-gogonagili kaliyate kaigeda kaiwena na yatonagili yagitai tem yagu lolina simuliya o nigele. ⁵ Yo wiki kaigeda kaigeda koina kaliyate sikisi koina kani kan kaliyate labui kaiweli sikalai.”

⁶⁻⁸ Kabo Mosese yo Eloni siwalo Isileli meuloili kolili besiele siwaloba, “Boniyai bwaitete Yeoba kami gwaba kani iyeyawa kabo wakatai yakato Yeoba iya mwa ikalaimiu kwayawatagilima Itipita koina. Tabe malala mena kan lalakina kani iyeyawa kabo saugana wagitai Yeoba ana wasawasa wakilala. Na kani iginauli besiele kaiwena ibenalagimiuko wakuwakuwali iya koina. Walo yawasosi Yeoba iya mwa wakuwakuwaline, nige kai kolimai wakukuwali kaiwena kai ana topaisowamo.”

⁹ Mosese iwalo Eloni koina iba, “Kuwallo boda Isileli kolili silaoma sitolo Yeoba manna mena kaiwena ali kuwali ibenalanako.” ¹⁰ Saugana Eloni iedeededede boda Isileli kolili, kabo boda simiya-dagedagela-yan manli ilau ule mena na Yeoba ana wasawasa mayalena iyawatagili yaloyaloi mena. ¹¹⁻¹² Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Isileli ali kuwali yabenalanako. Kuwalolau kolili dabwelo saugana isugu kali gwaba kani silobai sikekan yo tabe bwaliga malala kan lalakina kani silobai yoi na nuwali simayale yakato yau Yeoba ami Yaubada.”

¹³ Lolaunane koina dabwelo isugu gwaba man besiele daki yawoina sieva-yawatagili ali kaba miya siyakalapowon, kolili tomo sikekan. Kabo yanuwa ilayan malala mena sigitai wabumali ibeku ali kaba miya ipwaiki. ¹⁴ Saugana wabumaline ilabwalabwa, ginauli yabo imiyamiya bwatano pwatana mena kayakayagena yo pokopokona, bwatano ipwaiki besiele ais pokopokona. ¹⁵ Isileli sigitai kabo kalikavao sineli-yagili, “Tawae bwaite?” Kaiwena nige sikakatai tawae bwaine. Mosese iwalolau kolili iba, “Kanwa Yeoba iwalowalowenwa iya bwaimwa. ¹⁶ Yeoba ana lolina besiele bwaite, kami wakalai kami liye mena sowasowamiumo. Ami nume kana tomiya tomo kaigeda kaigeda komwa eit (8) wakalaili.” ¹⁷ Isileli siginauli besiele, tupwali sikalai ilalaki tupwali sikalai ikikiu ali boda kana lau koina. ¹⁸ Saugana siliye, tomo kaigeda kaigeda ikalai kana liye sowasowana. Siya sikele-yalalaki nige tupwa ipapagan yo siya sikele-yakikiu silobai sowasowalimo, kaiwena ali boda kana lau koina.

¹⁹ Mosese iwalo kolili iba, “Tabu yabo kwapepei bwaliga kaiwena.” ²⁰ Na tomo tupwaliyao Mosese ana walo nige sibebenalan tupwana sikanpei. Yanuwa ilayan iwesoweso yo ibowa mwa Mosese imunamunai kolili. ²¹ Malala kaigeda kaigeda tomo

kaigeda kaigeda ikalai kana liye sowasowana. Dabwelo ikaiwe kabo tupwana nige sikakalai iwelo. ²² Kaliyate sikisi koina kaliyate labui kana liye sikalai, tomo kaigeda kaigeda komwa sikistin (16). Mulina mena saugana boda ali tautaubalao silaoma ali paisowa siwalo-masalan Mosese koina, ²³ kabo Mosese kainali iyamaisa iwalolau kolili iwaloba, “Yeoba ana lolina bwaite besiele, ‘Bwaliga kaliyate kaiyawasi yabo, yakayakasisina Yeoba koina. Kaliyate bwaite tupwana kwaloliga na tupwa imiyamiya kwapei bwaliga kaiwena.’ ” ²⁴ Kabo tupwa sipei malala kaiwena besiele Mosese ana walo. Nige iwewesoweso yo nige ibobowa. ²⁵ Mosese iwaloba, “Kaliyate bwaite kan bwaitete wakan kaiwena kaliyate bwaite kaliyate kaiyawasi, yakayakasisina Yeoba koina. Kani nige kan yabo kwalolobai kaba logogo salina mena. ²⁶ Komiu wakalai kaliyate sikisi koina, na kaliyate sebenna koina, kaliyate kaiyawasi, nige mana yaboyoi.”

²⁷ Kaliyate sebenna koina tomo tupwaliyao Yeoba ana lolina silikwai yo silau yakato kali sikalai, mwa nige yabo silolobai. ²⁸ Kabo Yeoba Mosese iyokoian, iwalolau koina iba, “Toisabo sauga kabo yagu lolina kwamuliya yo yagu walo kwabenalan? ²⁹ Kwanuwatu-kalatan yau Yeoba kaliyate kaiyawasi yaeyawa yo sauga meuloina kaliyate sikisi koina kamiya yaeyawa kaliyate labui kaiwena mwa sowasowamiu. Kaliyate sebenna koina tomo kaigeda kaigeda imiyamiya ana kaba miya mena, tabu yabo ilolowasi.” ³⁰ Kabo kaliyate sebenna koina tomo sikaiyawasi.

³¹ Isileli kanne esana sipei mana, kana koleya besiele patu kikiuna yabo mayamay-alena yo kamnana besiele besikete kamwakamwa mekanakava siebweli. ³² Mosese iwaloba, “Yeoba ana lolina bwaite besiele, ‘Mana tupwana kwapepei yaso muli mena silalaoma kaiweli mesabana sigitai kan bwaitete yaeyawa dekawa bwagabwaga ule mena.’ ” ³³ Kabo Mosese iwalo Eloni koina iba, “Mana komwa eit (8) kuleguli yo kutauli gulewabwasi kalona mena kabo kupei Yeoba manna mena yaso mulimuliyali kaiweli.” ³⁴ Eloni manane itauli kelabilabin kamwasana kana dedewaga kalona mena besiele Yeoba ana walo Mosese koina.* ³⁵ Isileli mana koina sikekan bolime poti dekawa bwagabwaga ule mena kanasiga siyawatagili yanuwa Kenani. ³⁶ Ibeliu ali kaba liyeliye beyabeyana esana ‘oma’. Bwaimwana kana lalaki komwa eit (8).

17

Waila ididi-yawatagilima veku mena

¹ Boda Isileli meuloina Sini silogabaen, silolo-kaikaiyawasi kanasiga tem Yeoba iwaloyoi kabo silau. Sigogo Lepidima, na nige kali waila. ² Kabo Mosese sikuwali yo siwaloba, “Waila kuyeyama kanuma.” Mosese iwaloba, “Gubesi kwasamasamalului yau? Tawae kaiwena Yeoba kwatonatonan?” ³ Na tomo waila galogaloli simagu molosi kabo Mosese siyokoian siba, “Tawae kaiwena ukwalaimai kayawatagilima Itipita koina? Kani mekamakavao natumayao yo ama ebaebai kaboita galomagu kaiwena.” ⁴ Kabo Mosese ikawanoi samasamalulu Yeoba koina iwaloba, “Kani gubesi yagu pagapagan? Masa kikiunamo tomo bwaite veku mena siunuiyau.” ⁵ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Mekamkavao Isileli ali tautaubalao tupwali kuyoganli kwabaguna Sainai koina. Na am ginaginawa tauna kona waila Naile koina kusapisapiwa kulokalai yoi. ⁶ Kani yatolo manim mena veku yabo pwatana mena koya Sainai* koina. Vekune kusapi kabo waila kani ididi-yawatagilima na tomo sinuma.” Yo ginauli meuloina Yeoba iwalowen koina Mosese iginauli besiele Isileli ali tautaubalao manli mena sigitai ginauli kaba nuwapwanopwano kaiwena waila ididi-yawatagilima veku mena. Kabo muli mena tomo meuloili silaoma na wailane

* 16:34 Wagitai Ibeliu 9:4 * 17:6 Sainai esana labuina Olebi

koina sinuma. ⁷ Yanuwa esana sipei ‘Masa yo Meliba’ kaiwena Isileli sikuwakuwali yo Yeoba sitonan yo sinelineliyan siwaloba, “Yeoba mekalakava o nigele?”

Isileli mekalikavao Amaleki sikaleya

⁸ Boda Amaleki silaoma na yakato Isileli mekalikavao sikaleya Lepidima koina. ⁹ Kabo Mosese iwalo kana tosagu Yosuwu koina iba, “Tatao tupwali ugite-sipwaili na bwaliga kuyoganli mekamkavao kwalau Amaleki mekamikavao wakaleya. Na yau kani yatoloya koya mena yo Yeoba Yaubada ana ginagina yakabi-kalatan nimagu mena.” ¹⁰ Mwa Yosuwu iginauli besiele Mosese ana walo kabu me ana tokaleyayao silau mekalikavao Amaleki sikaleya. Mosese mekanakavao Eloni yo Uli sisae koya mena. ¹¹ Saugana tem Mosese nimana ikeleisinan Isileli sikaiwe na saugana tem nimana sisawosawowoli yo ipei-yataluli silolobine bwaimwa koina Amaleki sikaiwe. ¹² Mwa Mosese nimana sisawosawowoli kabu veku sikalaiyama koina imiyasio na Eloni yo Uli sitotolo salina mena nimana sikeleisinagili yo sikabi-kalakatagili kanasiga dabwelo isugu. ¹³ Kabo Yosuwu me ana tokaleyayao Amaleki tokaleyayao kaleya kelepana koina siunuyamateli. ¹⁴ Yo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Amaleki tokaleyayaowa kwaunuyamateliwa edeededena kulele-yatalu ami kaba nuwatu-kalatan na kuwalowen Yosuwu koina na ibenalan. Kaiwena yau naga Amaleki kani yaemwawasi-yawasosili, nige tupwa yabu kani imimiya yanuwu yaulina mena.” ¹⁵ Mwa Mosese veku italin-isae yo ebaebai ipwaoliyan Yeoba koina kabu kaba pwaoline esana ipei, “Yeoba kagu tobaguna.” ¹⁶ Iwaloba, “Yeoba iya tobagunayagila. Yaso yo yaso Yeoba mekanakavao Amaleki kani sikaleya.”

18

Yetolo Mosese iboeyan

¹ Na Mosese bwasiyana esana Yetolo. Iya Midiya ali kokotomo kana topwaoli kana tobaguna, wasa ibenalan ginauli meuloina Yaubada iginaulili ana tomoyao Isileli yo Mosese kaiweli saugana siyawatagilima Itipita koina. ²⁻⁴ Saugana Mosese mewainena Sipola yo natuliyao simiyamiya Itipita koina kabu Mosese iyawasali sipileyoi tamana Yetolo yanuwu Midiya koina na igite-kalatagili. Mosese natuna bagubagunana esana ipei Gelisoma kaiwena saugana ikabi Mosese iwaloba, “Yanuwa wenala mena yamiya-taumana.” Natuna labuina esana ipei Eliesa kaiwena ana kabi koina Mosese iwaloba, “Tamagu ana Yaubada isaguiyau kabu Itipita ali kin nige iunuiyau.” ⁵ Yo Yetolo mekanakava Mosese wainena yo natunao labui silaoma Mosese koina dekawa bwagabwaga ule mena saugana sigogo Sainai koya yakayakasisina koina. ⁶ Wasa iyawasa-bagunayanako Mosese koina iwaloba, “Yau, bwasiyam mekaukavao wainem yo natumwao labui kalalaowa.”

⁷ Kabu Mosese itolo ilau yo me bwasiyana sielobelobe kabu ipwalou koina yo inisoi. Siyesapwasapwali-yagili kabu silusae Mosese ana kaba miya mena. ⁸ Mosese iwalo-masala Yetolo koina ginauli meuloina tawae Yeoba iginauli kin mekanakavao Itipita tomonliyo kolili kabu Isileli ileboili. Iwalo-masala yoi polowe bwainene silobai kamwasa mena yo Yeoba gubesi ana sagusaguili. ⁹ Kabu Yetolo wasa meuloina ibenalan mwa me ana yaliyaya. ¹⁰ Iwaloba, “Yeoba tatobalan kaiwena ileboimiu kin yo Itipita tomonliyo kolili. Yeoba tatobalan kaiwena ana tomoyao ileboimiu ami kamkamna koina. ¹¹ Kabu bwaite sauga yakatai yakato Yeoba yaubadao meuloili ilalaki-gabaegili kaiwena saugana Itipita me ali nuwasaesae komiu Isileli siyakamkamnamiu kabu Yeoba ileboimiu.” ¹² Mwa Yetolo ebaebai tupwali ikalailima ana mulolo Yaubada koina, sigabuli kabu Eloni yo Isileli ali tautaubalao meuloili silogogoma mekalikava Yetolo kan yakayakasisina sikekan Yeoba kana nuwatu-kalatan kaiwena.

Toyatala sigite-sipwaili

¹³ Yanuwa ilayan kabo Mosese tomo iyatalayagili malala mena kanasiga iboniyai. ¹⁴ Saugana Yetolo Mosese ana paisowa meuloina igitai ineliyan, “Tawae kaiwena ginauli meuloina bwaitete uginaginauli tomo kaiweli? Tomo sibaibaiwa simiyamiya malala mena kanasiga iboniyai sisanasana yatala kaiwena na kowa kubomamo ali yatala kupaipaisowai.” ¹⁵ Mosese bwasiyana ana walo iyamaisa iwaloba, “Yaginauli besiele kaiwena tomo silalaoma koliyau nuwanuwali sikatai Yaubada ana nuwatu. ¹⁶ Saugana tem tomo labui sigamwapakiki silaoma koliyau yayatala-yagili kabo Yaubada kainana yo ana lolina yawalo-masalan kolili.”

¹⁷ Kabo Yetolo iwaloba, “Kamwasa bwaimwa uginauline nige inanamwanamwasosi. ¹⁸ Kubomamo kuyakamkamnao, tabe tomo besiele sikamkamna. Ipolowesosi, kubomamo nige sowasowam. ¹⁹ Kainagu kubenalan yawalo-yasanapuwo na Yaubada iwalo-muloloiwo. Inamwanamwaele tem kutolo Yeoba manna mena tomo ali todeededede yo ali gamwapakiki kulawan koina. ²⁰ Yo tabe inamwanamwa tem Yaubada ana lolina kuyakenayagili yo kuyakataili miyamiya namwanamwana kaiwena na siginauli besiele. ²¹ Na iyamo nuwanuwagu tomo tokatai tupwali ugite-sipwaili siya Yaubada simatausan, yo sowasowana ala meli tapei kolili yakato tabu lolina naenaena siginauli mane kaiwena. Ugite-sipwaili kabo kupeili tomo kali tobaguna, tomo tausan kali tobaguna, tomo andeledi kaigeda kali tobaguna, tomo pipti kali tobaguna yo tomo sanaulu kali tobaguna. ²² Mwa sowasowali yatala paisowana siginauli sauga meuloina. Tem polowe lalakina silobai sikalaiyama koliwo, na tem imalamalae sibomamo siyadudulai. Tem siginauli besiele imalamalae koliwo kaiwena kowa me kam tosagu polowene kwayakasa yo kwayauyan kolimiu. ²³ Yaubada ana walo bwaine, tem uginauli besiele, kani nige kamnam inanae. Tabe tomo bwaite meuloili kani sivivila ali kaba miya mena yo gamwapakiki imwawasi.” ²⁴ Kabo Mosese bwasiyana kainana ibenalan. ²⁵ Tomo lolina kana tokatai igite-sipwaili Isileli luwali mena kabo ipeili tomo tausan kali tobaguna, tomo andeledi kali tobaguna, tomo pipti kali tobaguna yo tomo sanaulu kali tobaguna. ²⁶ Mwa kamwasane bwaite koina tomo siyatalayagili sauga meuloina. Polowe lalakili silawagili Mosese koina, na tem imalamalae sibomamo siyadudulai. ²⁷ Yetolo nuwanuwana ivivila ana yanuwa mena kabo Mosese ikabitui, ilogabaen yo ilau.

19*Isileli siya Yeoba ana tomoyao*

¹⁻² Isileli Itipita silogabaen kabo waikena yaiyona mulina mena siyawatagili silaoma yanuwa Lepidima koina bwaimwa dekawa bwagabwaga ule mena Sainai papalina mena, kabo Sainai ulena mena silusae. Muli mena sigogo koya Sainai yaulina mena. ³⁻⁴ Yo Mosese ikawasae koya mena Yaubada koina. Yeoba iyogayoga Mosese koina koya mena iwaloba, “Kuwalu Isileli, Yakobo tubunao kolili, kuba, ‘Wagitaiyako tawae yau Yeoba yaginauli Itipita kolili yo yakalaimiu koliyau besiele magesubu natunao ikalakalaili pepena mena. ⁵ Tem kainagu kwabenalan yo yagu kelabilabin kamwasana wagite-kalatan, komiu yagu tomoyao. Yau yanuwa yaulina meuloina kana toyamayale, na komiu yagu gitesipwa tomonliyao. ⁶ Kabo tem waginauli besiele komiu boda yakayakasisina yau yaboma koliyau yo yagu paisowa yakayakasisina kani waginauli.’ Mosese, nuwanuwagu walone bwaite kuwalowen Isileli kolili.”

⁷ Kabo Mosese ilobima, tomo kali tobagunao iyoga-gogonagili yo ginauli meuloina Yeoba iwalowen koina iyawasa kolili. ⁸ Mwa tomo meuloili Mosese kainana siyamaisa siba, “O, ginauli meuloina Yeoba iwalowen kani kaginauli.” Kabo tomo ali talamne Mosese iwalo-masalan Yeoba koina. ⁹ Kabo Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Kani yalaowa yaloyaloi balubaluna koina, kabo tomo Isileli meuloili kainagu

sibenabenalan na kowa te yau taedeedede na mesabana simeli-yagiwo yo simuliya koliwo sauga meuloina.”

Isileli sikatai namwanamwai Yeoba iya tokaiwe yo tonamwanamwasosi

¹⁰⁻¹¹ Yeoba iwalo Mosese koina iba, “Kulau tomo kolili yo kuwalo kaliyate kabona yo bwaliga yoli sikatububu-nagili yo siyakasisi-yagili tapwalolo kaiwena, kali kwama sideulili na sikatububu-nagili bolawa kaiwena. Bolawa yau Yeoba yagu kaba miya yalogabaen yo yalobiwa koya Sainai koina tomo meuloili manli mena. ¹² Sigasiga uginauli koya yaina mena tabu tomo siutu-likwai. Kuwalolau kolili tabu sisasae koya mena o tabu silalau salina mena. Tem tomo yabo iututonan kani sikoyamate, ¹³ kabo kaba boita labuimo, veku yo wamali kolili, na tabu toutulikwa yabo nima gaibuli mena siunui. Tomo yo ebaebai kali lolina kaigeda bwaite, tem lolina silikwai kani siboita. Na tem saugana bwagigi ivalam kainana imamalawe tomo silaoma yo sisae koya mena.” ¹⁴ Kabo Mosese isaluluma koya mena yo iwalo tomo kali kwama sideulili na sikatububu tapwalolo kaiwena. ¹⁵ Yo Mosese iwalo kolili iba, “Wakatububu bolawa kaiwena, tabu yomiu kwatatalamwagili sinesineo kolili.”

¹⁶ Kaliyate yaiyonana koina malala mena ipigabu yo itutu, yaloyaloi balubaluna iyawatagili koya mena yo bwagigi kainana lalakina sibenalan kabo tomo meuloili ali kaba miya mena simatausi yo sitabutabubu. ¹⁷ Kabo Mosese ibagunayagili siyawatagilima ali kaba miya mena yakato tem Yaubada sigitai mwa sitolo koya yaina mena. ¹⁸ Bogau koya Sainai ipwaiki kaiwena Yeoba ilobi koya pwatana mena mayau bogauna luwana mena. Bogau lalakina isae besiele mayau lalakina sipei bogauna. Kabo koya imwasali yo tomo meuloili simatausi sitabutabubu. ¹⁹ Bwagigi kainana ilalakisi. Mosese iyoga-sae kabo Yaubada kainana iyamaisa tutu koina.

²⁰ Yo Yeoba ilobi koya Sainai pwatana mena yo iyoga Mosese koina na tem yakato ikawasae koya pwatana mena. Mwa Mosese ikawasae. ²¹ Yeoba iwalo koina iba, “Kulobi naga tomo ukwausili tabu sigasiga sililikwai yo yakato sisaema. Tem siginauli besiele yo sigitaiyau kani sibaibaiwa siboita. ²² Besiele tabe tapwalolo kana tobagunao tem silaoma saligu mena siyakasisi-yagili ali nae sinuwa-gabaegili. Na tem nigele kani maisali yaolena siboita.” ²³ Mosese iwalo Yeoba koina iba, “Nige sowana tomo sisae kaiwena kowa kuwaloko yakato koya siyakasisi-yan yo sigasiga siginauli-takikilan kaiwem.” ²⁴ Kabo Yeoba iwaloba, “Kulau Eloni kuyogan mekamkava kwasaema. Na tapwalolo kana tobagunao yo tomo meuloili tabu sigasiga sililikwai sisasaema koliyau kisi maisana silobai.” ²⁵ Kabo Mosese ilobi yo Yeoba kainana iwalowen tomo kolili.

20

Loina Sanaulu

¹ Yaubada iwalo bwaite besiele iba, ² “Yau Yeoba ami Yaubada yakalaimiu kwayawatagilima Itipita ali lolina panpanna koina. ³ Tabu yaubada yabo koina kwatatapwalolo, yau yabomamo. ⁴ Tabu kokotomo yabo kwabomamo wagiginauli kaiwemiu, nuwana tem bulibuli mena ginauli yabo makamakayauna o tem yanuwa yaulina mena yabo makamakayauna, o tem kalita mena ginauli yabo makamakayauna. ⁵ Tabu kwapwapwalou kokotomo yabo koina yo tabu kwapapaisowa koina, kaiwena yau Yeoba ami Yaubada nige yatatalam tem yaiya ikalomagigilagau kani maisana yaolena kagu tokalomagigiliwone kolili. Maisane bwaite kani ilopanaisi natuliyao yo tubuliyao yo tubuliyao natuliyao kolili. ⁶ Na siya simulolo koliyau yo yagu lolina simuliya yamulolo yaso yo yaso kolili nige ana kaba mwawasi. ⁷ Tabu yau Yeoba ami Yaubada esagune wakakatai-bwagabwagai kaiwena tem yabo esagune ikatai-bwagabwagai kani yayamaisa koina. ⁸ Kaliyate sabati kwanuwatu-kalatan

yo kwayakasisi-yan Yaubada kaiwena. ⁹ Ami paisowa waginaulili kaliyate sikisi kolili, ¹⁰ na kaliyate sebenna koina bwaimwa kaliyate kaba kaiyawasi yakayakasisina koliyau. Kaliyatenane koina kisi yabo ipaisowa tem kowa o natumwao o am topaisowa o am ebaebai o tem taumanao siya simiyamiya am dedei mena. ¹¹ Kaiwena yau Yeoba yanuwa yaulina yo bulibuli yo ginauli meuloili yayamayaleli kaliyate sikisi kaloli mena, na kaliyate sebenna koina yakaiyawasi. Iya kaiwena mwa kaliyate sabati yawalo-muloloi yo yayakasisi-yan. ¹² Tamam yo sinam kuyakasisi-yagili na mesabana am sauga imamalawe yanuwane yaeyawane koliwo koina. ¹³ Tabu tomo kuunuyamate. ¹⁴ Tabu ugwanawali. ¹⁵ Tabu ukewali. ¹⁶ Tabu kuyakewamwakomwakota kamkavao kolili. ¹⁷ Tabu kamkava ana nume manim igagadosisiyan, wainena yo ana topaisowa yo ana bulumakau yo ana donki yo ana gogo meuloina tabu ugwagadosisi-yan.”

Tomo ali matausi

¹⁸ Saugana tomo tutu yo bwagigi kainana sibenalan yo pigabu yo koya mena bogau sigitai, kabo sitabubu yo simatausi yo sitolo-suwala kali mwayaga iyai. ¹⁹ Kabo siwalolau Mosese koina siba, “Kowamo tem kuedeede kolimai kani kabenalan, na kamatausisosi tem Yaubada iedeede kolimai kisi kaboita.” ²⁰ Mosese kainali iyamaisa iwaloba, “Tabu kwamamatausi, Yaubada ilaomako salimiu mena kaiwena nuwanuwana itonagimiu kabo kwamatausan na tabu kwalolopwano.” ²¹ Na tomo iyaele kali mwayaga iyai dedei yabo mena sitotolo yo Mosese ibomamo ilau yaloyaloi dubadubana yo balubaluna salina mena bwaine Yaubada imiyamiya koina.

Yosuwa

Walo bagubagunana

Buki bwaitete Yosuwa iwalowalo-masala tomo Isileli ali lusae yanuwa Kenani koina ali tobaguna Yosuwa ana sauga mena. Yosuwa iya Mosese miyalaena. Nuwatu lalakili buki kalona mena bwaite besiele. Sine yabo esana Leyabi tolobubu labui isaguili, waila Yolidan silopanaisi yo tomo Isileli sitakitakikili kanasiga yanuwa Yeliko kana gana itata-gwaligwali kabo muli mena silusae.

Buki Yosuwa meuloina nige kabubui woli bwaimwanamo peina 1 kanasiga peina 6.

Yeoba ana walo kaiwe Yosuwa koina

¹ Yeoba ana topaisowa esana Mosese, yo kana tosagu Yosuwa, iya Nani natuna. Mosese ana boita mulina mena, kabo Yeoba iwalo Yosuwa koina iba, ² “Yagu topaisowa Mosese iya iboitako. Kabo sauga bwaite kowa mekamkavao Isileli meuloili wakatububu, waila Yolidan kwalopanaisi yo kwalau dedei yaeyawane kolimiu koina. ³ Toisabo dedei koina kwalau bwaimwana yatalamwan kolimiu, besiele yagu waloyameli Mosese koina. ⁴ Bwatano meuloina yaeyawa kolimiu iyatubu balabala gaibu mena yo ilobi tete kaluwabu mena kanasiga Lebanon koyanao kolili tabe ami bwatano isae waila lalakina Yupeleitisi koina yo ipileyoima Iti ali dedei meuloina yo ilobi ilau kanasiga kalita Mediteleiniya koina. ⁵ Nige tomo yabo sowasowana ikaiwe-gabaegiwo yawasim meuloina koina. Kani yasaguiwo besiele tauna kona Mosese yasasaguine. Nige sowana yalogabaegiwo kaiwena sauga meuloina yau mekaukava kowa.”

⁶ Yeoba iwaloyoi Yosuwa koina iba, “Ukwaiwe yo ukwatepatu kaiwena kowa kani boda bwaite kubaguna-yagili yo kwalau yanuwane koina kwamiya yanuwa bwaite yawalo-yameliyako tubumiyao kolili. ⁷ Bwaite sauga ukwaiwe yo katem ipatu ugite-kalatagiwo yo lina bwaite kumuliya Mosese iyeyawa ukwataili, tabu dagelam kuwowolena lina kolili kabo yasaguiwo na tem tawae uginauli inamwanamwa. ⁸ Kunuwatu-kalatan lina kana buki kuyasili-kalatan. Kaliyate yo boniyai am kaba nuwanuwatu na ugite-kalatagiwo yo lina meuloina bwaite silele-yatalu ukwataili. Tem tawae yabo kupaisowai kani inamwanamwasosi. ⁹ Yawaloko koliwo ukwaiwe yo ukwatepatu. Tabu matausi yo tabu katewakaka kaiwena tem toisabo dedei koina kulau, yau Yeoba am Yaubada mekamkava.”

Yosuwa ana walo boda Luben, Gada yo Manase kolili

¹⁰ Yosuwa iwalo susu kaigeda kaigeda ali tobagunao kolili iba, ¹¹ “Kwalau tomo ali kaba miya mena ali wasa kwaolegili kwawaloba, ‘Ami gogo yo kami wakatububu-nagili kaiwena kaliyate labuimo simiyamiya, na yaiyonana koina kabo talau, waila Yolidan talopanaisi yo talau dedei bwaine iya Yeoba ala Yaubada kani iyeyama ala yanuwa.’ ” ¹² Kabo iwaloyoi susu Luben, susu Gada yo susu Manase tupwaliyao kolili iwaloba, ¹³ “Kwanuwatu-kalatan Yeoba ana topaisowa Mosese ana walo kolimiu iwaloba, ‘Yeoba ami Yaubada bwatano bwaite waila Yolidan dedei pwata yo ilau waila Yupeleitisi koina italamwan ami yanuwa yo ami kaba kaiyawasi.’ ¹⁴ Wainemiyao yo natumiyao yo ami yakayakan kwalogabaegili, siya simiyamiya ami yanuwa mena na komiu tokaleya meuloimiu ami gogo kaleya wakatububu-nagili kabo kwabaguna-yagimai yo waila Yolidan talopanaisi. Kwasaguimai kaiwena kai kamikavao. ¹⁵ Kwabaguna-yagimai kanasiga kayawatagili na kamiya-namwanamwa besiele Yeoba iginauliyako kolimiu kabo ama yanuwa yawasosi kakalai, bwaite Yeoba

iwaloymeli kolimai. Kabo muli mena kwapileyoi ami yanuwane bwaine koina Yeoba ana topaisowa Mosese iyeyawa kolimiu waila Yolidan papali isaesae koina.”

¹⁶ Mwa Yosua kainana siyamaisa siba, “Tem tawae kama lolina kuwalowenako kolimai kani kaginauli. Besiele tem toisabo dedei koina kuyawasamai kalau. ¹⁷ Tem Yeoba ala Yaubada imiya koliwo besiele beyabeyana Mosese mekanakava na tawae am walo kolimai kani kaginauli besiele beyabeyana Mosese ana walo kabenalan. ¹⁸ Yaiya tem nige iyayakasisi-yagiwo yo nige am walo ibebenalan, kani kaunuyamate. Mwa koina ukwaiwe yo ukwatepatu.”

2

Leyabi tolobubu labui isaguili

¹ Yanuwa Sitim koina Yosua, Nani natuna, tolobubu labui iyawasa-wadamli iwaloba, “Kwalau dedei Kenani kwalobubunan yo yanuwa Yeliko wagite-namwanamwai.” Tolobubu labuine simuliya besiele Yosua ana walo. Saugana Yeliko silusae boniyai mena siyawatagili sine ganaganawalina esana Leyabi ana nume mena simiya. ² Tomo tupwali Yeliko kana kin ana wasa siwolena siba, “Boniyai mena Isileli tomo labui silaoma silusae yo yanuwa sabi lobubunanna.” ³ Kabo kin ana tosagenawasa iyawasali silau Leyabi koina siba, “Tomo tupwali silaoma silusae am nume mena kuwalo siyawatagili na kakabi-kalatagili, kaiwena silaoma yanuwa kalona sabi lobubunanna.”

⁴⁻⁶ Na Leyabi tolobubu labui ikalailiko silau nume kewana mena yo iwadamli imo palakes yaulina mena, palakes imo gwauna itakikili ana nume pwatana mena. Kabo iwalo kin ana tosagenawasa kolili iba, “Tomo silaoma yagu nume mena, yau nige yakakataili toweya silaomaya. Saugana yanuwa kana gamwa sikausi yo dabwelo isusugu bwaimwa koina tolobubune siyawatagili. Nige yakakatai toweya silau, na tem kwalomwayamwayau mulili mena kani wakabi-kalatagili.” ⁷ Kabo kin ana tosagenawasa sisagena-yawatagili, kabu yanuwa kana gamwa sikausi yo tolobubu siloyaili, silau kali siga waila Yolidan kaba gayo-panaisi koina.

⁸ Boniyainane koina kikiunamo tolobubu sikeno kabu Leyabi ilau imwalisae isae nume kewana mena. ⁹ Iwalo kolili iba, “Yakatai Yeoba dedei bwaite kani iyeyawa kolimiu yo tomo meuloimai yanuwa bwaite koina kamatausi lalakina kaiwemiu. ¹⁰ Wasamiu kabenalan saugana kwayawatagili Itipita koina Yeoba Kalita Balabal-agiyana isapiyaguma ilabwalabwa manimiu mena yo kwalopanaisi. Kabenalan yoi Siyon yo Ogi, Amoli ali kin labui kwaunuili Yolidan dedei pwata mena. ¹¹ Saugana wasamiu kabenalan kamatausi lalakina yo ama kaiwe meuloina imwawasi, kaiwena kakatai Yeoba bulibuli yo yanuwa yaulina kali Yaubada. ¹² Nuwanuwagu wakawalulu Yeoba esana mena, saugana tem Yeliko wakalai yagu susu meuloili kwasaguili besiele yagu sagusaguimiu. ¹³ Kilakilala yabo kwawalowen kabu yakatai yawasosi na yau mekaukavao tamagu yo sinagu, duguwao yo kaukavao, menatuliyao tabu kwauunuyamatemai na kwaleboimai.” ¹⁴ Tolobubu Leyabi kainana siyamaisa siba, “Kakawalulu koliwo, tem kwaboita naga Yeoba yomai labui iunuyamatemai. Tem nige tomo yabo ana wasa kuwowolena tawae kaginauli, kabu saugana tem Yeoba dedei bwaite iyeyama kolimai kani kasaguimiu yo kaleboimiu.”

¹⁵ Yeliko kana gana veku mena sipaisowai, na Leyabi ana nume iyaele imiyamiya gana kalona mena. Kabu maina yabo ikalai tolobubu labui iyadalolo-yataluli ana tomlape mena. ¹⁶ Iwalo kolili iwaloba, “Kwalau koya mena, kisi kin ana toloya silobaimiu. Wakeno-wadam kaliyate yaiyona, kanasiga toloyaimiune sipileyoi kabu ami kamwasa mena kwalau.”

¹⁷ Kabu siya siwalo Leyabi koina siwaloba, “Waloyameline kuwalo kaginauli koliwo kani nige kasosoke. ¹⁸ Na kowa kunuwatu-kalatan saugana tem kapileyoima am

dedei mena losalosa balabalagiyana bwaite kaeyawa kupan tomlape mena iya koina am kaba yadalolo-yatalumaiwa koina, na tamam yo sinam, dumwao yo totoumwao meuloili kuyoganli silaoma mekamkavao kwamiya am nume mena. ¹⁹ Tem yabo iyawatagili ganamuli mena kani kaunui ana lopwano maisana iboma ilobai, polowene kani nige ilalaoma kolimai. Na tem yabo am numene kalona mena nae ilobai, maisana kalobai. ²⁰ Tem kuwalo-masalagimai, na ama waloyameli koliwo kani nige kagiginauli.” ²¹ Leyabi italam mwa iyawasali silau, kabo iya losalosa balabalagiyana ikalai ipan tomlapene koina.

²² Tolobubu silau sisae koya mena yo sikeno-wadam. Kin ana tosagenawasa kaliyate yaiyona tolobubu siloyaloyaili yanuwa dedeiliyao meuloili kolili, na nige silolobaili mwa sipileyoima Yeliko. ²³ Na tolobubu labuine silobima koya mena waila Yolidan silopanaisi yo sipileyoi Yosuwa koina. Ginauli meuloina sigitai yo tawae iyawatagili kolili siwalo-masalan koina, ²⁴ yo tabe siwaloba, “Kakatai yawasosi Yeoba yanuwa meuloina iyeyama kolila. Tomo meuloili simatausi yawasosi kaiwela.”

3

Tomo Isileli waila Yolidan silopanaisi

¹ Malala kikiuna koina, Yosuwa mekanakavao tomo Isileli meuloili sitolo Sitim silogabaen, kabo silau waila Yolidan koina sigogo sisanasana lopanaisi kaiwena. ² Kaliyate yaiyona koina, kabo tobaguna silotakikili ali kaba gogone koina. ³ Yo siwalo tomo kolili siwaloba, “Saugana tem topwaoli siya Libai ana boda wagitaili Yeoba ala Yaubada ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikewai, ami kaba miya kwalogabaegili na kwamuliya. ⁴ Kabo kamwasa siyakena-yagimiu kaiwena nige sauga yabo kwalalaoma bwaite dedeinane koina. Tabu kwalalau kelabilabin kamwasana kana dedewaga salina mena kami mwayaga iyai tupwana besiele kilomita kaigeda.”

⁵ Kabo Yosuwa iwalo tomo kolili iwaloba, “Kwaeyakayakasisi-yagimiu, kaiwena bwaliga Yeoba ginauli kaba nuwapwanopwano kani ipaisowai luwaluwalila mena.”

⁶ Yosuwa tabe iwalo topwaoli kolili iwaloba, “Kelabilabin kamwasana kana dedewaga wakalai kwabaguna tomo manli mena.” Kabo sipaisowa besiele Yosuwa ana walo.

⁷ Yeoba iwalolau Yosuwa koina iwaloba, “Kaliyate kabona esam yapei-seyani boda Isileli manli mena na sikatai yau mekaukava kowa, besiele baguna yau mekaukava Mosese. ⁸ Kuwalo topwaoli siya kelabilabin kamwasana kana dedewaga kana tokewa kolili kuba, ‘Saugana tem kwayawatagili waila Yolidan dedeina mena kwalau kwatolo waila kalona mena.’ ”

⁹ Kabo Yosuwa iwalo tomo Isileli kolili iwaloba, “Kwalaoma bwaite koina Yeoba ala Yaubada ana walo yayawasa tabenalan. ¹⁰⁻¹³ Ginauline bwaite wagitai, yanuwa yaulina kana Guyau ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga kani ibaguna-yagimiu ilau waila Yolidan koina. Kabo saugana siya topwaoli dedewaga sikewai sigayolobi Yolidan koina, kabo waila bwaite ididi-lobima kewa mena kani iguma na idogadoga ana kaba miya kaigedamo. Yo wakatai yakato Yaubada yawasina miyamiya yaina iya mekalakava yo kabo Kenani, Iti, Ivi, Pelisi, Gegasi, Amoli yo Yebusi tanuwagaliyao itawoili kaiwemiu.”

¹⁴⁻¹⁵ Sepasepa kana sauga kabo yanuwa ilogalewa yo yalubwasi ididi waila Yolidan koina. Saugana Isileli ali kaba gogo silogabaen silau Yolidan yakato silopanaisi, kabo topwaoli dedewaga sikalai sikewai yo sibaguna tomo manli mena. Na saugana topwaoli kaeli sipei waila kalona mena, ¹⁶ kabo waila bwaite ana kaba didi-lobima kewa mena iguma. Waila idogadoga dedei yabo kana mwayaga imamalawe kolili, yanuwa esana Adama, yanuwa Saletan salina mena. Wailane ilobi ilau kalita yabo

esana sipei Kalita Boiboitana koina.* Waila iguma kepacepa kabo tomo sowasowali silopanaisi Yeliko salina mena. ¹⁷ Saugana Isileli silolopanaisi yo topwaoli siya Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikewai sitolo-dudulai bwatano labwalabwana koina Yolidan luwaluwalina mena kanasiga tomo meuloili silopanaisi woli.

4

Yosuwa veku igwauili Isileli ali kaba nuwatu-kalatan

¹ Isileli waila Yolidan silopanaisiko kabo Yeoba iwalo Yosuwa koina iwaloba, ² “Tatao yoli tuwelo wagite-sipwaili Isileli ana susu kaigeda kaigeda luwali mena. ³ Yo kuwalo kolili veku tuwelo sikalailima Yolidan luwaluwalina mena toweya koina topwaoline sitotolo koina sikewaili silau sipeili yanuwa bwaite kani lolau koina wagogo.”

⁴ Kabo Yosuwa tatao yoli tuwelo siya igite-sipwailiko iyoga-gogonagili, ⁵ yo iba, “Wakaisulu waila Yolidan Yeoba ala Yaubada ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga manna mena kabo veku kaigeda kaigeda wakalaili wakewaili leyaileyamiu mena, kali baibaiwa tuwelo besiele Isileli susu kala baibaiwa. ⁶ Veku bwaite ala kaba nuwatu-kalatan tawae Yeoba iginauli kolila. Bwaliga tem natumiyao sineli kolimiu siba, ‘Veku bwaite kali katai gubesi?’ ⁷ Kabo kwawaloba, ‘Beyabeyana waila Yolidan iguma saugana Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikewapanaisan. Veku bwaite boda Isileli yaso yo yaso ali kaba nuwatu-kalatan.’” ⁸⁻⁹ Kabo tataone siginauli besiele Yosuwa ana walo. Silau veku tuwelo sikalailiya waila Yolidan luwaluwalina mena kali baibaiwa besiele susu Isileli kali baibaiwa besiele Yeoba ana walo Yosuwa koina. Yo veku tuwelo sikalaili waila Yolidan luwaluwalina mena dedei bwaimwana topwaoli sitotolo vekune sikewai yo silau sipeili ali kaba gogone koina kabo Yosuwa veku igwauili. Veku bwaite siyaelemo sauga bwaite.

¹⁰⁻¹⁸ Yo tomo mwayamwayau mena silopanaisi yo topwaoli siya dedewaga sikewakewai sitotolo Yolidan luwaluwalina mena kanasiga ginauli bwaite Yeoba iwalowen Yosuwa koina meuloina Isileli siginauli woli, besiele beyabeyana Mosese ana walo Yosuwa koina. Yeoba iwalo Yosuwa koina iwaloba, “Kuwalo topwaoli siya kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikewakewai sigayosaema wailane koina.” Yo Yosuwa iwalolau topwaoli kolili iwaloba, “Wagayosaema.” Kabo topwaoli sigayosaema kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikewakewai yo Yolidan silogabaen. Saugana sigayosaema waila dedeina mena kabo waila idoga yoi, yalubwasi ididi yoi. Boda sisanasana saugana topwaoline silopanaisi yo silau kanasiga tomo Isileli sibaguna-yagili yoi. Tataomo tokaleya siya susu Luben, Gada yo susu Manase tupwaliyao mekalikavao sikatububu kaleya kaiwena yo silopanaisi tomo meuloili manli mena, besiele beyabeyana Mosese ana walo kolili. Kali baibaiwa poti tausan (40,000) silopanaisi silau Yeliko kwabuna mena kaleya kaiwena. Kaliyatenane koina tomo Isileli Yeoba ana paisowa yo ana kaiwe sigitai kabo Yosuwa siyakasisi-yan besiele beyabeyana Mosese siyakasisi-yan.

¹⁹ Bolime kana waikena bagubagunana kana kaliyate sanaulu koina* tomo Isileli Yolidan silopanaisi silau ali kaba gogowa yanuwa esana Giligali, iyaele Yeliko dedei pwatana mena. ²⁰ Veku tuwelo sikalailiya waila Yolidan kalona mena Yosuwa igwauili yanuwane koina. ²¹ Kabo iwaloba, “Na sauga ilalaoma tem natumiyao sineli-yagimiu siba, ‘Veku bwaite kali katai gubesi?’ ²² Kabo kwawalo kolili kwaba, ‘Waila Yolidan iguma yo bwatano leleyanna koina kalopanaisi.’ ²³ Kwawalo bwaite besiele kaiwena Yeoba ala Yaubada waila Yolidan isapiyaguma kaiwela kanasiga talopanaisi

* **3:16** Esana sipei Kalita Boiboitana kaiwena nige sowasowana ginauli yabo meyawasina imiyamiya kalona mena, kani iboita kaiwena kalitane ikaiwesosi * **4:19** Isileli ali kalenda uloina, ali waikena bagubagunana esana sipei Abib yo iyatubu Mati koina

besiele bagubagunana koina Kalita Balabalagiyana isapiyaguma kanasiga tubumiyao silopanaisi. ²⁴ Iginauli besiele kabo tomo meuloili yanuwa yaulina mena sikatai Yeoba iya Tokaiwe yo kabo komiu Yeoba ami Yaubada kwayakasisi-yan sauga meuloina.”

5

¹ Isileli kali tokalomagigili siya Amoli ali kin siya Yolidan salina mena dedei pae yo Kenani ali kin meuloili siya kalita Mediteleiniya papalina mena wasa sibenalan Yeoba waila Yolidan isapiyaguma kanasiga tomo Isileli meuloili silopanaisi woli. Kabo simatausi lalakina yo nige ali kaiwe ipapagan yakato mekalikavao Isileli sikaleya.

Tatao nigwenigwe mumugana sikalai Giligali koina

² Kabo Yeoba iwalo Yosuwa koina iwaloba, “Nabuka tupwali kwatutuli yo Isileli tatao meuloili yoli isuli kwapili kwatom-gabaegili.” ³ Mwa Yosuwa ipaisowai besiele Yeoba ana walo yo Isileli tatao meuloili yoli isuli kwapili sitom-gabaegili. Yo yanuwane esana sipei ‘kwapi kaba tomtomna’. ⁴⁻⁶ Yosuwa ana paisowa yaina bwaite besiele. Na saugana Isileli Itipita silogabaen tatao meuloili nigwenigwe sikalaiyako. Na ali lokeikeile ule mena bolime poti kalona mena melumeluwo siya sikabili nige yabo yona isuna kwapina sitotom yo tabe tatao siya kali bolime piptin (15) kanasiga pipti (50) saugana Itipita silogabaen bwaite sauga siboitako kaiwena siyauyaule. Kabo ali pwanoli maisana silobai besiele Yeoba ana walo kolili yakato Kenani, yanuwa masumasulina, kani nige sigigitai yanuwanane beyabeyana Yeoba iwaloyameli Isileli kolili. ⁷ Mwa natuliyao nige nigwenigwe sikakalai yo yaso waluwaluline bwaite Yosuwa iwalo yoli isuli kwapili sitom-gabaegili, kaiwena nige sigiginawli ule mena.

⁸ Tatao meuloili nigwenigwe imwawasi kabo simiyamiya ali kaba gogowa koina kanasiga ali kamkamna simwawasi. ⁹ Kabo Yeoba iwalo Yosuwa koina iwaloba, “Beyabeyana tubumiyao kamkamna lalakina silobai Itipita koina kaiwena Itipita me ali kaiwe siloina-yagili yo tubumiyao ali miya polopolowena. Kaliyate kabona mwalimwalinenawa imwawasi kaiwena yakele-gabaenako.” Yaina bwaite yanuwa esana sipei Giligali. Esa bwaite imiyayai kanasiga yo kanasiga.*

Mwalelikwa soina sipaisowai

¹⁰ Saugana Isileli siya siyaele Giligali bwaimwa Yeliko kwabuna mena kabo mwalelikwa soina kana nuwatu-kalatan sipaisowai waikena kana kaliyate potin (14) lolauna mena. ¹¹ Mwalelikwa soina imwawasi sikenon yanuwa ilayan kabo silau witi kanna sikibwa. Tupwali sikavaegaili yo tupwali pwalawa gaibumo siebweli na beledi sigabu.† ¹² Yo kaliyatenane koina siyatubu sikekan Kenani kanna koina. Yanuwa ilayanyoi kanwa mana imwawasi nige yaboyoi silolobai. Bwaine bolimene Kenani kanna koina sikekan.

Anelose yabo iyawatagili Yosuwa koina

¹³ Yosuwa iyaele Yeliko salina mena kabo manna ilau tomo yabo igitai ana kaleya kelepana ana kaba miya mena iniwisiyama nimana mena ikabikabi-kalatan na itotolo. Mwa Yosuwa ilau koina yo ineli iba, “Kowa kama tosagu yabo o kama tokaleya yabo?” ¹⁴ Tomone iba, “Nigele, yalaomane kaiwena yau Yeoba ana tokaleya kali tobaguna.” Kabo Yosuwa me ana yakasisi italu-pwaopwaom iwaloba, “Taubala, yau am topaisowa. Tawae nuwanuwam yaginauli?” ¹⁵ Mwa Yeoba ana tokaleya kali tobaguna iwalo Yosuwa koina iba, “Kaem kali suma ukwele-gabaegili, kaiwena bwatano bwaite koina kutotolone yakayakasisina.”‡ Kabo Yosuwa iginauli besiele tomone ana walo.

* 5:9 Walone Giligali kana benali kaina Ibeliu koina besiele ‘kelegabaen’ † 5:11 Nige yisti ‡ 5:15 Besiele Mosese. Wagitai Siyawatagili 3:5

6

Yeliko kana gana itata-gwaligwali

¹ Na yanuwa Yeliko sigana-takikilan yo kaba lusaena sikausi na tem sigite-kalatan namwanamwai tabu Isileli silulusae yo siyakasisi-yan kisi tomo yabo ilusae yo iyawatagili. ² Kabo Yeoba iwalo Yosuwa koina iwaloba, “Ugitai, kani Yeliko yapei nimam mena kin me ana tokaleyayao kaikaiweli meuloili. ³⁻⁴ Kaliyate kaigeda kaigeda mekaigeda am tokaleyayao meuloili yanuwa kwalotakikili kanasiga kaliyate sikisi simwawasi. Topwaoli yoli seben ugite-sipwaili siya kani sibaguna bwagigi kana toyui yo mulili mena kelabilabin kamwasana kana dedewaga kana tokewa. Kaliyate sebenna koina kani yanuwane kwalotakikili me seben. ⁵ Kuyanuwapei-bagunayagili yakato kaliyate sebenna koina ali takikili sebenna koina topwaoli kani bwagigi siyui-kalatan. Na sauganane koina tem bwagigi kainana kubenalan kuwalo tomo meuloili sitalawauwau kainali ilalaki kabo gana kani ibeku itata-gwaligwali. Kabo kuwalo tokaleya meuloili silodudulai silau silusae yanuwane kalona mena.”

Isileli Yeliko sisibayanae

⁶ Na Yosuwa, Nani natuna, topwaoli iyoga-gogonagili yo iyakasali bwaite besiele, “Komiu topwaoli yomiu seben ami bwagigi wakatububu-nagili kwabaguna na dagelamiu mena dedewaga kana tokewa.” ⁷ Imwawasi kabo iwalo tokaleyayao kolili iba, “Talau yanuwa talotakikili. Na tokaleya tupwali silau sibaguna.” ⁸⁻¹⁴ Kabo besiele Yosuwa ana walo, tokaleya tupwali sibaguna kabo bwagigi kana toyuiyui kabo dedewaga kana tokewa kabo tokaleya meuloili simuliya molosi. Na bwagigi kana toyuiyui ali bwagigi siyuiyuili ali lau koina. Na Yosuwa iwalo tomo kolili iba, “Tabu talawauwau, tabu kainamiu ilalaki yo tabu walo yabo kwawawalowen kanasiga kaliyatenane tem yawalo ee kabo kwatalawauwau yo kainamiu ilalaki.” Kabo kaliyate kaigeda kaigeda Yosuwa itolo malala kikiuna, topwaoli tupwali dedewaga sikalai yo topwaoli yoli seben ali bwagigi sikalaili yo mekalikavao tokaleyayao yanuwa silotakikili. Siginauli besiele bwaine kanasiga kaliyate sikisi. Ali takikili imwawasi sipileyoi ali kaba gogo mena sikaiyawasi.

¹⁵ Kaliyate sebenna koina malala kikiuna Isileli sitolo silau Yeliko silotakikilan meseben ali lotakikili besiele bwaite siginauli kaliyate sikisi kalona mena na kaliyate bwaite yanuwa silotakikilan meseben. ¹⁶ Ali lotakikili sebennane koina topwaoli bwagigi siyui-kalatan kabo Yosuwa iwalo tomo kolili iba, “Kwatalawauwau kaiwena Yeoba yanuwane kani iyeyama kolila. ¹⁷ Yeliko kana tomiya meuloili kalikavao yo ali yakayakan yo ali gogo meuloina tasibayanaeli kaiwena Yeoba ana walo besiele. Na Leyabi sine ganaganawalina kanakavao yo ana nume kana tomiya meuloili tabu yabo kwaunui kaiwena ala tolobubu isaguili yo iwadamli. ¹⁸ Na gogo bwaite Yeoba iwalo tasibayanaeli tabu yabo wakakalaili kisi kwaboma ami wenoweno waginauli na polowene ipanaisi meuloila kolila yo isibayanaela. ¹⁹ Gogo bwaite siginaulili siliba, gole, kopa yo aeyan tapei-suwalagili na tayakasisi-yagili Yeoba koina yo tapei-luseyagili gogo wasawasa kaba peili mena Yeoba ana nume kalona mena.”

²⁰ Ee saugana siya topwaoli bwagigi siyui-kalatan tomo sitalawauwau kainali ilalaki kabo Yeliko kana gana ibeku itata-gwaligwali, tokaleya meuloili silodudulai silau silusae Yeliko kalona mena yo sikalai. ²¹ Yanuwa sisibayanae yawasosi besiele Yeoba ana walo. Kali tokaleyayao kelepa koina tatao, sinesineo, gagagiliyao yo tautaubalao mekalikavao ali bulumakau, sipi yo donki sikoyamate-olili. ²² Kabo Yosuwa iwalo tolobubu labui kolili iwaloba, “Kwalau kwalusae Leyabi ana nume mena yo kanakavao ana bodao meuloili kwayoganli silaoma besiele ami waloyameli koina.” ²³ Mwa tolobubu siya tauna kona silau Yeliko silobubunan silau Leyabi kanakavao tamana, sinana, dunao yo ana bodao meuloili siyoga-gogonagili silawagili

sipeili Isileli ali kaba gogo salina mena. ²⁴ Kabo Isileli ali tokaleya Yeliko meuloina sigabu megogona. Na gogone siya siginaulili gole, siliba, kopa, yo aeyan koina sikelegogonagili gogo wasawasa kaba peili Yeoba ana nume mena.

²⁵ Na Yosuwa Leyabi yo ana bodao meuloili yawasili ileboili kaiwena tatao siya tauna kona iyawasali silau Yeliko silobubunan Leyabi isaguili yo iwadamli. Na Leyabi tubunao siyaele simiyamiya boda Isileli kalona mena kanasiga kabona. ²⁶ Sauganane koina Yosuwa iwalo kaiwe iwaloyameli Isileli kolili besiele, “Yaiya tem itonan yakato Yeliko ikabi yoi kani Yeoba ana munamunai ilobai. Yaiya tem gana kana wauwau isepa yakato yanuwa iganai kani natuna tobagubaguna iboita yo tabe tem iya gana kaba lusae iyatolo kani natuna tomulimuliya iboitayoi.” ²⁷ Yeoba mekanakava Yosuwa mwa Yosuwa wasana itakikili Kenani dedeina meuloina koina.

Ludi

Walo bagubagunana

Ludi edeededena iyawatagili toloinao bagubagunali ali sauga mena. Ludi iya Mowabe sinena na Yudiya tomona ikasolanan na saugana wainena ana sauga imwawasi kabo imulolo-panaisi lawana Naomi koina yo nuwanuwana lawana mekanakava silau Isileli dedeina yo tabe nuwanuwana Isileli ali Yaubada imeli koina.

Ana kaba mwawasi koina Ludi wainena waluwaluna ilobai lawana ana susu kalona mena. Bwaite iya kasolene koina ilaoma kanasiga kin Deibida iyawatagilima.

Elimileki me wainena yo natunao silau Mowabe

¹⁻² Sauga beyabeyana koina toloinao Isileli siloiloinayan kaiwena sauganane koina Isileli nige ali kin ipapagan. Guliyam lalakina silobai dedeinane bwaine koina, kabo tomo yabo esana Elimileki me wainena yo natunao tatao labui ali yanuwa Bedeliema Yudiya dedeina mena silogabaen na silau Mowabe dedeina mena simiyamiya. Wainena esana Naomi yo natunao esali Malona yo Kilion. Na Elimileki ana boda esana Epalati. ³⁻⁴ Kabo Elimileki ana sauga imwawasi, iboita. Mwa Naomi me natunao tatao labui sibomamo simiyamiya. Kabo muli mena Malona yo Kilion Mowabe sinesineoliyao sikasolanagili, yabo esana Opa yo yabo esana Ludi. Simiyamiya bwaine koina besiele bolime sanaulu, ⁵ kabo Malona yo Kilion ali sauga simwawasi, sibaita. Kabo sinali Naomi, nige wainena yo nige natunao sipapagan.

Naomi ana vivila Bedeliema mekanakava Ludi

⁶ Sauga yabo mena Naomi wasa ibenalan yakato Yeoba ana tomoyao isaguili kaiwena masuli lalakina silobai. Kabo Naomi me lawanao Opa yo Ludi sikatububu na silau Yudiya. ⁷ Ali yanuwa silogabaen yo silalau kamwasa mena Yudiya kaiwena. ⁸ Kabo Naomi iwalolau lawanao kolili iba, "Kwavivila, kwalau ami yanuwa mena totoumiyao kolili. Walo yawasosi wainemiyao kwamulolo kolili yo tabe kwamulolo koliyau, na nuwana Yeoba kani imulolo kolimiu besiele. ⁹ Inamwanamwa tem Yeoba isaguimiu na wakasoleyoi na ami kaba miya ipagan na kwamiya namwanamwa ami yanuwa mena."

Kabo muli mena lawanao isapwalili imuloloili yo mekanakavao sivalam. ¹⁰ Siwalo koina siba, "Nigele, mekamakava kowa talau am tomoyao kolili." ¹¹ Na Naomi iwalo lawanao kolili iba, "Lawaguwao kwavivila. Tawae kaiwena nuwanuwamiu muligu mena kwalaulau? Kwanuwatui yakato yau kani yakabiyoi na natuguwao wakasolanagili-yoi? ¹² Kwavivila ami yanuwa mena, yau iyaele yabeluko, nige sowasowagu yakasoleyoi. Tem yawaloba yakato kani boniyai bwaite yakasole yo natuguwao sipagan, ¹³ gubesi, kani sowasowamiu kwasanasana kanasiga silalaki kabo wakasolanagili? Nigele, nige sowana kwamiya kwasikwasiki kwamiyamiya. Yagu nuwanae ilalakisosi kabo muli mena komiu ami nuwanae kaiwena Yeoba iboma iyakamkamna-yau."

¹⁴ Mwa sivalam yoi, kabo Opa lawana isapwali yo mekanakava simulolo yo ivivila ana yanuwa mena, na Ludi lawana ikabi-kalatan, genuwana ilogabaen. ¹⁵ Kabo Naomi iwalo Ludi koina iwaloba, "Lawagu ugitai, Opa ivivila totounao yo ana yaubadao kolili. Kuvivila kulau mekamkava." ¹⁶ Na Ludi iba, "Tabu kuwalo yalologabaegiwo. Yalaowa mekaukava kowa. Toweya kulau yau tabe kani yalau, toweya koina kumiyamiya yau koina yamiyamiya, totoumwaone totouguwao yo tabe am Yaubada yagu Yaubada. ¹⁷ Toweya koina kuboita yau kani yaboita, yo bwaine kani sipuluyau. Tem ginauli yabo luwaluwalila mena ipei-suwalagila ee kabo Yeoba

ana kawa-gula ilaoma koliyau.” ¹⁸ Saugana Naomi igitai Ludi nuwanuwasosina ilau mekanakava mwa nige walo yaboyoi iwawalowen koina.

¹⁹ Silalau ee kanasiga siyawatagili Bedeliema. Saugana siyawatagili yanuwane koina kabo tomo simiyamiya yanuwane koina kateli sipitali siyaliyaya kaiwena Naomi sigitai, kabo sinesineo sibomamo sienelineli-yagili, siwaloba, “Yawasosi bwaine Naomi?” ²⁰ Kabo Naomi iwalolau kolili iba, “Tabu esagune kwayoyogayan Naomi, na kwawaloba Mala, kaiwena Yeoba Tomiyasaesosi yagu miyamiya isibayanaeyako. ²¹ Saugana yanuwa bwaite yalogabaen yagu boda ilalaki yo yagu gogo sibaibaiwasosi, na yagu sauga vivilama koina Yeoba ikalaiyauma menima bwagabwagagu yabubutuma molosi. Tawae kaiwena esagune Naomi kwayogayogayan, tem Yeoba Tomiyasaesosi yagu miyamiya isibayanaeyako yo meyagu nuwanae?”

²² Naomi ana vivilama dedeina Mowabe koina mekanakava lawana Ludi, Mowabe sinena edeededena bwaite. Bali* kana sauga sepasepa iyatubu kabo Naomi yo lawana siyawatagili Bedeliema.

2

Ludi bali itanoi Bowasa ana tano mena

¹ Naomi kana kwauya Elimileki ana susu yabo esana Bowasa, iya ana gogo ibaibaiwa yo towasawasa. ² Sauga yabo mena Ludi iwalolau lawana Naomi koina iwaloba, “Kutalamwagau na yalau na bali bwaine kana topaisowa tupwali silologabaegili* yatanoili. Yau yagu nuwatu yakato tomo yabo yalobai na italam ana tano yapaisowa koina.” Kabo Naomi iwaloba, “Lawagu kulau.”

³ Kabo Ludi ilau bali yabo kana tano mena, bali kana topaisowao mulili mena na toweya baline nige sikakalai itanoili. Na tanone Bowasa ana tano. ⁴ Sauga tupwana imamalawe kabo Bowasa iyawatagili, ilaomaya Bedeliema. Ilaoma ana topaisowao igitaili kabo iwaloba, “Yeoba mekamikava.” Yo ana topaisowao siwaloba, “Yeoba imuloloiwo.” ⁵ Bowasa ineli ana topaisowa kali tobaguna koina iwaloba, “Toisabo sine bwaine?” ⁶ Yo ana topaisowa kali tobaguna kainana iyamaisa iwaloba, “Sine bwainene iya Mowabe sinena tauna kona mekanakava Naomi silaoma. ⁷ Ilaoma ikawanoi koliyau yakato bali bwaine topaisowa silologabaegiline itanoili. Malala mena paisowa iyatubu kanasiga sauga bwaite na nige ikakaiyawasi.”

⁸ Bowasa iwalolau Ludi koina, “Natugu, kubenali. Sauga bwaite kam lolina yaeyawa besimo bwaite tanone koina kutanotano. Yagu topaisowa kedukedulumao bwaine mekamkavao kwapaisowa. ⁹ Ugitai bali toweya sigwauya mekamkavao. Yawalolauko yagu topaisowa tatao kolili nige sowana mumuga naenaena yabo siginauli koliwo. Kabo saugana tem galogalom imagu, kulau topaisowa waila silegu nonowaiyako koina kunuma.”

¹⁰ Ludi italu-miyasio yo ipwalou Bowasa manna mena kabo iwalolau koina iba, “Tawae kaiwena mwa kunuwanuwatu kaiwegu yakato kusaguiyau? Tawae kaiwena

1:20 Naomi Ibeliu kainali mena kana bui ‘yaliyaliyana’ yo Mala kana bui ‘nuwanuwanaena’ * **1:22** Bali siya Yudiya tobubutuma kali lalakina. Bali kanna kana koleya besiele laisi. Sigili yo beledi koina siginauli. Bali yo witi kali koleya yo ali paisowa kikiunamo sitoyatoyawa. Bali kana koleya besiele kawasi yo kana sae besiele tomo. Saugana tem kanna imatuwa kabo baline yaina sitom sitanoi yo sibwagili kaigedai. Sibwagili imwawasi yo situtu kabo patuna mekanakava dimwana sisalulu. Sauga muli mena bali dimwana sikalakalai. Tem yaumai ilotalu sigabaen mwayaga mena kabo yaumai dimwana iyui-kalai bali patunamo ibeku bwatano mena. Lolau ana dedei koina paisowana inamwanamwasosi. Dimwana sikele-gabaen kabo kannamo sikalai siyawatagili yanuwa mena. Muli mena kabo sikalai sigili yo beledi siginauli. * **2:2** Saugana bali sisepa yo topaisowa sitanoi, tupwana kani silogabaegili. Siya Isileli ali lolina beyabeyana ilaomaya Yeoba koina bwaine silologabaegiline kani nige sikakalaili, silogabaen tobubutuma yo tolaolaoma kaiweli. Tolaolaomane kabo silaoma yo sitanoili sikalaili. Wagitai Loina 19:9-10 yo Loina Labuina 24:19-21

kumulolo yanuwa uloina tomona koina?" ¹¹ Bowasa iwaloba, "Yabenalan yakato am sauga kwabukwabuli koina ginauli meuloina uginauli lawam koina. Tabe tamam, sinam yo am yanuwa kulogabaegili yo kulaoma kumiya tomo nige ukwakataili luwali mena. ¹² Sowasowana Yeoba iwalo-muloloiwo am paisowa namwanamwana kaiwena. Kulaomako Yeoba, Isileli ali Yaubada koina, kumiya nimana yaulina mena, iya am kaba kaiyawasi, na yakawanoi koina mulolo lalakisosina iyeyawa." ¹³ Ludi iwaloba, "Taubala, mumugam inamwanamwasosi koliyau. Yau nige yagu namwanamwa ana lalaki besiele am topaisowa ali namwanamwa, na am walo-mulolo koliyau kaiwena kamna namwanamwasosina yalobai."

¹⁴ Kekan kana sauga mena kabo Bowasa iwalolau Ludi koina iwaloba, "Kulaoma kam beledi tupwana ukwalai na kuyalakwa wain koina." Kabo imiyasio mekanakavao topaisowa yo Bowasa bali kanna kavakavalegana tupwana iwolena koina. Ludi ikekan kanasiga kana liye ilobai, na kan tupwana itupwa. ¹⁵⁻¹⁶ Ilau bali itanoi yoi, kabo Bowasa iwalolau ana topaisowa kolili, "Tabu kwayoyokoian, bwagana tem itanolikwa bali bwagilina luwana mena. Na tabe bali tupwana kwaniuli-yawatagilani bwagilinane koina yo kwapei ikalai."

¹⁷ Kabo Ludi bali itanotano kanasiga ilolau. Saugana bali itutu, kanna kana lalaki kikiunamo laisi beiki lalakina ilobai. ¹⁸ Bali ikalai yo ivivila ilau ali yanuwa mena kabo bali bwaimwa ikalai kana lalaki lawana iyakenayan yo kan bwaimwa sikanpei iwolenayoi lawana koina. ¹⁹ Naomi lawana ineliyan, "Baline toweya ukwalailiya? Yaiya ana tano mena kutanotano? Inamwanamwa tem tomo bwaimwa iyaliyaya kaiwem yo isaguiwo Yaubada iwalo-muloloi." Mwa Ludi iwalolau lawana koina, "Yatanotanoya tomo yabo esana Bowasa ana bali tanona mena."

²⁰ Naomi Yeoba itobalan yo iwaloba, "Inamwanamwa tem Yeoba ana mulolo lalakina iwolena Bowasa koina. Sauga meuloina Yeoba ana waloyameli siya siboitako yo siya meyawasili kolili inuwatu-kalatagili." Yo iwaloyoi iba, "Tomo bwaine wainegu ana susu yabo. Iya toyamaisa-yavivila† yabo kaiwela, iya sowasowana ikalaila yo igite-kalatagila." ²¹ Kabo Ludi iwaloba, "Iwaloma yoi koliyau iwaloba, 'Kutanotanoya mekamkavao yagu topaisowa kanasiga sepasepa imwawasi.' " ²² Naomi iwalolau Ludi koina iba, "Lawagu, inamwanamwa tem mekamkavao yo ana gamagamasineo bali kwatanotanoya ana tano mena. Tabu kulalau tomo uloili ali tano mena kisi tatao mumuga naenaena yabo siginauli koliwo." ²³ Yo Ludi mekanakava Bowasa ana gamagamasineo sipaisowa toyawa kanasiga bali yo witi tanoli meuloili sisepa wolili. Na Ludi imiyamiyaya lawana koina.

3

Naomi ana nuwatu iwalowen Ludi koina

† **2:20** Isileli mumugali koina tem tomo yabo ibubutuma yo ana bwatano igimwalayan ilonamwayan tem tomone ana susu yabo bwatanone iyamaisa-yavivila (Loina 25:25). Kamwasane bwaite koina bwatano tanuwagana esana tabu ikwakwalalele. Besiele tem tomo yabo ana bubutuma kaiwena iyamala tomo uloina ana topaisowa katekamkamnana sowasowana ana susu yabo iyamaisa-yavivila ana miya katekamkamnane koina (Loina 25:47-49). Kabo tawalo ana susune iya toyamaisa-yavivila yabo. Ali loina yaboyoi bwaite besiele. Tem tomo yabo iboita na nige natuna, ana susu yabo tomone kana kwauya sowasowana ikasolanan. Tem sinene ikabi na natuna tauna kani natunane toboitane esana itolowan yo ana bwatano yo ana gogo ikalai igite-kalatan (Loina labuina 25:5-10). Naomi inuwanuwatu yaiya iya toyamaisa-yavivila kaiweli yo Ludi ikasolanan na igite-kalatagili. Kana loinaele Naomi wainena Elimileki ana susu yabo Ludi ikasolanan na igite-kalatagili. Na tem Ludi ikasole yo ikabi, kabo siwaloba melumelune Elimileki natuna na tabu Elimileki esana ikwakwalalele. Sauga muli mena melumelune Elimileki ana bwatano ikalai yo igite-kalatan. Naomi ikatai Bowasa iya Elimileki ana susu yabo kabo iwalo Ludi ikawanoi koina tem ginauli besiele toyamaisa-yavivila ana loina yo Ludi ikasolanan.

¹ Sauga yabo koina Naomi iwalolau Ludi koina iwaloba, “Wainem yabo kani yaloyai kaiwem na mesabana igite-kalatagiwo. ² Kunuwatu-kalatan Bowasa, iya ana gamagamasineo mekamkavao kwapaipaisowa, iya wainegu ana susu yabo. Kubenali, kabona lolau kani bali mosomosona sitatano. ³ Kulau kusugu, olo ukwalai yom kuyaoloi yo kupasa namwanamwa na kulau yanuwa bwaine Bowasa bali mosomosona ana kaba tanotanoina koina, na iyamo tabu kumamayale igigitaiwo kanasiga ikekanwoli. ⁴ Ugite namwanamwai toweya ikenokenoya yo saugana tem ikeno-boita kabo kulau kana kabobone kaena mena ukweleisin na ukeno. Iya kabo iwalowa koliwo tawae kani uginauli.” ⁵ Ludi iwaloba, “Kani yaginauli besiele walone meuloina bwaimwa kuwalowen koliyau.”

⁶ Kabo Ludi ilau bali mosomosona kaba tanotanoina koina yo iginauli besiele lawana ana walo koina. ⁷ Saugana Bowasa ikekan woli kamna namwanamwasosina ilobai, yo ilau ikeno bali bwagilina salina mena. Ludi kikiuna kikiuna ilau Bowasa kana kabobo ikeleisin kaena mena yo ikeno-talu kaena salina mena. ⁸ Boniyai luwaluwalina mena Bowasa ikeno-siliyata mwa manna ilala ikeno-keile kabo katena ipitali kaiwena igitai sine yabo kaena salina mena ikenokeno. ⁹ Bowasa ineli, “Yaiya kowa?” Ludi iwaloba, “Taubala, yau Ludi. Kowa lawagu Elimileki ana susu yo kowa toyamaisa-yavivila yabo, sowasowana ukwalaiyau ugite-kalatagau.”

¹⁰ Bowasa iwaloba, “Inamwanamwa tem Yeoba ana mulolo lalakina iyeyawa. Tauna kona am mulolo ilalaki Naomi koina na sauga bwaitete mulolo lalakisosina uginauli koliyau kaiwena kilakaiwo, tem tobubutuma o tem towasawasa, nige kulau kuloloyaili. ¹¹ Ludi, sauga bwaite koina tabu me am katewakaka. Tem tawae ukawanoiyan, kani yaginauli besiele am kawanoi, kaiwena yanuwa bwaitete kana tomiya meuloili sikatai mumugam inamwanamwa. ¹² Yawasosi yau Elimileki ana susu yo yau toyamaisa-yavivila yabo sowasowagu yagite-kalatagiwo na tomo yabo yanuwatui iya Elimileki ana susu yabo. Iya tobagubaguna na yau tomulimuliya, koinaele iya ami toyamaisa-yavivila yawasosi. ¹³ Boniyai kabona kumiya bwaite koina, na bwaliga malala ana nuwatu tabenalan. Tem nuwanuwana iginauli besiele toyamaisa-yavivila ana paisowa yo igite-kalatagiwo, ee inamwanamwa. Na tem nigele, yawaloyameli Yeoba meyawasina koina, yau kani yaginauli. Sauga bwaite kumiyamiya yo ukeno kanasiga bwaliga malala.”

¹⁴ Ee kabo Ludi ikenoya Bowasa kaena salina mena kanasiga malala mena. Nige yanuwa ilalayan namwanamwa yo tomo kali koleya nige naga tagigite-namwanamwai, na Ludi itolo kaiwena Bowasa nige nuwanuwana tomo sikatai Ludi ikenoya koina. ¹⁵ Bowasa iwalolau Ludi koina iba, “Kam kabobo ukwelegaba na kuyese bwaite koina.” Ludi iginauli besiele kabo Bowasa bali gwauna isuwai yo iyanabai. Kabo Ludi ivivila ana yanuwa mena.

¹⁶ Saugana iyawatagili yanuwa mena, kabo lawana ineli iba, “Lawagu, gubesi ala wasa?” Yo ginauli meuloina Bowasa iginauli koina iwalo-masalan lawana koina. ¹⁷ Ludi iwaloyoi, “Bowasa iwaloma koliyau tabu yavivivilama koliwo menimagu. Kaiwena mwa bali bwaite meuloina iyeyama.” ¹⁸ Kabo Naomi iwaloba, “Lawagu, kusanasana kanasiga tagitai tawae kani iyawatagili. Bowasa nige sowana imiyamwanou kabona kanasiga kam lolina iyadudulai.”

4

Bowasa toyamaisa-yavivila yawasosi iyamiyalaei

¹ Bowasa ilau yanuwane ali kaba miyagogo kaba lusalusaena koina imiyasio. Kabo Elimileki ana susu yabo ilaoma, bwaimwa iya tomonane mwa Bowasa iwalowen Ludi koina yakato iya toyamaisa-yavivila yawasosi. Yo Bowasa iwalolau koina iwaloba, “Kava, kulaoma kumiyasio bwaite koina.” Yo ilau imiyasio. ² Mulina mena

Bowasa yanuwane kana toloinao yoli sanaulu ikalaili kabo iwalo simiyasio. ³ Bowasa iwalolau tomone koina iwaloba, “Sauga bwaite Naomi ivivilamako Mowabe koina yo nuwanuwana kalakava Elimileki ana bwatano igimwalayan. ⁴ Yo nuwanuwagu am wasa yaeyawa na kuyamaisa ala tautaubalao yoli sanaulu bwaite siya simiyamiyane manli mena. Tem nuwanuwam kuyamaisa-yavivila, ee uginauli. Na tem nige nuwanuwam, kuwalo, kaiwena yamaisa kana dudulai besiele bagubagunana kowa kabo muli mena yau.” Kabo tomone iwaloba, “Yau kani yayamaisa.”

⁵ Bowasa iwaloba, “Saugana bwatanone ugimwala Naomi koina ee kabo tabe besiele Ludi Mowabe sinena, iya Malona kwabukwabulina, kani ukwalai ugitekalatan kabo bwatano imiyamiyaya toboita esana koina yo ana susuyao esali kolili.”

⁶ Taubalane iwaloba, “Genuwagu bwatanone yayamaisa-yavivila kaiwena natuguwao bagubagunali nige sowasowali bwatanone sikalai. Na kowamo kuyamaisa.”

⁷ Bwaine sauganane koina tem Isileli bwatano yabo sigimwala o siyamaisa-yavivila, kani kilakilala yabo siginauli bwaite besiele. Toyamaisa-yavivila yawasosi kaena kana suma kani ikelegabaen yo iwolena miyalaena koina. Tem siginauli besiele, bwaimwa bwatano kana lolina siginauliyako.

⁸ Kabo taubala bwaine yakato iya toyamaisa-yavivila yawasosi, iwalo Bowasa koina, “Kowa kuyamaisa.” Yo kaena kana suma ikelegabaen iwolena Bowasa koina. ⁹ Kabo Bowasa iwalolau toloinao yo tomone tomiyagogo kolili iwaloba, “Kaliyate kabona wagiteyako manimiu mena Elimileki yo natunao Kilion yo Malona ali bwatano meuloina yayamaisayako Naomi koina. ¹⁰ Besiele Ludi, Mowabe sinena, Malona kwabukwabulina, yayamaisayako wainegu. Kabo taubalane toboitane ana bwatano imiyamiya esana koina yo ana susuyao esali kolili. Esana tabu ikwakwalalele susune yo yanuwane bwaite koina. Kaliyate kabona wagiteyako manimiu mena.”

¹¹ Toloinao yo tomo meuloi siya simiyamiya yanuwane ali kaba miyagogo lusalusaena koina siwaloba, “O, walo yawasosi, kagitaiyako manimai mena Elimileki yo natunao Kilion yo Malona ali bwatano meuloina kuyamaisayako Naomi koina. Kani kakawanoi Yeoba koina wainem besiele Litieli yo Leya, siya sikabikabi kabo Yakobo natunao sibaibaiwa. Sowasowana kuyamala boda Epalati kana towasawasa yo esam ilalaki Bedeliema kalona mena. ¹² Tabe besiele inamwanamwa tem natumiyao siya Yeoba iyeliwa sibaibaiwa besiele tubula Pelesi natunao, Pelesi iya Yuda yo Tama natuli.”

Bowasa Ludi ikasolanan yo Obedi sikabi

¹³ Kabo Bowasa Ludi ikalai wainena. Yeoba Ludi iwalo-muloloi isiuma yo ikabi natuna tau. ¹⁴ Kedukedulumao siwalolau Naomi koina siwalo, “Tatobali Yeoba koina, kaiwena kaliyate kabona tubum iyeyawa iya naga ilalaki kani igite-kalatagiwo. Kakawanoi Yeoba koina na melumelu bwaite kani esana ilalaki Isileli kalona mena. ¹⁵ Naomi, lawam imulolo koliwo yo ana sagu koliwo ilalakisosi. Gubesi, tem beyabeyana natumwao tatao yoli seben ukwabili, ali sagu ilalaki besiele lawam ana sagu? Nuwana nigele. Kabo kaliyate kabona tubum yabo iyeyawa na iya kani ikabi-yaliyaya-yagiwo yo igite-kalatagiwo am sauga belu koina.” ¹⁶ Kabo Naomi melumelune ikalai ipei kaena mena yo igite-kalatan. ¹⁷ Bwagana melumelune iya Naomi tubuna na kedukedulumao siwaloba, “Naomi natuna ipaganko”, kaiwena siyaliyaya lalakina Naomi kaiwena. Yo melumelune esana sipei Obedi. Obedi natuna Yese, yo Yese natuna Deibida.

Kin Deibida kana kulutubu

¹⁸ Pelesi tubunao wasali bwaite besiele, Pelesi natuna Esilon, Esilon natuna Lama, ¹⁹ Lama natuna Aminadaba, ²⁰ Aminadaba natuna Nason, Nason natuna Salimon, ²¹ Salimon natuna Bowasa, Bowasa natuna Obedi, ²² Obedi natuna Yese, Yese natuna Deibida.

1 Samuela

Walo bagubagunana

Isileli dedei Kenani sikalai ali dedei yo muli mena sauga uloina uloina kolili toloina uloina uloina sitolo yo siyamala tobaguna tomo Isileli sibaguna-yagili. 1 Samuela iwalo-masalan toloinao ali sauga imwawasi yo Isileli ali kin sigitesipwai yo siyatolo. Kabo kin bagubagunali labui Saulo yo Deibida edeededeli simiyamiya. Na buki bwaite 1 Samuela iwalo-masalan Samuela iyamala toloina mwawamwawasina. Iya Isileli ibagunayagili peina (7:13b-16). Saugana itautaubala kabu boda Isileli siwalolau koina nuwanuwali temga ali kin yabo. Na iyamo ali kin kaigedamo iya Yeoba ibomamo. Mwa ali kawanoine kana koleya iwalo-masalan yakato Yeoba sisikotanan genuwali yakato iya ali kin (8:5-7 yo 12:12).

Na bwagana me ali kin na iyamo tem Yeoba ana loinao simuliya kani simiya-namwanamwa. Na tem nige siyakasisi-yan yo ana loina nige sioobigai kani siboita (12:14-15, 19-20). Kabo kin bagubagunana iya Saulo. 1 Samuela kin Saulo wasana iwalo-masalan. Na iyamo Saulo Yeoba ana loina nige ioobigai (13:13). Kabo Yeoba Saulo isikotanan yo yona ikwatakwatayan tabu iyayamala kin yoi (15:22-23). Kabo Yeoba iboma ana nuwatu mena Deibida igitesipwai iyamala kin (16:13).

Yo 1 Samuela iwalo-masalan Saulo Deibida ikalomagigilan yo itonatonan yakato ikoya-boita. Mwa Deibida iyabuyabubu-keikeile dedei uloina uloina kolili. Na iyamo Yeoba Deibida mekanakava (23:14). 1 Samuela ana kaba mwawasi koina iwalo-masalan Saulo menatunao yaiona (3) kaleya kalona mena siboita.

Nuwatu lalakisosinaele 1 Samuela koina bwaite tem Yeoba kainana tabenalan yo tayakasisi-yan yo taobigai kani imiyamiya kolila na isaguila (2:30, 12:14-15).

Samuela sikabi

¹ Tomo yabo esana Elekana ilaomaya yanuwa Lama*, boda Ipeleim ali dedei mala koyakoyana koina. Elekana tamana esana Yeloama. Yeloama tamana esana Eliu, Eliu tamana esana Tou, na Tou tamana esana Supi. Siya kali kulutubu ilaomaya susu Ipeleim koina. ² Elekana wainenao labui, yabo esana Ana yo yabo esana Penina. Kabo Penina ikabikabi natunao sipagan na Ana imiyayai nige ikakabi.

³ Bolime kaigeda kaigeda mewainenao yo natunao ali yanuwa mena sitolo yo sisaesae yanuwa Sailo koina sabi tapwalolo na sipwaoli Yeoba Tokaiwesosi koina. Yo yanuwane bwaine koina ilae menatunao tatao yoli labui Opini yo Peniyasi siya topwaoli Yeoba kaiwena. ⁴ Tem kaliyatenane koina Elekana pwaoli igabu bulumakau o nuwana sipi kabu kekan kana sauga mena Penina me natunao kali wau buluma isoian kolili sinesineo yo tatao. ⁵ Bwagana Ana nige ikakabi na iyamo Elekana imulolososi koina mwa ana soi koina wau lalakina iwolewolena koina. ⁶ Ana diyana mena melumelu ana kaba keno Yeoba ikausi mwa iya kaiwena Penina sauga meuloina italatalawasiyan kabu Ana me ana nuwanae. ⁷ Mumuga bwaite sauga meuloina iginaginauli bolime kaigeda kaigeda kolili. Penina ikaiwanan-kalatan Ana ana miyayai kaiwena saugana tem sisae Sailo sabi tapwalolo yo sabi pwaoli Yeoba ana nume tabu mena. Kabu Ana ivalam yo genuwana kekan. ⁸ Kabu wainena Elekana ineli Ana koina iba, "Ana, tawae kaiwena mwa kuvalavalam? Na tawae yaina nige ukwekekan? Yo tawae kaiwena katem ikamkamna? Yau yamulolososi koliwo yo yagu mulolo kaiwem kana nuwanuwatu ilalakisosi. Na nige ukwakatai yagu mulolo kaiwem ilalakisosi kaiwena yau wainem. Bwaite inamwanamwasosi kabu muli mena natumwao tatao yoli sanaulu kali mulolo."

* 1:1 Yanuwa Lama esana labuina Lamadaim

⁹ Pwaoli kannna mena sikekan yo sinuma imwawasi mulina mena Ana itolo yo ilau ikawanoi. Na Ilae topwaoli iyaele imiyasio ana kaba miya mena nume tabu gamwana kana tuki salina mena. ¹⁰ Yo Ana yaluyaluwana inuwanae molosi saugana Ana ikawanoi Yeoba koina me ana valam. ¹¹ Kabo ikawalulu-sae Yeoba koina iwaloba, “O Guyau Tokaiwesosi tem manimmo ilobima am topaisowa koina yo kunuwatu-kalatagau na tabu nuwam imwamwatainagau yagu nuwapolowe ugitaiyako yo yagu kawanoi kubenalan na tem natugu tauna yabo kuyeyama. Mwa tabe kani yayapileyoiyawa koliwo yawasina kana sauga meuloina koina. Na kani kayakasisiyan kaiwem nige sowasowana nabuka kayapaisowa na itona kayali-gabaen.”

¹² Saugana Ana iyaelemo ikawakawanoi Yeoba koina kabu Ilae manna ilau Ana sopana imanmankulakulai. ¹³ Na Ana nuwana mena ikawakawanoi kabu sopana imwasamwasali nige sowana kainana sibenalan mwa Ilae ana nuwatu mena yakato Ana inuma-yauyaule. ¹⁴ Kabo Ilae iwalolau Ana koina iba, “Sauga esana koina kabu numa kulopei? Na am numane kana kamwasa ugwabaen.” ¹⁵ Na Ana iwaloba, “Nigele molosi, yagu taubala, nige oine o waila yabo kaikaiwena yanunuma. Na iyamo yau bwaite sinegune polowe lalakisosina iyaele koliyau imiyamiya koinaele kategu kana polowe nuwanuwagu yawalo-masalan Yeoba koina. ¹⁶ Kisi kubatoko yakato yau am topaisowa yabo yauyaulena. Na nigele, iyamo kategu ikamkamnasosi yo meyagu nuwanae mwa koinaele bwaite yakawakawanoine.” ¹⁷ Kabo Ilae Ana kainana iyamaisa iba, “Me am nuwadaumwali kulau. Mwa kani yakawanoi Yeoba koina, kita Isileli ala Yaubada, na iyeyawa koliwo besiele tawae am nuwatune ukawanoiyan koina.” ¹⁸ Yo Ana iwalolau Ilae koina iba, “Taubala, sowasowana sauga meuloina am kawa-namwanamwa ilaoma koliyau.” Kabo Ana ilau yo ikekan me ana yaliyaya, ana nuwanae imwawasi.

¹⁹ Kabo malala mena sikeno-tolo yo sitapwalolo Yeoba koina yo kabu sipileyoi ali yanuwa Lama koina. Bwaine koina mwa Elekana me wainena Ana sikeno-labui yo Yaubada Ana ana kawanoiwa iyamaisa besiele ana nuwatu. ²⁰ Kabo Ana ana sauga siuma yawasosi ilobai mwa ikabi natuna tau yo esana ipei Samuela† kaiwena iwaloba, “Yakawanoi Yeoba koina mwa iyeyama.”

Ana Samuela itabuan Yeoba koina ana paisowa kaiwena

²¹ Pwaoli bolime kaigeda kaigeda signaginauliwa kana sauga ilobaiyoi kabu Elekana me ana susu sisaeyoi yanuwa Sailo sabi pwaoli Yeoba koina yo tabe yaboyoi tauna kona ana waloyameliwa iginauli besiele. ²² Sauganane koina Ana nige isasae mekanakavao. Iwalolau wainena tau koina iba, “Yau kani nige yalalaowa mekamikava tasasae kanasiga melumelune susu yayasikotanan. Bwaimwa koina kabu yaolena-gabaen Yeoba koina na ipaisowa yawasina kana sauga meuloina koina.” ²³ Mwa Elekana iwalolau wainena Ana koina iba, “Tem tawae kunuwatui inamwanamwasosi koliwo uginauli besiele. Naga kumiyamiya kanasiga melumelu ilalaki yo susu kuyasikotanan. Kabu yakawanoi Yeoba isaguiwo na am waloyameliwa iyamala yawasosi.” Mwa Ana imiya-pileyoi natuna igite-kalatan. ²⁴ Saugana susu iyasikotanan kabu sinana yo tamana siseyan Sailo Yeoba ana nume tabu mena. Tabe bulumakau tauna kaigeda ana bolime yaiyona yo besiele pwalawa kana lalaki besiele 10 kilogelam yo oine silokalai ali pwaoli kaiwena. ²⁵ Yo bulumakau siunui kabu sipwaoliyan Yeoba koina, muli mena melumelu Samuela silawan Ilae koina. ²⁶ Kabo Ana iwalo Ilae koina iba, “Taubala, tauna kona yau mwa ugitaiyau yatolo yakawakawanoi Yeoba koina. ²⁷ Yakawanoi melumelu bwaite kaiwena kabu yagu kawanoiwa maisana iyaele Yeoba iyeyamako koliyau besiele. ²⁸ Koinaele sauga

† 1:20 Kaina Ibeliu koina walone Samuela daguguna besiele ‘Yeoba yagu kawanoi ibenalan’

kabona yayapileyoi koina, iyamala ana topaisowa iya kaiwena yawasina meuloina koina.” Kabo bwaine koina sitapwalolo Yeoba koina.

2

Ana ana kawanoi

¹ Kabo Ana ikawanoi iwaloba, “Kategu iyaliyaya molosi Yeoba koliwo yagu kaiwe kowa koliwo ilaoma. Yawalo gagasa kagu tokalomagigiliwo kolili, yayaliyaya kaiwena kuleboiyau. ² Kowa Yeoba tabu na yakasisi nige besiele yaiya yabo yo nige yaiya yabo mumugana besiele kowa yo tabe nige veku yabo kaikaiwena besiele kowa kai Isileli ama Yaubada. ³ Kagu tokalomagigiliwo kolili yawalo yaba, ‘Ami walo-gagasa kwalopei yo walo saesae besi.’ Kaiwena Yeoba iya Yaubada ginauli meuloina iyamo ikataisosi mumugala yo ala paisowa meuloina iliyeiliko. ⁴ Tokaleya kaikaiweli meuloina ali gipoyo iyegolu-wagili na siya tobelu ikabi-yakaiweli. ⁵ Siya tauna kona simasuli yo sikekan diyali isu sauga kabona siguliyam lalakina. Siya tauna kona siguliyam sauga kabona diyali isu. Sinene iya tauna kona imiyayai sauga kabona melumeluwo kali baibaiwa seben igite-kalatagili. Na iya sinene tauna kona natunao gwauli sauga kabona siboita oliko mwa iya kabona nige kana togite-kalatani.

⁶ Yeoba iya yawasi kana toeyawa yo iya tabe yawasi kana tokele-yavivilayoi. Tupwali ilobi-yegili salai mena na tupwaliyao ikele-yatololi. ⁷ Tomo tupwaliyao iyabubutumali yo tupwaliyao iyawasawasali. Tupwali ipei-yataluli silobi molosi na tupwaliyao ipei-seyagili sisae molosi kaba miya kewa mena koina. ⁸ Yo tabe Yeoba tomo tupwali ikele-yatololima bwatano kauna luwana mena yo ikeleisinagilima ali miya polowe mena kabo ali kaba miya ikatububunagili besiele kin natunao yo ipeili kaba miya wasawasana mena. Kaiwena yanuwa yaulina kana wauwau yo dedeina meuloina yo gogona meuloina iya ana gogo iya ipeili ali kaba miya mena simiya yo tabe kali lolina iwolegili. ⁹ Yeoba ana tomo yakayakasisiliyao igite-kalatagili na siya pwanoli mumugana signaginauli kani silau simiya boniboniyai luwana mena. Nige sowana yaiya yabo ibomamo ana kaiwe mena ibaguna. ¹⁰ Siya analiyao Yeoba sikalomagigilan Yeoba kani isibayanaeli. Kani bulibuli mena kainana ipei besiele tutu koina iyamaisali yo Yeoba yanuwa yaulina kana tomiya meuloili iyatalayagili. Na kaiwe kani iwolena ana kin koina, ana yaoyaolo tomonna ana kaiwe iyalalaki.”

¹¹ Kabo Elekana mewainena Ana sipileyoi Lama, ali yanuwa mena. Na natuli game Samuela sipei-gabaen bwaine koina iyamala topaisowa Yeoba kaiwena Ilae topwaoli ana lolina yaulina mena.

Ilae natunao tatao yauyauleli

¹² Ilae natunao tatao labui Opini yo Peniyasi Yeoba nige siyayakasisi-yan mwa mumugali yo ali paisowa nige inanamwanamwa. ¹³ Pwaoli bulumana siya topwaoli kaiweli kana lolina nige simumuliya. Saugana tem tomo yabo ana pwaoli ikalaiyama ipwaoliyan Yeoba koina yo bulumana siliga kekan kaiwena, Opini yo Peniyasi nige sowasowana sisana kabo kali wau sisoiyan kolili. Na nigele, kani ali topaisowa yabo siyawasa ilau sisimwa lalakina manna yaiyona ikalai yo ilau. ¹⁴ Isisimwa-lobiyen gulewa kalona mena saugana tem wau yabo isisimwa-lobai ikalai ilau topwaoli yoli labuine kaiweli. Siya boda Isileli meuloili tem silau Sailo yo sipwaoli Yeoba koina Ilae natunao sipaipaisowai mumugali besiele sauga meuloina. ¹⁵ Naga gilisi sigabu-gabaen na topwaoli ali topaisowa siyawasa ilau na iwalo tomone koina pwaoli ipwaoliyan iba, “Buluma kilaina kuyeyama na topwaoli sigabu sibomamo siya kaiweli, kaiwena genuwali buluma kuligayako na koina sikekan.” ¹⁶ Na tem tomo yabo iba, “Nigele, gilisi tagabu bagunayan Yeoba koina na muli mena tawae nuwanuwamiu wakalai” kani topaisowa iwaloba, “Nigele, saugamo kuyeyama

koliyau. Tem nigele, kani yau yaboma yakwayai yakalai.” ¹⁷ Mwa Ilae natunao ali yauyaule ilalaki Yeoba manna mena kaiwena nige ali yakasisi Yeoba ana pwaoli kaiweli yo sauga meuloina topwaoli ali lolina silikwaili.

¹⁸ Na Samuela topwaoli kana kaleko esana ipodi ilikwa na ipaipaisowa Yeoba koina. ¹⁹ Bolime kaigeda kaigeda sinana Ana kana kaleko ikona besiele Samuela saliyana kana liye. Mwa bolime kaigeda kaigeda Ana me wainena Elekana sisaema na bolime kana pwaoli siginauli Yeoba koina. Imwawasi kabo kaleko waluwaluna sinene ikonayako ilawan natuli koina. ²⁰ Muliya kabo Elekana me wainena sipileyoi ali yanuwa mena Ilae iwalo-muloloili yo iwalo Ana koina iba, “Yakawanoi Yeoba iwalo-muloloiwo na kusiumayoi yo melumelu tupwali yoi ukwabili kabo melumelune Samuela kwaolena-gabaenne Yeoba koina siyamiyalae.” ²¹ Mwa Yeoba Ana iwalo-muloloi yo muli mena melumelu tatao yaionyona yo sinesineo labui ikabili. Na Samuela ilalalaki Yeoba ana nume mena.

²² Na Ilae ana bolime sibaibaiwa yo natunao ali yauyaule paisowana Isileli meuloili kolili wasana ibenalan. Tabe sibenalan yakato siganaganawali sinesineo mekalikavao siya analiyao sipaipaisowa nume tabu kaba lusalusaena koina. ²³ Kabo Ilae iedeede kolili iba, “Tawae kaiwena paisowa naenaena bwaite kwapaipaisowaili? Tomo sibaibaiwa yagu wasa siyeyama kaiwemiu. ²⁴ Kabo natuguwao, mumuga bwaite kwalopei. Yeoba ana tomoyao wasamiu sibenalan inae nige inanamwanamwa. ²⁵ Tem tomo yabo ilopwano kanakava koina sowasowana kala tololina Yeoba tomone iyadudulai. Na tem tomone ilopwano Yeoba koina nige yabo sowasowana tomone isagui.” Na Ilae natunao tamali ana yokoi nige sibebenalan, kaiwena Yeoba ana nuwatu yakato kani iunuyamateli. ²⁶ Na gamene Samuela ilalalaki yo Yeoba yo tomo meuloili siyaliyaya iya kaiwena.

Yeoba iloina Ilae ana susu kani nige sauga yaboyoi pwaoli paisowana sigiginauli

²⁷ Kaliyate yabo koina palopita yabo ilau Ilae koina yo iwaloba, “Yeoba iwalo bwaite besiele iwaloba, ‘Saugana Isileli simiyamiya Itipita ali kin ana lolina yaulina mena yaboma yayakenayagau tubum Eloni yo ana susuyao kolili. ²⁸ Isileli susu meuloili kolili Eloni yagite-sipwai iyamala yagu topwaoli na yakayakan ipwaoli-yagili kaba pwaoli pwatana mena, inisensi igabuli yo topwaoli kana kaleko ilikwa esana ipodi yo itolo manigu mena. Tabe yatalam tubum Eloni ana susu yakayakan waunao tupwali sikanli siya tomo Isileli sikalailima ali pwaoli kaiwena. ²⁹ Tawae kaiwena komiu nige ami yakasisi yagu pwaoli paisowana kaiwena? Am yakasisi natumwao kaiweli ilalaki kabo muli mena yau. Yakayakan bulumana wauna namwanamwaliyao wakekakekan mwa kwasinibusosi. ³⁰ Koinaele yau Yeoba komiu Isileli ami Yaubada baguna yawaloyameli yakato am susu kani sauga meuloina kwaemala yagu topwaoliyao. Na sauga bwaite koina nigele. Siya siyakasisi-yagau kani yayakasisi-yagili na siya esagu sisibayanae kani yasikotanagili. ³¹ Kikiunamo kani am kaiwe yakele-gabaen yo ami tatao yaemwawasili. Kani nige tubum yabo ililike. ³² Polowe sibaibaiwa kani siyawatagili am susu koina. Yagu walo-mulolo kani yasoian Isileli kolili na ugitai kabo me am lamwapolowe. Na nige yabo kolimiu kani ililike, nige yabo ana bolime ilalalaki. ³³ Kani tubumwao nige yabo sipepei iyamala topwaoli mwa siya kani sauga meuloina me ali nuwanae me ali valam yo mataliloliyao sididididi yo tubumwao meuloili ali sauga kaiwe mena kani siboitaoli. ³⁴ Natumwao Opini yo Pineyasi kani siboita kaliyate kaigedana koina na bwaite kani iyamala kilakilala yabo kaiwem yakato ginauli meuloina yawalowen koliwo kani iyamala yawasosi. ³⁵ Topwaoli yabo kani yayatolo iya sowasowana yagu meli yapei koina yo iginauli besiele kategu ana nuwatu. Tubunao kani yaolena koina na siya kani sipaisowa yagu kin iya yagu yaoyaolo tomonna manna mena. ³⁶ Na tubumwao, siya nige siboboita, meuloili kani silau topwaoline kolili yo sikawanoi mane yo kan kaiweli.

Kani sikawanoi samasamalulu tem sitalam topwaoliyao isaguili na mesabana kan yabo ikan.' "

3

Yeoba iyoga Samuela koina

¹ Game Samuela iyamala topaisowa Yeoba kaiwena Ilae ana lolina yaulina mena. Bwaine saugaliyaone kolili Yaubada ana yakeyakenayan naga simamayale yawasosi kolili yo kainana boda Isileli nige sibebenali-yadudulai. ² Ilae manna ibelu ilaulau kaiwena itautaubala koinaele nige sowana ginauli yabo igite-namwanamwai. Boniyai mena ana kaba keno mena ikenokeno. ³ Na game Samuela iguli-talu ikeno nume tabu kalona mena Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga kaba peina salina mena. Na malala boniboniyaina nume tabu kana mayale nige naga siyuyui-yamateli. ⁴ Kabo Yeoba iyoga iba, "Samuela." Mwa kainana iyamaisa iba, "O, yau elete." ⁵ Yo itolo isagenalau Ilae koina iwaloba, "Taubala kuyogayoga kaiwegu, yau elete." Na Ilae Samuela kainana iyamaisa iba, "Yau nige yayoyoga, kupileyoi kulau ukenu." Yo ipileyoi ilau iguli-talu ana kaba keno mena. ⁶ Yo Yeoba iyogayoi iba, "Samuela." Yo tabe Samuela itoloyoi isagenalau Ilae koina iba, "Taubala, kuyogayoga kaiwegu, yau elete." Tabe Ilae iwaloyoi iba, "Natugu, yau nige yayoyoga koliwo kupileyoi kulau ukenu."

⁷ Na Samuela nige naga Yeoba ikakatai kaiwena nige sauga yabo iwawalolau koina na mesabana ikatai. ⁸ Mwa tabe Yeoba iyogayoi yaiyonana yo tabe Samuela itoloyoi ilau Ilae koina iba, "Taubala yau elete, kuyogayoga kaiwegu." Bwaine koina kabu Ilae nuwana imayale yakato Yaubada iyogayoga Samuela koina. ⁹ Mwa Ilae iwalolau Samuela koina iba, "Kupileyoi kulau ukenu. Tem iyogayoi na esam ikataiyoi kutalam kuba, 'Guyau kuwalo, am topaisowa ibenabenali.'" Mwa tabe ipileyoi ana kaba keno mena.

¹⁰ Tabe Yeoba ilaoma yoi Samuela salina mena iyoga besiele tauna kona iba, "Samuela, Samuela." Kabo kainana iyamaisa iba, "Kuedeede am topaisowa iyaele ibenabenali." ¹¹ Kabo Yaubada iwalolau Samuela koina iba, "Ugitai kani ginauli yabo yaginauli Isileli kalona mena yo sibomamo wasana sibenalan tenali mena na kateli iula-wakawakaka. ¹² Sauganane koina ginauli meuloina yaloinayanako Ilae ana susu kaiweli kani yaginauli. Kaba yatubu koina yo ilau ana kaba mwawasi koina kani yaginauli besiele. ¹³ Iyaele yawaloko koina ali pwanoli maisana kani nige yanunuwa-gabaen kani yaginaginauli-kalatan ana susu kolili kaiwena natunao mumugali manigu mena inaesosi. Ilae igitailiko yo ikatailiko na iyamo natunao nige iguguguyaili. ¹⁴ Yo yakawalulu Ilae ana susu kaiweli nige sowana nuwatu-pwaiki silobai pwaoli paisowana koina o nuwana olena-gabae mulolona yabo koina na ali pwanoline yanuwa-gabaen."

¹⁵ Samuela ikeno-talu kanasiga ilayan gwaligwali malala kikiuna itolo yo Yeoba ana nume kana gamwa isokeli. Iyamo imatausi walolau Ilae koina saugana Yeoba tawae iwalowegili koina, kaba gitene kaiweli. ¹⁶ Na Ilae iyoga Samuela koina iba, "Samuela natugu." Kabo Samuela iba, "O, yau." ¹⁷ Yo Ilae inelilau koina iba, "Tawae Yeoba iwalowen koliwo? Kisi yabo kuwadam koliyau. Tem Yeoba ana walo yabo kupei-wadam koliyau kani maisa polopolowena iyeyawa koliwo." ¹⁸ Mwa Samuela Yeoba kainana meuloina iwalo-masalan Ilae koina nige yabo ipepei-wadam. Yo Ilae iba, "Walo yawasosi iya Yeoba tem nuwanuwana ginauli inamwanamwa manna mena kani iginauli besiele ana nuwatune." ¹⁹ Kabo Samuela ilalaki isaesae yo Yeoba mekanakava na ana walo meuloina iwalowegili nige yabo iyayamala walo bwagabwaga. ²⁰ Na Isileli meuloiyi iyatubuya susu Dani ali dedei mena ilau kanasiga tete yavana Biyasiba ana dedei mena sikatai Samuela iya Yeoba ana palopita yabo.

²¹ Yo Yeoba iyatubu iyawayawatagili Samuela koina yanuwa Sailo koina yo kainana iwalowalo-masalan tomo Isileli kolili.

4

Pilistiya Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikalai

¹ Sauganane koina Isileli ali tokaleyayao sikatububu-nagili na siyawatagili Pilistiya mekalikavao sikaleya. Isileli sigogoya Ebensa na Pilistiya sigogoya Apeki koina. ² Kabo Pilistiya ali tokaleyayao siyawatagili Isileli mekalikavao sielobelobe yo sikaleya. Kaleya ikaiwesosi, na iyamo Pilistiya sikaiwesosi mwa Isileli tokaleya kali baibaiwa powa tausan (4,000) siboita Pilistiya nimali mena. ³ Saugana Isileli tokaleyayao tupwali sipileyoi ali kaba gogo mena kabu tokaleya ali tobagunao sibomayoi sienelineli-yagili siba, "Tawae kaiwena Yaubada italam Pilistiya sikaiwe-gabaegila kabona?" Muli mena siba, "Kani talau Sailo na Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga takewaiyama mekalakava talau kaleya mena na Yeoba ileboila kala kaleyayao nimali mena." ⁴ Yo tatao tupwaliyao siyawasali silau Sailo Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikewaiyama iya Yeoba Tokaiwesosi imiyasio kewa mena selubima* labui pepeliyao luwaluwalili mena. Na Ilae natunao labui Opini yo Peniyasi mekalikava dedewagane sikalaiyama.

⁵ Saugana sikalaiyama ali kaba gogo mena kabu boda Isileli meuloili siwui kainali lalakina mena mwa bwatano itabubu. ⁶ Na Pilistiya sibenalan wui lalakisosina kabu sineli siba, "Gubesi mwa tomo Ibeliu siwuiwui kainali lalakina koina?" Mwa kabu ali wasa siwolegili siba, "Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikalaiyama iyaele ali kaba gogo mena." ⁷ Iya kaiwena kabu simatausi lalakina yo siba, "Bwaimwana yaubada yabo sikalaiyama ali kaba gogo mena sipei. Kabu kita tanaeko. Kamwasa bwaine tauna kona kita kolila nige iyayawatagili. ⁸ Yaiya kani isasaguilane bwaine yaubadaone tokaiwesosine nimali mena? Siya bwaine yaubadaone tauna kona tomo Itipita siunuili kaba nae uloina uloina kolili dedei leleyanna mena." ⁹ Kabu Pilistiya ali tobagunao siwalo kaiwe ali tokaleyayao kolili siba, "Wakaiwe. Tem kwabelu kani Ibeliu sikaila ali topaisowa panpanna gamwali tokabina kita besiele siya tauna kona takalaili ala topaisowao. Koinaele wakaiwe me ami katepatu." ¹⁰ Kabu Pilistiya sikaiwesosi kaleyane koina mwa boda Isileli sikaiwe-gabaegili. Kabu Isileli tokaleyayao kali baibaiwa teti tausan (30,000) siunuyamateli yo sibaibaiwa me ali matausi siyabubu. ¹¹ Yo tabe Pilistiya Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikwayai Isileli nimali mena yo tabe Ilae natunao tatao labui Opini yo Peniyasi siunuyamateli.

Ilae ana boita

¹² Kaliyate kaigedanane koina tomo yabo iyabubu kaba kaleya mena ilaoma yanuwa Sailo. Na tomone iya susu Beniyamina me ana nuwanae lalakina mwa kana kaleko itabei-gaigalili yo bwatano igagalo kulukuluna mena isuwai. ¹³ Saugana iyawatagili na Ilae iyaele imiyasio ana kaba miyasio mena kamwasa papalina mena isanasana katena iwakaka kisi nae yabo iyawatagili Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga koina. Na tomone saugana ilusaema yanuwa kalona mena kaleya wasana iedeededeyan. Mwa tomo meuloili siyatubu sivalam kainali lalakina mena. ¹⁴ Ilae kaina lalakinane ibenalan yo ineli iba, "Tawae yabo ilaulau, mwa koinaele tomo sivalam kainali lalakina mena?" Kabu tomone mwayamwayau mena ilau Ilae koina. ¹⁵ Na Ilae ana bolime naenti eit (98) ilobaiyako yo tabe manna inae nige sowana ginauli igite-namwanamwaili. ¹⁶ Yo tomone iwalolau Ilae koina iba, "Yau kabona kaleya luwana mena yayabubu yalaoma." Yo Ilae ineli koina

* 4:4 Wagitai Ibeliu 9:5 yo Kaina Dimdim Exodus 25:18-20

iba, “Na natugu, tawae iyawayawatagili?” ¹⁷ Tabe tomone Ilae kainana iyamaisa yoi iba, “Kita Isileli ala tokaleyayao siyabubu Pilistiya kolili yo tabe sibaibaiwa siunuyamateli. Yo natumwao tatao labui Opini yo Peniyasi ali sauga simwawasi. Tabe Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikalaiyako.” ¹⁸ Ilae imiyasio ana kaba miyasio mena yanuwa kana gamwa salina mena. Saugana dedewaga wasana ibenalan kaba miyasio mena ibeku-keile dagelana italutaluwan bwatano mena lomalomana ikosompwai iboita kaiwena itautaubala yo isinibusosi. Na Ilae Isileli ibagunayagili bolibolime poti (40).

¹⁹ Ilae natuna Peniyasi wainena isuma yo ana kabi ikelakelakubwa. Saugana wasa ibenalan Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga kaiwena yo lawana taubala Ilae kaiwena yo wainena Peniyasi iboita kabo melumelune sinana diyana kalona mena manna iyalala kabo sinene kabi kana kamkamna iyatubu ilalakisosi koina. ²⁰ Muliya kabo yawasina ilopei ana tokabikabi yaisu sinesineo siwalolau koina siba, “Ukwaiwe, ugitai natum tauna iyaele ukabiyako.” Na iyamo nige ibebenali kolili mwa nige kainali iyayamaisa. ²¹⁻²² Saugana melumelune ilaoma mayale mena sinana esana ipei Ikabodi † iba, “Kita Isileli Yeoba ana wasawasa ilogabaegilako.” Iwalo besiele kaiwena Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga iyaele sikalaiyako yo tabe lawana Ilae yo wainena Peniyasi siboitako.

5

Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga tomo Pilistiya isibayanaeli

¹ Siya Pilistiya Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikalai yo sikewai yanuwa Ebensa koina silawan Asidodi siya ali yanuwa lalakina yabo. ² Yo sikele-luseyan ali yaubada esana Deigon ana nume tapwalolo kalona mena yo sipei kokotomone Deigon salina mena. ³ Sikenon yanuwa ilayan malala kikiuna yanuwane tomonliyao sikenon-tolo silau numene silusae sigitai kokotomone ibeku ilobi italu-pwaopwaom bwatano mena dedewagane manna mena. Mwa sikalaiyoi sipeiseyan ana kaba miya mena. ⁴ Tabe sikenoyoi yanuwa ilayan malala kikiuna sitolo sigitai ibekuyoi ilobi italu-pwaopwaom yoi dedewagane manna mena. Kulukuluna yo nimana labui sitagolu yo simiyamiya gamwa kaba lusalusae mena na yonamo yo kaena situpwa simiyamiya. ⁵ Na bwaite saugane koina tem Deigon ana topwaoliwo silusae ana nume tapwalolo Asidodi koina nige sowana siutulau ana kaba talu mena na siutu-likwai.

⁶ Yeoba nimana kaikaiwena mena Asidodi meuloili isibayanaeli kasiebwa baliyan kaposi koina iunuili yo tabe siya simiyamiya Asidodi gana mulina mena iunuili tabe. ⁷ Kabi Asidodi tomonliyao sigite-lobai tawae iyawatagili kolili mwa siba, “Tabu Isileli ali yaubada ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga imiyamiya kolila. Iyaele ana kaiwe tagitaiyako kita yo ala yaubada Deigon kolila.” ⁸ Yo Pilistiya ali yanuwa lalakili kana tolinao meuloili siyoga silaoma sineli kolili siba, “Tawae kani taginauli Isileli ali yaubada ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga koina?” Kainali siyamaisa siba, “Wakalai kwalau yanuwa Gata.” Kabi sikalai silawan yanuwa Gata koina. ⁹ Kabi tomo meuloili siyatubu melumelu koina ilau kanasiga taubala yo keduluma koina Gata koina Yeoba iunuili baliyan kaposi koina. Mwa simatausi lalakina yo gamwapakiki lalakina iyawatagili bwaine koina.

¹⁰ Tabe siyawasa ilau yanuwa Ekilon koina. Saugana sikele-luseyan yanuwa kalona mena siwui mayale siba, “Isileli ali yaubada ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikalaiyama kolila. Nuwanuwali meuloila taboitaoli tamiyawa.” ¹¹ Na Pilistiya ali yanuwa lalakiliyao kali tolina lalakiliyao meuloili siwalo silogogoma yoi yo siwalolau kolili siba, “Isileli ali yaubada ana kelabilabin kamwasana

† 4:21-22 Kaina Ibeliu koina Ikabodi kana katai ‘nige wasawasa yabo’

kana dedewaga tayapileyoi ana kaba miya yawasosi mena kisimo kani meuloila iunuyamatela.” Ali nuwatu bwaine besiele kaiwena Yeoba ana kaiwe mena boita ilalaki ali yanuwa kalona mena. Mwa simatausi kabo yanuwane kalona mena talawauwau ilalaki molosi. ¹² Yo tabe besiele siya nige siboboita baliyan kaposa yoli sikalapowon mwa siyogasae ali yaubadao kolili na tem sileboili.

6

Pilistiya kelabilabin kamwasana kana dedewaga siyapileyoi Isileli kolili

¹ Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga imiyamiya Pilistiya ali dedei mena waikena seben. ² Kabo ali topwaoliyao yo ali tokukula siwalo silaoma yo siwalolau kolili siba, “Kani tawae taginauli dedewagane koina? Nuwamai kwawalo-yasanapu na tayawasa-yapileyoi ana kaba miya yawasosi mena.” ³ Kabo kainali siyamaisa siba, “Sowasowana kana mulolo tapei na tayapileyoi tabu yakato nige kana mulolo sowana mekana mulolo kaiwena ala pwanoli maisana. Na koina tagitai tem tanamwanamwa na bwaimwa koina takatai yakato iya ana kaiwe mena mwa igumgumyai kolila.” ⁴ Mwa tabe sineliyoi kolili siba, “Toisabo mulolo kani tayawasa ilau Isileli ali yaubada koina ala pwanoli maisana?” Yo tabe kainali siyamaisa yoi siba, “Gole paibi (5) wakalaili kasiebwa baliyan kaposa kaiwena yo gimwau makamakayauna tabe paibi wakalaili siya Pilistiya toloinao paibi kaiweli, kaiwena siya yo kita kasiebwa kaigedana koina iunu-toyawaila.

⁵ Kabo makamakayau labuine bwaite waginaulili kaiwena bwaite labuine siya mwa ala yanuwa sisibasiba-yanae. Bwaite kamwasane koina yakasisi taolena Isileli ali yaubada koina. Taginauli bwaine besiele na ilopei. Nuwana ali yaubada kani ikate-kamkamna-yagila na ana paisowa naenaena kolila ilopei kabo kita yo ala yaubadao yo ala yanuwa takaiyawasi kamkamna koina. ⁶ Kwanuwatu-kalatan tauna kona siya Itipita mekalikava ali kin Pelo kateliyao sikololo mwa Isileli ali yaubada imunamunai iyakamkamnali kabo sitalamwagili siyawatagili Itipita silogabaen. Na tabu komiu katemiyao sikokololo besiele Itipita me ali kin. ⁷ Waga niuniuli waluwaluna yabo waginauli. Yo bulumakau kabikabili labui waluwaluli nige naga kwayayapaisowali wakalaili. Yo bulumakaune kwapan-kalatagili waga niuniuline manna mena na natuliyaone kwayoganli kwalau kwapei-luseyagili kali gana kalona mena. ⁸ Yo dedewagane kwatauli waga niuniuline koina. Yo tabe kokotomo gole waginauliliwa ala pwanoli maisanawa tabe wakalai kwatauli dedewaga yabo kalona mena yo kwapei-yasali kelabilabin kamwasana kana dedewagane salina mena. Kabo bulumakaune kabona kapapanliwa kwayawasali na waga niuniuline sibomamo siniuli silawan. ⁹ Yo wagite-kalatan namwanamwaili. Tem na silodudulaimo Isileli yanuwana esana Betisemesi kaiwena bwaimwa koina takatai yawasosi Isileli ali yaubada iya mwa polowene naenaena iyeyama kolila. Na tem nigele takatai polowe bwaite iya nige igiginauli kolila na imayale bwagabwagamo kolila.”

¹⁰ Kabo ali nuwatuwa meuloina siginauli besiele ali walone koina. Kabo waga niuniuli waluwaluna kaigeda siginauli yo bulumakau kabikabili labui waluwaluli sikalaili yo sipan-kalatagili waga niuniuli manna mena. Yo natuliyao sipei-luseyagili gana kalona mena. ¹¹ Yo Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga yo tabe muya baliyan kaposa kana kokotomo gimwau gole koina siginaulili me kana dedewaga tabe sitauliyoi waga niuniuli mena. ¹² Yo sidudulaimo kamwasa mena silau Isileli yanuwana esana Betisemesi. Silaulau na silolo-kulukulum natuliyaowa kaiweli na iyamo nige natuliyaone kaiweli sinuwanuwatu bwai silodudulaimo. Mwa tabe Pilistiya ali toloinao siyamuli kusulili kanasiga Betisemesi kana sigasiga mena siyawatagili.

¹³ Na yanuwa Betisemesi ali tano sisepasepali ali witi sitomtomli kalogawa mena. Saugana manli sigabaen ilau dedewagane sigitai siyaliyaya lalakina. ¹⁴⁻¹⁵ Kabo bulumakau waga niuniuli siniuliyama Yosua game Betisemesi ana witi tanona mena bwaine koina sitalu-tolo veku lalakina salina mena. Yo susu Libai sitolo yo Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga yo kokotomo gole kana dedewaga sikele-kaisulu-wagili veku lalakina pwatana mena. Kabo sitolo waga niuniuli kana gogo meuloina sikele-gwaligwali sisena pwaoli kana mayau, mwa bulumakau siunuili yo meuloina sipwaoli-yagili Yeoba koina. Kabo kaliyatenane koina Betisemesi tomonliyao yakayakan tupwaliyao sikalaili na sipwaoli-yagili Yeoba koina lolabin pwaolina. ¹⁶ Kabo Pilistiya ali tobagunao yoli paibi (5) paisowane bwaine manli mena sigitai tabe kaliyatenane kaigeda koina sipileyoi yanuwa Ekilon.

¹⁷ Yo baliyan kaposa makamakayauna gole paibi tomo Pilistiya sitatauliliwa waga niuniuline koina yakato yanuwa paibiwa kaiweli siya Asidodi, Gesa, Asikelon, Gata yo Ekilon, ali pwanoli kali nuwatu-pwaiki kaiweli. ¹⁸ Besiele tabe gimwau makamakayauna gole siya yakato Pilistiya ali taon lalakili valigigi tolinao valigigi siloiloina-yagili kaiweli yo yanuwa kikiuli tabe kaiweli.* Yo veku lalakinane Yosua ana witi tanona mena sauga kabona imiyamiya ali kaba nuwatu-kalatan tawae bwaine koina iyawatagili.

¹⁹ Na Betisemesi tomonliyao tatao yoli sebenti (70) Yeoba iunuili siboita kaiwena manli ilau ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga kalona mena. Mwa tomo nuwali sinae lalakina yo sivalam Yeoba ana paisowa kaiwena. ²⁰ Kabo siwalo siba, “Nige tomo yabo sowasowana Yeoba manna mena itolo kaiwena iya Yaubada yakayakasisina. Na dedewagane toweya kani tayawasa ilauya na tem imiya suwala kolila?” ²¹ Kabo tosagenawasa tupwaliyao siyawasali silau Kiliyati Diyelin tomonliyao kolili siwalo siba, “Pilistiya Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga siyapileyoi-yamako kwalaoma na wakalai kwalawan ami yanuwa mena kwapei.”

7

¹ Kabo tomo Kiliyati Diyelin silau Betisemesi koina Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikalai. Yo silawan Abinadaba ana nume mena imiyamiyawaya koya mena. Yo natuna Eliesa siloina yakato iya igite-kalatan.

Samuela Isileli ibagunayagili yo Pilistiya sikaiwe-gabaegili

² Sauga imamalawe nuwana besiele bolime kana baibaiwa tuwenti (20) Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga imiyamiya yanuwa Kiliyati Diyelin koina. Bwaine sauganane koina tomo Isileli sivalavalam Yeoba koina sagu kaiwena. ³ Kabo Samuela iwalolau boda Isileli kolili iba, “Tem nuwanuwamiu kwapileyoi Yeoba koina yanuwa wenalao ali yaubadao yo Asitate makamakayauna kwasikotanagili. Na kwatalam-wagimiu Yeoba koina na kwapwalou ibomamo koina ee kani ileboimiu Pilistiya nimali mena.” ⁴ Kabo sitolo na yaubadao mwakomwakotali makamakayauli Baal yo Asitate sisikotanagili yo sipwalou Yeoba ibomamo koina.

⁵ Yo Samuela iwalolau boda Isileli kolili iba, “Kwalogogo Mispa koina na yau kabo kani yakawanoi Yeoba koina kaiwemi.” ⁶ Mwa silogogo Mispa koina waila silegu yo sisuwe-yatalu bwatano mena Yeoba manna mena yo tabe guliyam sikalakisiyeyan kaliyatenane koina yo ali pwanoli siwalo-masalan siba, “Kalopwano Yeoba manna mena.” Yo sauganane koina Samuela iya Isileli ali tobaguna. ⁷ Saugana Pilistiya wasa sibenalan yakato Isileli siyaele silogogo Mispa koina kabo ali tolinao valigigi mekalikavao ali tokaleyayao silau na tem sikaleyaili. Mwa Isileli wasa sibenalan

* **6:18** Gimwau valigigine kali nuwamayale bwaite besiele, Pilistiya ali taon lalakili valigigi kali tolinao yoli valigigi kaiwena mwa siwaloyapatu gimwaune koina

simatausi yoi Pilistiya kolili. ⁸ Kabo siwalolau Samuela koina siba, “Ukwawanoi-kalatan Yeoba ala Yaubada koina kaiwela na ileboila Pilistiya nimali mena.” ⁹ Kabo Samuela sipi natuna sususuna yabo ikalai iunui yo ipwaoliyan kaba pwaoli mena Yeoba koina. Yo ikawanoi samasamalulu me ana valam Yeoba koina Isileli kaiweli kabo Yeoba iginauli besiele ana kawanoiwa maisana. ¹⁰ Samuela iyaelemo naga pwaoli igabugabu kaba pwaoli mena na Pilistiya tokaleyayao silaomako Isileli salili mena na sikaleyaili. Kabo Yeoba iwalo tutu daguguna lalakina mena itutu yo Pilistiya iko-yauyauleli nuwali sipwanopwano mwa Isileli siyabubu-gabaegili. ¹¹ Na Isileli ali tokaleyayao silaoma siyawatagili yanuwa Mispa koina mwa Isileli sitolo yo Pilistiya sisagena-yamuli kusulili yo siunuyamateli kanasiga yanuwa Betikali yaulina mena. ¹² Mwa Samuela veku yabo ikalai kabo Mispa yo Seni luwaluwalili mena ikumai. Yo iwalo iba, “Tauna kona yo ilaoma sauga kabona Yeoba isaguila koinaele veku bwaite esana tapei Ebensa.”

¹³ Isileli sitolo mwa Pilistiya sikoya-mwanou molosagili mwa nige sipipileyo silalau Isileli sikakaleyaili ali dedei mena kaiwena Samuela yawasina meuloina mena Yeoba nimana kaikaiwena imiyamiya koina mwa Pilistiya nige sowasowali Isileli sikaleyaili. ¹⁴ Tauna kona Pilistiya Isileli ali yanuwa sikwayaili Ekilon yo Gata luwaluwalili mena na bwaite kaleyane koina mwa Isileli ali yanuwane yo dedei tupwaliyao tabe sikele-yapileyoili kolili. Yo tabe yanuwane salili mena tomiya siya Amoli mekalikavao Isileli simiya daumwali. ¹⁵ Samuela iya Isileli ali tololina lalakina yawasina kana sauga meuloina koina kanasiga iboita. ¹⁶ Bolime kaigeda kaigeda koina itakitakikili Isileli yanuwaliyaone kolili ali gamwapakiki iyaduyadudulaili bwaimwana yanuwane esaliyao Betele, Giligali yo Mispa ali yatala ipaipaisowaili. ¹⁷ Na sauga meuloina ipilepileyo Lama koina iya ana yanuwa mena yo yatala ipaipaisowai. Kabo bwaine koina veku italin ana kaba pwaoli Yeoba koina.

8

Isileli ali kawanoi Samuela koina nuwanuwali tem ali kin yabo

¹ Samuela ana sauga ilobai itautaubala kabo natunao tatao labui ipeili siya Isileli kali tobagunao. ² Tobagubaguna esana Yoela salina mena esana Abaidiya simiyamiya yanuwa Biyasiba koina yo yatala sipaipaisowai. ³ Na iyamo ali paisowa meuloina nige besiele tamali mumugana. Siya nuwanuwali lalakina mane kabo mwakota mena mane sikalakalai tomo kolili yo lolina kana kamwasa dudulaina meuloina nige siyayadudulai. ⁴ Kabo Isileli ali tautaubalao meuloili silogogo silau yanuwa Lama Samuela koina, ⁵ yo siwalo koina siba, “Iyaele kutautaubalako yo natumwao mumugali nige besiele kowa mumugam. Nuwanuwamai tomo yabo ugite-sipwai iyamala ama kin na ibaguna-yagimai besiele kaba lolina meuloili me ali kinwo.” ⁶ Kabo ali kawanoi kin kaiwena Samuela koina nige iyayaliyaya na besimo ilau ikawanoi Yeoba koina. ⁷ Yo Yeoba iwalolau Samuela koina iba, “Kubenali tomone siya siwalowa koliwo ali nuwatune uginauli besiele kaiwena kowa nige sisisikotanagiwo na yau mwa sisikotanagau genuwali yau yaemala ali kin. ⁸ Mumugaline siyatubuwaya Itipita koina kaliyatenane koina yayoga-yawatagilagili ilaoma kanasiga kaliyate kabona nagamo iyaele yaubadao mwakomwakotali kolili sipwalopwalou. Na yau sipei-suwalagau. Ee mwa kamwasa kaigedana iyaele mwa koliwo tabe siginaginauli yoi. ⁹ Uginauli besiele ali nuwatune na kuwalo-yadidigali na sikatai yakato kinne bwaliga kani siloina-yagili me ali kaiwe yo tawae nuwanuwali siginauli kani siginauli kolili.”

¹⁰ Kabo Samuela itolo yo Yeoba kainana meuloina iwalowen tomone siya silaoma sikawanoi Samuela koina kin kaiwena. ¹¹ Iwalo iba, “Kinne kani bwaliga iloina-yagimiu ana lolina kana koleya bwaite besiele. Natumiyao tatao nimamiu kalona

mena kani ikalaili yo tupwaliyao ipeili ana kaleya waga niuniuli mena, tupwaliyao ana osi pwatana mena yo tupwaliyao sisagena baguna ana waga niuniuli manna mena. ¹² Tupwaliyao kani ipeili tokaleya tausan kali tobaguna, tupwaliyao pipti (50) kali tobaguna, tupwaliyao ana tano togiyali yo topelipeli yo tosepasepa. Tabe tupwaliyao gogo kaleya kana toginauliwo na tupwaliyao waga niuniuli kana gogo waluwali kana toginauliwo. ¹³ Yo natumiyao sinesineo ikalaili siya olo bwalabwalaili kali toginauli, tupwaliyao kan kana tololiga yo pwalawa togabugabu iya kaiwena. ¹⁴ Ami bwatano, ami oine tanoliyao yo ami olibe yaowaliyao siya namwanamwasosili nimamiu mena kani ikalaili na iwolegili ana topaisowao siya esaliyao lalakili kolili. ¹⁵ Tem ami witi yo oine tayakasa gwau sanaulu kani kin gwau kaigeda ikalai yo isoiyan ana topaisowa siya esali lalakili yo tabe ana topaisowa tupwaliyao kolili. ¹⁶ Ami topaisowa panpanli sinesineo yo tatao tabe ami bulumakau yo donki namwanamwasosili kani ikalaili yo iyapaisowali ibomamo kaiwena. ¹⁷ Tem ami sipi yo gouti tayakasa gwau sanaulu kani kin gwau kaigeda ikalai. Yo komiu tabe kani kwaemala ana topaisowao panpanli. ¹⁸ Saugaliyaone kolili kabo kwavalam sagu kaiwena Yeoba koina kinne wagigite-sipwaine kaiwena. Na sauganane koina Yeoba kani nige ileleboimiu.”

¹⁹ Na iyamo tomo meuloili sisikote genuwali Samuela ana edeededene sibenalan. Mwa siwalo siba, “Nigele, nuwanuwamai kin iloina-yagimai. ²⁰ Na kai kani kaemala kaba loina besiele kaba loina tupwaliyao, ama kin ipagan na ibaguna-yagimai kaleya koina.” ²¹ Kabo tomo ali walo meuloina Samuela ibenalagili yo ilau iwalo-masalagili Yeoba koina. ²² Yo Yeoba Samuela kainana iyamaisa iba, “Uginauli besiele ali nuwatune yo tomo yabo ugite-sipwai na kupei ali kin.” Kabo Samuela iwalolau Isileli kolili iba, “Meuloimiu kwapileyoi kwalau kaigeda kaigeda ami kaba miya mena.”

9

Samuela Saulo iyaoloi

¹ Tomo yabo esana Kisi iya susu Beniyamina iya tomo kaikaiwena yo towasawasa. Tamana esana Abieli na Abieli tamana esana Siloli na Siloli tamana esana Bekoladi na Bekoladi tamana esana Apiya, siya susu Beniyamina kana tautaubalao. ² Kisi natuna tauna yabo esana Saulo iya kilakai kana koleya inamwanamwasosi Isileli kilakailiyao kaloli mena yo kanakavao meuloili isaliya-gabaegili.

³ Na Kisi ana donki tupwaliyao silokwalalele kabo iwalolau natuna Saulo koina iba, “Topaisowa yabo kuyogan na kwalau donki kwaloyaili.” ⁴ Kabo Saulo topaisowa yabo iyogan mekanakava yo siloutusi Epileim ali dedei mala koyakoyana mena yo dedei Salisa meuloina koina, na iyamo nige yabo silolobai. Kabo silopaepaeli yoi silau Salim ana dedei mena yo Beniyamina ali dedei kalona meuloina siloyai, na iyamo nige silolobaili. ⁵ Saugana silau yanuwa Supi koina siyawatagili kabo Saulo iwalolau topaisowane koina iba, “Kulaoma tapileyoi. Tem nige tapipileyoi kani tamagu inuwanuwatusosi kaiwela, na donki kaiweli kani nige inunuwatusosi.”

⁶ Mwa topaisowa Saulo kainana iyamaisa iba, “Nigele, Yeoba ana tosonoga yabo iyaele yanuwane bwaite koina kana yakasisi ilalakisosi tomo kolili. Tem ginauli iwalowegili kani situbu besiele ana walone. Talau tagitai na mesabana kamwasa esana iwalo-masalan na koina tamuliya talau.” ⁷ Yo Saulo iwalolau topaisowane koina iba, “Tem talau koina kani ginauli esana iya taolena ala mulolo koina? Kanwa kabona tatatauliliwa tobwa mena simwawasiko. Mwa ginauli esana kolila na kani taolena koina?” ⁸ Mwa topaisowane kainana iyamaisa iba, “Siliba mane tupwana iyaele koliyau kani yaolena koina na mesabana kamwasa iyakenayagila na koina talau.” ⁹ (Bagubagunana koina tem tomo Isileli nuwanuwali tawae yabo sikatai yo nuwali imayaleyan Yeoba koina kani siwaloba, ‘Talau tosonoga koina’. Kaiwena

saugaliyaone kolili palopita esaliyao siyogayoga-yagili tosonogao) ¹⁰ Mwa Saulo iba, "Inamwanamwa talau." Yo sitolo silalau yanuwane kaiwena palopitane iyaele koina imiyamiya.

¹¹ Saugana sikawasae koya mena yanuwane kaiwena silalau yo towaila legu vesala tupwaliyao silalaoma silobaili kabo sineli kolili siba, "Tosonoga iyaele?"

¹² Kabo vesalaone siba, "Ee iyaele bwaite kabo waluwaluna iyayawatagilima. Iyaele bwaimwa manimiu mena kwalalau kaiwena na kwalomwayamwayau kaiwena tomo meuloili mekanakavao kani sisae koya mena sipwaoli kaba pwaoli mena Yeoba koina.

¹³ Iyaele kani kwayawatagiliwa yanuwane koina kwalobai. Muli mena kabo sisae kaba pwaoli mena sikekan. Yo tabe tomo tupwaliyao siyoganli mekalikavao nige naga sikekekan kanasiga iya isae yo kawanoi mena iwalo-muloloi kabo sikekan. Koinaele tem kwalomwayamwayau kani kwalobai."

¹⁴ Mwa saugana sikawasae yanuwane koina yo silusae yanuwa kana gana kaba lusalusae mena kabo Samuela silobai ilalaoma kaiweli ilalau kaba pwaoli mena.

¹⁵ Na laina kaliyatene koina Yeoba iwaloko Samuela koina iba, ¹⁶ "Tomo yabo kani bwaliga bwaite saugane koina yayawasayawa koliwo iya ilaomaya boda Beniyamina kolili. Olo kusuwai kulukuluna mena kuyaoloi yo iya iyamala tobaguna yagu tomoyao Isileli kolili na kani ileboili Pilistiya nimali mena. Kaiwena ali valam yabenalanako yo ali kamkamna yagitaiyako." ¹⁷ Yo Samuela manna ilau Saulo igitai yo Yeoba iwalolau koina iba, "Laina tomowa kaiwena yawalowalowa koliwo iya kani yagu tomoyao iloinayagili bwaimwa iyaele tomonane." ¹⁸ Kabo Saulo ilau Samuela salina mena kaba lusalusae mena yo inelilau koina iba, "Aee tem sowana tosonoga* ana nume kuwalo-masalan kolimai?" ¹⁹ Kabo Samuela Saulo kainana iyamaisa iba, "Yau bwaite tosonoganaele. Kwabaguna kaba pwaoli mena kabona kaliyatene koina komiu yo yau takekan toyawa. Yo yau bwaliga malala nuwam yawalo-yamayale muli mena kabo yakabi-gabaegimiu kwalau. ²⁰ Na ami donki sikwakwalalelewa kaliyate yaiyona kaloli mena tabu kaiweli kwanuwanuwatu iyaele silobailiko. Na yaiya boda Isileli nuwanuwatosili? Bwaimwanamo kowa yo tamam ana susuwo." ²¹ Kabo Saulo kainana iyamaisa iba, "Gubesi kabo walone bwaimwa kuwalowen koliyau? Yau yagu susu Beniyamina iya ikikiusosi Isileli ala susu meuloili kolili. Yo kai diyane bwaite esamai ikikiusosi susu Beniyamina kalona mena."

²² Mwa Samuela itolo yo Saulo me ana kilakai iyoganli sikawasae kaba pwaoli mena. Kabo iyoga-luseyagili nume kalona mena yo iwalo simiyasio teibele kulukuluna mena tolaoma ali bodao luwali mena. Na siya sikawanoi-yagili silaoma kali baibaiwa teti (30). ²³ Yo Samuela iwalolau tololigane koina iba, "Wauwa tauna kona yaeyawa yo yawalo kupepei-suwalanwa ukwalaiyama." ²⁴ Kabo tololigane ilau yo wauwa ikalaiyama ipei Saulo manna mena. Yo Samuela iwalolau Saulo koina iba, "Ee bwaite kowa kaiwem. Ukwalai ukwekan. Kowa kaiwem mwa yawalo tololiga ipei-suwalan kekan gogone bwaite kaiwena kabo muli mena tolaoma yayoganli." Mwa Saulo yo Samuela sikekan toyawa. ²⁵ Kekan imwawasi kabo koya mena sikawa-salulu silobi taon mena. Kabo Samuela Saulo iyogan sisae nume pwatana mena na iedeede koina.

Samuela Saulo iyaoloi kabo kilakilala yaiyona iwalowegili

²⁶ Yanuwa ilayan sikeno-tolo yo Samuela iyoga-sae Saulo koina iba, "Ukwatububu na talau kamwasa mena yapei-gabaegiwo." Saulo ikatububu imwawasi kabo ana topaisowa mekalikava silau siyawatagili kamwasa mena. ²⁷ Saugana silau siyawatagili yanuwa kana sigasiga mena kabo Samuela iwalolau Saulo koina iba, "Kuwalo am topaisowane ilolo-bagubaguna." Yo ana topaisowa iginauli besiele kabo

* **9:18** Tosonoga kana katai siya tawae manla mena ilalaoma na sigitai kana towalo-masala

Samuela iwalolau Saulo koina iba, “Naga tatolo sauga kubwakubwanamo na Yeoba kainana koliyau yawalowegili koliwo kubenali.”

10

¹ Kabo Samuela olibe olo waila patu ikalai yo Saulo kulukuluna mena isuwai yo inisoi kabo iwalo koina iba, “Olo yasuwai kulukulum mena kaiwena Yeoba igite-sipwaiwo kuyamala ana tomoyao Isileli kali tobaguna. ² Bwaite kabona kulogabaegau na kulalaune ee tubula keduluma Litieli kana salai yanuwa Selisa papalina mena kani tomo labui kulobaili susu Beniyamina ali sigasiga mena. Kani am wasa siyeyawa siba, ‘Donkiwa kwaloyaloyailiwa silobailiko.’ Mwa tamam nige kaiweli inuwanuwatu na komiumo kaiwemi mwa inuwanuwatu. Iyaelemo naga inelineli-yagimiu iba, ‘Kani natugu toyalobaiya?’ ³ Yo bwaine koina kulau kanasiga kuyawatagili keyalu lalakina yakayakasisina yanuwa Tabola koina. Yo tomo yoli yaiyona kani kulobaili silalau Betele sitapwalolo Yeoba koina. Kaigeda gouti natunao yaiyona ikewakewaili, labuinane kani beledi yaiyona ikalakalaili na yaiyonanane waila patu oine donki kwapina ikalakalai. ⁴ Yo kani sikawa-toki koliwo yo beledi labui kani siyeliwa me am yaliyaya ukwalai kolili. ⁵ Bwaine koina kabo kulau Gibeya iya Yeoba ana koya. Dedei bwaine koina Pilistiya tokaleya sigogo simiyamiya koina. Saugana tem kuyawatagili yanuwane salina mena kani palopitao kulobaili koya mena sisasaluluma kaba pwaoli mena. Tupwaliyao sibaguna kaba venu api, tambalin, igo sikalaili kolili sivenuvenu kabo Yeoba Yaluyaluwana kaikaiwena ilobi italu kolili mwa sipalopalopisai.* ⁶ Na saugana tem Yeoba Yaluyaluwana kaikaiwena ilobima italu koliwo yo ipei-suwalagiwo, ee mekamkavao kwapalopisai toyawa yo kowa kani kuyamala tomo uloina. ⁷ Tem bwaite kilakilalane yawawalowegiline siyamala yawasosi, na tawae kunuwatui inamwanamwa yakato uginauli kaiwena Yeoba iyaele mekamkava. ⁸ Mangu mena kubaguna kulau kulobi yanuwa Giligali. Kusanasana kaliyate seben kabo yalaowa pwaoli gabugabuna yo lolabin kana pwaoli yapaisowaili. Kabo am wasa yaeyawa kani tawae uginauli.”

⁹ Saugana Saulo itagela-keile yo Samuela ilogabaen kabo Yeoba Saulo katena ibui-keile yo kilakilala meuloina Samuela iwawalowegiliwa siyamala yawasosi. ¹⁰ Kabo saugana Saulo me ana topaisowa silau siyawatagili yanuwa Gibeya mwa palopita bodaliyao silobaili yo Yeoba Yaluyaluwana ana kaiwe ilobi Saulo koina yo mekanakavao sipalopalopisai. ¹¹ Na tomo siya Saulo sikatai ana paisowa bwaite sigitai kabo sienelineli-yagili siba, “Gubesi mwa Kisi natuna Saulo bwaine besiele? Tawae iyawawatagili koina? Kaiwena kagitai iya besiele kabo palopita kalikava yabo.” ¹² Mwa yanuwane tomona yabo kainali iyamaisa iba, “Na palopitaone tamali yaiya?” Yo siya ali walo yabo siba, “Mwa gubesi Saulo iya palopita yabo?” ¹³ Ana palopisai imwawasi kabo Saulo isae kaba pwaoli mena.

¹⁴ Na Saulo madiyana, tamana kanakava, ineli Saulo yo ana kilakai kolili iba, “Toweya kwalauya?” Saulo kainana iyamaisa iba, “Kalau donki sikwakwalalelewa kaloyaili, na nige kalolobaili mwa kalau Samuela koina.” ¹⁵ Tabe Saulo madiyana ineliyoi iba, “Na yagu wasa kwaeyama tawae Samuela iwalowen kolimiu.” ¹⁶ Mwa Saulo iwalo-pileyoi iba, “Iwalo dudulai kolimai iba donki silobailiko.” Na Saulo nige iwawalo-masalan madiyanane koina ana emala kin Isileli kalona mena kaiwena.

Saulo gitesipwa ilobai iyamala kin

¹⁷ Muli mena Samuela boda Isileli iyoga-gogonagilima silau yanuwa Mispa koina yo sitolo Yeoba manna mena. ¹⁸ Yo iwalo kolili iba, “Yeoba Isileli ala Yaubada, ana walo bwaite besiele. ‘Yaleboimiu Itipita nimali mena yakele-yawatagilagimiu Itipita

* **10:5** Sauganane koina palopisaine kana nuwamayale bwaite besiele, siseloselo yo siwaliwali

koina kanasiga kwalaoma Kenani. Yo tabe yaleboimiu kaba lolina tupwaliyao ali lolina kaikaiwena koina siula-matamatausagimiu.’ ¹⁹ Na komiu ami Yaubada kwasikotanan bwagana ileboimiu kami polowe meuloili kolili. Kabo kwawalo kwaba, ‘Ama kin yabo kwaeyama na iloina-yagimai.’ Na kwatolo Yeoba manna mena ami susu yo ami boda kolili.” ²⁰ Saugana Samuela iwalo susu Isileli meuloili silogogoma salina mena kabu Yeoba susu Beniyamina igitesipwai. ²¹ Kabo susu Beniyamina me natuliyao silaoma Samuela salina mena yo Yeoba Matile ana susu igitesipwai. Mwa susune kalona mena Yaubada Saulo igitesipwai iya Kisi natuna. Sigite-loyaloyai bodane luwana mena iya nigele.

²² Yo sineli Yeoba koina, “Gubesi, Saulo ilaomako bwaite koina?” Kabo Yeoba ali neli iyamaisa iba, “Ilaomako na iyaele ikeno-wadam gogo luwali mena.” ²³ Mwa sisagana silau sikele-yawatagilan yo siyoganama itolo boda luwaluwali mena. Iya ilalakisi kanakavao meuloili isaliya-gabaegili meuloili sisaema gilgilina mena kali siga. ²⁴ Kabo Samuela iwalolau Isileli boda kolili iba, “Wagitai, Yeoba tomo bwaite igitesipwai iyamala ami kin. Nige yaboyoi Isileli kalola mena besiele iya.” Kabo tomo meuloili siyoga, “Ala kin yawasina imamalawe.”

²⁵ Kabo Samuela itolo yo kin kali lolina iwalo-masalan tomo kolili. Yo ilele-lobiyen buki yabo koina mwa ilau ipei Yeoba manna mena. Yo tomo iyawasa-yapileyoi kaigeda kaigeda ali yanuwa mena. ²⁶ Saulo tabe ilauyoi ana yanuwa mena Gibeya, tatao tupwaliyao kaikaiweli mekanakavao siya Yeoba kateli ikabi-tonagili siyamala Saulo kana tomuliyayao. ²⁷ Na tomo tupwaliyao yauyauleli Saulo sisinali kabu siba, “Tomone bwaine sowana kani ileboila?” Mwa nige mulolo yabo siwowolena koina. Mwa tabe Saulo nige walo yabo gamwana mena iyayawatagili kaiweli, bwai imwanou-gabaegilimo.

11

Saulo yanuwa Yabesi isaguili

¹ Kabo sauga yabo koina boda Amoni ali kin Neiyasi ana tokaleyayao ikalaili silau Isileli yanuwana esana Yabesi dedei Giliyadi koina, sidale-takikilan. Mwa Yabesi tomoliyao meuloili silau kin Neiyasi koina siba, “Komiu yo kai tawaloyameli tamiya dudulai yo sowana kamiya ami lolina yaulina mena.” ² Na kin Neiyasi kainali iyamaisa iba, “Nigele, bwaimwanamo tem meuloimiu kwatalam-wagimiu man ulaulamiu mena manpoumiu yakasi-gabaegili. Yapaisowai bwaine besiele na Isileli meuloimiu ami kaba mwalimwaline.” ³ Kabo Yabesi ali tautaubalao sikawanoi koina siba, “Kaliyate seben kuyelima kolimai na ama tosagenawasa ilau Isileli kalona meuloina kolili ali wasa iwolegili. Tem nige yabo ilaoma isasaguimai ee kabu katalamwagimai koliwo am nuwatu tawae uginauli kolimai.” Mwa ali kawanoi kaiwena Neiyasi italam besiele. ⁴ Saugana tosagenawasa silu-yawatagili Gibeya koina iya Saulo ana yanuwa yo Neiyasi ana lolina siyawasayan tomo sibenalan kabu sivalam kainali lalakina mena.

⁵ Sauganane koina Saulo ilaomaya tano mena ipipileyoi yanuwa mena me ana bulumakauwo iyapaisowali ana tano mena. Na valam lalakina ibenalan yo ineli tomo tupwaliyao kolili iba, “Tawae iyawayawatagili tomone kolili? Gubesi kabu sivalavalam?” Yo ana wasa siwolena Yabesi ali tosagenawasa tawae ilaoma ali wasa iwolegili. ⁶ Saugana ana wasa siwolena kabu Yeoba Yaluyaluwana ana kaiwe ilobi italu koina kabu imunamunai lalakina kin Neiyasi kaiwena. ⁷ Kabu bulumakau labuiwa ikoyamateli yo iyetomtom-wagili yo iwolegili tosagenawasa kolili sikalai silotakikilan Isileli kalona meuloina koina siba, “Tem yaiya na nige Saulo yo Samuela iyayamuli kusulili yo nige ikakaleya Amoni kolili ee kani ana bulumakau iyetomtomwan bwaite besiele.” Saugana tomo walone bwaine sibenalan kabu Yeoba simatausan kaiwena ana kaiwe sigitaiyako Saulo koina. Yo tatao meuloili

silao siyaboda kaigeda kabo meuloili siyawatagili toyawa nige yabo imimiya-pileyo yanuwane koina. ⁸ Biseki koina Saulo tatao iyasilili kali baibaiwa tili andeledi tausan (300,000) siya Isileli na siya Yuda kali baibaiwa teti tausan (30,000). ⁹ Yo siwalolau tosaenawasa kolili siba, "Kwalau kamikavao Yabesi Giliyadi tomoliyao kolili kwaba, 'Bwaliga muli mena kabo ikala-pwasinasina kai kani kaleboimiu.'" Saugana tosaenawasa silau Yabesi ali wasa siwolena mwa siyaliyaya lalakina. ¹⁰ Kabo siwalolau Amoni kolili siba, "Kani bwaliga katalamwagimai kolimiu na tawae kwanuwawatuine waginauli besiele." ¹¹ Boniyai mena Saulo ana tokaleyayao iyakasali boda yayona siginauli na nige naga itotomkewa na siyawatagili Amoni ali kaba miya mena sikoyamayamateli kanasiga isae kala pwasinasina. Siya nige sisilae siyabubu-gwaligwali kaigeda kaigeda ana kaba lau mena ilau.

¹² Kaleya imwawasi mulina mena Isileli tokaleyayao sineli Samuela koina siba, "Tomone siya siwawalo yakato nige nuwanuwali Saulo iyamala kin toweya siyaele? Kwayoganlima kolimai na kakoyamateli?" ¹³ Na Saulo iwalolau kolili iba, "Kansiga nige sowana tomo yabo takoyamate kaiwena kabona kaliyatene koina Yeoba Isileli ileboila kala tokalomagigiliwo kolili." ¹⁴ Yo Samuela iwalolau tomo kolili iba, "Talau Giligali koina yo Saulo takawa-yawasosiyen iya ala kin." ¹⁵ Mwa meuloili silogogo Giligali koina yo sikawa-yawasosi Saulo iya ali kin Yeoba manna mena. Yo lolabin pwaolina siginauli yo Saulo mekalikava sikekan toyawa yo siyaliyaya toyawa.

12

Samuela tomo Isileli ikabi-yakaiweli

¹ Samuela iedeede Isileli kolili iba, "Tawae ami nuwatu meuloina kwawalowen koliyau besiele yaginauliyako kolimiu. Mwa ami kin yabo iyaele yaeyawako ibaguna-yagimiu. ² Mwa ami kinne iya kami tolina. Na yau wagitaiyauko yabelu kaiwena yatautaubala yo itogu ilike. Yo natuguwao siyaele mekamikavao. Na yau saugana yakilakai-saema na yaemala tobaguna ilau ee kanasiga kabona. ³ Iyaele bwaite yatolo manimiu mena. Tem yagu lopwano yabo wagite-lobai kwawalo-masalan Yeoba koina, yo ana yaoyaolo tomona, manli mena. Tomo esana ana bulumakau yakalai? Yo tomo esana ana donki yakalai? Yo tomo esana yamwakotayan na ana wasawasa yakalai? Yo yayi polowe yaolena? Yo yayi ana mane mwakota mena yakalai koina iyamala kagu yaga na nige yayayamaisa? Nuwanuwagu yagu wasa kwaeyama na nuwagu kwawalo-yadudulai na yayamaisa." ⁴ Kainana siyamaisa siba, "Nige tawae yabo naenaena uginauli kolimai, nuwana mwakota mena o mankikiwasi mena o nuwana kewali mena, meuloina nigele." ⁵ Kabo Samuela iwalolau kolili iba, "Yeoba yo ana yaoyaolo tomona iya kin ami edeede meuloina kaliyate kabona manli mena sikawa-yawasosi kaiwena nige tawae yabo naenaena yapapaisowai kolimiu." Siba, "O, Yeoba ikataiyako."

⁶ Yo Samuela tabe iwaloyoi kolili iba, "Yeoba Mosese yo Eloni igite-sipwaili. Mwa siya tubulao siyoga-yawatagilagilima Itipita koina, ⁷ koinaele kwatolo bwaite koina Yeoba manna mena na yawalo kolimiu ginauli lalakisosili iginauliliko tubulao kaiweli yo komiu tabe kaiwemiu yawalo-masalagili. Bwaine koina na ami pwanoli yawalo-masalagili kolimiu kaiwena nuwanuwamiu kin. ⁸ Beyabeyana Yakobo me ana susuwo silau Itipita kabo sidebalala bwaine koina bolime isa silaoko kolili kabo kamkamna lalakina silobai yo sivalam Yeoba koina lebo kaiwena mwa Mosese yo Eloni iyawasali silau siyoganlima dedei bwaite koina simiya. ⁹ Na tubulaone siya Yeoba ali Yaubada yawasosi na iyamo silo-dagedagela-yan. Mwa italamwagili kali kaleyayao nimali mena. Kaba gite bwaite tomo Pilistiya, Mowabe ali kin yo tabe Sisela iya yanuwa Eisoli ali tokaleya ali tobaguna. ¹⁰ Mwa sauga meuloina tubulao lebo kaiwena siyogayoga-sae Yeoba koina siba, 'Kai kalopwano manim mena

kaiwena kalodagedagela-yagiwo kapwalou pwanou kokotomo Baal yo Asitate kolili. Kuleboimai kama tokalomagigiliwo nimali mena na kapwaloumo kowa koliwo.’
¹¹ Sauga meuloina Yeoba tomo kaigeda kaigeda iyawayawasayama yabo bwaimwana Gidiyon salina mena Belaki salina mena Yepidiya yo yau Samuela. Mwa Yeoba ileboimiu kami tokalomagigiliwo nimali mena yo kwamiya namwanamwa.

¹² Na saugana Neiyasi Amoni ali kin wagitai me ana tokaleyayao silaoma sikakaleyaimiu na wakataiyako Yeoba iya ami kin na iyamo kwawalo koliyau kwaba, ‘Nigele, nuwanuwamaimo tem ala kin na iloina-yagila.’
¹³ Kabo kin wagigite-sipwaiwa iyaelele wakakawanoiwa mwa Yeoba iyeyawa kolimiu yo iya iloina-yagimiu.
¹⁴ Tem Yeoba kwamatausan yo ana walo kwaobigai yo kwatapwalolo yawasosi koina ami kinne tabe iya mekamikava Yeoba ana kamwasa kwamuliya yawasosi kani kwanamwanamwa.
¹⁵ Na tem nige kainana kwabebenalan yo ana lolina kwaokwatakwatayan kani ana kaiwe mena isibayanaemiu besiele beyabeyana tubumiyao isibayanaeli.

¹⁶ Koinaele sauga bwaite koina kwatolo mwanou na Yeoba ginauli lalakisosina iginauli manimiu mena wagitai.
¹⁷ Na sauga bwaite kita ala dedei mena nige galewa kana sauga. Besi na yau kani yakawanoi Yeoba koina kabou kani itutu yo ilogalewa. Bwaine koina na wakatai yakato ami pwanoli ilalaki molosi Yeoba manna mena na iyamo besimo wakawanoi kin kaiwena.”
¹⁸ Mwa Samuela iyoga-sae Yeoba koina. Sauganane koina itutu yo galewa italu. Mwa tomo meuloili Yeoba yo Samuela simatausagili kaliyatenane koina.
¹⁹ Kabo tomo meuloili siwalolau Samuela koina siba, “Ukwawanoi Yeoba am Yaubada koina kaiwemai kisi kabou kaiwena kai ama pwanoliwa iyaele kaetulanyoi kin kakawanoiyan.”

²⁰ Samuela kainali iyamaisa iba, “Tabu kwamamatausi. Walo yawasosi iyaele pwanoli waginauliliko. Na iyamo tabu Yeoba kwamimiya-dagedagelayan, kwatapwalolo koina kate-yawasosimiu mena.
²¹ Tabu Yaubada kwalologabaen na kwalau kokotomo kolili kwapwalopwalou. Siya ginauli bwagabwaga molosi, nige ginauli yabo namwanamwana kani sigiginauli kolimiu yo tabe kani nige sileleboimiu.
²² Yeoba nige sowana isikotanagimiu yawasosi kaiwena ibomamo igite-sipwaimiu ana tomoyao esana kana benali namwanamwana kaiwena.
²³ Na yau nige sowana yalopei kawanoi Yeoba koina kaiwemiu. Tem na yalopei kawanoi kaiwemiu kani yalopwano Yeoba manna mena. Yo kamwasa dudulaina kani yayakenayagimiu.
²⁴ Sowana wakatai yadudulai na Yeoba kwamatausan yo kwatapwalolo yawasosi koina katemiu meuloina mena. Naga kwanuwatui ana paisowa lalakili ipaisowaili kolimiu.
²⁵ Tem na pwanoli mumugana waginaginauli-kalatan kani komiu yo ami kinne Yeoba ikelegabagimiu dedei bwaite koina.”

13

Saulo ilopwano topwaoli ali paisowa iginauli

¹⁻² Saulo Isileli iloinayagili bolime labui imwawasi kabou tatao kali baibaiwa tausan yaaryana (3,000) Isileli kalona mena igite-sipwaili siyamala ana tokaleyayao. Tausan labui (2,000) ikalaili mekanakavao simiyamiya yanuwa Mikimasi yo Betele dedeili mala koyakoyana mena na tausan kaigeda (1,000) iyawasali silau Diyonatan ana kaba miya mena yanuwa Gibeya susu Beniyamina ali dedei mena. Na tomo meuloili iyawasali sipileyoi ali yanuwa mena.

³ Diyonatan me ana tokaleyayao silusae Pilistiya ali kaba gogo mena Geba koina meuloili siunuili. Yo wasali ilau Pilistiya sibenalan. Mwa Saulo tosagenawasa iyawasali Isileli meuloina koina bwagigi siyui-takikili yo siba, “Ibeliu kwabenali.”

⁴ Yo Isileli meuloili wasa sibenalan siba, “Saulo ilau Pilistiya ali kaba gogo mena mwa iunuili kabou Pilistiya simunamunai molosi Isileli kolila.” Yo siwaloyoi siba, “Tatao

kwalogogo yanuwa Giligali Saulo koina.” Mwa siginauli besiele. ⁵ Na Pilistiya silogogo yoi Isileli sabi kaleyaili. Ali waga niuniuli kali baibaiwa tausan yaionyona (3,000) yo tokaleya simwalisae kali baibaiwa sikisi tausan (6,000). Na siya kaekaeli mena silaulau sibaibaiwa molosi besiele gelegelesa, mwa sisae sigogoya Mikimasi Beteiben tete kaluwabuna mena. ⁶ Isileli sibomayoi sikatai-lobaili ali pwanoli ilalakisosi kaiwena Pilistiya sibaibaiwasosi na siya nige sibabaibaiwa. Kabo tupwaliyao silau sikeno-wadam veku gulali mena dupa mena tupwaliyao silau gunuwala mena, gula mena. ⁷ Yo tabe tupwaliyao Yolidan silopanaisi susu Gata ali dedei mena yo Giliyadi. Na Saulo Giligali koina imiyamiya. Tokaleyayao meuloili mekanakavao simatausi kateli siwakaka yo sitabutabubu.

⁸ Kaliyate seben isanasana Samuela kaiwena, kaiwena ana laoma kana sauga igoluyako na iyamo nige ilalaoma Giligali mwa tokaleyayao siyatubu silogwaligwali. ⁹ Kabo Saulo iwalo, “Pwaoline siya tagabu-wolili wakalailima yo lolabin kana pwaoli besiele wakalailima kolyau.” Yo sikalai silawan siwolegili koina na ipwaoliyan Yeoba koina. ¹⁰ Saulo pwaoli paiswana iyemwawasi kabu Samuela iyawatagili. Saulo itolo ilau yakato Samuela imuloloi. ¹¹ Na Samuela ineli Saulo koina iba, “Na tawae uginawine?” Kainana iyamaisa iba, “Tokaleyayao silogabaegau silowasiko na kowa am saugawa ugogoluwa koina nige kuyayawatagilima yo Pilistiya tokaleya boda sigogoko Mikimasi koina. ¹² Yabatoko kani silobima bwaite koina Giligali na sikaleyaimai. Nige yakakawanoi Yeoba koina ana sagu kaiwena. Mwa yabomamo yagu kepate koina mwa pwaoline yagabu Yeoba koina kaiwena nige sowasowagu yasanaiwo.” ¹³ Na iyamo Samuela iwalolau koina iba, “Yauyaule kowa, Yeoba am Yaubada ana lona nige ugigite-kalatan yo kumumuliya. Tem ugite-kalatan yo kumuliya-dudulai kani Yeoba ikabi-yakaiweo yo tubumwao yaso muliye siyamala toloinao Isileli kalona mena kanasiga yo kanasiga. ¹⁴ Mwa kani am kaba lona nige imimiyayai, kaiwena Yeoba ana lona nige kumumuliya. Mwa Yeoba iya iboma ana gitesipwa katena mena tomonane iya kani ipei ana tomoyao ibagunayagili.”

Isileli kali polowe na Pilistiya ali kaba kaiwe

¹⁵ Yo Samuela Giligali ilogabaen yo isae Gibeya siya dedeine Beniyamina ali dedei kabu Saulo itolo yo tomo siya tokaleyayao mekanakavao simiyamiya iyasilili yoli sikisi andeledi (600). ¹⁶ Kabu Saulo yo natuna Diyonatan ali tokaleyayao mekalikavao sigogoya Gibeya. Na Pilistiya ali tokaleyayao sigogoya yanuwa Mikimasi. ¹⁷ Na Pilistiya boda yaionyona siyawasali silau Isileli ali yanuwao kolili kabu ali gogo sikwayaili. Boda yabo silau siyawatagili kamwasa ilau Opela yanuwa Suwali. ¹⁸ Na boda labuina silobi kamwasane ilau Betoloni, na boda yaionana silau kamwasa isae mala koyakoyana mena kana koleya ilau Seboim galagalowana mena tagitegitelau yanuwa leleyanna mena.

¹⁹ Yo tabe nige yabo tomo Isileli kalona mena sowasowana pwawati aeyan ipaisowai o itutu. Pilistiya nige sitatalam na paisowane bwaite siyakataili kaiwena siba kisi Isileli sibomamo sitolo yo ali kaleya gogoliyao siginaulili besiele ali kaleya kelepana yo wamali. ²⁰ Mwa Isileli sitolo silobi Pilistiya kolili ali gogo sikalaili yaso giyagiyali, madaka, kilam, wamali, yo naipi, kaba tomtom-witi silobi siwolegili siwakilili. ²¹ Yo Pilistiya ali maisa siliba kikiuna kaigeda tem yaso giyagiyali o tem bulumakau ali kaba pan-kalatagili, na kilam yo poke siliba kikiuli labui. ²² Koinaele kaleya kana kaliyate koina Isileli meuloili nige ali gogo kaleya, bwaimwanamo Saulo yo natuna Diyonatan. ²³ Pilistiya tokaleyayao silau sigogoya Mikimasi ana dedei mena kamwasa giligilina mena kaba lusola koina.

14

¹ Kaliyate yabo koina Saulo natuna Diyonatan iwalolau ana kaleya gogona kana tokayale koina iba, “Kulaoma talopanaishi Pilistiya ali kaba gogo mena.” Na tamana nige nuwana mena ipepei. ² Na Saulo imiyamiya mayau pomegleneiti yaulina mena yanuwa Migilon koina yanuwa Gibeya salina mena. Yo tomo yoli sikisi andeledi (600) siya tokaleyayao mekanakavao simiyamiya. ³ Na topwaoli Aiya iyaele luwali mena kana kaleko esana ipodi iluwui. Aiya iya Ikabodi natuna kanakava esana Aitubi na Aitubi tamana esana Peniyasi na Peniyasi tamana esana Ilae. Iya tauna kona Yeoba ana topwaoli yanuwa Sailo koina. Na Diyonatan ana laune kaiwena nige tomo yabo ikakatai.

⁴ Na kaba lopanaishine ilalau Pilistiya ali kaba miya mena papali labui mala naenaena. Malanaenaene yabo esana Bosesi yo yabo esana Senei. ⁵ Papali labuine yabo tete bomatu mena Mikimasi manna mena yo yabo tete yavana mena Geba manna mena. ⁶ Diyonatan iwalolau ana kilakai gogo kaleya kana tokayale koina iba, “Kulaoma talopanaishi talau Pilistiya ali kaba gogo mena siya nige nigwenigwe tomonliyao kolili. Nuwana kani Yeoba ginauli yabo iginauli kaiwela. Bwagana tabaibaiwa o nuwana nige tabaibaiwa nige ginauli yabo sowasowana Yeoba ana sagu ikausi kolila.” ⁷ Mwa kainana iyamaisa iba, “Tawae kunuwatui uginauli bwai talaowamo yau talatalamgu koliwo.” ⁸ Kabo Diyonatan iba, “Inamwanamwa talopanaishi talau talomayale kolili na sigitaila. ⁹ Tem siwalo kolila siba, ‘Kwasanasanawaya kanasiga kasaewa kolimiu’ tatolomo tasanasana tabu tasasae kolili. ¹⁰ Na tem siba, ‘Kwasaema kolimai’ takawasae kaiwena bwainene kilakilala kolila Yeoba italamwagiliko nimala kalona mena, kani taunuili.”

¹¹ Kabo yoli labuiwa silopanaishi yo siutu-mayale Pilistiya tokaleya kolili mwa sigitaili yo sitalawasi-yagili siba, “Wagitaili Ibeliu tokenokeno-wadamwa gula mena kabo sinene-yawatagilima.” ¹² Kabo siyogalau Diyonatan yo ana kilakai tokayale gogo kaleya kolili siba, “Ee kwasaemaya kolimai na sanapu kayakenayagimiu.” Mwa Diyonatan iwalolau kana tosagu gogo kaleya kana tokayale koina iba, “Yavinae baguna na kowa kani muligu mena kuvinaema. Kaiwena Isileli ala Yaubada Pilistiya italamwagiliko nimala mena kani kabona taunuili.” ¹³ Yo Diyonatan ivinae baguna mala naenaenawa koina nimana yo kaena iyapaisowali. Na ana tokayale gogo kaleya salina mena. Yo Diyonatan Pilistiya kaleya kana tobagunao tupwaliyao itubali-yabekuli na ana kilakai salina mena itolo yo ikoyamateli. ¹⁴ Kaleya bagubagunana koina Diyonatan me ana kilakai gogo kaleya kana tokayale mekanakava yoli tuwenti (20) siunuili dedei kikiuna kalona mena. ¹⁵ Mwa Pilistiya tokaleya meuloili siya simiyamiya ali kaba gogo mena yo tabe siya koya mena meuloili kateli siwakaka yo simatausi lalakina yo tabe nuwali sipwanopwano. Yo mwanikiniki bwatano inukui itabubu kaiwena Yeoba ana kaiwe iyawatagili.

Isileli Pilistiya sitawoili

¹⁶ Saulo ana tokabi kevanaiwo manli ilau Gibeya koina susu Beniyamina ali dedei mena Pilistiya tokaleyayao sisagena bwagabwaga me ali nuwa-pwanopwano. ¹⁷ Silau Saulo ana wasa siwolena, kabo iwalo kolili iba, “Tokaleya kwayoga-gogonagilima na kwaloyai yaiya iya nige mekalakava.” Mwa siloyai yo silobai Diyonatan me ana kilakai nige simiyamiya.

¹⁸ Yo Saulo iwalolau topwaoli Aiya koina iba, “Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga wakalaiyama.” ¹⁹ Saugana Saulo iyaelemo iedeedeede topwaoli Aiya koina na Pilistiya ali kaba gogo mena matausi yo nuwa-pwanopwano ilalaki molosi yo siwuiwui-keikeile mwa iba, “Besi. Nige sowana Yeoba ana nuwatu taloyai.” ²⁰ Kabo Saulo me ana tokaleyayao silusae kaleya luwana mena sigite-lobaili Pilistiya nuwali sipwanopwano molosi. Mwa sibomayoi ali kaleya kelepana koina siunuyamateli

siboita. ²¹ Tauna kona Isileli tupwaliyao silau sipatu Pilistiya kolili yo simiyamiya waya Pilistiya ali kaba kaleya mena. Sauganane koina sitolo-keile Isileli kolili na Saulo yo Diyonatan sisaguili kaleya koina. ²² Besiele siya tauna kona tabe siyabubu silau susu Ipeleim ali dedei mena siken-wadam dedei mala koyakoyana mena, mwa wasa sibenalan Pilistiya siyabubu kabo sisagena-tolo kabo mulili mena sisagena sikele-tawoili. ²³ Kaleya ilikwako ilaoko Beteiben ilogabaen. Na kaliyatenane koina tomoyao Isileli Yeoba ileboili kali tokalomagigiliwo nimali mena.

Diyonatan Saulo ana yakasisi ilikwai yo kamwakamwa ikan

²⁴ Muliya kabo silau kaleya koina na Saulo lolina kaikaiwena iwalowen kolili iba, “Kisi tomo yabo ukekan kanasiga kaleya mena yagumyai kagu kaleyayao kolili. Tem yaiya kowa nige lolina bwaite kuyayakasisi-yan na ukekan kanasiga dabwelo isugu Yeoba kani ikawa-gulaiwo.” Mwa tokaleyayao nige sikekekan mwa meuloili yoli sisawosawowoli. ²⁵ Kabo meuloili silusae gunuwala mena yo kamwakamwa sigitai bwatano mena. ²⁶ Saugana silusae gunuwala mena yo kamwakamwane sigitai ididididi-yawatagili na iyamo nige yabo nimana ilalau na ikalai inunuma kaiwena kawa-gulane sibenalanako mwa simatausi. ²⁷ Na Diyonatan nige ikakatai tamana ana loinane mwa ana sige isuna iyagalawan itupa-lapan yo bwasina ikalaiyama ana sige mena inuma yo yona sikaikaiwe. ²⁸ Kabo tokaleya yabo iwalolau Diyonatan koina iba, “Tamam lolina kaikaiwena ipei iba tem yaiya kan ikan kani kawa-gula ilobai Yeoba koina. Iya kaiwena mwa yomai sisawosawowoli kaiwena nige kan yabo kakakan.”

²⁹ Yo Diyonatan iwalo iba, “Tamagu ana lolina ipepeine kita Isileli kala polowe iyalalaki. Ugitai saugana kamwakamwa bwasina kikiuna yanuma mwa yogu sikaikaiwe. ³⁰ Tem tamagu italam-wagila na kala kaleyayao kan siyayabubu-gabaegili kolili takekan na yola sikaikaiwe kani Pilistiya sibaibaiwa taunuili.”

³¹ Kaliyatenane koina Isileli sitolo yo Pilistiya sitawoili sikoyamateli iyatubuya yanuwa Mikimasi koina yo ilau kanasiga Aidalon. Yo guliyam kaiwena kamnali sine yo yoli sisawosawowoli. ³² Mwa dabwelo isugu kabo mwayamwayau sisagena silau ginauli sikwayaili Pilistiya kolili yo tabe sipi yo bulumakau menatuliyao siunuili sinigwaili bwatano mena mekwasikwasineli simiyasio mekilaili sikekan, kaiwena siguliyam molosi. ³³ Yo Saulo ana wasa siwolena siba, “Tokaleya silopwano Yeoba manna mena kaiwena buluma kilaina kwasikwasinena sikanyako.” Kabo Saulo iba, “Komiu lolina kana tolikwai veku yabo lalakina kwayatapipiliyama koliyau. ³⁴ Kwalau tokaleya kwawalo kolili ali sipi yo ali bulumakau sikalailima bwaite koina. Siunuili vekune bwaite koina yo kwasineliyao siyadidi-gabaegili yo siloliga sikekan. Na tabu Yeoba ana lolina sisinali.” Kabo sikele-gogo silaoma bwaine koina siloliga yo sikekan. ³⁵ Kabo Saulo kaba pwaoli ikabi Yeoba koina. Na bwaite ana sauga bagubagunana kaba pwaoli ikabi.

³⁶ Yo Saulo iwalo tokaleya kolili iba, “Kani boniyai talobi Pilistiya meuloili ali gogo takwayaili yo meuloili taunuyamateli tabu yabo itutupwa. Ilau kanasiga itomkewa ilayan gwaligwali.” Yo kainana siyamaisa siba, “Tawae kunuwanuwatuine inamwanamwasosi bwai uginauli mowoi.” Na iyamo tabe topwaoli Aiya iba, “Kani naga Yeoba ana nuwatu taloyai na takatai.” ³⁷ Kabo Saulo Yeoba koina ineli iba, “Gubesi yalobi Pilistiya yakalaili o besi? Sowana kutalamwagili Isileli nimali mena?” Na Yeoba Saulo ana kawanoi nige iyayamaisa kaliyatenane koina. ³⁸ Mwa Saulo iba, “Tokaleya kali tobagunao meuloimiu kwalaoma bwaite koina na taloyai yaiya pwanoli iginauli kaliyate kabona koina. Pwanoli esana iginauline? ³⁹ Kagu lulu Isileli ali Yeoba me yawasina esana mena iya tolebola nuwana natugu Diyonatan o nuwana yaiya bwai kani iboitamo.” Mwa tabe nige yabo kainana iyayamaisa. ⁴⁰ Yo Saulo iwalolau Isileli tokaleyayao kolili iba, “Komiu kani kwatolo waya bwaimwa koina na

yau me natugu Diyonatan kani katolo bwaite koina.” Mwa kainana siyamaisa siba, “Tawae kunuwatui inamwanamwa sosi uginauli besiele am nuwatune.”

⁴¹ Kabo Saulo ineli Yeoba Isileli ali Yaubada koina iba, “Tawae yaina nige yagu kawanoi kuyayamaisa? Nuwanuwagu walo yawasosi kuyeyama tem pwanoli imiyamiya yau yo Diyonatan kolimai kuyamayale veku Ulim koina na tem tokaleya ali pwanoli kuyamayale veku Tamim koina.” Kabo topwaoli veku ikalai iyapaisowa lopwano imayale Saulo me natuna Diyonatan kolili. ⁴² Tabe Saulo iwaloyoi iba, “Vekune ugwabaegili yoi yau yo natugu Diyonatan luwaluwalimai mena.” Mwa siginauli besiele kabu silobai Diyonatan iya lopwanone iginauli. ⁴³ Kabo Saulo iwalolau Diyonatan koina iba, “Kuwalu-masala koliyau ginauli esana kupaisowaine?” Kabo kainana iyamaisa iba, “Yagu sige isuna mena kamwakamwa yatupa-lapan koina na yakalaiyama yanuma, koinaele yatalamwagau besimo yaboita.” ⁴⁴ Kabo Saulo iba, “Natugu, walo yawasosi kuboita. Tem nigele, yakawanoi Yeoba koina maisa polopolowe molosina iginauli koliyau.” ⁴⁵ Na tokaleyayao siwalo Saulo koina siba, “Diyonatan iya mwa kita Isileli ileboila. Mwa kani kuwalo iboita? Kani nigele. Kakawalulu Yeoba Tokaiwesosi esana mena nige sowana yona wauna yabo ukwabi-tonan, kaiwena kaliyate kabona Yeoba isagui yo paisowa lalakina iginauli.” Yo Diyonatan ilivasi nige sowana iboita. ⁴⁶ Mwa Saulo ilopei nige Pilistiya itatawoili yoi na ikabi-gabaegili sipileyoi ali dedei mena.

Saulo ana kaleya yo natunao edeededeli

⁴⁷ Saugana Saulo iyamala Isileli ali kin iyatubu ikaleya Isileli kana tokalomagigiliwo dedei uloina uloina kolili. Siya Isileli simiya-takikilagili, Mowabe, Amoni, Idoma, Soba, siya me ali kinwo yo Pilistiya. Toisabo dedei kolili ikaleya sauga meuloina iunuili, ⁴⁸ kaiwena me ana katepatu yo me ana kaiwe ikalekaleya. Besiele tabe Amaleki iunuili siya tauna kona silaoma yo Isileli ali gogo sikwayaili. ⁴⁹ Saulo natunao tatao esaliyao bwaite, Diyonatan, Isibi yo Malikisuwa. Natunao sinesineo labui tobagubaguna esana Melabi, tomulimuliye esana Mikali. ⁵⁰ Saulo wainena esana Ainowami iya Aimasi natuna. Ana tokaleyayao kali tobaguna esana Abina iya Saulo tamana Kisi kanakava esana Neli natuna. ⁵¹ Kabo Saulo tamana esana Kisi na Abina tamana esana Neli. Kabo Kisi kanakava Neli siya yoli labuine taubala esana Abiyeli natunao. ⁵² Saulo yawasina meuloina koina me ana tokaleyayao sikalekaleya Pilistiya kolili. Na Isileli tataoliyao sauga meuloina igitagitaili tem yaiya ikaiwe yo ikatepatu ikalai iyamala ana tokaleya.

15

Saulo boda Amaleki iunuili

¹ Samuela iwalo Saulo koina iba, “Yau mwa Yeoba iyawasayauma koliwo yayaoloiwo mwa kuyamala kin Isileli meuloina koina. Na kubenali am wasa ilaomaya Yeoba koina. ² Bwaite besiele Yeoba kainana, ‘Kani Amaleki yayakamkamnali kaiwena Isileli tauna kona Itipita koina siyawatagilima ali kamwasa simiya-kausi yo sikaleyaili. ³ Koinaele me am tokaleyayao kani kwalau wagumyai Amaleki kolili ali yanuwa meuloina kwasiba-yanayanae kisi ginauli yabo wakabi-pei, taubala, keduluma, melumelu, melumelu susususunu, bulumakau, sipi, kameli yo donki.’ ”

⁴ Yo Saulo itolo susu Isileli kalona mena tu andeledi tausan (200,000) ikelegogonagili na susu Yuda kolili ten tausan (10,000) ikalaili. Yo meuloili iyamiyagogonagili yanuwa Telaima koina siya ana tokaleyayao. ⁵ Kabo Saulo ana tokaleyayao ibagunayagili Amaleki ali yanuwa lalakina galagalowana mena na koina Amaleki sikeno-vakasili. ⁶ Yo Saulo walo iyawasa boda Keni kolili siya simiyamiya Amaleki luwali mena iba, “Dedei bwaimwana kwalogabaen kisi Amaleki mekamikavao kaunu-kaigedaimiu, kaiwena tauna kona boda Isileli siyawatagilima Itipita koina

siloma komiu tubumiyao simulolo sosi kolili.” Saugana boda Keni wasa sikalai kabo Amaleki silogabaegili sitolo yo silowasi. ⁷ Kabo Saulo me ana tokaleyayao silusae Amaleki siunuili iyatubu yanuwa Abila koina ilau yanuwa Sulu koina Itipita dedei pwatana tete kaluwabu mena. ⁸ Amaleki meuloili siboita kaleya kelepana mena na ali kin Eigagi ibomamo sikabi-kalatan. ⁹ Eigagi ibomamo yawasina sileboi besiele tabe sipi yo bulumakau namwanamwaliyao me natuliyao sinisinibuli. Ginauli meuloina namwanamwaliyao sikalaili na ginauli meuloina naenaeliyao sisibayanaeli.

¹⁰ Yeoba kainana ilaoma Samuela koina iba, ¹¹ “Nuwagu inae kaiwena Saulo yapei ikin na kabona dagelana iyeyama koliyau kaiwena tawae yagu walo koina nige igiginauli besiele.” Saugana walo bwaite Samuela ibenalan inuwanuwatu lalakina yo iyogayogasae Yeoba koina boniyai meuloina mena. ¹² Yanuwa ilayan malala kikiuna Samuela ikeno-tolo yo ilau Saulo kaiwena. Yo tomo siwalolau koina siba, “Saulo ilaoko yanuwa Kameli yo veku kilakilala yabo iyatolo esana kana kawa-namwanamwa kana nuwatu-kalatan kaiwena. Bwaine koina kani ilobi Giligali.”

¹³ Saugana Samuela Saulo ilobai kabo Saulo iba, “Yeoba iwalo-muloloiwo. Yeoba ana walo meuloina yapaisowai besiele.” ¹⁴ Na Samuela iba, “Na gubesi kabo sipi yo bulumakau sivalam kainali tenagu mena yabenabenalagiline, awa?” ¹⁵ Mwa Saulo iba, “Tokaleya siya ali paisowa. Sipi yo bulumakau kali koleya namwanamwasosili sinisinibuli siunu-peili mwa sikalaili yakato sipwaoli-yagili Yeoba koina. Na meuloili kakoya-boitaliko.”

¹⁶ Kabo Samuela iwalo koina iba, “Kumwanou. Na am wasa yaeyawa boniyai mena tawae Yeoba iwalowen kaiwem.” Saulo iba, “Yagu wasa kuyeyama.” ¹⁷ Kabo Samuela iba, “Bwagana tauna kona kowa kuboma ugitaivo yakato kowa tomo bwagabwaga na iyamo kowa kulaoma kuyamala susu Isileli meuloina ali kin. Besiele, awa? ¹⁸ Na laina Yeoba iyawasao kulau na tem paisowa yabo uginauli. Yo iwalo koliwo iba, ‘Kulau ukaleya Amaleki siya tomo naenaeli kolili kanasiga nige tupwa yabo imiyamiya, meuloili kuyemwawasili.’ ¹⁹ Na tawae kaiwena Yeoba ana walo nige kuoobigai? Tawae kaiwena mwayamwayau mena Amaleki ali gogo ukewalili? Mwa pwanoli lalakisosina uginauli Yeoba manna mena.” ²⁰ Saulo kainana iyamaisa iwaloba, “Na iyamo Yeoba kainana yaobigai yo paisowawa iwawalowenwa mwa iyawasayau yalau yaginauli. Yalau Amaleki meuloina yaunu wolili na ali kinmo Eigagi yapan mwa yalawanama. ²¹ Siya tokaleyayao kaleya mena yakayakan namwanamwaliyao sikwayaili silawagilima Giligali yakato sipwaoli-yagili Yeoba am Yaubada koina.”

²² Samuela iwalo-pileyoi Saulo koina iba, “Ginauli esana koina Yeoba iyaliyaya kaiwena? Pwaoli ugwabu o nuwana kainana kana obiga? Ana walo tabenalan tamuliya taobigai iya inamwanamwasosi muli mena kabo pwaoli. Obiga yo gamwakabi iya inamwanamwasosi kabo sipi tataoliyao katukatutuli tagabuli kana pwaoli kaiwena. ²³ Tem tagamwa-panapanawa Yeoba koina pwanolina iya besiele kalawe ana paisowa. Tem tanuwatu-sae tagagasa Yeoba koina naena ipagan kani tapwalopwalouya kokotomo kolili. Kaiwena kainana nige ugagamwa-kabiyan mwa koinaele isikotanagiwo kani nige ikakawa-kin-yagiwo yoi.”

²⁴ Kabo Saulo kainana iyamaisa iba, “Walo yawasosi yalopwanoko Yeoba kainana koina yo am walo-yasanapuyau koina. Tokaleya yamatausagili mwa ali nuwatu mena yapaisowa. ²⁵ Na yakawanoi koliwo yagu pwanoli kunuwatu-pwaiki na kowa yo yau tapileyoi tokaleya kolili na yatapwalolo Yeoba koina.” ²⁶ Mwa tabe Samuela iwaloyoi iba, “Genuwagu. Kani nige yalalaowa koliwo. Kaiwena Yeoba kainana kusikotanan mwa tabe Yeoba isikotanagiwo genuwana kowa kani nige ikakawa-kin-yagiwo yoi Isileli meuloina koina.” ²⁷ Mwa Samuela itagela-keile yakato ilalau na Saulo nimana iyagayan kana kwama yakasisi malamalawena isuna ikabi-kalatan yo imomosi mwa itabe-igali. ²⁸ Samuela iwalolau Saulo koina iba, “Yeoba kaliyate kabona Isileli ana

kaba lolina ikele-gabaen koliwo na iwolena tomo yabo koina iya inamwanamwasosi kabo kowa. ²⁹ Yo Isileli ana Yaubada wasawasana nige sowana imwakota yo nige sowana ana nuwatu ibui kaiwena iya nige besiele kita tomo na ana nuwatu ibui.” ³⁰ Kabo Saulo kainana iyamaisa iba, “Yalopwanoko na kategu kowa. Yakawanoi koliwo tem sowana kuyakasisi-yagau yagu tomo Isileli me ali tobagunao manli mena. Kabo kowa mekaukava tapileyoi na yatapwalolo Yeoba am Yaubada koina.” ³¹ Kabo sipileyoi yo Saulo itapwalolo Yeoba koina.

³² Yo Samuela iba, “Eigagi Amaleki ali kin kwayogan ilaoma koliyau.” Yo Eigagi me ana yaliyaya yo me ana katepatu ilaoma nuwana mena iba, “Walo yawasosi boita kana malimali meuloina imwawasiko kani nige tawae yabo.” ³³ Na iyamo Samuela iwalo koina iba, “Am kaleya kelepana koina tomo kuunuili yo sinesineo sibaibaiwa nige natuliyao sipapagan. Kabo besiele yau kani yakoyaboitao na sinam nige natuna.” Kabo Samuela ana kelepa ikalai yo Eigagi ikoyamate yanuwa Giligali koina Yeoba manna mena. ³⁴ Yo Samuela itolo yo ilau ana yanuwa mena Lama. Na Saulo isae ana nume mena Gibeya. ³⁵ Kabo Samuela nige sauga yaboyoi ilau Saulo igigitai yoi kanasiga Samuela ana sauga imwawasi. Na Samuela me ana nuwapolowe Saulo kaiwena. Tabe Yeoba me ana nuwanae Saulo saugana iyamala kin Isileli koina mumugana kaiwena.

16

Samuela Deibida iyaoloi

¹ Yeoba iwalolau Samuela koina iba, “Tawae kaiwena sauga imamalawesosi na nagamo kuvalavalam Saulo kaiwena? Yasikotananako nige tabe yakakawa-kin yoi koina. Isileli kaba lolina meuloina kalona mena kani nige iloloina yoi. Na am olibe olo ukwalai yo bunama koina kusuwe-yapowon, ukwalai na kulau Bedeliema tomo yabo esana Yese koina. Natunao tatao kolili yabo yagite-sipwaiyako iya kani iyamala kin.” ² Na Samuela iba, “Gubesi yagu lau kana koleya? Tem Saulo ibenalan kani ikoya-boitayau.” Yeoba iba, “Bulumakau natuna sinena waluwaluna ukwalai mekamkava na kuwalo kuba, ‘Yalaoma yapwaoli Yeoba koina’.” ³ Yo kaina kuyawasa Yese koina ilaoma pwaoli mena kabo tawae yawalowen koliwo na kupaisowai. Na natunane yayakenayagiwo toisabo game iya bwaimwana kuyaoloi kulukuluna kutabuan yau kaiwegu.” ⁴ Tawae Yeoba iwalowen Samuela koina iginauli besiele ana nuwatune. Saugana Samuela iyawatagili Bedeliema koina tautaubalao meuloili sigitai kateli siwakaka yo sitabubu. Kabo silaoma salina mena sineli koina siba, “Gubesi? Daumwali mena kulaoma?” ⁵ Samuela kainali iyamaisa iba, “Besiele, daumwali mena yalaoma na yapwaoli Yeoba koina. Kwayakasisi-yagimiu na bwaliga kwalaoma koliyau tapwaoli.” Muli mena Samuela Yese me natunao iwalo-muloloili. Imwawasi iwalo sipileyoi ali nume mena na bwaliga sipileyoima pwaoli kaiwena.

⁶ Saugana Yese me natunao siyawatagili Samuela koina manna ilau Ilaiyabi, iya Yese natuna bagubagunana, imankulakulai mwa Samuela nuwana mena iba, “Walo yawasosi bwaite iya Yeoba ana gitesipwa tomonaele itotolo Yeoba manna mena.” ⁷ Na Yeoba iwalo Samuela koina iba, “Tabu kana koleya yo saliyana koina kumanmankulakulai bwaimwana nige tawae yabo koliyau. Kaiwena yau yagu gitesipwa nige besiele komiu tomo ami gitesipwa. Komiu yona koina wagitegitelau na yau katena koina yamanman-kulakula.” ⁸ Tabe Yese Abinadaba iyoganama ilau Samuela manna mena itolo. Na Samuela iba, “Bwaite iya nige Yeoba ana gitesipwa tomona besi.” ⁹ Tabe Yese iwaloyoi Sama ilau Samuela manna mena itolo. Na tabe Samuela iwaloyoi ana walo kaigedana iba, “Iya tabe bwaite besiele Yeoba nige igigitesipwai.” ¹⁰ Yese bwaine besiele iginauli natunao yoli seben kolili silau Samuela manna mena sitolo na iyamo Samuela iba, “Nige yabo natumwaone bwaite

kolili Yeoba igigitesipwai.” ¹¹ Mwa Samuela ineli Yese koina iba, “Natumwaone bwaite kali baibaiwa ele?” Yese iba, “Kali tomulimuliye molosi iyaele sipi igitegitekalatagili.” Mwa Samuela iba, “Walo kuyawasa ilau koina na ilaoma. Kani nige yamimiyasio kanasiga iyawatagilima kabo tamiyasio pwaoli kanna takan.” ¹² Yo Yese tomo yabo iyawasa ilau kaiwena yo iyoganama. Saugana siyoganama kana koleya inamwanamwasosi yo manna kana koleya sinamwanamwa. Mwa Yeoba iwalo Samuela koina iba, “Ee gamenaele bwaimwana olo kusuwai kulukuluna mena na kuyaoloi.” ¹³ Kabo Samuela olone ikalai yo Deibida kulukuluna mena iyaoloi kanakavao manli mena. Kaliyatenane koina na mulina mena Yeoba Yaluyaluwana ana kaiwe ilobi Deibida koina. Yo Samuela ipileyoi ilau Lama.

Deibida ipaisowa Saulo kaiwena

¹⁴ Yeoba Yaluyaluwana Saulo ilogabaen na yaluyaluwa naenaena Yeoba iwolena Saulo koina kabo sauga tupwana iyakamkamna. ¹⁵ Kabo ana topaisowa siwalolau koina siba, “Ugitai yaluyaluwa naenaena Yeoba italamwan iyakamkamnao yo tabe iulaula-matamatausagiwo. ¹⁶ Koinaele kin kutalamwagimai na kalau tomo yabo kaloyai iya tovenu api namwanamwasosina na mesabana tem yaluyaluwa naenaena ilaoma koliwo iya kani ana api ikoi na kamnam inamwanamwa.” ¹⁷ Kabo iwalolau kolili iba, “Inamwanamwa, kwalau kwaloya tem tomo yabo tovenu api namwanamwana kwalobai kwayoganama koliyau.” ¹⁸ Na topaisowa yabo kainana iyamaisa iba, “Game yabo yagitai iya api kana koi ikatai. Iya game katekatepatuna yo kana koleya inamwanamwa yo tabe iya tokaleya namwanamwana. Iya iedeede me ana katai yo tabe Yeoba mekanakava. Iya Yese tomo Bedeliema natuna yabo.”

¹⁹ Kabo Saulo tosagenawasa iyawasali silau Yese koina kainana siwalowen bwaite besiele, “Natum iya togite-kalatan sipi esana Deibida kuwalo ilaoma koliyau.” ²⁰ Yese Deibida iyawasa ilau Saulo koina me kana nima kabikabi donki kaigeda beledi sitauli pwatana mena oine patu kaigeda yo gouti natuna kaigeda. ²¹ Saugana Deibida ilaoma Saulo koina ikalai ana topaisowa. Imulolo lalakisosina koina yo muli mena igitesipwai ana gogo kaleya kana tokayale. ²² Mwa Saulo walo iyawasa ilau Yese koina iba, “Yayaliyaya Deibida kaiwena kabo kutalamwan iyamala yagu topaisowa.” ²³ Saugana tem yaluyaluwa naenaenane ilaoma Saulo koina mwayamwayau Deibida ana api ikalaiyama salina mena ikoi kabo mwayamwayau yaluyaluwane ilogabaen yo Saulo kamnana inamwanamwa.

17

Golaiyadi Isileli tokaleya isinali-gwalagwalaili

¹ Pilistiya tokaleya silogogo kaleya kaiwena yanuwa Soko koina, Yuda dedeina mena. Kabo sigogoya yanuwa Epesi Damimi, Aseka yo Soko luwaluwaili mena. ² Na Saulo me ana tokaleyayao sigogo Ela kalogawana mena yo tokaleya simiya-lelei na mekalikavao Pilistiya sabi kaleya. ³ Pilistiya simiya koya yabo mena yo Isileli tabe simiya koya yabo mena luwaluwaili mena kalogawana.

⁴ Na Pilistiya ali tokaikaiwe esana Golaiyadi yanuwa Gata tomona. Ali kaba gogo mena iyawatagilima saliyana kana mamalawe tili (3) mita. ⁵ Kana pwaopwaom kopa siginauli kulukuluna mena yo ilobi gamwagamwalina kana kokaukausi kopa kana polowe besiele pipti seben (57) kilogelam. ⁶ Tutulina mena ilobi kaena mena tabe kana suma kopa na dagelana mena ana wamali mamalawena kopa itaketake. ⁷ Na nimana mena ana wamali kana lalaki besiele aeyan tuki yo kulukuluna kana polowe seben kilogelam. Ana ebeu kana tokayale manna mena ilolo-bagubaguna. ⁸ Ilau itolo mayale mena na iyogayoga-panaisi Isileli tokaleya kolili, “Tawae kaiwena kwalaoma kwamiya-lelei bwaite koina kaleya kaiwena? Nige wakakataiyau? Yau

Pilistiya ali tokaikaiwe, na komiu Saulo ana topaisowa panpanli, wa? Saugamo yabo kolimiu wagite-sipwai na kwawalo ilobima koliyau. ⁹ Tem ilaoma ikoya-boitayau kai kani kaemala ami topaisowa panpanli. Na tem yakoyaboita kani komiu kwaemala ama topaisowa panpanli.” ¹⁰ Golaiyadi iyaelemo naga iwuiwui-kalatan iba, “Eei Isileli tokaleyayao kwabenali, kaliyate bwaite kani yakawa-naenae-yagimiu yo yasinlimiu. Ami tokaikaiwe yabo wagite-sipwai saugamo kwayawasa ilaoma mekaukava kakaleya.” ¹¹ Saugana tomo bwaine ana wui Saulo me ana tokaleyayao sibenalan simatausi yo sikatewakaka lalakina.

¹² Na Deibida tamana esana Yese. Yese iya Epalati tomona simiyamiyaya Bedeliema siya susu Yuda. Natunao kali baibaiwa eit (8) yo Saulo ana sauga lolina mena Yese itautaubala molosi. ¹³ Yese natunao yayiona lalakiliyao Saulo ana tokaleya bodaliyao kolili silusae, tobagubaguna Ilaiyabi, salina mena Abinadaba, yayionana Sama. ¹⁴ Deibida iya tomulimuliye molosi. Na lalakiliyao yayionane simiyamiya Saulo mekalikava kaleya mena. ¹⁵ Na Deibida nige imimiya-obiga ilau tamana koina sipi igite-kalatagili yo tabe ipileyoi Saulo koina. ¹⁶ Kaliyate kana baibaiwa poti (40) kalona mena malala yo lolau Golaiyadi ilaoma itolo yo iwuiwui-panaisi Isileli tokaleya kolili. ¹⁷ Kaliyate yabo mena Yese iwalolau natuna Deibida koina iba, “Bali gabugabuna bwaite ukwalai kana lalaki besiele kilogelam sanaulu (10) yo beledi sanaulu ukwalaili kulawagili kamkavao kolili siyaele kaba kaleya mena. ¹⁸ Yo tabe besiele tisi* sanaulu ukwalaili kulau kuwolegili kaleya kana tobaguna koina. Na kamkavao ugitaili na kulaoma yagu wasa tawae signaginauli. ¹⁹ Siyaele Saulo me ana tokaleyayao Ela galogalowana mena Pilistiya mekalikavao sikalekaleya.”

²⁰ Malala kikiuna Deibida itolo yo ikatububu na ilau kanakavao iyagalololi tawae tamana ana walo iginauli besiele. Na sipi ilogabaegili togite-kalatan yabo mekanakavao. Saugana yawatagili tokaleya ali dedei mena siya sikatububuko yo silalau kaba kaleya mena na siyogayoga kaleya kaiwena. ²¹ Kabo Isileli tokaleya yo Pilistiya tokaleya sitolo-lelei ali kaba kaleya mena sitolo manli yo manli siemankulakula-yagili. ²² Saugana Deibida yawatagili ginauli meuloina ipei kan kana togite-kalatan koina. Na isagena ilau tokaleya Isileli bodaliyao kolili kanakavao ilobaili yo ikawatoki kolili.

²³ Yo mekanakavao siedeedede kabu Golaiyadi Pilistiya ali tokaikaiwe iutu-yawatagilima ali boda luwana mena iwuiwui-lau Isileli kolili besiele ana walo sinasinaliwa sauga meuloina kolili. Mwa Deibida ibenalan. ²⁴ Saugana Isileli Golaiyadi sigitai simatausan mwa siyabubu. ²⁵ Na Isileli sibomamo siedeedede kolili siba, “Wagitai tomo bwaine sauga meuloina ilaoma isinasinalila. Na kin iwawalo temga yayia tomo bwaine iunuyamate kani maisa lalakina iwolena yo tabe natuna sinena ikasolanana yo ana susuyao kani nige takesi siyayamaisa.”

²⁶ Yo Deibida ineli tokaleya siya sitotolo salina mena kolili iba, “Na tomone iya Golaiyadi iunui yo kala mwalimwaline ikele-gabaen, tawae kani kin iginauli kaiwena? Yayia Golaiyadi? Iya nige nigwenigwe tomona besi na iya laolaoma. Na gubesi kabu Yeoba meyawasina ana tomoyao isinalili?” ²⁷ Mwa walona kaigedana siwalowen yoi Deibida koina siba, “Kin iya kainana yakato tem yayia tomo bwaine iunui maisana kali baibaiwa bwaine besiele.” ²⁸ Na Deibida kana tobagubaguna esana Ilaiyabi, iyaele tenana yawali ibenabenali tawae Deibida iwalowalowen. Kana seyala ikin Deibida koina iwalolau iba, “Am laoma bwaite koina yaina tawae? Na yayia kani sipi igigite-kalatagili kulogabaegili siyaele dedei leleyanna mena? Yawasosi kowa togagasa yo tomwakota kulaoma na yakato kaleya kumanmanbubu.” ²⁹ Na Deibida iba, “Ginauli esana yasibayanae? Tabu yakato yaedeede?” ³⁰ Yo iutu-keile ilau

* **17:18** Kaina Dimdim koina siwaloba cheese

tokaleya yabo koina walona kaigedana ineliyoi yo tokaleyayao kainana siyamaisa walona kaigedana besiele.

Deibida itolo Golaiyadi iunui

³¹ Deibida kainana kabona iwawalowenwa siyadebalala mwa tokaleya tupwaliyao silau Saulo ana wasa siwolena. Mwa Saulo walo iyawasa Deibida koina ilaoma igitai.

³² Deibida iwalo Saulo koina iba, “Kita Isileli nige sowana Pilistiya yabo tamatausan. Yau am topaisowa kani yalau mekaukava kakaleya.” ³³ Kabo Saulo iba, “Kowa nige sowam Pilistiya ali tokaiwe ukwaleyai. Kowa melumelu molosi, na iya ana sauga kilakai koina kaleya iyatubu ilaoma kanasiga kabona ana sauga tau matuwa koina.”

³⁴ Na Deibida isamalulu molosi nige ibibiga iba, “Yau am topaisowa tamagu ana sipi yagitegite-kalatagili na saugana tem tokewali laiyeon o beya tem ilaoma luwali mena na yabo ikalai, ³⁵ kani yasagena yamuli kusuli meyagu ginagina kanasiga yalau gamwana mena yakwayai. Na tem itagela-keile yakato ikanyau kani gwaugwauna mena yakabi-kalatan na galagalona yakiki-kalatan kabo yakoyamate. ³⁶ Yau am topaisowa laiyeon yo beya yakoyamateliko. Mwa tabe kaigedana kani yaginauli besiele Pilistiya mena koina kaiwena Yeoba meyawasina ana tomoyao isinasinalili. Iya nige nigwenigwe tomona. ³⁷ Yeoba ileboiyauko laiyeon yo beya gamwali mena. Besiele tabe kani ileboiyau tomone bwaine nimana mena.” Kabo Saulo iba, “Inamwanamwasosi kulau Yeoba mekamkava.”

³⁸ Kabo kin Saulo itolo yo kana kwama kaleya ikalai yo Deibida iyalikwa. Gamwagamwalina kana kokaukausi ikalai ipei-yapatu koina yo kulukuluna kana suma ipwaom koina. ³⁹ Yo ana kaleya kelepana ikalai Deibida kasipuna mena itupa-kalatan itaketake na nuwanuwana tem imwasali nige sowasowana kaiwena sipolowesosi. Iwalolau Saulo koina, “Nige sowasowagu yo nige yamamanasamwagili.” Mwa ikele-gabaegili yo ipeili.

⁴⁰ Deibida ana ginagina ikalai yo iutu-lobi yalubwasi mena yo veku paibi (5) sapusapu molosili ikalaili, ana tobwa mena itaulili, ana lopeu ikalai ilau Golaiyadi salina mena. ⁴¹ Tabe Golaiyadi ana ebeu kana tokayale ibaguna kabo silau Deibida kaiwena. ⁴² Golaiyadi manna igabaen ilau Deibida igitai iya game kilakai namwanamwana yona isapusapu mwa ikalomagigilan. ⁴³ Mwa iyogalau koina iba, “Kubatoko yau bwauwa mwa ginagina ukwalai kulaoma yakato kuunuiyau?” Kabo Golaiyadi Deibida ikawa-mananai Pilistiya ali kokotomo esali mena. ⁴⁴ Yo iyogalau iba, “Kulaoma saligu mena yakoyamateo na yom meuloina man toeva-keikeile mwayaga mena yo tabe ule yakayakan sokasokali sikekan bulumam mena.” ⁴⁵ Deibida kainana iyamaisa iba, “Kowa kulaoma ukwaleya koliyau am kaleya kelepana yo wamali lalakina mena, na yau yalaoma yakaleya koliwo Isileli tokaleyayao meuloili ali Yeoba tokaiwesosi esana mena iya kusinasinali-gwalagwalaiwa. ⁴⁶ Kabona bwaite Yeoba kani italamwagiwo nimagu mena yakoya-bekuwo kulobi kutalu bwatano mena na galagalom yakoutusi-gabaen. Muli mena Pilistiya ali tokaleyayao kakoyamateli na boiboitali kani kaolegili man yo yakayakan sokasokali sikekan kolili kabo tomo yanuwa yaulina sikatai Yeoba ama Yaubada imiyamiya Isileli kolimai. ⁴⁷ Bwaite bodane ali logogone koina kani sikatai Yeoba ana tomoyao nige ileleboili kelepa yo wamali kolili. Na iya Tokaiwesosi kaleya koina mwa kabona kani meuloimiu italamwagimiu nimamai mena.”

⁴⁸ Saugana Golaiyadi ilalaoma Deibida kaiwena nuwanuwana iunui Deibida isagena ilau Golaiyadi manna mena. ⁴⁹ Nimana ilobi ana tobwa kalona mena veku kaigeda ikalai itauli ana lopeu mena yo iloili ilian kabo igabaen ieva-dudulai ilau Golaiyadi lamwana ikolapan yo ikobusu mwa ibeku bwatano mena iboita.

⁵⁰ Bwaite Deibida wasana besiele. Golaiyadi ikaiwe-gabaen mwa ikoyamate. Nige kaleya kelepana mena na lopeu yo veku kolili mwa ikoyamate. ⁵¹ Kabo Deibida

isagena ilau itolo yo ipwalou-talu nimana ilobi Golaiyadi ana kaleya kelepna iniwisi koina isakona yo galagalona itom. Saugana Pilistiya sigitai ali tokaiwewa iboita sitagelakeile yo siyabubu.

⁵² Kabo Isileli yo Yuda tokaleya siwui yo siwowo kainali lalakina yo Pilistiya sisagena yamuli kusulili. Sitawoili silau kanasiga yanuwa Gata yo Ekilon kaba lusalsaena mena. Na Pilistiya boiboitali simiyamiya bwagabwaga Salaima kana kamwasane koina ilalau Gata yo Ekilon. ⁵³ Saugana Isileli sipileyoima tawo mena silusae Pilistiya ali gogo meuloina sikalaili ali kaba gogo mena. ⁵⁴ Deibida itolo yo Golaiyadi kulukuluna ikalai ilawan Yelusalema na ana gogo kaleya ipeili iboma ana palai kalona mena. ⁵⁵ Saugana Deibida ilobi yo ilalau Golaiyadi ikakaleyai na Saulo Deibida imanmankulakulai mwa ineli kaleya kana tobaguna koina esana Abina iba, "Abina, kabona kilakaiwa yaiya natuna?" Abina iba, "O kin yawalo yawasosi koliwo nige yakakatai." ⁵⁶ Mwa tabe kin Saulo iwaloyoi iba, "Kulau kuneliyan yaiya natuna kabona kilakaiwa?" ⁵⁷ Saugana Deibida Golaiyadi iunuyamate imwawasi ipileyoima kaba kaleya mena. Mwa Abina ilau iyoganama kin Saulo koina. Na Golaiyadi kulukuluna Deibida nimana mena. ⁵⁸ Kabo Saulo iba, "Kuwalo koliyau kowa toisabo taubala natuna?" Mwa Deibida Saulo kainana iyamaisa iba, "Yau am topaisowa taubala Yese Bedeliema mena natuna."

18

Kin Saulo Deibida ilamwa-poloweyan

¹ Saugana Deibida yo Saulo ali edeedede siyemwawasi Diyonatan ikawa-elieliyam Deibida koina yo muli mena imulolo lalakina koina besiele iya iboma kana mulolo. ² Kaliyatenane koina Saulo Deibida ikabi-kalatan ipaisowa koina, nige itatalamwan na ipileyoi tamana ana nume mena. ³ Mwa tabe Diyonatan waloyameli kaikaiwena iginauli Deibida koina, kaiwena imulolososi koina besiele iboma kana mulolo. ⁴ Yo ana waloyameli kaba kawa-yawasosiyanna kana kwama malamalawena yo kaleya kwamana ilolo iwolena Deibida besiele tabe ana kaleya kelepna, gipoyo yo kana wakisowa. ⁵ Saugana tem Saulo Deibida iyawasa ilau ikaleya ana paisowa meuloina inamwanamwa. Mwa Saulo ipeiseyan tokaleya ali tomo lalakina yabo. Tabe Saulo ana tokaleyayao nuwanuwasosili yo siyaliyaya Deibida ana paisowa kaiwena.

⁶ Saugana Deibida Golaiyadi iunui imwawasi na tokaleyayao sipileyoi silalaoma kabo Isileli yanuwa kaigeda kaigeda sinesineoliyao me ali tambalin yo api kaba venu sikalaili silau kamwasa mena na Saulo me ana tokaleyayao simuloloili mwa sikoi siselo sanasanaili me ali yaliyaya, ⁷ siwali siba, "Saulo wan tausan kali baibaiwa iunuili na Deibida ten tausan kali baibaiwa iunuili." ⁸ Waline ana walomasala kaiwena Saulo kana lotonan inae me ana munamunai kaiwena iya wan tausan na Deibida ana ten tausan. Mwa inuwanuwatu me ana munamunai iba, "Deibida kani ipaisowa lalakina nige yaina yabo bwaimwanamo yagu kaba lina ikalai." ⁹ Kaliyatenane koina Saulo iyatubu Deibida imanmankulakulai me ana kalomagigili koina.

¹⁰ Yanuwa ilayan yaluyaluwa biki Yeoba koina ilaoma ilau ilusae Saulo koina me ana kaiwe. Mwa ana nume kalona mena imiyamiya ieedeedede bwagabwaga ana paisowa meuloina besiele kabo toyauyaule mumugali. Na Deibida nigele bwai ana api ikalai ivenuvenu sauga meuloina ana paisowa besiele. Na Saulo kaleya wamalina yabo iyaele nimana mena ikabikabi-kalatan. ¹¹ Kabo Saulo iula nuwanuwana tem yakato Deibida me bilibilina ilogogonan. Sauga yaboyoi koina kana iulayoi. Mwa me labui kana iula na Deibida igigili-gabaegili.

¹² Yo Saulo Deibida imatausan kaiwena Deibida Yeoba mekanakava na Yeoba Saulo ilogabaenako. ¹³ Kabo Saulo Deibida iyawasa suwalan ilau tokaleya wan tausan

kali tobaguna. Ana tokaleyayao ibagunayagili silau sikaleya. ¹⁴ Deibida paisowa namwanamwana meuloina ipaisowaili kaiwena Yeoba mekanakava. ¹⁵ Saulo igite-lobai Deibida koina sanapu yawasosi mumugana imiyamiya mwa Deibida imatausan. ¹⁶ Na Isileli yo Yuda meuloili Deibida simulolo lalakina koina kaiwena ibagunayagili silau kaleya kaigeda kaigeda kolili.

¹⁷ Kabo Saulo iwalo Deibida koina iba, “Bwaite natugu sine tobagubaguna esana Melabi. Tem kulau kaleya koina me am katepatu ukaleya kaiwegu yo Yeoba kaiwena kani yaeyawa ukwasolanan wainem.” Na bwaite Saulo ibomamo ana nuwatu mena iedeededede, “Yau kani nige yauunui, sowana iboita Pilistiya nimali mena.” ¹⁸ Deibida Saulo kainana iyamaisa iba, “Yau yaiya yakato yau bwasiyam? Yagu susu yo tamagu ana susu Isileli kalona mena nige esamai ilalalaki.” ¹⁹ Na saugana yakato Saulo natuna Melabi iwolena Deibida na nigele. Iwolena tomo yabo esana Edilieli iya Meola tomona ikasolanan.

²⁰ Na Saulo natuna sinena yaboyoi esana Mikali Deibida igadosisiyan lalakina. Mwa Saulo ibenalan italam me ana yaliyaya. ²¹ Kabo Saulo nuwana mena iba, “Mikali yatalamwan ikasolanan na iyamala kana sipwasipwa nonowana na mesabana Pilistiya siunuyamate.” Mwa Saulo iwalolau Deibida koina iba, “Kabona am solasola labuina kani kulobai na kuyamala bwasiyagu.” ²² Kabo Saulo iwalo ana topaisowa lalakiliyao kolili iba, “Kwalau Deibida ibomamo koina kwaedeededede kwaba, ‘Ugitai kin iyaliyaya molosi kaiwem tabe kai besiele nuwanuwamai lalakina kowa iyaele kulaomako bwasiyana kowa.’ ” ²³ Saugana Saulo kainana siwalowen Deibida koina Deibida kainali iyamaisa iba, “Ami nuwatu mena yakato ginauli kikiuna bwaimwa kaiwena kwaedeededene? Yau nige sowasowagu yaemala tovelam kin koina kaiwena yau tomo hubutuma yo nige yagu katai ipapagan yau tomo bwagabwaga molosi.” ²⁴ Yo topaisowa silau Saulo koina siwalo-masala tawae Deibida kainana iwalowen kolili. ²⁵ Saulo iba, “Kwawalolau koina kwaba, ‘Saulo iwawalo nige nuwanuwana maisa yabo uloina koina natuna kuyamaisa na nuwanuwamo temga Pilistiya tomo wan andeledi kuunuili na yoli isuna kwapina kutom-gabaegili ukwalailima igitai kaiwena nuwanuwana kana gum iyai kana tokalomagigiliwone kolili.’ ” Nuwatu bwaine Saulo ana kalomagigili nuwatuna tem gubesi na Deibida iboita Pilistiya nimali mena.

²⁶ Topaisowa lalakili silau Deibida koina Saulo ana nuwatuwa siwalo-masalan mwa Deibida iyaliyaya iyamala tovelam Saulo bwasiyana. Muliya kabo kasole kana kaliyate sigolu, ²⁷ Deibida me ana tokaleyayao mwayamwayau mena silau Pilistiya kali baibaiwa tu andeledi siunuili yo yoli isuna kwapili sikalailima Saulo koina. Bwaine koina kawa yawasosi Deibida ilobai iya Saulo bwasiyana mwa natuna sine Mikali italamwan ikasolanan. ²⁸ Saugana Deibida ipileyoima meyawasina ikilala Yeoba imiyamiya Deibida koina yo tabe Mikali imulolo lalakina Deibida koina. ²⁹ Kabo Saulo imatausi lalakina Deibida koina yo ikalomagigilan yawasina kana sauga meuloina koina. ³⁰ Sauga meuloina Pilistiya ali tobagunao mekalikavao ali tokaleyayao siyawatagili silau Isileli mekalikavao sikalekaleya, na iyamo Deibida ikaiwe-gabaegili. Yo Deibida ikaiwesosi kaleya koina kabo muli mena Isileli tokaleyayao ali tobagunao meuloili. Kabo wasana ilalakisosi kaleya koina Isileli kalona mena.

19

Saulo itonan tem Deibida iunuyamate

¹ Saulo iwalo natuna Diyonatan koina yo tabe ana topaisowao kolili yakato Deibida siunuyamate. Na iyamo Diyonatan me ana yaliyaya Deibida koina, ² kabo Deibida iyanuwapei iwaloba, “Tamagu Saulo kamwasa iloyaloyai tem gubesi na iunuiwo

koinaele ugite-kalatagiwo. Bwaliga malala kuyabubu kulau kaba keno-wadam yabo koina kumiyamiya waya. ³ Kani yau yo tamagu kalaowa bubu mena katolo yo kaiwem kaedeede. Na tem tawae iwalowen kaiwem kabo am wasa yaeyawa.”

⁴ Kabo Diyonatan me tamana sieedeede Deibida kaiwena iwalo tamana koina iba, “Tabu nae yabo uginauli am topaisowa Deibida koina. Iya nige sauga yabo nae yabo iginauli koliwo. Ginauli meuloina ipaisowaili kowamo kam sagu kaiwena. ⁵ Iya nige inunuwatui iboma yawasina kaiwena, iyaele tagitaiyako ilau Golaiyadi tomo Pilistiya iunuyamate. Isileli meuloina Yeoba ileboi polowe lalakina koina, mwa kowa kuyaliyaya lalakina. Deibida iya tomo dudulaina mwa am unuinane nige yaina ipapagan.” ⁶ Mwa Diyonatan ana edeede kaiwena Saulo ikawa-yawasosi yo ikawalulu-sae Yeoba Tokaiwesosi esana mena iba, “Kani nige Deibida yauunui.” ⁷ Muli mena Diyonatan iyoga Deibida ilaoma koina ana wasa iwolena me tamana ali edeede meuloina kaiwena. Kabo Diyonatan Deibida iyogan ilawan Saulo koina yo Deibida ipaisowa koina besiele tauna kona.

⁸ Sauga yabo mena Isileli yo Pilistiya sikaleya. Deibida me ana tokaleyayao silau yo sikaleyaili. Na Deibida me ana tokaleyayao sikaiwesosi kabo Pilistiya siyabubu. ⁹ Muli mena Saulo imiyasio ana nume mena ana kaleya wamalina nimana mena ikabikabikalatan. Kabo kana kasiebwawa iyatubuyoi yaluyaluwa naenaena ilaomaya Yeoba koina ilusae Saulo koina me ana kaiwe. Na Deibida iyaele ana api ikalai ikoikoi. ¹⁰ Kabo Saulo wamaliwa ikabikabi-kalatanwa iulan Deibida kaiwena nuwanuwana tem me bilibilina ilogogonan. Na Deibida igigili-gabaen yo wamali ilau italu-tolo bilibili mena. Kabo Deibida boniyai mena iyabubu.

¹¹ Saulo tomo tupwaliyao iyawasali silau Deibida ana nume mena sisanasana tem ilayan gwaligwali na siunuyamate. Na iyamo Deibida wainena Mikali iwalolau koina iba, “Kuyabubu yawasim kaiwena tem nige kuyayabubu kani bwaliga malala kuboita.” ¹² Mwa Mikali maina mena Deibida tomlape mena iyadalolo-yatalu bwatano mena mwa iyabubu. ¹³ Na Mikali kokotomo yabo ikalai ipei-yakeno Deibida ana kaba keno mena yo kaleko lalakina ikalai iyakaboboi yo gouti wiyana koina kaleko siginauli ikalai kulukuluna mena isuma besiele yakato itona. ¹⁴ Kabo Saulo tomo iyawasali silau yakato Deibida sikabi-kalatan mwa Mikali iwalolau kolili iba, “Deibida ikasiebwa iyaele ikenokeno ana kaba keno mena.” ¹⁵ Mwa tabe sipileyoi Saulo koina ana wasa siwolena yo tabe Saulo iyawasa-yapileyoili Deibida koina. Iwalolau kolili iba, “Kwalau ana kaba keno mena wakalai yo wakewai kwalawanama koliyau na yakoyamate iboita.” ¹⁶ Saugana silusae nume kalona mena manli ilaowa kokotomo sigitai ikenokeno Deibida ana kaba keno mena na kulukuluna mena gouti wiyana. Mwa tabe sipileyoi Saulo ana wasa siwolena yoi. ¹⁷ Saulo itolo yo Mikali iyoga ilaoma koina ineli iba, “Tawae kaiwena kumwakota-yagau na kagu kaleyane kuyawasa iyabubu ilowasine?” Kabo Mikali tamana kainana iyamaisa iba, “Tulamatausagau iba, ‘Tem nige kusasaguiyau kani yakoyamateo.’ ”

¹⁸ Kabo saugana Deibida iyabubu ilau yanuwa Lama Samuela koina. Kabo ginauli meuloina iwalo-masalan Samuela koina tawae Saulo mumugana iginauli koina. Kabo mekanakava sitolo yo silau yanuwa Naiyodi koina simiyamiya waya. ¹⁹ Saulo wasa ibenalan yakato Deibida iyaele Naiyodi imiyamiya. ²⁰ Yo tomo tupwaliyao iyawasali silau na yakato sikabi-kalatan. Saugana silau siyawatagili silobai palopita bodaliyao mekalikava Samuela iya ibagunayagili Yeoba yaluyaluwana ana kaiwe ilobi kolili kabo sipalopalopisai. Kabo tabe siya tolaowa kaiwe ilobiyoi kolili sipalopalopisai. ²¹ Saulo wasali ibenalan yo tabe boda yabo iyawasali yoi silau, tabe siya besiele sipalopalopisai mwa boda yayionana iyawasali yoi silau tabe pagan na kaigedana yoi iyawatagili kolili besiele.

²² Ana kaba mwawasi Saulo iya iboma itolo yo ilau. Saugana ilalau yanuwa Lama kaiwena kabo iyawatagili waila keli lalakina yabo koina yanuwa Seku koina. Kabo ineli tomonliyao kolili iba, “Samuela yo Deibida to simiyamiyaya?” Siba, “Siyaele Naiyodi, Lama koina.” ²³ Kamwasa mena ilaulau Naiyodi kaiwena kabo Yeoba yaluyaluwana ana kaiwe ilobi koina yo ipalopalopisai kanasiga iyawatagili yanuwa Naiyodi koina. ²⁴ Yo kana kwama tupwaliyao ilololi na yona me bwagabwagana kabo ipalopalopisai Samuela manna mena. Yo ilobi italu bwatano mena ikenokeno kaliyate yo boniyai meuloina mena. Kabo bwaine kaiwena tomo siwaloba, “Gubesi, Saulo iya palopita yabo luwali mena?”

20

Diyonatan Deibida isagui

¹ Yo Deibida Naiyodi ilogabaen yo ilau Diyonatan koina ineli iba, “Tawae yagu pwanoli yo tawae yaginauli-yanae? Ginauli esana kaiwena mwa tamam itonan nuwanuwana tem ikoyamateyau?” ² Kabo Diyonatan itolo yo kainana iyamaisa iba, “Nigele. Kani nige kuboboita. Kaiwena tamagu tawae inuwanuwatui yo iginaginauli nuwana lalakina o kikiuna nige sowana iwadam koliyau kani meuloina ipei-yamayale koliyau yakatai.” ³ Kabo Deibida iwalo Diyonatan koina iba, “Tamam ikatai namwanamwai ala kawa-elieliyam. Koinaele tamam ibomamo iyaele nuwana mena iba, ‘Kani nige yawawalo-masalan Diyonatan koina kisi me ana nuwanae.’ Koinaele yawalo yawasosi koliwo, boita iyaele saligu mena. Yakawalulu Yeoba meyawasina esana mena yakawa-yawasosi koliwo.”

⁴ Kabo Diyonatan iwalolau Deibida koina iba, “Tawae nuwanuwam kuwalowen kani yaginauli besiele am nuwatune.” ⁵ Mwa Deibida iwaloba, “Ugitai bwaliga waikena waluwaluna soina mwa kani nige kin mekaukava kakekekan. Kutalamwagau yalau bubu mena yakeno-wadam kanasiga kaliyate yaiyona simwawasi lolauna koina kabo yapileyoima. ⁶ Tem tamam igite-koli-yagau na ineli koliwo kuba, ‘Deibida ikawanoi samasamalulu koliyau mwa yatalamwan ilomwayamwayau ilau Bedeliema ana yanuwa mena me ana bodao pwaoli sigabu besiele mumugali bolime kaigeda kaigeda koina pwaoli sigabugabu.’ ⁷ Tem iba, ‘Inamwanamwa’ ee yau am topaisowa kani yanamwanamwa. Na tem imunamunai kabo ukwatai nuwatu naenaesosina iyaele katena mena nuwanuwana iunuiyau. ⁸ Na kowa kaiwem, nuwanuwagu kusaguiyau yo mumugam inamwanamwa yau am topaisowa koliyau. Kaiwena kowa yo yau tawaloyameliko Yeoba manna mena. Na tem ugitauiyau yalopwano sowana kowa kuunuiyau, na tabu kisi kulawagau tamam koina.” ⁹ Diyonatan iba, “Nigele, nige yakakatai tamagu ana nuwatu yawasosi kani iunuiwo o nigele. Tem yakatai kani tawae kaiwena yawadam koliwo?” ¹⁰ Kabo Deibida ineli iba, “Kani gubesi yagu katakataina yakato tamam imunamunai koliyau?”

¹¹ Diyonatan iba, “Kulaoma talau bubu mena.” Yo siyawatagili silolabulabui silau. ¹² Yo Diyonatan Deibida koina iwalo iba, “Yeoba Isileli ana Yaubada manna mena yawaloyameli koliwo, kani tamagu koina yaneli na tawae ana walo yabenalan kabo bolawa am wasa yaeyawa. Tem iyaliyaya kaiwem kani am wasa yaeyawa dudulaina mesabana me am katai. ¹³ Na tem tamagu ana nuwatu yakato iunuiwo kani yayanuwapeiwo na daumwali mena kuyabubu kulau. Tem nige yagiginauli besiele kani Yeoba polowe yabo iyeyama koliyau. Kabo kani yakawanoi Yeoba koina iya mekamkava besiele tauna kona tamagu Yeoba mekanakava. ¹⁴ Na saugane bwaite koina iyaele meyawasigu yamiyamiya nuwanuwagu ukate-kamkamna-yagau walo yawasosi mena besiele Yeoba ana katekamkamna. ¹⁵ Na tem yaboita nuwanuwagu am katekamkamnane ilopanaisi ilau yagu susuwo meuloili kolili. Bwagana Yeoba kam tokalomagigiliwo meuloili iunu wolili na yagu susuwo kunuwatu-kalatagili

kusaguili.” ¹⁶ Na Diyonatan yo Deibida siwaloyameli bwaine besiele yo Diyonatan iwaloba, “Kani yakawanoi Yeoba koina kam tokalomagigiliwo iyamaisali.” ¹⁷ Yo Diyonatan me ana walo kaiwe Deibida koina nuwanuwana iya iboma kana mulolo ilowalui yoi, kaiwena Diyonatan imulolo Deibida koina besiele iboma kana mulolo.

¹⁸ Na Diyonatan iwalolau Deibida koina iba, “Bwaliga waikena waluwaluna soina kana kaliyate. Mwa kani kowa am kaba miya bwagabwagana. Kabo kani tamagu igitai nigele yo tabe kani ineli kaiwem. ¹⁹ Na bolawa lolau molosi mena kulobi iya tauna kona koina ukeno-wadam veku lalakina Eseli dagelana mena kusanasanaiyau. ²⁰ Kani wamali yaiyona gipoyo mena yamomosili na yaulaili vekune koina yakato ginauli yabo yaunui. ²¹ Na game yabo kani yawawasa yo kani yawalolau koina yaba, ‘Kulau wamaline kuloyaili’. Tem yawaloyoi koina yaba ‘Ugitai wamaliwa siyaelete dedeim mena ukwalaili na kulaoma’ kabo ukwatai nige polowe yabo kani kulolobai. Yeoba esana mena yakawalulu kani yawalo yawasosi koliwo. ²² Na tem gamene koina yawalo yaba, ‘Ugitai wamaline siyaele manim mena kali mwayaga tupwana iyai koliwo’ sowana kuyabubumo kulau kaiwena bwaimwa Yeoba iyayawasao. ²³ Mwa waloyameline kowa te yau taginauliyako Yaubada igitailako mwa imiyamiya kowa te yau luwaluwaila mena kani nige ilolotom.”

²⁴ Kabo waikena waluwaluna kana sauga ilaomako na Deibida ilau bubu mena ikeno-wadam, na kin imiyasio ana kaba miyasio mena sabi kekan. ²⁵ Imiyasio besiele sauga meuloina mumugana salibebe salina mena yo Abina iya Saulo salina mena imiyasio. Diyonatan imiyasio tamana manna mena na Deibida ana kaba miya bwagabwagana. ²⁶ Saulo igitai Deibida ana kaba miya bwagabwagana mwa nige tawae yabo iwawalowen kaiwena ana nuwatu mena iba, “Nuwana ginauli yabo iyawatagili mwa Deibida ibomayoi iula-bikibiki kabo nige sowana ilaoma kekan kaiwena.” ²⁷ Waikena waluwaluna kana kaliyate labuina, Saulo igitai Deibida ana kaba miya bwagabwagana yoi. Kabo ineli Diyonatan koina iba, “Gubesi laina yo kabona Yese natuna nige mekalakava takekekan toyawa?” ²⁸ Diyonatan kainana iyamaisa iba, “Deibida ikawanoi samasamalulu koliyau na tem yatalamwan ilau Bedeliema, ²⁹ iwaloba, ‘Kutalamwagau yalau yagu yanuwa mena kaiwena yagu susuwo meuloili pwaoli yabo kani siginauli mwa kaukava kagu lolina iwalowen tabu toweya yalalau. Tem ukawa-namwanamwa-yan yagu kawanoine kategu kowa kulivasiyau yalau kaukavao yagitaili.’ Bwaine iya nuwatune kaiwena mwa nige ilalaoma mekalakava ala kekanne koina.”

³⁰ Bwaine koina Saulo imunamunai molosi iwalolau Diyonatan koina iba, “Kowa sine ganaganawalina yo walona kolokololona natuna. Yakatai kowa Deibida ukelabilabin-yan sosi mwa koinaele kani kuboma kam mwalimwaline yaina ukabi-yamayale yo tabe sinam tokabiwo kana mwalimwaline yaina kupei. ³¹ Tem Yese natuna meyawasina imiyamiya yanuwa yaulina mena kowa kani nige kuyayamala kin yo kani nige am kaba lolina ipapagan. Bwaite saugamo tomo yabo kuyawasa ilau na iyoganama na yaunuyamate, kaiwena ilonamwayan iboita.” ³² Na Diyonatan ineli iba, “Tawae kaiwena nuwanuwam kuunuyamate? Tawae ana lopwano?” ³³ Mwa Saulo me ana munamunai wamali ikalai Diyonatan kana iula tem isakona-yamate. Kabo Diyonatan ikatai ilobaiyako tamana nuwanuwa molosina tem Deibida ikoyamate. ³⁴ Yo Diyonatan tabe imunamunai molosi yo ana kaba miya itologabaen. Yo waikena waluwaluna soina kana kaliyate labuina kekanna nige kannu yabo ikakan-tonan, kaiwena tamana ana paisowa mwalimwalinena kaiwena Deibida esana ipei-yatalu.

³⁵ Malala kikiuna Diyonatan game yabo iyogan mekanakava silau bubu mena Deibida sabi gitaina besiele tauna kona ali edeededewa kaiwena. ³⁶ Kabo Diyonatan iwalolau gamene koina iba, “Kusagena kulau wamali yaulagili silaoko kulau

kuloyaili.” Gamene isagesagena na gipoyo imomosi yoi wamali kaigeda iulan ieva ilau italu manna mena. ³⁷ Saugana gamene ilau iyawatagili Diyonatan ana wamali ali kaba talu tolo mena kabo Diyonatan iyogalau koina iba, “Ugitai wamaliwa siyaele manim mena kali mwayaga tupwana iyai koliwo. ³⁸ Kulomwayamwayau tabu ukakaiyawasi.” Yo gamene ilau wamaliwa itanoili yo ipileyoi ilau ana taubala koina. ³⁹ Na gamene nige tawae yabo ikakatai bwaimwanamo Diyonatan yo Deibida sikatai tawae ilaulau.

⁴⁰ Kabo Diyonatan ana wamaliwo yo gipoyo iwolena gamene koina iba, “Ukwalaili na kupileyoi yanuwa mena.” ⁴¹ Yo gamene ilaoko mulina mena kabo Deibida dedei tete yavana mena itolo ilu-yawatagilima yo ipwalou-talu bwatano mena me yaiyona ana yakasisi iginauli Diyonatan koina. Kabo sisapwali sinisoi yo sivalam yoli labuine na iyamo Deibida ivalam sosi. ⁴² Kabo Diyonatan iwalolau Deibida koina iba, “Daumwali mena kulau kaiwena waloyameline bwaite imiyamiya sauga meuloina kani nige ilolotom. Na waloyameline iyaele kaiwela imiyamiya yo tubumwao yo tubuguwao kaiweli tabe.” Yo Deibida ilau na Diyonatan ipileyoi ana yanuwa mena.

21

Deibida beledi yakayakasisina ikan yanuwa Nobi koina

¹ Kabo Deibida ilau yanuwa Nobi topwaoli Eimileki koina. Saugana iyawatagili Nobi, Eimileki Deibida igitai me ana tabubu kabo iwalolau Deibida koina iba, “Tawae kaiwena mwa kubomamo na nige yabo mekamkava kam egelugelu?” ² Yo Deibida Eimileki kainana iyamaisa iba, “Kin Saulo ginauli yabo kaiwena mwa iyawasayau ana nuwatu yabo kaiwena yo iwalo koliyau iba, ‘Kisi yabo koina kuwalo-masala am laune yaina ikatai.’ Na iyaele yawalo yagu kilakaiwo kolili kani kabo silaoma sigitaiyau dedei yabo mena. ³ Na tawae iyaele koliwo na yakekan? Pwalawa paibi (5) kuyelima o nuwana tem kan yabo iyaele koliwo kuyeyama.” ⁴ Na topwaoli Deibida kainana iyamaisa iba, “Nige beledi uloina yabo imiyamiya bwaimwanamo pwalawa yakayakasisina. Na tem am kilakaiwo nige silalau vesalao kolili sikekeno laina yo kabona, ee inamwanamwa sowasowamiu wakan.”

⁵ Kabo Deibida Eimileki kainana iyamaisa iba, “Laina yo kabona nige kalalau vesalao mekamakavao kakekeno. Meyagu kilakaiwo kayakasisi-yagimai vesalao kolili, yomai sikapwa nuwana tem kalau kaleya koina o nuwana paisowa yabo koina o tawae yabo koina tabe. Mwa kabona bwaite kaliyatene koina yomai kapwkapwali.”

⁶ Mwa topwaoli beledi yakayakasisina iwolena kaiwena nige pwalawa uloina yabo ipapagan. Beledi yakayakasisinamo sipei teibele mena Yeoba manna mena sikalai mwa miyalaena beledi wedowedolina waluwaluna sipeiyoi. ⁷ Sauganane koina Saulo ana sipi togite-kalatan kali tobaguna esana Doegi tomo Idoma imiyamiya bwaine koina na tapwalolo paisowana ipaipaisowai. ⁸ Yo Deibida ineli Eimileki koina iba, “Tabu wamali yabo o kaleya kelepana yabo koliwo? Yau gogo kaleya nige yabo yakakalai kaiwena kin Saulo iwalo-tubatubaliyau ana paisowa kaiwena mwa me nima gaibugu yalaoma.” ⁹ Eimileki kainana iyamaisa iba, “Golaiyadi tomo Pilistiya iya tauna kona kuunui Ela galogalowana mena ana kaleya kelepana iyaele bwaite kasuma kaleko mena na kapei ipodi* dagelana mena. Tem nuwanuwam ukwalai, kaiwena nige gogo kaleya yabo bwai kaigedamo.” Kabo Deibida iba, “Inamwanamwasosi, kuyeyama koliyau kaiwena nige yaboyoi kaleya kelepana namwanamwana imiyamiya.”

Deibida iyatubu iyauyaule mwakomwakota Gata koina

* 21:9 Ipodi topwaoli kana kaleko ugitai 2:28 koina

¹⁰ Kaliyatenane koina Deibida Saulo iyabubu-gabaen ilau imiyamiya waya Gata ali kin Akisa koina, bwaine Pilistiya ali dedei. ¹¹ Na kin Akisa ana topaisowao siwalolau koina siba, "Gubesi bwaite tomone nige ukwakatai? Iya Deibida ana yanuwa kana kin, tauna kona siwaliwali yo siseloselo na siba, 'Saulo tausan iunuili na Deibida ten tausan iunuili.' " ¹² Walo bwaite kaiwena Deibida katena mena inuwatu-kalatan yo imatausi lalakina Gata ali kin Akisa koina. ¹³ Kabo Deibida iyatubu iyauyaule mwakomwakota manli mena yakato iya tokabaleya yabo saugana imiyamiya kolili. Kabo ilau yanuwa kana gamwa kaba lusalusaena mena ilelelele bwagabwaga yo gilolona sididi silobi palasana mena. ¹⁴ Kabo Akisa igitagitai yo iwalolau ana topaisowao kolili iba, "Wagitai tomone iya kabakabaleyana. Na tawae kaiwena kwayogan kwalawanama koliyau? ¹⁵ Ami nuwatu yakato nige kabaleya ala yanuwa mena mwa tomone bwaite kabakabaleyanane kwalawanama mangu mena? Ami nuwatu yakato bwaite tomone kani ilaoma yagu nume mena ilusae?"

22

Deibida ilauyoi Adulami yo Mowabe

¹ Kabo Deibida yanuwa Gata ilogabaen mwa iyabubu ilau dupa lalakina esana Adulami. Na tamana ana nume kana tomiyayao yo tabe kanakavao wasana sibenalan mwa silobi sipatu koina mekalikava simiyamiya waya. ² Yo meuloili miyapolowe silobai tupwaliyao kali yagayaga nige siyayamaaisali mwa meuloili nuwali sinae kabosilogogo silobi Deibida koina iya sipei kali tobaguna mwa tomone kali baibaiwa powa andeledi (400). ³ Muli mena Deibida ilau Mowabe kana kin yanuwa Mispa koina iba, "Kategu kowa tem kutalam sinagu yo tamagu silaoma koliwo mekamikavao bwaite koina kwamiyamiya kanasiga yakatai kani Yeoba tawae iginauli kaiwegu." ⁴ Kabo ipei-gabaegili Mowabe kana kin nimana mena na iya ilau Adulami dupana yabo koina ikeno-wadam yo imiyamiya waya bwaine koina. ⁵ Muli mena palopita yabo esana Gada ilau Deibida koina yo iwaloba, "Tabu bwaite koina kumiyamiya. Kutolo kulau Yuda dedeina koina." Mwa Deibida itolo yo ilau yanuwa Eledi gunuwalana mena ilusae yo imiyamiya.

Saulo topwaoli iunuili Nobi koina

Kin Saulo me ana topaisowao simiyamiya Gibeya koina. Yo iwalo kolili iba, "Tawae kaiwena komiu Deibida kwasagusagui na wakalomagigi-lagau?" Kabo tomo yabo esana Doegi tomo Idoma iwalo Saulo koina iba, "Eimileki Deibida isagui yo ineli Yeoba koina tawae kani iginauli. Beledi yo tabe Golaiyadi ana kaleya kelepana iwolegili Deibida koina."

Tomna 6-10

Kabo Saulo iwalo Eimileki yo ana boda silaoma koina iba, "Tawae kaiwena komiu yo Deibida ami nuwatu kwapei-kaigedai na wakalomagigi-lagau? Kwasagui kaboisanasana ana solasola na iunuiyau."

Tomna 11-13

Eimileki kainana iyamaisa iba, "Am topaisowao meuloili kaloli mena Deibida inamwanamwasosi yo sowasowana am meli kupei koina. Na tabu yakewa yabo kuwawalowen meyagu bodao kolimai."

Tomna 14-15

Kabo muli mena Saulo iwalo ana tokaleyayao Eimileki yo ana bodao siunuyamateli na sisikote. Kabo Saulo iwalo Doegi koina, "Kowa kuunuyamateli." Kabo Doegi ilau na topwaoli kali baibaiwa eiti paibi (85) iunuyamateli kaliyatenane koina. Na Eimileki natuna esana Ebayada ibomamo iyabubu ilau imiyamiya Deibida mekanakava. Deibida iwalo koina iwaloba, "Mekaukava kowa tamiyamiya kaiwena tomone nuwanuwana kowa te yau iunuila."

Tomna 16-23

23

Deibida Keila tomonliyao ileboili

Siwalo-masala Deibida koina siba, "Pilistiya siyaele sikalekaleya Keila taon koina bwaine Isileli dedeina mena." Kabo ineli Yeoba koina iba, "Gubesi, yalau na yakaleya Pilistiya kolili o nigele?" Yeoba iwaloba, "Kulau na Keila kuleboili." Kabo Deibida me ana kilakaiwo silau yo sikaleya Pilistiya kolili kabo sikaiwe-gabaegili yo Keila ileboili.

Tomna 1-6

Saulo ibenalan Deibida imiyamiya Keila kabo ikatububu me ana tokaleyayao silau Keila. Ali nuwatu yakato yanuwane silotakikilan na Deibida ana yawatagili sikausi. Na iyamo Deibida Saulo ana laoma wasana ibenalan kabo ineli Yeoba koina iwaloba, "Gubesi, kani Saulo ilaoma?" Na Yeoba iba, "O, besiele." Kabo Deibida ineliyoi, "Gubesi, kani Keila tanuwagaliyao sipeimai Saulo nimana mena?" Yeoba iba, "O, besiele." Mwa Deibida me ana kilakaiwo yoli sikisi andeledi yanuwane silogabaen silau yanuwa uloili uloili kolili.

Tomna 7-13

Saulo Deibida iloyaloyai na nige ilolobai

¹⁴ Deibida ilau yo ikeno-wadam koya kolili bwaine ule bwagabwaga mena esana Sip koina. Kaliyate kaigeda kaigeda Saulo iloyaloyai. Na Yeoba Deibida nige itatalamwan Saulo nimana mena.

Kaliyate yabo Deibida iyaele yanuwa esana Olesi koina Sip dedeina mena. Kabo Diyonatan ilau koina yo ikabi-yakaiwe ana meli ipei Yeoba koina yo iba, "Tabu kumamatausi. Sauga ilalaoma koina kani kuyamala kin na Isileli kuloinayan." Imwawasi Diyonatan Deibida ilogabaen ipileyoi ana yanuwa.

Tomna 15-18

Sauga yabo Sip tomoliyao tupwaliyao silau Saulo koina Gibeya koina imiyamiya siba, "Deibida iyaele ikeno-wadam koya Akila bwaimwa ama dedei Olesi koina. Kulaoma na kasaguiwo takabi-kalatan." Na Saulo iba, "Kwalau kwaloyai kabo saugana kwalobai yagu wasa kwaeyama."

Tomna 19-24a

Deibida me ana kilakaiwo silauyoi yo simiyamiya ule bwagabwaga mena Maon koina. Sauga yabo Saulo me ana boda siyaele koya yabo dedei yabo koina na Deibida me ana kilakaiwo siyaele dedei yabo mena koyane koina. Na Deibida me ana bodao sisagesagena kaiwena kikiunamo Saulo me ana tokaleyayao sikabi-kalatagili. Kabo sauganane koina tosagenawasa iyawatagilima Saulo koina iba, "Mwayamwayau kwapileyoima kaiwena Pilistiya silusaeko ala yanuwa mena sikalekaleya." Kabo Saulo ilopei Deibida kana loya koina. Muli mena Deibida ilau Engedi koina yo ikeno-wadam yoi.

Tomna 24b-29

24

Deibida Saulo yawasina ileboi

¹ Saulo Pilistiya tokaleya itawoili yo ipileyoima kabo ana wasa siwolena siba, "Deibida iyaele ule bwagabwaga mena Engedi koina." ² Kabo Saulo tomo igite-sipwaili Isileli kalona mena tili tausan (3,000) tokaleya ikalaili. Silau Deibida me ana kilakaiwo siloyaili yanuwa esana Ule Goutiliyao Kali Veku koina. ³ Kabo silau siyawatagili sipi kali gana tupwaliyao kolili kamwasa papalina mena. Dupa yabo iyaele bwaine koina Saulo ilau ilusae koina sabi lodedei na Deibida me ana kilakaiwo siyaele dupane gamwana papali yabo mena. ⁴ Yo kabo Deibida ana kilakaiwo sibalalamumu koina siba, "Ugitai kabona kaliyatene bwaite koina am

sauga namwanamwana Yeoba iyeyawa koliwo saugana iba, 'Kam tokalomagigili yatalamwan nimam mena tem tawae nuwanuwam uginauli koina kupaisowai besiele am nuwatu.' " Mwa Deibida kikiuna kikiuna inene isae Saulo dagelana mena kana kwama malamalawena isuna itom-utusi ikalai. Na Saulo nige ikakatai. ⁵ Saugana Saulo kana kwama isuna itom-utusi kabo Deibida nuwana inae katena ikamkamna molosi. ⁶ Iwalolau ana kilakaiwo kolili iba, "Yeoba isikote tabu bwaine kamwasane yagiginauli yagu taubala koina. Iya Yeoba ana yaoyaolo tomonna, koinaele nige sowana nimagu italu koina." ⁷ Walone bwaite koina Deibida ana kilakaiwo simwanou nige sowana tawae yabo naenaena siginauli Saulo koina mwa Saulo dupane ilogabaen na ilau.

⁸ Tabe Deibida dupa mena ilu-yawatagili yo iyogalau Saulo koina iba, "Yagu taubala yo yagu kin." Saugana Saulo ibenalan kabo itagelakeile na Deibida igitai ipwalou-talu bwatano mena me ana yakasisi. ⁹ Yo Deibida iwalolau Saulo koina iba, "Tawae kaiwena tomo kainali kubenalan? Yakato yau Deibida yaloyaloyaiwo na yayaboitao? ¹⁰ Kabona bwaite kaliyatene koina kubomamo manim mena ugitai Yeoba italamwagiwo nimagu mena dupane kalona mena. Tomo tupwaliyao siwalo-tubaliyau yakato yayaboitao na iyamo yawaloba, 'Nigele, nige sowana nimagu italu koina.' Yakate-kamkamna-yagiwo kaiwena kowa yagu taubala yo kowa Yeoba ana yaoyaolo tomonna. ¹¹ Kabo ugitai, tamagu, kam kwama isuna iyaelele nimagu mena. Yatom-utusi na nige yakokoyamateo. Bwaine koina na ukwatai yo nuwam idudulai yau nige togamwa-panapanawa yo nige nae yabo yagiginauli. Nige tawae yabo naenaena yagiginauli koliwo na kowa kuloyaloyaiyau nuwanuwam kuunuyamateyau. ¹² Sowasowana Yeoba iloina dudulai kowa te yau kaiwela yo kani iyamaaisao am paisowa naenaena koliyau. Na yau nimagu kani nige ikakabi-tonagiwo. ¹³ Besiele tubulao baguna ali walo yabo sauga meuloina siwalowalowen siba, 'Siya tomumuga naenae kolili mumugana naenaena iyawayawatagilima.' Mwa yau kani nige tawae yabo naenaena nimagune igiginauli koliwo yom ikakabi-tonan. ¹⁴ Toisabo tomo kaiwena mwa Isileli kana kin iyawatagilima iloyaloyai? Toisabo bwauwa boiboitana kaiwena am sauga kuyaveyavenuwanne? Nuwana ginauli kikiuna yabo? ¹⁵ Yeoba iya kala toyatala iyamo iloina-yagila kowa te yau luwaluwalila mena. Kani yakawanoi koina kagu polowene kaiwena na isaguiyau yo nimam mena ileboiyau." ¹⁶ Saugana Deibida ana edeedede meuloina iyemwawasi kabo Saulo iyogalau ineli Deibida koina iba, "Deibida, natugu kowa, kuyogayogama koliyau?" Mwa Saulo ivalam kainana lalakina.

¹⁷ Yo iwalolau Deibida koina iba, "Mumugam idudulaisosi na mumugagu inae. Am paisowa koliyau inamwanamwasosi na yau yagu paisowa koliwo inaesosi. ¹⁸ Kabona mumugam namwanamwana meuloina kupei manigu mena yaboma yagitai yo yabenalan. Kabo Yeoba italam-wagauko nimam mena na iyamo nige kuunuiyau. ¹⁹ Tem tomo kana kaleya ilobai, gubesi, italamwan me ana namwanamwana yo me ana yaliyaya ilau? Nigele. Sowana Yaubada iwalo-muloloiwo, kaiwena mumuga dudulaina uginauli koliyau kabona. ²⁰ Kabo yakatai namwanamwai kowa kani kuyamala kin Isileli koina. Yo Isileli ana kaba lolina kani nimam mena ikin me ana kaiwe. ²¹ Nuwanuwagu tem Yeoba esana mena am waloyameli uginauli koliyau tubuguwao kagu yaso muliye tabu kuyeyemwawasili yo tabu esagu ikwakwalalele tamagu ana susu kalona mena." ²² Kabo Deibida ana waloyameli iginauli Saulo koina. Kabo Saulo ipileyoi ana yanuwa mena na Deibida me ana kilakaiwo tabe sipileyoi ali kaba keno-wadam mena.

¹ Na Samuela iboita kabo Isileli meuloili silogogo yo sivalam ana boita kaiwena. Yona sipului ana yanuwa esana Lama. Imwawasi kabo Deibida ilau yo imiyamiya ule bwagabwaga mena yanuwa Maon* salina mena.

Tomo yabo esana Nabal ana yanuwa Maon iya bwatano lalakina tanuwagana yanuwa Kameli salina mena. Ana sipi yo gouti sibaibaiwa. Sauga yabo Deibida ibenalan Nabal yo ana topaisowao sipi wiyaliyao sitomtomli. Sauganane koina tomo meuloili siyaliyaya yo sikekakekan. Kabo Deibida ana kilakaiwo yoli sanaulu (10) iyawasali Nabal koina na tem isaguili siba, “Tauna kona mumugamai inamwanamwa ami sipi togite-kalatanwo kolili. Sauga bwaite sauga yaliyaya kabo gubesi, tem sowasowana kusaguimai kan ana dedei koina?” Na iyamo Nabal isikote yo Deibida esana ikawa-naenaeyan. Saugana kilakaiwone Nabal kainanane siwalowen Deibida koina imunamunai kabo me ana kilakaiwo yoli powa andeledi silau Nabal koina yakato siunui ana walo naenaena kaiwena.

Tomna 2-13

Nabal wainena Abigaili ibenalan tawae wainena iwalowen Deibida ana kilakaiwo kolili. Kabo kan lalakina ikatububun ipei donki pwatali mena yo topaisowa tupwali iyawasa-bagunayagili kabo mulili mena iya tabe ilau. Kamwasa mena Deibida me ana kilakaiwo silobai. Siya silalaoma yakato wainena Nabal siunui. Kabo tutulina italu-sakonayan Deibida manna mena yo iba, “Tabu Nabal ana walone kaiwena kunuwanuwatu, kaiwena kulukuluna iyauyaule. Yeoba ikausiwo na tabu kam gum kuyayai tem tomo yabo iboita. Walo yawasosi, Yeoba kani ikabi-yakaiweo kuyamala kin yo am susu dagelam mena kani siyamala kin besiele kowa.” Deibida Abigaili ana walo kaiwena iyaliyaya kabo sinene ana mulolo kan ikalaili.

Tomna 14-35

Saugana Abigaili ipileyoi nume mena Nabal inuma yauyaulesosi yo ikenokeno mwa nige walo yabo iwawalowen koina. Yanuwa ilayan ana keno imwawasi kabo Abigaili Nabal ana wasa iwolena. Kabo sauganane koina Nabal kasiebwa lalakina ilobai yo ibeku. Kaliyate sanaulu imwawasi Yeoba Nabal yawasina ikele-gabaen ana sauga imwawasi. Saugana wasanane ibenalan Deibida iwaloba, “Yeoba tatobalan kaiwena ginauli naenaena koina ikausiyou yo Nabal ana walo kaiwena iyamaisa.” Muli mena kabo walo iyawasa Abigaili koina na iyamala wainena. Kabo me ana yaliyaya italam yo ilau koina ikasolanan. Na baguna Deibida Ainowami ikasolanan. Na Saulo natuna Mikali, Deibida wainena, tamana iwolena tomo uloina koina ikasolanan.

Tomna 36-44

26

Deibida Saulo ileboi labuina

¹ Tomo tupwali silaomaya yanuwa Sip silaoma Saulo ana nume Gibeya koina yo siwaloba, “Deibida iyaele ikeno-wadam koya Akila bwaimwa yanuwa Yesimon manna mena.”

Mwa Saulo me ana tokaleyayao silau Deibida siloyaloyai. Ali nume palai sikatububu-nagili kamwasa papalina mena kabo Deibida ilaoma na ali kaba logogo ilobaili. Boniyai mena Deibida yo Abisai dedeine silusae yo Saulo yo Abina silobaili siken boita.

Tomna 2-7

⁸ Na Abisai iwalo Deibida koina iba, “Walo yawasosi, Yeoba kam tokalomagigili ipei nimam mena. Kuwalo na yatupa-yamate yayapatu bwatano mena ibomamo ana wamali koina. Mekaigedamo kani yasakona na iboita.”

* 25:1 Maon esana labuina Palan

Na Deibida iwaloba, “Nigele, nige sowana Yeoba ana yaoyaolo tomonna yaunui. Temga yabo iunui Yeoba kani tomone iunui.” Kabo Saulo ana wamali yo kana waila botolona tabe sikalai kabo silogabaen.

Tomna 9-12

Deibida ilau tupwana imamalawe kabo iyoga Abina koina iwaloba, “Gubesi na kin nige ugigite-kalatan namwanamwai? Ugitai ana wamali yo kana waila botolona tosiyaele?”

Tomna 13-16

Saulo Deibida kainana daguguna ikilala kabo ikatai mwa iwaloba, “Natugu Deibida, kainam bwaite yabenalan?” Deibida kainana iyamaisa iba, “O, besiele. Na tawae kaiwena kuyamuli kusuliyau? Tawae yagu pwanoli?”

Tomna 17-20

Kabo Saulo iba, “Kabona bwaite yawasigu kuleboi mwa nige sowana yatonan yoi tem yaunuiwo. Yagu paisowa nige idududulai yo mumugagu besiele tokabaleya.”

Tomna 21

Deibida kainana iyamaisa iba, “O kin, am wamali bwaite, am kilakai yabo kuyawasayama na ikalai. Kabona yamulolo koliwo mwa yawasim yalebo kabo yakawanoi Yeoba yawasigu ikawa-namwanamwayan yo ileboiyau yagu miyapolowe meuloili kolili.”

Tomna 22-24

²⁵ Kabo Saulo iwalo Deibida koina iba, “Natugu Deibida, Yeoba iwalo-muloloiwo. Walo yawasosi, tawae uginauli kani inamwanamwa yo kowa kani kuyamala tomo kaikaiwena.” Imwawasi kabo Deibida ilau yo Saulo ipileyoi ana yanuwa.

27

Deibida ipatu kin Akisa koina

Na Deibida inuwanuwatu kabo iba, “Kani yayabubu yalau Pilistiya ali dedei mena na mesabana Saulo ana loya kaiwegu ilopei.”

Tomna 1

Kabo me ana kilakaiwo yoli sikisi andeledi silau Gata yo simiyamiya bwaine koina kin Akisa salina mena. Meuloili me ali susuyao simiyamiya mwa Saulo nige sauga yaboyoi Deibida iloloyai.

Tomna 2-4

Muli mena Deibida iedeedede kin Akisa koina iba, “Yanuwa yabo kutalamwan kolimai tupwana kana mwayaga iyai koliwo na kalau koina kamiya. Nige yagu namwanamwa yabo na yamiyamiya am kaba lona kalona mena.” Mwa kin Akisa yanuwa Sikilagi iwolena Deibida me ana bodao kabo simiyamiya Pilistiya dedeina mena bolime kaigeda yo waikena powa (4).

Tomna 5-7

Mwa sauga tupwana Deibida me ana kilakaiwo silau yanuwa tupwaliyao Pilistiya dedeina mena yo boda Gesuli, Gilisi yo Amaleki siunuili. Na kin Akisa sauga ibaibaiwa ineli Deibida koina iwaloba, “Laina toweya kwalauya me am kilakaiwo na tomone kwaunuiline?” Na Deibida imwakota koina iba, “Kalau Yuda tete yavana mena na kakaleya kolili.”

Tomna 8-11

¹² Mwa kin Akisa ana meli ipei Deibida koina na ibomamo ana nuwatu bwaite, “Nuwana tomo Isileli Deibida sikalomagigilan lalakina mwa nige sowana ipileyoi ana yanuwa Isileli na imiyamiya yau kaba lona mena na ipaipaisowa kaiwegu kanasiga iboita.”

28

¹ Sauganane koina Pilistiya ali tokaleyayao meuloili silogogo na nuwanuwali Isileli sikaleyaili. Kabo kin Akisa iwalolau Deibida koina iba, "Nuwanuwagu kowa me am tomoyao kwalaoma tayaboda-kaigedaila na Isileli takaleyaili." ² Na Deibida iwalo koina iba, "Tem bwaimwa besiele kani kabo kuboma ugitaiyau waya bwaine koina gubesi kani yagu kaleya kana koleya?" Kabo Akisa iba, "Inamwanamwa tem bwaimwa besiele kani yapeiwo kowa kagu togite-kalatan sauga meuloina."

Saulo yo sine kalakalawena Endola koina

³ Na tauna kona Samuela ana sauga imwawasi yo Isileli meuloili sivalam koyasili kaiwena yo silawan ana yanuwana mena Lama koina sipei salai mena. Yo tabe Saulo tokalawe yo tokukula meuloili ikele-gabaegiliko Isileli kalona mena. ⁴ Na Pilistiya tokaleya meuloili silau yanuwana Sunema koina sigogoya simiyamiya. Na Saulo Isileli ikalaili silau yanuwana Gilibowa koina sigogo. ⁵ Saugana Saulo manna ilau Pilistiya tokaleya igitaili kabo imatausi yo katena iwakaka molosi. ⁶ Mwa ineli Yeoba koina na Yeoba Saulo kainana nige iyayamaisa nuwana kenona mena o nuwana Ulim yo Tamim* kolili o nuwana palopita kolili. ⁷ Yo iwalolau ana topaisowa esa lalakiliyao kolili iba, "Kwalau sine yabo kwaloyai iya tokalawe na yalau koina yaneli tawae yaginauli." Kabo siba, "O, kaigeda iyaele yanuwana Endola koina."

⁸ Kabo Saulo ikwama-yaoyaowa na mesabana tabu sikikilala mwa boniyai mena tomo labui mekanakavao silau sinene koina. Iwalo sinene koina iwaloba, "Nuwanuwagu toboita bwaite esana yakatai koliwo na yaluyaluwana kuyoganama koliyau na yagu wasa iyeyama tawae kani iyayawatagiline sauga ilalaoma koina."

⁹ Na sinene iwalolau koina iba, "Na ukwataiyako Saulo tokalawe yo tobalau meuloili yanuwana bwaite koina ikele-gabaegiliko. Na kowa tawae kaiwena kulaoma kutonagau? Besiele sipwasipwa uginauli koliyau yawasigu kaba tom-utusina."

¹⁰ Kabo Saulo ikawalulu-sae Yeoba koina iba, "Kagu lulu Yeoba meyawasina koina kani nige naenaena maisana yabo kulolobai." ¹¹ Yo sinene ineli, "Yaiya nuwanuwam yaluyaluwana yayogan ilaoma koliwo?" Kabo Saulo iba, "Samuela yaluyaluwana kuyogan isaema koliyau."

¹² Kabo sinene iginauli besiele Saulo ana walo, kabo saugana Samuela yaluyaluwana igitai kabo iwui kainana lalakina yo iwalolau Saulo koina iba, "Tawae kaiwena kumwakota-yagau? Tomalaele kowa kin Saulo." ¹³ Kin iwalolau koina iba, "Tabu kumamatausi. Na kuwalo koliyau tawae ugitaine?" Yo sinene iba, "Yaluyaluwa yagitai tanoluwa mena isasaema." ¹⁴ Saulo ineli sinene koina iwaloba, "Na kana koleya tawatawaena?" Sinene iwaloba, "Taubala yabo ito likelikenana yo kwama malamalawena iluwui." Kabo Saulo ikatai nuwana mena iba, "Iya bwaine Samuela." Kabo Saulo iyakasisi ipwalou-talu bwatano mena.

¹⁵ Samuela iwalolau Saulo koina iba, "Tawae kaiwena yagu miya kusibayanae na kuwalo yasaema?" Kabo Saulo Samuela kainana iyamaisa iba, "Yamatausi lalakisosina kaiwena Pilistiya silaoma sabi kaleya kolimai na tabe Yeoba imiya dagedagela-yagau kana mwayaga iyai koliyau. Nige tabe kainagu iyayamaisa o nuwana palopitao kolili o nuwana kenogu mena. Bwaine iya kaiwena mwa yayoga koliwo kusaema na tawae kuwalowen koliyau kani yaginauli." ¹⁶ Kabo Samuela iba, "Iyaele kuwaloko Yeoba imiya-dagedagela-yagiwo yo kana mwayaga iyai koliwo yo iyamala kam kaleya. Mwa kani tawae yoi yawawalowen koliwo?" ¹⁷⁻¹⁸ Kaiwena Yeoba kainana nige kumumuliya mwa koinaele iginauli koliwo besiele. Kaiwena kana munamunai tomonliyao Amaleki nige kuunuyamateli. Bwaimwa iya kaiwena mwa

* 28:6 Ulim yo Tamim siya kaba venu kolili sivenu na Yeoba ana nuwatu siloyai

Yeoba iginauliyako tauna kona iwalowen koliyau. Am kaba lolina nimam mena ikele-gabaenako yo iwolena kamkava yabo koina, bwaimwana Deibida. ¹⁹ Kani bwaliga yomiu labuine, kowa yo Isileli, Yeoba italamwagimiu Pilistiya nimali mena. Besiele tabe kowa yo natumwao tatao kani kwaboita na tamiyamiya bwaite koina boita dedeina mena. Yeoba tabe Isileli tokaleyayao kani iwolena-gabaegili Pilistiya nimali mena na sisilae.”

²⁰ Samuela ana walo kaiwena Saulo ibeku italu-kanitu bwatano mena yona isawowoli matausi lalakina iunui. Ikeno yai bwatano mena nige kekan yo nige numa kaliyate meuloina kanasiga ilau iboniyai. ²¹ Saugana sinene ilaoma igitai Saulo yona sitabutabubu me ana matausi kabo iwalolau koina iba, “Taubala, yau am topaisowa sinena yawasigu yatalamwan yo am nuwatu yapaisowai besiele tawae kuwalowen koliyau. ²² Mwa kategu kowa kainagu kubenalan na kan yabo yaeyawa ukwan na yom sikaikaiwe kabo am kaba lau mena kulau.” ²³ Na isikote genuwana kekan mwa iba, “Kani nige yakekekan.” Na ana kilakaiwo yo sinene siwalo samasamalului kabo itolo imiyasio kaba keno mena. ²⁴ Na sinene ana bulumakau natuna sinisinibuna yabo iyaele imiyamiya mwa ilau iunui pwalawa ikalai yo ginauli meuloina ikatububun ana nume mena bulumakau bulumana iliga yo pwalawa ikava egai. ²⁵ Yo iloliga imwawasi itanuwaga kabo ilopei Saulo me ana kilakaiwo manli mena. Sikekan imwawasi yo boniyainane koina sitolo yo silau.

29

Kin Akisa Deibida yawasa-yapileyoi Sikilagi

¹ Pilistiya ali tokaleyayao meuloili silau simiya-gogo yanuwa Apeki koina na Isileli tokaleyayao simiya-gogo waila bunubunuwasina Yesileli koina. ² Kabo Pilistiya tokaleyayao sitolo silalau Isileli ali dedei mena boda tupwali kali baibaiwa wan tausan yo boda tupwaliyao wan andeledi. Na Deibida me ana kilakaiwo tabe silaulau dagelali mena mekalikava kin Akisa. ³ Pilistiya ali tobagunao Deibida me ana kilakaiwo sigitaili silaulau mulili mena mwa sineli Akisa koina siba, “Na bwaite siya Ibeliu tawae siyayai mulila mena?” Kabo Akisa kainali iyamaisa iba, “Na nige wakakatai Deibida kin Saulo ana topaisowa lalakina yabo iya? Mwa iya mekaukava kamiyamiya bolime kaigeda yo tupwana yo Saulo ilogabaen ilaoma koliyau nige lopwano yabo yalolobai koina.” ⁴ Na iyamo Pilistiya ali tobagunao simunamunai lalakina Akisa koina siba, “Kuyawasa-yapileyoi ilau toweya ana kaba miyawa kuwowolenawa koina imiyamiya, tabu ilalaoma mekalakava kaleya mena. Tem ana solasola ilobai kani itagela-keile yo ikaleyaila kabo ala tokaleyayao iunuyamateli na kamwasane koina ana taubala Saulo ikabi-yaliyayayan. ⁵ Iya tomonane mwa walina tomo siwaliwaliyan yo siseloselowan, ‘Saulo ana wan tausan iunuili na Deibida ana ten tausan iunuili.’ ”

⁶ Bwaine koina Akisa iyoga Deibida ilaoma koina iwalolau iba, “Yakawa-lulusae Yeoba meyawasina koina iya iyaele imiyamiya igitagitaiwo kowa tomumuga dudulai koliyau iyaele talalau kaleya mena kowa kagu tosagu saugana kulaoma koliyau ilau ee kanasiga kabona. Na siyamo yagu tokaleya kali tobagunao nige siyayaliyaya kaiwem. ⁷ Koinaele bwaite koina kani kupileyoi yo me am daumwali kulau na kisi ginauli yabo polopolowena uginauli kani yagu tobagunao kali lotonan kusibayanae.”

⁸ Na Deibida ineli Akisa koina iba, “Tawae naenaena yapaisowai koliwo? Saugana yayatubu yapaisowa koliwo nige naenaena yabo kulolobai koliyau. Na gubesi kani nige sowasowana kowa te yau talau na kam kaleyayao yakaleyaili? Kaiwena kowa yagu taubala yo yagu kin.” ⁹ Akisa kainana iyamaisa iba, “Yawasosi manigu mena yagite-lobaiwo am paisowa meuloina sidudulaisosi kam koleya besiele kabo Yeoba ana anelose yabo. Na iyamo yagu tokaleya kali tobagunao sisamalulu sosi siba, ‘Nigele, tabu Deibida ilalaoma mekalakava tasasae kaleya mena.’ ¹⁰ Koinaele

bwaliga malala kikiuna mekamkavao am taubala Saulo ana kilakaiwo siya silaoma mekamkavao koliyau yanuwa itomkewa isasae bwaimwa koina wakeno sulubon yo kwalau.” ¹¹ Yo Deibida me ana kilakaiwo sikeno malala kikiuna sitolo yo sipileyoi Pilistiya ali dedei mena. Na siya Pilistiya sisae Yesileli dedeina mena.

30

Deibida Amaleki ikaiwe-gabaegili

Deibida me ana kilakaiwo silaulau kamwasa mena kabo kaliyate yaiyonana koina siyawatagili Sikilagi koina. Na tauna kona Amaleki tokaleyayao silaoma yo yanuwane kana tatao siunuili yo sinesineo me natuliyao sikwayaili. Kabo saugana Deibida me ana kilakaiwo siyawatagili silobai yanuwane Amaleki sigabu iwedoli. Na sinesineo kaloli mena Deibida wainenao Ainowami yo Abigaili. Deibida me ana kilakaiwo meuloili sivalam lalakina.

Tomna 1-5

⁶ Deibida ana kilakaiwo me ali nuwanae lalakina kaiwena waineliyao yo natuliyao nige simiyamiya yanuwane koina kabo simunamunai Deibida koina sibomamo siwaloba, “Deibida taunui veku mena iboita.” Deibida walone ibenalan mwa me ana katewakaka na iyamo ana meli ipei Yeoba koina kabo me ana katepatu. ⁷ Deibida iwalo topwaoli Ebayada koina iba, “Kam ipodi ukwalaiyama na Ulim yo Tamim tayapaisowa na Yeoba ana nuwatu taloyai.”* Kabo iginauli besiele. ⁸ Kabo Deibida ineli Yeoba koina iba, “Gubesi, kani Amaleki yayamuli kusulili o nigele? Kani kalobaili o nigele?” Yeoba kainana iyamaisa iba, “O, kuyamuli kusulili, kani kulobaili yo sinesineo me natuliyao kuleboili.” ⁹⁻¹⁰ Kabo Deibida me ana kilakaiwo kali baibaiwa sikisi andeledi silau. Saugana siyawatagili Besol wailana koina kilakaiwo yoli tu andeledi nige silalauiyo na simiyamiya kaiwena kamnali sinaesosi nige sowana galogalowa mena silopanaisi yo koya sikawaili kabo Deibida me ana boda powa andeledi silauyoi.

Muli mena Itipita tomona silobai. Deibida ana wasa iwolena iba, “Yau tomo Amaleki ana topaisowa panpanna yabo. Yakasiebwa lalakina kabo silogabaegau. Tauna kona yanuwa Sikilagi kagabu.” Kabo Deibida ineliyan iba, “Sowasowana kamwasa kuyakenayagimai na Amaleki kalobaili.” Mwa italam.

Tomna 11-15

Kabo Itipita mena kamwasa iyakenayagili kabo Amaleki silobaili sikekakekan, sinumanuma, siseloselo me ali yaliyaya. Kabo Deibida me ana bodao sisagena yo Amaleki meuloili siunuili. Sinesineone me natuliyao siya Amaleki sikwayaili sileboili yo sipi yo gouti meuloili tabe.

Tomna 16-20

Kabo Deibida me ana kilakaiwo sipileyoi Besol wailana na yoli tu andeledi silobaili sisanasanaili. Na kilakai tupwali yoli powa andeledi kaloli mena siba, “Nige sowana gogo takalaili Amaleki kolili taolena yoli tu andeledi kolili kaiwena nige mekalakavao talalau.”

Tomna 21-22

²³ Na Deibida kainali iyamaisali iwaloba, “Kaukavao, tabu mumugamiu besiele. Wagitai tawae Yeoba iyeyama kolila. Tabe igite-kalatagila yo Amaleki siya kala kaleyayao ipeili nimala mena. ²⁴ Tabu walone bwaimwa tagiginauli besiele. Kaiwena siya simiyamiya na ala gogo sigitegite-kalatagili na kita talau takaleya Amaleki kolili. Sowasowana gogone tasoiyagili meuloila kolila.” ²⁵ Mwa loinane bwaine Deibida ikabi-yakaiwe yo imiyamiya kanasiga kabona.

* 30:7 Wagitai 14:41 yo 28:6

Saugana sipileyoi Sikilagi sipi yo gouti tupwali sikalaili Amaleki kolili Deibida iyawasali tautaubalao Yuda dedeina mena kaiweli, siya mwa sisagui saugana iya me ana kilakaiwo Saulo ana tokaleyayao siyabubu-gabaegili Yuda dedeina mena.

Tomna 26-31

31

Saulo yo natunao yaiyona ali boita wasana

¹ Na Pilistiya Isileli sikaleyaili koya esana Gilibowa koina. Yo Isileli siyabubu Pilistiya kolili yo sibaibaiwa siboita Pilistiya nimali mena. ² Kabo Pilistiya Saulo me natunao sisagena-yamuli kusulili nige kali mwayaga iyayai Diyonatan, Abinadaba yo Malikisuwa kolili kabu bwaine koina yoli yaiyonane sikoyaboitali. ³ Yo Pilistiya kaleyane koina siwedowedoli molosi yo ali toulaga-gipoyo ali gipoyo simomosi kabu ali wamali sikabi-gabaegili sieva silau Saulo sisakona yo Saulo yona ikoya-polowe kaiwena kamkamna lalakina ilotonan yona mena. ⁴ Kabo iwalolau ana gogo kaleya kana tokayale koina iba, “Am kaleya kelepaga kuniwisi na koina kusakona-yamateyau kisi siya nige nigwenigwe sikakalai tomonliyao silaoma na sisakona-yamateyau yo sisibayanaeyau.” Na iyamo ana kilakaine isikote yo imatausi lalakina mwa nige igiginauli tawae Saulo ana walo. Mwa Saulo ibomamo ana kaleya kelepaga ikalai iyatolo yo ibeku ilobi koina ibomamo isakona-yaboita. ⁵ Saugana kilakaine manna ilau ana taubala ana boita kana kaleya igitai iya tabe iginauli besiele ibomayoi koina. ⁶ Kabu Saulo natunao yaiyona yo tabe ana kaleya gogoliyao kana tokayale yo ana tokaleyayao kaliyatenane koina meuloili siboita toyawa. ⁷ Yo Isileli simiya galogalowa mena koya Gilibowa yaulina mena waila Yolidan dedei pwatana mena, saugana sigitaili ali tokaleyayao siyabubu yo Saulo menatunao siboita wasali sibenalan, kabu ali yanuwa lalakili siyabubu-gabaegili. Mwa Pilistiya silaoma sikwayaili kolili simiya.

⁸ Yanuwa ilayan kabu Pilistiya silau Isileli siya siboitako ali gogo wasawasali sikalaili. Yo silobaili Saulo menatunao yoli yaiyona boiboitali sikenokeno koya Gilibowa koina. ⁹ Mwa Saulo galogalona sitom-utusi yo ana gogo kaleya sikalaili. Yo ali tosagenawasao siyawasali silau Pilistiya dedeina meuloina kolili silusae ali yaubada kokotomo ali nume tapwalolo kolili na tomo meuloili ali wasa siwolegili. ¹⁰ Saulo ana gogo kaleya sikalaili sipeili ali yaubada Asitoledi ana nume tapwalolo kalona mena na yona sikoyapatu yanuwa Betisani kana gana mena. ¹¹ Saugana Yabesi yo Giliyadi tomonliyao wasa sibenalan tawae Pilistiya siginauli Saulo yona koina, ¹² kabu ali tokaleya kaikaiweli boniyai meuloina koina silau siyawatagili Betisani kabu Saulo me natunao yoli sikalaili silawagili Yabesi koina kabu sigabuli. ¹³ Tuwatuwali sikalaili sipuluili mayau tamaliski yaulina mena yo guliyam sikalakisiyeyan kaliyate sebeni kali yakasisi kaiwena.

2 Samuela

Walo bagubagunana

Buki bwaite 2 Samuela edeededena itubwei 1 Samuela koina. Na 2 Samuela iedeedede tawae iyawatagili Saulo ana boita mulina mena. Baguna Deibida iyamala susu Yuda ali kin (2:4) kabo muli mena iyamala susu meuloili ali kin (5:3). Deibida ikaiwe mwa Yelusalema ikalai ana yanuwa (5:7) mwa kana tokalomagigiliwo iyemwawasili (besiele 5:20 yo 8:13-14).

Deibida kelabilabin kamwasana kana dedewaga ikalai ilawan Yelusalema (Peina 6), kaiwena iya Yeoba ikatekamkamnayan yo imiyamiya ana lolina yaulina mena. Deibida inuwanuwatu yakato nume yabo ikabi Yeoba ana nume, na Yeoba iwaloba, "Tabu nume ukwakabi kaiwegu, yau nume yabo yakabi kaiwem." Na walo bwaite kana dudulai Deibida ana kaba lolina imiyayai mekanakava tubunao yaso yo yaso siloinayan (7:11b,16). Palopitao waloyameli bwaite sinuwatu-kalatan yo siwaloba kani Mesaiya ilaoma, iya Deibida tubuna yo ana kaba lolina kani imiyayai (bwaimwa Aiseya 9:7). Ala Buki Tabu waluwaluna iwalo-masala iya Deibida tubuna ana waloyameli kani ilaoma (Luka 1:32-33, AAP 2:29-30 yo Yakeyakenayan 5:5).

2 Samuela iwalo-masala Deibida iya kin namwanamwasosina yo Yeoba imulolo koina, tabe Deibida kana polowe yo ana nae tupwaliyao simiyamiya. Ana nae yo kana polowe simiyamiya peina 11 kanasiga 20, koina wagitai. Bwagana Deibida ana nae yo ana nuwapolowe simiyamiya koina na iyamo ana meli ipei Yeoba koina.

Peina 21 kanasiga peina 24 kalona mena edeededena esopali yo luwali mena labui Deibida iboma ana nuwatu mena ileleli. Ali edeedede yo ali wali siya bwaite 1 yo 2 Samuela meuloina kali nuwatu ipei-gogonan.

Nuwatu lalakina iyaele 2 Samuela 22:28-30 koina.

Saulo yo Diyonatan ali boita wasali Deibida ibenalan

¹ Saulo iboitako, kabo Deibida mekana kilakaiwo boda Amaleki siyemwawasiliko yo sipileyoi simiyamiya yanuwa Sikilagi, iya Pilistiya yanuwana yabo koina. Saulo iboita yo kaliyate labui mulina mena, ² kabo kaliyate yaiyonana koina kilakai yabo, ilaomaya dedeine Saulo me ana tokaleyayao sikalekaleya koina, ilau Deibida koina. Kana kaleko iigalili yo kau iyasululi kulukuluna mena, toboita kana yakasisi kaiwena. Saugana kilakaine ilau Deibida koina me ana yakasisi ipwalou bwatano mena. ³ Mwa Deibida ineli koina iwaloba, "Toweya kulaomaya?" Kainana iyamaisa iwaloba, "Yalaomaya Isileli ali kaba kaleya mena." ⁴ Kabo Deibida iwalo koina iwaloba, "Yagu wasa kuyeyama kaleya wasana gubesi?" Kainana iyamaisa iwaloba, "Isileli ali tokaleyayao kaleyan siyabubu-gabaen, na Pilistiya Isileli sibaibaiwa sikoyamateli. Besiele tabe, Saulo me natuna Diyonatan siya tabe siboita."

⁵ Kabo Deibida iwalo kilakaine koina iwaloba, "Gubesi am katakataina yakato Saulo me natuna siboitako?" ⁶ Mwa kilakaine iedeedede Deibida koina iwaloba, "Yau ele koya Gilibowa saugana Saulo yalobai, ana pwawati iyatolo bwatano mena na koina isabalololau. Kabo Pilistiya ali waga niuniuli yo ali tokaleyayao sisagena mwayamwayau kikiunamo siyawatagili koina. ⁷ Kabo itagelakeile mwa igitaiyau, mwa iyoga kabo yawaloba, 'Taubala, gubesi?' ⁸ Mwa ineli-yagau iwaloba, 'Yaiya kowa?' Kainana yayamaisa yawaloba, 'Yau boda Amaleki tomona.' ⁹ Mwa ikawanoi koliyau iwaloba, 'Kulaoma bwaite saligu mena na ukoyamateyau, kaiwena bwagana meyawasigu na ipolowesosi koliyau.' ¹⁰ Mwa yalau salina mena yakoyamate, kaiwena yakatai iya sisakona namwanamwai yo nige sowana imiya yoi. Kulukuluna kana

pwaopwaom yo nimana kana kelima yakalaili siyaele bwaite am kilakilala kowa yagu guyau koliwo.”

¹¹ Mwa nuwanae kaiwena Deibida kana kaleko iigali yo kana tosaguwo siginauli besiele tabe. ¹² Kabo me ali nuwanae, sivalam koyasili yo me ali guliya sikalakisiyeyan kanasiga dabwelo isugu, kaiwena Saulo me natuna Diyonatan Yeoba ana tokaleyayao boda Isileli siboitako kaleya kelepana koina. ¹³ Kabo Deibida ineliyan iwaloba, “Toyauwa tomona kowa?” Kainana iyamaisa iwaloba, “Yau boda Amaleki tomona yo yamiya taumana dedei Isileli koina.” ¹⁴ Kabo Deibida iwaloba, “Gubesi mwa nige kumamatausi temga Yeoba ana gitesipwa tomona tabu kusiibayanae? ¹⁵⁻¹⁶ Am nae maisana kani kuboita kaiwena kuboma kuwalo-masalagiwo kuba, ‘Yeoba ana gitesipwa tomona yaunuiyako.’ ” Mwa kana tosagu kalikava yabo iyogan yo koina iwaloba, “Kulau ukoyamate.” Kabo kana tosagu bwaine kelepa koina kilakaine ikoyamate.

Deibida Saulo yo Diyonatan walili ibui

¹⁷ Valam walina Deibida iwaliyan Saulo mekanakava natuna Diyonatan kaiweli. ¹⁸ Kabo iwalo kolili siyakena-yagili susu Yuda tomonliyao kolili. Na waline esana gipoyo walina yo iyaele Yasa ana buki kalona mena. Waline iyatubu bwaite besiele, ¹⁹ O Isileli, am tokaleyayao namwanamwaliyao siyaele am koya pwatali mena boiboitali sikenokeno. Gubesi mwa ala tokaiweyao kaleya koina siboita?

²⁰ Tabu kuwawalowen yanuwa Gata yo Asikelon kaloli mena, kisi Pilistiya, siya Yeoba nige sikakatai, ali sinesineo siyaliyaya.* ²¹ O dedei Gilibowa koyana, tabu galewa o nuwana wabumali silalaowa koliwo yo tabu kan yabo imiyamiya tulutuluna koina. Kaiwena ala tokaiwe Saulo iboitako, ana ebeu imiya bwagabwaga bwatano mena, kani nige tabe siyayaoloi yoi.

²² Diyonatan ana gipoyo wamalina sauga meuloina isagena dudulai kabo tokaleyayao kaikaiweli yoli mena sitalu-tolo kaiwena Diyonatan iya gipoyo kana toulamwanamwana. Saulo ana kaleya kelepana ipei-yavivila yoi kaba peina mena me kwasikwasinena sauga meuloina kaiwena Saulo iya kelepa kaleyana ikataisosi. Na kali tokalomagigiliwo kwasineli sididi yo siboita. ²³ Tomo simulolo lalakina Saulo yo Diyonatan kolili kaiwena siya tomo namwanamwasosiliyao. Saugana simiyamiya meyawasili mena simiya toyawa yo ali boita koina siboita toyawa. Saulo yo Diyonatan ali sagena imalaesosi kabo magesubu ana eva kana malae, yo laiyan ana kaiwe sikaiwe-gabaen.

²⁴ Isileli sinesineoliyao, Saulo kaiwena kwavalam kaiwena iyakwamamiu kaleko namwanamwali balabalagiyali kolili yo yomiu iyapasali gole kolili. ²⁵ Gubesi mwa ala tokaiweyao kaleya koina siboita? Diyonatan kwapina boiboitana iyaele koya pwatana mena ikenokeno. ²⁶ Kaukava Diyonatan, nuwagu inae lalakina kaiwem, kaiwena yamulolososi koliwo. Am mulolo koliyau ilalakisosi kabo sine ana mulolo wainena tau koina. ²⁷ Gubesi mwa ala tokaiweyao kaleya koina siboita? Ali kaleya gogona silogabaegili nige kali namwanamwa yabo.

2

Deibida iyamala boda Yuda ali kin

¹ Sauga yabo mena Deibida ineli* Yeoba koina iwaloba, “Sowasowana yapileyoi yalau dedei Yuda yanuwana yabo koina yamiya?” Kainana iyamaisa iwaloba, “O, kupileyoi.” Mwa Deibida ineliyoi iwaloba, “Toisabo dedei koina kani yamimiyane?”

* **1:20** Gata yo Asikelon siya Pilistiya ali yanuwa lalakiliyao * **2:1** Nuwana Deibida iwalo topwaoli Ebayada Ulim yo Tamim iyapaisowaili na koina neli yabo ineliyan Yeoba koina na ana nuwatu ikatai

Kainana iyamaisa yoi iwaloba, “Yanuwa Ebiloni.” ² Kabo Deibida wainena labui ikalaili mekanakavao, yabo Ainowami iya Diyesili sinena yo labuina Abigaili Nabal kwabukwabulina iya Kameli tomona. ³ Besiele tabe ana kilakaiwo mewaineliyao yo me natuliyao iyoganli silau simiyamiya Ebiloni yanuwaliyao kolili.

⁴ Kabo Yuda dedeina tomoliyao silau Ebiloni, yo bwaine koina Deibida kulukuluna siyaoloi iyamala boda Yuda ali kin. Kabo Deibida wasa ibenalan Yabesi tomonliyao dedei Giliyadi Saulo yona sikalai yo sipei salai mena. ⁵ Kabo tosagenawasa iyawasali silau kolili, siwaloba, “Yeoba iwalo-muloloimiu, kaiwena ami taubala Saulo yona wakalai yo kwapei salai mena, bwaine koina ami mulolo Saulo kaiwena kwayakena-yagimai. ⁶ Koinaele yakawanoi Yeoba ana mulolo yo ana katekamkamna iyeliwa kolimiu. Yau tabe ami paisowa namwanamwana kaiwena kani yayamaisamiu. ⁷ Na ami taubala Saulo iboitako yo Yuda kulukulugu siyaoloi na yaemala ali kin kabo wakaiwe na wakatepatu.”†

Deibida ana boda yo Isiboseti ana boda sikaleya

Na Abina, Saulo ana tokaleyayao ali tobaguna, Saulo natuna Isiboseti ikalai ilawan yanuwa Manaim ipei iyamala kin susu meuloili kaiweli.

Tomna 8-11

Kaliyate yabo Abina Isiboseti ana tokaleyayao iyoganli silau yanuwa Gibiyon koina. Yowabi Deibida ana tokaleyayao Yuda tabe iyoganli, mwa boda labui siegitegite-yagili waila yabo Gibiyon koina. Kabo boda labuine sikaleya na siyekaikaiwe-yagili na Deibida ana tokaleyayao Yuda sikaiwesosi mwa Abina ana tokaleyayao Isileli siyabubu.

Tomna 12-17

Yowabi kanakava Asael Abina itawoi. Abina iwalolau koina iwaloba, “Tabu kutatawoiyau. Nige nuwagu yaunuiwo, kaiwena kowa Yowabi kanakava.” Na Asael iyaelemo itawotawoi, kabo Abina Asael ikoyamate.

Tomna 18-23

Kabo muli mena Yowabi yo kanakava yabo esana Abisai, mekalikavao ali tokaleyayao Abina ana bodao sitawoili. Dabwelo isusugu mwa Abina me ana bodao koya yabo pwatana mena simiyamiya siyoga Yowabi koina siwaloba, “Besi unuyamate.” Mwa Yowabi tawo ilopei.

Tomna 24-28

Kabo Abina me ana tokaleyayao sipileyoi Manaim. Na Yowabi me ana tokaleyayao Asael yona sipului Bedeliema koina kabo muli mena sipileyoi Ebiloni koina.

Tomna 29-32

Kabo Deibida me ana bodao sikaiwe na Saulo ana bodao sibelu.

3

Tomna 1

Ebiloni koina Deibida natunao ikabili esaliyao bwaite, Aminoni, Kiliyabi, Abisalomi, Adonaidiya, Sepataiya yo Itilimi. Na sina uloi uloi.

Tomna 2-5

Abina Deibida isabilauwan

Isiboseti Abina iyakewai iwaloba, “Tawae kaiwena tamagu wainena yabo mekamkava wakeno toyawa?” Mwa Abina imunamunai lalakina yo iwalolau Isiboseti koina iwaloba, “Walo yawasosi kani Deibida yasagui na Isileli yo Yuda meuloina iloinayan.”

Tomna 6-11

Kabo wasa iyawasa Deibida koina iwaloba, “Kowa te yau tawaloyameli na mesabana yasaguiwo na Isileli meuloina sivivilayoima na simuliya koliwo.” Mwa

† 2:7 Walo bwaite kalona mena nuwatune imiyamiya yakato Deibida nuwanuwana Yabesi tomoliyao sisagui na Saulo kana kaleyayao sikaleya kolili

Deibida iwaloba, “Inamwanamwa, na nuwanuwagu wainegu Mikali kuyapiley-oiyama koliyau.” Kabo Abina ipaisowai besiele Deibida ana walo yo iedeedede Isileli ali tautaubalao kolili nuwanuwali tem Deibida sikalai ali kin.

Tomna 12-18

Kabo Abina ilau Ebiloni Deibida koina Isileli ali yaliyaya iwalo-masalan koina iwaloba, “Kani yabaguna Isileli meuloili yayamiya-gogonagili na mekamkavao kwawaloyameli na kowa kuyamala ali kin.” Imwawasi kabo Abina iyawasa ilau.

Tomna 19-21

Yowabi Abina isakona-yamate

Abina ibaguna kabo muli mena Yowabi iyawatagili Ebiloni, ilaomaya kaba kaleya yabo koina. Mwa Yowabi tosagenawasa tupwaliyao iyawasali Abina mulina mena mwa siwalolau koina siba, “Kupileyoi kulau Ebiloni.” Kabo yanuwa kaba lusalusaena dedeina mena Yowabi yo Abina sibomamo simiyamiya, kabo isakona diyana mena yo Abina iboita. Iginauli besiele kaiwena nuwanuwana kanakava Asael kana gum iyai ana boita kaiwena.

Tomna 22-27

Deibida iwalo Yowabi mekanakavao ana tokaleyayao meuloili kwauya kwamana silikwali yo sivalam koyasili, mwa sibagubaguna na toboitane sikewai simulimuliya. Dagelali mena Deibida ilaulau, kabo silau sipei salai mena Ebiloni koina. Kabo Deibida mekanakavao sivalam lalakina Abina kaiwena. Besiele tabe Deibida nige kan yabo ikakan kanasiga dabwelo isugu. Kabo Yuda yo Isileli meuloili me ali katai yakato nige Deibida ana nuwatu mena Abina sikokoyamate.

Tomna 28-39

4

Bana yo Lekabi Isiboseti sisakona-yamate

Isiboseti tokaleyayao luwali mena boda labui kali tobagunao esaliyao bwaite Bana yo Lekabi, siya mekanakava.

Tomna 1-3

⁴ Na Diyonatan natuna yabo esana Mepiboseti. Ana bolime paibi (5) koina Saulo yo Diyonatan ali boita wasana ilaomaya dedei Diyesili mwa kana togite-kalatan ikalai iyabubuwan. Na totoya kaiwena kabo ikabi-yabeku mwa kaena isibayanaeli, nige sowasowana ilokeikeile namwanamwa.

Kaliyate yabo pwasinasina mena, Isiboseti ikenoko ana kaba keno mena. Bana yo Lekabi silusae ana biliutusi kalona mena, kabo sisakona diyana mena yo galagalona sitom-utusi. Kabo kulukuluna sikalai silawan Ebiloni Deibida koina. Sibatoko yakato Deibida kani iyamaisali na iyamo iwaloba, “Tomo bwaite nige ana pwanoli na kwaunuyamate ana kaba keno mena, kabo maisamui kani wakalai.” Kabo ana tokaleyayao iloinayagili sikoyamateli.

Tomna 5-12

5

Deibida iyamala Isileli yo Yuda ali kin

¹ Sauga yabo susu Isileli meuloili silau Deibida sigitai Ebiloni koina yo siwalo koina siwaloba, “Walo yawasosi kowa kwasinemai yo bulumamai tupwana. ² Beyabeyana Saulo iya ala kin, na kowa ala tokaleyayaone kuyoganli kwalaulau kaleya kolili. Yo Yeoba iwalo koliwo iwaloba, ‘Kowa bwaliga kani kuyamala sipi togite-kalatan yagu tomoyao Isileli kaiweli yo kuyamala ali tobaguna.’” ³ Kabo Ebiloni koina Deibida mekanakavao Isileli ali tautaubalao siwaloyameli Yeoba manna mena, kabo kulukuluna siyaoloi iyamala ali kin. ⁴ Deibida ana bolime teti (30) mwa iyamala kin, kabo iloiloina bolime kana baibaiwa poti (40). ⁵ Ebiloni koina Yuda iloinayagili

bolime seben yo waikena sikisi mwa kabo Yelusalema koina Isileli yo Yuda meuloina iloinayagili bolime teti tili (33).

Deibida Yebusi ikaiwe-gabaegili kabo Yelusalema ikalai ana yanuwa

⁶ Deibida ana tokaleyayao iyoganli silau Yelusalema sikaleya Yebusi kolili, siya dedeine tanuwagaliyao. Siya ali nuwatu mena sibatoko Deibida kani nige sowa-sowana ilusae ali yanuwa mena mwa me ali gagasa siwaloba, “Kani nige kululusae ama yanuwa mena. Bwagana toman-gibugibu o nuwana siya kaeli youyouli sowasowali siwalo-kausiwo.” ⁷ Bwagana siwalo bwaite besiele na Deibida me ana tokaleyayao silusae ali yanuwa kaikaiwena Saiyoni sikalai kabo muli mena esana siyogayan Deibida ana yanuwa. ⁸ Muliya kabo silusae sikaleya na kaliyatenane koina Deibida iwaloba, “Tem nuwanuwala Yebusi takaiwe-gabaegili, ilonamwayagila gula kelikelinane bwaimwa waila kaba leguna koina kani koina Yebusi siya kaeliyao youyouli yo manliyao gibugibuli mekalakavao taelobelobe na takaleya kolili.” Bwaite iya kaiwena tomo ali edeedede yabo siwalowalowen, “Toman-gibugibu yo siya kaeli youyouli tabu silulusae kin ana nume koina.” ⁹ Saugana Deibida ali yanuwa kaikaiwena ikalai kabo ilau koina imiya mwa esana ipei Deibida ana yanuwa. Kabo muli mena yanuwane ikabi-takikilan iyalalaki, iyatubuya gana muli mena vekune koina ikeli ilusaeyoi yanuwa kaiwena. ¹⁰ Kabo Deibida ana kaiwe ilalaki isaesae kaiwena Yeoba Tokaiwesosi mekanakava.

¹¹ Na yanuwa Taiya ali kin esana Ailami mayau sida* yo nume kana tokabikabi yo veku lalakili yo siya veku kana topaisowao iyawasali Deibida koina na mesabana bwaine mayaune yo vekune kolili Deibida ana nume wasawasana sikabi. ¹² Kabo Deibida ikatai yakato Yeoba ikawa yawasosi iya Isileli ali kin yo ana kaba lolina ikaiwe ana tomoyao ali namwanamwa kaiweli. ¹³ Tauna kona saugana Deibida yanuwa Ebiloni ilogabaen ilau imiyamiya Yelusalema kabo sinesineo sibaibaiwa ikasolanagili tupwana wainenao yawasosi yo tupwaliyao nige wainenao yawasosi. Kabo natuliyao tatao yo sinesineo sibaibaiwa sikabili Yelusalema koina. ¹⁴ Na siya natunao tatao esaliyao bwaite, Samuwa, Sobabi, Neitani, Solomoni, ¹⁵ Ibali, Elisuwa, Nepegi, Yapiya, ¹⁶ Elisam, Eliyada yo Elipeleti.

Deibida Pilistiya ikaiwe-gabaegili

¹⁷ Saugana Pilistiya wasane sibenalan Isileli olo sikalai Deibida kulukuluna siyaoloi iyamala ali kin, kabo ali tokaleyayao meuloili siyawatagili silau siloyai. Yo wasali Deibida ibenalan, kabo ilau ana nume kaikaiwena koina na bwaine koina imiyamiya.†

¹⁸ Na Pilistiya silaomako yanuwa Lepaim kwabuna siloya-kalapowon na sisanasana.

¹⁹ Mwa Deibida ineli Yeoba koina iwalo iba, “Yalau yakaleya Pilistiya kolili o besi? Kani kupeili nimagu mena?” Kainana Yeoba iyamaisa iwaloba, “Kulau, walo yawasosi kani yapeili nimam mena.” ²⁰ Kabo Deibida me ana tokaleyayao silau yanuwa esana Bal-Pelasim mekalikavao Pilistiya sikaleya mwa sikaiwe-gabaegili. Kabo iwaloba, “Yeoba kagu tokalomagigiliwo meuloili ikele-gwaligwali mangu mena besiele yalubwasi kaikaiwena.” Kabo bwaite iya kaiwena mwa yanuwane esana sipei Bal-Pelasim.‡ ²¹ Na saugana Pilistiya siyabubu ali yaubadao kokotomo siyabubugabaegili. Kabo Deibida yo ana tokaleyayao sikewaili silau.

²² Kabo sauga yaboyoi koina Pilistiya sipileyoi silogogo silau Lepaim kwabuna siloya-kalapowon. ²³ Mwa Deibida ineli Yeoba koina tawae kani iginauli. Ana neli iyamaisa iwaloba, “Tabu kulolodudulai kolili, na kutakikili dagelali mena na

* **5:11** Sida iya mayau kaikaiwena kana koleya inamwanamwasosi yo siyapaisowa nume kabikabi kaiwena yo simiyamiya dedei uloili kolili, nige imiyamiya Isileli koina † **5:17** Nige takakatai toweya ilau. Tokatai tupwali siwalo ilau Adulami na tupwali siwalo ilau Yelusalema ‡ **5:20** Bal-pelasim kana katai bwaite, Yeoba ikele-gwaligwali besiele yalubwasi kaikaiwena

ukwaleya kolili mayau popla manli mena. ²⁴ Saugana tem dagugu yabo kwabenalani mayau popla liguliyao pwatali mena besiele tokaleyayao kaeli daguguna, kani wakatai yau Yeoba kaleya yayatubuyako iyaele yakalekaleya Pilistiya kolili. Kabo mwayamwayau kwalusae wakaleya kolili.” ²⁵ Mwa Deibida iginauli besiele Yeoba ana walo. Kabo me ana tokaleyayao Pilistiya sitawoili mwa siunuili, iyatubu Gibiyon ilau kanasiga yanuwa Gesuli.

6

Kelabilabin kamwasana kana dedewaga silawan Yelusalema

¹ Sauga yabo koina Deibida Isileli tokaleyayao siya namwanamwasosili kali baibaiwa teti tausan (30,000) iyoga-gogonagilima. ² Kabo silau yanuwa Bala* dedei Yuda yakato Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikalai silawan Yelusalema. Dedewagane esana sipei Yeoba Tokaiwesosi ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga. Na ali nuwatu yakato Yeoba imiyamiya dedewagane pwatana mena anelose labui (selubima) luwaluwali mena. ³ Mwa dedewagane sikalaiyama Abinadaba ana nume mena, imiyamiya koya yabo koina kabu sitauli waga niuniuli waluwaluna yabo kalona mena. Abinadaba natunao tatao labui Usa yo Aiyo siya waga niuniuli sigite-kalatani na isagena dudulai. ⁴ Dedewagane iyaele waga niuniuli pwatana mena yo Aiyo ibaguna bulumakau manli mena. ⁵ Deibida mekanakavao Isileli meuloili siyaliyaya Yeoba manna mena kabu me ali kaiwe meuloili siseloselo yo siwaliwali, api uloina uloina yo tambalin, labwa yo simbol sivenuvenu-wagili.

⁶ Saugana siyawatagili Nakon ana witi mosomosona kaba peina koina bulumakau ali lau inae kikiunamo sibeku kabu Usa nimana iyagayani Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga ikabi-kalatan tabu ibebeku. ⁷ Na Usa ilopwanoko kaiwena dedewaga kana loina nige iyayakasisiyan. Bwaine iya kaiwena mwa Yeoba imunamunai kabu Usa iunui mwa iboita Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga dedeina mena. ⁸ Kabu Deibida imunamunai kaiwena Yeoba imunamunai Usa koina mwa ikoyamate. Kabu yanuwane esana ipei Pelesi Usa†, mwa tomo esane siyogayoga-yani kanasiga sauga kabona.

⁹ Na kaliyatenane koina Deibida Yeoba imatausan yo iwaloba, “Gubesi mwa Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga ilaoma koliyau?” ¹⁰ Mwa nige nuwanuwana dedewagane ikalai ilawan Yelusalema iya ana yanuwa mena. Kabu ilau ipeiya tomone esana Obed-edom ana nume mena iya Gata tomona. ¹¹ Waikena yaiyona imiyamiya bwaine koina mwa Yeoba Obed-edom ana nume kana tomiya meuloili iwalo-muloloili. ¹² Mwa kin Deibida ana wasa siwolena siba, “Yeoba Obed-edom ana nume kana tomiya meuloili iwalo-muloloili mwa ana gogo wasawasa sinamwanamwa kaiwena Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga imiyamiya koina.” Mwa Deibida me ana tomoyao silau dedewagane sikalaiyama Yelusalema me ali yaliyaya lalakina. ¹³ Saugana siya tokewaina silau kaeli mena na kaeline ali peina mesikisi (6) mwa Deibida iwalo sitolo kabu bulumakau tauna yabo yo bulumakau natuna sinisinibuna yabo ipwaoli-yagili Yeoba koina. ¹⁴ Ali lau kamwasa mena Deibida kaleko yabo esana ipodi‡ kasipuna mena ipan yo me ana kaiwe iseloselo Yeoba manna mena, ¹⁵ mekanakavao Isileli meuloili Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikalaiyama Yelusalema siwuiwui yo bwagigi siyuiyui.

¹⁶ Saugana sikewa-luseyan Yelusalema, Deibida ana yanuwa mena, Saulo natuna sine Mikali iyaele manna ilobilobi tomlape mena. Igitai Deibida ikapukapusele yo

* **6:2** Bala esana labuina Kiliyati Yelim. Wagitai 1 Samuela 6:21—7:1 † **6:8** Esana Pelesi Usa kana katai bwaite, “Yaubada imunamunai Usa koina” ‡ **6:14** Kaleko bwaite nuwana iya kaleko mayamayalena siya topwaoli silikwali ali paisowa kaiwena o nuwana nigele

iseloselo Yeoba manna mena kabo katena mena ikawa-yauyaule-yan. ¹⁷ Mwa silau dedewagane sipei ana kaba miya mena palaine Deibida iyatoloyako koina. Deibida yakayakan ipwaoli-yagili Yeoba manna mena kabo tupwaliyao ipwaoli-yagili lolabin pwaolili. ¹⁸ Saugana pwaoli iyemwawasili kabo tomo meuloili iwalo-muloloili Yeoba Tokaiwesosi esana mena. ¹⁹ Mwa beledi kaigeda, miti bulumana gabugabuna kikiuna yo kan yabo esana deit ikalaili kabo isoiyagili boda tatao yo sinesineo meuloili kolili. Kabo meuloili silogwaligwali silau ali nume kaigeda kaigeda kolili.

²⁰ Saugana Deibida ipileyoi ana nume mena yakato ikawanoi ana nume kana tomiyayao Yeoba iwalo-muloloili, kabo wainena Mikali, Saulo natuna, iyawatagilima ilau igitai yo iwalo koina iba, “Gubesi kowa, Isileli ali kin, kaliyate kabona kuboma kam mwalimwaline uginauli yo yom kuyakowakowa kamkavao ali topaisowa panpanli sinesineo manli mena besiele toyauyaule ali paisowa.” ²¹ Deibida kainana iyamaisa iwalo iba, “Yeoba manna mena mwa yaseloselo iya igitte-sipwaiyau tamam yayamiyalae kaiwena nige tamam ana susu tomona yabo igigitesipwai na iyamiyalae. Na igitte-sipwaiyau yaemala tomo Isileli ana tomoyao kali tolaina koinaele kani yayaliyaya Yeoba manna mena. ²² Yo kani yayaliyaya na esagu yapei-yatalu molosi yo tem yaboma kagu mwalimwaline yaginauli. Na topaisowa sinesineo siya waloli kuwalowalone siya siyakasisi-yagau.”

²³ Na Saulo natuna Mikali nige sauga yabo ikakabi kanasiga iboita.

7

Yeoba ana waloyameli Deibida koina

¹ Yeoba kin Deibida isagui kana tokalomagigiliwo meuloili siya simiyamiya Isileli salina mena ikaiwe-gabaegiliko kabo Deibida ikaiyawasi kaleya koina yo imiya namwanamwa ana nume mena. ² Kabo iwalolau palopita Neitani koina iwaloba, “Yau ele yamiyamiya nume yabo koina mayau sida koina sikabi, na Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga imiyamiya palai kalona mena.” ³ Kin kainana Neitani iyamaisa iwaloba, “Tawae kunuwatui katem mena kupaisowai, kaiwena Yeoba imiyamiya koliwo.” ⁴ Na boniyainane koina Yeoba iwalolau Neitani koina iwaloba, ⁵ “Kulau yagu topaisowa Deibida koina kuwalolau kuwaloba, ‘Yeoba iwalo bwaite besiele. Kowa kani nige yagu kaba miya numena ukwakabi. ⁶ Saugana Isileli yakele-yawatagilagilima Itipita koina kanasiga sauga kabona nige yamimiya nume yabo kalona mena. Yatakitakikili yanuwa yo yanuwa kolili na yamiyamiya palai kalona mena. ⁷ Ali tobagunao yagite-sipwaili na yagu tomo Isileli sigite-kalatagili saugana mekaukavao ama lokeikeile dedei meuloina kolili. Na nige sauga yabo yawawalo tobagunaone kolili, gubesi mwa nige mayau sida koina nume namwanamwana yabo wakakabi kaiwegu?’ ⁸ Kabo kuwalolau yagu topaisowa Deibida koina kuwaloba, ‘Yeoba Tokaiwesosi iwalo bwaite besiele, Yau yakalaiwo ule mena kowa sipi kali togite-kalatan yo yagite-sipwaiwo kuyamala yagu tomoyao Isileli kali tobaguna.

⁹ Tauna kona tem toisabo dedei koina kulau yau mekamkava yo kam tokalomagigiliwo meuloili yakaiwe-gabaegili manim mena. Kabo esam kani yapei-seyani besiele tomo tupwaliyao yanuwa yaulina mena esaliyao silalaki. ¹⁰ Besiele tabe yagu tomoyao Isileli ali yanuwa yabo kani yaolegili kolili na yapeili sikaiyawasi kabo sibomamo ali yanuwa na simiya namwanamwa. Kabo tomo naenaeliyao nige sowasowana siyakamkamnali yoi besiele beyabeyana sipaisowai kolili, ¹¹ saugana tolainao siya tomo yapeili yagu tomoyao Isileli sibaguna-yagili. Kam tokalomagigiliwo meuloili kani yakaiwe-gabaegili na ukwaiyawasi. Tabe yawalo koliwo yau Yeoba nume yabo kani yakabi kaiwem* kabo yawalo kowa yo tubumwao yaso yo yaso

* **7:11** Yeoba iwalowalo kaba loinane naga kani iyawatagili Deibida ana susu koina naga kani siyamala kin

am tomoyao Isileli kuloinayagili. ¹² Kabo tem am sauga ilobai yo kuboita kulau mekamkavao tubumwao kabo kani natum yabo iya kwasinem yo bulumam tupwana kani yagite-sipwai na iyamiyalaewo na ana kaba lolina kani yakabi-yakaiwe. ¹³ Na iya bwaite nume yakayakasisina kani ikabi esagu kaiwena kabo ana kaba lolina yakeleisinani ikaiwe yo yayapanaisani tubunao kolili imiyayai. ¹⁴ Kani yau besiele tamana yo iya besiele natugu. Tem ilopwano kani sige koina yasapi besiele tama yabo natuna iyayadudulai. ¹⁵ Na yagu mulolo kani nige yakekele-gabaeni koina nige besiele yagiginauli Saulo koina iya yakele-gabaeni ana kaba miya mena mwa kowa kuyamiyala. ¹⁶ Am nume yo am kaba lolina kani simiyayai mangu mena sauga meuloina, am kaba lolina ikaiwe mwa ipanaisi ilau tubumwao kolili nige ana kaba mwawasi.' " ¹⁷ Kabo Yeoba ana walo meuloina iyakenayan Neitani koina, kabo ilau iwalowen Deibida koina.

Deibida ana kawanoi

¹⁸ Kabo kin Deibida ilau ilusae palai kalona mena bwaimwa kelabilabin kamwasana kana dedewaga imiyamiya yo salina mena imiyasio Yeoba manna mena yo ikawanoi iba, "O Yeoba Tokaiwesosi, yaiya yau yo yagu susuwo mwa yakato ukwalaiyau kupeiyau kaba miya saesae molosina koina? ¹⁹ Na Yeoba Tokaiwesosi, sauga bwaite ginauli kuetulan-yoili bwaite besiele. Am waloyameli koliyau besiele natuguwao yo tubuguwao sauga muli mena kaiweli. O Yeoba, yakato kupapaisowai besiele bwaite tomo meuloili kolili? Nuwana nigele, yabomamo koliyau. ²⁰ Nige sowasowana yaedeede yoi. O Yeoba Tokaiwesosi, yau am topaisowa bwaite kunuwatuiyau kabo ugite-sipwaiyau. ²¹ Kuwaloyameli besiele am nuwatu mwa tawae nuwanuwam uginauli besiele. Kabo paisowa lalakina bwaite kupaisowai kabo kuwalo-masala yau am topaisowa koliyau. ²² O Yeoba Tokaiwesosi, kowa esam ilalaki. Nige yabo yaiya wasana kabebenalan besiele kowa, nige yabo yaubada imiyamiya besiele kowa, kubomamo. ²³ Nige boda yabo yanuwa yaulina mena besiele am tomoyao Isileli. Kowa Yeoba kulivasili ali miyapolowe koina yo kuyavivilayoilima Itipita koina siyamala am tomoyao. Yo esam kuyawasawasa besiele tabe paisowa kaba nuwapwanopwano lalakiliyao uginaulili kaiweli. Kabo boda uloina uloina siya mekalikavao ali yaubadao kutawoili. Imwawasi am tomoyao kuyawasali silau dedei bwaine ugite-sipwai kaiweli. ²⁴ Boda Isileli ugite-sipwaili siyamala kowa am tomoyao sauga meuloina nige ana kaba mwawasi yo kowa Yeoba kuyamala ali Yaubada.

²⁵ Kabo Yeoba am waloyameli yau am topaisowa yo tubuguwao kaiwemai ukawayawasosi-yan na mesabana imiyayai besiele am waloyameli. ²⁶ Kabo esam iwasawasa sauga meuloina nige ana kaba mwawasi. Kabo tomo kani siwalo siba, 'Yeoba Tokaiwesosi iya Isileli ali Yaubada.' Yau am topaisowa Deibida yagu kaba lolina kuyatolo ikaiwe ilopanaisi tubuguwao kolili nige ana kaba mwawasi. ²⁷ O Yeoba Tokaiwesosi, kowa Isileli ama Yaubada, kuwalo-masala yau am topaisowa koliyau kuwaloba, 'Yau nume yabo kani yakabi kaiwem kabo kowa yo tubumwao yaso yo yaso kani kwaemala tolinao.' Kabo me yagu katepatu yakawanoi koliwo. ²⁸ O Yeoba Tokaiwesosi, walo yawasosi kowa ama Yaubada. Kowa sauga meuloina am waloyameli uginaulili yo waloyameli bwaite namwanamwana kuwalowen koliyau. ²⁹ Yakawanoi koliwo tubuguwao kuwalo-muloloili na mesabana am namwanamwa imiyayai kolili. Kaiwena kowa Yeoba Tokaiwesosi kuwalo bwaite besiele kabo am walo-mulolo imiyayai tubuguwao kolili."

8

Deibida Isileli kali kaleyayao ikaiwe-gabaegili

Muli mena Deibida Pilistiya yo Mowabe ikaiwe-gabaegili, mwa siya simiyamiya ana kaba lolina yaulina mena.

Tomna 1-2

Besiele tabe Soba ali kin Adadeseli mekanakavao ana tokaleyayao Deibida ikaiwe-gabaegili. Saugana Alam tomonliyao siya yanuwa Damasiko silaoma yakato Adadeseli sisagui na siya tabe Deibida ikaiwe-gabaegili. Mwa toisabo dedei tem Deibida koina ilau, Yeoba isagui yo ikaiwe na kana tokalomagigiliwo ikaiwe-gabaegili.

Tomna 3-6

Gogo siya sikalailima kaleya koina, gole, kopa, yo siliba ilalaki. Besiele tabe dedei Amati ali kin natuna iyawasa ilau Deibida koina, mwa gogo siginaulili gole, siliba, yo kopa kolili sipaisowaili iwolegili koina. Kabo gole, kopa, siliba siya bwaite Deibida iwalo-yakasisiyagili Yeoba koina.

Tomna 7-12

Deibida dedei Idoma tomonliyao kali baibaiwa eitina tausan (18,000) iunuili mwa wasana ilalaki. Kabo tem toisabo dedei Deibida ilalau koina Yeoba isagui ikaiwe yo kana tokalomagigiliwo ikaiwe-gabaegili.

Tomna 13-14

Deibida ana topaisowao lalakiliyao

¹⁵ Deibida iyamala kin Isileli yanuwaliyao meuloili kolili yo ana loinao sinamwanamwa yo sidudulai ana tomoyao kaiweli. ¹⁶ Seluwaiya natuna Yowabi, iya tokaleyayao ali tobaguna. Ailudi natuna Yeosapati iya kin ana loinao kana togitekalatan. ¹⁷ Aitubi natuna Seidoki yo Eimileki natuna Ebayada siya topwaoli.* Selaiya iya tolelelele. ¹⁸ Yeoyada natuna Benaiya iya boda Keleti yo boda Peleti ali tobaguna. Yo Deibida natunao siya besiele topwaoli.†

9

Deibida Mepiboseti ikatekamkamnayan

¹ Kaliyate yabo koina Deibida ineli ana topaisowao kolili iba, “Tabu Saulo tubuna yabo imiyamiya? Tem yabo iyaele nuwanuwagu yagu mulolo yayakenayani Diyonatan kana nuwatu-kalatan yo kana yakasisi kaiwena.” ² Na tomo yabo esana Siba iyaele imiyamiya iya tauna kona Saulo ana topaisowa kabu siyogan ilau kin Deibida koina mwa ineliyan iba, “Kowa esam Siba?” Kainana iyamaisa iwaloba, “O, yau am topaisowa esagu bwaimwa.” ³ Kabu kin ineli iba, “Tabu Saulo tubuna yabo imiyamiya? Nuwanuwagu yagu mulolo yayakenayani besiele yagu waloyameli Yeoba koina.” Siba kainana iyamaisa iba, “O, Diyonatan natuna tauna yabo iyaele imiyamiya na kaena labui sinae nige sowana ilokeikeile dudulai.” ⁴ Mwa kin ineli iwaloba, “Iya toweya?” Kainana Siba iyamaisa iwaloba, “Iya iyaele Amieli natuna Makili ana nume mena yanuwa Lodeba koina.”

⁵ Kabu Deibida ana topaisowao iyawasali silau Lodeba koina na Diyonatan natuna Mepiboseti sikalaiyama. ⁶ Saugana Mepiboseti ilau Deibida koina mwa ipwalou me ana nuwalobi yo manna ilobi bwatano mena. Kabu Deibida iwalolau koina iba, “Kagutoki kowa Mepiboseti.” Kainana iyamaisa iwaloba, “Yau am topaisowa.” ⁷ Mwa Deibida iwaloba, “Tabu kumamatausi kaiwena kani yakate-kamkamna-yagiwo tamam Diyonatan kana yakasisi kaiwena. Kabu bwatano meuloina beyabeyana tubum Saulo koina kani yaeyawa koliwo yo kowa sauga meuloina ukekakekan yagu teibele mena.” ⁸ Kabu Mepiboseti ipwalou yo iwalo Deibida koina iwaloba, “Yau tomo bwagabwaga bwaite, yau besiele bwauwa boiboitana, mwa gubesi kabu ukatekamkamna-yagau?”

⁹ Kabu kin Deibida Siba iyoganama yo iwalo koina iwaloba, “Ginauli meuloina beyabeyana simiyamiya Saulo yo ana susuwo kolili mwa yaolena am taubala

* **8:17** Tolele-panaisi tupwali silele yakato Eimileki iya Ebayada natuna † **8:18** Deibida natunao nige topwaoli yawasosi kaiwena siya nige Libai ana susu. Na ali paisowa yawasosi nige imamayale

tubuna Mepiboseti koina. ¹⁰ Kowa mekamkavao natumwao yo am topaisowao bwatanone kwayapaisowa ami taubala Mepiboseti kaiwena. Na iya sauga meuloina kani ikekakekan yagu teibele mena.” Na Siba natunao tatao kali baibaiwa piptin (15) yo ana topaisowao kali baibaiwa tuwenti (20). ¹¹ Kabo Siba iwalo koina iba, “Yagu guyau yo yagu kin, yau am topaisowa, tawae tem kuwalowen kani yaginauli.” Kabo Mepiboseti ikekakekan kin ana teibele mena besiele kin natuna yabo. ¹² Mepiboseti natuna game yabo esana Mika. Kabo Siba yo ana susu meuloili sipaisowa Mepiboseti kaiwena. ¹³ Kabo Mepiboseti ilau imiyamiya Yelusalema yo sauga meuloina ikekakekan kin ana teibele mena. Na kaena labui sinae nige sowasowana ilokeikeile dudulai.

10

Isileli mekalikavao Amoni yo kali tosaguwo sikaleya

Sauga yabo koina Amoni ali kin iboita kabu Deibida ana topaisowao esaliyao lalakiliwo iyawasali natuna koina na tem sikabi-yaliyaya-yan tamana ana boita kaiwena. Na siya Amoni Deibida ana topaisowao siyamwalimwalineli yo siyawasali silau.

Tomna 1-5

Tomo Amoni sikataiyako Deibida siula-munamunaisosi kabu tokaleya tupwali dedei Alam (Siliya) yo yanuwa tupwaliyao tabe sikalailima silaoma sisaguili kaleya koina. Mwa Deibida Yowabi mekanakavao ana tokaleyayao meuloili iyawasali silau mekalikavao Amoni yo kali tosaguwo Alam sikaleya. Kaleyane koina Yowabi ikaiwe-gabaegili mwa Alam siyabubu. Imwawasi kabu Yowabi ipileyoi Yelusalema.

Tomna 6-14

Kabu Alam ali tokaleyayao siyamiya-gogonagili. Kabu Deibida Isileli meuloili iyamiya-gogonagili silau kolili, na mekalikavao sikaleya kabu sikaiwe-gabaegili. Kabu Alam simatausi mwa nige Amoni sisasaguili yoi.

Tomna 15-19

11

Deibida Ulaiya wainena iyakeno

¹ Bolime ana kaba yatubu koina tulutulu kana sauga imwawasiko mwa kin ali sauga siyawatagili yo sikaleya, kabu Deibida Yowabi iyawasa iyawatagili mekanakavao tokaleyayao ali tobagunao yo Isileli ali tokaleyayao meuloili. Kabu Amoni ali tokaleyayao sikaiwe-gabaegili kabu ali yanuwa lalakina Laba kana sigasiga simiya-takikilan yo simiya-kausi. Deibida nige ilalau na imiyamiya Yelusalema. ² Kaliyate yabo lolau mena Deibida ikeno-tolo ana kaba kaiyawasi mena mwa ilau imwalisae nume kewana mena yo ilolokeikeile. Kabu manna ilobi mwa sine yabo igitai isugusugu kana koleya inamwanamwasosi. ³ Mwa tosagenawasa yabo iyawasa ilau yo ineliyan sine bwaine yaiya. Kabu Deibida ana wasa iwolena iba, “Sine esana Batisiba iya Eliam natuna yo wainena esana Ulaiya, boda Iti tomona.” ⁴ Kabu tosagenawasa tupwaliyao iyawasali silau yo sinene sikalaiyama koina. Na waikena kasiebwana imwawasiko koina. Bwaine iya kaiwena sinene isugusugu. Na mekanakava sikeno toyawa, muli mena sinene ipileyoi ana nume mena. ⁵ Na kana igalu kabu Deibida ana wasa iyawasa iba, “Yau yasiuma.”

⁶ Kabu Deibida walo iyawasa Yowabi koina iwaloba, “Ulaiya Iti tomona kuyawasa ilaoma koliyau.” Mwa Yowabi iginauli besiele. ⁷ Saugana Ulaiya iyawatagili mwa Deibida ineliyan Yowabi yo tokaleyayao ali miyamiya kaiwena na kaleya gubesi. ⁸ Ali edeedede imwawasi kabu iwalo Ulaiya koina iba, “Kulau am nume mena kaem kudeulili na ukwaiyawasi.” Kabu kin ana nume ilogabaen kabu kana mulolo kan tupwana Deibida iyawasa ilau ana nume mena. ⁹ Na iyamo Ulaiya nige ilalau

ana nume mena na ikenowaya kin ana nume kaba lusalusaena togite-kalatanwo ali biliutusi koina mekanakavao gamwa togite-kalatanwo.

¹⁰ Kabo Deibida ana wasa siwolena siba, "Ulaiya nige ilalau ana nume mena." Mwa Ulaya iyoganama yo ineliyan iba, "Tawae kaiwena nige kulalau am nume mena? Kupileyoimako dedei kelamamalawe koina." ¹¹ Yo Ulaya iwalo Deibida koina iwaloba, "Na kelabilabin kamwasana kana dedewaga imiyamiyaya palai kalona mena besiele siya Isileli yo Yuda ali tokaleyayao siya siyaele ule mena sikaikaiyawasi kaba kaleya mena kabo nige sowasowagu yalau yagu nume mena yakekan yo yanuma yo mekaukava wainegu kakeno. Na yakawalulu esam mena, kani nige yagiginauli besiele." ¹² Kabo Deibida iwalo koina iwalo iba, "Kaliyate kaigeda kumiyamiya kabo bwaligamo kani yayawasao kupileyoi." Na Ulaya imiyamiya Yelusalema besiele Deibida ana walo. ¹³ Kabo Deibida Ulaya iyogan mekanakava sikekan yo sinuma mwa Deibida Ulaya iyanuma-yauyaule. Na boniyainane koina nige ipipileyoi ana nume mena na ikenoya ana dam imo pwatana mena mekanakavao gamwa togite-kalatanwo.

¹⁴ Yanuwa ilayan malala mena Deibida Yowabi ana leta ilele mwa iwolena Ulaya koina yo iyawasa ilau. ¹⁵ Na letane kalona mena Deibida ilele iwaloba, "Ulaiya kupei bagunayan toweya koina kaleya ikaiwesosi na kwamiya-pileyoi kabo sikoyamate." ¹⁶ Kabo Yowabi yo ana tokaleyayao siya siyaele yanuwa lalakina kana gana simiya-takikilan mwa Ulaya ipeiliya dedeine siya kali tokalomagigiliwo ali tokaleyayao namwanamwaliyao simiyamiya. ¹⁷ Sauganane yanuwane ali tokaleyayao siyawatagili mekalikavao Yowabi me ana tokaleyayao sikaleya, kabo Deibida ana tokaleyayao tupwaliyao sisakona-yamateli. Kabo Ulaya Iti tomona tabe sisakona-yamate yoi.

¹⁸ Na Yowabi kaleyane wasana meuloina iyawasa Deibida koina. ¹⁹ Iwalolau tosagenawasane koina iba, "Sauganane tem kaleyane wasana kuwalowen kin koina, ²⁰ nuwana kani imunamunai yo ineli iba, "Tawae kaiwena kulusae yanuwane dedeina yawasosi siya tokaleyayaone kaiwena? Nuwana nige ukakatai sowasowali tem gipoyo wamalina sikele-yawatagilanama ganane koina kani sisakonamui? ²¹ Na edeededena ukwatai dudulai gubesi mwa beyabeyana Gidiyon natuna Abimeleki iboita. Yanuwa Tibesi koina sine yabo veku lalakina witi kaba gilgilina igabae-lobiyenama gana mena, mwa italu pwatana mena mwa iboita. Na tawae kaiwena kulusae ganane dedeina mena? Tem ineli besiele bwaite kabo kuwalo koina kuwaloba, 'Am topaisowa Ulaya Iti tomona iya mwa iboita.' "

²² Saugana tosagenawasa ilau siyawatagili Yelusalema kabo ginauli meuloina Yowabi iyayawasawa iwalo-masalagili Deibida koina. ²³ Kabo iwalo Deibida koina bwaite besiele iba, "Kama tokalomagigiliwo sikaiwesosi nige sowasowamai kaunuili kabo siyawatagilima ali yanuwa mena mekamakavao kakaleya. Na iyamo kabibinli sipileyoi silau ali yanuwa kana gana kaba lusalusaena mena. ²⁴ Kabo siya tokabi gipoyo yo tokele wamali siulagilima silaoma kolimai mwa am tokaleyayao tupwaliyao sisakonali siboita. Na Ulaya Iti tomona iya tabe iboita." ²⁵ Mwa Deibida iwalo tosagenawasane koina iwaloba, "Kuwalo Yowabi koina kuwaloba, 'Tabu kunuwanuwatusosi tomo bwaite ana boita kaiwena. Sauga meuloina tomo siboita kaleya koina yo nige takakatai yaiya kani ilobai. Na ukwaleya kaikaiwe na kuyemwawasili yo ali yanuwa kusibayanayanae', walone bwaite kuwalowen koina Yowabi ukwabi-yakaiwe."

²⁶ Saugana Ulaya wasana wainena ibenalan ana taubala iboitako kabo ivalam. ²⁷ Yo saugana ana nuwanae imwawasi kabo Deibida tomo tupwaliyao iyawasali mwa sinene siyogan silawanama ana nume mena mwa ikasolanan. Yo Deibida natuna tauna yabo ikabi. Na mumuga bwaite Deibida ipaisowai Yeoba nige iyayaliyaya kaiwena.

12

Deibida ana nae Neitani iwalo-masalan

¹ Yeoba ana palopita Neitani iyawasa ilau Deibida koina kabo edeedede yabo iwalowen koina iwaloba, "Tatao labui simiyamiya yanuwa kaigeda koina, yabo towasawasa yo yabo tobubutuma. ² Towasawasa ana sipi yo bulumakau sibaibaiwasosi. ³ Na tobubutuma ana wasawasao bwaite besiele, sipi natuna kaigedamo iyamaisa, igite-kalatan namwanamwai mwa menatunao silalaki. Mekanakavao sikekan toyawa yo sinuma komwa kaigeda koina yo ikenokenoya kaena mena. Sipine besiele natuna sinena yabo. ⁴ Kaliyate yabo koina taumana yabo ilau towasawasa ana nume mena. Kabo towasawasane nige nuwanuwana iboma ana yakayakan yabo iunui na kana taumanane iyakan. Mwa ilau tobubutuma ana sipi kaigedamo na ikalai iunuyamate mwa iliga kana taumanane kaiwena."

⁵ Deibida imunamunai lalakina tomone ana paisowa kaiwena mwa iwalolau Neitani koina iwaloba, "Yakawalulu Yeoba esana mena, tomone ginauli bwaite ipaisowai ilonamwayan iboita. ⁶ Mumuga bwaite iginauli kanakava nige ikakatekamkamnayani kabo sipi esopali kani ikalaili na iyamaisa-yapileyoi koina."

⁷ Kabo Neitani iwalo Deibida koina iba, "Towasawasane iya mwa kowa. Na Yeoba Isileli ala Yaubada iwalo bwaite besiele, 'Olo bwaite yasuwai kulukulum mena kuyamala Isileli ali kin yo yaleboiwo Saulo nimana mena. ⁸ Na am taubala Saulo ana nume wasawasaliyao meuloina yaeyawa yoi, besiele wainenao yaeliwa nimam mena. Tabe kaba lolina Isileli yo Yuda yaeyawa kuloinayani. Temga kunuwatui ginauli bwaite nige ilalalaki sowasowagu tabe yaetulan yoi. ⁹ Na tawae kaiwena yau Yeoba yagu lolina kusikotanan mwa mumuga naenaena koliyau kupaisowa? Kutalam boda Amoni Ulaiya Iti tomona sikoyamate kaleya koina na wainena ukwayai. ¹⁰ Kabo sauga meuloina kaleya yo boita kani iyawayawatagili am susu kalona mena. Maisam bwaite besiele kaiwena ugamwa-papananawa koliyau, nige kuyayakasisi-yagau mwa Ulaiya wainena ukwalai wainem.'

¹¹ Kabo Yeoba iwalo bwaite besiele, 'Kabo yawalo kani nae iyawatagili koliwo ilaoma am susu yabo tomona koina. Wainemwao yakalaili koliwo kabo yaolena kamkava yabo koina kabo mekanakavao sikenoyawa kaliyate mena. ¹² Kowa nae uginauli wadam mena na yau maisam kani yaginauli mayale mena kaliyate koina boda Isileli meuloli manli mena.' "

¹³ Kabo Deibida iwalo Neitani koina iwaloba, "Yalopwanoko Yeoba koina." Kainana Neitani iyamaisa iba, "Yeoba am pwanoli inuwatu-pwaiki mwa kani nige kuboboita.

¹⁴ Kaiwena Yeoba kumiya-dagedagelayan kabo natum tauna iya ukwabi kani iboita."

¹⁵ Kabo Neitani ilau ana nume mena. Mwa melumelune Deibida yo Batisiba natuli Yeoba iyakasiebwa lalakina. ¹⁶ Kabo Deibida ikawanoi kaikaiwe Yeoba koina melumelune kaiwena. Guliyam ikalakisiyeyan boniyai meuloina ikenokeno bwatano mena. ¹⁷ Mwa ana topaisowao esaliyao lalakiliyao silau koina mwa sisamalului yakato itoloma bwatano mena. Na isikote, nige nuwana itolo na mekanakavao sikekan. ¹⁸ Na kaliyate sebenna koina melumelune iboita mwa ana topaisowao simatausi genuwali ana wasa siwolena mwa sinuwanuwatu siba, "Saugana nige naga melumelune iboboita na tawalowalo koina iyamo nige ibebenali kolila. Na kani gubegubesina na ana wasa taolena yakato natuna iboitako? Tem ana wasa taolena nuwana kani nae yabo iginauli." ¹⁹ Saugana Deibida igitai ana topaisowao sibalabalamumu kaloli mena kabo inuwatui melumelune iboitako. Mwa ineli iba, "Melumeluwa iboitako?" Kainana siyamaisa siba, "O, iboitako."

²⁰ Kabo Deibida itoloma bwatano mena mwa ilau isugu yona iyaoloi yo kaleko waluwaluna ilikwa yo ilau ilusae Yeoba ana nume mena yo ipwalou Yeoba manna mena. Kabo ipileyoima ilau ana nume mena iwalo kan sikatububun mwa ikekan.

²¹ Kabo ana topaisowao sineli siba, “Gubesi uginauli besiele? Saugana melumelune nige naga iboboita guliyam ukalakisiyeyan yo kuvalavalam na sauganane iboita kabo kutolo ukekan.” ²² Kainali iyamaisa iba, “Saugana melumelune nige naga iboboita guliyam yakalakisiye-yan na yavalavalam kaiwena yagu nuwatu tem Yeoba imulolo koliyau na natugu inamwanamwa. ²³ Na sauganane melumelune iboita na tawae kaiwena guliyam yakalakisiye-yan? Kaiwena nige sowasowana yawasina yapei-yavivilayoi. Naga sauga yabo koina kani yau yalau koina na iya nige sowasowana ipileyoima koliyau.” ²⁴ Kabo Deibida wainena Batisiba ikabi-yaliyayayani yo mekanakava sikenokeno mwa natuna tauna yaboyoi ikabi yo esana ipei Solomoni. Na Yeoba melumelune imulolo lalakina koina. ²⁵ Kabo walo iyawasa ilau palopita Neitani koina melumelune esana ipei Yedidaiya kaiwena Yeoba imulolo koina.*

Deibida yanuwa Laba ikalai

Na Yowabi me ana tokaleyayao sikalekaleya Amoni ali taon lalakina Laba koina kikiunamo sikaiwe-gabaegili. Kabo Yowabi walo iyawasa Deibida koina iba, “Mekamkavao tokaleyayao tupwaliyao kwalaoma yanuwa Laba meuloina wakalai. Tabu yau esagu mena na yanuwane kakakalai.” Kabo Deibida iginauli besiele yo Amoni ikaiwe-gabaegili. Muli mena Amoni iyapaisowali sipaisowa Isileli kaiweli.

Tomna 26-31

13

Aminoni Tama ikabi-kalatan

¹ Deibida natuna Abisalomi duna tabe esana Tama iya kana koleya inamwanamwasosi. Na sauga yabo Aminoni sinene bwaite igadosisiyan. Aminoni iya Deibida natuna yaboyoi na iya sinana uloi.

Aminoni inuwanuwatu lalakina sinene kaiwena yo nuwanuwana tem mekanakava simiya toyawa. Kabo ana eliyam yabo mwakota yabo iwalowen koina mwa iginauli.

Tomna 2-5

Aminoni imwakota yakato ikasiebwa. Saugana Deibida ilau igitai Aminoni ikawanoi tem Tama ilaoma na kan yabo ipaisowai ikan. Mwa Tama ilau yo beledi ipaisowai.

Tomna 6-8

Na saugana gaeba ikalai ilalaoma kabo Aminoni iwalo tomo meuloili siyawatagili yo iba, “Tama, kan ukwalaiyama yagu biliutusi mena.” Mwa Aminoni Tama ikabikalatan mwa nae iginauli koina.

Tomna 9-14

Muli mena Aminoni nige tabe Tama iyayaliyaya koina mwa iyawasa ilau mwa Tama ibomayoi ana kaleko itabe-igali yo me ana valam ilau.

Tomna 15-19

Duna Abisalomi iwalo koina iba, “Dugu, tabu wasa bwaite kuyayawasayan tomo kolili kaiwena iya dum. Tabu kunuwanuwatu kaiwena.” Kabo saugana Deibida wasa ibenalan imunamunai lalakina na nige tawae yabo iginauli Aminoni koina. Na Abisalomi Aminoni imunamunaiyan mwa nige iwalowalolau koina.

Tomna 20-22

Abisalomi Aminoni iunuyamate

Bolime labui simwawasi Abisalomi ana sipi wiyaliyao ana topaisowao sitomtomli susu Ipeleim ali sigasiga dedeina mena, mwa Abisalomi ikawanoi kin natunao meuloili silaoma paisowane yaliyayana yabo koina. Kabo ilau Deibida koina ikawanoi-samasamalulu tem Aminoni mekanakavao kin natunao meuloili iyawasali silau.

* **12:25** Kaina Ibeliu koina esana Yedidaiya kana katai Yeoba imulolo koina, melumelune bwaite Solomoni

Tomna 23-27
Yaliyayane kalona mena kabo Abisalomi iwalo ana topaisowao Aminoni sikoyamate. Yo tabe Deibida natunao meuloili siyabubu yo sipileyoi Yelusalema.

Tomna 28-36
³⁷ Na Abisalomi iyabubu ilau imiyamiya Talimai iya Amiudi natuna yo yanuwa Gesuli kana kin. Na kaliyate sibaibaiwa Deibida me ana nuwanae natuna kaiwena.

Yowabi Abisalomi iyapileyoi Yelusalema

³⁸ Saugana Abisalomi iyabubu ilau Gesuli mwa bolime yaiona imiyamiya. ³⁹ Na kin Deibida ana nuwanae imwawasi yo iyaliyaya yoi mwa nuwanuwana lalakina tem Abisalomi igitai.

14

¹ Na Yowabi ikatai kin Deibida nuwanuwana lalakina Abisalomi igitai.

Kabo Yowabi tomo tupwaliyao iyawasali silau yanuwa Tikowa yo keduluma yabo tokatai siyoganama koina. Kabo Yowabi iwalo kedulumane ilau Deibida koina yo edeedede mwakomwakota yabo iedeededeyan koina yakato iya iyaele me ana nuwanae ilolokeikeile boita yabo kaiwena.

Tomna 2-3
Kabo ilau Deibida koina iba, “Kusaguiyau, yau kwabukwabuli, natuguwao tatao labui. Na labuine sikaleya mwa yabo kanakavawa iunui iboita. Yo totounao nuwanuwali tabe sikoyamate yoi iboita kanakavane maisana. Tem sipaisowai besiele kabo kani besiele gibwala yabo sitabeyamate* kabo yau nige yagu namwanamwa yabo ipapagan na tem yamiyamiya.”

Tomna 4-7
Na Deibida iwaloba, “Kupileyoi am nume mena. Yau lolina yaginauli tabu tomo yabo iyayamaisa na nae yabo iginauli koina.”

Tomna 8-11
Kainana kedulumane iyamaisa iwaloba, “Na kuwalo bwaite besiele yakato kuboma am nae kuwalo-masalan, kaiwena natum kana mwayaga imamalawe nige sowa-sowana ilaoma na ukele-yapileyoiyama.”

Tomna 12-17
Mwa Deibida ineli koina iwaloba, “Yowabi ana nuwatu koina mwa uginauli besiele, awa? Mwa kedulumane italam.”

Tomna 18-20
²¹ Kabo Deibida iwalolau Yowabi koina iwaloba, “Inamwanamwa yapaisowai besiele am nuwatu. Kulau kilakaine Abisalomi kuyoga-yapileyoiyama.” ²² Na kin kana yakasisi kaiwena Yowabi ipwalou-talu bwatano mena manna mena me ana nuwalobi kabo iwaloba, “Yagu guyau yo yagu kin, Yeoba imuloloiwo. Kaliyate kabona yau am topaisowa yakatai kuyaliyaya koliyau kaiwena yagu kawanoi koliwo besiele.”

²³ Kabo Yowabi ilau yanuwa Gesuli na Abisalomi ikele-yavivilayoiyama Yelusalema. ²⁴ Na Deibida iwaloba, “Ilau ana nume mena imiyamiya bwaine koina tabu ilalaoma igitaiyau.” Mwa ilau ana nume mena yo nige ilalau kin igitai.

Deibida iyaliyaya Abisalomi koina

²⁵ Isileli meuloili kaloli mena Abisalomi kana tobali ilalaki kaiwena kana koleya inamwanamwasosi. Tabe nige gai simiyamiya yona mena iyatubu kulukuluna mena ilau kaekaena mena. ²⁶ Bolime kaigeda kaigeda mekaigeda itona itomtom-gabaen kaiwena ipolowe ibalubalu. Kana polowe iliyei besiele tu kilogelam (2 Kg) yo isaeyoi. ²⁷ Abisalomi natunao tatao kali baibaiwa yaiona yo sine kaigeda. Iya sinene esana Tama yo saugana ilalaki kana koleya inamwanamwasosi.

* **14:1** Tem natunane sikoyaboita iya kani sauga ilalaoma manna mena nige sagu yabo ilolobai

²⁸ Bolime labui Abisalomi imiyamiya Yelusalema na nige ilalau kin igigitai. ²⁹ Kabo walo iyawasa Yowabi koina yakato ilaoma na isagui na tem kin igitai, na Yowabi isikote. Walo iyawasayoi na nige ilalaoma. ³⁰ Mwa Abisalomi iwalo ana topaisowao kolili iba, "Wakataiyako Yowabi ana bali tanona imiyamiyaya yagu tano salina mena. Na kwalau wagabu." Mwa siginauli besiele ana walowa. ³¹ Kabo Yowabi ilau Abisalomi ana nume mena yo ineli iwaloba, "Tawae kaiwena am topaisowao yagu bali tanona sigabu?" ³² Mwa Abisalomi iwalo koina iwaloba, "Kainagu yayawasa koliwo yakato kulaoma koliyau na iyamo nige kulalaoma. Yakato yayawasao kulau kin kuneliyan tawae kaiwena Gesuli yalogabaen na yalaoma bwaite koina. Ilonamwayagau tem yamiyamiya Gesuli na tabu yalalaoma. Nuwanuwagu yalau kin yagitai. Tem ginauli yabo yalopwano koina kani yatalam ikoyamateyau." ³³ Kabo Yowabi ilau Deibida ana wasa iwolena Abisalomi tawae kainana. Mwa Deibida Abisalomi iyoganyama koina. Saugana iyawatagilima kabu ipwalou bwatano mena manna mena me ana nuwalobi. Kabu Deibida natuna Abisalomi inisoi yo iyaliyaya koina.

15

Abisalomi nuwanuwana kin Deibida ana kaba miya ikalai

¹ Sauga yabo koina Abisalomi waga niuniuli yabo yo osi tupwaliyao ikalaili iya kaiwena mwa iyapaisowali yo iwalo tatao kali baibaiwa pipti (50) sisagena baguna manna mena. ² Besiele tabe malala kikiuna itolo mwa ilau itotolo yanuwa kana gana kaba lusalusaena kana kamwasa dedeina mena. Tem tomo yabo ilaoma na tem kana polowe ikalaiyama kin koina yatala kaiwena kani iyogalau koina iwaloba, "Toisabo yanuwa tomona kowa?" Kabu ana wasa iwolena. ³ Tem tomone ilaomaya Isileli susu yabo koina kabu Abisalomi iwalolau koina iba, "Nuwatu bwaite ukakalaiyama kin koina idudulai yo inamwanamwa. Na nige tomo yabo imiyamiya kin yo ana topaisowao luwali mena na am yatala ibenalan." ⁴ Kabu ana walo ietulan iwalo koina iwaloba, "Temga yau sigitesipwaiyau na yaemala toyatala ala dedei mena na yaiya polowe ilobai ee kabu ilaoma koliyau na kani yayadudulai." ⁵ Besiele tabe tem tomo yabo ilaoma yakato ipwalou manna mena kani Abisalomi nimana iyagayani isapwali yo inisoi. ⁶ Na ipaipaisowai besiele bwaite Isileli meuloili siya silalau kin koina yatala kaiwena kabu nuwali ibiga mwa silau koina. Kabu tomo Isileli meuloili simulolososi Abisalomi koina kabu muli mena Deibida.

⁷ Bolime esopali ana kaba mwawasi koina kabu Abisalomi iwalo kin koina iba, "Kutalamwagau na yalau Ebiloni kabu yagu waloyameli Yeoba koina yayadudulai. ⁸ Saugana yamiyamiya yanuwa Gesuli bwaine Alam dedeina mena yawaloyameli yawaloba, 'Tem Yeoba ikele-yavivilayau yoi Yelusalema kani yalau Ebiloni koina yatapwalolo.' " ⁹ Mwa kin iwalo koina iba, "Na kulau me am nuwadaumwali." Kabu Abisalomi ilau Ebiloni. ¹⁰⁻¹² Na tatao kali baibaiwa tu andeledi (200) Yelusalema koina ikalaili kana togelugeluwo na nige sikakatai kani tawae sipapaisowai. Saugana pwaoli ipaipaisowai Ebiloni koina kabu iwalo Aitopeli game Gilo iya Deibida ana topaisowa lalakina yabo ilaoma isagui. Bwaine kamwasane koina Abisalomi ana boda ilalalalaki yo kalomagigili kin koina ilalaki tabe. Na Abisalomi ana tosagenawasa iyawasali wadam mena silau susu Isileli meuloili kolili siba, "Saugana tem bwagigi kainana kwabenalani kani kwaba, 'Abisalomiwa iyamala ala kin yanuwa Ebiloni koina.' "

Deibida Yelusalema ilogabaen

¹³ Yo tosagenawasa yabo ilau iwalo Deibida koina iba, "Isileli meuloili silauko sipatu Abisalomi koina." ¹⁴ Kabu Deibida iwalo ana topaisowao esaliyao lalakiliyao siya mekanakavao Yelusalema kolili siba, "Talau tayabubu. Tem nigele, nige yabo

ileleboila Abisalomi koina. Mwayamwayau tayabubu tem silobaila kani sikoyamatela yo Yelusalema kana tomiyayao sikoyamateli kaleya kelepana koina.” ¹⁵ Kabo ana topaisowao kainana siyamaisa siwaloba, “Ama guyau yo ama kin, tawae tem kunuwatui inamwanamwa kuwalo kolimai na kai am topaisowao kani kaginauli besiele.” ¹⁶ Mwa kin ilau yo ana nume kana tomiyayao meuloili siyamuli kusuli, na wainenao tupwaliyao kali baibaiwa sanaulu (10) ilogabaegili na kin numena sigitekalatan. ¹⁷ Na kin ilolokeikeile yo ana tomoyao meuloili siyamuli kusuli silau yanuwa ana kaba mwawasi numena koina mwa kin yo kanakavao tupwali sitolo. ¹⁸ Kabo ana tokaleya meuloili siloyagiulili silau kana koleya mena kalikavao tabe boda Keleti yo Peleti*, siya Deibida ana boda solodiya. Besiele tabe tokaleyayao yanuwa Gata (Pilistiya) tomonliyao kali baibaiwa sikisi andeledi (600) siya Deibida siyamuli kusuli silaoma Gata sigiuli silau. ¹⁹ Kabo kin iwalo ali tobaguna esana Itai game Gata koina iwaloba, “Gubesi mwa kulaoma kolimai? Kupileyoi kulau mekamkava kin Abisalomi, kaiwena kowa taumana nige kumiyamiya am yanuwa mena. ²⁰ Lainamo kabo kuyawatagilima na tem tabu kulalaoma kolimai kaiwena nige yakakatai toweya yalalau. Kupileyoi am tomoyao mekamkavao. Na yau kani yakawanoi Yeoba ana katekamkamna yo ana mulolo imiyamiya koliwo.” ²¹ Na Itai kainana iyamaisa iwaloba, “Yagu guyau yo yagu kin, yakawalulu Yeoba meyawasina esana mena yo kowa esam mena, toisabo dedei koina kulau bwagana tem namwanamwa yo boita kani kowa mekaukava.” ²² Kabo Deibida iwalo Itai koina iba, “Inamwanamwa, kulaoma talau.” Kabo Itai me ana tokaleyayao meuloili yo natuliyao mekalikavao silau. ²³ Tomo simiyamiya yanuwa kikiuli Yelusalema salina mena sivalam kainali ilalaki. Saugana Deibida Yelusalema ilogabaen ilau iyawatagili waila kikiuna esana Kidilon silopanaisi kabo sikawasae gunuwala mena.

²⁴ Ebayada isaema yo Seidoki mekanakavao susu Libai tupwali siyaele tabe. Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikewakewai. Saugana sipei-yatalu kabo pwaoli siginauli Yeoba koina kanasiga tomo meuloili Yelusalema silogabaen. ²⁵ Kabo kin iwalo Seidoki koina iba, “Yeoba ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga kuyapileyoiyama yanuwa mena. Tem Yeoba iyaliyaya koliyau kabo kani iyapileyoiyau kabo ana nume yo ana kelabilabin kamwasana kana dedewaga yagitaili yoi. ²⁶ Na tem nige iyayaliyaya koliyau yatalamwagau tawae nuwanuwana iginauli koliyau iginauli.” ²⁷ Mwa kin iwaloyoi topwaoli Seidoki koina iba, “Mekamkava natum Aimasi yo Ebayada menatuna Diyonatan kwapileyoi Yelusalema me ami nuwadaumwali. ²⁸ Yau kani yasanasana waila Yolidani papalina mena kaba netepanaisi mena kanasiga tem wasa yabo yabenalan koliwo tawae ilaulau Yelusalema koina.” ²⁹ Kabo Seidoki yo Ebayada kelabilabin kamwasana kana dedewaga sikewapileyoi Yelusalema na simiyamiya bwaine koina.

³⁰ Deibida kulukuluna isuma na kae bwagabwagana ilaulau ilolovalavalam kabo ikawasae koya Olibe. Yo tomo sibaibaiwa besiele kulukululi sisumali na silolovalavalam. ³¹ Na kabona Deibida ana wasa siwolena siba, “Aitopeli ipatuko Abisalomi ana boda koina.” Kabo ikawanoi Yeoba koina iba, “O Yeoba, Aitopeli ana walo sagu Abisalomi koina kubui-keile na sikalai besiele nuwatu yauyauleli.”

³² Saugana Deibida iyawatagili Koya Olibe pwatana mena, beyabeyana koina sitapwatapwalolo Yeoba koina, na taubala yabo esana Usai iya yanuwa Aliki tomona yo susu Beniyamina, ilobai ilalaoma kana kaleko ilotaitaigali yo bwatano itona mena ipei. ³³ Kabo Deibida iwalo koina iba, “Na kani polowe kuyeyama tem kowa te yau talau kaiwena kowa kutautaubala. ³⁴ Kupileyoi Yelusalema kabo kuwalo Abisalomi koina kuwaloba, ‘O kin, beyabeyana yapaisowa tamam

* **15:18** Boda Keleti yo Peleti siya nige Isileli. Nuwana Deibida iyamaisali na ali paisowa bwaite, Deibida sigitekalatan

kaiwena na kaliyate kabona kani yapaisowa kaiwem.’ Yo saugana Abisalomi ineli tawae kani ipaisowai sowasowam Aitopeli ana walo sagu Abisalomi koina ukawanaenaeyan na tabu Abisalomi Aitopeli ana walo imumuliya. Bwaine kamwasane koina kani kusaguiyau. ³⁵ Na topwaoli Seidoki yo Ebayada siya tabe kani yanuwa mena simiyamiya. Tem wasa yabo kubenalan Abisalomi ana nume mena, kabo kuwalowen kolili. ³⁶ Natuliyao tatao labui Aimasi iya Seidoki natuna yo Diyonatan iya Ebayada natuna, siyaele bwaine mekalikavao. Tem wasa yabo kubenalan kabo kuwalowen kolili na natuliyao siyawasalima koliyau yagu wasa siyeyama.” ³⁷ Saugana Usai, Deibida ana eliyam, ilau iyawatagili Yelusalema tabe Abisalomi besiele kabo iyawatagilima ilulusae gamwa mena.

16

Deibida yo Siba edeededeli

¹ Deibida Koya Olibe ilogabaen yo kikiunamo ilau na Mepiboseti ana topaisowa Siba iyaele bwaine koina isanasana kaiwena. Donki tupwali ikatububunagiliko mwa beledi kana baibaiwa tu andeledi (200), deit iya oine kanna sikavaegai sumana kana baibaiwa wan andeledi (100) yo venavena kanna wan andeledi (100) yo oine tupwana itaulili donki pwatali mena. ² Kabo kin ineli Siba koina iba, “Tawae kaiwena ginauline bwaite ukwalailima?” Kainana iyamaisa iwaloba, “Na donki bwaite am susuwo kaiwemi kwamwalisae kolili na beledi yo deit yo venavena bwaite am tomoyao kaiweli, yo oine bwaite ami kaba numa saugana tem yomiu sisawosawowoli ule mena.” ³ Kabo kin ineli iba, “Am taubala Saulo tubuna Mepiboseti toweya?” Mwa Siba iwalolau koina iba, “Iya iyaele Yelusalema kaiwena ana nuwatu mena yakato kani tubuna Saulo ana kaba lolina Isileli kalona mena kani siwolena koina.” ⁴ Kabo kin iwalo Siba koina iba, “Saugane bwaite Mepiboseti ana gogo meuloina yaeyawa koliwo am gogo.” Na Siba iwaloba, “Yagu guyau yo yagu kin, yapwalou koliwo. Na yakawanoi sauga meuloina kuyaliyaya koliyau.”

Sime'i Deibida ikawa-naenaeyan

⁵ Saugana kin Deibida yanuwa Baulim ilokelakela-kubwai mwa tomo yabo ilaoma, iya Saulo ana susu yabo, iyawatagilima yanuwane koina esana Sime'i iya Gela natuna. Iyawatagilima na ilolo-edeedede Deibida ikawa-naenaeyani. ⁶ Besiele tabe veku igabagabaegili Deibida me ana topaisowao esaliyao lalakili kolili, bwagana Deibida iyaele imiyamiya tokaleyayao yo tokaiweyao luwali mena. ⁷ Na Sime'i Deibida ikawa-naenaeyani bwaite besiele, “Kulowasi, kulowasi, topaisowa naenaena kowa yo nimam ikwasine. ⁸ Yeoba iyamayamaisao kaiwena Saulo ana nume tomonliyao ukoyamateli mwa ana kaba miya ukwalai kuloinayani. Na am paisowa kaiwena, Yeoba am kaba lolina iwolena natum Abisalomi koina. Na kowa nae kani kulobai kaiwena nimam ikwasine.”

⁹ Kabo Seluwaiya natuna Abisai iwalo kin koina iba, “Tomone bwaite iya tomo bwagabwaga iya besiele bwauwa boiboitana. Gubesi, kowa yagu guyau yo yagu kin, na ikawa-naenae-yagiwo? Yalau galogalona yatom.” ¹⁰ Mwa kin iwaloba, “Komiu Seluwaiya natunao, nige ami dedei besi, nige ami yai ipapagan na kwawalowalo koliyau kaiwena. Tem Yeoba ana nuwatu besiele na ikawa-naenae-yagau, na kita nige ala dudulai yabo, tamwanoumo.” ¹¹ Kabo Deibida iwalo Abisai yo ana tali topaisowa esaliyao lalakili kolili iba, “Natugu Abisalomi itonatonan nuwanuwana tem ikoyamateyau. Na tawae kaiwena katemi sipitali tomo bwaite iya ana susu Beniyamina ana walo kaiwena? Yeoba iwalo koina ikawa-naenae-yagau mwa wakabi-gabaen na ana nuwatu ipaisowai. ¹² Na nuwana kani Yeoba yagu nuwapolowe igitai kabo kawa-naenaene ibui-keile iyamala kagu walo-mulolo yo maisana namwanamwana iyeyama koliyau.” ¹³ Kabo Deibida yo ana bodao silau

yoi ali kamwasa mena na Simeilau koya pwatana mena iyamuli kusulili. Kabo ilolodeede Deibida ikawakawa-naenaeyani besiele tabe veku yo bwatano leleyanna igabagabaen kolili. ¹⁴ Saugana kin me ana bodao siyawatagili waila Yolidani yoli sibelusosi, mwa sikaiyawasi bwaine koina.

Aitopeli yo Usai Abisalomi siwalo-sagui

¹⁵ Abisalomi yo Isileli meuloili siyawatagili Yelusalema na Aitopeli iyaele mekalikava. ¹⁶ Usai, iya tomo Aliko yo Deibida ana eliyam, ilau Abisalomi koina yo iwaloba, “Ama kin, yawasim imamalawe, ama kin, yawasim imamalawe.” ¹⁷ Yo Abisalomi ineli iwaloba, “Baguna Deibida kuyakasisiyan lalakina yakato am eliyam namwanamwana na sauga bwaite am yakasisi toweya iyaele? Tawae kaiwena nige mekamkava kwalalau?” ¹⁸ Kabo kainana iyamaisa iba, “Tomo bwaite Yeoba yo tomo Isileli meuloili sigitesipwai mwa nuwanuwagu yasagui. Iya kaiwena mwa yamiyamiya bwaite koina. ¹⁹ Na nuwatu yaboyoi, ilonamwayagau tem yagu taubala natuna yasagui. Beyabeyana yapaisowa tamam koina, tabe besiele bwaite, kani yapaisowa kaiwem.”

²⁰ Kabo Abisalomi itagela-keile yo iwalo Aitopeli koina iba, “Am nuwatu gubesi, tawae kani yaginauli?” ²¹ Aitopeli kainana iyamaisa iwaloba, “Kulau tamam wainenao tupwaliyao mekamkavao wakeno toyawa siya ilogabaegili ana nume sigitegite-kalatan. Kabo Isileli meuloili kani sikatai yakato kowa tamam kana tokalomagigili na mesabana kam tomuliyayao kateli sipatu na siyaliyaya kaiwem.”

²² Kabo palai yabo siyatolo nume pwatana mena mwa Abisalomi ilau mekanakavao tamana wainenao tupwaliyao sikenokenoya kalona mena Isileli meuloili manli mena.

²³ Na sauganane Aitopeli ana walo meuloina bwaite iwalowen tobenali sikalaili yakato walone ilaomaya Yeoba koina. Yo beyabeyana Deibida ana meli ipei koina kabu Abisalomi iginauli besiele tabe.

17

¹ Kabo Aitopeli iwalo Abisalomi koina iba, “Yagu nuwatu bwaite, temga tokaleyayao kali baibaiwa tuwelo tausan (12,000) yakalaili kabu boniyai mena kalau Deibida kaloyai. ² Bwaite sauga iya iyaele yona ibelu yo kamnana inae kabu saugana kalobai kani kakaleya koina. Kani imatausi lalakina kabu ana tomoyao meuloili kani siyabubu-gabaeni. Na iya ibomamo kani yaunuyamate, ³ na tomo meuloili kani yakalailima koliwo. Nuwanuwala tamammo taunui. Na tomo meuloili me ali namwanamwa kani sipileyoima koliwo.” ⁴ Na nuwatu bwaite Abisalomi mekanakavao Isileli ali tautaubalao meuloili sikawa-namwanamwa-yan.

⁵ Na Abisalomi iwalo iba, “Usai tomo Aliko kuyogan ilaoma na ana nuwatu iwalowen tabenalan tabe.” ⁶ Saugana Usai ilaoma Abisalomi Aitopeli ana nuwatu iwalowen Usai koina yo ineli iba, “Na gubesi, Aitopeli ana nuwatu tamuliya o nigele? Tem nigele, kabu am nuwatu kuwaloweni kabenalan.” ⁷ Kainana Usai iyamaisa iwaloba, “Nuwatu bwaite Aitopeli iwalowen saugane bwaite nige inanamwanamwa. ⁸ Ukwatai tamam mekanakavao ana kilakaiwo siya tokaleya kaikaiweli besiele tem beya imunamunai natunao kaiweli ana kaiwe. Besiele tamam ana katai kaleya kaiwena ilalaki kabu boniyainane nige imiyamiya ana tokaleyayao kolili. ⁹ Na sauga bwaite iya iyaele ikeno-wadam gula kalona mena o yanuwa yabo koina. Temga ikaleya baguna am tokaleyayao kolili yo tupwaliyao ikoyamateli kani siya wasa sibenalan siwaloba, ‘Abisalomi ana tokaleyayao sibeku sibaita.’ ¹⁰ Bwagana am tokaleyayao siya sikaiwe yo sikatepatu besiele laiyan kani simatausi kaiwena me ali tabubu. Kaiwena Isileli meuloili sikatai tamam iya tokaiwe yo ana tokaleyayao sikatepatu. ¹¹ Yagu guguye bwaite, Isileli ali tokaiwe meuloili kuyamiya-gogonagili susu Dani siya simiyamiya kaluwabu dedeina mena ilau kanasiga tete yavana yanuwa Biyasiba

koina na mesabana am tokaleya ibaibaiwa besiele dekawa. Na kowa kuboma kani kubaguna-yagili kaleyane koina. ¹² Kabo tem toisabo dedei koina talobai me ana tokaleyayao tamiya-kausili kateli tayapitali kabo iya mekanakavao ana tomoyao meuloili taemwawasili nige yabo tupwa. ¹³ Tem iyabubu ilau yanuwa lalakina yabo koina kabo Isileli meuloili kani maina sikalai yo yanuwa kana gana sitabe-yabeku ilobi kalogawa mena kanasiga meuloina itatagwaligwali imwawasi.”

¹⁴ Kabo Abisalomi yo Isileli ali tautaubalao meuloili siwaloba, “Usai ana nuwatu inamwanamwasosi kabo Aitopeli ana walone.” Mwa iyawatagili besiele kaiwena Yeoba iloinako Aitopeli ana walo namwanamwana kani iyamala ginauli bwagabwaga, mwa polowe ikalaiyama Abisalomi koina.

Deibida ana wasa siyawasa

¹⁵ Kabo Usai ilau topwaoli Seidoki yo Ebayada kolili na ali wasa meuloina iwolegili ibomayoi yo Aitopeli ali walo Abisalomi yo Isileli ali tautaubalao kolili. ¹⁶ Na iwaloba, “Mwayamwayau Deibida ana wasa kuwolena kuwaloba, ‘Tabu ukekeno waila Yolidani kaba nete-panaisi mena. Mwayamwayau kulopanaisi kulau gunuwala mena na mesabana Abisalomi me ana bodao kwayabubu-gabaegili na tabu siunuimiu.’ ”

¹⁷ Na Diyonatan yo Aimasi simiyamiyaya waila bunubunuwasina esana Enlogeli koina na topaisowa sine yabo ilau wasa ikalaiyama kolili na siya silau siwalomasalan Deibida koina. Nuwatune siginauli kaiwena mesabana tabu tomo sigigitaili Yelusalema kalona mena. ¹⁸ Na saugana topaisowa sinene ilau Diyonatan yo Aimasi kolili game yabo igite-lobaili mwa ilau Abisalomi ana wasa iwolena. Kabo mwayamwayau siyabubu silau yanuwa Baulim taubala yabo ana nume mena. Waila keli yabo iyaele ana bakubaku mena kabo sikaisulu kalona mena sikeno-wadam. ¹⁹ Kabo taubalane wainena kaleko ikalai ipei waila kana kopwaiki pwatana mena. Kabo witi kannu ipei kalekone pwatana mena na mesabana tabu tomo yabo ikakatai. ²⁰ Saugana Abisalomi ana topaisowao silau sinene koina ana nume mena mwa sineli koina siwaloba, “Aimasi yo Diyonatan tosiyaele?” Kainali iyamaisa iba, “Siyaele silolopanaisi wailane koina.” Mwa silau siloyaili na nige silolobaili kabo sipileyoi Yelusalema.

²¹ Saugana silauko mwa Aimasi yo Diyonatan simwalisaema waila keli kalona mena, kabo silau kin Deibida koina siwaloba, “Saugamo bwaite kutolo wailane kulopanaisi kaiwena Aitopeli nuwatune iwolenako Abisalomi koina yakato kansiga boniyai silaoma sikaleya kolimiu na sikoyamatemiu.” ²² Kabo boniyainane koina Deibida mekanakavao ana tomoyao meuloili sitolo waila Yolidani silopanaisi. Mwa meuloili silaomako waila dedeina yabo mena kabo muli mena yanuwa ilayan. ²³ Saugana Aitopeli igitai ana nuwatu nige simumuliya mwa ana donki ikatububunani yo imwalisae pwatana mena ilau ana yanuwa mena Gilo. Ana walo mwawamwawasina iwalowen natunao kolili kabo ilau igadosowa yo iboita. Mwa yona sipeiya tubunao kali salai mena.

Abisalomi siunui mwa iboita

²⁴ Deibida mekanakavao tomo meuloili silopanaisiko waila Yolidani mwa silau yanuwa esana Manaim. Siyawatagiliko Manaim kabo Abisalomi ana tokaleyayao silaomaya Isileli meuloina koina sikatukatububu silaoma na waila Yolidani silopanaisi. ²⁵ Abisalomi iya Amasa ipei ana tokaleya ali tobaguna, Yowabi ana kaba miya iyamiyalaei. (Amasa tamana esana Yeta, game Isileli yo sinana Abigaili. Abigaili kanakava Seluwaiya Yowabi sinana yo tamali esana Nayasi.) ²⁶ Kabo Abisalomi mekanakavao Isileli ali tokaleyayao sigogo Giliyadi dedeina mena. ²⁷ Na saugana Deibida iyawatagili Manaim koina kabo Sobi, Makili yo Basilai ilobaili. Na Sobi iya Nayasi natuna ilaomaya Laba dedei Amoni koina. Yo Makili iya Amieli natuna iya

Lodeba tomona. Na Basilai iya game Logelim dedei Giliyadi koina. ²⁸ Na kaba keno, gaeba yo gulewa sikele-gogo-nagilima silawagilima koina. Besiele tabe kan, witi, bali, pwalawa, bali kavakavaegana, bin, lentil, ²⁹ kamwakamwa, sipi, gouti yo sisi uloina siginaulili bulumakau miliki koina sikalaiyama Deibida yo ana tomoyao kali siginauli. Bwaite besiele kaiwena sinuwatui siba, “Tomo silolokeikeile ule mena yo siguliyam, galagaloli simagu yo tabe yoli sisawosawowoli.”

18

¹ Deibida ana tokaleya meuloili iyamiya-gogonagili kabo ali tobaguna tupwali igite-sipwaili kabo ipeili boda uloi uloi kolili tupwana tausan ali tobagunao yo tupwana andeledi ali tobagunao. ² Mwa iyakasali boda yaiyona yabo Yowabi iyoganli, labuina Abisai iya Yowabi kanakava sinali esana Seluwaiya iyoganli, yo yaiyonana Itai game Gata iyoganli. Kabo iwalo kolili iwaloba, “Yau tabe kani yalaowa mekamikava.” ³ Na ana tokaleyayao siwalo koina siba, “Tabu kulalaoma kolimai. Tem sitawoila tayabubu kani nige sinuwanuwatu kaiwemai. Bwagana tem kabaibaiwasosi kaboita bwaine nige tawae yabo. Yawasim iya ginauli lalakisosina kabo kai yomai ten tausanne. Na inamwanamwamo kumiya-pileyoi na kama sagumo kuyawayawasayama kolimai.” ⁴ Kainali kin Deibida iyamaisa iwaloba, “Tawae kwanuwatui kaiwegu inamwanamwasosi.” Mwa iginauli besiele kabo itolo yanuwane kana gamwa mena na ana tokaleyayao kali boda tausan yo andeledi mekalikavao siyawatagili silau. ⁵ Na kin lolina iwalowenako Yowabi, Abisai yo Itai kolili iba, “Kwabenali namwanamwa. Kagu yakasisi kaiwegu tabu ginauli yabo wagiginauli Abisalomi koina.” Kabo saugana iedeededede tobagunao kolili Abisalomi kaiwena tokaleyayao meuloili sibenalani.

⁶ Na tokaleyayaone yanuwa silogabaeni silau ule yabo esana Ule Ipeleim*, kabo Isileli silobaili mwa sikaleya. ⁷ Deibida ana tokaleyayao Abisalomi ana bodao sikaiwegabaegili mwa kaliyatenane koina boita ilalakisosini yo Isileli kali baibaiwa tuwenti tausan (20,000) siboita. ⁸ Na kaleya manna siyaganawali dedei meuloina koina kabo sibaibaiwasosi ule mena sisilae kabo muli mena siya siboita kaleya kelepana koina.

⁹ Siya nagamo siyaele sikalekaleya na Abisalomi imwalisae ana donki pwatana mena kabo Deibida ana tokaleyayao tupwali ilobaili. Nuwanuwana iyabubu na saugane isagena mayau ouki lagalagana yaulina mena mwa galagalona iloka kabo itaketake mwayaga bwagabwaga mena na ana donki iyaele isagesagena. ¹⁰ Kabo tokaleya yabo igite-lobai mwa ilau iwalo Yowabi koina iba, “Abisalomi yagitai itaketake mayau ouki koina.” ¹¹ Yo kainana Yowabi iyamaisa iwaloba, “Yawasosi? Tawae kaiwena ugitai na nige ukoyamate? Tem ukoyamate kani yayaliyayasosi kabo mane lalakina yo wakisowa yabo yaeyawa koliwo maisam.” ¹² Yo kainana tomone iyamaisa iba, “Bwagana tem siliba kana baibaiwa tausan kaigeda kuyeyama na nige sowasowagu nimagu italu kin natuna koina na yakoyamate. Kai meuloimai kin ana walo kabenalan iwalo kowa, Abisai yo Itai kolimiu iwaloba, ‘Kagu yakasisi kaiwegu tabu ginauli yabo wagiginauli Abisalomi koina.’” ¹³ Na kabona tem kin natuna yawasina yatom, walo yawasosi wasagu kani kin ibenalani kaiwena nige ginauli yabo ikekeno-wadam koina. Na kowa kani kam mwayaga iyai koliyau yo kani nige kuwawalo-saguiyau.” ¹⁴ Kabo Yowabi iwaloba, “Nige nuwagu kowa te yau taedeededede.” Mwa wamali yaiyona ikalaili ilau Abisalomi isakona gamwagamwalina mena saugana yawasina iyaele imiyamiya na itaketake mayaune koina. ¹⁵ Na siya Yowabi ana kaleya gogoliyao kali tokayale yoli sanaulu (10) silau Abisalomi simiya-takikilan kabo sikoyaboita.

* **18:6** Ule Ipeleim nige imiyamiya Ipeleim susu ali dedei mena na iyaele Giliyadi dedeina mena, waila Yolidani kaluwabu dedeina mena

¹⁶ Kabo Yowabi bwagigi iyui tokaleyayao iyamwanouli kabo kaleya silopei. ¹⁷ Na Abisalomi kwapina sikalai kabo sigabae-lobiyen gula lalakina koina bwatano kalona mena yo veku lalakili sikalaili sikopwaiki koina. Na Abisalomi ana tokaleyayao meuloili siyabubu silau ali yanuwa uloi uloi kolili.

¹⁸ Na tauna kona saugana Abisalomi meyawasina veku tabatabana yabo iyatolo yanuwa yabo esana Kin Kwabuna iboma esana kana nuwatu-kalatan. Ipaisowai besiele kaiwena inuwatui iba, "Yau nige natuguwao tatao sipapagani mwa kani esagu yayapanaisani vekune koina." Na tomo meuloili vekune sikilala yo esa bwaite 'Abisalomi' siyogayoga-yan kana nuwatu-kalatan kaiwena kanasiga kabona.

Deibida inuwanae natuna kaiwena

¹⁹ Kabo Aimasi, Seidoki natuna, iwalolau Yowabi koina iba, "Kutalamwagau na yalomwayamwayau wasa namwanamwana yalawani kin koina yakato Isileli tokaleyayao takaiwe-gabaegiliko yo Yeoba ala kin ileboi kana tokalomagigiliwo nimali mena." ²⁰ Na Yowabi iwaloba, "Besi, tabu kulau kuyayawasa. Sauga yaboyoi kani wasa namwanamwana kuwalowen koina na kaliyate kabona tabu, kaiwena kin natuna iboitako." ²¹ Idiopiya gamena yabo koina iwaloba, "Kulau tawae tem ugitai kaleya koina kin ana wasa kuwolena." Na Yowabi kana yakasisi kaiwena ipwalou kabo isagena ilau. ²² Yo Aimasi iwalo samasamalulu Yowabi koina iwaloba, "Bwagana tawae tem iyawatagili koliyau nige tawae yabo bwai nuwanuwagumo kutalamwagau wasane yaolena kin koina." Mwa Yowabi iwalo koina iba, "Natugu, tawae kaiwena nuwanuwam kulau? Nige wasa namwanamwana imiyamiya koliwo yo yakato kin maisam iyeyawa wasa bwaite kaiwena." ²³ Kabo Aimasi iba, "Bwagana tawae tem iyawatagili na nuwanuwagumo yasagena yalau." Kabo Yowabi iwaloba, "Kulau." Mwa Aimasi imwayamwayau ilau ilusae kwabu mena yo game Idiopiya isagena-gabaeni ilau iyawatagili Manaim.

²⁴ Na Deibida imiyasio yanuwa kaba lusalusaena mena yo kaba yawayawatagili luwaluwalili mena imiyamiya. Tokabi-kevanai ilau isae gana ana kaba lusalusaena pwatana mena. Manna igabaen kabo tomo yabo igitai ibomamo isagena ilalaoma. ²⁵ Kabo iyogalau kin ana wasa iwolena. Mwa kin iba, "Tem ibomamo kani wasa namwanamwana bwaimwa ikakalaiyama." Kabo tomone isagesagenama kikiunamo iyawatagilima. ²⁶ Yo tokabi-kevanai tomo yaboyoi igitai ilomwayamwayau ilalaoma. Yo iyogalau gamwa togite-kalatani koina iba, "Tomo yaboyoi bwaite ibomamo isagena ilalaoma." Kabo kin iwaloba, "Iya tabe wasa namwanamwana ikakalaiyama." ²⁷ Mwa tokabi-kevanai iwaloba, "Game bwaite ibagunama ana sagena yakilala besiele Aimasi, Seidoki natuna." Yo kin iba, "Iya game namwanamwana mwa wasa namwanamwana ikakalaiyama."

²⁸ Saugana Aimasi iyawatagili kabo iyoga kin koina iba, "Ginauli meuloina inamwanamwa." Kabo manna ipei-lobiyeni bwatano mena kin kana koleya mena mwa iwaloba, "Yeoba am Yaubada tatobalan. Siya togamwa-panapanawa yagu guyau yo yagu kin koliwo Yeoba iya ipeili nimala mena yo takaiwe-gabaegili." ²⁹ Kabo kin ineli iwaloba, "Na kilakaine Abisalomi inamwanamwa?" Kainana Aimasi iyamaisa iba, "Taubala, saugana Yowabi iyawasayau yalalaoma na talawauwau lalakina yabenalan na nige yakakatai tawae iyawatagili." ³⁰ Kabo kin iwalo koina iwaloba, "Kutolowaya bwaine koina na kusanasana." Mwa iginauli besiele ana walo. ³¹ Mwa game Idiopiya iyawatagilima yo iwaloba, "Yagu guyau yo yagu kin, wasa namwanamwana kubenalan. Kabona Yeoba ileboiwo kam tokalomagigiliwo nimali mena." ³² Mwa kin ineli iba, "Na kilakaine Abisalomi inamwanamwa?" Kainana iyamaisa iwaloba, "Yagu guyau yo yagu kin, kilakaine Abisalomi isilae. Na temga kam kaleyayao yo siya sikalomagigi-lagiwo meuloili sisilae besiele kilakaine bwaite inamwanamwa." ³³ Mwa kin nuwana inae lalakina mwa me ana valam ilau isae

ana biliutusi mena kaba lusalusae pwatana mena ilolovalavalam iba, “O, natugu Abisalomi, natugu, natugu, Abisalomi. Tem kabona yau yaboita kowa tabu tabu. Abisalomi, natugu, natugu.”

19

¹ Yowabi ana wasa siwolena siba, “Kin Deibida nuwana inae Abisalomi kaiwena mwa ivalavalam.” ² Tokaleya meuloili wasa sibenalani kin inuwanae natuna kaiwena kabo kaliyatenane koina ali yaliyaya ibui iyamala nuwanae. ³ Mwa silomwanoumo silusae yanuwa mena besiele tokaleya siya simwalimwaline kali koleya besiele siyabubu kaleya koina. ⁴ Kabo kin manna ikausi na ivalavalam kainana ilalaki iba, “O, natugu Abisalomi, O Abisalomi, natugu, natugu.”

⁵ Kabo Yowabi ilau kin ana nume mena yo iwalo koina, “Kaliyate kabona am tokaleya meuloili kuyamwalimwalineli siya mwa kowa menatumwao, wainemwao yawasosi yo wainemwao tupwaliyao yawasimiu sileboili. ⁶ Kana koleya yakato siya sikalomagigi-lagiwo na kowa kumulomuloloili na siya simulomuloloiwo kowa ukalomagigi-lagili. Na mumugam kabona kuwalo-masala yakato tokaleyayao mekalikavao ali tobagunao siya besiele ginauli bwagabwaga koliwo. Mwa kani kabo yakatai temga kaliyate kabona Abisalomi nige iboboita yo kai meuloimai kaboita kani kuyaliyaya. ⁷ Sauga bwaite koina kuyawatagili kulau am tokaleyayao kateli ukwabi-yakaiweli. Tem nigele kani boniyai nige tokaleya yabo imiyamiya koliwo, kani meuloili silogabae-giwo. Kabo polowe bwaite kani ilalakisosi koliwo kabo polowe meuloili siya kulobalobaili am sauga kilakai koina kanasiga sauga bwaite.” ^{8a} Kabo kin iyawatagili ilau imiyasio yanuwa ana kaba lusalusaena koina. Saugana ana tokaleyayao wasa sibenalani iya iyaele imiyasio kaba lusalusae koina mwa meuloili silau koina.

Deibida waila Yolidani ilopanaisi

^{8b} Isileli ali tokaleya siya nige siboboita kaleya koina siyabubuko silau yanuwa uloina uloina kolili simiya. Na Deibida me ana tomoyao siyaele yanuwa Manaim koina nige naga Yolidani silopanaisi-yoima na silau Yelusalema. ⁹ Na Yuda yo Isileli tomoliyao meuloili sibalabalamumu yo sigamwagamwa-pakiki siwaloba, “Kin Deibida iya mwa ileboila kala tokalomagigiliwo kolili. Tabe iya mwa Pilistiya nimali mena ileboila. Na sauga bwaite nige imiyamiya kolila, iya ilogabaegilako ilauko dedei yabo koina, Abisalomi imatausan mwa iyabubu. ¹⁰ Tauna kona Abisalomi iya tagitesipwai ala kin iloina-yagila, na iya iboitako kaleya mena. Kabo gubesi na tamiya-mwanou nige taedeede yoi kin Deibida tagitesipwai yoi ipileyoima?”

¹¹⁻¹² Kabo Deibida topwaoli Seidoki yo Ebayada walo iyawasa kolili yakato silau Yuda ali tautaubalao kolili na kainana siwaloweni siwaloba, “Tabu komiu Yuda kwaemala susu mwawamwawasina na kwalaoma kwasaguiyau na kwayoganyau tapileyoi yagu nume mena Yelusalema. Yawalo bwaite besiele kaiwena Isileli dedei meuloina tawae siwaloweni wasane yabenalanako. Kaiwena komiu totouguwao yaboma kwasinegu yo bulumagu yawasosi.” ¹³ Besiele tabe Deibida iwalo silau Amasa koina siba, “Deibida iba kowa kuboma kwasinem yo bulumam tupwana. Kabona kani yapeiwo kuyamala yagu tokaleya ali tobaguna, Yowabi miyalaena. Tem nige yapepeiwo tobaguna yakawanoi Yeoba maisa polopolowe-sosina iginauli koliyau.” ¹⁴ Mwa Yuda meuloili ali nuwatu kaigedamo besiele Deibida koina. Kabo me ali yaliyaya walo siyawasa siba, “Kupileyoima mekamkavao am tomoyao meuloili.”

¹⁵ Kabo Deibida yo ana tomoyao sipileyoima kanasiga siyawatagili waila Yolidani. Na tomo Yuda siyawatagiliko Giligali na tem mekalikava kin sielobelobe waila Yolidani koina na sisagui ana lopanaisi kaiwena. ¹⁶ Gela natuna Sime game Baulim ana susu Beniyamina itotoya mekanakavao tomo Yuda silau waila Yolidani kin

Deibida sigitai. ¹⁷ Kabo mekanakavao susu Beniyamina kali baibaiwa tausan kaigeda besiele tabe Siba, Saulo ana susu ali topaisowa mekanakavao natunao kali baibaiwa piptin (15) yo ana topaisowao kali baibaiwa tuwenti (20). Kabo sitotoya mwa silau siyawatagili waila Yolidani dedeina bwaimwa kin imiyamiya ikaikaiyawasi koina.

¹⁸ Kabo bodane silopanaisi kaba lopanaisi mena silau sikatububu na tem kin mekanakavao ana nume kana tomoyao sisaguili ali lopanaisine kaiwena na tawae tem kin iwalowen kani siginauli. Saugana Simeí Gela natuna ilopanaisi mwa italu-pwalou kin manna mena. ¹⁹ Yo iwalo koina iba, “Yagu guyau yo yagu kin, kaliyatenane Yelusalema kulogabaen nae yaginauli koliwo. Yakawanoi yagu nae bwaite tabu kununuwatu-kalatani na kunuwatu-pwaiki. ²⁰ Yau am topaisowa yakatai yakato yalopwano kabo Isileli ali susu kaloli mena yau bwaite yalaoma baguna kaliyate kabona kowa te yau talolabin.” ²¹ Kabo Seluwaiya natuna Abisai iwalo Deibida koina iba, “Temga Simeí takoyamate ana nae maisana kaiwena kowa Yeoba ana gitesipwa tomona ikawa-naenae-yagiwo.” ²² Mwa kainana Deibida iyamaisa iba, “Nige am dedei, yo nige am yai ipapagan na kuwalowalo besiele. Yakato ugamwapakiki koliyau? Nuwana nige ukwakatai kabona kani sipei-yapileyoi yau Isileli ali kin? Kabo gubesi? Yakato kaliyate kabona yawalo tomo yabo takoyamate Isileli kalona mena? Nigele.” ²³ Mwa ikawalulu yo iwaloyameli Simeí koina iba, “Kani nige kuboboita.”

²⁴ Mepiboseti, Saulo tubuna, iya tabe ilau waila Yolidani kabo mekanakava kin silolabin kabo simulolo. Na saugana kin Yelusalema ilogabaen Mepiboseti ana nuwanae kaiwena mwa nige kaena idedeuli, me palasana yo nige ana kaleko idedeulili. ²⁵ Saugana ilaoma Yelusalema yo mekanakava kin simuloloili mwa kin ineli koina iba, “Mepiboseti, gubesi nige kulalaoma mekaukava kowa?” ²⁶ Kainana iyamaisa iba, “Yagu guyau yo yagu kin, ukwataiyau yau am topaisowa kaegu sinae nige sowasowagu yalokeikeile dudulai kabo yagu nuwatu yawaloba, ‘Yawalo yagu donki sikatububuni na yamwalisae mekaukava kin kalau’, na yagu topaisowa esana Siba imwakota-yagau. ²⁷ Kabo ilaowa yo wasagu ikawa-naenaeyani yagu guyau yo yagu kin koliwo. Na kowa besiele Yaubada ana anelose yabo, dudulai yo mwakota kali uloi ukwatai. Mwa tawae kunuwatui inamwanamwa uginauli. ²⁸ Yagu guyau yo yagu kin, kai Saulo tubunao meuloimai nige ama dudulai yabo ipapagan manim mena. Tem tauna kona am nuwatu besiele sowasowana ukoyamatamai, na nige ugiginauli. Na kowa kuwalo yau am topaisowa yakekakekanya am teibele mena. Na nige yagu namwanamwa ipapagan na yakawanoi yoi koliwo.” ²⁹ Mwa kin iwalo koina iba, “Besi edeedede. Yau yawaloba mekamkava Siba tubum ana bwatano kwayakasali.” ³⁰ Kabo Mepiboseti iba, “Na meuloina kutalamwani ikalai. Yau yayaliyayamo koliwo kaiwena kupileyoima me am namwanamwa.”

³¹ Na Basilai iya dedei Giliyadi tomona ilaomaya yanuwa Logelim ilau waila Yolidani yakato iya tabe kin me ana bodao isaguili ali lopanaisi koina. ³² Iya itautaubalako ana bolime kana lalaki eiti (80). Iya towasawasa yawasosi yo tauna kona Deibida me ana boda igite-kalatagili saugana simiyamiya Manaim. ³³ Kabo kin iwalo Basilai koina iba, “Kowa mekaukava talopanaisi kani kumiyamiya koliyau Yelusalema na yagite-kalatagiwo.” ³⁴ Na kainana Basilai iyamaisa iba, “Tabu, kaiwena yautaubalako kani nige sauga imamamalawe na yaboita. Nige kana dudulai yabo na yalaowa talau Yelusalema. ³⁵ Yagu bolime eiti ilobaiyako yo nige sowasowana kamna namwanamwana yo kamna naenaena kali uloi yakatai. Mwa nige sowasowagu tawae yakan yo tawae yanuma kamnali yalotonani. Nige sowana towali kainali yabenalani. Mwa tabu yalalaowa na iyamala polowe yagu guyau yo yagu kin, koliwo. ³⁶ Mekaukava kowa waila Yolidani talopanaisani yo kikiuna tabe talokeikeile. Na tabu mulolone ugiginauli besiele tawae kuwaloweni. ³⁷ Na

kutalamwagau yapileyoi kabo yaboita yagu yanuwa mena yo sipeiyau tamagu yo sinagu kali salai salina mena. Kabo yagu guyau yo yagu kin, natugu Kimam bwaite, mekamkava kwalau kabo tawae kunuwatui idudulai na uginauli koina.” ³⁸ Kabo kin iwaloba, “Inamwanamwa Kimam ilaoma mekaukava na namwanamwa bwaite kaginauli koina besiele am nuwatu. Yo tawae tem ukawanoi-yan koliyau yapaisowai kaiwem.” ³⁹ Mwa tomo meuloili waila Yolidan silopanaisi yo tabe Deibida ilopanaisi. Muli mena Deibida Basilai inisoi yo ikawanoi Yeoba imuloloi yo Basilai ipileyoi ana yanuwa mena. ⁴⁰ Kabo kin mekanakava Kimam silau yanuwa Giligali. Na susu Yuda meuloili yo Isileli ali susu tupwali mekalikava kin Deibida silopanaisi waila Yolidani yo sigite-kalatani ana kamwasa mena.

Yuda yo Isileli sigamwapakiki Deibida kaiwena

⁴¹ Mwa Isileli tataoliyao meuloili silaulau kin koina yo siwaloba, “Tawae kaiwena kamakavao Yuda tataoliyao nige ama wasa siyeyeyama na kamakavao kayalopanaaisagili? Na silowadam yo menatumwao yo am tokaleyayao meuloili siyalopanaaisagimiu waila Yolidani.” ⁴² Kabo Yuda tataoliyao Isileli ali balamumu siyamaisa siba, “Kaginauli besiele bwaite kaiwena iya ama susu tomona. Na gubesi mwa walone kaiwena kwamunamunai? Nuwana kin kani kan iyauyauyan kolimai na kakekakekan? Nigele. Nuwana wasawasa tupwana kakalai kaiwemai? Nigele.” ⁴³ Mwa kainali Isileli tataoliyao siyamaisa siba, “Yakato komiu mwa ami kin Deibida yo kai nigele? Kai ama susu kali baibaiwa sanaulu (10) na komiu susu kaigedamo. Kabo kai ama dudulai ilalakisosi kabo komiu ami dudulai. Gubesi na wagite-lobi-yegimai yo ginauli bwaite waginauli kolimai? Kai mwa kawalo baguna ala kin tayapileyoi-yama.” Na Yuda me ali walo kaiwe Isileli kainali ikaiwe-gabaen.

20

Seba ikalomagigili Deibida koina

Na Seba ana susu Beniyamina bwagigi iyui yo iyoga iba, “O Isileli, Deibida iya nige ala kin besi. Meuloila tapileyoi ala yanuwa kolili.” Kabo tomo Isileli Deibida silogabaen silau Seba siyamuli kusuli. Na tomo Yuda nuwanuwali Deibida mwa sipileyoi Yelusalema mekalikava.

Tomna 1-3

Na kin Deibida Amasa iyawasa iba, “Kaliyate yaiyona kalona mena Yuda ali tokaleya kuyamiya-gogonagili na kwalaoma koliyau.” Kaliyate yaiyona imwawasi nige naga silalaoma mwa Deibida Abisai iyawasa mekanakavao Yowabi me ana tokaleyayao na silau tem Seba sikoyamate.

Tomna 4-7

Siya siyaele kamwasa mena mwa Amasa silobai yanuwa Gibiyon mekanakavao tokaleya tupwaliyao silaoma. Kabo Yowabi imwakota yakato Amasa inisoi na isakona diyana mena mwa iboita. Kabo Yowabi tokaleya meuloili ibagunayagili na Seba siloyai.

Tomna 8-13

Seba itakitakikili Isileli ali dedei meuloina mwa tokaleya ikatububunagili silau yanuwa Abeli Beti Maka. Kabo Yowabi yo ana tokaleyayao silau yanuwane simiya-takikilani yo siyatubu kana gana sisoke-gwaligwali.

Tomna 14-15

Mwa keduluma sonosonogana yabo iyoga Yowabi koina yo ineli tawae kaiwena signauli bwaite besiele.

Tomna 16-19

Na Yowabi iwalo koina iwaloba, “Seba kutalamwan koliyau na yanuwa yalogaeni.” Kabo keduluma iedeede yanuwa tomonliyao kolili yo Seba galagalona

sitom-gabaeni yo kulukulunane sigabae-lobiyen Yowabi koina. Kabo bwagigi iyui yo ana tokaleyayao yanuwane silogabaeni sipileyoima ali yanuwa kolili.

Tomna 20-22

Deibida ana topaisowao lalakili

²³ Yowabi iya Isileli ali tokaleya meuloili ali tobaguna. Yeoyada natuna Benaiya iya boda Keleti yo boda Peleti ali tobaguna. ²⁴ Adonilam iya topaisowa panpanna iloiloina-yagili. Ailudi natuna Yeosapati iya kin ana loinao kana togite-kalatan. ²⁵ Seva iya tolelelele. Seidoki yo Ebayada siya topwaoli. ²⁶ Na Ila iya Yaila gamena iya Deibida ana topwaoli yabo.

21

Nae bwaite Saulo iginauli Gibiyon kolili Deibida iyadudulai

¹ Deibida ana sauga kin kalona mena guliya lalakina iyawatagili imiyamiya bolime yaiona. Kabo Deibida ikawakawanoi Yeoba koina polowene kaiwena. Mwa Yeoba iwalo koina iba, “Bwaite iyawatagili kaiwena beyabeyana Saulo boda Gibiyon iunuyamateli nuwanuwana iyemwawasili kabo Saulo metubunao nimaliyao sikwasine.”

Kabo Deibida Gibiyon ineli-yagili gubesina na polowene sikele-gabaen. Mwa siba, “Saulo tubunao tatao kali baibaiwa seben kutalamwagili kolimai na kakoyamateli na kwapili kayatakeli Yeoba manna mena Saulo ana yanuwa Gibeya koina.” Kabo Deibida Saulo tubunao tatao seben ikalaili mwa iwolegili kolili yo siginauli besiele ali walo.

Tomna 2-9

Muli mena Deibida iwalo ana topaisowao silau na tuwatuwali sikalaili. Besiele tabe iwalo silau yanuwa Yabesi dedei Giliyadi koina na Saulo yo Diyonatan tuwatuwali sikalaili. Imwawasi Deibida iwalo tuwatuwaline meuloili sipeiliya Saulo tamana Kisi kana salai mena na sipuluili. Kabo tomo ali kawakawanoi polowene kaiwena Yeoba ibenalani kabo guliya lalakinane imwawasi.

Tomna 10-14

Deibida ana tokaleyayao sikaiwe

Deibida ana tokaleyayao Pilistiya ali tokaikaiwe esopali (4) sikoyamateli.

Tomna 15-22

22

Deibida ana wali Yeoba koina

¹ Saugana Yeoba Deibida ileboi kana tokalomagigiliwo nimali mena yo Saulo nimana mena kabo wali bwaite iwaliyani Yeoba koina. Iwalo bwaite besiele iba,

² “Yeoba iya besiele yagu veku miyamiya saena, yagu kaba keno-wadam yo iya ileboiyau polowene koina. ³ Yagu Yaubada iya besiele yagu veku yo kagu totolo-kaukasi, yagu ebeu yo iya kagu tolebo kaikaiwena. Iya yagu nume kaikaiwena, yagu kaba yabubu yo kagu tolebo, iya ileboiyau kagu kaleyayao kolili. ⁴ Yayogasaeko Yeoba koina iya esana yatobalani kabo ileboiyau kagu tokalomagigiliwo kolili. ⁵ Boita besiele dibwali igolu pwatagu mena yo silae bagoluna iyaluwagau.

⁶ Bwebweso besiele maina ipanyau yo boita besiele sipwasipwa yabo ikabikalatagau. ⁷ Yagu miya naenaena koina yayogasae Yeoba koina, yayoga yagu Yaubada koina. Kabo kainagu ibenalani ana nume yakayakasisina koina yo yagu valam sagu kaiwena ibenalanako. ⁸ Kabo yanuwa yaulina itabutabubu yo inukui yo bulibuli kana wauwau itabutabubu kaiwena Yeoba imunamunai. ⁹ Kabo bogau iyawatagilima isuna mena yo mayau memenana iyawatagilima gamwana mena yo gibwala wedowedolina isuwe-lobiyenama. ¹⁰ Bulibuli iigali kabo ilobima yo yaloyaloi

dubadubana kaena yaulina mena. ¹¹ Imwalisae anelose yabo koina yo isagenama yo ieva besiele igayagayai sivesiveve koina. ¹² Kwapina isuma boniboniyai koina yo yaloyaloi balubaluli simiya-takikilani. ¹³ Mayale lalakina itunsae manna mena yo pigabu ipigapigabu-yawatagilima koina.

¹⁴ Kabo Yeoba Tomiyasaesosi iya mwa iwalowalo yo kainana besiele tutu ilobimaya bulibuli mena. ¹⁵ Pigabu besiele gipoyo igabaegilima mwa kana tokalomagigiliwo meuloili nuwali iula-pwanopwano na siyabubu. ¹⁶ Kalita iguma kepakepa yo yanuwa yaulina kana wauwau imayale sowasowana tagitai kaiwena Yeoba iwalo kaleya yo ana munamunai koina kana tokalomagigiliwo iwalo-kausili yo iyokoi-yagili. ¹⁷ Nimana iyaga-lobiyenama kewa mena yo ikabi-kalatagau kabo itabese-yagau yalubwasi kaikaiwena koina. ¹⁸ Ileboiyau tokalomagigiliwo kaikaiweli kolili siya simunamunai koliyau yo sikaiwesosi kabo yau. ¹⁹ Simiya-kausiyau yamiyamiya nae kalona mena na Yeoba iya isaguiyau.

²⁰ Kaba silae mena ileboiyau yo ipeiyou dedei namwanamwana koina kaiwena iyaliyaya kaiwegu. ²¹ Yeoba ana paisowa koliyau inamwanamwasosi kaiwena yagu paisowa idudulai kabo mulolo iyeyama kaiwena nige ginauli yabo naenaena yapapaisowai nimagu mena. ²² Na Yeoba ana kamwasa yamuliya yo nige sowana yagu Yaubada yalogabaen. ²³ Ana lolina meuloina yanuwatu-kalatagili yo ana walo nige yalologabaegili. ²⁴ Manna mena nige lopwano yabo imiyamiya koliyau yo yagite-kalatagau tabu nae yagiginauli. ²⁵ Yeoba iwalo-muloloiyau kaiwena yagu paisowa idudulai yo nige nae yabo yagiginauli manna mena. ²⁶ Siya am walo sisanapuwani ukwate-kamkamna-yagili yo siya nige nae kulolobaili kolili, nige nae yabo ugiginauli kolili. ²⁷ Siya ali paisowa idudulai kowa mumugam idudulai kolili na siya toyauyaule kowa kupei-suwalagili koliwo. ²⁸ Siya sinuwalobi kuleboili na siya sigagasa kupeiyataluli. ²⁹ O Yeoba, kowa besiele yagu odam kabo yagu boniboniyai kuyamayale. ³⁰ Am sagu koliyau sowasowana kaiwe kuyeyama koliyau na kau kaleya bodaliyao yaunuili. Am kaiwe koina sowasowagu yanuwa kana gana yavinae-likwai.

³¹ Yaubada iya mumugana meuloina inamwanamwa. Yeoba ana walo iyamala yawasosi yo iya besiele ebeu siya siyabubu yo sikeno-wadam koina. ³² Nige Yaubada yabo besiele iya Yeoba yo iya ala veku kaikaiwena. ³³ Yagu Yaubada iya ikabi-yakaiwe-yagau yo yagu kamwasa igite-kalatan. ³⁴ Isaguiyau kaegu yapei-yadudulai mala naenaena kolili besiele diya* na isaguiyau yavinae yasae yatolo koya pwatana mena. ³⁵ Kaleya kana kamwasa iyakenayagau, ikabi-yakaiweyau kabo sowasowagu gipoyo yamomosi yo wamalina yaulani.

³⁶ Am leboyau iyamala yagu ebeu yo am sagu koliyau ilalaki kabo me yagu kaiwe. ³⁷ Yagu kamwasa kusoke-yalalaki mangu mena na yalodudulai nige sowasowana kaegu yayatupan. ³⁸ Kagu tokalomagigili yatawoili yakaiwe-gabaegili yo nige yalolopei kanasiga yaemwawasili. ³⁹ Yakoyabekuli nige sowasowali sitolo na simiyamiya kaegu yaulina mena. ⁴⁰ Ukabi-yakaiweyauko kaleya kaiwena yo tokalomagigiliwo kuyoganli sipwalou kaegu mena. ⁴¹ Kagu tokalomagigiliwo am kaiwe sigitai kabo siyabubu mangu mena yo siya sikalomagigi-lagau yasibayanaeli. ⁴² Sagu kaiwena siyoga na nige yabo sowasowana ileboili. Siyoga Yeoba koliwo na nige kusasaguili. ⁴³ Yakaiwe-gabaegili kabo siya besiele bwatano kauna. Yatabe-yataluli besiele bwalabwala kamwasa mena.

⁴⁴ Siya yagu tomoyao sigamwapanapanawa nuwanuwali siunuiyau kuleboiyauko kolili, ugite-kalatagau na yaemala boda meuloili ali tobaguna. Na tomo siya beyabeyana nige yakakataili sauga bwaite simiyamiya yagu lolina yaulina mena. ⁴⁵ Tolaolaoma me ali matausi sipwalou koliyau, na tem yaedeede kolili yagu lolina

* 22:34 Diya iya yakayakan yabo iya sowasowana ikapusele yo isagena mala naenaena kolili

simuliya. ⁴⁶ Ali katepatu imwawasi mwa ali nume kaikaiweli silogabaegili, me ali tabubu silaoma koliyau. ⁴⁷ Yeoba imiyayai kabo iya kagu totolo-kaukausi tatobalani. Yagu Yaubada iya veku kaba lebo esana takeleisinan. ⁴⁸ Siya siginauli naenaena koliyau Yeoba iyamaisali kolili yo boda uloili ipeili yagu lolina yaulina mena. ⁴⁹ Yo ileboiyau kagu tokalomagigiliwo kolili. O Yeoba, ukwalaiyau siya sikalekaleya koliyau nimali mena, yo kuleboiyau topaisowa naenaeli kolili. ⁵⁰ Koinaele yatobalanagiwo boda uloili kaloli mena yo esam kana tobali yawaliyani. ⁵¹ Yau Yeoba ana kin kabo isaguiyau na kagu tokalomagigiliwo yaemwawasili yawasosi. Mwa ana katekamkamna imiyamiya ana gitesipwa tomonna yau Deibida koliyau yo tubuguwao kolili nige ana kaba mwawasi.”

23

Deibida ana walo mwawamwawasina

¹ Tomiyasaesosi kaba miya lalakina iwolena Deibida Yese natuna koina. Yakobo ana Yaubada igitesipwai iyamala kin yo iya Isileli ali wali namwanamwali kali tobuibui. Na ana walo mwawamwawasina iyaele bwaite besiele. ² “Yeoba yaluyaluwana ana walo iwalowen koliyau kabo ana edeedede koliyau kani yawalo-masalan tomo kolili. ³ Isileli ala Yaubada iya ala veku iwaloma koliyau iba, ‘Tem tololina yabo ilolina me ana paisowa dudulaina, yo tem Yaubada kana matausi imiyamiya koina saugana tomo ibagunayagili, ⁴ kabo iya besiele dabwelo mansinosinona saugana imwalisae malala mena, nige yaloyaloi yabo ipepei kausi. Iya besiele dabwelo ana lala galewa mulina mena lalane kawasi ana kin bwatano mena iyatubu.’ ⁵ Na bwaine besiele yau me tubuguwao kani Yaubada iwalo-muloloimai. Mwa ana kelabilabin kamwasana kolimai imiyayai, iya bwaite ikawa-yawasosiyan. Nige sowasowana ibui yo itautusi imiyayai. Bwaite iya yau kaba yaliyaya yo yakatai kani iyawatagili besiele ana waloyameli. ⁶ Na tomo naenaeli isibayanaeli besiele samasamali sakosakonana tatom-gabaegili, siya nige sowasowana nimala mena takabi-kalatani. ⁷ Nige sowasowana tapei-gogonagili, nigele. Na kaba paisowa aeyan wedowedolina koina sowasowana tagabuli siwedoli ali dedei mena.”

Deibida ana tokaleyayao kaikaiweli

Deibida ana tokaleyayao luwali mena tupwaliyao esaliyao silalaki kaiwena siya tokaiwe yo ginauli kaikaiweli tupwaliyao sipaisowaili kaleya kaloli mena.

Tomna 8-39

24

Tatao siya kaleya sowasowali kali baibaiwa Deibida iwalo siyasilili

Deibida iwalo Yowabi yo tokaleyayao ali tobagunao kolili iba, “Kwalau Isileli ana dedei meuloina kwatakikili na tatao siya kaleya sowasowali esaliyao wakalaili kwayasilili kabo kali baibaiwa yakatai.” Na Yowabi iwalo iba, “Gubesi mwa nuwanuwam uginauli bwaite besiele na tomo meuloili kuula-munamunaili?” Na Deibida nige ana nuwatu ibubuiyoi. Kabo silau Isileli dedeina meuloina silusae esa sikalakalaili yo siyasilili. Imwawasi sipileyoi Yelusalema yo tatao siya kaleya sowasowali kali baibaiwa siwaloweni Deibida koina.

Tomna 1-9

Kabo Deibida ikatai yakato ilopwano mwa iwalo Yeoba koina iba, “Yau yanaesosi, yagu pwanoli ukele-gabaeni.” Yanuwa ilayan Yeoba palopita Gada iyawasa Deibida koina iwaloba, “Yeoba iwalo bwaite besiele, ‘Nuwatu yaiyona yawalowegili na ugitesipwaili toisabo maisa yaginauli koliwo. Tem bolime yaiyona guliyam lalakina iyawayawatagili am dedei mena, tem waikena yaiyona kam tokalomagigiliwo sikaiwe

na kulaoma kolili, tem kaliyate yaiyona kasiebwa naenaena iyawatagili am dedei mena.' "

Tomna 10-13

Deibida iwalo Gada koina iba, "O maisa ilaoma Yeoba nimana mena kaiwena iya tokatekamkamna tabu ilalaoma tomo nimali mena." Kabo malala bwaite Yeoba kasiebwa naenaena iyawasa Isileli kolili mwa kaliyate yaiyona kalona mena kali baibaiwa sebenti tausan (70,000) siboita.

Tomna 14-15

Saugana boita kana anelose iya naene igiginauline ilaoma Yelusalema dedeina mena yo Yeoba iwalo koina iba, "Besi kulopei." Na sauganane koina anelosene imiyamiya Alauna game Yebusi ana witi mosomosona ana kaba kusakusa koina. Muli mena Gada ilau Deibida koina iwaloba, "Kulau Alauna ana witi mosomosona ana kaba kusakusa koina na kaba pwaoli ukwabi bwaine koina."

Tomna 16-18

Mwa Deibida ilau Alauna ana witi mosomosona ana kaba kusakusa koina yo gogo meuloina iyamaisali yo bulumakau siya siyapayapaisowali iyamaisali tabe.

Tomna 19-24

²⁵ Kabo Deibida kaba pwaoli ikabi yo bulumakau tupwali ipwaoli-yagili igabu wolili yo tupwali ipwaoli-yagili yakato siya lolabin pwaolina. Mwa tomo ali kawakawanoi ali dedei kaiwena Yeoba ibenalagili kabo kasiebwa naenaena dedei Isileli koina imwawasi.

Same

Walo bagubagunana

Buki bwaitete Same iya wali yo kawanoi bukina Buki Tabu beyabeyana koina. Tolelelele sibaibaiwa yo samene sileleli sauga uloina uloina kolili. Tomo Isileli siyapaisowaili ali tapwalolo kolili. Kabo muli mena same meuloili sitanoili sipeili ali Buki Tabu kalona mena.

Same tupwali siya wali tobali, tupwaliyao sileleli na mesabana sitapwalolo Yaubada koina, tupwaliyao yoi siya kawanoi sagu kaiwena o nuwana lebo kaiwena. Same tupwaliyao kaloli mena sikawanoi nuwatu-pwaiki kaiwena o nuwana sikawanoi tem Yaubada kali kaleyayao iyamaisali. Yeisu same iyapaisowaili ana edeedede koina. Tabe Buki Tabu waluwaluna kana tolelelele siyapaisowaili ali lelelele kolili mwa Yeisu kana tomeliwo siyapaisowaili. Same nagamo tomeliwo ali kaba yasiyasili yo ali kaba yaliyaya.

1

¹ Tomone iya tonaenaeli ali lolina isikotanagili yo tolopwanoli ali kamwasa nige imumuliya, yo nige itutubwe Yaubada kana tokalomagigiliwo kolili Yaubada iwalomuloloi.

² Na Yeoba ana lolina koina imiyamiya me ana yaliyaya, yo ana lolina koina inuwanuwatu kaliyate yo boniyai.

³ Iya besiele mayau sikumai yalubwasi dedeina mena, na ana uwene mekana sauga, yo ligunao nige sowasowana siweweka. Na tomone iya tawae nuwanuwana ipaisowai ana paisowa meuloina inamwanamwasosi.

⁴ Na tonaenaeli nige besiele, siya besiele witi kwapina yaumai iyuiyui-kalakalai.

⁵ Mwa koina siya tonaenaeli yatala koina kani lolina polopolowena silobai, yo siyakasali tonamwanamwali kolili.

⁶ Kaiwena Yeoba todudulaiwo ali kamwasa iyakenayagili. Na tonaenaeli silalau kamwasa kaba boita koina.

2

¹ Tawae kaiwena dedei uloloi tomonliyao simunamunai yo sikalekaleya Yaubada koina? Kani nige sowasowali sikaiwe-gabaen.

² Yanuwa yaulina kana kinyao simiya-gogo yo siloiloina toyawa yakato sikaleya Yeoba yo ana gitesipwa tomona kolili siwaloba,

³ “Kala pan tatom-utusi, ali lolina kolila takele-gabaen.”

⁴ Na Yeoba, iya imiyasio bulibuli mena imalumalu yo italatalawasi-yagili.

⁵ Me ana munamunai lalakina kani iwalolau kolili iyadidigali na iulamatausagili iwaloba,

⁶ “Yagu kin yapeiyako Saiyon, bwaimwa yagu koya yakayakasisina koina.”

⁷ Kin iwaloba, “Yeoba ana lolina kaiwena kani yawalo-masalan kolimiu. Iwalo koliyau iba, ‘Kabona yau Tamam yo kowa natugu.

⁸ Ukawanoi koliyau na kaba lolina meuloina yaeliwa, na yanuwa yaulina dedeina meuloina yaeliwa iyamala am gogo.

⁹ Besiele pwawati ukoian gulewa koina na itata-gaoli kani kaba lolina ukogaogalili, imwawasi kani uko-mumumumuli besiele gulewa tasapi-mumumumuli.’ ”

¹⁰ Kabo komiu kinyao, yanuwapei bwaite kwabenali-kalatan na me ami nuwa-mayale.

¹¹ Kabo Yeoba koina kwapaisowa me ami matausi, yo me ami tabubu ¹² kaena kwanisoi, kisimo ana munamunai imwayamwayau besiele mayau iwedoli na koina isibayanaemiu. Siya analiyao sisagena koina na sikaiyawasi, iwalo-muloloili.

3

¹ O Yeoba, siya kagu tokaleyayao sibaibaiwasosi sikalekaleya koliyau.

² Meuloili siededede kaiwegu siba, “Nige sagu yabo Yaubada koina iya kaiwena.”

³ Na kowa Yeoba kagu totolo-kaukausi besiele yagu ebeu, kowa yagu wasawasa, yo kowa kagu tokabi-yakaiwe.

⁴ Yeoba koina yayoga kainagu lalakina mena na ana koya yakayakasisina koina kainagu iyamaisayama.

⁵ Me yagu nuwadaumwali yakenomate yo kenokeno mena yatoloma kaiwena yakatai Yeoba igitegite-kalatagau.

⁶ Kagu tokalomagigiliwo sibaibaiwasosi na bwagana meuloili siyatakikilagau na iyamo nige yamamatausi.

⁷ Yeoba kowa yagu Yaubada kutolo na kuleboyau kaiwena kowa kagu tokaleyayao meuloili kunuunuili papaliliyao mena yo kowa tonaenaeli mwakali ukogogolugoluli.

⁸ Lebo kowa Yeoba am gogo, am walo-mulolo imiyamiya am tomoyao meuloili kolili.

4

¹ O Yaubada, kowa kagu totolo-kaukausi, saugana polowe yalobai kusaguiyau. Kabo sauga bwaite koina ukwate-kamkamna-yagau na yau kawanoi kubenalan yo kuyamaisa.

² Komiu tomo lalakili, toweya kana mamalawe besiele kani wakalomagigi-lagau yo kwasinasinaliyau. Toveya kana mamalawe besiele kani kwamulolo walo bwagabwaga yo walo gagasa kolili na mwakota mumugana kwaloyaloyai.

³ Na iyamo nuwanuwagu wakatai yakato Yeoba ana tomoyao yakayakasisili ipei-suwalagili ibomamo kaiwena yo saugana yayoga koina kainagu ibenalan.

⁴ Tem kwamunamunai tabu munamunaine ikakalaimiu naenaena koina. Saugana tem wakaiyawasi ami kaba keno kolili kwamiya-mwanou yo kwanuwanuwatu katemiu mena me ami nuwadaumwali.

⁵ Pwaoli namwanamwali kwapwaoliyan Yeoba koina yo ami meli kwapei koina.

⁶ Tomo sibaibaiwa sikawanoi siwaloba, “O Yeoba, am mulolo kolimai ukwabi-yalalaki yoi yo mayalem kuyakenayagimai.”

⁷ Na bwagana ali kelikeli kanna ikalapowon masumasuwe na iyamo yaliyayane kuyeyama kategu mena ilalakisosi kabu muli mena siya ali kelikeli kanna kana yaliyaya kaiwena.

⁸ O Yeoba, me yagu nuwadaumwali yaguli-talu na yakeno kaiwena kowa kubomamo ugite-kalatagau mwa yamiya namwanamwa.

5

¹ O Yeoba, yagu kawanoi yo yagu yaba kubenalagili.

² Yagu kawanoi ilaowa kowa koliwo, yagu kin yo yagu Yaubada, tenam kuyawali na yagu valam sagu kaiwena kubenalan.

³ Malala kaigeda kaigeda kainagu kubenabenalan yo yau kawanoi iyamala yagu pwaoli koliwo yo yasanasana am yamaisa kaiwena.

⁴ Kaiwena kowa Yaubada nige kuyayaliyaya naenaena kaiwena. Nige kutatalam naenaena imiyamiya salim mena.

⁵ Togagasa nige sowasowana sitolo manim mena yo tonaenaeli ukalomagigi-lagili.

⁶ Siya towalo-mwakomwakota kuunuyamateli kaiwena kowa Yeoba tonaenaeli yo tounuyamate kusikotanagili.

⁷ Na yau, am mulolo miyamiya yaina yo am katekamkamna mena yalaoma am nume mena. Matausim koina yapwalou am nume tabu manna mena.

⁸ O Yeoba, mumugam dudulaina koina kuyabaguna-yagau kaiwena yamatausi kau kaleyayao kolili. Am kamwasa kuyasapusapuli mangu mena.

⁹ Nige yabo walo yawasosi gamwali mena, kateli kaba boita yo galogaloli besiele salai sokesokena yo memenali ali kaba walo momone.

¹⁰ O Yaubada, kuyamaisali kamkamna koina yo tawae naenaena sinuwanuwatuine koina kuyabekuli. Ali loinalikwa kaiwena yo ali gamwapanapanawa koliwo kaiwena kutawoili manim mena.

¹¹ Na siya analiyao koliwo sikeno-wadam na sikaiyawasi kani siyaliyaya yo siwaliwali nige ana kaba mwawasi. Siya simulolo koliwo kutolo-kaukausili na mesabana esam sitobalan.

¹² Kaiwena kowa Yeoba todudulai kuwalo-muloloili yo namwanamwa koina kusumali besiele ebeu tomo koina ikokaukausi.

6

¹ O Yeoba, tabu am munamunai koina kuyoyokoi-yagau yo kuyayamaisayau.

² Na ukwate-kamkamna-yagau kaiwena yogu ibelubelu. Kuwoisiyau kaiwena tuwatuwagu kamnali sinae.

³ Yaluyaluwagu ana kaiwe imwawasi. Na kowa Yeoba tawanesana kani yagu kawanoi kubenalan na kuwoisiyau?

⁴ O Yeoba, am munamunai koina kulopei na yawasigu kulebo kaiwena am mulolo imiyayai.

⁵ Boita dedeina koina nige yabo ikakataiwo yo nige sowasowana yabo itobal-anagiwo.

⁶ Yagu yaba koina kamnagu inae, boniyai kaigeda kaigeda kolili matalilogu koina yau kaba keno yo kagu kulule sibuta besiele yalubwasi ana didi.

⁷ Valam koina mangu silolo kaiwena kagu tokalomagigiliwo meuloili siulamatausagau.

⁸ Meuloimiu mumugana naenaena kwapaipaisowai kwalowasi koliyau kaiwena Guyau yagu valam ibenalanako.

⁹ Yeoba yagu valam sagu kaiwena ibenalanako kabo kainagu kani iyamaisa.

¹⁰ Kagu tokalomagigiliwo meuloili kani simwalimwaline yo kateliyao matausi koina sikalapowon kaiwena Yeoba kani itabe-keileli me ali nuwapwanopwano.

7

¹ O Yeoba yagu Yaubada, koliwo yakeno-wadam yakaiyawasi. Kuleboyau kagu kaleyayaone siya siyamuli-kusuliyau kolili.

² Kisimo yogu sitabe-igaigali besiele laiyeon ana paisowa, na sitabe-niuniuliyau yakwalalele kaiwena nige kagu tosagu yabo.

³ O Yeoba yagu Yaubada, tem mumugana naenaena yabo yapaisowaiyako nimagu mena,

⁴ o tem yagu eliyam nuwana yasibayanae, tem kagu tokalomagigili yabo yaunui na nige yaina ipapagan,

⁵ ee kabo ilonamwayagau kau kaleyayao siyamuli-kusuliyau silaoma sikabikalatagau siutu-gwalagwalaiyau bwatano mena yo yaluyaluwagu ikenokeno kau mena.

⁶ O Yeoba, kutolo me am munamunai na kagu tokalomagigiliwo ukaiwe-gabaegili na ali munamunai kuyamwanou. Kubomayoi kuyanoiwo na kusaguiyau kaiwena kowa yatala kana sauga kuloinayanako.

⁷ Kuwalo tomo meuloili silogogoma na simiya-takikilagiwo na kumiyasio kewa mena na kuloinayagili.

⁸ Kabo kowa Yeoba, tomo kali toyatala, me am lina dudulaina mena kuyatalayagau kaiwena mumugagu namwanamwana koliyau imiyamiya ukwataiyako.

⁹ Toyauyaule ali naenaena kutalam na simwawasi, na todudulai ukwabi-yakaiweli kaiwena kowa Yaubada mumugam idudulaisosi kabo sowasowam tomo kateli kutonagili.

¹⁰ Yaubada iya kagu totolo-kaukausi, siya mumugali sidudulai yo siobiga ileboili.

¹¹ Iya toyatala dudulaina yo sauga meuloina tonaenaeli iyamaisali.

¹² Tem tomo nige sinunuwabui Yaubada kani ana kaleya kelepana ivakili, ana gipoyo imomosiya.

¹³ Kaleya kaba boita gogoliyao ikatububunagiliko yo mayau kala-pulupulululi ipeiliko ana pwawati manli mena.

¹⁴ Wagitai, tonaenaena inuwanuwatu mumugana naenaena kana paisowa kaiwena yo naenaenane isiumayan yo walo mwakomwakota ikabiyan.

¹⁵ Bwatano ikeli isala na gula ipaisowai tomo namwanamwaliyao kaiweli na iyamo ibomayoi koina ibeku.

¹⁶ Ana naenaena ipileyoima ibomayoi iunui yo ibomayoi ana munamunai koina isilae.

¹⁷ Kabo yakawatoki Yeoba Tomiyasaesosi koina mumugana dudulaina kaiwena, yo esana koina kani yawali tobali.

8

¹ O Yeoba ama Guyau, esam inamwanamwasosi yanuwa yaulina meuloina koina.

Kam tobali isae bulibuli ikabitanan.

² Siya melumeluwo lalakili yo kikiuli kam tobali siwaliyan. Kam tokalomagigiliwo kupei-suwalagili koliwo yo kam kaleyayao kuyamwanouli.

³ Saugana bulibuli yagitai, nimam ali paisowa, waikena yo utu, kupeili ali kaba miya mena kabo yawaloba,

⁴ “O Yaubada, tawae tomo, mwa kaiweli kunuwanuwatu? Tawae kaiwena tomo molosi ugite-kalatan yo kunuwanuwatu kaiwena?

⁵ Tomo molosine kupei-yatalu tupwana kana mwayaga iyai anelose yaulili mena yo yakasisi yo wasawasa kuwolena koina.

⁶ Yo kupei ginauli meuloina iloinayan.

⁷ Sipi yo bulumakau meuloili, yakayakan sokasokali, ⁸ man sievaeva-keikeile yo iye kalita mena yo yamayamayale kalita mena simiyamiya.”

⁹ O Yeoba, ama Guyau, esam inamwanamwasosi yanuwa yaulina meuloina koina.

9

¹ Yakawatoki Yeoba koliwo kategu meuloina koina, am paisowa namwanamwasosili meuloili kani yawalo-masalagili.

² Kam wali-tobali kani yawaliyan kowa Tomiyasaesosi.

³ Am yawatagili koina sitagelakeile siyabubu kaekaeli siyatupanli sibeku na siboita manim mena.

⁴ Walo yawasosi am loina idudulaisosi yo am loina koina kusaguiyau.

⁵ Tonaenaeli kuyakoi-yagiliko yo toyauyaule kusibayanaeliko, nige sowana tanuwatu-kalatagili.

⁶ Tokalomagigili kuyemwawasi molosagiliko, ali yanuwa kusibayanaeyako mwa kali nuwatu-kalatan imwawasi molosi.

⁷ Na Yeoba iya kin miyamiya yaina, ana kaba miya wasawasana koina ipeiyako loina kaiwena.

⁸ Na yanuwa yaulina iloinayan mumugana dudulaina koina, na loina ipaisowai tomo kolili mumuga dudulai mena.

⁹ Yeoba iya tokamkamna ali kaba keno-wadam yo ali kaba yabubu sauga naenaena koina.

¹⁰ Siya sikataiwo kani simeli-yagiwo na analiyao silaowa koliwo kani nige kuisikotanagili.

¹¹ Yeoba koina kwawali tobali, iya Saiyon koina iloiloina. Ana paisowa kwawalo-masalan tomo meuloili kolili.

¹² Siya sikamkamna inuwatu-kalatagili yo siya naenaena siginauli kolili iyamaisali.

¹³ O Yeoba ukwate-kamkamna-yagau, ugitai yagu kamkamna siya kagu tokalomagigiliwo siginauli koliyau boita kana gamwa koina ukeleisinagau, ¹⁴ na mesabana kam tobali yawalo-masalan Yelusalema tomonliyao manli mena. Kani yayaliyaya lalakina kaiwena kuleboyau.

¹⁵ Kaba loinao sibekuko sibomayoi gulawa sikekeliswa koina, sibomayoi sisipwa ali sipwasipwa koina.

¹⁶ Yeoba ibomayoi iyamayale ana loina dudulaili kolili, na tonaenaeli sibomayoi sisipwa ali paisowa koina.

¹⁷ Tonaenaeli meuloili siya Yaubada sisikotanan silalau boita dedeina koina.

¹⁸ Toeoma kani nige sauga meuloina simiyamiya ali eomane koina yo tobubutuma kani nige sauga meuloina simiyamiya bubutumane koina.

¹⁹ O Yeoba kutolo, tabu kutatalam tomo sigagamwa-panapanawa koliwo. Tonaenaeli ukwalailima manim mena na kali loina kuwolegili.

²⁰ Kuyamatausagili na sikatai yakato siya tomo bwagabwagamo.

10

¹ O Yeoba, tawae kaiwena kumiya-suwala? Tawae kaiwena kubomayoi ukeno-wadam ama sauga miyapolowe koina?

² Toyauyaule sigagasa yo tobubutuma siyakamkamnali kusipwaili sipwasipwane siya sibomayoi siginaulili kolili.

³ Kaiwena sibomayoi sigagasa ali nuwatu naenaeli kaiweli, yo toman-kikiwasi Yeoba sisikotanan yo sikawa-gulai.

⁴ Nige ali nuwatu yabo Yeoba kaiwena, ali gagasa koina Yaubada siuvalayan.

⁵ Bwagana wasawasa lalakina silobai na iyamo nige sowana Yaubada ana loina sinuwa-mayaleyan yo kali tokalomagigiliwo sisikoko-wagili.

⁶ Sibomayoi siwalo-saesae siwaloba, "Kani nige sauga yabo yabebeku yo kani nige sauga yabo polowe yalolobai."

⁷ Ali edeedede koina kawa-gula, mwakota, walo-kasokaso ikalapowon yo mwayamwayau mena kani walo naenae yo kalomagigili siwalowegili.

⁸⁻⁹ Sibomayoi sikenowadam ali yanuwa mena na sisanasana tem tomo namwanamwali siunuyamateli. Wadam mena sigitegitelau tomo nige kali tosagu kolili sisanasana sikenovasili besiele laiyon. Besiele sikenowadam tobubutuma sisanaili na tem sisipwaili ali sipwasipwa mena yo siniuli-suwalagili.

¹⁰ Siya tosilaene sikenokeno me ali kamkamna kaiwena toyauyaule sikaiwesosi.

¹¹ Na toyauyaule ibomayoi iwaloba, "Yagu paisowa naenaena kaiwena Yaubada nige inunuwatui, manna iyagibuli, kani nige sauga yabo igigitai."

¹² O Yeoba, toyauyaule kuyamaisali yo siya sikamkamna kunuwatu-kalatagili.

¹³ Gubesi na toyauyaule Yaubada ikalomagigilan na ibomayoi iwaloba, "Kani nige sowana iyamaisayau."

¹⁴ Na iyamo kowa ugitaikyako, ukwataikyako polowene yo kamkamnane yo sauga meuloina kusanasana na tem kusaguili. Tosilaene ibomayoi italamwan koliwo kaiwena siya nige kali tosagu kusaguili.

¹⁵ Tonaenaeli yo toyauyaule ali kaiwe ukele-gabaen na kuyamaisali ali paisowa naenaena kanasiga silopei ali paisowane.

¹⁶ Yeoba iya kin miyamiya yaina. Siya analiyao yaubada uloiliyao kolili sipwalou kani sikwalalele ana kaba loina koina.

¹⁷ O Yeoba, kowa kani kubenali tobubutuma ali kawanoi kolili na ukabi-yakaiweli.

¹⁸ Siya tosinasinage yo siya tokamkamna kani ali valam kubenalagili, yo kani am loina koina kusabilau-wagili na mesabana tomo naenaeli kani nige sauga yaboyoi siyayamatausagili.

11

¹ Yakeno-wadam Yeoba koina iya mwa Yeoba yameliyan iya yau kaba keno-wadam. Toyauyaule kowa gubesi mwa kuwaloma koliyau kuwaloba, “Kuyabubu kulau koya kolili besiele man.”

² Kaiwena tonaenaeli ali gipoyo simomosiliko yo sikeno-wadam silosalosana na tem tomo namwanamwali sigitaili sisakonali ali pwawati kolili.

³ Tem tonaenaeli loinao meuloili sisibayanaeli nige sowasowana tomo namwanamwana tawae yabo iginauli.

⁴ Yeoba iyaele ana Nume Tabu kalona mena yo imiyasio ana kaba miya wasawasana koina bulibuli mena. Tomo meuloili igitagitaili yo ikatai tawae sipaipaisowai.

⁵ Todudulai yo tonaenaeli mumugali igitegite-sipwaili yo siya tolinalikwa ikalomagigi-lagili katena meuloina koina.

⁶ Mayau wedowedolili yo salepa wedowedolina iyawasali silobima tonaenaeli kolili yo iyamaisali yaumai wedowedoli-sosina koina.

⁷ Yeoba iya todudulai yo paisowa namwanamwali imulolo kolili. Siya analiyao sipaisowaili kani simiyamiya Yeoba salina mena.

12

¹ Yeoba kusaguimai, kaiwena tomo yakayakasisili simwawasiko, tomeliwo sik-walaleleko yauwa yaulina mena.

² Tomo meuloili walo luviluvi sopali mena siedeedede yo kalikavao simwakomwakota-yagili.

³⁻⁴ Siya siwalo-gagasa siwaloba, “Tawae nuwanuwala tawalowen kani tawalowen, yo tawae nuwanuwala ala walo koina takalai nige sowasowana yabo ikausila.”

Na yakawanoi koliwo togagasane sopaliyao kuyamwanouli yo gamwaliyao uk-wausili.

⁵ Yeoba iwaloba, “Bwaite sauga kani yatolo kaiwena toeoma siyabayaba yo tobubutuma sikamkamna lalakina. Kabo kani ali kaba kobwau yaolena kolili na koina sikaiyawasi.”

⁶ Yeoba ana waloyameli sowasowana tameliyan kaiwena siya besiele siliba kapwakapwali siyawaluli kaba gabu wedowedolina koina me seben.

⁷⁻⁸ Tonaenaeli dedei meuloili kolili silaulau, yo tomo meuloili ali paisowa yauyaulena sitobatobalan.

O Yeoba, ugite-kalatagimai toyauyaule bodaliyaone bwaite kolili.

13

¹ O Yeoba, isa sauga kana mamalawe kani kunuwa-mwatainagau? Nuwana kani kunuwa-mwatainagau molosi? Isa sauga kana mamalawe kani ukeno-wadam koliyau?

² Isa sauga kana mamalawe kani yaluyaluwagu koina yakamkamna? Isa sauga kana mamalawe kani nuwanae kategu iloyapowon kaliyate yo boniyai? Isa sauga kana mamalawe kani kagu tokaleyayao sikaiwesosi kabu muli mena yau?

³ O Yeoba yagu Yaubada, ugitaityau na yagu kawanoi kuyamaisa. Yau kaiwe kuyeyamayoi na tabu yaboboita.

⁴ Tabu kagu tokaleyayaone sigagagasa siwaloba, “Takaiwe-gabaen.” Yo tabu siyayaliyaya yagu belune kaiwena.

⁵ Na yameli am mulolo miyamiya yaina koina, kani yayaliyaya kaiwena kani kuleboyau.

⁶ Kani wali yawali-yagili koliwo kaiwena kunamwanamwasosi koliyau.

14

¹ Siya toyauyaule kateli mena siwaloba, “Nige Yaubada imiyamiya.” Meuloili sinae ali paisowa sinaenae sosi. Nige yabo yaiya namwanamwana ipapaisowai.

² Yeoba bulibuli mena igite-lobima tomo meuloili simiyamiya yanuwa yaulina mena kolili na igitai tem analiyao me ali katai na sipwalou koina.

³ Na nige todudulai yabo ipapagan, nige yabo. Meuloili kamwasa dudulaina silogabaenako silosuwala. Nige yabo ana paisowa idududulai, nigele, nige yabo.

⁴ Kabo Yeoba iwaloba, “Siya analiyao naenaena siginaginauli mumugana namwanamwana nige nuwali imamayaleyan. Yagu tomoyao kolili sikekan besiele pwalawa sikankan. Nige sauga yabo sikakawanoi koliyau.”

⁵ Na Yeoba tonaenaeline kani iyamatausagili lalakina na siya analiyao siobigai kani imiyamiya kolili.

⁶ Tonaenaeli tonuwalobi ali nuwatu sisibayanaeli na Yeoba siya tonuwalobine kali totolo-kaukausi.

⁷ Yakawanoi Yeoba koina, iya imiyamiya Saiyon koina, kaiwe iwolena tomo Isileli kolili na kaleya koina sibaguna. Sauganane koina kani siwasawasayoi yo siyaliyaya.

15

¹ O Yeoba, yaiya sowasowana ilusae yo ipwalou am Nume Tabu mena? Yaiya sowasowana am koya yakayakasisina koina itapwalolo?

² Yaiya tem mumugana idudulai sauga meuloina, ana paisowa idudulai, katena mena walo yawasosi koina iedeede, ³ isikote sinali, nige sowasowana naenaena iginauli ana eliyamwao kolili, nige sowasowana kanakavao ietalapili-yagili, ⁴ yo siya analiyao Yeoba isikotanagili iya tabe besiele isikotanagili, siya analiyao Yeoba siobigai iyakasisi-yagili, yo iya sauga meuloina iginauli besiele tawae iwaloyameliyako bwagana kamkamna ilobai.

⁵ Tem ana gogo italamwan nige sowasowana ikawanoi etulan kaiwena yo nige sowasowana siyanuwakoi na mwakota iginauli siya nige ali pwanoli ipapagan kolili.

Tomone iya tem paisowa namwanamwali bwaite iginaulili kani itolo kaiwe sauga meuloina.

16

¹ O Yaubada, ugite-kalatagau kaiwena yalaowa koliwo na yakobwau.

² Yawalo Yeoba koina yawaloba, “Kowa yagu Guyau, ginauli namwanamwali meuloili kowa koliwo yalobaili.”

³ Yeoba ana tomoyao siya tonamwanamwasosi, yau kaba yaliyaya lalakina tem yamiyamiya luwali mena.

⁴ Siya analiyao yaubadao uloili simuliya kolili kani nuwanae lalakina iloy-akalapowonli. Na yau kani ali pwaoli paisowana koina nige yapapatu yo genuwagu ali yaubadao esaliyao sopagu mena yaedeede-yagili.

⁵ O Yeoba, kowa koliwo ginauli meuloina yalobaili yo kagu eoma meuloina kowa kana toyadudulai, yawasigu kowa nimam mena.

⁶ Mulolo meuloili kuyelima koliyau sinamwanamwasosi kabo yayaliyaya lalakina.

⁷ Yeoba yatobalan kaiwena yagu kamwasa iyakenayagau yo yagu nuwatu kategu mena iyanuyanuwapeiyau boniyai kaigeda kaigeda kolili.

⁸ Yakatai Yeoba iya saligu mena sauga meuloina, nige sowasowana ginauli yabo iyamwasaliyau.

⁹ Mwa koinaele me yagu yaliyaya yo me yagu kawatoki yo yogu kana lotonan inamwanamwasosi.

¹⁰ Kaiwena nige sowana kusikotanagau na yamiyamiya salai mena. Tabe kani nige kutatalam am topaisowa yakayakasisina yona ibobowa.

¹¹ Kani yawasi kana kamwasa kuyakenayagau, am miya saligu mena kategu yaliyaya iloyapowon nige ana kaba mwawasi.

17

¹ O Yeoba, yagu valam lolina dudulaina kaiwena kubenalan, tenam kuyawali yagu kawanoi sagu kaiwena, kaiwena sopagu mena walo yawasosi yawalowen.

² Kuwalo-masala koliyau yau todudulai kaiwena ukwatai siya analiyao namwanamwana sipaipaisowai.

³ Kategu kutonanako yo boniyai mena kuboeyagau yo kulobubunagau yo kulobai nige yabo nuwatu naenaena koliyau. Yagu nuwatu ikaiwe kani nige yamwamwakota.

⁴ Siya analiyao naenaena signaginauli yo sikalekaleya yo mwakota koina siedeede nige yamumuliya kolili besiele am walo koliyau.

⁵ Sauga meuloina yalokeikeile am kamwasa mena, yo nige sauga yabo yalolosuwala.

⁶ O Yaubada, yakawanoi koliwo kaiwena yagu kawanoi kuyamaisa, kabo tenam kuyawali koliyau na yagu walo kubenalan.

⁷ Am mulolo inamwanamwasosi kuyakenayagau na kuleboyau, kaiwena siya analiyao siyabubu kali kaleyayao kolili kuleboili na sikeno-wadam koliwo.

⁸ Ugite-kalatagau yakato yabomamo kumulolososi koliyau na kuwadamyau pepem lolonna mena, ⁹ kisi toyauyaule simunamunai na siunuiyau.

Kagu tounuyamate siutu-takikilagauko, ¹⁰ nige yabo ali katekamkamna yo siedeede me ali gagsa.

¹¹ Bwaite sauga silobaiyau, sitolo-takikilagau sisanasana na toisabo solasola koina sigabaegau bwatano mena.

¹² Siya besiele laiyon guliguliyamli sikeno-vakasiyau nuwanuwali tem sitabegaliyau.

¹³ Yeoba, kutolo ukwaleyaili yo ukwaiwe-gabaegili, am kaleya kelepana koina kuleboyau toyauyaule kolili.

¹⁴ Kuleboyau towasawasa kolili siya ali miya koina ginauli meuloina nuwanuwali silobaiyako. Diyaliyao kuyakalapowonli am munamunai kamkamnana koina. Na kamkamnane kuyalalaki molosan na mesabana natuliyao yo tubuliyao tabe silobai.

¹⁵ Na yau kani yagitaiwo kaiwena mumugagu idudulaisosi yo saugana yatolo yagu kaba keno mena am miya saligu mena kaiwena kani yaliyaya kategu iloyapowon.

18

Deibida ilele saugana Yeoba ileboi kana kaleyayao kolili

¹ O Yeoba, yamulolo koliwo kowa yagu kaiwe yaina.

² Yeoba iya yagu veku yo iya yagu nume kaikaiwena yo iya kagu tolebolebo, yagu Yaubada, yagu veku kaikaiwena, iya yagu kaba meli, yagu ebeu, yo kagu tolebo yo yagu kaba kaiwe, yagu nume kaba kelolon.

³ Yayoga Yeoba koina kaiwena iya tobali kana lonamwa kabo ileboyau kagu kaleyayao kolili.

⁴ Boita mainana simiya-takikilagau na sibayanae bagoluna iguli-pwaikiyau.

⁵ Salai mainana siyepanpan-yagau, boita kana sipwasipwayao silaoma mangu mena.

⁶ Saugana yagu miyapolowe koina yayoga Yeoba koina sagu kaiwena kabo ana nume tabu koina yagu valam ilau tenana koina kainagu ibenalan.

⁷ Kabo yanuwa yaulina inuku yo itabubu, yo koya yailiyao simwasali yo siulapwasi, kaiwena Yaubada imunamunai.

⁸ Kabo isuna gulana mena bogau siyawayawatagili, yo mayau kalakala-pulupululuna yo gibwala wedowedolina gamwana mena siyawatagili.

⁹ Yaubada bulibuli itabe-igali na ilobima yaloyaloi dubadubana pwatana mena.

¹⁰ Kabo imwalisae anelose yabo koina ieva yo mwayamwayau mena ilaoma yaumai pepena mena iyui-tubali.

¹¹ Boniboniyai koina ibomayoi isuma, yaloyaloi balubaluli dubadubali waila sikalapowon siyamala ana kaba kelolon.

¹² Galewa patupatuna yo mayau wedowedolili siyawatagilima pigabune bwaimwana Yaubada manna mena kabo yaloyaloi silapanli.

¹³ Tabe Yaubada tomiyasaesosi bulibuli mena kainana mena iyoga besiele tutu.

¹⁴ Ana gipoyo iulagili sisagena kabo kana tokalomagigiliwo itupa-gwaligwalili. Pigabu koina kana kaleyayao itawoili siyabubu.

¹⁵ O Yeoba, am yokoi koina, tomo sigitai kalita gunna ilabwalabwa, na yawasim mena kuyui-kalai kabo yanuwa yaulina kana wauwau sileleyan mayale mena.

¹⁶ Yeoba kewa mena nimana iyaga-lobiyenama na ikeleisinagau kalita didididiuna koina.

¹⁷ Ileboyau kagu kaleya kaikaiwena koina, yo siya analiyao sikalomagigi-lagau kaiwena siya sikaiwesosi kabo yagu kaiwe.

¹⁸ Yagu sauga miya polowe koina silaoma sikaleya koliyau, na iyamo Yeoba itolo-kaukausiyau.

¹⁹ Sauga naenaena koina ileboyau, kaiwena iyaliyaya koliyau.

²⁰ Yeoba iya iyamaisayau kaiwena mumugagu idudulai, yo iwalo muloloiyau kaiwena yau tomo dudulaina nige yagu naenaena ipapagan.

²¹ Nige yalolosuwala Yeoba koina, ana lina yamuliyako.

²² Kaiwena ana lina meuloina simiyamiya mangu mena, nige yapepei-suwalagili.

²³ Ikataiyau nige yagu naenaena ipapagan mwa yabomayoi naenaena koina yatabuwagau.

²⁴ Mwa koina Yeoba iyamaisayau besiele mumugagu ana dudulai koina, yo iwalo-muloloiyau kaiwena nige yagu naenaena ipapagan.

²⁵ O Yeoba, siya analiyao simeli-yagiwo kuyakenayagiwo kolili yakato kowa towalo-yawasosi, yo siya analiyao nige ali naenaena yabo ipapagan kuyakenayagiwo yakato kowa tabe nige am naenaena yabo ipapagan.

²⁶ Siya analiyao mumugali sikapwa koliwo mumugam ikapwa kolili, na siya kateliyao sikololo koliwo tabe katem ikololo kolili.

²⁷ Siya analiyao sinuwalobi kuleboili, na siya tonuwasae kupei-yataluli.

²⁸ Kowa Yeoba yagu Yaubada, yagu mayale ugwabu iwedowedoli na boniboniyaine kubui-keile mayale.

²⁹ Kaiwe kuyeyama na yasagena kagu kaleyayao yatupa-gwaligwalili yo am kaiwe mena sowasowagu gana yakapusele-likwai.

³⁰ Yaubada bwaite ana kamwasa inamwanamwasosi yo ana waloyameli sidudu-laisosi. Siya analiyao siloyai iya iyamala ali ebeu yo kali totolo-kaukausi.

³¹ Na yaiya Yaubada? Yeoba iya ala Yaubada. Yaiya ala veku kaikaiwena? Yeoba iya ala veku kaikaiwena.

³² Iya Yaubadanane ana kaiwe iyeyama na ibagunayagau me yagu namwanamwana.

³³ Kaegu iyamwasalili na simalae besiele gouti ana sagena ana malae yo ipei-namwanamwaiyau koya malamalawesosina koina.

³⁴ Nimagu iyakataili kaleya kaiwena, na nimagu sikaiwe na gipoyo matumatuwana yamomosi.

³⁵ Kowa lebo kana ebeu kuyeyamako yo nima ulaulam itupa-kalatagau, na kusaguiyau mwa tomo meuloili sikataiyau.

³⁶ Ugite-kalatagau na tabu sikakabi-kalatagau, mwa nige sauga yabo yabebeku.

³⁷ Kau kaleyayao yayamuli-kusululi na yakalaili na nige sowana yatagela-keile kanasiga yaemwawasi wolili.

³⁸ Yagu kaleya kelepana koina yasakona-lapanli nige sowasowali sitoloyoi, na kaegu yaulina mena sibeku.

³⁹ Kaiwena kaiwe kuyeyama kaleya kaiwena na kau kaleyayao sibeku yauligu mena.

⁴⁰ Kowa kuyatagelakeileli na siyabubu koliyau na kagu tokalomagigiliwo yasi-bayanaeli.

⁴¹ Sivalam sagu kaiwena na nige kali tosagu yabo ipapagan. Kabo sivalam Yeoba koina na nige kainali iyayamaisa.

⁴² Yasapi-mutumutuli besiele bwatano kauna na yaumai iyuiyui-kalakalaili yo yasuwe-gabaegili besiele kamwasa bwalabwalana.

⁴³ Kuleboyauko togamwa-panapanawa bodaliyao kolili, na kupeiyau yaemala tololina siya nige Yudiya bodaliyao simiyamiya gana muli mena kolili kabo siyamala yagu topaisowao.

⁴⁴ Na saugana tomiya-suwalane wasagu sibenalan mwayamwayau siobiga silaoma me ali pwalou sinenemo silaoma koliyau.

⁴⁵ Ali katepatu meuloina imwawasi mwa ali kaba keno-wadam mena siyawatag-ilima me ali tabubu.

⁴⁶ Yeoba Yaubada iya meyawasina yo veku kaikaiwena kani yatobalan kaiwena iya kagu tolebo.

⁴⁷ Iya Yaubadane kagu gum kana toyai mwa tomo ipei-yataluli yauligu mena.

⁴⁸ Kau kaleyayao yo tomo naenaeliyao kolili kuleboyau mwa ukeleisinagau yalalaki-gabaegili.

⁴⁹ O Yeoba, kani yatobalanagiwo yo yayakasisi-yagiwo siya nige Yudiya tomonliyao luwaluwalili mena yo kani esam kana tobali yawaliyan.

⁵⁰ Yaubada kaiwe iwolena ana kin gitegite-sipwaina koina na ana mulolo miyamiya yaina iyakenayan yau Deibida yo tubuguwao kolimai kani nige ana kaba mwawasi.

19

¹ Bulibuli iwalowalo-masalan Yaubada ana wasawasa, sowasowaga nimana ana paisowa siyawayawasayan.

² Kaliyate kaigeda kaigeda yo boniyai kaigeda kaigeda wasanane siwalowalo-masalan kaliyatene yo boniyaine silalaomane kolili.

³ Dagugu yo kaina nige siyayapaisowa, ⁴ na iyamo wasanane ilau yanuwa yaulina ana kaba mwawasi meuloina sibenalan.

Yaubada dabwelo ana kaba miya ipaisowai bulibuli mena, ⁵ yo ana mwalisae malala mena me ana yaliyaya na yaliyayane besiele tokasole tauna ana yaliyaya ana kasole koina yo besiele tosagena kawalakwa kaikaiwena ana yaliyaya sagenane koina.

⁶ Dabwelo isae ana kaba tunsae mena yo ilobi ana kaba sugu mena. Ana kaiwe nige sowasowana ginauli yabo iwadam koina.

⁷ Yeoba ana lolina inamwanamwasosi yo yaluyaluwala iyawaluwaluili. Sowa-sowana Yeoba ana walo tameliyagili, katai iwolegili siya nige ali katai sipapagan kolili.

⁸ Yeoba ana lolinao sidudulaisosi yo siya analiyao siobigaili siyaliyaya. Yaubada ana lolinao simayale yo nuwamayale talobai kolili.

⁹ Yeoba kana yakasisi ikapwasosi yo imiyayai. Yeoba ana lolinao walo yawasosi yo ana yatala itoyatoyawa sauga meuloina.

¹⁰ Ana lolinao sinamwanamwasosi kabo gole ana namwanamwa yo siluviluvi sosi kabo kamwakamwa ana luviluvi.

¹¹ Yau, am topaisowa, katai siyeyama koliyau yo yagu muliyane kolili maisa yalobai.

¹² Gubesi na tem lopwanone yagitaili kategu mena? Kudeuliyau naenaenane ana keno-wadamne koliyau.

¹³ Kutolo-kaukausiyau naenaena kana paisowa koina, tabu sikakaiwe-gabaegau.

Kabo yanamwanamwa sosi yo nige yakewa yabo naenaena kaiwena koliyau.

¹⁴ O Yeoba, kowa yagu veku yo kagu totolo-kaukausi, sowasowana walo sopagu mena yo yagu nuwatu kategu mena am kaba yaliyaya.

20

¹ Sowasowana Yeoba iya tomo Isileli ala Yaubada, ami kawanoi ibenalan yo iyamaisa ami miyapolowe saugana koina yo itolo-kaukausimiu.

² Sowasowana sagu iyawasa kolimiu ana Nume Tabu mena bwaimwa koya Saiyon koina.

³ Sowasowana ami olena bwagabwaga meuloili inuwatu-kalatagili, yo ami pwaoli kana gabu meuloili siyamala ana kaba yaliyaya.

⁴ Sowasowana ami gadosisi iyeyawa yo ami lolina siyamala yawasosi.

⁵ Tem saugana wasa kabenalan ami kaleya koina kwabaguna kai kani kawui me ama yaliyaya kaiwemiu, ama memenawa kakukeili yo ala Yaubada katobalan ami kaiwe kaiwena. Sowasowana Yeoba ami kawanoi meuloili iyamaisali.

⁶ Bwaite kabo yakatai Yeoba kaiwe iwolena ana gitesipwa kinna koina yo kainana iyamaisa ana bulibuli tabu koina yo ileboi ana kaiwe lalakina koina.

⁷ Boda tupwali ali meli sipei ali waga niuniuli kolili, yo boda tupwaliyao simeli ali osi kolili na kita tameli Yeoba ala Yaubada ana kaiwe koina.

⁸ Siya bwaine bodane kani kaeliyao siyetupanli na sibeku na kita kani tatolo kaiwe.

⁹ O Yeoba, kaleya kana baguna kuwolena ama kin koina na ama kawanoi sagu kaiwena kuyamaisa.

21

¹ O Yeoba, kin iyaliyaya kaiwena kaiwe kuwolena, iwui me ana yaliyaya kaiwena sagu kuwolena ana kaleya koina.

² Tawae katena mena inuwanuwatui kuwolenako, sopana ana kawanoi nige kununuwai.

³ Mulolo lalakina ukwalaiyama koina na pwaopwaom gole kupei kulakulana mena.

⁴ Ikawanoi yawasina kana gite-kalatan kaiwena kabo ana kawanoiwa kuwolena, yawasina kana sauga imamalawesosi.

⁵ Ana wasawasa ilalaki am sagune koina yo esana wasana ilalaki kuwolena.

⁶ Am mulolo koina simiyayai yo am miya salina mena yaliyaya katena iloyapowon.

⁷ Kin Yeoba Tomiyasaesosi imeliyan kabo ana mulolo miyamiya yaina kaiwena itolo-kaiwe sauga meuloina.

⁸ Kin kana tokaleyayao meuloili yo besiele siya analiyao sikalomagigilan kani ikabi-kalatagili.

⁹ Tem saugana iyawatagili kani isibayanaeli besiele mayau kalapulupululuna kalona mena siwedoli.

Yeoba kani isinolili ana munamunai koina yo mayaune igabu wolili.

¹⁰ Natuliyao yo tubuliyao kani nige yabo meyawasili, kin kani meuloili iyemwawasili.

¹¹ Kani ali lolina sipaisowaili na sinuwanuwatu tem siunui na iyamo kani nige iyawatagili besiele ali nuwatune.

¹² Kani ana gipoyo imomosi na iulan kolili kabo sitagelakeile na siyabubu.

¹³ O Yeoba, kani katobalanagiwo yo wali kawaliyagili koliwo am kaiwe lalakina kaiwena.

22

¹ Yagu Yaubada, yagu Yaubada, tawae kaiwena kumiya-dagedagela-yagau? Tawae kaiwena yagu valam sagu kaiwena nige kubebenalan?

² Kaliyate koina yagu tasi-yabayaba koliwo na nige kuyayamaisa, yo besiele boniyai koina yavalavalam koliwo na nige sagu yabo yalolobai.

³ Na kowa Yaubada am kaba miya wasawasana koina kumiyamiya kapwakapwana kabo tomo Isileli ali kaba tobali kowa.

⁴ Tubumayao simeli-yagiwo mwa ali meline koina kuleboili.

⁵ Saugana tem siyoga sagu kaiwena kuleboili na nige kusiikotanagili.

⁶ Na yau besiele dimonana yaemala tomo ali kaba malu yo ali kaba sinali.

⁷ Meuloili sigitaiyau sitalawasi-yagau. Mwa sopaliyao siyagegewalili na kulukululiyao siyakwayakwaleli, ⁸ siwaloba, "Am meli kupei Yaubada koina, na tawae kaiwena nige ileleboiwo? Tem Yeoba nuwanuwana kowa, tawae kaiwena nige isasaguiwo?"

⁹ O Yeoba, yagu sauga kabi koina kowa am gite-kalatagau koina mwa nige yaboboita. Yo yagu sauga melumelu koina kowa kuyasusu-namwanamwaiyau sinagu susuna koina.

¹⁰ Kaliyatenane koina sikabiyau yameliyagiwo, mwa kowa sauga meuloina yagu Yaubada.

¹¹ Tabu kumimiya-suwala koliyau, kaiwena nae iyaele ilalaoma kaiwegu na yau nige kagu tosagu yabo.

¹² Kau kaleyayao sibaibaiwa simiya-takikilagau besiele yanuwa Basan bulumakauliyao tataoliyao sokasokali.

¹³ Na gamwaliyao sisaeli besiele laiyeon sokasokali sikalakalagaga nuwanuwali tem sitabe-igaigaliyau.

¹⁴ Yagu kaiwe meuloina imwawasi, besiele waila sisuwegabaen bwatano mena ididididi, yo tuwatuwagu kali tubwe meuloili siwakaka yo kategu besiele pwawati siyaweloli mosomosoli.

¹⁵ Yagu kaiwe imwawasi besiele gulewa tupwatupwaliyao yo memenagu ipatu kasekasegu mena, kaiwena kulogabaegauko na yaboita bwatano kauna koina.

¹⁶ Tomo naenaeli siyatakikilagau besiele bwauwa sokasokali bodaliyao saligu mena na nimagu yo kaegu sikapu-igaigalili.

¹⁷ Yapwagege tuwatuwagu mayale mena sowasowana tomo sigitaili. Kau kaleyao sigitagitaiyau yagu pwagege kaiwena sigagasa.

¹⁸ Venu yabo sivenuwan kau kalekone kaiwena kabo muli mena siyauyani sibomayoi kolili.

¹⁹ O Yeoba, tabu kumimiya-suwala koliyau, kowa kagu tosagu, kulomwayamwayauma na kusaguiyau.

²⁰ Kuleboyau kisi kaleya kelepana koina siunuiyau, na yawasigu kuleboi bwauwaone kolili.

²¹ Kusaguiyau bwaite laiyeonne yo bulumakaune sokasokaline kolili, kaiwena nige yau kaiwe ipapagan.

²² Kaba logogone kalona mena kani esam yatobalan yo yawalo-masalan kaukavao kolili.

²³ Komiu ana topaisowao, Yeoba kwatobalan. Komiu Yakobo tubunao, Yeoba kwayakasisi-yan. Komiu tomo Isileli, kwapwalou koina.

²⁴ Nige sowasowana Yeoba manna ikabi-kaukausi tobubutuma ali kamkamna koina, na saugana siyoga sagu kaiwena kainali iyamaisa.

²⁵ Logogo lalakina koina kani yatobalanagiwo am paisowa kaiwena. Kam topwalopwalouwone manli mena kani yapwaoli besiele tawae yagu waloyameli.

²⁶ Siya tobubutuma kani sikekan diyaliyao sisu yo siya silaoma Yeoba koina kani sitobalan. Sowasowana ikabi kabi-yaliyaya-yagili yawasili meuloina koina.

²⁷ Kaba loinao meuloili kani Yeoba sinuwatu-kalatan, yo tomo dedei meuloili kolili kani sinuwabui yo sipwalou koina.

²⁸ Yeoba iya kin yo tomo meuloili kali tololina.

²⁹ Siya analiyao siwasawasa yo ginauli meuloina sowasowali kani sipwalou koina. Tomo yanuwa yaulina meuloila kani tapwalou manna mena.

³⁰ Yaso mulimuliyeli kani sipaisowa koina, besiele tabe kani wasana siwalo-masalan natuliyao kolili.

³¹ Tomo siya naga sikakabili kani walo bwaite sibenalan, "Yeoba ana tomoyao ileboiliko."

23

¹ Yeoba igitte-kalatagau besiele sipi togitte-kalatan ana sipi igitte-kalatagili, nige sowana yaguliyam.

² Iyakaiyawasiyau kawasi kalakalawana koina yo iyoganyau waila neganegana koina yanuma.

³ Yagu kaiwe iyawaluiyoi yo iyoganyau kamwasa dudulaili kolili besiele ana waloyameli.

⁴ Yeoba, bwagana yalaulau kalogawa boniboniyaina koina nige sowasowana yamatausi kaiwena kowa mekaukava. Nimam mena am sige yo am ginagina kaba unu sitolo-kaukausiyau.

⁵ Yau kekan ukwatububunan kau kaleyao manli mena sigitagitaiyau yo kuyoganyau besiele kam taumana yakayakasisina yo kau komwa kusuwe-yapowon.

⁶ Kabo yakatai am namwanamwa yo am katekamkamna kani siya mekaukavao yawasigu meuloina koina yo am nume iyamala yau kaba miya imiyayai.

24

¹ Ginauli meuloina yanuwa yaulina mena yo siya meuloili meyawasili simiyamiya koina Yeoba ana gogo.

² Ikabi yalubwasi didididiuli pwatali mena yo kana wauwau ipei kalita gunna mena.

³ Yaiya sowasowana Yeoba ana koya yakayakasisina ikawasae? Yaiya sowasowana ana Nume Tabu koina ilusae?

⁴ Iya ana nuwatu yo ana paisowa kapwakapwali, yo nige ipwalopwalou kokotomo kolili yo nige waloyameli mwakomwakotali iwalowalo-wegili.

⁵ Yeoba kani iwalo-muloloili yo ileboili yo ikawa-namwanamwa-yagili, nige kali yakewa yabo ipapagan.

⁶ Siya bwaite sowasowali silusae Yaubada manna mena na sipwalou Isileli ali Yaubada koina.

⁷⁻¹⁰ Nume Tabu kana gulu yo kana gamwa beyabeyali kwasokeli na wasawasa kana kin ilusae.

Yaiya wasawasa kana kin? Iya Yeoba Tokaiwesosi, iya kaleya koina ikaiwesosi yo ibaguna.

25

¹ O Yeoba, yagu kawanoi yaeyawa, ² kowa yagu Yaubada koliwo yagu meli yapei.

Tabu kupepeiyou mwalimwaline koina yo tabu kagu tokaleyayao sikakawa-ginauli bwagabwaga-yagau.

³ Bwagana nige sikakaiwesosi, siya analiyao simeli-yagiwo kani nige simwamwal-imwaline. Na siya sigamwapanapanawa koliwo siya kani mwalimwaline silobai.

⁴ O Yeoba, am kamwasa kuyakenayagau na kuyamayale koliyau.

⁵ Kubaguna-yagau am walo yawasosi koina na kuyakenayagau, kaiwena kowa yagu Yaubada kagu Tolebo. Kaliyate meuloina koina yagu meli yapei koliwo.

⁶ O Yeoba, am mulolo miyamiya yaina yo am katekamkamna kunuwatu-kalatagili siya sauga beyabeyana koina yo ilaoma kanasiga kabona kuyakenayagimai.

⁷ Tabu yagu sauga kilakai koina yagu yauyaule yo yagu lopwano kununuwatu-kalatagili na ugitauiyau am mulolo miyamiya yaina koina yo am namwanamwa koina.

⁸ Yeoba iya todudulai yo tonamwanamwa mwa tolopwanoli kamwasa dudulaina iyakayakataili na tem simuliya.

⁹ Tonuwalobi iyoganli kamwasa dudulaina koina yo ana nuwatu iyakataili.

¹⁰ Siya meuloili ana kelabilabin kamwasana sinuwatu-kalatan yo ana loinao siobigaili iyoganli me ana mulolo yo me ana walo yawasosi.

¹¹ O Yeoba, am waloyameli kunuwatu-kalatan na yagu pwanoli kunuwatu-pwaikili kaiwena sibaibaiwasosi.

¹² Siya analiyao Yeoba siobigai kani iyakataili kamwasane ilonamwayagili simuliya.

¹³ Kani sauga meuloina siwasawasa yo natuliyao kani yanuwane sikalai.

¹⁴ Siya analiyao siobigai Yeoba kani ikawa-elieliyam-wagili yo ana kelabilabin kamwasana iyakenayagili.

¹⁵ Sauga meuloina mangu ilau Yeoba koina sagu kaiwena kabo ileboyau kaba silae kolili.

¹⁶ O Yeoba, kutagelakeile koliyau yo ukwate-kamkamna-yagau kaiwena nige kagu tosagu yabo yo yogu sibelu.

¹⁷ Yagu nuwapolowe yo yagu katewakaka ukele-gabaegili yo kuleboyau yagu miyapolowe koina.

¹⁸ Yagu valam yo yagu kamkamna kunuwatu-kalatagili, na yagu pwanoli meuloili kunuwatu-pwaikili.

¹⁹ Ugitai kau kaleyao sibaibaiwasosi yo ali kalomagigili koliyau kana lalaki ugitai tabe.

²⁰ Yawasigu ugite-kalatan yo kuleboyau, tabu kupepeiyau mwalimwaline koina kaiwena yalaomako koliwo kowa kagu totolo-kaukausi.

²¹ Sowasowana yagu namwanamwa yo yagu walo yawasosi sisaguiyau kaiwena yagu meli yapei koliwo.

²² O Yaubada, am tomoyao Isileli kuleboili ali miyapolowe meuloili kolili.

26

¹ O Yeoba, kuwalo-masala yakato nige nae yabo koliyau kaiwena yagu paisowa idudulai yo yagu meli meuloina yapei koliwo.

² Kulobubunagau yo kutonagau, nuwatune siyaele kategu mena ugite-yakasali.

³ Am mulolo miyamiya yaina iyaele mangu mena yo am walo yawasosi yagu lau ibagunayan.

⁴ Yatolo-suwala tolobwagabwaga kolili yo nige yamiyamiya tomwakomwakota luwali mena.

⁵ Yasikote tonaenaeli ali kelabilabin koliyau yo genuwagu yamiyamiya toyauyaule luwali mena.

⁶ O Yeoba, nimagu yadeulili na yawalo-masala nige yagu naenaena ipapagan na am kaba pwaoli yalotakikilan.

⁷ Yagu wali kawatoki yawaliyan koliwo yo am paisowa namwanamwali meuloili yawalo-masalagili.

⁸ O Yeoba, am numene koina kumiyamiyane yamulolo koina iya koina am wasawasa imiyamiya.

⁹ Saugana tonaenaeli kuunuyamateli tabu ugiginauli besiele koliyau, yau genuwagu tounuyamatene kali maisa yalobai besiele, ¹⁰ siya tomone nimali sibiki naenaena koina yo sauga meuloina sisanasana tem tomo siyamaaisali na paisowa naenaena siginauli kaiweli.

¹¹ Na yau kaiwegu, yagu paisowa idudulai kabo ukwate-kamkamna-yagau yo kuleboyau.

¹² Yamiya-suwala kaba silae kolili, yo yatolo Yeoba ana tomoyao luwali mena yo esana yatobalan.

27

¹ Yeoba iya yagu mayale yo kagu tolebo, nige sowana yaiya yabo yamatausan. Yeoba iya kagu totolo-kaukausi, nige sowana yakatewakaka.

² Saugana tonaenaeli silaoma sabi unuiyau yo sitonan tem siunuyamateyau kani kaeli siyetupanli yo sibeku.

³ Bwagana tokaleya bodana siutu-takikilagau kani nige yamamatausagili. Bwagana kau kaleyao silaoma sabi unuiyau kani me yagu meli yatolo kaiwe Yaubada koina.

⁴ Ginauli kaigedamo yakawanoiyan Yeoba koina, nuwanuwagu yamiyamiya ana nume mena yawasigu meuloina koina, na bwaine koina ana namwanamwa nuwagu iyai yo ana nuwatu yaloyai.

⁵ Sauga miyapolowe kolili iya koina kani yakelolon, ana Nume Tabu koina kani ipeise-yagau veku malamalawena pwatana mena igite-kalatagau.

⁶ Bwagana simiya-takikilagau kani yabaguna yo kagu kaleyayao yakaiwe-gabaegili. Me yagu yaliyaya kani yawui yo pwaoli yagabuli Yeoba ana Nume Tabu mena. Kabo yawali yo esana yatobalan.

⁷ O Yeoba, yagu valam kubenalagili, Ukwate-kamkamna-yagau na yagu kawanoi kuyamaisa.

⁸ Saugana kuwaloba, “Kulaoma kupwalou koliyau”, kabo kainam yayamaisa yawaloba, “Yeoba yalalaowa.”

⁹ Tabu kubomayoi ukekeno-wadam koliyau, tabu kumumunamunai koliyau yo tabu am topaisowa kuisikotanan. O Yeoba, kowa kagu tolebo yo kowa sauga meuloina kagu tosagu, kabo tabu kulologabaegau na yaboma yamiyamiya.

¹⁰ Tamagu yo sinagu sisikotanagauko na Yeoba kani igite-kalatagau.

¹¹ O Yeoba, mumugam kuyakataiyau yo kuyoganyau kamwasa namwanamwana koina kaiwena kagu kaleyayao sibaibaiwa.

¹² Tabu kulologabaegau na kau kaleyao silolobaiyau siya simwakota koliyau yo siula-matamatausagau.

¹³ Yakatai kani meyawasigu kanasiga Yeoba ana namwanamwa yagitai kabo muli mena yaboita.

¹⁴ Yeoba kwameliyan, me ami meli yo tabu kwanunuwa-belubelu. Me ami kalakisiye Yeoba kwasanasanai.

28

¹ O Yeoba, kowa kagu totolo-kaukausi, yayoga koliwo. Tabu tenam ukwakabi-kausili. Tem nige kainagu kuyayamaisa kani yalusae bodane luwali mena siya kani silobi boita dedeina mena.

² Saugana yavalam koliwo sagu kaiwena yo nimagu yakeleisinagili na yayagayag-iliwa am Nume Tabu kaiwena kubenalagau.

³ Tabu kuniniuli-suwalagau siya toyauyaule yo tonaenaeli kali topaisowa mekaukavao. Siya tomone kawa-elieliyam sopali mena sieedeede-yagili na kateli mena kalomagigili sikalapowon.

⁴ Kuyamaisali ali naenaena meuloina kaiwena, ali yauyaule kana liye koina kuyamaisali na manli kuyabwakina.

⁵ Yeoba tawae ipaisowai nige sinunuwatui yo tawae iyamayaleli nige ali katai yabo. Mwa kani isapi-golugolululi yo isibayanaeli simwawasi.

⁶ Yeoba tatobalan kaiwena yagu valam sagu kaiwena ibenalan.

⁷ Yeoba iya kagu totolo-kaukausi yo yagu ebeu kabo iya yameliyan kategu meuloina koina. Isaguiyau yo ikabi-yaliyaya-yagau. Mwa me yagu yaliyaya yawali-tobali koina.

⁸ Yeoba ana tomoyao igite-kalatagili yo ana gitesipwa kinna itolo-kaukausi yo ileboi.

⁹ O Yeoba, am tomoyao kuleboili yo siya analiyao am bodao kuwalo-muloloili. Kubaguna-yagili besiele sipi togite-kalatan ana sipi igite-kalatagili sauga meuloina.

29

¹ Komiu bulibuli tomonliyao Yeoba kwatobalan ana wasawasa yo ana kaiwe kaiweli.

² Yeoba Tomiyasaesosi esana tabu yo wasawasana kwatobalan yo kwapwalou manna mena.

³ Yeoba ala Yaubada itutu kainana tabenalan dumwakali mena, daguguna ilalaki yo kainana italu-pitopito bagolu pwatali mena.

⁴ Yeoba kainana ikaiwesosi yo yakasisi ikalapowon sibenalan.

⁵ Sowasowana Lebanon ali mayau lalakili kaikaiweli isapi-igalili.

⁶ Besiele bulumakau natuliyao sikapusele, Lebanon ali koya sikapusule saugana Yeoba kainana daguguna sibenalan. Besiele tabe koya Elimon ikapusele besiele bulumakau tauna natuna.

⁷ Yeoba kainana kaiwena pigabu siwedoli, ⁸ yo ule leleyanli sinuku. Tabe besiele ule leleyanna esana Kadesi inuku lalakina.

⁹ Yeoba kainana mayau lalakili esali ouki iiliyagili yo inukuili yo liguliyao meuloili sisalulu. Kabo tomo meuloili Nume Tabu mena siyoga siwaloba, "Yaubada towasawasa."

¹⁰ Yeoba yalubwasi dumwadumwakalili iloinayagili yo imiyasio ana kaba miya wasawasana koina kaiwena iya kin miyamiya yaina.

¹¹ Kaiwe iwolegili ana tomoyao kolili yo iwalo-muloloili nuwadaumwali mena.

30

Nume Tabu kana walo-mulolo walina

¹ O Yeoba, yatobalanagiwo kaiwena kuleboyau nige kutatalam kagu tokaleyayao sigagagasa-likwaiyau.

² O Yeoba yagu Yaubada, yavalam koliwo sagu kaiwena kabo kuwoisiyau, ³ nige kutatalamwagau yaboboita. Yalolobi boita kaiwena na yawasigu ukele-yavivilayoi.

⁴ Komiu ana tomoyao yakayakasisili, Yeoba kwatobalan yo wakawatoki esana tabutabuna koina.

⁵ Ana munamunai imiyamiya sauga kubwakubwana na ana mulolo imiyayai. Boniyai koina matalilo sididi na yaliyaya malala koina ilawanama.

⁶ Yagu miya namwanamwana koina yawaloba, “Nige sowasowana yabeku.”

⁷ O Yeoba, kowa kunamwanamwa koliyau yo kutolo-kaukausiyau besiele nume kaikaiwena koya pwatana mena. Na kabo muli mena kubomayoi ukeno-wadam koliyau kabo yamatausi lalakina.

⁸ O Yeoba, yayoga koliwo, yakawanoi koliwo sagu kaiwena.

⁹ Tawae kana namwanamwa tem yalobi salai mena yo yaboita? Gubesi, toboita sowasowali sitobalanagiwo? Na sowasowana am namwanamwa siwalo-masalan?

¹⁰ Yeoba, kubenalagau, ukwate-kamkamna-yagau na kusaguiyau.

¹¹ Yagu nuwanae kubui-keile ilau selo yaliyalayana koina yo yagu nuwapolowe ukele-gabaenako na yaliyaya koina kuyatakikilagau.

¹² Mwa nige sowasowana yamwanou, kani yawali-tobali koliwo.

Yeoba kowa yagu Yaubada, kani yagu kawatoki yaeyawa nige ana kaba mwawasi.

31

¹ O Yeoba yalaoma koliwo na kutolo-kaukausiyau, tabu kutatalam sikakaiwe-gabaegau na yamwamwalimwaline. Kuleboyau kaiwena kowa mumugam idudulai.

²⁻³ Tenam kuyawali koliyau na kuleboyau mwayamwayau. Kuyamala yagu veku totolo-kaukausiyau, kuyamala yagu nume kaikaiwena kaba kelolon yo kaba lebo na kubaguna-yagau besiele am waloyameli.

⁴ Sipwasipwa sipei wadam kaiwegu koina kuleboyau kaiwena kowa kagu tosagu kaikaiwena.

⁵ O Yeoba, nimam mena yaluyaluwagu yapei, kani ukele-yavivilayauma yoi kaiwena kowa walo yawasosi kana Yaubada.

⁶ Kowa yaubada mwakomwakotali kali topwalouyao ukalomagigi-lagili, na yau yameliyagiwo.

⁷ Kani yayaliyaya yo yatobalanagiwo am mulolo miyamiya yaina kaiwena. Yagu kamkamna ugitagitai yo yagu miyapolowe ukwatai.

⁸ Nige kutatalam na kau kaleyayao sikakabi-kalatagau na iyamo kutalamwagau toweya koina nuwanuwagu yalau kani yalau.

⁹ O Yeoba, ukwate-kamkamna-yagau kaiwena yagu miya ipolowe, yavalavalam mangu sikamkamna, kamnagu inae yo yogu ibelusosi.

¹⁰ Me yagu nuwanae sauga imamalawe kabo yogu isawosawowoli. Yagu valam yawasigu iyakubwa. Yagu polowe meuloili kolili yogu ibelu yo besiele tuwatuwagu sigiligili yo sibelu.

¹¹ Kau kaleyayao meuloili sisinaliyau na lalakisosinaele kaukavao saligu mena tomiya. Siya analiyao sikataiyau simatausagau yo saugana tem sigitaiyau yalaulau kamwasa mena siyabubu.

¹² Meuloili sinuwa-mwatainagau besiele yau yaboitako mwa yau besiele ginauli bwagabwaga sigabaen.

¹³ Kau kaleyao ali balamumu kaiwegu yabenabenalan mwa matausi iyatakikilagau. Siloiloina kagu unuyamate kaiwena.

¹⁴ Na Yeoba yameliyagiwo, kaiwena kowa yagu Yaubada.

¹⁵ Yau sauga meuloina yamiyamiya am gite-kalatan luwana mena, kuleboyau kau kaleyao kolili siya mwa siyakamkamna-yau.

¹⁶ Me am katekamkamna manim ilau am topaisowa koina, am mulolo miyamiya yaina koina kuleboyau.

¹⁷ O Yeoba, yayoga koliwo. Tabu kutatalam yamwalimwaline, na siya toyauyaule kuyamwalimwalineli na simwanou na silobi boita dedeina koina.

¹⁸ Kuyamwanouli siya tomwakomwakotao yo siya togagasa yo siya todedede bwagabwaga todudulai kolili siwalowalo sinasinalili.

¹⁹ Ginauli namwanamwasosili kupeili am lakawa koina siya siyakasisi-yagiwo kaiweli. Kaiwena tomo meuloili sikataiyako mumugam inamwanamwasosi yo siya ali meli sipei koliwo kutolo-kaukausili.

²⁰ Manim lolonna koina am tomoyao kuwadamli kisi tomo ali kalomagigili silobai. Ali kaba keno-wadam kuwolegili na sikeno-wadam kisi kali kaleyao sisinalili.

²¹ Yeoba tatobalan, kaiwena saugana kau kaleyao siyatakikilagau sitonan tem siunuiyau ana mulolo ilalakisosi iyakenayagau.

²² Yamatausi yabatoko ipei-suwalagauko manna mena, na iyamo yagu valam ibenalan saugana yayoga sagu kaiwena koina.

²³ Komiu tomeliwo meuloimiu, Yeoba kwamulolo koina. Yeoba tomline isaguili na siya togagasa maisa polopolowe-sosina iwolegili.

²⁴ Komiu meuloimiu kwasanasana Guyau kaiwena, wakaiwe yo me ami katepatu.

32

¹ Iya tomone ana pwanoli Yeoba inuwatu-pwaikili, ana naenaena isoke-gabaenako, iyaliyaya.

² Yo tomone iya nige Yeoba ana yakewa yabo ilolobai yo mwakota mumugana nige imiyamiya koina, iya iyaliyaya.

³ Saugana yagu naenaena nige yawawalo-masalagili yogu ikamkamna yagu valam kaliyate meuloina kaiwena.

⁴ Yeoba, kaliyate yo boniyai kuyakamkamna-yau kabo yagu kaiwe meuloina imwawasi besiele wabumali dabwelo ana kaiwe mena igabu-labwalabwa.

⁵ Kabo yagu naenaena yawalo-masalagili koliwo, nige yabo yawawadam. Mwa yagu naenaena meuloili kunuwatu-pwaikili.

⁶ Kabo sowasowana am tomoyao yakayakasisili sikawanoi koliwo ali sauga miyapolowe kolili na mesabana tabu sigagalomwasi naenaena yalubwasina koina.

⁷ Kowa yau kaba keno-wadam, kani kuleboyau yagu sauga miyapolowe koina. Kani kainagu lalakina koina yawali am leboyau kaiwena, kaiwena kowa kutolo-kaukausiyau.

⁸ Yeoba iwaloba, “Kani am kamwasa namwanamwana yayakenayagiwo na ilonamwa-yagiwo koina kulau, yo sauga meuloina yagite-kalatagiwo yo yayakenayagiwo mangu mena.

⁹ Tabu kowa besiele osi o donki yaulyaulena siya sauga meuloina maina kaba eyaisi koina siloiloina-yagili.”

¹⁰ Toyauyaule kani sikamkamna, na siya analiyao ali meli sipei Yeoba koina kani sagu silobai ana tolo-kaukausili ana mulolo miyamiya yaina koina.

¹¹ Komiu analiyao katemiu sikapwa me ami yaliyaya Yeoba ana paisowa kaiwena, me ami yaliyaya kwawui esana mena.

33

¹ Komiu mumugamiu sidudulai, Yeoba ana paisowa kaiwena kwawui me ami yaliyaya. Komiu ana walo meuloina kwaobigaili kwatobalan.

² Yeoba kwatobalan api koina yo kwawali koina kaba venu mekali maina kolili.

³ Wali waluwaluna kwawaliyan koina, ami sonoga koina api kwavenuwan yo kwawui me ami yaliyaya lalakina.

⁴ Yeoba ana walo meuloili siya walo yawasosi yo sowasowana ana paisowa meuloina koina tameliyan.

⁵ Tomo siya dudududulaili yo kateliyao sikapwa Yeoba imuloloili yo ana mulolo nige sowasowana imwawasi yanuwa yaulina iloyapowon.

⁶ Yeoba ana walo koina bulibuli iyamayale na dabwelo, waikena yo utu meuloili iyamayaleli ana walo koina.

⁷ Kalita meuloili ikele-gogonanama dedei kaigeda koina igwau, yo dumwakali ikalaili yo ipeili ana lakawa mena.

⁸ Komiu tomo yanuwa yaulina me ami matausi Yeoba koina yo kwayakasisi-yan.

⁹ Ana walo koina yanuwa yaulina iyawatagili, ginauli meuloili iyamayaleli ana lolina koina.

¹⁰ Kaba linao uloili, siya nige Yeoba simemeliyan, ali lolina iula-wenowenoili, iyamwanouli ali nuwanuwatu kolili.

¹¹ Na iya ana linao simiyayai, ana nuwanuwatu simiyamiya sauga meuloina.

¹² Na siya yanuwane tomonliyao sipwalopwalou Yeoba Yaubada koina siyaliyaya kaiwena igite-sipwaili siyamala iya ana tomoyao.

¹³ Yeoba bulibuli mena igite-lobima yo tomo meuloili igitagitaili.

¹⁴ Ana kaba miya wasawasana koina siya tomiya yanuwa yaulina imanmankulakulaili.

¹⁵ Kateliyao iyamayaleli mwa ali paisowa meuloina sipaipaisowaili ikataili.

¹⁶ Kaleya ana dedei koina, kin nige ana tokaleyayao ali kaiwe koina mwa ibaguna na Yeoba ana talam kaiwena mwa kinne ibaguna. Besiele tabe, tokaleya yabo nige iboma ana kaiwe koina ibabaguna na Yeoba ana talam koina ibaguna.

¹⁷ Tabu ami meli kwapepei kaleya osina kolili, bwagana sikaiwe yo sisagenasosi kani nige sileleboimiu.

¹⁸ Siya analiyao Yeoba simatausan yo ali meli sipei ana mulolo miyamiya yaina koina igite-kalatagili, ¹⁹ boita mena ileboili yo sauga guliyam kolili iyananli.

²⁰ Yaluyaluwala sisanasana Yeoba kaiwena, kaiwena iya kala totolo-kaukausi yo ala ebeu.

²¹ Tayaliyaya iya kaiwena yo ala meli tapei esana yakayakasisina koina.

²² O Yeoba, kakawanoi koliwo am mulolo miyamiya yaina imiyamiya kolimai kaiwena me ama katepatu kasanasanaiwo.

34

Deibida ikabaleya mwakomwakota na mesabana Abimeleki* Deibida itawoi ilowasi

¹ Yeoba koina yakawatoki sauga meuloina, kana tobali gamwagu mena kani nige yalolopei.

² Ana paisowa meuloina kaiwena kani yatobalan. Sowasowana siya analiyao sikamkamna walo bwaite sibenalan na siyaliyaya.

³ Kwalaoma komiu te yau Yeoba ana kaiwe tatobalan na meuloila esana takeleisi-nan.

⁴ Yakawanoi Yeoba koina mwa kainagu iyamaisa yo yagu matausi meuloina koina ilivasiyau.

⁵ Siya analiyao tokamkamna sigitelau koina sagu kaiwena kani siyaliyaya lalakina, nige sowana simwalimwaline.

⁶ Yau tobubutuma yavalam koina na kainagu ibenalan yo ileboyau yagu miya polowe kolili.

⁷ Siya analiyao Yeoba siyakasisi-yan ana anelose ipei na igite-kalatagili yo ileboili kaba silae kolili.

⁸ Ami meli kwapei Yeoba koina na ana namwanamwa wagitai. Iya ikeno-wadam koina kani iyaliyaya.

⁹ Kwapwalou Yeoba koina komiu tomo meuloimiu, siya analiyao siobigai kani ginauli meuloina sowasowali.

¹⁰ Yakayakan meuloili yo tabe laiyan kaikaiweli guliyam silobai, na siya analiyao Yeoba siobigai nige sowasowana ginauli namwanamwana yabo koina sideva.

¹¹ Natuguwao kwalaoma na kwabenali koliyau na yayakataimiu Yaubada kana matausi kaiwena.

¹² Nuwanuwamiu miya namwanamwana kwalobai? Nuwanuwamiu yaliyaya wakalapowon yo ami miya imamalawe?

¹³ Kabo memenamiu kwanuwaili naenaena koina yo sopamiu kwayakasisi-yagili walo mwakomwakota kolili.

¹⁴ Naenaena kwalogabaen yo paisowa namwanamwana waginauli, nuwadaumwali kwaloyai katemiu meuloina koina.

¹⁵ Siya todudulai Yeoba manna ilaulau kolili yo ali valam ibenalagili, ¹⁶ na siya analiyao paisowa naenaena siginaginauli isikotanagili, mwa tem siboita kani mwayamwayau tomo nuwali imwatainagili.

¹⁷ Yeoba todudulai ali valam ibenalan kabo ileboili ali miyapolowe meuloili kolili, ¹⁸ yo imiyamiya tonuwanae salili mena yo siya tomo tonuwa-belubelu yo yaluyaluwaliyao sibelu ileboili.

¹⁹ Tomo namwanamwaliyao miyapolowe sibaibaiwa silobaili na Yeoba ileboili ali miyapolowe meuloili kolili, ²⁰ kaiwena Yeoba igite-kalatagili silae kolili mwa nige sowasowana tuwatuwali kaigeda kani itagolu.

²¹ Toyauyaule kani sibomayoi sisilae yo siya analiyao todudulai sikalomagigi-lagili kani kali maisa silobai.

²² Na iyamo Yeoba kani ana tomoyao ileboili, siya analiyao silau koina sikobwau yo sikenno-wadam kani nige ana munamunai silolobai.

35

¹ O Yeoba, siya sikaleya koliyau ukwaleya kolili.

* **34:** Abimeleki kana katai 'kin yabo'

² Am gogo kaleya kwamana kulikwa yo am ebeu ukwalai na kutolo saligu mena kusaguiyau.

³ Am wamali kuniwisi yo kaleya kilamna ukwalai na siya totawoiyaune kumiya-kausili na kuwaloyameli kani kuleboyau.

⁴ Sowasowana siya analiyao sitonatonan yakato siunuiyau Yeoba iunuili na simwalimwaline. Sowasowana siya analiyao siloiloina yakato siunuiyau ibui-keileli nuwaliyao sipwanopwano.

⁵ Sowasowana siya siyamala besiele mosomoso na yaumai iyui-kalaili na Yeoba ana anelose itawoili.

⁶ Sowasowana ali kamwasa Yeoba iula-boniboniyai yo isanesanene na ana anelose ikoya-bekuli.

⁷ Nige ali yai ipapagan na sipwasipwa sipei kaiwegu, na gula sikeli na tem silokalatagau.

⁸ Na sipwasipwa sipepei wadamne kani sibomayoi koina sisipwa na sisilae kabo nuwali simayale.

⁹ Kabo yau kani yayaliyaya Yeoba koina ana leboyau kaiwena.

¹⁰ Kategu mena kani yawaloba, “Yeoba nige yabo besiele kowa, kaiwena tobeluwo kusaguili tokaiweyao kolili, yo tobubutumao kutolo-kaukausili kali toyakamkamnao kolili.”

¹¹ Tomo naenaeli sitolo ginauline naenaeline nige yakakataili koina siyakewaiyau.

¹² Namwanamwana yapaisowai kolili na siya siyamaisayama naenaena, mwa yau yasalili nuwanae lalakina koina.

¹³ Na yau saugana ali kasiebwa ipolowe me yagu nuwalubu yo nige yakekekan. Yo saugana yakawanoi kaiweli yapwalou me yagu nuwalubu.

¹⁴ Yakawakawanoi kaiweli besiele yakato yagu eliyam o kaukava yabo kaiwena. Yalolokeikeile me yagu lopwalou yayakasisi meyagu nuwanae besiele tem sinagu kaiwena yanuwanae.

¹⁵ Na saugana tem naenaena yalobai sitolo-takikilagau na sitalatalawasi-yagau. Yo tomo siya nige yakakataili silaoma na sikawakawa-naenae-yagau nige silolopei.

¹⁶ Ali talatalawasi inaesosi na simanman-kulakulaiyau me ali soka.

¹⁷ O Yeoba, kani toweya kana mamalawe besiele am mankulakula? Kulaoma kuleboyau ali munamunai koina kaiwena siya besiele laiyeon sokasokali.

¹⁸ Kabo kani yatobalanagiwo yo yakawatoki koliwo am tomoyao ali miyagogo koina.

¹⁹ Siya kau kaleyayao mwakomwakotali tabu kutatalamwagili sigagasa na siyaliyaya yagu belu kaiwena. Na siya sikalomagigi-lagau nige yaina yabo ipapagan tabu kutatalamwagili simalu me ali nuwasaesae yagu nuwanae kaiwena.

²⁰ Ali edeedede meuloina nige yabo daumwali edeededena, bwai sietaetalapili mwakomwakota tokabi-yanuwadaumali tomonliyao kaiweli.

²¹ Siyakewaiyau na siyoga kainali lalakina koina siba, “Kai kagitai tawae ku-paisowai.”

²² Na kowa Yeoba, mumugali ugitaliyako, na tabu kumwamwanou yo tabu kumimiya-suwala koliyau.

²³ Kumwasali na kutolo yo kuedeededede kaiwegu kaiwena kowa yagu Yaubada.

²⁴ O Yeoba, kowa mumugam dudulaina kabo kuwalo-masala nige yagu naenaena ipapagan, na kau kaleyayao tabu kutatalamwagili sigagasa na siyaliyaya yagu belu kaiwena.

²⁵ Tabu kutatalamwagili na kateli mena siwawalo siba, “Tasibayanaeyako, ala nuwatuwa talobaiyako.”

²⁶ Sowasowana siya yagu kamkamnane kaiwena siyaliyaya Yeoba ikaiwe-gabaegili yo nuwaliyao iula-pwanopwanoli. Siya siwawalo yakato sinamwanamwasosi kabo yau sowasowana Yeoba iyamwalimwaline yawasosili.

²⁷ Siya kagu tosauguwo nuwanuwali sigitai yabaguna yagu yatala koina sowasowana me ali yaliyaya siwuiwui sauga meuloina siwaloba, “Yeoba iya tolalaki yo iyaliyaya ana topaisowa ana baguna kaiwena.”

²⁸ Kabo mumugam dudulaina kaiwena kani yawalo-masala yo kaliyate meuloina koina yatobatobala-nagiwo.

36

¹ Naenaena ibalamumu toyauyaule katena kalona mena kabo nige ali matausi yabo Yaubada kaiwena.

² Iya nuwana mena ibomayoi ikeleisinan yo ibatoko Yaubada kani nige ana lopwano ilolobai yo kani nige ikakawa-naenaeyan.

³ Ana edeedede meuloina mwakota yo naenaena sikalapowon, nige sowasowana me ana katai yo nige sowasowana paisowa namwanamwana iginauli.

⁴ Ana kaba keno mena ikenokeno na nuwatu naenaeli meuloili inuwanuwatuili, nige ginauli yabo dudulaina ipapaisowai. Nige sowasowana naenaena yabo isikotanan.

⁵ O Yeoba, am mulolo miyamiya yaina isae bulibuli ilobai, am walo yawasosi isae yaloyaloi kolili.

⁶ Am namwanamwa isae besiele koya lalakili, yo am lolina kana dudulai nige sowasowana kaliyei kaiwena iya besiele dumwakali ana lobi kana mamalawe nige sowasowana kaliyei. Tomo yo yakayakan meuloili simiyamiya am gite-kalatan kalona mena.

⁷ O Yaubada, am mulolo miyamiya yaina ginauli saesaesosina. Kai pepem lolonna mena kakobwau na ugite-kalatagimai.

⁸ Kan imasumasuwe kuyelima kolimai kakekan diyamai sisu yo kutalam waila kanuma am namwanamwa yalubwasina koina.

⁹ Kowa yawasi meuloina yaina na am mayale kaiwena kai mayalene kagitai.

¹⁰ Siya analiyao sikataiwo kumuloloili sauga meuloina yo siya todudulaili kusaguili.

¹¹ Tabu kutatalam togagasa silaoma siunuiyau yo tabu kutatalam toyauyaule sitatawoiyau.

¹² Wagitaili toyauyaule siyaele sibekuko sikenokeno, nige sowasowali sitoloyoi.

37

¹ Tabu kunuwanuwatu tonaenaeli kaiweli, yo siya mumugana naenaena sipaipaisowai tabu kulalamwa-polowe-yagili.

² Sauga kikiunamo kani sikwalalele besiele kawasi leleyanna yo siweweka na siboita.

³ Yeoba koina kumeli na kupaisowa namwanamwa na kumiya namwanamwa yauwane koina.

⁴ Tabe kowa kuyaliyaya Yeoba koina na katem ana kawanoi iyamaisa.

⁵ Kuboma kuwolegiwo Yeoba koina, na kumeliyan na kani isaguiwo.

⁶ Am namwanamwane kani ipaisowai na ilala besiele kala-pwasinasina dabwelona.

⁷ Me am kalakisiye kusanasana Yeoba ana mwasali kaiwena. Yo tabu kunuwanuwatu siya tonaenaeli mwakota koina siwasawasa yo siya ali nuwatu kanna silobai kamwasa naenaena koina.

⁸ Munamunai kulopei yo katewakaka kusikotanan kaiwena siya labuine kani silawagimiu naenaena koina.

⁹ Siya analiyao Yeoba simeliyan yanuwa kani sikalai. Na siya tonaenaeli kani sitawoili.

¹⁰ Sauga kubwakubwana koina tonaenaeli kani nige simiyamiya, kani kuloyaili na iyamo kani nige kulolobaili.

¹¹ Siya tonuwalobi kani yanuwa sikalai, na wasawasa, yaliyaya yo daumwali silobai.

¹² Tonaenaeli sinuwanuwatu tem todudulai siunuyamateli yo me ali munamunai sikalomagigi-lagili.

¹³ Na Yeoba tonaenaeli imalumalu-wagili kaiwena ikatai sauga kikiunamo isi-bayanaeli.

¹⁴ Tonaenaeli ali kaleya kelepana siniwisili yo ali gipoyo simomosili na tem tobubutumao yo tomiya-polowe, siya ali paisowa idudulai, yakato siunuili.

¹⁵ Na iyamo sibomayoi ali kaleya kelepana koina kani sisakonali yo ali gipoyo Yeoba kani igoluli.

¹⁶ Todudulai ana gogo kikiunane inamwanamwasosi kabo tonaenaena ana gogo wasawasa meuloina, ¹⁷ kaiwena Yeoba kani tonaenaeli ali kaiwe ikele-gabaen na todudulai isaguili.

¹⁸ Yo siya analiyao Yeoba siobigai kani igite-kalatagili yo yanuwane kani iyamala ali gogo miyamiya yaina.

¹⁹ Sauga miyapolowe kolili kani nige sikakamkamna, na sauga guliyam koina kani sowasowali.

²⁰ Na toyauyaule kani siboita, Yeoba kana kaleyayao kani sikwalalele besiele mula ule bwagabwaga mena, yo besiele bogau isae ikwalalele siya tabe kani sikwalalele.

²¹ Toyauyaule bwaite mumugali besiele, tawae sikalai nige sowana siyamaisa-yapileyoi, na siya tomo namwanamwali siyauya me kate sokesokeli.

²² Siya analiyao Yeoba iwalo-muloloili kani yanuwa sikalai, na siya analiyao ikawa-gulaili kani itawoili.

²³ Yeoba tomo namwanamwana ana kamwasa iyakenayan, yo siya analiyao ali paisowa koina sikabi-yaliyaya-yan igite-kalatagili.

²⁴ Tem sibeku kani nige sibebeke silolobisosi, na Yeoba kani nimana iyagayan ikabi-kalatagili ikeleisinagili.

²⁵ Sauga bwaite yatautaubala, yamiya sauga imamalawe na nige sauga yabo yagitai Yeoba tomo namwanamwana yabo ilologabaen. Yo nige sauga yabo yagitai tomone natunao sibubutuma molosi.

²⁶ Tomo namwanamwana mumugana bwaite besiele, sauga meuloina iyauya bwagabwaga yo ana gogo italamwagili tomo kolili yo natunao ali paisowa siyamala ana kaba yaliyaya.

²⁷ Naenaena kwalogabaen na namwanamwana koina kwapaisowa kabo tubumiyao simiya namwanamwa yo simiyayai yanuwane koina.

²⁸ Kaiwena Yeoba imulolo tawae inamwanamwa yo nige sowasowana ana tomoyao ilogabaegili. Sauga meuloina igite-kalatagili, na siya analiyao susu naenaeli itawoili silowasi.

²⁹ Na siya todudulai kani yanuwa sikalai na koina simiyayai.

³⁰ Na tomo namwanamwana ana edeedede koina me ana katai, yo sauga meuloina ana loinao sidudulai yo sitoyatoyawa.

³¹ Yaubada ana lolina katena mena imiyamiya sauga meuloina yo nige sowasowana loinane ilikwai.

³² Tomo naenaena tomo namwanamwana imanman-kulakulai na kamwasa in-
uwanuwatui tem iunuyamate.

³³ Na Yeoba kani nige tomo namwanamwanane itatalamwan kana kaleya ana kaiwe koina, yo kani nige itatalam sikakawa-naenae-yan ana yatala koina.

³⁴ Kwasanasana Yeoba kaiwena na ana kamwasa koina kwamiyamiya, kabo ikeleisinagimiu na yanuwane iyeyawa yo tonaenaeli wagitaili itawoili.

³⁵ Sauga yabo mena toyauyaule yabo yakatai iya mumugana bwaite besiele, sauga meuloina ana lolina sikololo, yo iya tomo saliyana malamalawena na ana mamalawe besiele Lebanon ali mayau kaikaiwena ana mamalawe.

³⁶ Na muli mena yalaoma yalau iya nigele bwaine koina, yaloyai na nige yalolobai.

³⁷ Komiu tomo meuloimiu, tomo namwanamwanane wagitai, mumugana kwa-
mankulakulai. Tomo daudaumwalina kani mumuganane iyapanaisan natunao kolili,
³⁸ na siya tonaenaeli kani sisilae yawasosi yo natuliyao besiele.

³⁹ Yeoba todudulai ileboili yo igite-kalatagili sauga naenaena kolili.

⁴⁰ Isaguili yo ikele-yavivilalima, yo ileboili tonaenaeli kolili, kaiwena silau koina na itolo-kaukausili.

38

¹ O Yeoba, tabu kuyayamaisa-yau am munamunai koina.

² Am gipoyo yogu sisakona silusae yakamkamna lalakina yo am unuiyau nimam mena koina yabeku.

³ Am munamunai kaiwena kamkamna lalakina yalobai yo yogu meuloina ikasiebwa lalakina yagu pwanoli kaiweli.

⁴ Yagu pwanoli sipolowesosi kolyau kikiunamo yasalili yagalomwasi yagu pwanoli yalubwasina koina.

⁵ Yagu yaunyaule kaiwena kagu baliyan sibowa yo sipwasa bwalaili sinae.

⁶ Dagelagu iyou yau kaiwe meuloina imwawasi yo kaliyate meuloina me yagu yaba yalolokeikeile.

⁷ Yogu iwedowedoli kasiebwa kaiwena kikiunamo yaboita.

⁸ Kamnagu inae molosi yo nige yagu kaiwe yaboyoi. Yayabayaba kategu ana kamkamna kaiwena.

⁹ O Yeoba, yagu nuwatu ukwatailiko yo yagu yaba meuloili kubenalagili.

¹⁰ Kategu iwakaka yo yau kaiwe imwamwawasi, mangu iganuganu mayalena ikwalaleleko.

¹¹ Yagu eliyamwao yo kaukavao silosuwala koliyau kaiwena kau kasiebwa simatausan yo tabe yagu susuyao genuwali silaoma siboeayagau.

¹² Siya analiyao nuwanuwali siunuyamateyau ali sipwasipwa sikatukatububunagili kaiwegu, yo siya nuwanuwali siyakamkamna-yau ali walo mena siulamatamatausagau siwalo kani sisibayanaeyau. Yagu silae kaiwena sinuwanuwatu sauga meuloina.

¹³ Yau besiele totenakola nige sowasowana yabenali, nige sowasowana yaedeede yau besiele memenagu ipolowe.

¹⁴ Yapaisowa besiele totenakola yo gamwagu ipatu genuwagu kainali yayamaisa.

¹⁵ Na iyamo yagu meli yapei Yeoba yagu Yaubada koliwo, na kowa kani kuyamaisa koliyau.

¹⁶ Tabu kutatalam kagu tokaleyayao sigagagasa-likwaiyau yagu kamkamna yo yagu beku kaiwena.

¹⁷ Kikiunamo yabeku, yagu kamkamna iyaele imiyamiya koliyau nige ilolopei.

¹⁸ Yagu pwanoli yawalo-masalagili, siya siyamala yagu katewakaka.

¹⁹ Kagu tokaleyayao siya sinamwanamwa yo sikaiwe, sibaibaiwa sikalomagigilagau nige yaina ipapagan.

²⁰ Siya naenaena siyeyama namwanamwana kaiwena sikalomagigi-lagau kaiwena yatotolo mumugana namwanamwana koina.

²¹ O Yeoba yagu Yaubada, tabu kulologabaegau yo tabu kutotolo-suwala koliyau.

²² O Yeoba kagu Tolebo, kulomwayamwayauma na kusaguiyau.

39

¹ Saugana toyauyaulene yamiyamiya luwali mena kabo yabomayoi koliyau yawaloba, "Kani yagu paisowa yagite-kalatan yo tabu yalolopwano yagu edeedede koina. Kani yamwanou saugana toyauyaule saligu mena."

² Mwa yapaisowai besiele, nige yaedeede yo nige walo yabo yawawalowen yo nige ginauli namwanamwana yabo kaiwena yaedeede.

Na iyamo yagu katewakaka ilalaki isaesae.

³ Tawae yanuwatui yau katewakaka mekanakava ilalaki ilaulau. Yagu nuwatu kategu mena iwedowedoli besiele mayau mwa yaedeede yawaloba,

⁴ "Yeoba, toweya yagu miya kana mamalawe besiele? Toisabo sauga kani yaboita? Yawasigu kana mamalawe kuwalo-masalan.

⁵ Manim mena yawasigu meuloina iyamala ginauli bwagabwaga, ikubwasosi. Walo yawasosi, tomo meyawasina kaigeda kaigeda besiele yawasi kana yui-gabaen.

⁶ Tomo yawasina besiele lolonna. Ana paisowa meuloina ginauli bwagabwaga, ana gogo wasawasa ikalakalaili na nige ikakatai analiyao kani sikalaili.

⁷ Kabo Yeoba, tawae yasanasanai me yagu katepatu? Kabo yagitelaowa koliwo me yagu katepatu.

⁸ Kuleboyau yagu naenaena meuloina koina yo tabu kutatalam totalawasi sitatalawasi-yagau.

⁹ Kani yamwanoumo, nige sowasowana walo yabo yawalowen, kaiwena kowa mwa uginauliyau yakamkamna besiele bwaite.

¹⁰ Besi, tabu kisi kuyakamkamna-yau yoi. Kikiunamo kani yaboita am unu koliyau.

¹¹ Saugana tomo yabo naenaena iginauli baguna kuyokoiyan tabe tem ana gogo namwanamwali imulolo lalakina kolili kani kusibayanaeli besiele naya ali paisowa sipaisowa mwanoumo na ala gogo sisibayanaeli. Walo yawasosi, tomo meyawasina kaigeda kaigeda besiele yawasi kana yui-gabaen.

¹² O Yeoba, yagu kawanoi yo yagu valam kubenalagili, saugana matalilogu sididi kulaoma kusaguiyau. Besiele tubuguwao, yau besiele kam taumana sauga kubwakubwana kaiwena.

¹³ Manim kupei-suwalan koliyau na mesabana yagu katewakaka ilopei na yay-aliyaya yoi na yalau yaboita.”

40

¹ Yasanasana meyagu kalakisiye Yeoba ana sagu kaiwena, kabo tenana iyawali yo yagu valam ibenalan.

² Itabe-isinagau gula kaba silae koina, bwalabwala sopusopuna koina ikeleisinagau. Yo ipeiyau veku pwatana mena yo igite-kalatagau.

³ Iyakataiyau wali waluwaluna yawaliyan, bwaimwa wali-tobali yabo Yaubada koina. Tomo sibaibaiwa ana paisowa kani sigitai yo kateli sipitali na ali meli sipei Yeoba koina.

⁴ Siya analiyao ali meli sipei Yeoba koina siyaliyaya. Kaiwena kani nige silalau sipwapwalou kokotomo kolili yo kani nige silulusae bodane siya sitapwatapwalolo yaubadao mwakomwakotali kolili.

⁵ O Yeoba yagu Yaubada, ginauli sibaibaiwa kupaisowaili kaiwemai, nige yabo yaubada besiele kowa. Am nuwatu kaiwemai sibaibaiwasosi mwa nige sowasowana yayasilili yo nige sowasowana meuloili yawalo-masalagili.

⁶ Kowa genuwam yakayakan yo witi gabugabuli kapwaoliyagili koliwo, genuwam yakayakan kagabu wolili kaba pwaoli koina yo genuwam yakayakan kapwaoliyagili ama pwanoli kaiweli. Na tenagu kuyelima na kolili am walo yabenalan.

⁷ Kabo yawaloba, “Yau elete, am lolina kaiwegu iyaele am lolina bukina koina.”

⁸ Yagu Yaubada, am nuwatu kana paisowa yau kaba yaliyaya, kaiwena am lolina iyaele kategu mena.

⁹⁻¹⁰ Am tomoyao ali miyagogo koina am lebo wasana namwanamwana yayawasayan kolili. Ukwataiyako nige yalolopei kana walo-masala. Nige lebo wasana yabo yawawadam koliyau, na am waloyameli kana kabi-kalatan, am sagu yo am mulolo miyamiya yaina sauga meuloina yaedeededede-yagili.

¹¹ O Yeoba, yakatai am katekamkamna koliyau kani nige kulolopei. Am mulolo yo am walo yawasosi kani sigite-kalatagau sauga meuloina.

¹² Miyapolowe sibaibaiwa siyatakikilagau, sibaibaiwasosi nige sowasowana yayasilili. Yagu pwanoli sikabi-kalatagau nige sowasowana yagu kamwasa yagitai. Yagu pwanoli sibaibaiwasosi kabo muli mena itogu kana baibaiwa. Yagu katepatu ikwalaleleko.

¹³ O Yeoba kusaguiyau yo kuleboyau.

¹⁴ Siya analiyao sitonatonan tem siunuiyau kani isibayanae-molosagili me ali nuwapwanopwano, yo siya analiyao siyaliyaya yagu miyapolowe kaiweli kani ibui-keileli simwalimwaline.

¹⁵ Siya analiyao sitalatalawasi-yagau kani sikatewakaka saugana sigitai Yeoba ikaiwe-gabaegiliko.

¹⁶ Sowasowana meuloili silaowa koliwo siyaliyaya lalakina, yo siya meuloili sikawa-toki koliwo am lebo kaiwena kani sauga meuloina siwaloba, “Yeoba iya tokaiwesosi.”

¹⁷ O Yeoba, yagu kaiwe imwawasi yo yabubutuma, na iyamo nige nuwam imwamwatainagau. Kowa yagu Yaubada yo kagu Tolebo, kulomwayamwayauma na kusaguiyau.

41

¹ Siya analiyao tobubutuma sisaguili kani siyaliyaya kaiwena Yeoba kani isaguili ali miyapolowe saugana koina, ² yo itolo-kaukausili yo ileboili meyawasili simiyamiya. Kani ikabi-yaliyaya-yagili ali yanuwane koina yo kani nige ilologabaegili kana kaleyao nimali mena.

³ Yeoba kani isaguili ali kasiebwa kolili na ali namwanamwa iwolena-yavivilayoili.

⁴ Yawaloba, “Yeoba, yalopwano koliwo na ukwate-kamkamna-yagau yo ku-woisiyau.”

⁵ Kau kaleyayao walo naenaeli siwalowegili koliyau, nuwanuwali tem yaboita na sinuwa-mwatainagau.

⁶ Siya silaoma na tem siboezagau na yau kasiebwa wasana sibenalan na silau sitalawasawasa-yagau tomo meuloili kolili.

⁷ Siya meuloili sikalomagigi-lagau sibomamo luwali mena sibalabalamumu kaiwegu. Siboma kateli mena nuwatu naenaeli sikabili na tem kolili yasilae.

⁸ Siwaloba, “Ikasiebwasosi kani nige sowasowana ana kaba keno ilogabaen.”

⁹ Yagu eliyamwao meuloili sisikotanagau yo tabe iya yagu eliyam namwanamwana, iya yameliyan yo mekaukava kakekan na iyamo itagelakeile nuwanuwana iunuiyau.

¹⁰ O Yeoba, ukwate-kamkamna-yagau, yagu namwanamwa kuyeyamayoi na kagu kaleyayaone yayamaisa-yapileyoi kolili.

¹¹ Yakatai kuyaliyaya kaiwegu kaiwena nige kutatalam kagu kaleyayao sikakaiwe-gabaegau.

¹² Kani kusaguiyau kaiwena mumugagu inamwanamwa, mwa ukwalaiyauma sauga meuloina yamiyamiya manim mena.

¹³ Yeoba tatobalan kita Isileli ala Yaubada. Tatobalan sauga bwaite yo nige ana kaba mwawasi imiyayai. O, besiele.

42

¹ Yakayakan diya* galogalona imagu yalubwasi wailana ididididi kaiwena. Bwaine besiele yaluyaluwagu kana lotonan kowa kaiwem Yaubada.

² Galogalogu imagu kaiwem kowa Yaubada meyawasim. Toisabo sauga koina sowasowana yalau na yapwalou manim mena?

³ Kaliyate yo boniyai matalilogu siyamala kagu. Yo sauga meuloina kagu kaleyayao sineli-yagau siwaloba, “Am Yaubada toweya?”

* **42:1** Yakayakan diya kana koleya besiele gouti na iyamo sokina imamalawe yo ana kapusele ilalaki kabo gouti

⁴ Kategu ikamkamna saugana tem yanuwatu-pileyoi sauga beyabeyana koina kaiwena beyabeyana boda lalakina yabaguna-yagili kalaulau Yaubada ana Nume Tabu koina me ama yaliyaya kawaliwali yo Yaubada esana katobatobalan.

⁵ Na tawae kaiwena yanuwa-belubelu na nuwagu inae? Kani me yagu katepatu yasanasana na Yeoba ileboyau, kabo kani yatobalan yoi kaiwena iya yagu Yaubada yo kagu Tolebo.

⁶⁻⁷ Yagu nuwanae ilalaki kabo yanuwatu-pileyoi Yeoba koina. Nuwanae iyawasalima na sibekuma koliyau besiele dibwali yo yalubwasi daguguli nuwagu siu-lapwanopwano, besiele galewa iyatubu koya Elimon yo Misa kolili yo siyamala yalubwasi lalakina ikapukapusele daguguna ilalau waila Yolidan kaiwena.

⁸ Sowasowana Yeoba ana mulolo miyamiya yaina iyakenayagau kaliyate mena na tem boniyai yawali koina bwaimwa yagu kawanoi iya koina kaiwena iya yawasigu yaina.

⁹ Kabo yaneli yagu Yaubada koina iya kagu totolo-kaukausi, yawaloba, “Tawae kaiwena kunuwa-mwatainagau? Tawae kaiwena nagamo yakamkamna kagu kaleyayao ali lolina polopolowena koina?”

¹⁰ Ali kawa-naenae koina yanuwa-belubelu kaiwena sinelineli-samasamalulu koliyau siwaloba, “Am Yaubada toweya?”

¹¹ Na tawae kaiwena yanuwa-belubelu na nuwagu inae? Kani me yagu katepatu yasanasana na Yeoba ileboyau, kabo kani yatobalan yoi kaiwena iya yagu Yaubada yo kagu Tolebo.

43

¹ O Yaubada, kuwalo-masala nige yagu nae yabo ipapagan, kutolo-kaukausiyau siya nige kam tomeliwo kolili na kuleboyau tomwakomwakota yo tonaenaeli kolili.

² Kowa yagu Yaubada yo kagu totolo-kaukausi, tawae kaiwena kulogabaegau? Tawae kaiwena nagamo yakamkamna kagu kaleyayao ali lolina polopolowena koina?

³ Am mayale yo am walo yawasosi kuyawasayama na sibaguna-yagau sikele-yapileyoi-yauma am koya yakayakasisina Saiyon koina yo am Nume Tabu bwaimwa am kaba miya.

⁴ Kabo yalau am kaba pwaoli koina, kowa Yaubada yagu yaliyaya yaina. Kani yagu api koina yavenu yo wali-tobali yabo yawaliyan koliwo. O Yaubada, kowa yagu Yaubada.

⁵ Na tawae kaiwena yanuwa-belubelu na nuwagu inae? Kani me yagu katepatu yasanasana na Yaubada ileboyau, kabo kani yatobalan yoi kaiwena iya yagu Yaubada yo kagu Tolebo.

44

Kola natunao silele

¹ O Yaubada, ginauli kaba nuwapwanopwano kupaisowaili tubumayao tomo Isileli ali sauga mena wasana kabenalanako tamamayao kolili.

² Ama wasa siyeyama am kaiwe koina boda uloiline kusapili kutawoili siyawatagili na am tomoyao tubumayao kuyamiyali bwaine koina sidebalala.

³ Yanuwane nige sikakalai siboma ali kaiwe koina, nige ali kaleya gogoliyao koina sibabaguna, na kowa Yeoba am kaiwe koina mwa sibaguna. Sikataiyako kumulolo kolili yo kusaguili kabo me ali katepatu sikaleya.

⁴ Kowa yagu Kin yo yagu Yaubada. Kaiwe kuwolegili am tomoyao kolili kaleya koina, ⁵ yo besiele am kaiwe koina kama kaleyayao kakaiwe-gabaegili.

⁶ Na yagu gipoyo yo yagu kaleya kelepana nige yamemeli-yagili na tem sileboyau.

⁷ Na kowa kama kaleyayao kolili kuleboimai, na kama tokalomagigiliwo ukaiwe-gabaegili.

⁸ Koinaele katobalanagiwo yo sauga meuloina kakawakawatoki koliwo.

⁹ Na bwaite sauga kusikotanagimai yo kuyamwalimwalinimai. Kulogabaegimai mwa nige kulalau ama tokaleyayao bodaliyao luwali mena.

¹⁰ Kupaisowaimai kayabubu kama kaleyayao kolili, mwa ama gogoyaowa silaoma sikalaili.

¹¹ Kabo kutalamwagimai siunuyamatemai besiele sipi yo kutalam silawagimai yanuwa uloili kolili kamiya.

¹² Am tomoyao ugimwala-yagili maisa kikiuna koina, besiele siya ginauli kikiuli kali maisa.

¹³ Kabo yanuwa salimai mena sigitai tawae uginauli kolimai mwa sitalatalawasi-yagimai kaemala siya ali kaba malumalu.

¹⁴ Kowa uginaulimai kaba talatalawasi boda uloili kolili mwa kulukululi siyak-wayakwaleli kolimai.

¹⁵ Kaliyate meuloina koina mwalimwaline isumamai.

¹⁶ Sinali yo kawa-naenae kabenabenalagili kama kaleyayaone kolili. Kama tokalomagigiliwo ali walo kaiwena kamwalimwaline.

¹⁷ Nige kanunuwa-mwatainagiwo yo am kelabilabin kamwasana uginauli nige kalilikwai, na iyamo polowe bwaite iyawatagili kolimai.

¹⁸ Katemai mena nige kapepei-suwalagiwo yo am loinao nige kalilikwaili.

¹⁹ Na kulogabaegimai yakayakan sokasokali luwali mena nige ama kaiwe sipapagan, na ugabaegimai boniboniyai gun yawasosina koina.

²⁰ Tem kam pwalou kalopei na kalau yaubada uloina koina kapwalou, ²¹ kani kulobaimai kaiwena kowa ama nuwatu wadawadamli ukwatailiko.

²² Na kowa kaiwem na siunuunu-yamatemai kaliyate kaigeda kaigeda besiele sipi silawagili sabi unuyamateli.

²³ O Yeoba, kutolo, tawae kaiwena ukenokeno? Miyawa keno. Tabu kosisikotanagimai molosi.

²⁴ Tawae kaiwena manim kuwadam? Tawae kaiwena ama kamkamna yo ama miya polowe kunuwa-mwatainagili?

²⁵ Ama belu kana koleya besiele yakato kabeku katalu bwatano mena na nige ama kaiwe ipapagan, kakenokeno kau mena.

²⁶ Kulaoma kolimai na kuleboimai kaiwena kowa am mulolo imiyayai.

45

Mulolo walina Kola natunao silele

¹ Nuwagu ikalapowon walo namwanamwali kolili kabo wali bwaite yalele kin kaiwena. Besiele tolelelele nimana ikatububunanako lelelele kaiwena, memenagu ikatububuko wali kana walo kali walowen kaiweli.

² Kowa kilakaim inamwanamwasosi yo kowa toedeede namwanamwasosina. Yaubada ana walo-mulolo koliwo imiyayai.

³ Am kaleya kelepana kana beleti kuyakapu-kalatan kasipum mena, kowa kin kaikaiwena yo kowa towasawasa yo tomiyasaesosi.

⁴ Kulaumo na am wasawasa koina kam tokaleyayao ukwaiwe-gabaegili yo ukwaleya walo yawasosi yo lolina dudulaina kaiweli. Am kaiwe koina kani kaleya lalakili sibaibaiwa kolili kubaguna.

⁵ Am gipoyo matamatageli kani kam tokaleyayao kateliyao sisakonali. Yo kaba lolinao kani sibeku manim mena na sikenokeno kaem yaulina mena.

⁶ Am kaba miyasio wasawasana Yaubada iyeyawa kani imiyayai kanasiga yo kanasiga. Am tomoyao kuloinayagili lolina dudulaina koina.

⁷ Kumulolo namwanamwana koina yo naenaena kusikotanan. Bwaite kaiwena Yaubada, iya am Yaubada, igite-sipwaiwo yo yaliyaya isuwai koliwo ilalakisosi kabo kin tupwaliyao kolili.

⁸ Mula yo olo bwalaili namwanamwali siyaele kam kwama koina kabenalan, tovenu ali kaba venu sivenu kolili manim mena nume wasawasali yo pigapigabuli kolili.

⁹ Am sinesineo yakayakasisili siya kin uloili natuliyao. Yo ulaulam mena am kwin itotolo mekana pasa gole namwanamwasosina koina.

¹⁰ Kowa tokasole sine, yagu walo kubenalan. Am susu yo am tomoyao kunuwa-gabaegili.

¹¹ Kam koleya namwanamwana kaiwena kani kin nuwanuwana lalakina kowa. Iya am guyau kabo kuobigai.

¹² Am tomoyao Taiya kani silaoma na mulolo siyeliwa, towasawasao siya yanuwa uloili tomonliyao kani silaoma mulolo siyeliwa na mesabana kunuwa-leleyagili na kusaguili.

¹³ Tokasole sinene ilalaoma nume wasawasana koina, oo iya kana koleya inamwanamwasosi. Kana kwama wasawasana sikona gole koina.

¹⁴ Kana kwama ipigapigabu na siyogan silawan kin koina, kana toegelugeluwo simuliya tabe mulina mena silaoma.

¹⁵ Me ali yaliyaya lalakina silaolaoma na silusalusae kin ana nume wasawasana koina.

¹⁶ Na kowa yagu kin kani natumwao tatao sibaibaiwa na mesabana kowa, tamam yo tubumwao siyamiyalaemiu. Ali kaiwe kani kuwolegili na siyamala toloinao yanuwa yaulina meuloina koina.

¹⁷ Yagu waline bwaite kani iyamala esam kana nuwatu-kalatan yaso yo yaso meuloili kolili, na koina tomo sitobatobali koliwo nige ana kaba mwawasi.

46

Kola natunao silele

¹ Yaubada iya ala kaba keno-wadam yo ala kaba kaiwe, iya sauga meuloina inonowa na isanasana tem isaguila sauga miyapolowe koina.

²⁻³ Koinaele nige sowasowana tamatausi bwagana mwanikiniki inuku, koya simwasamwasali sitagunai na sibeku kalita gunna mena yo kalita iyokoyoko lalakina bagolu siguliguli daguguna ilalaki.

⁴ Yalubwasi yabo imiyamiya iya yaliyaya ikalaiyama Yaubada Tomiyasaesosi ana yanuwa lalakina koina, bwaine koina ana nume yakayakasisina imiyamiya.

⁵ Yaubada iyaele yanuwane koina mwa nige sowasowana itatagwaligwali. Malala kikiuna kani ilaoma na yanuwane isagui.

⁶ Yaubada iedeedede daguguna besiele tutu kabo kaba loinao simatausi lalakina, boda lalakili nuwali sipwanopwano yo yanuwa yaulina iwelo.

⁷ Yeoba Tokaiwesosi iyaele mekalakava, iya Yakobo ana Yaubada yo ala kaba keno-wadam.

⁸ Kwalaoma na Yeoba ana paisowa siya ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowailiko wagitaili.

⁹ Kaleya meuloina iyamwanouli yanuwa yaulina meuloina koina, gipoyo yo wamali igoluli yo ebeu igabuli mayau mena.

¹⁰ Yeoba iwaloba, “Kaleya kwalopei yo wakatai yau Yaubada, kani boda meuloili yanuwa yaulina meuloina koina siyakasisi-yagau na sitobali koliyau.”

¹¹ Yeoba Tokaiwesosi iyaele mekalakava, iya Yakobo ana Yaubada yo ala kaba keno-wadam.

47

Kola natunao silele

¹ Komiu tomo meuloimiu, kwayaliyaya yo nimamiu mena wakoya-pweyapwesi, na kwawali-tobali kainamiu lalakina Yaubada koina.

² Yeoba tomiyasaesosi kwamatausan kaiwena iya yanuwa yaulina meuloina kana kin.

³ Iya ana sagu koina kala kaleyayao meuloili takaiwe-gabaegili na ipeili kaekaela yaulili mena.

⁴ Bwaite bwatanone koina tamiyamiyane iya igite-sipwai kaiwela, kita Isileli ala kaba gagasa, iyeyama kolila kaiwena imulolo kolila.

⁵ Saugana Yeoba Yaubada isasae ana kaba miya wasawasana koina tomo meuloili siwuiwui me ali yaliyaya yo bwagigi siyuiyui.

⁶ Kwawali-tobali ala Kin Yaubada koina.

⁷ Yaubada iya yanuwa yaulina meuloina kana kin, kwatobalan wali kolili.

⁸ Yaubada ana kaba miya wasawasana koina imiyasio na kaba loinao iloinayagili.

⁹ Yanuwa yaulina kana tolinao meuloili silogogoma sipatu kolila na tem Abelamo ana Yaubada tatobalan meuloila, kaiwena iya tolina lalaki-molosina yo ikaiwesosi kabo tokaleyayao bodaliyao meuloili ali kaiwe.

48

Kola natunao silele

¹ Yeoba iya ilalaki yo sowasowana kana tobali ilalaki, ala Yaubada ana yanuwa lalakina koina, ana koya yakayakasisina koina tatobalan.

² Saiyon, bwaimwa Yaubada ana koya, isaesosi yo kana koleya inamwanamwasosi, ala Kin ana yanuwa lalakina yaliyaya ikalaiyama yanuwa yaulina mena.

³ Yaubada iyakenayagila yakato iya kala totolo-kaukausi yo igite-kalatagila yanuwane kana nume kaikaiweli kaloli mena.

⁴ Kinyao siyaboda kaigeda silaoma na sikaleya koya Saiyon koina, ⁵ na saugana sigitai kateli sipitali, simatausi kabo siyabubu.

⁶ Ali matausi yo ali katewakaka ilalakisosi besiele sine yabo kikiunamo ikabi, ⁷ besiele tokalakalau ali matausi saugana waga ikoyageyagela wowoli naenaena luwana mena.

⁸ Yaubada ana paisowa wasana kabenalanako yo kabo bwaite sauga kaboma kagitai Yeoba ala Yaubada Tomiyasaesosi ana yanuwane koina, bwaimwana kani igite-kalatan nige ana kaba mwawasi.

⁹ O Yaubada, am mulolo miyamiya yaina kanuwanuwatui am Nume Tabu kalona mena.

¹⁰ Tomo dedei meuloili kolili sitobalanagiwo yo wasam idebalala yanuwa yaulina meuloina koina. Loina dudulaina koina kuloinayagili, ¹¹ kabo sowasowana Saiyon tomonliyao siyaliyaya. Am loina kuwolegili sidudulai mwa sowasowana Yudiya ali yanuwa tomonliyao yaliyaya kateli ikalapowon.

¹² Komiu Yaubada ana tomoyao Saiyon kwalotakikilan, ¹³ na yanuwane kana gana, nume malamalaweli, yo bilibili kaikaiweli wagitaili na yanuwane ana kaiwe wasana kwayawasayan yaso ilalaoma kolili.

¹⁴ Yaubada bwaite iya ala Yaubada miyamiya yaina yo iya kani sauga meuloina ibagubagunayagila.

49

Kola natunao silele

¹ Kwabenali bwaite, komiu tomo meuloimiu yanuwa yaulina mena.

² Nuwana komiu esamiu silalaki o nuwana esamiu sikikiu, nuwana komiu towasawasa o nuwana tobubutuma sowasowana meuloimiu kwabenali.

³⁻⁴ Yagu nuwanuwatu kani simayale yo kani yaedeede walo sonosonogali kolili yo saugana yagu kaba venu api koina yavenu kani walo sonosonogaline yakabi-yamayaleli kolimiu.

⁵ Kani nige yamamatausi sauga miyapolowe kolili yo tem kau kaleyayao siyatakik-ilagau, ⁶ siya tonaenaali ali meli sipei ali wasawasa koina yo sigagasa yakato ali wasawasa imasumasuwe.

⁷ Nige sowasowana tomo yabo yawasi miyamiya yaina iyamaisa, yo nige sowana yawasina iyamaisa Yaubada koina.

⁸ Kaiwena tomo yawasina kana yamaisa ilalakisosi. Bwagana toweya ana yamaisa besiele kani nige sauga yabo maisana yawasosi ilolobai, ⁹ na tem yawasina imiyayai na tabu ilalau salai koina.

¹⁰ Imayalesosi yakato meuloili kani siboita na ali gogo wasawasa ilau natuliyao kolili, bwagana siya tosonoga yo nuwana siya toyauyaule, meuloili kani siboita.

¹¹ Bwagana meyawasili mena ali bwatano ilalaki na iyamo kali salai kani siyamala ali kaba miya yo kani simiyayai bwaine koina nige ana kaba mwawasi.

¹² Bwagana esaliyao silalaki na iyamo boita nige sowana siyabubu-gabaen. Kani ali boita kali koleya besiele yakayakan ali boita.

¹³ Bwaite besiele kani iyawatagili kolili siya analiyao sibomamo simeli-yagili, kaiwena ali kaba yaliyaya ali gogo wasawasa.

¹⁴ Siya besiele sipi, kali togite-kalatan esana Boita kani iyoganli kali salai kolili yo sibeku silobi salai gunna mena na bwaine koina yoli sipwasa boita dedeina koina kali mwayaga iyai ali kaba miya kolili.

¹⁵ Na yau, Yaubada kani ileboyau boita ana kaiwe koina.

¹⁶ Tem tomo yabo iwasawasa yo ana wasawasa ilalaki-isaesae tabu kulalamwapoloweyan, ¹⁷ kaiwena nige sowasowana ikalai mekanakava silau tem saugana iboita. Ana wasawasane nige sowasowana mekanakava silau salai mena.

¹⁸ Bwagana tomo yabo wasawasa lalakina ilobai ana miyamiya koina mwa iyaliyaya yo tomo meuloili sitobalan, ¹⁹ na iyamo kani ilau iboita besiele tamanao yo tubunao beyabeyana silau boita koina na dedeinane koina boniboniyai imiyayai.

²⁰ Bwagana tomo lalakina na esana isaesosi na iyamo nige sowana boita dedeina iyabubu-gabaen. Kani iboita besiele yakayakan meuloili ali boita.

50

Asapi ilele

¹ Yeoba iya Yaubada Tomiyasaesosi iwaloko yo iyogako yanuwa yaulina meuloina koina dabwelo ana kaba tunsae mena yo ilau dabwelo ana kaba sugu mena.

² Yaubada mayalena ilala besiele dabwelo yo ana mayalene ilala yanuwa namwanamwasosina Saiyon koina ilau dedei meuloina ikalai.

³ Ala Yaubada ilalaoma nige mwanou koina, na mayau kalakala-pulupululuna lalakina manna mena yo wowoli lalakina iyatakikilan.

⁴ Iwalo bulibuli yo yanuwa yaulina kolili iba, “Kwalaoma na tomo ali yatala wagitai.”

⁵ Iwaloba, “Yagu tomoyao yakayakasisili wakalailima, siya kelabilabin kamwasana siginauli koliyau pwaoli koina.”

⁶ Bulibuli siwalo-masala yakato Yaubada iya ibomamo todudulai kaiwena iya toloina yawasosi.

⁷ Iwaloba, “Kwabenali yagu tomoyao na yaedeede. Kani komiu tomo Isileli kaiwemi yawalo-masala. Yau Yaubada ami Yaubada.

⁸ Nige yakato yayakoi-yagimiu ami pwaoli gabugabuli kaiweli siya wakalakalailima koliyau sauga meuloina.

⁹ Genuwagu kwalau bulumakau tatao bodaliyao kolili na yabo wagite-sipwai na wakalaiyama kaiwegu. Besiele genuwagu gouti yabo wagite-sipwai bodaliyao kolili.

¹⁰ Kaiwena yakayakan meuloili ule mena yo bulumakau siyaele sikekakekan wan tausan koya kolili, meuloili siya yau gogoyao.

¹¹ Besiele, man sievaeva-keikeile yo yakayakan siya meyawasili, meuloili yau gogoyao.

¹² Tem yaguliyam kani nige yakakawanoi kolimiu kan kaiwena, kaiwena ginauli meuloina yanuwa yaulina kalona mena yau kaiwegu.

¹³ Gubesi, yakato bulumakau bulumana yakan? Na gouti kwasinena yanuma? Nigele.

¹⁴ Tawae nuwanuwagu ele mwa tem wakawatoki koliyau, yau ami Yaubada, bwaimwana ami pwaoli yawasosi ele koliyau. Tabe nuwanuwagu ami waloyameli meuloili kwaemwawasili kaiwena yau ami Yaubada Tomiyasaesosi.

¹⁵ Kwayoga koliyau saugana tem polowe kwalobai kabo yalaowa yaleboimiu. Na yagu saguimiu kaiwena kani kwatobalanagau.”

¹⁶ Ali yatala koina, Yaubada kani iwalo toyauyaule kolili iwaloba, “Tabu mwakota mena yagu loinao kwawalowalo-wegili, tabu kwamwakomwakota yakato kwaobi-gaiyau.

¹⁷ Yagu yokoi kwasikotanagili, yagu walo kwamiya-dagedagela-yagili.

¹⁸ Tokewali meuloili kwalobaili kwaemala ali eliyamwao, yo toganawali bodaliyao mekamikavao kwayaboda kaigeda na kwalolokeikeile.

¹⁹ Sopamiu kwanonowailiko walo naenaali kali edeede kaiweli na memenamiu sinuwanuwatu mwakota kaiweli.

²⁰ Kamikavao wakawa-naenae-yagili yo ali lopwano kwaloyaloyaili.

²¹ Ami paisowa naenaena waginauliyako na yau nige walo yabo yawawalowen kabo kwabatoko nige kaiwena yanuwunuwatu.

Na iyamo sauga bwaite kani yayokoi-yagimiu na ami lopwano yayakenayagimiu.

²² Komiu kwamiya-dagedagela-yagau, kwabenali bwaite. Tem nigele, kani yasiba-yanaemi, yo kani nige yabo isasaguimiu.

²³ Pwaoline iya kagu yakasisi bwaimwana kawatoki mumugana, yo siya meuloili siobigaiyau kani yaleboili.”

51

Palopita Neitani Deibida iyokoiyan ana ganawali Batisiba koina kaiwena mwa Deibida same bwaite ilele

¹ O Yaubada, ukwate-kamkamna-yagau kaiwena kowa am mulolo imiyayai. Kaiwena am katekamkamna ilalakisosi kabo sowasowana yagu pwanoli kusoke-gabaegili.

² Yagu naenaena meuloili kudeuli-gabaegili yo yagu pwanoli koina ukwabi-kapwayau.

³ Yagu loinalikwa yakataili yo yagu pwanoline sauga meuloina mangu mena simiyamiya.

⁴ Kowa kubomamo manim mena yalopwanoko yo tawae naenaena yaginauliyako koliwo ugitaikyako. Mwa idudulai tem ukawa-naenae-yagau yo kuloinayagau.

⁵ Saugana sinagu isiumayagau yo ikabiyau yau naenaena koina yamiyamiya mwa yagu pwanoline iyaelemo ilaulau.

⁶ Kowa am kaba yaliyaya tem walo yawasosi imiyamiya kategu mena na nuwagu kuyakalapowon am sonoga koina.

⁷ Kudeuliyau mayau isopi koina na yawaluwalu, kudeuliyau yoi na yau yamayale besiele dibwali poluna.

⁸ Kutalamwagau na yaliyaya kana lotonan yalotonan, yo bwagana ukogolugolu-yauko na kani yayaliyaya yoi.

⁹ Yagu pwanoli ukwele-gabaegili, na mumugagu naenaena meuloina kudeuli-gabaen.

¹⁰ O Yaubada, kate kapwakapwana kuyamayale kalogu mena, yo yaluyaluwa waluwaluwa yo dudulaina kupei luwagu mena.

¹¹ Tabu manim mena kutatawoiyau, yo Yaluyaluwa Tabuna tabu ukekele-gabaen koliyau.

¹² Am lebo kana yaliyaya kuyeyama yoi koliyau yo kusaguiyau na nuwanuwagu yaobigaiwo.

¹³ Kobo tonaenaeli am kamwasa yayakenayagili na sipileyoima koliwo.

¹⁴ O Yaubada, kowa kagu Tolebo, ilonamwayagau tem yaboita na yakawanoi koliwo kuleboyau, na kani me yagu yaliyaya am nuwatu-pwaiki yawalo-masalan.

¹⁵ O Guyau, kusaguiyau na gamwagu mena yatobalanagiwo.

¹⁶ Tem yau yakayakan yagabu na pwaoliyan koliwo kani nige kuyayaliyaya kaiwena siya kusikotanagili.

¹⁷ O Yaubada, yaluyaluwa nuwanuwalobina am kaba yaliyaya, bwaimwa iya yagu pwaoli koliwo. Kowa kani nige sowasowana kate nuwanuwalobina kusikotanan.

¹⁸ Kumulolo koya Saiyon tomonliyao kolili kabo Yelusalema kana gana ukwabiyoi.

¹⁹ Kabo am kaba pwaoli koina kani bulumakau yo pwaoli tupwaliyao kagabuli siyamala am kaba yaliyaya kaiwena siya pwaoli dudududulaili.

52

Doegi kin Saulo ana wasa iwolena yakato Deibida ilau Aimeleki ana nume mena kabo Deibida same bwaite ilele*

¹ Kowa tomo lalakina, tawae kaiwena mwa ugagasa am paisowa naenaena kaiwena Yaubada ana tomoyao kolili?

² Kaliyate meuloina koina kunuwanuwatu na tem tomo uloili kusibayanaeli.

Memenam ana matage besiele naipi matamatagena na sauga meuloina kunuwanuwatu mwakota kaiweli.

³ Mumuga naenaena kumulolo koina na mumuga dudulaina nigele, walo mwakomwakota nuwanuwam na walo namwanamwana nigele.

⁴ Kowa tomwakomwakota, am kaba yaliyaya tem walo naenaeli kolili tomo kusibayanaeli.

⁵ Mwa koina Yaubada kani isapi-gaogaoliwo kumwawasi besiele gulewa. Tabe kani ikabi-kalatagiwo na iniuli-yawatagilagiwo am nume mena yo kani isulu-gabaegiwo yawasi ana dedei koina.

⁶ Kabo todudulai kani sigitai na simatausi, sitalawasi-yagiwo yo siwaloba,

⁷ “Wagitai, tomone bwaite nige iduduigenali Yaubada koina sagu kaiwena, na ibomayoi ana wasawasa koina imeli, na ikeno-wadam ibomayoi ana naenaena koina.”

⁸ Na yau besiele mayau olibe kalakalawana Yaubada ana nume koina, Yaubada ana mulolo miyamiya yaina yameliyan sauga meuloina kani nige ilolotom.

⁹ O Yaubada, yau kani sauga meuloina yakawatoki koliwo am paisowa kaiwena. Am tomoyao manli mena kani am namwanamwa yawalo-masalan.

53

¹ Toyauyaule kateli mena siwawalo, “Nige Yaubada ipapagan.” Siya meuloili mumuga naenaena sikalapowon yo ginauli naenaesosili sipaisowailiko. Nige yabo kaloli mena paisowa namwanamwana ipapaisowai.

² Yaubada igite-lobima bulibuli mena tomo meuloili kolili na tem yabo igitai Yaubada ikataiyako iyaele koina ipwalopwalou.

³ Na meuloili sibeku yo silosuwalako. Meuloili simiyamiya naenaena koina. Nige yabo ana paisowa idududulai, nigele, nige yabo.

⁴ Yaubada inelineli, “Gubesi, siya mumugana naenaena kana topaisowao nige ali nuwa-mayale yabo? Kaiwena ali miyamiya meuloina koina sikewakewali yagu tomoyao kolili yo nige sauga yabo sikakawanoi koliyau.”

⁵ Na kani simatausi lalakina nige besiele ali matausi bagubagunana. Kaiwena Yaubada ana tomoyao kana tokalomagigiliwo tuwatuwaliyao kani iyasulugwaligwalili. Yaubada isikotanagiliko mwa Isileli kani sikaiwe-gabaegili na siyamwalimwalineli.

* 52: Wagitai 1 Samuela peina 21 yo 22

⁶ Kabo yakawanoi Yaubada koina iya imiyamiya koya Saiyon koina na tomo Isileli ileboili. Saugana Yaubada ana tomoyao ali miya panpanna koina iyapileyoilima kabob Yakobo tubunao bwaimwa siya tomo Isileli meuloili kani siyaliyaya.

54

Tomo Sipiti Saulo ana wasa siwolena yakato Deibida ikeno-wadam luwali mena kabob Deibida same bwaite ilele

¹ O Yaubada, kuleboyau esam mena yo kulivasiyau am kaiwe koina.

² Yagu kawanoi kubenalan yo yagu walo kubenalagili.

³ Tomo gagagagasali sitolo sikalomagigi-lagau, yo tomo sokasokali sitonatonan yakato siunuiyau, siya nige Yaubada sigogolulau koina.

⁴ Na iyamo Yeoba yagu Yaubada iya kagu tosagu, yo iya kagu totolo kaukausi.

⁵ O Yeoba, kagu tokalomagigiliwone ali naenaena kuyamaisa kolili yo kusibayanaeli kaiwena kowa towalo yawasosi.

⁶ Kani yapwaoli mekate-yawasosigu koliwo yo kani yagu kawatoki yaeyawa kaiwena kowa kunamwanamwa.

⁷ Kaiwena kagu polowe meuloina koina kuleboyauko yo mangu mena kagu tokaleyayao yagitaili ali kaiwe imwawasi.

55

¹ O Yaubada, yagu valam kubenalan na yagu kawanoine tabu kumimiya dagedage-layan.

² Tenam kuyawali koliyau na kainagu kuyamaisa. Yagu polowe kaiweli me yagu katewakaka.

³ Kau kaleyayao ali kaso koliyau siula-matamatausagau. Siya toyauyaulene ali munamunai yo ali kalomagigili kaiwena kategu iwakaka yo me yagu nuwapolowe.

⁴ Yamatausi lalakina yo boita kana matausi koliyau imiyamiya.

⁵ Kabo matausi yo tabubu silaoma koliyau, mwa katewakaka iyasana-pwaipwaikiyau.

⁶ Kabo yawaloba, "Tem mepepegu besiele bunetutu na yaeva yalau kaba kaiyawasi yaloyai."

⁷ O besiele. Sowasowana yayabubu yalau kelamamalawe mena na yamiyamiya paepaeli bwagabwaga mena.

⁸ Mwa yalomwayamwayau kaba kelolonne koina na yaumaine lalakinane yo wowoline kolili yakeno-wadam.

⁹ O Yeoba, kau kaleyayao ali edeedede koina nuwaliyao kuula-pwanopwanolili na ali nuwatune kusibayanaeli.

Yagitai kaleya yo munamunai ilalaki taon kalona mena, ¹⁰ kaliyate yo boniyai sitak-itakikili gana pwatana mena mumugana naenaena yo tabe loinalikwa ikalapowon.

¹¹ Dedei meuloina koina sibayanae ilalaki yo ali kamwasa yo ali kaba gimwala sikalapowon kewali yo munamunai yo kaleya kolili.

¹² Na tem kau kaleya yabo italawasi-yagau bwaimwa nige tawae yabo, sowasowana yakalakisiye-yan. Yo tabe tem ipei-yataluyau bwaimwa nige tawae yabo, sowasowana yayabubu-gabaen na yakeno-wadam.

¹³ Na kowa kaiwem me yagu nuwapolowe kaiwena kowa yakato kagu egelugelu yo yagu eliyam yawasosi.

¹⁴ Bwagana kowa te yau edeedede namwanamwali taedeede-yagili yo tatapwalolo toyawa Nume Tabu mena na iyamo wadam mena ukalomagigi-lagau.

¹⁵ Inamwanamwa tem kau kaleyayaone siboita ali sauga kilakai koina. Sowa-sowana meyawasili sigabae-lobiyegili salai mena na matausi koina siboita. Kaiwena mumugana naenaena imiyamiya ali nume mena yo kateli mena.

¹⁶ Na yau, yayoga Yeoba yagu Yaubada koina sagu kaiwena, iya kani ileboyau.

¹⁷ Malala, lolau, boniyai yagu yaba yo nuwapolowe meuloili sisae koina, na kani kainagu ibenalan.

¹⁸ Yagu meli bwaite besiele, bwagana yalau kau kaleyayao sibaibaiwa yakaleyaili na iyamo Yaubada kani igite-kalatagau na me yagu namwanamwa yapileyoima.

¹⁹ Yaubada ana lolina imiyayai, iya kani kainagu ibenalan na ikaiwe-gabaegili kaiwena sisikote nuwabui yo nige simamatausan.

²⁰ Na tomone iya yakato yagu eliyam namwanamwana ikawa-naenae-yagimai mwa ana waloyameli koliyau isibayanaeli.

²¹ Ana edeedede siluviluvi na katena mena kalomagigili ikalapowon. Ana walo kaba nuwayai na iyamo sowasowana tomo kateli isibayanaeli.

²² Kami polowe kwaolena Yeoba koina, na iya kani itolo-kaukausimiu. Iya kani nige itatalam todudulai kana kaleyayao sikakaiwe-gabaen.

²³ Na kowa Yaubada kani tounuyamate yo tomwakotao ugwabae-yataluli kali salai mena ali sauga kilakai koina. Na yau, kani yameli koliwo.

56

Tomo Pilistiya silaoma Deibida sikabi-kalatan kabo Deibida same bwaite ilele

¹ O Yaubada, ukwate-kamkamna-yagau, kaiwena tomo kaeli mena siutu-lobilobiyegau yo sauga meuloina siyakamkamna-yau.

² Kaliyate meuloina koina kagu tokalomagigiliwo sigamwagamwa-kamkamna koliyau yo sibaibaiwa sikalekaleya koliyau.

³ Na tem yamatausi yagu meli yapei koliwo.

⁴ Yaubada yatobalan ana waloyameli koliyau kaiwena. Yameliyan yo nige sowasowana yamatausi. Kabo tawae tomo kani siginauli koliyau?

⁵ Kagu kaleyayao siyapoloweyau kaliyate meuloina koina. Mwa sinuwanuwatu na tem toisabo kamwasa koina na siunuiyau.

⁶ Kabo silogogo kaba keno-wadam kolili na yagu paisowa meuloina sigitagitai, sinuwanuwatu lalakina tem siunuiyau.

⁷ O Yaubada, kuyamaisali ali naenaenane kolili. Na bwaite tomoliyaone ukaiwe-gabaegili am munamunai koina.

⁸ Na kowa yagu nuwapolowe meuloina yo yagu valam kana lalaki ukwataiyako kaiwena matalilogu meuloili kupeiliko am botolo koina yo kali baibaiwa kuleleyako am buki mena.

⁹ Kabo kaliyatenane koina yayoga koliwo kani kagu tokaleyayao kuyapileyoili. Bwaite koina yakatai kowa Yaubada kumiyamiya saligu mena kusagusaguiyau.

¹⁰ Kabo Yeoba yagu Yaubada ana waloyameli yatobalan.

¹¹ Iya koina yameli, mwa nige yamamatausi. Kabo tawae tomo kani siginauli koliyau?

¹² O Yaubada, tawae yawalo-yameliyako kani yaeyawa koliwo. Na yagu kawatoki pwaoli mena yaeyawa.

¹³ Kaiwena kuleboyauko boita mena tabu sikakaiwe-gabaegau na mesabana am mayale iya itunsae tomo meyawasili kolili na koina yalokeikeile.

57

Deibida Saulo iyabubu-gabaen kabu same bwaite ilele

¹ O Yaubada, ukwate-kamkamna-yagau kaiwena yayabubumako koliwo namwanamwa kaiwena. Na pepemwao lolonli mena yakelolon kanasiga wowoli naenaena imwawasi.

² Yayoga Yaubada koina iya tomiyasaesosi, kaiwena iya kagu eoma meuloina koina isaguiyau.

³ Na kani kainagu iyamaisa bulibuli mena yo ileboyau, yo kani kagu toyakamkam-nao iyamwalimwalineli. Yaubada ana mulolo yo ana kawa-elieliyam miyamiya yaina kani iyakenayagau.

⁴ Na kau kaleyayao siyatakikilagau besiele laiyo siguliyam tomo bulumana kaiwena, na mwakaliyao besiele pwawati yo gipoyo, na memenaliyao besiele kaleya kelepana matamatageli.

⁵ O Yaubada, kuyakenayagili yakato kowa kusaesosi bulibuli mena, yo am wasawasa yanuwa yaulina meuloina koina.

⁶ Kau kaleyayao yagida sigalayani sabi yakonaiyau, kabu katewakaka iyasana-pwaipwaikiyau. Yagu kamwasa mena gula sikeli na sibomayoi sibeku koina.

⁷ O Yaubada, sauga meuloina meyagu katepatu kabu kani yawali yo yatobalanagiwo.

⁸ Kutolo, Yaluyaluwagu kutolo, kabu yatolo yau kaba venu api yakalaili na dabwelo yayanoi.

⁹ Kabu Guyau, kani yakawatoki koliwo kaba loinao luwali mena, yo besiele kani yatobalanagiwo tomo luwali mena.

¹⁰ Am mulolo ilalakisosi isae bulibuli mena, yo am kawa-elieliyam miyamiya yaina bulibuli ikabitanan.

¹¹ O Yaubada, kuyakenayagiwo kowa kusaesosi bulibuli mena yo am wasawasa meuloina yanuwa yaulina mena.

58

¹ Komiu tolinao nige sauga yabo lina namwanamwana wagiginauli. Yakato tomo meuloili kuyatalayagili dudulai mena?

² Nigele. Katemiu mena naenaena kwanuwanuwatuili yo ami kaiwe koina unuyamate kwapaipaisowai yanuwa yaulina mena.

³ Tonaenaena ali miyamiya meuloina koina mumugana naenaena sipaipaisowai. Ali mwakota iyatubu ali sauga kabi koina.

⁴ Naenaena sikalapowon besiele weso kelakelabasina, tenaliyao sikausili besiele weso tenana kolakolana.

⁵ Iya nige sowana igo toyuiyui kainana ibenalan yo nige sowana tokukula sonosonogana ana wali ibenalan.

⁶ O Yeoba yagu Yaubada, bwaite laiyeon sokasokaline mwakaliyao ugoluli.

⁷ Ilonamwayagili tem sikwalalele besiele waila tasuwe-gabaen yo besiele kawasi kamwasa mena tautu-yamateli.

⁸ Yo tabe besiele ilonamwayagili tem siya besiele sise gilolona koina sisanene sikwalalele yo besiele melumelune boiboitana sikabiyan na nige mayale igigitai.

⁹ Yo siya besiele kawasi sikinkin na kelepa mena tatomli yo kelepa ana laoma nige sikakatai. Yaubada ana munamunai kaikaiwena koina kani iyui-kalaili, na bwagana meyawasili kani sikwalalele molosi.

¹⁰ Kabo tonamwanamwali kani siyaliyaya saugana tem sigitai tonaenaeli kali maisa polopolowena silobai, yo kani sigayogayo tonaenaeli kwasineli luwana mena.

¹¹ Kabo tomo kani siwaloba, “Walo yawasosi, Yaubada imiyamiya yo iya yauwa yaulina kana toyatala dudulaina mwa kani todudulai maisali namwanamwana silobai.”

59

Saulo tomo iyawasali na tem Deibida siunuyamate kabo Deibida same bwaite ilele

¹ O yagu Yaubada, kuleboyau kagu kaleyayao kolili, yo kutolo-kaukausiyau siya bwaite sikalekaleya koliyau.

² Kuleboyau bwaite tomone naenaeline yo tounuyamatene kolili.

³⁻⁴ O Yeoba, ugitai, siya siyaele sisanasana sabi unuiyau, tomo sokasokali silogogoma kaiwegu. Bwagana nige yabo nae o lopwano yagiginauli kolili na iyamo sikatukatububu tem siunuiyau.

⁵ O Yeoba, kowa Tokaiwesosi yo kowa Isileli ama Yaubada, kutolo yo kaba loinao naenaeli meuloili kuyamaisali yo ali yauyaule kaiwena kuyemwawasili, tabu ukwakate-kamkamna-yagili.

⁶ Lolau molosi mena sipileyoima sikalakalagaga besiele bwauwa sokasokali yauwa kamwasali kolili silolo-bwagabwaga.

⁷ Ee bwaine siya, walo naenaena yo sinali kolili gamwali sikalapowon yo gamwali mena sikalakalagaga. Sibatoko nige yabo ibebenalagili.

⁸ Na boda siya nige tomeliwo kowa Yeoba kumalumalu-wagili yo kaba loinao uloili kotalatalawasi-yagili.

⁹ O Yaubada, kowa yagu kaiwe yo yau kaba katepatu. Kani yatobalanagiwo kaiwena kowa yau kaba keno-wadam.

¹⁰ Yagu Yaubada kagu tomulolo kani ilaoma koliyau, kabo kagu tokaleyayao ikaiwe-gabaegili na ali belu yagitai.

¹¹ O Yaubada, kowa ama ebeu, tabu kuunuyamate-mwayamwayau-wagili na yagu tomoyao ali kamkamna sigitai yo sinuwatu-kalatan. Na kuyamiya-tata-gwaligwalilimo yo am kaiwe mena ukwaiwe-gabaegili.

¹² Naenaena iyaele sopali mena, ali walo meuloili walo naenaeli. Sowasowana sibomayoi ali gagasa koina sisipwa. Ali walo kawa-gula yo mwakota kaiwena,

¹³ kuunuili am munamunai koina kanasiga meuloili simwawasi. Kabo tomo meuloili sikatai kowa Yaubada am lolina iyatubu Isileli koina na ilau dedei meuloili kolili.

¹⁴⁻¹⁵ Lolau molosi mena sipileyoima sikalakalagaga besiele bwauwa sokasokali yanuwa kamwasali kolili silolo-bwagabwaga siloyaloya kan kaiwena. Na tem kali nige silolobai kani sikalakalagaga.

¹⁶ Na yau kani malala kaigeda kaigeda kainagu lalakina mena yawali-tobali am kaiwe yo am mulolo miyamiya yaina kaiweli. Kaiwena kowa yagu kaba keno-wadam yo yagu kaba kobwau sauga miyapolowe koina.

¹⁷ O Yaubada, kowa yagu kaiwe, kani yagu wali-tobali yawaliyan koliwo kaiwena kowa kagu tomulolo yo kagu totolo-kaukausi.

60

Yowabi tomo Idoma kali baibaiwa tuwelo tausan iunuyamateli kabo Deibida same bwaite ilele

¹ O Yaubada, kusikotanagimai yo ukwaiwe-gabaegimaiko. Am munamunai kalotonanako na nuwanuwamai kupileyoima kolimai.

² Kainam koina yanuwa itabubu yo bwatano itaigali itasoke. Bwatanone taigaliline kubwaluyoili kaiwena sisalulu-gwaligwali.

³ Kai am tomoyao kowa kuyakamkamnamai lalakina, kabo ama kamkamna koina ama lokeikeile besiele tonuma-yauyaule ali lokeikeile.

⁴ Siya me ali yakasisi kaiwem kuyanuwapeiliko na mesabana gipoyo kana wamali siyabubu-gabaegili.

⁵ Ama kawanoi kuyamaisali yo kuleboimai am kaiwe koina na tem kumulolo kolimai am sagu kalobai.

⁶ Ana dedei yakayakasisina koina Yaubada iwaloko iwaloba, “Me yagu yaliyaya yawui yo yanuwa Sekemi yayakasa na yasoian yagu tomoyao kolili. Besiele kani yaginauli Sakot kalogawana koina.

⁷ Dedei Giliyadi yo Manase siya yau gogo. Dedei Ipeleim koina kani yagu tokaleyayao yakalaili na dedei Yuda koina kani yagu kin yakalai.

⁸ Dedei Mowabe koina kani yagu topaisowao nuwanuwalobili yakalaili yo Idoma koina yagu topaisowa panpanli yakalaili. Yo me yagu yaliyaya kani yawui yoi kaiwena tomo Pilistiya yakaiwe-gabaegiliko.”

⁹ O Yaubada, na kani yaiya ikalaiyau ilawagau dedei Idoma kana taon lalakina kaikaiwena koina?

¹⁰ O Yaubada, yakato kusikotanagimai? Yakato nige ama tokaleyayao mekamkavao kwalau na wakaleya kama kaleyayaone kolili?

¹¹ Kusaguimai kama kaleyayao kolili kaiwena tomo ana sagu ibelusosi ginauli bwagabwaga.

¹² Na tem Yaubada imiyamiya ala dedei koina kani takaiwe yo kala kaleyayaone kani ikaiwe-gabaegili.

61

¹ O Yaubada, yagu valam yo yagu kawanoi kubenalagili.

² Kategu nuwanae ikalapowon kaiwena yamiya kelamamalawe yagu yanuwa koina, kabo yayoga koliwo.

Ukwalaiyau kaba keno-wadam namwanamwana koina, ³ kaiwena kowa kagu totolo-kaukausi yo yagu nume kaikaiwena na kagu kaleyayao nige sowasowali siunuiyau.

⁴ Kutalamwagau na yamiyamiya am Nume Tabu mena yawasigu meuloina koina, na yakelolon pepem yaulina mena.

⁵ O Yaubada, yagu waloyameli kubenalagiliko yo tawae ilonamwayagau kuyeya-mako kaiwena yamiyamiya siya siyakasisi-yagiwo luwali mena yo kama yauyauya, am walo-mulolo, kalobaiyako.

⁶ Kin ana bolime kuyamamalawe yawasina koina, na kutalam imiyamiya sauga meuloina.

⁷ O Yaubada, sowasowana kin iloina sauga meuloina manim mena. Kutolo-kaukausi na imiyamiya am mulolo miyamiya yaina yo walo yawasosi kolili.

⁸ Kabo kani yawali-tobali koliwo yo yagu pwaoli yaeyawa kaliyate kaigeda kaigeda besiele yagu waloyameli koliwo.

62

¹ Me yau kalakisiye yasanasana Yaubada ana lebo kaiwena. Iya ibomamo koina lebo ilaoma.

² Iya iboma kagu totolo-kaukausi yo kagu Tolebo, yagu nume kaikaiwena kabo nige sowasowana yamwasali.

³ Na kau kaleyayaone kolili yawaloba, “Toweya kana mamalawe besiele kani unuiyaune kwalopei kaiwena nige yagu kaiwe. Yau besiele gana yabo itatagwaligwali yo nige ana kaiwe ipapagan.

⁴ Nuwanuwamiumo wakele-gabaegau yagu kaba miya yakayakasisina koina. Mwakota ami kaba yaliyaya, mwa sopamiu mena kwaedeede walo-mulolo kaiwena na katemiu mena wakawa-gulaiyau.”

⁵ Yaubada ibomamo koina yaduigenali, me yagu katepatu ana lebo yasanasanai.

⁶ Iya iboma kagu totolo-kaukausi yo kagu Tolebo, yagu nume kaikaiwena kabo nige sowasowana yamwasali.

⁷ Kagu lebo yo kagu yakasisi siyaele Yaubada koina, iya kagu totolo-kaukausi kaikaiwena yo iya yagu kaba kelolon.

⁸ O yagu tomoyao, kwameli Yaubada koina sauga meuloina. Kami polowe meuloili kwawalo-masalagili koina, kaiwena iya ala kaba kelolon.

⁹ Yaubada manna mena tomo siya besiele yawasi kana yui-gabaen, bwagana esaliyao silalaki o nuwana esaliyao sikikiu na iyamo siya meuloili besiele ginauli bwagabwaga. Tem tapeili Yaubada ana kaba liye koina kali polowe simalamalae molosi. Yaubada yawasina kana yui-gabaen ipolowe kabo muli mena tomo kali polowe.

¹⁰ Kabo tabu kutonatonan na am wasawasa ugiginauli kewali o tomo kali walo matamatausi koina. Bwagana am wasawasa ilalaki-isaesae tabu am meli kupepei kolili.

¹¹ Yaubada iedeede koleiyau na yabenalan sauga ibaibaiwa yakato kaiwe Yaubada iya ana gogo.

¹² Besiele tabe mulolo miyamiya yaina iya ana gogo. O Yeoba, walo yawasosi, tomo meuloili kani kuyamasaili ali paisowa ana lau koina.

63

Deibida imiyamiya ule bwagabwaga mena Yudiya dedeina mena kabo same bwaite ilele

¹ O Yaubada, kowa yagu Yaubada, yaluyaluwagu galogalona imagu kaiwem. Yogu meuloina igadosisi-yagiwo. Besiele dedei leleyanna nuwanuwana lalakina galewa bwaine besiele yaluyaluwagu kana lotonan.

² Kutalam yagitaiwo am dedei tabutabuna koina. Kutalam am kaiwe yo am wasawasa yagitaili.

³ Am mulolo miyamiya yaina inamwanamwasosi kabo muli mena yawasigu kana lotonan, mwa koina kani yatobalanagiwo.

⁴ Kani yagu kawatoki yaeyawa koliwo yagu miyamiya meuloina koina, kani yagu kawanoi koina nimagu yakeleisinagiliwa koliwo.

⁵ Yaluyaluwagu ana yaliyaya kaiwem ilalakisisi kabo muli mena kekan lalakina kana yaliyaya kabo kani yawali-tobali koliwo.

⁶ Saugana yakeno yagu kaba keno mena yanuwatu-kalatagiwo, boniyai meuloina koina yanuwanuwatu kaiwem, ⁷ kaiwena kowa sauga meuloina kagu tosagu. Yo pepem lolonna mena yawali me yagu yaliyaya.

⁸ Yaluyaluwagu ipatu koliwo yo nimam igite-kalatan namwanamwaiyau.

⁹ Na siya analiyao sitonatonan yakato siunuiyau kani silobi boita dedeina mena.

¹⁰ Kani siboita kaleya kelepana koina na bwauwa sokasokali yoli sikanli.

¹¹ Na kin kani iyaliyaya kaiwena ana kaiwe kani ikalai Yaubada koina. Siya analiyao siwaloyameli Yaubada esana mena kani sitobali koina, na tomwakota gamwaliyao kani sikausili.

64

¹ O Yaubada, yau kawanoi kubenalan kaiwena yau yamiya-polowe. Yawasigu kuleboi, yamatausi kau kaleyayao kolili.

² Toyauyaule yo tonaenaeli bodaliyao ali nuwatu kagu unuyamate kaiwena kutolo-kaukausiyau.

³ Memenaliyao sivakilili simatage besiele kaleya kelepali, yo walo naenaeli siwalowegili koliyau besiele gipoyo siulagili.

⁴ Kabo siya mwayamwayau mena walo mwakomwakota siyadebalalali, tomo namwanamwali esaliyao sisibayanaeli ali etalapili koina.

⁵ Kalikavao nuwaliyao sikoili ali loina naenaeli kolili, siedeedede toweya koina kani ali sipwasipwa sipeili. Na siwalo sibomamo kolili siba, "Kani nige yabo ala paisowa igigitai."

⁶ Kabo ali nuwatu naenaeli sipaisowaili yo siwaloba, "Kani nige yabo ala paisowane inunuwatu-lobai."

Siwalo besiele kaiwena tomo katena yo ana nuwatu sisonogasosi mwakota koina.

⁷ Na Yaubada kani isakonali ana gipoyo mena na mwayamwayau sisilae.

⁸ Ali walone kaiweli kani isibayanaeli, yo tomo meuloili kani kulukululi siyakwaleli saugana tosilaene sigitaili.

⁹ Kabo tomo meuloili kani simatausi, yo kani siwalo-masala tawae Yaubada iginauliyako yo sinuwanuwatu lalakina ana paisowane kaiwena.

¹⁰ Kabo todudulai meuloili kani siyaliyaya Guyau ana paisowa kaiwena yo kani silau sikeno-wadam iya koina.

Tomo namwanamwali meuloili kani sitobali koina.

65

¹ O Yaubada, am kaba miya Saiyon, ilonamwa-yagimai katobalanagiwo yo ama waloyameli koliwo kapaisowaili, ² kaiwena ama kawanoi kuyamaisali.

Tomo dedei meuloili kolili kani silaoma na sipwalou yo sipwaoli koliwo, ³ ali pwanoli kaiweli. Ama pwanoli sibaibaiwasosi siyamala ama kaba miyapolowe na iyamo kunuwatu-pwaikili.

⁴ Siya analiyao ugite-sipwaili kani siyaliyaya kaiwena ukwalailima na simiya am dedei yakayakasisina koina. Na kai ama kaba yaliyaya ginauli namwanamwali siyaele am nume koina, bwaimwa walo mulolo kalobaili am Nume Tabu mena.

⁵ Am paisowa kaba nuwapwanopwano kolili ama kawanoi maisana lebo kuyeyama. Tomo dedei meuloili kolili yo siya simiya-suwala kalita dedeina yabo mena ali meli sipei koliwo.

⁶ Am kaiwe koina koya kupeili ali kaba miya mena kaiwena kowa Tokaiwesosi.

⁷ Kalita ana yokoyoko yo bagolu ali guli daguguna kuyadaumwalili. Bwaine besiele tomo ali gamwapanapanawa kuyamwanouli.

⁸ Kabo ginauli lalakisosili kupaisowailiko yanuwa yaulina tomonliyao sigitaili simatausagiwo, na tomo siya simiyamiya dabwelo ana kaba tunsae mena yo ana kaba sugu mena ginauli lalakisosiline sigitaili kabome ali yaliyaya siwui.

⁹ Am gite-kalatan kuyakenayagimai kaiwena galewa kuyawasayama italu na bwatano iwasawasa yo imasuli. Yalubwasi kikiuli kuloyapowonli waila kolili sididididi kabokan iyawatagili bwatano koina besiele ana nuwatu.

¹⁰ Na galewa lalakina kuyatalu bwatano meuloina koina, yo bwatanone sigiyaliyako kuyabuta waila lalakina koina. Bwatanone kuyabiga na like lamli sipeili na sakin.

¹¹ Am namwanamwa koina kelikeli namwanamwana silobai. Tem toweya koina kulau masuli lalakina imiyamiya.

¹²⁻¹³ Kawasi ilalaki simiyamiya koya yo tailabe kolili bulumakau yo sipi sikalapowon koina sikekakekan me ali yaliyaya. Kalogawa kolili witi koina sikalapowon. Ginauli meuloina siwaliwali yo siwuiwui me ali yaliyaya.

66

¹ Komiu tomo meuloimiu yanuwa yaulina mena, Yaubada kwatobalan me ami yaliyaya.

² Esana kwatobalan yo ana wasawasa kwawaliyan.

³ Kwawalo Yaubada koina kwawaloba,

“Am paisowa meuloili sinamwanamwasosi. Am kaiwe ilalakisosikaiwena mwa kam kaleyayao me ali matausi sipwalou koliwo.

⁴ Tomo meuloili yanuwa yaulina meuloina koina sipwalou koliwo, siwali-tobali koliwo yo wali siwaliyagili esam kaiwena.”

⁵ Kwalaoma yo wagitai tawae Yaubada ipaisowaiyako, ana paisowa namwanamwali tomo luwali mena.

⁶ Kalita ibui iyamala bwatano leleyanna kabotubulao koina silopanaisikaekaeli mena. Bwaine koina esana sitobalan.

⁷ Ana lolina kaikaiwena imiyayai yo manna ilau kaba lolinao meuloili igitagitaili. Tabu togamwa-panapanawa sitotolo na tem sikaleya koina kisi sisilae.

⁸ Komiu tomo meuloimiu, ala Yaubada kwatobalan kainamiu lalakina mena.

⁹ Yawasila iya nimana mena yo nige sowasowana italam tabeku boita ana dedei koina.

¹⁰ O Yaubada, kutonagimaiko besiele siliba sigabu mayau wedowedolina koina kabo ikapwa.

¹¹ Kutalam kabeku ali sipwasipwa koina na kayakayale polopoloweli sipeili dagelamai mena.

¹² Kutalam kama kaleyayao sisagena pwatamai mena, kalau mayau wedowedolina luwana mena yo yalubwasi kalopanaisi, na sauga bwaite ukwalaimai yoi kalau dedei namwanamwana koina.

¹³ Mwa kani yagu pwaoli gabugabuna yakalaiyama am nume mena, kani yagu waloyameli kanna yaeyawa.

¹⁴ Tawae yawalo-yameliyako koliwo yagu sauga miyapolowe koina kani yaeyawa.

¹⁵ Bulumakau tataoliyao, gouti yo sipi kani yapwaoli-yagili am kaba gabu mena na bogauli kani sisaewa koliwo bulibuli mena.

¹⁶ Komiu meuloimiu Yaubada kwayakasisi-yan, kwalaoma na kwabenali, kabo Yaubada ana paisowa koliyau kani yawalo-masalan kwabenalan.

¹⁷ Yavalam koina sagu kaiwena yo yatobalan wali kolili.

¹⁸ Tem pwanoline siya kategu mena yamulolo kolili, Yeoba kani nige ibebenali koliyau.

¹⁹ Na iyamo walo yawasosi Yaubada kainagu ibenalan mwa yagu kawanoi iyamaisa.

²⁰ Kabo Yaubada yatobalan kaiwena yagu kawanoi nige isisikotanan yo ana mulolo miyamiya yaina nige inunuwai koliyau.

67

¹ O Yaubada, ukwate-kamkamna-yagimai yo kuwalo-muloloimai. Ugite-laoma kolimai me am mulolo, ² na mesabana yanuwa yaulina meuloina am nuwatu sikatai yo tomo meuloili sikatai yakato kowa Tolebolebo.

³ O Yaubada, sowasowana tomo meuloili sitobalanagiwo.

⁴ Sowasowana kaba loinao meuloili me ali yaliyaya siwaliwali kaiwena kowa tomo kuyatalayagili lina dudulaina koina. Na tomo meuloili yanuwa yaulina mena ali kamwasa kuyakenayagili.

⁵ O Yaubada, sowasowana tomo meuloili sitobalanagiwo.

⁶ Yaubada ala Yaubada iwalo-muloloilako mwa bwatano imasuli kelikeli kaiwena.

⁷ Yaubada iwalo-muloloilako kabo sowasowana tomo simiyamiya dedei meuloili kolili siyakasisi-yan.

68

¹ Yaubada itolo kabo kana kaleyayao itawo-gwaligwalili. Siya analiyao sikalomagig-ilan ali kaiwe imwawasi yo siyabubu manna mena.

² Saugana bogau ilaoma manla mena tayui-kalai. Bwaine besiele Yaubada iginauli kana kaleyayao kolili. Besiele tem ginauli welowelona mayau wedowedolina salina mena iwelo, bwaimwa besiele tonaenaali ali boita Yaubada manna mena.

³ Na todudulai siyaliyaya lalakina Yaubada manna mena kabo me ali yaliyaya siwuiwui.

⁴ Kwawali Yaubada koina, kwawali-tobali esana koina. Iya tomonane ana kaba mwalisae yaloyaloi, ana kamwasa wakatububunan. Iya esana Yeoba na kwayaliyaya manna mena.

⁵ Yaubadane iya mwa imiya ana Nume Tabu mena, iya kwabukwabuliwo yo sinasinageyao kali togite-kalatan.

⁶ Tomo siya nige kali togite-kalatan ali nume iwolegili. Yo siya nume pan koina simiyamiya ilivasili siyaliyaya. Na siya togamwa-panapanawa kani bwatano naenaena koina simiyamiya me kali guliyam.

⁷ O Yaubada, saugana am tomoyao kubaguna-yagili na kulawagilima ule mena, ⁸ yanuwa yaulina itabubu yo galewa lalakina italuma bulibuli mena yo koya Sainai itabubu manim mena, kowa Isileli ali Yaubada.

⁹ O Yaubada, galewa lalakina kuyataluyamako bwatano mena kabo bwatano kuyanamwanamwa yoi.

¹⁰ Kabo am tomoyao simiya bwaine koina, na am namwanamwa koina tobubutu-mao kusaguili.

¹¹ Yeoba walo iyawasa kabo sinesineo sibaibaiwa kaleya wasana sikalaiyama siwaloba,

¹² “Kin me ali tokaleyayao siyabuyabubu.” Mwa sinesineo yanuwa mena gogo kaleya kolili sikalailima sisoi-yagili.

¹³ Bwagana tem tupwamiyao nige kwalalau kaleya koina na wakenokeno sipi luwali mena na iyamo gogo lalakina kwalobai soine koina besiele bunetutu siginauli siliba yo gole kolili siyamala ami nume kali pasa.

¹⁴ Saugana Yaubada Tomiyasaesosi kin me ali tokaleyayao itawo-gwaligwalili koya Salimon koina sinou iyasalulu sibekuma bwaine koina.

¹⁵⁻¹⁶ Kowa koya Basan, tawae kaiwena Yaubada ana koya kulamwa-poloweyan? Bwagana kowa koya malamalawena na iyamo koya Saiyon Yaubada igite-sipwaiyako iya ana kaba miyayai.

¹⁷ Yeoba me ana saliyota waga niuniuli tausan yo tausan koya Sainai ikwasa-gabaen ilau imiya yanuwa yakayakasisina koina.

¹⁸ Ikawasae koya Saiyon koina mekanakavao ana topaisowa panpanli yo siya kin togamwa-panapanawa ali mulolo sipei koina ilokalaili. Na Yeoba Yaubada kani imiya Saiyon koina.

¹⁹ Yeoba tatobalan, iya kala polowe tokalaina kaliyate kaigeda kaigeda kolili, kaiwena Yaubada iya kala tolebo.

²⁰ Na ala Yaubada iya tolebo, yo iya Yeoba ala Guyau iya kala tolebo boita koina.

²¹ Yaubada walo yawasosi kana kaleyayao kani kulukululiyao ikogaolili, siya analiyao tem mumugana naenaena kana kamwasa sisamasamalului.

²² Yeoba iwaloko iba, “Yau kani kami kaleyayao yakele-yapileyoilima Basan koina, tabe kani yakele-yapileyoilima kalita gunna mena, ²³ na mesabana kaemiu kwayabutali kwasineliyao kolili yo ami bwauwao kami kaleyayaone kwasineliyao kolili sinuma.”

²⁴ O Yaubada, am kaiwe kaleya koina kana kilakilala tomo meuloili kani sigitai am lau am lusae Nume Tabu koina.

²⁵ Towali sibaguna, tovenu simuliya na luwaluwalili mena sinesineo siya tambalin kana tokoikoi.

²⁶ Towali ali wali bwaite besiele, “Komiu Yakobo tubunao yo Yaubada ana tomoyao, Yeoba kwatobalan ami logogo koina.”

²⁷ Silusaema yakasa koina baguna Beniyamina ana susu, iya susu kikiuna, mulina mena Yuda tobagunao me ali bodao yo mulili mena Sebulon yo Napitalai.

²⁸ O Yaubada, am kaiwe kuyakenayan am tomoyao kolili kaiwene iya tauna kona kuyapaisowa kaiwemai.

²⁹ Kinyao mulolo sikalailima am Nume Tabu Yelusalema koina kaiwena am kaiwe sikilala.

³⁰ Am kaiwe kuyakenayagimai kabo Itipita kuyokoi-yagili kaiwena siya besiele bulumakau tataoliyao sokasokali me natuliyao sinisoniso-lalaka kawasi malamalaweli luwali mena. Kuyokoyokoi-yagili kanasiga sipwalou na ali siliba siyeliwa koliwo.* Siya analiyao nuwanuwali lalakina kaleya kutawo-gwaligwalili.

³¹ Itipita kuyokoi-yagili kabo ali mulolo kopa sikalailima. Besiele Idiopiya kani nimali siyagayan koliwo me ali yakasisi na sinuwabui.

³² Komiu yanuwa yaulina ana kaba loinao, meuloimiu kwawali-tobali Yeoba koina.

³³ Kwawali-tobali iya imwalisae yaloyaloi koina yo isagesagena bulibuli mena, bulibuline iyamayaleyako kaba yatubu koina. Kwabenali koina iyoga kainana kaikaiwena koina.

³⁴ Yaubada ana kaiwe kwawalo-masalan, Isileli meuloina iloiloianayan, yo ana kaiwe iyaele bulibuli mena.

³⁵ Iya Isileli ali Yaubada, yo saugana ana Nume Tabu koina ikaisulu iyamala kaba matamatausi kabo kaiwe lalakina iwolena ana tomoyao kolili.

Yaubada tatobalan.

69

¹ O Yaubada, kuleboyau kaiwena yau besiele tomo yabo kikiunamo igalomwasi kabo yawalo yakato waila isaemako galogalogu mena.

² Iyaele yasalili kaiwena nige yau kaba utu kalatan kaekaegu kaiwena. Yau ele didiu mena na kikiunamo yagalomwasi bagolu kolili.

³ Kamnagu inae yagu valam koina, yo galogalogu ikamkamna, mangu sikamkamna kaiwena yasanasana am sagu kaiwena.

⁴ Siya analiyao sikalomagigi-lagau sibaibaiwasosi kabo muli mena itogu kulukulugu mena kali baibaiwa. Ali kalomagigilagaune nige yaina ipapagan. Simwakota kaiwegu, sikaiwesosi yo nuwanuwali siunuiyau. Gogone nige yakekewalili na siwalo tem yayapileyoili kolili.

⁵ O Yaubada, yagu yauyaule ukwataiyako, nige sowana imiya-wadam koliwo.

⁶ O Yeoba kowa Isileli ali Yaubada Tomiyasaesosi, tabu kutatalam yabeku kaiwena tem yabeku siya analiyao ali meli sipei koliwo kani nuwaliyao sinae yo simwalimwaline.

⁷ Kaiwem sisinaliyauko mwa mwalimwaline mangu ikausi.

⁸ Yau yaemala taumana kaukavao kolili yo yagu susu kolili.

* **68:30** Na silibane siwolena Yaubada koina besiele takesi sipeipei tolinao kolili bolime kaigeda kaigeda kolili

⁹ Yagu yakasisi am Nume Tabu kaiwena kategu mena iwedowedoli besiele mayau. Na walo naenaeliyao kam tosinaliwo siwalowalo-wegili koliwo siwalowalo-wegili koliyau.

¹⁰ Tem guliyam yakalakisiye-yan na yanuwalobi tomo sitawasi-yagau.

¹¹ Tem kwauya kwamana yakwamai simalumalu-wagau.

¹² Kamwasa mena sietalapili-yagau yo tonuma yauyaule waligu siwaliwaliyan ali kaba talawasi.

¹³ Na yau kaiwegu, kani yakawanoi Yeoba koliwo. O Yaubada, am sauga namwanamwana koina kainagu kuyamaisa. Am mulolo miyamiya yaina kaiwena am waloyameli ukabi-kalatan na kuleboyau.

¹⁴ Kuleboyau kau kaleyayao kolili kaiwena kagu lotonan besiele yasalili kalita didididiuna koina.

¹⁵ Tabu bagolu sisusuwe pwaikiyau na tabu yasalili yaboboita.

¹⁶ O Yeoba, kainagu kuyamaisa kaiwena am mulolo miyamiya yaina in-amwanamwasosi koliyau. Am katekamkamna koina kutagelakeile manim ilaoma koliyau.

¹⁷ Tabu manim kuwawadam am topaisowa koina kaiwena yau naenaena koina yamiyamiya kabo kuwalo mwayamwayau koliyau.

¹⁸ Kulaoma koliyau na kuleboyau, na kusaguiyau kau kaleyayaone kolili.

¹⁹ Kau kaleyayao meuloili ukwatailiko yo ali kawa-naenae-yagau kubenalanako yo yagu mwalimwaline ugitaiko.

²⁰ Kawa-naenae kategu sisibayanae mwa polowe yakalapowon. Katekamkamna yaloyaloyai na nige yabo yalolobai.

²¹ Saugana yaguliyam kan kelakelabasina siyeyama, galogalogu imagu na waila malumaluluna siyeyama.

²² Sowasowana ali kekan kolili Nume Tabu mena sibomayoi sisilae.

²³ Manliyao kuyagibuli, yo dagelaliyao kuyabeluli sauga meuloina.

²⁴ Am munamunai kusuwai kolili iunuili siwedoli.

²⁵ Sowasowana meuloili kuyaboitali na ali kaba miya yo ali palai gaibuli.

²⁶ Sowasowana uginauli besiele kaiwena tonaenaeline silaoma na siya sisilae am lina koina ali kamkamna sietulan yoi yo sietalapili-yagili.

²⁷ Ali naenaena kunuwatu-kalatan na tabu am lina polopolowena koina siyayabubu.

²⁸ Yawasi bukina koina esaliyao kusoke-gabaegili na tabu esaliyao kuyayasili-kaigedaili am tomoyao kolili.

²⁹ Na yau yakamkamna yo me yagu nuwapolowe kabo yakawanoi Yaubada koliwo ukele-yatoloyau yagu kamkamnane kolili na kuleboyau.

³⁰ Yaubada esana kani yatobalan wali mena, na yakeleisinan kawatoki koina.

³¹ Bwaite kani Yeoba ikabi-yaliyaya-yan kabo muli mena ana yaliyaya bulumakau tauna kana pwaoli kaiwena.

³² Na saugana tem siya sikamkamna yagu tobali yo yagu kawatoki sibenalan kani siyaliyaya yo siya sipwalou Yaubada koina kani ikabi-yakaiweli.

³³ Yeoba tobubutuma kainali ibenalagili yo ana tomo panpanli nige sowana isikotanagili.

³⁴ Komiū bulibuli yo yanuwa yaulina yo komiū yamayamayale kwamiyamiya kalita kalona mena, Yaubada kwatobalan.

³⁵⁻³⁶ Iya kani Yelusalema ileboi na yanuwane Yuda dedeina kalona mena ikabiy-oili. Ana tomoyao kani yanuwane sikalai yo me natuliyao yo tubuliyao simiya namwanamwa bwaine koina kaiwena esana simulolo koina.

70

¹ O Yeoba yagu Yaubada, kusaguiyau bwaite saugamo na kuleboyau.

² Sowasowana siya sitonatonan tem siunuiyau ukwaiwe-gabaegili na nuwaliyao kuula-pwanopwanolili. Yo siya siyaliyaya yagu miyapolowe kaiweli sowasowana kubui-keileli na simwalimwaline.

³ Na siya sitalatalawasi-yagau sowasowana ukwaiwe-gabaegili na simwalimwaline.

⁴ Sowasowana siya meuloili silaoma koliwo siyaliyaya lalakina. Sowasowana siya sikawa-toki koliwo am lebo kaiwena sauga meuloina siwaloba, "Yaubada iya Tokaiwesosi."

⁵ O Yeoba yagu Yaubada, yau yabelu yo yabubutuma, mwayamwayau kulaoma koliyau. Kowa kagu Tolebolebo kabo mwayamwayau mena kulaoma kusaguiyau.

71

¹ O Yeoba, yalaoma koliwo na kutolo-kaukausiyau. Tabu sauga yabo kau kaleyayao sikakaiwe-gabaegau.

² Mumugam dudulaina koina kusaguiyau, tenam kuyawali koliyau na kuleboyau.

³ Kowa yagu veku yau kaba keno-wadam yo yagu nime kaikaiwena koina lebo yalobai.

⁴ O Yeoba yagu Yaubada, toyauyaule yo tonaenaeli nimali mena kuleboyau, tabu ali munamunai kaikaiwena iunuiyau.

⁵ Me yagu katepatu yasanasana am lebo kaiwena. Kowa yagu kaba meli yagu sauga melumelu koina yo kanasiga kabona.

⁶ Yawasigu meuloina koina yameli koliwo, kowa ugite-kalatagau yagu sauga kabi koina kanasiga kabona, mwa kani sauga meuloina yatobalanagiwo.

⁷ Yawasigu iyamala kaba gite tomo meuloili kolili kaiwena kowa kagu totolo-kaukausi kaikaiwena.

⁸ Kaliyateliyao meuloili kolili yatobatobala-nagiwo yo am wasawasa yay-awayawasayan.

⁹ Tabu kisi kusikotanagau kaiwena yatautaubalako yo tabu kulologabaegau iyaele yabeluko.

¹⁰ Kau kaleyayao sietaetalapili-yagau yo sinuwanuwatu sabi unuyamateyau kaiwena.

¹¹ Sibomayoi siwaloba, "Yaubada tomone isikotananako, tasagena mulina mena na takabi-kalatani kaiwena nige yabo kana tolebo."

¹² O yagu Yaubada, tabu koliyau kumimiya suwala. Kulomwayamwayauma na kusaguiyau.

¹³ Sowasowana siya kagu toyakewao kaleya koina sibelu sisilae. Sowasowana siya analiyao nuwanuwali siyakamkamna-yau kuyamwalimwalineli.

¹⁴ Na yau kani me yagu katepatu yasanasana am lebo kaiwena, yagu tobali kani ilalalaki sauga meuloina.

¹⁵ Mumugam dudulaina kani yawalo-masalan, am lebo kaliyate meuloina koina yaedeede-de-yan, kaiwena am paisowa kaiwegu ilalakisosi, kana liye nige yakakatai.

¹⁶ Kani am paisowa kaikaiweli yatobalanagili, yo kani tomo meuloili ali wasa yaolegili kowa kubomamo todudulai yo tonamwanamwa.

¹⁷ O Yaubada, yagu sauga kilakai mena kuyakenayagau, bwaine saugane koina yo kanasiga kabona am paisowa kaba nuwa-pwanopwano iyaelemo yawalowalo-masalagili.

¹⁸ O Yaubada, bwaite saugane yatautaubala yo itogu ilike, tabu kisi kulogabaegau. Kowa mekaukava na am paisowa kaikaiweli yawalo-masalagili yaso silalaoma meuloili kolili.

¹⁹ Am dudulai isae bulibuli ilobai.

Kowa ginauli lalakili kupaisowailiko kaiwena nige yabo besiele kowa.

²⁰ Kowa naenaena yo kamkamna kuyawasalima koliyau, na iyamo kani yagu kaiwe kuyeyamayoi na tabu yaboboita.

²¹ Kani yagu kaiwe kuyalalaki yoi, yo kani ukabi-yaliyaya-yagau yoi.

²² O yagu Yaubada, kani yatobalanagiwo api koina. Tabe am walo yawasosi kani yatobalan. Yagu api koina kani yawali koliwo kowa Isileli ana tabu kaigedamo.

²³ Saugana yagu api yavenuvenu kani yogu meuloina koina yawali yo me yagu yaliyaya yawuiwui kaiwena kowa kuleboyau.

²⁴ Kani kaliyate meuloina koina am dudulai kaiwena yaedeede, kaiwena siya analiyao sitonan tem siyakamkamna-yau ukaiwe-gabaegiliko mwa simwalimwaline.

72

Solomoni ilele

¹ O Yaubada, loina namwanamwana yo mumugam dudulaina kuwolena kin koina,
² na mesabana am tomoyao mumugana dudulaina koina iloinayagili, yo loina dudulaina koina tomiya-polowe isaguili.

³ Sowasowana loina dudulaina imiyamiya yanuwane koina yo tomo ali tano siuwe namwanamwa siyaliyaya.

⁴ Sowasowana kin me ana loina dudulaina koina tobubutumao yo toemao isaguili na kali tokalomagiliwo iunuili.

⁵ O Yeoba, sowasowana am tomoyao ali pwalou koliwo imiyayai besiele dabwelo yo waikena silalalala nige ana kaba mwawasi.

⁶ Besiele tano siyaliyaya galewa kaiwena sowasowana tomo siyaliyaya kin kaiwena, iya kali tosagu namwanamwana.

⁷ Sowasowana kin yawasina meuloina koina ana loina idudulaisosi yo tomo meuloili me ali nuwadaumwali yo siyaliyaya na ilaulau besiele waikena ana lalalala.

⁸ Sowasowana Yaubada kin ana kaba loina iyalalaki, iyatubu kalita sopa yabo mena ilobi ilau kalita sopa yabo mena, isae waila Yupeleitisi koina yo ilobi yavana ana dedei koina.

⁹ Kobo kin kana kaleyayao meuloili, yo tabe besiele tomo uloili simiyamiya dedei leleyanna koina, meuloili kani sipwalou ala kin manna mena.

¹⁰ Kobo dedei kelamamalawe kali kinyao ala kin wasana ilalaki sibenalan kobo ali mulolo sikalaili silaoma siwolena koina, besiele Sipein ali kin yo bwanabwanao ali kin yo Siba yo Seba ali kinyao.

¹¹ Mwa kin meuloili kani sipwalou manna mena. Kaba loinao meuloili kani sipaisowa koina.

¹² Kaiwena ala kin kani tobubutumao yo toeomao yo siya nige kali togite-kalatan ipapagan ali valam ibenalan na ileboili kali polowe kolili.

¹³ Besiele kani siya tobelu yo tobubutuma ikatekamkamna-yagili yo siya toeoma yawasili kani ileboili, ¹⁴ meuloili kani ileboili ali polowe yo kamkamna kolili kaiwena kin manna mena tobubutumao yawasili ginauli lalakina koina.

¹⁵ Sowasowana kin ana miya imamalawe. Sowasowana tomo Seba ali mulolo gole sikalaiyama siwolena. Yo sowasowana tomo sauga meuloina sikawakawanoi ala kin kaiwena na tem Yaubada ana walo-mulolo ilobai.

¹⁶ Sowasowana ala kin ana lolina koina ala yanuwa masuli lalakina yo tabe besiele koya kolili kan imiyamiya besiele Lebanon ali koya. Sowasowana tomo sidebalala na ala yanuwa ikalapowon besiele kawasi.

¹⁷ Sowasowana kin esana tabu tanunuwa-gabaen na imiyayai. Sowasowana kin wasana imiyamiya besiele dabwelo ana lalalala, nige ana kaba mwawasi. Sowasowana kaba lolinao meuloili walo-mulolo silobai besiele ala kin walo-mulolo ilobai Yaubada koina.

¹⁸ Yeoba iya Isileli ala Yaubada, tatobalan. Iya ibomamo ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili.

¹⁹ Esana wasawasana tatobalan kani nige ilolotom. Sowasowana yanuwa yaulina meuloina ana wasawasa ikalapowon. O besiele, o besiele.

²⁰ Bwaite Deibida iya Yese natuna ana kawanoi mwawamwawasina.

73

Asapi ilele

¹ Walo yawasosi, Yaubada inamwanamwa tomo Isileli kolili, tem siya analiyao kateliyao sikapwa.

² Na yau kaiwegu, yau katepatu yo yagu meli kikiunamo sikwalalele, ³ kaiwena yagitai togagasa yo toyauyaule siwasawasa mwa yalamwa-polowe-yagili.

⁴ Nige ali kamkamna yabo, me ali kaiwe yo me ali namwanamwa.

⁵ Ali polowe yo ali katewakaka kikiuli, nige besiele tomo namwanamwali ali polowe.

⁶ Ali gagasa sigaloi besiele galogalo wasawasana na kali kaleko bwaimwa kaleya.

⁷ Kateliyao sisese naenaena koina na simasumasuwe, kulukululi mena nuwatu yauyaulena ikalapowon.

⁸ Sitalatalawasi tomo kolili yo ali edeedede walo naenaena, me ali gagasa yo nuwanuwali tomo siyakamkamnali.

⁹ Yaubada sisinali yo me ali nuwasaesae siloina bwagabwaga tomo kolili.

¹⁰ Bwagana siyauyaule na iyamo Yaubada ana tomoyao toyauyaulene sitobalanagili yo sikawa-namwanamwa-yagili.

¹¹ Toyauyaulene sigagasa siwaloba, "Yaubada nige ana katai yabo, ala paisowa naenaena Tomiyasaesosi nige inunuwa-mayaleyan."

¹² Siya bwaine toyauyaulene mumugali. Ginauli meuloina sowasowali na nuwanuwali tem yaboyoi.

¹³ Yakato mumugagu yagite-kalatan namwanamwai yo nige naenaena yagiginauli na maisagu nigele?

¹⁴ O Yaubada, kaliyate meuloina kuyakamkamna-yau, malala kaigeda kaigeda am yokoi iunuunuiyau.

¹⁵ Tem toyauyaulene ali nuwatu koina yalau yo yagagasa yo yaedeede besiele siya kabo kagu lotonan yakato yau nige am tomo.

¹⁶ Yanuwanuwatososi bwaite polowene kaiwena na iyamo nige sowasowagu.

¹⁷ Na saugana yalusae am Nume Tabu koina kabo nuwagu imayale kani tawae iyawatagili toyauyaulene kolili.

¹⁸ Kani kupeili dedei mala sanesanenena koina na kuyabekuli na sisilae molosi.

¹⁹ Ali sibayanae imalaesosi, ali silae imatamatausi molosi.

²⁰ Yawasili ali kwalalele besiele boniyai kenola takenoi na malala tatolo tanuwa-mwatainan mwayamwayau mena. O Yeoba, saugana kowa ukeno-tolo kani yawasili nuwam imwatainagili tabe.

²¹ Saugana kagu lotonan inae yo kategu ikamkamna, ²² yagu nuwanuwatu besiele yakayakan ali nuwatu, nige yau katai yabo kaiwem.

²³ Na iyamo sauga meuloina yamiya salim mena na nimam mena ukabi-kalatagau.

²⁴ Am lolina koina kuyabaguna-yagau, yo ana kaba mwawasi koina kani ukwalaiyau me am yakasisi.

²⁵ Saugana yalusae bulibuli kani nuwanuwagu kowamo. Tem kowa mekaukava, kani tawae yoi yanuwatui yanuwa yaulina mena?

²⁶ Bwagana yogu yo nuwagu sibelu na iyamo Yaubada iya yau kaba kaiwe yo yagu gadosisi meuloina iya kana toeyama.

²⁷ Siya silo-dagedagela-yagiwo kani simwawasi, yo siya silau yaubada uloina koina kani isibayanaeli.

²⁸ Na yau kaiwegu, yau kaba yaliyaya tem Yaubada saligu mena. Tem Yeoba yagu Yaubada itolo-kaukausiyau kani me yagu yaliyaya lalakina ana paisowa meuloina yawalo-masalan.

74

Asapi ilele

¹ O Yaubada, tawae kaiwena kusikotanagimai? Gubesi, kani am munamunai ilaulau am tomoyao kolimai nige ana kaba mwawasi?

² Kunuwatu-kalatagimai kai am tomoyao kaiwena tubumayao ugite-sipwailiko sauga bagubagunana koina yo kubaguna-yagili siyawatagili panpanna koina siyamala am tomoyao. Kabo am kaba miya bwaimwa koya Saiyon kunuwatu-kalatan.

³ Kulokeikeile bwaite yanuwane sisibayanaene koina na ugitai kala kaleyayao ali paisowa, ginauli meuloina Nume Tabu kalona mena sisibayanaeyako.

⁴ Kam kaleyayao silusae am Nume Tabu kalona mena na me ali yaliyaya siwui ali kaiwe kaiwena. Imwawasi, ali kilakilala siyatololi na ali memenawa sikukeili yakato siya sikaiwesosi kabo kita.

⁵ Kaba lusalusae sitomli besiele mayau tokoi ule mena mayau sikoyagulili.

⁶ Nume kana bilibili sikogaogaolili ali kilam kolili.

⁷ Am kaba pwaoli siula-mosomoso yo Nume sisibayanae kabo sigabu iwedoli.

⁸ Nuwanuwali siutu-mutumutumai na kamwawasi molosi kabo kaba pwaoli yakayakasisili meuloili sigabu wolili ama yanuwa koina.

⁹ Ama gogo yakayakasisili meuloili simwawasiko yo nige yaboyoi ama palopita imiyamiya, yo nige yabo ikakatai kani tawanesana kabo bwaite imwawasi.

¹⁰ O Yaubada, toweya kana mamalawe besiele na kani kala kaleyayao sitalawasi-yagiwo? Yakato esamne kani sisinasinali ilaulau nige ana kaba mwawasi?

¹¹ Tawae kaiwena kusikote genuwam kusaguimai? Na tawae kaiwena nimam kupeili dagelam mena?

¹² Na kowa Yaubada ama kin sauga bagubagunana koina kanasiga kabona yo sauga ibaibaiwa kuleboimai.

¹³ Am kaiwe mena kalita kuigali-labuiyan yo siya sisagena kalita pwatana mena kulukululi kusapi-gaolili.*

¹⁴ Yo yamayamayale kali tobaguna matamatausina kalita mena kulukuluna kusapi-gaogaolili na yona boiboitana kuwolena yakayakan ule mena ali kaba kekan.†

¹⁵ Waila bunubunuwasili kusokeli, yalubwasi kikiuli sididi, na yalubwasi lalakili kuyagumali.

¹⁶ Kaliyate yo boniyai kuyamayaleli, dabwelo yo waikena ali kaba miya kolili kupeili.

¹⁷ Yanuwa yaulina kali sigasiga kupeili, sauga wedowedoli yo sauga tulutulu kuyamayaleli.

¹⁸ Na Yeoba, kunuwatu-kalatan bwaite, kam kaleyayao nige ali yakasisi mwa sitalatalawasi-yagiwo yo esam sikalomagigilan.

¹⁹ Kabo tabu am tomoyao kulologabaegimai kisi kama kaleyayao ali munamunai kalobai kaiwena siya besiele yakayakan sokasokali na kai nige kama tosagu yabo. Tabu nuwam imwamwatainagimai, kai am tomoyao kakamkamna.

²⁰ Kelabilabin kamwasanane uginauli kolimai kunuwatu-kalatan, kaiwena ama yanuwa mena ginauli matamatausili yo boniboniyai yo kaleya sikalapowon.

²¹ Tabu kutatalam na kai tokamkamna kamwamwalimwaline. Kusaguimai na kai tobubutuma yo toeoma kani esam katobalan.

²² O Yaubada, toyauyaule sitalatalawasi-yagiwo kaliyate meuloina koina, kabu kunuwatu-kalatan kutolo na ali talawasi-yagiwone kaiwena kuyamaisali.

²³ Kam tokaleyayao ali wui munamunai kunuwatu-kalatan iyaele ilaulau.

75

Asapi ilele

¹ O Yaubada, kakawatoki koliwo yo kawalo-masala am lalaki kaiwena yo am paisowa ginauli kaba nuwapwanopwano wasali kayawayawasa.

² Yaubada iwaloba, “Sauga yapeiyako yatala kaiwena yo loina dudulaina koina kani tomo yayatala-yagili.

³ Bwagana yanuwa yaulina inuku yo yamayamayale meuloili simatausi sitabubu na iyamo yanuwa yaulina kana wauwau kani yakabi-kalatagili.

⁴ Yawalo togagasa kolili tabu nuwasaesae, ⁵ yo walo gagasa silopei.”

⁶ Kaiwena yatala kani nige ilalaoma dabwelo ana kaba tunsae mena yo ana kaba sugu mena, nuwana teya yavana o nuwana teya bwauli, nigele.

⁷ Na Yaubada iya kani iyatala na iloina. Tupwaliyao kani ipei-yataluli na tupwaliyao kani ikeleisinagili.

* **74:13** Bwaite iwalowalo Pelo ana tokaleyayao ali waga niuniuli yo ali osi kaiweli. Wagitai Siyawatagili peina 14 koina † **74:14** Bwaite iwalowalo Pelo kaiwena

⁸ Yeoba komwa nimana mena ikabi-kalatan ana munamunai koina ikalapowon. Yaubada ana munamunaine isuwai na toyauyaule meuloili sinuma kanasiga meuloina siyemwawasi besiele tomo oine kaikaiwena sinuma.

⁹ Na yau kani nige yalolopei edeedede Isileli ama Yaubada kaiwena, kani nige yalolopei wali-tobali iya koina.

¹⁰ Tonaenaeli ali kaiwe kani itom-gabaen, na todudulai ali kaiwe kani iyalalaki.

76

Asapi ilele

¹ Dedei Yuda koina Yaubada meuloili sikatai yo dedei Isileli esana siyakasisi-yan.

² Ana kaba miya yanuwa Yelusalema koina bwaimwa koya Saiyon.

³ Bwaine koina kana kaleyayao ali gipoyo kana wamali igoluli, ali ebeu yo ali kaleya kelepali meuloili iyouli.

⁴ O Yaubada, am wasawasa ilalakisosi kabo muli mena koya lalakili ali wasawasa.

⁵ Kabo ali tokaleyayao kaikaiweli ali kaleya gogoliyao ukele-gabaegili kolili na sauga bwaite siyaele siboitako sikenokeno, tokaleyayaone meuloili ali kaiwe imwawasi nige sowasowali nimali siyapaisowaili yoi.

⁶ O Yaubada, kowa kai Isileli ama Yaubada, am yokoi koina osi yo kana tomwalisaewo sikanitu siboita.

⁷ Na kowa, Yeoba, tomo meuloili simatausagiwo. Yaiya sowasowana itolo manim mena sauga am munamunai ilalaki isasae?

⁸⁻⁹ Saugana bulibuli mena kutolo kuwalo-lobima yanuwa yaulina mena am yatala kaiwena kabo yanuwa yaulina imatausi yo imwanou na mesabana siya sikamkamna leboili kaiwena wasana sibenalan.

¹⁰ Siya sikamkamna am munamunai maisana sigitai kabo kam tobali siyalalaki.

¹¹ Kabo kuwolena Yeoba am Yaubada koina tawae kuwalo-yameliyako. Na komiu kaba loinao salimai mena, ami mulolo wakalailima koina. Yaubada tomo meuloili iyamatausagili, ¹² mwa kinyao siya esaliyao silalaki iyamatausagili yo natuliyao tataoliyao iwalo sinuwalobi.

77

Asapi ilele

¹ Yavalam koyasili Yaubada koina kabo kainagu ibenalan.

² Sauga miyapolowe kolili yakawanoi Yeoba koina, boniyai meuloina koina nimagu yakeleisin na yakawakawanoi na iyamo nige sagu yalolobai.

³ Yatonan tem Yaubada yanuwatui na iyamo yayabayaba, yatonan tem yanuwadaumwali na iyamo yanuwabelubelu.

⁴ Yaubada nige itatalam na yakeno boniyai meuloina, kategu iwakaka nige sowana yaedeede.

⁵ Yanuwatu-vivila sauga simwawasiko kolili yo sauga beyabeyasosili kolili.

⁶ Boniyai meuloina koina yanuwanuwatu lalakina, yatonan tem yanuwadaumwali mwa bwaite besiele yagu nuwatu,

⁷ “Gubesi, kani Yeoba isikotanagila sauga meuloina? Kani nige sauga yaboyoi iyayaliyaya kolila?

⁸ Gubesi, ana mulolo kolila ilopei? Yakato ana waloyameli kolila imwawasiko?

⁹ Gubesi, Yaubada ana katekamkamnawa kolila nuwana imwatainan? Yakato ana munamunai ana katekamkamna ikausi?”

¹⁰ Kabo yabomayoi yawaloba, “Yagu nuwapolowe bwaite, Yaubada Tomiyasaesosi nima ulaulana kaikaiwena kani nige iyayapaisowai yoi kaiwela.”

¹¹⁻¹² O Yeoba, kani am paisowa kaikaiweli yo am paisowa ginauli kaba nuwapwanopwano sauga beyabeyana koina yanuwatu-kalatagili, yo am paisowa meuloina kani yanuwanuwatiuli.

¹³ O Yaubada, mumugam tabutabuna. Am kaiwe ilalakisosi kabo muli mena yaubadao meuloili ali kaiwe.

¹⁴ Kowa Yaubadanaele ginauli kaba nuwapwanopwano kupaisowaili, am kaiwe kuyakenayagili kaba loinao meuloili kolili.

¹⁵ Yo am kaiwe mena am tomoyao, Yakobo yo Yosepa tubuliyao kuleboili.

¹⁶ Saugana kalita yo bagolu sigitaiwo simatausi yo kalita gunna sitabubu simwasali.

¹⁷ Yaloyaloi galewa sisuwai ilobima, tutu itutu bulibuli mena na pigabu ipigabu ana kaba pigabu mena.

¹⁸ Tutu daguguna bwawa kalona mena, na pigabu mayalena koina yanuwa yaulina imayale yo mwanikiniki inuku.

¹⁹ Bagolu luwana mena kulau, kalita didididiuna kulopanaisi, na monam nige sowasowali sigitai.

²⁰ Tomo kubaguna-yagili besiele sipi togite-kalatan ana paisowa, tomone siya Mosese yo Eloni ali loina yaulina mena silaulau.

78

Asapi ilele

¹ O yagu tomoyao, kwabenali yagu yakayakatai kolili. Tenamiyao kwasokeli na kwabenali tawae yawalowalowen.

² Kani walo sonosonogali kolili yaedeededede kolimiu na nuwatu wadawadamli sauga beyabeyana kolili yakabi-yamayaleli kolimiu, ³ siya edeededene tabenalagiliko yo takataili edeededene siya tamalao siwalowegiliko kolila.

⁴ Nige sowana tawadamli natulao kolili na kani tawalowen yaso waluwaluna kolili Yeoba ana kaiwe yo ana paisowa namwanamwali kaiweli.

⁵ Ana loinao iwolegili tubulao tomo Isileli kolili yo iwalo kolili loinaone siyakataili natuliyao kolili, ⁶ na mesabana yaso ilalaoma sikatai namwanamwaili na siya tabe naga natuliyao siyakataili.

⁷ Bwaine kamwasane koina na mesabana ali meli sipei Yaubada koina yo sinuwatu-kalatan ana paisowa ginauli kaba nuwapwanopwano na ana loinao siobigaili.

⁸ Kabo tabu siya besiele tubuliyao siya togamwa-panapanawa, kateliyao sikololo yo ali meli sikikiu yo silau yaubadao uloili kolili.

⁹ Tabu siya besiele Ipeleim tokaleyayao. Bwagana me ali kaleya gogona na iyamo saugana tem kaleya ilaoma siyabubu.

¹⁰ Yaubada ana kelabilabin kamwasana nuwali imwatainan, genuwali ana loinao siobigaili.

¹¹ Yo ana paisowa ginauli kaba nuwapwanopwano sinuwa-mwatainagili.

¹² Tubuliyao manli mena Yaubada ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili Soan bubuna mena Itipita koina.

¹³ Kalita igali-labuiyan, yo iwalo waila sitolo besiele salibebe kabo tomo ibagunayagili silau silopanaisi.

¹⁴ Kaliyate mena ibagunayagili yaloyaloi koina yo boniyai koina mayau kalapulupuluna koina.

¹⁵ Veku lalakili ule mena iigalili sitasoke kabo waila iwolegili bwaimwa ilaomaya bwatano gunna mena.

¹⁶ Wailane ididi-yawatagilima veku mena besiele yalubwasi kikiuna imasumasuwema kabo iyamala yalubwasi lalakina.

¹⁷ Na iyamo ali yauyaule iyaelemo ilaulau, sigamwagamwa-panapanawa Tomiyasaesosi koina.

¹⁸ Sauga meuloina siwalo kaiwe nuwanuwali kali na ali samalulu mumugana koina Yaubada ana kalakisiye sitonan.

¹⁹ Siwaloba, "Gubesi, sowasowana Yaubada kala iyeyama kolila bwaite ule bwagabwagane koina? Nuwana nigele.

²⁰ Bwagana vekune isapi na waila ididi-yawatagilima koina besiele yalubwasi na iyamo nige sowasowana ana tomoyao kan iwolegili."

²¹ Kabo saugana ali walo ibenalagili Yaubada imunamunai mwa ikaleya kolili mayau wedolina mena. Ana munamunai ilalaki isaesae, ²² kaiwena nige simemeli koina yo ali nuwatu yakato nige sowasowana ileboili.

²³ Kabo iwalo bulibuli kana gamwa itasoke, ²⁴ kabo mana sibekuma kali besiele galewa italu.

²⁵ Na mana besiele anelose kali kabo iwolegili sikekan na iyamo ilalakisosi.

²⁶ Yaubada ana paisowa koina bolibolime yo yavana silotalu, ²⁷ kabo man iyawasali silobima, kali baibaiwa besiele dekawa busu galagala mena, ²⁸ sibekuma ali kaba gogo luwaluwali mena, ali palai siyatakikilili.

²⁹ Kabo tomo sikekan diyaliyao sisu kaiwena iwolegili besiele tawae ali nuwatu.

³⁰ Na muliya kabo ali kekan imwawasi yo ali gadosisi kekanne kaiwena iyaelemo ilaulau,

³¹ Yaubada imunamunai tomo Isileli kolili mwa ali kilakai kaikaiweli iunuili siboita.*

³² Bwagana Yaubada ana paisowa ginauli kaba nuwapwanopwano sigitailiko na iyamo nagamo naenaena siginaginauli yo nige simemeli koina.

³³ Kabo yawasili iyui-yamateli yo ali boita kana koleya imatamatausi sosi.

³⁴ Saugana tupwali iunuyamateli kabo meuloili sinuwabui sipileyoi koina yo me ali kaiwe sikawakawanoi.

³⁵ Yo sinuwatu-kalatan yakato Yaubada Tomiyasaesosi iya kali totolo-kaukausi yo kali tosagu.

³⁶ Na iyamo mwakota sopali mena sieedeede.

³⁷ Kateli mena nige siyayakasisi-yan yo ana kelabilabin kamwasana nige simumuliya.

³⁸ Na iyamo ikatekamkamna-yagili yo ali naenaena inuwatu-pwaike kabo nige isisibayanaeli. Na sauga ibaibaiwa ana munamunai ikabi-kalatan yo nige iunuili.

³⁹ Inuwatu-kalatan yakato siya tomo molosi ali miyamiya sauga kubwakubwanamo besiele yaumai sauga kubwakubwana koina itowa na imwawasi.

⁴⁰ Na ule bwagabwaga mena sauga ibaibaiwa sigamwapanapanawa mwa kaiwena katena ikamkamna.

⁴¹ Yo sauga meuloina ana kalakisiye sitonatonan mwa Isileli ali Yaubada tabutabuna katena siula-munamunai.

* **78:31** Iwalowalo Numela 11:33 kaiwena

⁴² Ana paisowa meuloili nuwali imwatainagili, saugana ileboili kali kaleyayao kolili, ⁴³ yo ginauli kaba nuwapwanopwano meuloili ipaisowaili Soan bubuna mena Itipita koina.

⁴⁴ Kaba gite bwaite, ali yalubwasi siyamala kwasine kabo Itipita nige ali kaba numa waila, ⁴⁵ nonowala iyawasali silaoma siyamala tomo Itipita ali kaba okwatakwata, besiele kwekwe ali bwatano sisibayanae, ⁴⁶ besiele mwalimwali iyawasali silaoma na kali sisibayanaeli, ⁴⁷⁻⁴⁸ galewa pokopokoli lalakili sitalu kabo ali oine yo bulumakau isibayanaeli, mayau esana fig siboita wabumali kaiwena yo ali sipi siboita tutu yo pigabu koina, ⁴⁹ yo boita kana anelose iyawasali silaoma kabo ali paisowa koina Yaubada ana munamunai lalakina siyakena-yagili mwa Itipita kamkamna lalakina silobai.

⁵⁰ Na paisowane koina ana munamunai nige ikakabi-kalatan na iunuili muya yabo koina, ⁵¹ kabo Itipita natuliyao tatao tobagubagunao susu kaigeda kaigeda kolili iunuyamateli.

⁵² Imwawasi ana tomoyao ibagunayagili besiele sipi siyawatagili yo ali kamwasa iyakenayagili ule bwagabwaga mena.

⁵³ Ali lau koina igite-kalatagili mwa nige sowasowana simatausi, na kalita bagoluna igolu kali kaleyayao pwatali mena.

⁵⁴ Kabo ana tomoyao ikalaili ilawagili ana yanuwa yakayakasisina koina, bwaimwa koya Saiyonne iboma ikalaiyako kaiweli.

⁵⁵ Kaba loinao uloili itawoili Isileli manli mena, ali bwatano iyakasali iwolegili ana tomoyao kolili simiya.

⁵⁶ Na bwagana ginauli meuloina ipaisowai kaiweli na iyamo ana kalakisiye iyaelemo sitonatonan, yo ali Yaubada Tomiyasaesosi sigamwapanapanawa koina yo genuwali ana loina simuliya, ⁵⁷ simiya-dagedagela-yan besiele tubuliyao ali paisowa. Mumugali inaesosi Yaubada nige sowasowana ana meli ipei kolili.

⁵⁸ Kaba pwaoli siginaulili yaubadao uloili kolili yo kokotomo kolili sipwalou kabo Yaubada siula-munamunai.

⁵⁹ Saugana mumugaline igitai kabo ana munamunai ilalaki isaesae kanasiga ana tomoyao Isileli isikote-molosagili.

⁶⁰ Ana palai yanuwa Sailo koina ilogabaen bwaine koina beyabeyana imiyamiya ana tomoyao mekanakavao.[†]

⁶¹ Kabo italam kali kaleyayao kelabilabin kamwasana kana dedewaga, bwaimwa ana kaiwe yo ana wasawasa kana kilakilala, sikwayai kaleya luwana mena silawan ali yanuwa mena.

⁶² Ana tomoyao siula-munamunai kabo italamwagili kali kaleyayao ali kaleya kelepana koina sietomtom-wagili.

⁶³ Ali kilakaiwo siboita kabo Isileli vesalao nige ali kaba kawalulu.

⁶⁴ Ali topwaoli siboita kaleyane koina yo ali kwabukwabuliwo nige sowasowali sinuwanae ali toboitao kaiweli.

⁶⁵ Yeoba itolo, besiele tokeno yabo ikeno-toloma ana kaba keno mena, besiele tomo kaikaiwena me ana kabaleya ikalekaleya me ana munamunai.

⁶⁶ Kabo kana kaleyayao itubali-yavivilali yo ikaiwe-gabaegili me ali mwalimwaline.

⁶⁷ Yosepa yo Ipeleim tubuliyao ali bodao isikotanagili.

⁶⁸ Na Yuda tubunao ali boda igite-sipwaili siyamala ana tomoyao yo koya Saiyon iyamala ana kaba miya iya imulolososi koina.

[†] 78:60 Edeededene iyaele 1 Samuela 4:3,4

⁶⁹ Bwaine koina ana Nume Tabu ikabi, besiele ana nume bulibuli mena, yo ikabi-yakaiwe kabo ikaiwesosi yo imiyayai besiele yanuwa yaulina kana wauwau.

⁷⁰⁻⁷¹ Deibida imiyamiya bubu mena ana sipi igitegite-kalatagili na Yaubada igite-sipwai mwa iyogan iyapaisowa iyamala Isileli ali kin na Yaubada ana tomoyao igite-kalatagili besiele sipi.

⁷² Me kate yawasosina koina igite-kalatagili yo ibagunayagili me ana katai.

79

Asapi ilele

¹ O Yaubada, tomo siya nige tomeli silusaemako am yanuwa mena yo am Nume Tabu sisibayanae yo Yelusalema taon sisibayanae molosan itata-gwaligwali.

² Am tomoyao yoli boiboitali siwolegili magesubu kali ali kaba kekan, yo am topaisowao yakayakasisili kwapiliyao siwolegili yakayakan sokasokali kolili sikekan.

³ Am tomoyao siunuili kwasineliyao sididi besiele waila sisuwai Yelusalema meuloina koina. Nige yaboyoi tupwa tomo imiyamiya na toboita kwapiliyao ipuluili.

⁴ Kaba loinao meuloili salimai mena sitalatalawasi-yagimai, kaemala ali kaba malu.

⁵ O Yeoba, gubesi, kani am munamunai imiyayai kolimai kani nige ilolopei? Yakato am munamunai ilaulaumo na iwedowedoli besiele mayau?

⁶ Am munamunaine kubui ilau kaba loinaone siya nige sipwapwalou koliwo yo tomo siya nige sikawakawanoi koliwo.

⁷ Kaiwena am tomoyao siunuyamateliko yo am yanuwa sisibayanae molosan.

⁸ Tabu kuyayamaisamai tubumayao ali pwanoli kaiweli, na bwaite sauga ukwate-kamkamna-yagimai kaiwena kai kamiyamiya yauli molosi mena.

⁹ O Yaubada, kusaguimai yo kuleboimai, ama pwanoli kunuwatu-pwaikili kaiwena kowa esam yakasisi.

¹⁰ Tabu kutatalam kaba loinao sineneli-samasamalulu kolimai siwaloba, "Ami Yaubada toweya?"

Kam gum kuyai kuyamaisali kaiwena am topaisowao siunuili yo kwasineliyao siyadidili. Am munamunai kuyakenayagili kolili na kagitai.

¹¹ Topaisowa panpanli ali yaba kubenalan, na am kaiwe lalakina mena siya kikiunamo kani siboita kulivasili.

¹² O Yeoba, kaba loinaone kuyamaisali me seben, ali walo sinasinali koliwo kaiwena kuyamaisali.

¹³ Kabo kai am tomoyao, am sipi bodana, kani kakawatoki koliwo sauga meuloina nige ana kaba mwawasi.

80

Asapi ilele

¹ O Yeoba, kai Isileli kama togite-kalatan kowa, kai am sipi bodana yo kowa ama tobaguna, ama walo kubenalan. Kowa kumiyasio am kaba miya wasawasana koina na yaulim mena aneloseyao* simiyamiya.

² Na kubomayoi kuyakenayagiwo boda Ipeleim, Beniyamina, yo Manase kolili na sikataiwo. Am kaiwe kuyakenayagimai yo kulaoma kuleboimai.

* **80:1** Anelosene bwaite kelabilabin kamwasana kana togite-kalatan

³⁻⁴ O Yeoba ama Yaubada Tokaiwesosi, am katekamkamna kuyakenayagimai na lebo kalobai. Isa sauga kana mamalawe kani am tomoyao ali kawanoi koina kumunamunai?

⁵ Kamkamna kuyeyama koina kakekan, yo matalilo komwana lalakina kanuma.

⁶ Kutalam kaba loinao uloili silaoma sibomayoi kolili sikalekaleya na tem ama bwatano sikalaili. Kama tokaleyayaone sibomamo kaloli mena sitalatalawasi-yagimai.

⁷ O Yaubada Tokaiwesosi, ukwele-yavivilayoimai. Am katekamkamna kuyakenayagimai na lebo kalobai.

⁸ Itipita koina oine likena ukwalai kulaoma kabo tomo kutawoili na ali yanuwa mena oine likenane ukumai.

⁹ Yanuwane kusepa kabo oinene ikin lamna ilobi kabo idebalala yanuwa meuloina ikalai.

¹⁰ Kabo koya isumali lolonna koina yo lagalaganao silalakisosi kabo muli mena mayau lalakiliyao lagalagaliyao.

¹¹ Tabe lagalaganao iyagayanli silau kalita Mediteleiniya koina yo tabe sisae teya kaluwabu mena Yupeleitisi wailana koina.

¹² Na tawae kaiwena Yelusalema kana gana kusibayanae ibeku? Kabo sauga bwaite tomo meuloili kamwasa mena silaulau sowasowali oinene sikewalili.

¹³ Polo ule oinene siutu-gwalagwalaili kabo oinene iyamala yakayakan sokasokali ali kaba kekan.

¹⁴ O Yaubada Tokaiwesosi, kutagelakeile yoi na bulibuli mena ugite-lobima kolimai na kulaoma am tomoyao kuleboimai.

¹⁵ Kulaoma na bwaite oinene ukukumaine kuleboi, iya beyabeyana like waluwaluna na am gite-kalatan koina ilalaki ikin ikaiwe.

¹⁶ Kama kaleyayao silaoma na oinene sitom iguli kabo sigabu. Me am munamunai ugitaili na kusibayanaeli.

¹⁷ Am tomoyao gitegite-sipwaili kutolo-kaukausili kaiwena beyabeyana am gitekalatan koina kaemala boda kaikaiwena.

¹⁸ Kani nige sauga yaboyoi dagelamai kaeyawa koliwo. Yawasimai kuyeyama na katobalanagiwo.

¹⁹ O Yaubada Tokaiwesosi, ukwele-yavivilayoimai. Am katekamkamna kuyakenayagimai na lebo kalobai.

81

Asapi ilele

¹ Kwawuiwui me ami yaliyaya Yaubada kala totolo-kaukausi koina, yo kwawali-tobali Isileli ala Yaubada koina.

² Venu kwayatubu, tambalin wakoili yo api lalakili yo api kikiuli kwavenu-wagili na daguguna namwanamwali tabenalan.

³ Bwagigi kwayui kekan lalakina kana sauga koina nuwana waikena waluwaluna o nuwana waikena imatuwa kali sauga.

⁴ Nuwatu-kalatan kekanna bwaite iyamala tomo Isileli kali loina na loine ilaomaya Isileli ala Yaubada koina.

⁵ Kabo loine iwolegili tomo Isileli kolili saugana ikaleya yanuwa Itipita koina.

Kaina yabo yabenalan, kainane nige yakakatai, iwalowalo koliyau iba,

⁶ “Kami kayakayale dagelamiu mena yakele-gabaegiliko. Tabe yatalam bilikine kwapei-yataluli.

⁷ Saugana kwamiya-polowe Itipita koina kabo kwayoga koliyau sagu kaiwena mwa yaleboimiu. Kainagu iyamala tutu yaloyaloi luwana mena kabo ami yaba yayamaisa. Muli mena yatonagimiu Meliba wailana koina.

⁸ O yagu tomoyao Isileli, yagu yanuwapei kolimiu kwabenalan.

⁹ Tabu sauga yaboyoi yaubada yabo koina kwapwalou.

¹⁰ Yau Yeoba ami Yaubada, yau mwa yakalaimiu Itipita koina kwayawatagili. Gamwamiyao kwasaeili na yayakanmiu.

¹¹ Na iyamo yagu tomoyao Isileli nige sibebenali koliyau, genuwali kainagu sioobigai.

¹² Kabo yatalam siboma ali nuwatu mena silau ali gamwapanapanawa kaiwena yo tawae nuwanuwali siginauli yatalamwagili.

¹³ Nuwanuwagu lalakina yagu tomoyao Isileli sibenali koliyau yo kainagu siobigai.

¹⁴ Tem siobigaiyau kani mwayamwayau kali kaleyayaone yakaiwe-gabaegili yo kali tokalomagigili yaunuili.

¹⁵ Siya sikalomagigi-lagau kani me ali matausi sipwalou mangu mena, kali maisa kani imiyayai.

¹⁶ Na kani yayakanmiu witi namwanamwasosina koina na diyamiyao sisu kamwakamwa koina.”

82

Asapi ilele

¹ Yaubada imiyasio ana kaba miya wasawasana koina bulibuli mena na mesabana yaubadao meuloili iyatalayagili yo kali lolina iwolegili.

² Kabo iwaloba, “Lolina dudulaina mena kwayatala, tabu sauga yaboyoi ami yatala koina toyauyaulene kwasaguili.

³ Lolina dudulaina kwaolena tobubutumao, siya nige tamaliyao sipapagan, siya sikamkamna yo siya nige kali tosagu yabo, kali lolina kaigeda.

⁴ Kwaleboili tonaenaali ali kaiwe koina.

⁵ Komiu yaubadao kwabenali. Komiu toyauyaule, nige ami katai yabo. Komiu boniboniyai mena kwalolokeikeile kabo lolina dudulaina kwasibayanaeyako.

⁶ Bwagana komiu yakato yaubadao yo yau Tomiyasaesosi natuguwao, ⁷ na iyamo kani kwaboita besiele tomo, yawasimiu kani yatom-gabaen besiele kin natuna yabo yawasina.”

⁸ Kabo kai kawaloba, “O Yaubada, kutolo na yanuwa yaulina kuloinayan kaiwena kaba lolinao meuloili siya am gogo.”

83

Asapi ilele

¹ O Yaubada, tabu kumimiya-mwanou.

² Kam kaleyayao yo kam tokalomagigiliwo ugitali, siyaele sigamwagamwanapananawa koliwo.

³ Siyaele wadam mena ali lolina naenaali sinuwanuwatuili na tem am tomoyao, siya mwa kutolo-kaukausili, sikaleya kolili.

⁴ Siwaloba, “Kwalaoma na Isileli ali kaba loinane tasibayanae na mesabana Isileli nuwala imwatainan yawasosi.”

⁵ Kabo sitalam ali nuwatune koina mwa siboda kaigeda na sikaleya koliwo Yaubada.

⁶ Kam tokaleyayao esaliyao bwaite, tomo Idoma, Isimeli, Mowabe, Agaliniya,

⁷ Gibal, Amoni, Amaleki, Pilistiya yo Taiya.

⁸ Besiele tabe Asiliya silogogoma mekalikavao, yo tabe Amoni yo Mowabe, siya Lota tubunao.

⁹⁻¹⁰ Na uginauli kam tokaleyayaone bwaite kolili besiele tawae beyabeyana uginauliyako Midiya, Sisaliya yo Yabini waila Kisoni yo yanuwa Endola kolili.* Bwaine koina kusibayanaeli yo yoli meuloili sibowa bwatano mena.

¹¹ Kam tokaleyayaone ali tobagunao ukwaiwe-gabaegili besiele beyabeyana Olebi, Sibi, Seba yo Salimuna ukaiwe-gabaegili, ¹² siya mwa beyabeyana siwaloba, “Yaubada ana bwatano kani takalai iyamala ala gogo.”

¹³ O Yaubada, kuyasulu-gwaligwalili besiele bwatano kauna yo besiele lei moso-mosona yaumai iyui-kalakalai.

¹⁴ Na besiele mayau kalapulupululuna iwedoli koya mena na ilau ule meuloina iwedoli isibayanae, ¹⁵ ee besiele uginauli kolili. Kutawoili am wowoli kaikaiwena koina yo am wediliya koina kuyamatausagili.

¹⁶⁻¹⁷ O Yeoba, mwalimwaline kuyakalapowonli manli mena na am kaiwe sikilala yo sikatai. Ukwaiwe-gabaegili na ali matausi simiyayai na ali mwalimwaline iunuili siboita.

¹⁸ Sowasowana sikatai yakato kowa Yeoba kubomamo Tomiyasaesosi yo kuloina yanuwa yaulina meuloina koina.

84

Kola natunao silele

¹ O Yaubada Tomiyasaesosi, yamulolo lalakina am Nume Tabu koina.

² Nuwanuwagu lalakisosina tem yau bwaine koina. Yagu kaba yaliyaya tem yau yamiyamiya kalona mena. Yogu yo yaluyaluwagu meuloina me ali yaliyaya siwali Yaubada meyawasina koina.

³ O Yeoba Tomiyasaesosi, kowa yau kin yo yagu Yaubada, kai meuloimai nuwanuwamai kamiyamiya salim mena yo tabe besiele man. Ali noi sipaisowaili am Nume koina besiele tabe siya kitekitele yo buyali yo natuliyao sipeili am kaba pwaoli salina mena.

⁴ Siya analiyao simiya am nume mena siyaliyaya lalakina. Sauga meuloina kam tobali siwaliwali-yagili.

⁵ Siya analiyao ali kaiwe ilaomaya koliwo siyaliyaya lalakina, siya ali nuwatu sikaiwe tem silau koya Saiyon koina na sipwalou koliwo.

⁶ Saugana silaulau Baka* kalogawana leleyanna koina dedeinane iyamala waila bunubunuwasili sikalapowon simasumasuwe kaiwena galewa naga kana sauga na italu baguna.

⁷ Mwa ali lau koina yoli sikaiwe yoi, kikiunamo yaubadao ali Yaubada kani sigitai Yelusalema koina.

⁸ O Yaubada Tomiyasaesosi, kowa kai Isileli ama Yaubada, yagu kawanoi kubenalan.

⁹ Ama kin kuwalo-muloloi iya mwa ugite-sipwaiyako.

* **83:9-10** Wagitai Toloinao (Judges) Peina 4, 6, 7 yo 8 * **84:6** Baka kana katai kalogawa galogalo maguna

¹⁰ Tem yamiyamiya am Nume Tabu kalona mena kaliyate kaigeda koina kagu lotonan inamwanamwasosi kabo muli mena kaliyate ten tausan yagu yanuwa koina kagu lotonan. Yo tem yatolo Nume Tabu kana gamwa koina kagu lotonan inamwanamwasosi kabo muli mena yamiasio toyauyaule ali nume wasawasali kaloli mena.

¹¹ Kaiwena Yeoba iya kala totolo-kaukausi yo ala Kin wasawasana, sauga meuloina iwalo-muloloila, ikate-kamkamna-yagila yo isaguila.

Nige sowana ginauli namwanamwana yabo inuwai siya analiyao mumugana dudulaina sipaisowai.

¹² O Yeoba Tomiyasaesosi, siya analiyao simeli-yagiwo siyaliyaya.

85

Kola natunao silele

¹ O Yeoba, am mulolo ilalakisosi am yanuwa koina. Uginauli tomo Isileli sidebalala yoi yo ali tano sikin namwanamwa.

² Am tomoyao ali pwanoli meuloili kunuwatu-pwaikili.

³ Am munamunai kolili kulopei, yo am kaleya kuyamwanou.

⁴ O Yaubada kama Tolebolebo, ukwele-yavivilamai yoi na am yokoi kupei-suwalan kolimai.

⁵ Gubesi, kani am munamunaine imiyayai kolimai? Yakato ilaulau yaso yo yaso kolili?

⁶ Ukwabi-yakaiweyoimai, na kai am tomoyao katobalanagiwo.

⁷ O Yeoba, am mulolo miyamiya yaina kuyakenayagimai, na lebo yo sagu kuyeyama kolimai.

⁸ Mwa yau yabenabenali koina, tawae Yeoba Yaubada iwalowalowen, daumwali iwaloyameli kolila, iboma ana tomoyao, tem nige tapipileyoi ala kamwasa yauyauleli kolili.

⁹ Walo yawasosi iya inonowako sabi lebo analiyao siya siyakasisi-yan, na ala yanuwa kani iloyapowon ana wasawasa koina.

¹⁰ Besiele tomo sielobelobe yo simulolo, Yaubada mumuganao, bwaimwa mulolo, walo yawasosi, mumuga dudulaina yo daumwali kani siginauli besiele.

¹¹ Walo yawasosi kani ibunubunuwasi bwatano koina na isae kewa mena. Mumuga dudulaina bulibuli mena kani igite-lobima yanuwa yaulina mena.

¹² Yeoba kani iwalo-muloloila yo ala yanuwa imasuli na ala kelikeli inamwanamwa.

¹³ Kabo mumuga dudulaina kani ibaguna ilau Yeoba ana kamwasa ikatububun kaiwena.

86

¹ O Yeoba, tenam kuyawali yo kainagu kuyamaisa kaiwena nige yagu kaiwe yabelusosi.

² Kuleboyau boita koina kaiwena yau tomo yakayakasisina. Yau am topaisowa yo yagu meli yapei koliwo kabo kuleboyau.

³ Kowa yagu Yaubada, ukwate-kamkamna-yagau. Kaliyate meuloina koina yakawanoi koliwo.

⁴ O Yeoba, am topaisowa ukwabi-yaliyaya kaiwena yagu kawanoi sisaewako koliwo.

⁵ Kowa kunamwanamwa kolimai yo ama pwanoli kunuwatu-pwaikili, am mulolo imiyayai siya analiyao sikawanoi koliwo.

⁶ O Yeoba, yagu kawanoi yo yagu valam sagu kaiwena kubenalagili.

⁷ Sauga miya polowe kolili yayoga koliwo kaiwena yagu kawanoi kuyamaisali.

⁸ O Yeoba, nige yaubada yabo besiele kowa, ali paisowa nige besiele kowa am paisowa.

⁹ Kaba loinao meuloili kowa kuyamayaleli kani silaoma sipwalou koliwo yo esam kani sitobalan na sikawa-wasawasa-yan.

¹⁰ Kowa tokaiwe yo ginauli kaba nuwapwanopwano kupaisowaili, mwa kowa kubomamo Yaubada.

¹¹ O Yeoba, kuyakataiyau tawae nuwanuwam yapaisowai na mesabana yaobigaiwo sauga meuloina. Kuyakenayagau na yapaisowa koliwo me yagu talam yawasosi.

¹² O Yeoba yagu Yaubada, kani yatobalanagiwo kategu meuloina mena yo am lalaki yawalo-masalan sauga meuloina.

¹³ Am mulolo miyamiya yaina koliyau ilalakisosi kaiwena kikiunamo yaboita na kulaoma yo kuleboyau.

¹⁴ O Yaubada, tomo gagagagasali silalaoma sabi unuiyau, tomo naenaesosili bodaliyao sitonatonan tem siunuyamateyau, bodane bwaine genuwali kainam sibenalan.

¹⁵ Na Yeoba kowa tokatekamkamna yo tomulolo, sauga meuloina me am kalakisiye kunuwalobi yo kowa towalo yawasosi.

¹⁶ Manim ilaoma koliyau na ukwate-kamkamna-yagau, ukwabi-yakaiweyau na kuleboyau kaiwena yau yapaisowa koliwo besiele sinagu ipaisowai koliwo.

¹⁷ O Yeoba, naga am namwanamwa kuyakenayagau na mesabana siya analiyao sikalomagigi-lagau kani simwalimwaline, saugana tem sigitai am miya saligu mena yo am saguiyau.

87

Kola natunao silele

¹ Yeoba ana yanuwa lalakina ikabi ana koya yakayakasisina koina.

² Yanuwa Yelusalema imulolososi koina kabo muli mena yanuwa meuloili kolili ana mulolo.

³ O Yelusalema, kowa Yaubada ana yanuwa lalakina, ginauli namwanamwali iwalowalo-wegili kaiwem kubenalagili.

⁴ Yagu tomoyao siobiobigaiyau tupwaliyao siyaele Itipita koina, tupwaliyao Babilon, tupwaliyao Pilistiya, Taiya yo Idiopiya kolili kabo kani yayasilili yakato Yelusalema koina simiyamiya.

⁵ Na Saiyon kaiwena kani siwalo yakato tomo meuloili sikabili Saiyon koina. Yaubada Tomiyasaesosi ana yanuwa Saiyon kani ikabi-yakaiwe.

⁶ Na Yeoba kani ana tomoyao iyasilili yo kaigeda kaigeda kaiwena kani iwaloba, "Bwaite sikabiya Yelusalema koina."

⁷ Siya kani siselo yo siwali ali wali walona bwaite besiele, "Saiyon iya ala walo-mulolo meuloili yaina."

88

Kola natunao silele

¹ O Yeoba yagu Yaubada, yayoga sagu kaiwena kaliyate meuloina koina, na boniyai yavalam-saewa.

² Kutalam yagu kawanoi ilaowa manim mena yo tenam kuyawali yagu valam sagu kaiwena.

³ Polowe sibaibaiwa sitalu pwatagu mena kabo kikiunamo yaboita.

⁴ Yau besiele siya tupwaliyao boita dedeina mena silaulau, yau kaiwe meuloina imwawasi.

⁵ Silogabaegauko toboitao luwali mena, yau besiele siunuiyau yaboita na yakeno-keno salai mena. Toboitaone kunuwa-mwatainagiliko, kaiwena am sagu silogabae-nako.

⁶ Ugabaegauko yalobi salai gunna mena, gula malamalawesosina yo boniboniyaina koina.

⁷ Am munamunai polopolowena kupei pwatagu mena, besiele bagolu igolu pwatagu mena siunuiyau.

⁸ Kowa am paisowa koina mwa kaukavao silogabaegau, uginauli koliyau besiele boita bwalaina koliyau imiyamiya kabo simiya-suwala koliyau. Yalaomako naenaena polowena kalona mena nige sowasowana yayabubu-gabaen, ⁹ yo mangu ibelu kamkamna kaiwena.

O Yeoba, kaliyate kaigeda kaigeda yayogayoga koliwo yo nimagu yakeleisinagili koliwo kawakawanoi mena.

¹⁰ Gubesi, yakato ginauli kaba nuwapwanopwano kupaisowaili toboita kaiweli? Na sitoloyoi sitobali koliwo? Nigele.

¹¹ Gubesi, yakato am mulolo miyamiya yaina kaiwena siedeededeyan salai mena? Na am walo yawasosi siwalowalo-masalan sibayanae yanuwana koina? Nigele.

¹² Gubesi, yakato am paisowa ginauli kaba nuwapwanopwano sigitaili boniboniyai dedeina koina? Na am namwanamwa sigitai nuwanuwa-mwatain yanuwana koina? Nigele, nigele molosi.

¹³ O Yeoba, yayoga koliwo sagu kaiwena, malala kaigeda kaigeda yakawanoi koliwo.

¹⁴ Tawae kaiwena kusikotanagau? Tawae kaiwena kumiya dagedagela-yagau?

¹⁵ Yagu sauga kilakai koina, yakamkamna kikiunamo yaboita, am lolina polopolowena koina kamnagu inae.

¹⁶ Am munamunai kaikaiwena ikeno-kalatagau yo am kaleya isibayanaeyau.

¹⁷ Kaliyate meuloina koina sitakitakiki-lagau besiele yalubwasi idoga na ididi-takikilagau.

¹⁸ Am paisowa kaiwena, yagu eliyamwao namwanamwali silogabaegauko kabo boniboniyaimo mekaukava.

89

Itani ilele

¹ O Yeoba, kani yawali am mulolo miyamiya yaina kaiwena, yo sauga meuloina am walo yawasosi kani yawalo-masalan.

² Kaiwena am mulolo kani imiyayai yo am walo yawasosi kani itolo-kaiwe besiele bulibuli ana tolo-kaiwe.

³ Kuwaloba, "Yagu kelabilabin kamwasana yaginauli yagu tomo gitegite-sipwaina koina, yagu kawalulu koina, yawaloyameli yagu topaisowa Deibida koina.

⁴ Tubumwao siya kani siyamiyalaewo sauga meuloina yo am kaba miya wasawasana kani yakabi-yakaiwe."

⁵ O Yeoba, bulibuli siwaliwali am paisowa namwanamwali kaiweli, yo bulibuli kana tomiya siwaliwali am walo yawasosi kaiwena.

⁶ Nige yabo imiyamiya bulibuli mena besiele kowa, nige yabo itotoyatoyawa mekamkava.

⁷ Toyakayakasisi meuloili simatausagiwo yo ali miyagogo koina kusaesosi kabo me ali yakasisi sitolo-takikilagiwo.

⁸ O Yeoba kowa Tomiyasaesosi, nige yabo ana kaiwe besiele am kaiwe, am paisowa meuloina ikalapowon am walo yawasosi koina.

⁹ Kalita ana yokoyoko kowa kuloiloinayan, ana bagolu munamunaili kuyadaumwalili.

¹⁰ Weso lalakina esana Labi* ukogaogaoli na iboita, yo kam tokaleyayao am kaiwe mena kutao-gwaligwalili.

¹¹ Bulibuli yo yanuwa yaulina yo ginauli meuloina kalona mena siya am gogoyao kaiwena kowa kuyamayaleli.

¹² Teya yavana yo teya bwauli kuyamayaleli, koya Tabo yo koya Elimon me ali yaliyaya esam sitobalan.

¹³ Kowa tubula am kaiwe. Nima ulaulam ikaiwesosi kabo muli mena tomo meuloili ali kaiwe.

¹⁴ Am kaba miya wasawasana kana wauwau bwaimwa mumuga dudulaina yo lolina dudulaina, am mulolo miyamiya yaina yo am walo yawasosi sibaguna-yagiwo am lau koina.

¹⁵ Siya analiyao sitapwalolo koliwo me ali wali-tobali siyaliyaya kaiwena kani silokeikeile am mayale koina.

¹⁶ Kaiwem siyaliyaya kaliyate meuloina koina yo am namwanamwa kaiwena sitobalanagiwo.

¹⁷ Ukabi-yakaiwemai kaleya koina, am saguimai kaiwena wasamai ilalaki.

¹⁸ Kaiwena kowa Yeoba Isileli ali Yaubada tabutabuna na kuyeyama kolimai ama kin iya kama totolo-kaukausi.

¹⁹ Beyabeyana kuedeede am kenogite mena palopita yabo koina kuwaloba, "Pwaopwaom wasawasana yapeiyako tokaikaiwe kulukuluna koina iya mwa tomo luwali mena yagite-sipwai.

²⁰ Kabo yagu topaisowa Deibida olo tabutabuna koina yayaoloi yakato iya kin.

²¹ Yagu kaiwe yaolena koina na sauga meuloina ikaiwesosi.

²² Kana tokaleyayao kani nige sikakaiwe-gabaen yo toyauyaule kani nige siyayamwalimwaline.

²³ Siya analiyao sikaleya koina kani yakogaogaolili yo kana tokalomagigiliwo kani yaunuili.

²⁴ Yagu mulolo miyamiya yaina yo yagu walo yawasosi kani yaolena koina yo sauga meuloina kana tokaleyayao kani ikaiwe-gabaegili.

²⁵ Ana kaba lolina kani yayalalaki Kalita Mediteleiniya koina, bwaimwa dabwelo ana kaba sugu mena yo isae yalubwasi Yupeleitisi koina, bwaimwa dabwelo ana kaba mwalisae mena.

²⁶ Kani iwalo koliyau, 'Kowa tamagu, yagu Yaubada, kagu totolo-kaukausi yo kagu Tolebo.'

²⁷ Iya kani iyamala natugu tobagubaguna, kin meuloili ali tokaiwe.

²⁸ Kani yagu mulolo miyamiya yaina yapei-suwalan iya kaiwena yo yagu kelabilabin kamwasana koina kani imiyayai.

²⁹ Tubumwao siya kani siyamiyalaewo sauga meuloina yo am kaba miya wasawasana kani yakabi-yakaiwe nige ana kaba mwawasi.

³⁰ Na tem natunao yagu loinao sisikotanagili yo ali miyamiya nige besiele yagu loinao, ³¹ yo tem yagu walo simiya-dagedagela-yagili yo nige yagu loinao sikakabikalatagili, ³² kani yayamaisali ali pwanoli kaiweli yo yasapili ali naenaena kaiwena.

³³ Na iyamo kani nige yagu mulolo miyamiya yaina yakekele-gabaen koina, yo kani nige yagu waloyameli koina yasosoke.

³⁴ Kani nige yagu kelabilabin kamwasana koina yakakausi yo kani nige yagu waloyameli yabo yakekele-yavivilayoi.

* **89:10** Iwalowalo Itipita kaiwena

³⁵ Yagu kawalulu esagu tabutabuna koina yawaloyameli kani nige sauga yabo yamwamwakota Deibida koina.

³⁶ Tubunao kani sauga meuloina sikabikabi silaulau yo ana kaba loina kani yagitekalatan kanasiga dabwelo ana kaiwe imwawasi.

³⁷ Loinane kani imiyayai besiele waikena ana miyamiya kewa mena.”

³⁸ O Yeoba, na sauga bwaite kumunamunai am kin gitegite-sipwaina, kusikotananako yo kulogabaenako.

³⁹ Am kelabilabin kamwasana koina ukausiyako yo kana pwaopwaom ugabaenako kau mena.

⁴⁰ Ana yanuwa lalakina kana gana ukele-gwaligwalili, ana nume kaikaiweli kusibayanaeliko siyamala mosomoso.

⁴¹ Siya tolo-keikeile kamwasa mena ana gogo sikewalili, na kaba loinao siya simiyamiya salina mena sitalatalawasi-yan.

⁴² Kutalam na Isileli ali kin kana kaleyayao silaoma sikaiwe-gabaen, na am paisowa koina ukabi-yaliyaya-yagili.

⁴³ Ana kaleya gogoliyaone uginaulili siyamala ginauli bwagabwaga mwa kutalam sibeku kaleya koina.

⁴⁴ Kin ana ginagina wasawasana ukele-gabaenako yo ana kaba miya wasawasana kutubali-yabeku ilobi bwatano mena.

⁴⁵ Ana kilakai kana sauga kutom-yakubwa yo mwalimwaline koina kusuma.

⁴⁶ O Yeoba, gubesi, kani kubomayoi kuwadamwo sauga meuloina? Toweya am munamunai kana mamalawe besiele kani iwedowedoli?

⁴⁷ Kunuwatu-kalatan yakato yawasigu nige imamamalawe ikubwaolimako yo kai kuyamayalemai tomomo.

⁴⁸ Yaiya sowasowana tem imiyamiya nige sowana iboita? Yaiya sowasowana boita ana kaiwe iyabubu-gabaen?

⁴⁹ O Yeoba, toweya am mulolo miyamiya yaina beyabeyana kuyeyama kolimai? Toweya am waloyameliwa Deibida koina uginauliwa?

⁵⁰ Kunuwatu-kalatan yau, am topaisowa, tomo ali sinali yalobaili, yo ali kawa-gula yakalakisiye-yagili.

⁵¹ O Yeoba, kam tokaleyayao am kin gitegite-sipwaina sikawa-naenae-yan. Toweya koina ilauya sitalatalawasi-yan.

⁵² Yeoba tatobalan nige ana kaba mwawasi. O besiele.

90

Mosese ilele

¹ O Yeoba, kowa sauga meuloina kuyamala ama kaba miya.

² Muli mena kabo yanuwa yaulina yo koya kuyamayaleli na kowa Yaubada miyamiya yaina kani nige ilolotom.

³ Tomo ali sauga boita kowamo kuloinayan kabo kuwaloba, “Kupileyoi bwatano kauna koina.”

⁴ Bolime tausan koliwo besiele kaliyate kaigeda, siya besiele laina, imwawasiko, besiele sauga kubwakubwana boniyai mena.

⁵ Manim mena kai besiele ginauli bwagabwaga, kabo kai besiele tomo iyaluwan yalubwasi kaikaiwena koina na ikwalalele, besiele kenola takenoi boniyai koina na

mwayamwayau ikwalalele, yo kai besiele kawasi malala koina ikin isae, ⁶ yo ilalaki lalana ipei kabo ilau ilolau iweweka iboita.

⁷ Kai kusibayanaemai am munamunai koina, am kaleya iyamatausagimai.

⁸ Ama naenaena wadawadamli siyaele manim mena kupeili mayalem koina na ugitagitaili.

⁹ Yawasimai kutom-yakubwali am munamunai koina, besiele balamumu ana kwalalele.

¹⁰ Ama bolime kuyeyama bwaimwa sebentimo (70), na tupwali tem sikaiwe kani silobai eiti (80). Na iyamo saugaline koina polowe yo kamkamna sikalapowon kabo ala miyamiya mwayamwayau simwawasi.

¹¹ Na yaiya sowasowana am munamunai lalakisosina ana kaiwe ilotonan? Yaiya sowasowana am kaleya kana matamatausi ikalakisiyeyan? Nigele.

¹² Kuyakenayagimai yakato ama miyamiya ikubwa, nige imamamalawe, na mesabana me ama nuwa sanapu.

¹³ Am munamunai toweya kani kana mamalawe besiele na imwawasi? O Yeoba, am topaisowao ukwate-kamkamna-yagimai.

¹⁴ Malala kaigeda kaigeda am mulolo miyamiya yaina koina kuloyapowonmai, na mesabana kawali yo kayaliyaya yawasimai meuloina koina.

¹⁵ Ama yaliyaya kana mamalawe kuyeyama yoi besiele ama kamkamna kana mamalawe kuyeyama sauga simwawasiko koina.

¹⁶ Kutalam kai, am topaisowao, am paisowa kaikaiweli kagitaili, yo besiele kutalam na tubumayao am wasawasa kaikaiwena sigitai.

¹⁷ O Yeoba ama Yaubada, sowasowana am walo-mulolo silaoma kolimai yo am paisowa meuloina sinamwanamwa.

91

¹ Iya yaiya imiya Tomiyasaesosi ana tolo-kaukausi lolonna koina, ² sowasowana iwalo koina, “Kowa yagu kaba keno-wadam yo yagu nume kaikaiwena kaiwena kowa yagu Yaubada yameli koliwo.”

³ Iya kani igite-kalatagiwo kaba silae meuloili miyamiya wadamli yo kasiebwa polopoloweli kolili.

⁴ Iya kani iyakaboboiwo pepenao kolili kabo ana gite kalatan koina kumamwanamwa.

Ana walo yawasosi besiele ebeu na koina kani itolo-kaukausiwo.

⁵⁻⁶ Mwa yaluyaluwa biki ali paisowa naenaena kani nige sowana kumatausagili, nuwana siya ginauli matamatausina o muya boniyai koina, o nuwana kaliyate kana silae o sibayanae.

⁷ Yaubada kani igite-kalatagiwo. Bwagana tomo sibaibaiwa sibeku siboita salim mena na iyamo kani nige kuisilae.

⁸ Na tonaenaeli kali maisa kani ugitai manim mena.

⁹ Kowa kutalamwagiwo Yeoba Tomiyasaesosi iyamala am totolo-kaukausi, ¹⁰ mwa koinaele kani nige naenaena yabo ikakabi-tonagiwo, yo kani nige polowe yabo ilalaoma am nume salina mena.

¹¹ Kaiwena ana aneloseyao kani ipeili kam togite-kalatan na sitolo-kaukausiwo tem toweya kulalau.

¹² Siya kani nimali mena sinapuiwo kisi kutalu veku mena na kaem kusibayanae.

¹³ Kani laiyon sokasokali yo weso naenaeli kuutusae pwatali mena na kuutuya-mateli kaekaem mena.

¹⁴ Yaubada iwawalo, “Siya analiyao simulolo koliyau kani yaleboili yo siya sikataiyau kani yatolo-kaukausili.

¹⁵ Saugana siyoga koliyau kani yayamaisa kolili, yo saugana polowe silobai yau kani mekalikava, yaleboili yo yayakasisi-yagili.

¹⁶ Kani maisali yaolegili yawasili simamalawe yo yaleboili.”

92

Sabati walina

¹ O Yeoba ama Yaubada Tomiyasaesosi kowa, tubula ana namwanamwa tem kakawatoki koliwo yo kawali-tobali esam koina.

² Tubula ana namwanamwa tem am mulolo miyamiya yaina kawalo-masalan malala kaigeda kaigeda yo am walo yawasosi kawalo-masalan boniyai kaigeda kaigeda.

³ Ama walo-masala mekanakava api lalakili yo kikiuli kainali namwanamwali kolili.

⁴ Yagu kaba yaliyaya bwaimwa am paisowa kaikaiweli, nimam ana paisowa kaiwena yawali me yagu yaliyaya.

⁵ O Yeoba, nimam ana paisowa sinamwanamwasosi kabo muli mena tomo meuloili ali paisowa. Am nuwatu sididiusosi kabo tomo meuloili ali nuwatu.

⁶ Toyauyaule yo tomo kabakabaleyali nige sowana nuwali simayale, ⁷ yakato bwagana tonaenaali ali bodao ikin isaesae besiele kawasi ana kin, yo ali gogo wasawasa ilalalaki na iyamo Yaubada kani iyaboitali simwawasi.

⁸ Kaiwena kowa Yeoba kumiya-saesosi kani nige ilolotom.

⁹ Walo yawasosi, kam kaleyayao kani siboita, na siya tomo naenaeliyao kani simwawasi.

¹⁰ Yau kaiwe kuyalalaki besiele bulumakau tauna ana kaiwe yo kuwalo-muloloiyau yaliyaya koina.

¹¹ Yagitaiyako kagu kaleyayao ukaiwe-gabaegiliko yo tomo naenaeliyao ali valam yabenalanako.

¹² Na todudulai kani sidebalala besiele tutube ali debalala Isileli koina yo kani sikin silalaki besiele Lebanon ali mayau kaikaiweli.

¹³ Siya todudulaine besiele mayau sikumaili Yeoba ana nume mena, na silala Yaubada ana Nume Tabu kalona mena.

¹⁴ Bwagana silikeko na iyamo uweli namwanamwali siyawayawatagilima kolili, sauga meuloina sikalakalawa yo sikaikaiwe.

¹⁵ Bwaite iyakenayagila Yeoba iya todudulai yo nige yabo naenaena imiyamiya koina iya kagu totolo-kaukausi.

93

¹ Yeoba iya Kin, yakasisi yo kaiwe siyakwamai kolili. Na yanuwa yaulina imiya namwanamwa ana kaba miya mena na nige sowasowana imwasali.

² O Yeoba, am kaba miya wasawasana itolo-kaikaiwe imiyamiya kaba yatubu koina kanasiga kabona. Muliya kabo sauga itubu kowaele kumiyamiya.

³ Yalubwasi sididi yo kalita bagoluli ali guli daguguli silalaki, kainali isaewa besiele bagolu lalakili sigolugolu daguguli.

⁴ Yaubada kainana ikaiwesosi kabo muli mena kalita bagoluli ali golu daguguli, kaiwena iya Tokaiwesosi.

⁵ O Yeoba, am loinao simiyayai yo am Nume Tabu iya tabutabuna imiyayai.

94

¹ O Yeoba, kowa naenaena kana toyamaisa-yavivila, am munamunai kuyakenayan.

² Kowa yanuwa yaulina kana toloina, kutolo na kuyamaisa togagasa tawae ilonamwayagili.

³ O Yeoba, toweya kana mamalawe besiele kani tomo naenaeliyao siyaliyaya?

⁴ Toweya kana mamalawe besiele kani tolinalikwa sigagasa yo sinuwa-saesae ali naenaena kaiweli?

⁵ O Yeoba, am tomoyao siutu-yataluli, yo siya kumuloloili siyakamkamnali.

⁶ Kwabukwabuliwo yo tosinasinage siunuyamateli yo taumanao simiyamiya ala yanuwa mena siyaboitali.

⁷ Siwaloba, “Yeoba nige igigitaila, Isileli ali Yaubada nige ana katai ipapagan.”

⁸ Komiu toyauyaule, kwanuwatu namwanamwa. Sauga esana kabo nuwamiu simayale.

⁹ Yakato Yaubada iya totenakola? Iya mwa tenala ipaisowaili. Yakato iya toman-gibugibu? Iya mwa manla ipaisowaili.

¹⁰ Tem kaba loinao uloili meuloili iyakoi-yagili yawasosi kani isapimiu tabe. Iya tomo meuloili kali toyakayakatai mwa ginauli meuloina ikatai.

¹¹ Yeoba ali nuwatu ikatailiko, ali nuwapwanopwano kani iyamala ginauli bwagabwaga.

¹² O Yeoba, siya analiyao kuyakataili siyaliyaya lalakina, am loinao kali katai ali kaba yaliyaya.

¹³ Sauga polowe kolili kaiyawasi kuwolegili kanasiga tem gula sikeli tonaenaeli ali kaba silae.

¹⁴ Yeoba ana tomoyao kani nige ilologabaegili, ana gogoyao yakayakasisili kani nige isisikotanagili.

¹⁵ Kaiwena laina dudulaina kani iyawatagili yoi yatala kolili, na tomo namwanamwaliyao meuloili kani sikawa namwanamwa-yan.

¹⁶ Tauna kona, saugana toyauyaule sikalekaleya koliyau, yaiya isaguiyau? Saugana tonaenaeli sigamwapakiki koliyau, yaiya itolo dedeigu mena?

¹⁷ Yeoba iya ibomamo. Tem Yeoba nige isasaguiyau kani yaboitako yo yaluyaluwagu ilobiko yanuwa mwanomwanouna koina.

¹⁸ Yawaloba, “Yau yabebeku”, na am mulolo miyamiya yaina ikeleisinagau.

¹⁹ Saugana tem yakatewakaka yo me yagu nuwapolowe ukwabi-yanuwadaumwaliyau yo ukwabi-yaliyaya-yagau.

²⁰ Nige am nuwatu ilalau toloina naenaeli kolili siya laina naenaena kana topaisowao, ²¹ yo siloinalikwa tomo namwanamwaliyao kolili yo todudulai siunuyamateli.

²² Na iyamo Yeoba yagu Yaubada iya yagu nume kaikaiwena yo kagu totolo-kaukausi.

²³ Ali naenaena kaiwena kani iyamaisali yo ali pwanoli kaiweli isibayanaeli. Yeoba ala Yaubada kani meuloili iyemwawasili.

95

¹ Talaoma Yeoba tatobalan wali yo yaliyaya koina kaiwenaele itolo-kaukausila yo ileboila.

² Talaoma tapwalou koina ala kawatoki taolena yo wali tobali yaliyaliyayali tawaliyagili.

³ Kaiwena Yeoba iya Yaubada kaikaiwena yo iya yaubadao meuloili ali kin.

⁴ Iya iloina yanuwa yaulina meuloina koina ana loina iyatubu gula gunmolosili mena yo isae koya malamalaweli kolili.

⁵ Kalita iya ana gogo kaiwena iya iyamayale. Besiele bwatano tabe iya ana gogo kaiwena nimana mena iginauli.

⁶ Talaoma na tapwalou koina, tutulila tatalu-sakonayagili kala toyamayale Yeoba manna mena.

⁷ Kaiwena iya ala Yaubada yo kita ana tomoyao mwa igite-kalatagila nimana mena besiele ana sipiyao.

Kwabenali kabona tawae iwalowalowen, ⁸ iba, “Tabu katemiyao sikokololo besiele tubumiyao sipaisowai yanuwa Masa yo Meliba koina, dekawa bwagabwaga ule mena.

⁹ Bwaine koina sitonagau. Bwagana yagu paisowa kaikaiweli sigitailiko na iyamo nige simemeli koliyau.

¹⁰ Bolime poti (40) kalona mena kagu lotonan inae tomoliyaone kolili. Kabo yawalo kaiweli yawaloba, ‘Siya togamwa-panapanawa, genuwali yagu loinao siobigaili.’

¹¹ Me yagu munamunai kabo yawalo kaiwe yakato bodane kani nige silulusaema yanuwane koina na mekaukavao kakaiyawasi.”

96

¹ Wali waluwaluna tawaliyan Yeoba koina, yanuwa yaulina meuloila tawali Yeoba koina.

² Tawali yo tatobali Yeoba koina. Kaliyate kaigeda kaigeda wasana namwanamwana tayawayawasa yakato ileboila.

³ Ana wasawasa tayawasayan kaba loinao kolili, ana paisowa kaikaiweli tawalo-masalan tomo meuloili kolili.

⁴ Yeoba iya Tokaiwe yo iya kana lonamwa tobali. Kana matausi ilalakisosi kabo muli mena yaubadao meuloili kali matausi.

⁵ Kaba loinao meuloili ali yaubadao siya kokotomo, tomo nimali mena sipaisowaili. Na Yeoba iya bulibuli iyamayale.

⁶ Yakasisi yo wasawasa simiya-takikilan, besiele ana Nume Tabu kana koleya namwanamwana yo kaiwe kalona iloyapowon.

⁷ Komiu tomo meuloimiu yanuwa yaulina mena, Yeoba kwatobalan, ana wasawasa yo ana kaiwe kwatobalan.

⁸ Yeoba esana wasawasana kwatobalan, mulolo wakalailima na kwalaoma ana Nume Tabu mena kwaolena koina.

⁹ Komiu tomo meuloimiu yanuwa yaulina mena, me ami matausi yo me ami tabubu yo me ami yakasisi kwapwalou koina.

¹⁰ Kwawalo kabo loinao meuloili kolili kwawaloba, “Yeoba iya Kin.” Yanuwa yaulina imiya ana kaba miya mena kani nige sowana imwasali, na iya kani tomo meuloili iloinayagili loina dudulaina koina.

¹¹ Komiu bulibuli yo yanuwa yaulina, kwayaliyaya. Besiele kowa kalita kuwui. Yo komiu yamayamayale meuloimiu kalita kalona mena, kwayaliyaya.

¹² Besiele komiu bubu kwawui. Yo komiu yamayamayale wakekakekan bubu kaloli mena kwayaliyaya. Kabo ule mayauliyao meuloili kani me ali yaliyaya siwali Yeoba manna mena.

¹³ Kaiwena ilalaoma na tomo yanuwa yaulina iyayatalayagili lolina dudulaina koina, kani nige yabo isasabi-lauwan.

97

¹ Komiu tomo yanuwa lalakili kolili yo komiu tomo bwanabwana kolili kwayaliyaya, kaiwena Yeoba iya Kin.

² Yaloyaloi yo boniboniyai simiya-takikilan, lolina dudulaina yo lolina yawasosi siya ana kaba miya wasawasana kana wauwau.

³ Mayau kalapulupululuna ibagunayan yo kana kaleyayao igabuli siwedoli.

⁴ Ana pigabu koina yanuwa yaulina imayale, kabo yanuwa yaulina igitai yo itabubu.

⁵ Koya siwelo besiele polo katutuna iwelo mayau koina, siwelo Yeoba manna mena, iya tomo yanuwa yaulina ali Yaubada.

⁶ Bulibuli Yeoba ana dudulai siwalowalo-masalan yo tomo dedei meuloili kolili ana wasawasa sigitai.

⁷ Siya analiyao sipwalou kokotomo kolili yo sigagasa ali yaubadao mwakomwakotali kolili kani simwalimwaline, kaiwena yaubadao meuloili kani sipwalou Yeoba manna mena.

⁸ O Yeoba, Saiyon tomonliyao yo Yudiya yanuwanao siyaliyaya am yatala kaiwena.

⁹ Kowa kumiya-saesosi yanuwa yaulina meuloina koina, kaiwena esam ilalakisosi kabo muli mena yaubadao meuloili esaliyao.

¹⁰ Siya analiyao naenaena sikalomagigilan Yeoba imulolo kolili, ana tomoyao yawasili itolo-kaukausili yo ileboili tomo naenaeli ali kaiwe koina.

¹¹ Ana lebo mayalena ilala todudulai kolili yo ana yaliyaya mayalena ilala tonamwanamwa kolili.

¹² Ana paisowa namwanamwana kaiwena komiu todudulai kwayaliyaya yo ami kawatoki kwawalowen esana yakayakasisina koina.

98

¹ Wali waluwaluna kwawaliyan Yeoba koina, kaiwena ginauli namwanamwasosili ipaisowaili. Nima ulaulana koina yo ana kaiwe yakayakasisina koina kana kaleyayao ikaiwe-gabaegili.

² Kana kaleyayao ana kaiwe-gabaegili wasana iwalo-masalan yo ana lebo kana kaiwe iyawasayan kaba loinao meuloili kolili.

³ Mulolo miyamiya yaina tomo Isileli kaiweli yo ana walo yawasosi kolili inuwatu-kalatagili. Tomo dedei meuloili kolili Yaubada ana kaiwe kaleya koina sigitaiyako.

⁴ Komiu tomo yanuwa yaulina, me ami yaliyaya kwawali. Kwatobalan wali koina yo me ami yaliyaya kwawui.

⁵ Api kwavenu-wagili na daguguna koina kwawali-tobali Yeoba koina.

⁶ Bwagigi lalakili yo kikiuli kwayuili yo me ami yaliyaya kwawui Yeoba ala kin manna mena.

⁷ Kowa kalita kuwui yo komiu yamayamayale meuloimiu kalita kalona mena kwayaliyaya. Yo besiele kowa yanuwa yaulina kuwui yo komiu meuloimiu kwamiyamiya yanuwa yaulina pwatana mena kwawali.

⁸ Komiu yalubwasi nimamiyao wakoya-pweyapwesili, besiele koya meuloimiu kwawali toyawa me ami yaliyaya Yeoba manna mena.

⁹ Kaiwena ilalaoma na tomo yanuwa yaulina iyayatalayagili lolina dudulaina koina, kani nige yabo isasabi-lauwan.

99

¹ Komiu tomo meuloimiu, me ami tabubu kaiwena Yeoba iya Kin. Kowa yanuwa yaulina kumwasali kaiwena Yeoba imiyasio ana kaba miya wasawasana koina na aneloseyao mepepeli siyaele kaba miyane yaulina mena.

² Yeoba iya ikaiwe Saiyon kalona mena yo tomo dedei meuloili kolili esana siwaloseyan.

³ O Yeoba, kowa tabu, esam kaikaiwena yo matamatausina kani sitobalan.

⁴ Kin kowa Tokaiwesosi, dudulai kana tomulolo, lolina dudulaina uginauliyako Isileli koina, yo am yatala koina nige yabo kusasabi-lauwan.

⁵ Yeoba ala Yaubada tatobalan yo tapwalou ana kaba miya wasawasana manna mena kaiwena iya yakasisi.

⁶ Mosese yo Eloni siya ana topwaoliwo, na Samuela iya yabo tokawanoine koina. Siya yoli yaionane siyoga koina yo kainali iyamaisa.

⁷ Yaloyaloi malamalawena mayamayalena koina iedeedede kolili, kabo ana loinao iwolena kolili siobigaili.

⁸ O Yeoba ama Yaubada, am tomoyao kainali kuyamaisali yo kuyakenayagiwo yakato kowa Yaubada tonuwatu-pwaiki, bwagana ali naenaena kaiwena kusapili.

⁹ Yeoba ala Yaubada kwatobalan yo kwapwalou ana koya yakayakasisina koina kaiwena iya tabu.

100

Mulolo walina

¹ Komiu tomo yanuwa yaulina, kwawali Yeoba koina.

² Kwapwalou koina me ami yaliyaya. Kwalaoma manna mena me ami wali yaliyaya.

³ Wakatai yakato Yeoba iya Yaubada. Iya mwa iyamayalela na kita iya ana gogo. Besiele kita ana tomoyao yo igite-kalatagila besiele sipi togite-kalatan ana sipi igite-kalatagili.

⁴ Me ami kawatoki kwalaoma Nume Tabu kana gamwa mena yo me ami tobali kwalusae. Na wakawatoki koina yo esana kwatobalan.

⁵ Kaiwena Yeoba inamwanamwa yo ana mulolo imiyayai yo ana walo yawasosi ilau yaso yo yaso kolili kani nige ilolotom.

101

¹ Kani yawali katekamkamna yo lolina dudulaina kaiweli. Yeoba koliwo yawali meyagu tobali.

² Mumuga namwanamwana kani yalokeikeile koina kabo kani nige yabo ikakawa-naenae-yagau. Tawanesana kani kulaoma koliyau na am kamwasa dudulaina kuyakenayagau?

Yagu nume luwaluwalina mena kani yalolokeikeile me kate kapwakapwagu koina.

³ Kani nige sowasowana ginauli naenaena yabo yapei mangu mena.

Tolopwano ali paisowa yakalomagigilan, tabu ikakabi-tonagau.

⁴ Yauyaule nuwatuna koliyau yasikotanan, genuwagu naenaena yabo ilaoma koliyau iwoyaiyau.

⁵ Yaiya kanakava ietalapiliyan kani yasibayanae yo tomone iya togagasa yo tonuwasaesae kani nige yakakalakisiyeyan.

⁶ Siya ali meli sipei Yaubada koina kani yagitelau kolili yo yayoganli simiyamiya mekaukavao yagu nume koina. Siya towalo yawasosi kani yatalamwagili sipaisowa koliyau.

⁷ Yaiya mumugana imwakomwakota nige sowasowana imiyamiya mangu mena yo yagu nume kalona mena.

⁸ Malala kaigeda kaigeda siya toyauyaule kani yasibayanaeli yanuwane koina, na mumugana naenaena kana topaisowao meuloili yatom-gabaegili Yeoba ana yanuwane koina.

102

Tolelelele ana kamkamna yo ana nuwapolowe iwalo-masalan bwaite samene koina

¹ O Yeoba, yagu kawanoi kubenalan, yagu valam sagu kaiwena ilaowa koliwo.

² Yagu sauga miyapolowe koina tabu manim kupepei-suwalan koliyau. Tenam kuyawali koliyau na yagu yoga kuyamaisa mwayamwayauwan.

³ Kaiwena yagu kaliyate sikwalakwalalele besiele bogau ikwalakwalalele yo yogu siwedowedoli besiele mayau lalakina iwedowedoli.

⁴ Besiele kawasi tomo siutu-yapayapatu yo iweweka, besiele kagu lotonan kategu mena. Kekan kana nuwanuwatu kaiwena koliyau ikwalalele.

⁵ Yagu yaba kaiwena yapwagege yo tuwatuwa bwagabwagagu.

⁶ Yau besiele ule manna bowa kana tokekan iya iyaele dedei leleyanna koina yo tabe yau besiele gumo ule bwagabwaga mena.

⁷ Nige sowasowana yakenomate, yau besiele man nume pwatana mena yamiyamiya nige yagu eliyam ipapagan.

⁸ Kaliyate yo boniyai kagu tokalomagigiliwo siwalowalo-yanayanaeyau, yo siya kagu tosinali esagu siyapaisowa ali kaba kawa-gula.

⁹ Kau koina yakekan besiele pwalawa. Matalilogu sididididi sibeku kagu waila koina na yanumanuma.

¹⁰ Am munamunai lalakina koliyau kaiwena ukwalaiyau na ugabaegau.

¹¹ Yagu kaliyate meuloili besiele lolau lolonna ana kwalalele yo yogu iweweka besiele kawasi.

¹² Na kowa Guyau kumiyayai yo esam kani ilaulau yaso yo yaso kolili kani sinuwatu-kalatagiwo.

¹³ Na kowa kani kutolo na Saiyon ukwate-kamkamna-yan, kaiwena am katekamkamna kana sauga ilaomako yo bwaite kana sauga yawasosi.

¹⁴ Am topaisowao simulolo koina bwagana sisibayanae yo sikatekamkamna-yan bwagana itatagwaligwali.

¹⁵ Kaba loinao meuloili kani Yeoba esana simatausan yo yanuwa yaulina kana kinyao kani ana kaiwe siyakasisi-yan.

¹⁶ Kaiwena Yeoba kani Saiyon ikabi-walui yoi yo ana wasawasa iyakenayan kolili.

¹⁷ Tobubutumao ali kawanoi kani ibenalan yo ali nuwatu kani nige isisikotanan.

¹⁸ Lelelele bwaite kani imiyamiya na yaso ilalaoma siyasili na mesabana siya tomo naga sikakabili kani sitobalan.

¹⁹ Kabo sikatai Yeoba ana kaba miya wasawasana bulibuli koina igitegite-lobima yanuwa yaulina mena, ²⁰ na tomo panpanli ali yaba ibenalagili yo siya boita kaiwena sisanasana ilivasili, ²¹ na mesabana Yeoba esana siyawasayan Saiyon koina, yo sitobalan Yelusalema koina.

²² Sauganane koina tomo yo kaba lolina meuloili silogogo na sipwalou Yeoba koina.

²³ Nige naga yatatautaubala na Guyau iyabeluyau yo yawasigu ikabi-yakubwa.

²⁴ Mwa yawaloba, "O Yaubada, tabu ukekele-gabaegau nige naga yatatautaubala, kowa am bolime imiyayai ilaulau yaso yo yaso kolili."

²⁵ Kaba yatubu koina yanuwa yaulina kana wauwau kowa kupaisowai, yo nimam mena bulibuli kuyamayale.

²⁶ Kowa kani kumiyayai na siya kani simwawasi. Kaiwena siya besiele kaleko beyabeyali, kani sitaigali kabo ugabaegili.

²⁷ Na kowa kani kaigedam nige sowasowam kumwawasi, kumiyayai.

²⁸ Yo am topaisowao natuliyao yo tubuliyao kani simiya namwanamwa am gitekalatan yaulina mena.

103

¹ Yaluyaluwagu, Yeoba kutobalan. Yogu meuloina, esana yakayakasisina kutobalan.

² Yaluyaluwagu, Yeoba kutobalan na tabu kisi ana paisowa namwanamwali ipaisowailiko kunuwa-mwatainagili.

³ Yagu naenaena meuloina inuwatu pwaikili yo kau kasiebwa meuloina kolili iwoisili.

⁴ Ana sagu koliyau na tabu yaboboita na iwalo-muloloiyau mulolo yo katekamkamna koina.

⁵ Yawasigu iloyapowon ginauli namwanamwali kolili, na yakilakai-yoi me yagu kaiwe besiele magesubu.

⁶ Yeoba lolina dudulaina iginauli siya analiyao simiyamiya panpanna koina ilivasili.

⁷ Ana nuwatu iyamayale Mosese koina yo ana paisowa kaikaiweli iyakenayagili tomo Isileli kolili.

⁸ Yeoba iya tonuwabiga yo tokatekamkamna, ana munamunai iyoviya yo ana mulolo powopowonna imiyayai.

⁹ Nige sowasowana ana yokoi imamalawe yo ana munamunai nige sowana imiyayai.

¹⁰ Ala paisowa naenaena kaiwena ilonamwayagila isapila na manla iyabwakina na iyamo nige iginauli besiele.

¹¹ Ana mulolo ana sae kana lalaki besiele bulibuli yanuwa yaulina isae-gabaen siya analiyao siyakasisi-yan kolili.

¹² Ala naenaena kolila ikele-gabaegili ipei-suwalagili besiele kana mamalawe tete bolibolime mena yo ilaoma ilau tete yalasi mena.

¹³ Besiele tama ana katekamkamna natunao kolili, mwa Yeoba ana katekamkamna besiele tem analiyao siya siyakasisi-yan kani iginauli besiele kolili.

¹⁴ Kaiwena iya ikatai gubesi ana yamayamayalela inuwatu-kalatan yakato kita talaomaya bwatano kaukauna koina.

¹⁵ Na kita yawasila besiele kawasi takin talala besiele ule mulana.

¹⁶ Na saugana tem yaumai itowa mulane iyui-kalai imwawasi nige sowana yabo igitai yoi.

¹⁷ Na siya analiyao Yeoba siyakasisi-yan ana mulolo kolili kani imiyayai, yo ana namwanamwa imiyayai yaso yo yaso kolili, ¹⁸ yo siya analiyao kolili ana kelabilabin kamwasana sinuwatu-kalatan yo ana loinao siobigaili.

¹⁹ Yeoba ana kaba miya wasawasana ipei bulibuli mena na iya tomo meuloili ali Kin.

²⁰ Komiu iya ana aneloseyao kaikaiweli, ana loina kana tomuliyayao yo ana walo kana tobenaliyao, Yeoba kwatobalan.

²¹ Komiu bulibuli kana tokaiweyao yo ana topaisowao, yo komiu ana nuwatu kana topaisowao, Yeoba kwatobalan.

²² Komiu yamayamayale meuloimiu iyamayalemiu dedei meuloina kolili, Yeoba kwatobalan. Yaluyaluwagu, Guyau kutobalan.

104

¹ O Yaluyaluwagu, Yeoba kutobalan.

O Yeoba yagu Yaubada, kowa Tomiyasaesosi, yakasisi yo wasawasa koina kuyak-wamao.

² Kubomayoi mayalem koina kusumao besiele kaleko, yo bulibuli kutabe-kalali silau besiele palai.

³ Na am nume kana pei-kaukausi kupei-seyagili bulibuli wailana pwatana mena, yo yaloyaloi kupaisowaili am waga niuniuli na yaumai pepena mena kumwalisae kusagesagena.

⁴ Yaumai kupaisowaili am tosagenawasao yo mayau kalakala-pulupululuna pigapi-gabuna am topaisowao.

⁵ Yanuwa yaulina ukwalai yo kupei kana wauwau koina na tabu imwamwasali.

⁶ Kabo kalita ukwalai na yanuwa yaulina kuyakaboboi kalitane koina na waila sisae-pwaikili koya kolili.

⁷ Na am yokoi koina waila siyabubu yo am tutu koina sieva.

⁸ Wailane koya pwatali mena sididi, silobi kalogawa kolili yo sididi silau dedeiliyao ukatububu-nagiliko kaiweli kolili.

⁹ Yo kali sigasiga kupeili na mesabana tabu simamasuwe-likwa na yanuwa yaulina sisusumayoi.

¹⁰ Waila doelu kuyabunubunuwasili sididi kalogawa kolili, yo yalubwasi kuyadidi-yawatagilagili koya sonosonogali mena, ¹¹ na kolili yakayakan meuloili yo tabe besiele donki sokasokali sinumanuma.

¹² Yo mayau sitotolo yalubwasine salili mena koina man ali noi siginaulili yo siwaliwali.

¹³ Bulibuli mena galewa kuyataluyama koya kolili yo yanuwa yaulina meuloina am mulolo silobai.

¹⁴ Am paisowa koina bulumakau kali kawasi silobai yo tomo like silobaili na sikumaili sikin kali kaiwena, ¹⁵ kanna iyawatagilima oine bwaimwa ali kaba numa koina siyaliyaya, yo olo olibe bwaimwa ali kaba sau, yo pwalawa bwaimwa ali kaba kekan na koina sikaiwe.

¹⁶ Lebanon ali mayau kaikaiweli galewa lalakina silobai siya yakato Yeoba ana gogo ikumaili, ¹⁷ yo kolili man meuloili ali noi siginaulili.

¹⁸ Gouti sokasokaliyao simiyamiya koya malamalaweli kolili yo yakayakan tup-waliyao kikiuli sikeno-wadam veku gulali mena.

¹⁹ Dabwelo yo waikena kuyamayaleli kabo waikena sauga iyakeyakenayagila yo dabwelo ana sauga sugu yo ana sauga tunsae ikatailiko.

²⁰ Boniyai kuyamayale na koina yakayakan sokasokali siyawatagili silolokeikeile boniyaine koina.

²¹ Laiyon natuliyao kan kaiwena sikelokeloya yo sikalakalagaga, kanne Yaubada ikatububunan kaiweli siloyaloyaili.

²² Saugana dabwelo imwalisae kabo sipileyoi ali gula kolili sikaiyawasi.

²³ Yo tomo sitolo silau ali paisowa kolili na sipaipaisowa kanasiga dabwelo isugu.

²⁴ O Yeoba, ginauli sibaibaiwasosi am sonoga koina kuyamayaleli. Yanuwa yaulina ikalapowon am yamayamayaleo kolili.

²⁵ Wagitai kalita iyaele, ana tabataba yo ana didididiu ilalakisosi, yo kalona mena yamayamayale sibaibaiwa simiyamiya, lalakili yo kikiuli.

²⁶ Waga meuloili sikalakalau pwatana mena yo kalona mena ulaulasi lalakina esana Levitani ivenuvenu.

²⁷ Meuloili kali silobalobai kowa koliwo saugana siguliyam.

²⁸ Kali kuwolegili sikekan diyaliyao sisu.

²⁹ Saugana kutagelakeile kulogabaegili simatausi yo saugana yawasili kutom-gabaegili siboita sipileyoi bwatano kauna koina.

³⁰ Na saugana yawasi kuyui-panaisan kolili yanuwa yaulina yawasina waluwaluna kuyalalaki kolili.

³¹ Sowasowana Yeoba ana wasawasa imiyayai. Sowasowana Yeoba iyaliyaya ana yamayamayale paisowana kaiwena.

³² Saugana Yeoba yanuwa yaulina igitagitai kabo yanuwa yaulina itabubu, yo saugana koya ikabi-tonagili kabo bogau siyawatagili koyane kolili.

³³ Kani yawaliwali Yeoba koina yawasigu meuloina koina. Yo kani yatobatobalan kanasiga yaboita.

³⁴ Sowasowana yagu wali ikabi-yaliyaya-yan kaiwena yagu yaliyaya yainaele iya.

³⁵ Sowasowana tonaenaeli sisilae simwawasi yanuwa yaulina mena.

O Yaluyaluwagu, Yeoba kutobalan. Yeoba tatobalan.

105

¹ Takawatoki Yeoba koina, ana kaiwe tawalo-masalan, ana paisowa meuloina wasana tayawasayan kaba loinao uloili meuloili kolili.

² Tawali-tobali Yeoba koina, ginauli namwanamwaliyao meuloili iginauliliko taedeede-yagili.

³ Esana yakayakasisina takeleisinan, komiu Yeoba kana topwalou kwayaliyaya.

⁴ Yeoba taloyai yo ana kaiwe, na sauga meuloina taloyaloyai.

⁵⁻⁶ Komiu tomo Isileli, Yaubada ana tomoyao gitegite-sipwaimiu, ana topaisowa Abelamo natunao, ginauli yaiona kwanuwatu-kalatagili bwaite, ana paisowa namwanamwali, ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili, yo siya analiyao Isileli siyakamkamnali kali maisa iwolegiliko.

⁷ Yeoba iya ala Yaubada, ana loinao siya tomo yanuwa yaulina meuloila kaiwela.

⁸ Ana kelabilabin kamwasana kani ipaisowa-kalatan yo ana waloyameli kani iginaulili nige ana kaba mwawasi.

⁹ Kelabilabin kamwasanane iginauli Abelamo koina yo iwaloyameli yoi Aisake koina kani ikabi-kalatan.

¹⁰ Kabo kelabilabin kamwasanane ikabi-yakaiwe yoi Yakobo koina mwa imiyayai, ¹¹ iwaloba, “Yanuwa Kenani kani yaeyawa, iyamala ami gogo.”

¹² Beyabeyana Yaubada ana tomoyao nige sibabaibaiwa sosi siya taumanaomo yanuwa Kenani koina, ¹³ sikwasakwa-keikeile silau yanuwa yabo koina yo silau yanuwa yabo koina, ¹⁴ na nige itatalam boda yabo siyakamkamnali, yo kinyao iyanuwapeili iwalo kaiwe kolili, ¹⁵ iwaloba, “Yagu tomo yakayakasisili tabu kwaunuili kaiwena siya yagu palopitao.”

¹⁶ Kabo guliyam lalakina iyawasa yanuwa Kenani koina, kali meuloina itomgabaen.

¹⁷ Na tomo yabo esana Yosepa iyawasa-bagunayan iya mwa sigimwalayan iyamala topaisowa panpanna.

¹⁸ Kaena sipan-kalatagili sen mena, aeyan galogalona mena sipei ¹⁹ kanasiga ana walowa silaoma siyamala yawasosi kabo Yeoba Yosepa itonan.

²⁰ Kabo kin Pelo, iya Itipita kana tololina lalakina Yosepa ilivasi, ²¹ ipei ana nume wasawasana kana togite-kalatan yo yanuwane kana gavana.

²² Itipita tolinao lalakili meuloili simiyamiya Yosepa ana lolina yaulina mena.

²³ Muli mena tamana Yakobo ilaoma Itipita, bwaimwa esana labuina Ami, yo imiya-taumana yanuwane koina.

²⁴ Kabo Yeoba ana tomoyao sidebalala sosi siyamala boda lalaki-molosina kabo muli mena kali kaleyayao tomo Itipita.

²⁵ Yeoba Itipita tolinao kateliyao ibuili iyakolololi kabo ana tomoyao sikalomagigilagili yo mwakota mena siyakamkamnali.

²⁶ Kabo ana topaisowa Mosese mekanakava Eloni igite-sipwaili iyawasali, ²⁷ na ginauli kaba nuwapwanopwano sipaisowaili Itipita koina bwaite besiele, ²⁸ boniboniyai iyawasa mwa yanuwa iboniboniyai, na iyamo Itipita Yeoba ana walo nige sioobigaili.

²⁹ Kali waila ibui iyamala kwasine mwa kali iye siboita, ³⁰ ali yanuwa meuloina kwekwe ikalapowon, yo tabe kin Pelo ana biliutusi besiele,

³¹ Yaubada iwalo kabo nonowala yo samwanigisi sidebalala dedei meuloina koina.

³² Iyawasa galewa pokopokona lalakili yo pigabu yanuwane ipwaiki, na galewa nigele, ³³ kabo mayau meuloili yo tabe oine mainaliyao isibayanaeli.

³⁴ Yaubada iwalo kabo mwalimwali silaoma kali baibaiwa nige sowasowana siyasilili.

³⁵ Ginauli meuloina sikinkin yanuwane koina sikanli kabo tomo nige kali ipapagan.

³⁶ Imwawasi kabo Itipita natuliyao tatao tobagubaguna meuloili iunuyamateli.

³⁷ Kabo Isileli ibagunayagili siyawatagili, gole yo siliba sitaulili, yo meuloili sinamwanamwa yo sikaiwe.

³⁸ Itipita Isileli simatausagili kabo ali yawatagili kaiwena siyaliyaya.

³⁹ Kabo ana tomoyao isumali yaloyaloi koina na boniyai koina mayau kalapulupululuna iwolegili ali mayale.

⁴⁰ Sikawanoi gwaba kaiwena kabo man yo mana iyawasalimaya bulibuli mena kolili sikekan.

⁴¹ Tabe veku yabo ikoi-igali kabo waila didi-yawatagilima vekune koina iyamala yalubwasi ule bwagabwaga mena.

⁴² Iginauli besiele kaiwena ana waloyameli yakayakasisina ana topaisowa Abelamo koina inuwatu-kalatan.

⁴³ Ana tomoyao ibagunayagili siyawatagili kabo me ali yaliyaya siwuiwui yo siwaliwali.

⁴⁴ Boda uloili itawoili silau na ali bwatano yo ali tano siyamala tomo Isileli ali bwatano yo tanone kolili sikekan.

⁴⁵ Na iginauli besiele na mesabana tomo Isileli ana loinao meuloili siobigaili. Yeoba tatobalan.

106

¹ Yeoba tatobalan. Takawatoki koina kaiwena iya inamwanamwa yo ana mulolo imiyayai.

² Yaiya sowasowana Yeoba ana paisowa kaikaiweli meuloili iwalo-masalagili? Yo yaiya sowasowana ana tobali yawasosi iwolena koina?

³ Siya analiyao ana loinao siobigaili yo mumugali sidudulai sauga meuloina siyaliyaya.

⁴ O Yeoba, saugana am tomoyao kusaguili kunuwatu-kalatagau. Yo saugana kuleboili yau tabe kuleboyau, ⁵ na mesabana am tomoyao gitegite-sipwaili ali debalala yagitai yo ali yaliyaya koina yayaliyaya na mekaukavao am namwanamwa kaiwena kagagasa.

⁶ Kalopwano besiele tubumayao silopwano yo ama paisowa sinae, mumugamai siyauyaule.

⁷ Saugana tubumayao simiyamiya Itipita koina Yaubada ana paisowa namwanamwaliyao nige nuwali simamayaleyan. Sauga ibaibaiwa ana mulolo iyakenayagili na iyamo nuwali imwatainan. Kabo Kalita Balabalagiyana koina sigamwa-panapanawa Yaubada Tomiyasaesosi koina.

⁸ Na iyamo ileboili besiele ana waloyameli kolili na mesabana ana kaiwe iyakenayagili.

⁹ Kalitane iyokoian kabo iguma mwa bwatano leleyanna koina ana tomoyao ibagunayagili silopanaisi.

¹⁰ Siya analiyao sikalomagigi-lagili ileboili kolili.

¹¹ Kali kaleyayao meuloili sigalomwasi kalitane koina, nige yabo meyawasina.

¹² Kabo ana tomoyao simeli ana waloyameli kolili yo me ali tobali siwali koina.

¹³ Na iyamo mwayamwayau ana paisowa nuwali imwatainan yoi na nige sisasanai ana loina.

¹⁴ Na kan waluwaluna sigadosisiyan kabo Yaubada ana kalakisiye sitonan ule bwagabwaga mena.

¹⁵ Mwa ali kawanoi maisana iwolegili, na iyamo mekanakava muya naenaena, saugana tem sikekan kan simaliwe.

¹⁶ Tabe saugana simiyamiya ule bwagabwaga mena tomo Isileli Mosese yo Eloni silamwa-polowe-yagili. Na Eloni iya Yaubada ana topaisowa tabutabuna.

¹⁷ Kabo bwatano itaigali mwa Datani yo Abilami yo ana susu sibeku kalona mena kabo bwatano ipuluili, ¹⁸ yo mayau kalapulupululuna ilobima yo kali tomuliyayao yauyauleli igabuli siboita.

¹⁹ Tabe koya Sainai ana dedei mena bulumakau natuna makamakayauna sipaisowai gole koina na koina sipwalou.*

²⁰ Kamwasane koina Yaubada ana wasawasa siyamiyalaei yakayakan kawasi kana tokekan koina.

²¹ Kali tolebolebo Yaubada nuwali imwatainan iya mwa ileboili ana paisowa kaikaiweli kolili Itipita koina.

²² Tubula ginauli namwanamwali ipaisowaili yanuwane koina. Besiele ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili Kalita Balabalagiyana koina.

²³ Na saugana Yaubada imunamunai ana tomoyao kolili nuwanuwana isibayanaeli Moses itolo iedeede kaiweli yo itolo-kaukausili ana munamunai koina.

²⁴ Kabo muli mena yanuwa namwanamwana Kenani sisikotanan kaiwena nige simemeli ana waloyameli koina.

²⁵ Simiyamiya ali palai kaloli mena na sibalabalamumu, nige nuwanuwali sibenali Yeoba koina.

²⁶ Kabo ikawalulu kani iunuili ule bwagabwaga mena, ²⁷ yo tubuliyao sitata-gwaligwali yo simiya-suwala siya nige tomeli bodaliyao luwali mena.

²⁸ Kabo muli mena Yaubada ana tomoyao sipatu Baal kana topwalouyao kolili yo yakayakan bulumaliyao sipwaoli-yagili Baal koina kolili sikekan. Na Baal kana topwalouyao sipwaopwaoli ali yaubadao kolili, yaubadaone siya kokotomo nige meyawasili.

²⁹ Kabo Yaubada imunamunai ginauli meuloili bwaite kaiweli mwa muya naenaena yabo ilaoma kolili.

³⁰ Na Peniyasi itolo toyauyaulene iyatalayagili kabo muya bwaite ilopei.

³¹ Ana paisowa namwanamwana kani sinuwatu-kalatan sauga meuloina nige ana kaba mwawasi.

³² Kabo muli mena waila Meliba koina ali yauyaule kaiwena Yaubada imunamunai kolili yo Moses tabe koina.

³³ Tomo ali yauyaule kaiwena Moses imunamunai lalakina kabo walo kololo iwalowegili.

³⁴ Kabo muli mena kaleya kana sauga koina Yaubada kali loina iwolegili iwaloba, "Kami kaleyayao meuloili kwaemwawasili." Na iyamo nige sigiginauli besiele.

³⁵⁻³⁶ Kali kaleyayao sinesineoliyao sikasolanagili yo sipwalou sinesineone ali kokotomo kolili na ali paisowane bwaite kaiwena sibeku yo sisilae.

³⁷ Yo tabe melumeluwo sipwaoli-yagili Kenani ali kokotomo kolili, ³⁸ melumeluwone nige ali pwanoli sipapagan na iyamo kwasineliyao siyadidi bwagabwagaili yanuwane meuloina koina.

³⁹ Kabo ali paisowa naenaena koina siyamala tomo bikibikili yo ali mulolo kokotomo kaiweli besiele ganawali Yaubada manna mena.

⁴⁰ Iya kaiwena Yeoba ana munamunai ilalaki ana tomoyao kolili mwa isikotanagili.

⁴¹ Kabo iwolegili tomo siya nige tomeli nimali mena na tem siloina-yagili, ⁴² yo ali loina polopolowena koina sikamkamna lalakina yo ali kaiwe simwawasi.

⁴³ Sauga ibaibaiwa Yeoba ileboili na iyamo ali gamwapanapanawa ilaulau yo ali naenaena isaesae.

⁴⁴ Bwagana ali yauyaule ilalaki na iyamo ali valam yo ali yaba ibenalagili.

* **106:19** Sainai esana labuina Olebi

⁴⁵ Nuwanuwana isaguili, kabo ana kelabilabin kamwasana inuwatu-kalatan mwa ikatekamkamna-yagili yo ali naenaena inuwatu-pwaikili kaiwena ana mulolo imiyayai.

⁴⁶ Na Isileli kali toyakamkamnao Yeoba ali nuwatu ibui-keileli kabo simulolo kolili.

⁴⁷ O Yeoba ama Yaubada, kuleboimai kuyavivilamai yoi yanuwa uloili kolili na kakawatoki koliwo na esam tabutabuna katobalan.

⁴⁸ Yeoba Isileli ala Yaubada tatobalan nige ana kaba mwawasi. Kabo meuloila tawaloba, "O besiele."

Yeoba tatobalan.

107

¹ Takawatoki Yeoba koina kaiwena iya inamwanamwa yo ana mulolo imiyayai.

² Komiu meuloimiu ileboimiuko kami kaleyayao kolili, wakawatoki yoi ana namwanamwa yo ana mulolo kaiweli.

³ Iyavivilayoimiuko yanuwa uloili kolili, nuwana teya kaluwabu mena yo teya yavana mena, tete bolibolime mena yo tete yalasi mena.

⁴ Ami boda tupwaliyao silolo-bwagabwaga dedei leleyanna koina nuwanuwali lalakina tem simiya yanuwa lalakina kalona mena na iyamo yanuwa kana kamwasa nige silolobai, ⁵ siguliyam yo galogaloli simagu kabo ali kaiwe yo ali kalakisiye simwawasi.

⁶ Ali miyapolowe koina siyoga Yeoba koina kabo ilaoma ileboili.

⁷ Ibagunayagili silau kamwasa dudulaina koina kanasiga siyawatagili yanuwane koina simiya.

⁸ Kabo sowasowana Yeoba sikawa-toki koina ana mulolo miyamiya yaina yo ana paisowa namwanamwali meuloili ipaisowaili kaiweli.

⁹ Siya analiyao galogaloli simagu iyanumali yo siya analiyao siguliyam ginauli namwanamwaliyao kolili iyaikanli.

¹⁰ Tauna kona ami boda tupwaliyao simiyamiya deli mena. Mekali sen simiyasio boniboniyai koina me ali kamkamna yo me ali nuwanae lalakina, ¹¹ kaiwena sigamwapanapanawa Yaubada Tomiyasaesosi koina, genuwali ana walo sibenalan.

¹² Paisowa polopolowena kaiwena yoli sikamkamna yo sibeku, nige kali tosa yabo.

¹³ Ali sauga miyapolowe koina sivalam Yeoba koina kabo ali kamkamna yo ali nuwanae ikele-gabaegili, ¹⁴ ikalaili siyawatagili boniboniyai koina yo kali sen iutusili.

¹⁵ Kabo sowasowana Yeoba sikawa-toki koina ana mulolo miyamiya yaina yo ana paisowa namwanamwali meuloili ipaisowaili kaiweli.

¹⁶ Gamwa kali gulu kaikaiweli siginauli kopa koina Yeoba isibayanaeli yo tomlape kana kokaukausi aeyan iyouli.

¹⁷ Ami boda tupwaliyao sikamkamna ali yauyaule kaiwena, ali naenaena ipileyoi kolili yo iunuili.

¹⁸ Mwa nige sowasowali kan sikekan, kikiunamo siboita.

¹⁹ Ali sauga miyapolowe koina sivalam Yeoba koina kabo ali kamkamna yo ali nuwanae ikele-gabaegili, ²⁰ ana walo koina iwoisili yo ileboili boita koina.

²¹ Kabo sowasowana Yeoba sikawa-toki koina ana mulolo miyamiya yaina yo ana paisowa namwanamwali meuloili ipaisowaili kaiweli.

²² Sowasowana ali pwaoli kolili sikawa-toki koina yo yaliyaya walili kolili ana paisowa meuloina siwalo-masalan.

²³ Ami boda tupwaliyao sikalakalau waga mena yo gogo sitaulili gimwala kaiwena.

²⁴ Yeoba ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili kalita mena sigitailiko.

²⁵ Kaiwena ana walo koina yaumai kaikaiwena ilotalu yo bagolu lalakili siguli,
²⁶ kabo ali waga bagolu ikeleisinagili yo ipei-yataluli simatausi lalakina mwa wowoline kaiwena ali katepatu imwawasi, ²⁷ kaekaeli siyetupanli sibeku besiele tomo sinuma kabaleya. Ali katai nige isasaguili, ²⁸ mwa ali sauga miyapolowe koina sivalam Yeoba koina kabo ali kamkamna yo ali nuwanae ikele-gabaegili, ²⁹ kalita ana yokoyoko iyadaumwali yo wowoli iyalopei.

³⁰ Tokalakalaune siyaliyaya daumwali kaiwena kabo Yeoba ilawagili siulisi yanuwane nuwanuwali silau koina.

³¹ Kabo sowasowana Yeoba sikawa-toki koina ana mulolo miyamiya yaina yo ana paisowa namwanamwali meuloili ipaisowaili kaiweli.

³² Sowasowana esana sitobalan ana tomoyao ali miyagogo koina.

³³ Yeoba yalubwasi ibuili siyamala dedei leleyanli yo doelu ikausili ali didi silopei.

³⁴ Bwatano namwanamwana ibui iyamala bwatano kalikalitana yanuwane tomon-liyao ali yauyaule kaiwena.

³⁵ Dedei leleyanli ibuili siyamala waila kipukipuliyao.

³⁶ Italam toguliyam silaoma na simiya bwaine koina kabo yanuwa lalakina sikabi ali kaba miya.

³⁷ Ali tano sigiyalili yo oine likena sikumaili kabo muli mena ali kelikeli ilalaki yo ikalapowon masumasuwe.

³⁸ Ana tomoyao iwalo-muloloili yo sidebalala natuliyao sibaibaiwa yo ali yakayakan sibaibaiwa sauga meuloina.

³⁹ Saugana ana tomoyao sikamkamna lalakina yo simiya-polowe, ⁴⁰ kabo kali toyakamkamnaone ikalomagigi-lagili yo itawoili na silolo-bwagabwaga ule mena.

⁴¹ Na tobubutuma ileboili ali kamkamna koina yo iwalo-muloloili sidebalala besiele sipi.

⁴² Kabo todudulai Yaubada ana paisowa sigitai mwa siyaliyaya, na toyauyaule meuloili iyamwanouli.

⁴³ Na siya me ali katai ilonamwayagili tem ginauliline sinuwanuwatuili yo sowasowana Yeoba ana mulolo miyamiya yaina iyamala ali kaba nuwanuwatu.

108

¹ O Yaubada, me kate-yawasosigu. Kani yavenu me yagu wali yatobalanagiwo. Yaluyaluwagu, kutolo.

² Kani yagu api kolili yavenuvenu na dabwelo yayanoi itunsae.

³ Yeoba, kani yakawatoki koliwo na tomo meuloili sibenali, kani yawali-tobali koliwo kaba lolina meuloili luwali mena.

⁴ Am mulolo miyamiya yaina isaesosi bulibuli isae-gabaen yo am kalakisiye isae yaloyaloi kolili.

⁵ O Yaubada, esam yakeleisin kaiwena kumiya-saesosi bulibuli kewana mena na am wasawasa mayalena yanuwa yaulina meuloina pwatana mena.

⁶ Yagu kawanoi kuyamaisa na kusaguiyau nima ulaulam mena kabo yau kumulolo koliyau kuleboyau.

⁷ Yaubada ana kaba miya wasawasana koina iedeedede iba, “Kani yakaleya Sikemi kolili kabo meyagu yaliyaya ali yanuwa yo kalogawa esana Sakot yayakasa yasoian yagu tomoyao kolili.

⁸ Giliyadi yo Manase siya yagu bodao na Ipeleim kagu pwaopwaom kaikaiwena na Yuda yagu wasawasa kana kilakilala.

⁹ Na Mowabe kani iyamala yagu gaeba nimagu kaba deulina na Edom kani iyamala kaegu kana suma kaba peina yo Pilistiya kaiwena kani yawuiwui kaiwena yakaiwe-gabaegili.”

¹⁰ O Yaubada, na kani yaiya ikalaiyau ilawagau dedei Idoma kana taon lalakina kaikaiwena koina?

¹¹ O Yaubada, yakato kusikotanagimai? Yakato nige ama tokaleyayao mekamkavao kwalau na wakaleya kama kaleyaone kolili?

¹² Kusaguimai na kama kaleyaone kakaiwe-gabaegili, nige tomo yabo sowasowana isaguimai, kowa kubomamo.

¹³ Tem Yaubada mekalakava sowasowana kala kaleyaone takaiwe-gabaegili, iya mwa kani iutu-lobilobiyegeili.

109

¹ O Yaubada, yatobalanagiwo, na tabu kumwamwanou-wagau.

² Kaiwena toyauyaule yo tomwakomwakota sikawa-naenae-yagauko, sietalapili-yagau, ³ yo bwagana nige yagu nae yabo ipapagan na iyamo walo naenaeli siwalowalo-wegili koliyau.

⁴ Bwagana yakawanoi kaiweli yo yamuloloili na iyamo siyakeyakewai-yau.

⁵ Mulolo yo namwanamwa siyamaisayama kalomagigili yo naenaena kolili.

⁶ Sowasowana toyatala naenaena kupei na kau kaleya iyatalayan. Sowasowana Seitani kau kaleyaone iyakewai, ⁷ na toyatalane ikawa-naenae-yan yo iyamaisa. Sowasowana ana paisowa meuloina yo tabe ana kawanoi Yaubada koina sikawa-naenae-yagili.

⁸ Sowasowana yawasina sitom-gabaen yo miyalaena sipei na ana paisowa ikalai, ⁹ natunao siyamala sinasinageyao yo wainena iyamala kwabukwabuli.

¹⁰ Sowasowana natunao sibubutuma molosi yo sauga meuloina sikawakawanoi mane kaiwena yo sitawoili ali nume beyabeyali kolili.

¹¹ Sowasowana mane tanuwagaliyao iya nige ikakataili silaoma na ana gogo meuloina sikalaili, gogone iya ana paisowa uwenao meuloili sikalaili.

¹² Na tabu tomo yabo isasagui yo tabu tomo yabo natunao igigite-kalatagili.

¹³ Sowasowana tubunao meuloili siboita yo esana ikwalalele yaso ilalaoma koina.

¹⁴⁻¹⁵ O Yeoba, tomone tamanao yo sinanao ali pwanoli kunuwatu-kalatagili, na esaliyao sikwalalele yawasosi.

¹⁶ Tomonane nige ana katekamkamna mwa tobubutuma iyakamkamnali yo iunuyamateli. Besiele iginauli toeoma yo tonuwalobi kolili.

¹⁷ Ana kaba yaliyaya tem tomo ikawa-gulaili, kabo sowasowana tomo sikawa-gulai. Tabe genuwana tomo iwalo-muloloili, kabo tabu tomo yabo iwawalo-muloloi.

¹⁸ Besiele mwayamwayau mena kana kwama ilikwa, mwayamwayau mena tomo ikawa-gulaili. Kabo sowasowana ibomayoi igalomwasi ana kawa-gula kolili na silusae yona koina besiele waila yola iyabuta yo besiele olo ilusae tuwatuwala koina.

¹⁹ Sowasowana kawa-gulane yona sisuma besiele kabobo yo diyana sipan besiele beleti.

²⁰ O Yeoba, polowe meuloiline bwaite kusuwai kau kaleyayaone kolili siya mwa sikawa-naenae-yagau.

²¹ Na Yeoba kowa yagu Yaubada, uginauli besiele am waloyameli na kusaguiyau yo am mulolo miyamiya yaina kana namwanamwa kaiwena kuleboyau.

²² Kaiwena yabubutuma yo kategu ikamkamna lalakina.

²³ Yau besiele lolau lolonna kaiwena kikiunamo yakwalalele yo yaumai iyui-kalaiyau yamwawasi.

²⁴ Tutuligu sikamkamna guliyam kaiwena, yapwagege yo yogu ibelusosi.

²⁵ Saugana tomo sigitaiyau sitalawasi-yagau yo me ali sinali kulukululiyao siyak-wayakwaleli.

²⁶ O Yeoba yagu Yaubada, am mulolo miyamiya yaina kaiwena kusaguiyau.

²⁷ Kau kaleyayaone kuyakenayagili yakato kowa mwa kuleboyau.

²⁸ Siya sikawa-gulaiyau na kowa kani kuwalo-muloloiyau. Kagu toyakamkamnao ukwaiwe-gabaegili na yau am topaisowa kani yayaliyaya.

²⁹ Sowasowana kau kaleyayao mwalimwaline lalakina koina kuyakaboboili.

³⁰ Kabo kainagu lalakina mena yagu kawatoki yawalowen Yeoba koina yo yatobalan ana tomoyao ali miyagogo koina, ³¹ kaiwena tobubutumao itolo-kaukausili yo ileboili kali tounuyamateyao kolili.

110

¹ Yeoba Yaubada iwalo yagu Guyau koina, ulaulagu mena kumiyasio, kanasiga kam tokaleyayao yapeili kaekaem yaulina mena.

² Yeoba kani am kaba lolina ikabi-yalalaki ilaoma Saiyon koina ilau na kani kuloina kam kaleyayao luwaluwali mena.

³ Am sauga kaleya kana kaliyate koina am tomoyao kani silaoma me ali kate-talam yawasosi silusaema am tokaleya bodana kalona mena. Besiele malala wabumalina ana laoma kani ami kilakaiwo ali yawatagilima besiele.

⁴ Yeoba iwaloyameliyako mwa nige sowasowana ana waloyameli ibui iba, "Kowa kani kuyamala topwaoli besiele Melekisedeki yo kumiyayai tabe."

⁵ Yeoba itolo ulaulam mena. Na kani kin meuloili ikogaogaolili ana sauga munamunai kana kaliyate koina.

⁶ Yo kaba lolinao kani iyamaisali kabu ali dedei meuloina boita ikalapowon. Yo yanuwa guyauliyao kulukululiyao kani isapi-gaogaolili yanuwa yaulina mena.

⁷ Kabo kin kani ana laune koina waila inuma yalubwasi koina yo yawasina ikalai kulukuluna imayasi.

111

¹ Yeoba yatobalan, kate-yawasosigu mena yakawatoki koina ana tomoyao meuloili ali miyagogo tapwalolo luwana mena.

² Yeoba ana paisowa kaikaiweli lalakili kaba nuwayai. Siya meuloili siyaliyaya paisowa kaikaiweline kaiwena nuwanuwali me ali nuwamayale.

³ Kaiwena ana paisowane meuloina ipowon yakasisi yo wasawasa, yo ana dudulai imiyayai.

⁴ Mwa ana paisowane ipaisowaili na siyamala ala kaba nuwatu kalatan, Yeoba iya tomulolo yo tokatekamkamna.

⁵ Siya analiyao siyakasisi-yan isaguili kan koina kaiwena nige sowasowana ana kelabilabin kamwasana inuwa-mwatainan.

⁶ Ana kaiwe iyakenayan ana tomoyao kolili kaiwena boda uloili ali yanuwa iwolena kolili.

⁷ Ana paisowa meuloina koina iya me ana kalakisiye yo me ana loina dudulaina. Sowasowana ana loinao meuloili tameliyagili, ⁸ me ali kaiwe simiyayai kaiwena iwolegili walo yawasosi yo namwanamwa koina.

⁹ Ana tomoyao iyamaisali ilivasili, yo ana kelabilabin kamwasana miyamiya yaina ipaisowai kolili. Iya tabu yo tokaiwesosi.

¹⁰ Yeoba kana matausi koina katai yawasosi yo sonoga iyawatagili, yo siya analiyao ana loinao simuliya yo siobigaili ali katai inamwanamwa. Mwa iya kana tobali imiyayai.

112

¹ Yeoba tatobalan. Tem yaiya Yeoba imatausan yo ana loinao iobigaili me ana yaliyaya kani inamwanamwa.

² Natunao kani sikaiwe yanuwane koina yo yasone siya sidudulai kani iwalo-muloloili.

³ Ali nume kalona mena kani gogo wasawasa simiyamiya mwa ana namwanamwa kani imiyayai.

⁴ Mwa siya todudulai bwagana boniboniyai koina kani mayale itun sae kolili, kaiwena iya tomo dudulaina me ana katekamkamna yo me ana mulolo.

⁵ Namwanamwa kani ilaoma tomone koina tem iyauya bwagabwaga yo mumugana inamwanamwa yo idudulai.

⁶ Tomo dudulainane kani nige sowasowana ibelu, ana nuwatu-kalatan kani imiyayai.

⁷ Nige sowasowana wasa naenaeli kaiweli imatausi kaiwena katena mena imiyamiya Yeoba kana meli.

⁸ Kani nige sowasowana katena iwakaka yo imatausi mwa kani itolo kaiwe kanasiga kana kaleyayao ikaiwe-gabaegili.

⁹ Yo me ana talam yawasosi iyauya siya tobubutumao kolili mwa ana namwanamwa imiyayai yo kani esana sikeleisinan me ali yakasisi.

¹⁰ Mwa tonaenaeli sigitai simunamunai mwa mwakali siyonisi munamunai yoli iula-sawosawowolili yo ali nuwatuwa iyamala ginauli bwagabwaga.

113

¹ Yeoba kwatobalan, kwatobalan komiu Yeoba ana topaisowao, esana kwatobalan.

² Yeoba esana kwatobalan sauga kabona yo sauga meuloina kani nige ilolotom.

³ Yeoba esana kwatobalan dabwelo ana kaba tunsae mena yo ana kaba sugu mena.

⁴ Iya esana kaba loina meuloina isae-gabaegili yo ana wasawasa isaesosi bulibuli kewana mena.

⁵ Yaiya besiele Yeoba ala Yaubada? Iya ibomamo imiyamiya kewa molosi mena.

⁶ Bwaine koina manna ilobilobima bulibuli yo yanuwa yaulina igitagitaili.

⁷ Tobubutuma ikele-yatololi bwatano kauna koina yo siya toguliyam ikeleisinagili mosomoso mena, ⁸ na ipeili simiyasio towasawasao salili mena siegelugelu-wagili.

⁹ Yo sinesineo miyamiya yaili ali nume iwolegili, na siyamala melumeluwone sinali ana kaba yaliyaya.

Yeoba kwatobalan.

114

¹ Saugana tomo Isileli siya Yakobo tubunao Itipita silogabaen kaina uloina koina siyawatagilima, ² kabo dedei Yuda iyamala Yeoba ana yanuwa yakayakasisina, yo dedei Isileli iyamala iboma ana gogo.

³ Kalita balabalagiyana Yeoba ana kaiwe igitai mwa iyabubu, yo tabe Yolidan yalubwasi ididi-keile.

⁴ Koya lalakili sikapusele besiele gouti yo koya kikiuli sikapusele-takitakikili besiele lami.

⁵ Kowa kalita, tawae kaiwena kuyabubu? Na kowa Yolidan, tawae kaiwena kudidi-keile?

⁶ Komiu koya lalakili, tawae kaiwena wakapusele besiele gouti? Yo komiu koya kikiuli tawae kaiwena wakapusele-takikili besiele lami?

⁷ Kowa yanuwa yaulina, kutabubu Yeoba ana laomane koina kaiwena iya Yakobo ana Yaubada.

⁸ Iya veku ibuili siyamala waila kipukipuli yo veku mala naenaeli kolokolololi siyamala waila doelu sididididi.

115

¹ O Yeoba, kowa esam ukeleisinan yo kuwasawasa. Na kai besi, kaiwena meuloili sitobalanagiwo am mulolo miyamiya yaina yo am walo yawasosi kaiwena.

² Tawae kaiwena kaba loinao sineli-yagimai siba, "Ami Yaubada toweya iyaele?"

³ Kabo kainali kayamaisali kawaloba, "Ama Yaubada iyaele bulibuli mena, yo tawae nuwanuwana iginauli ipaisowai."

⁴ Na siya ali kokotomo sipaisowaili siliba yo gole tomo nimali mena.

⁵ Bwagana me gamwali na iyamo nige sowasowali siedeedede, bwagana me manli na iyamo nige sowasowali sigitai.

⁶ Bwagana me tenali na iyamo nige sowasowali sibenali, bwagana me isuli na iyamo nige sowasowali bwalai sibenalan.

⁷ Bwagana me nimali na iyamo nige sowasowali ginauli yabo sikabitonan, bwagana me kaekaeli na iyamo nige sowasowali silokeikeile yo nige sowasowali galagaloli mena sikalayasasa.

⁸ Mwa siya analiyao sipaisowailine siya besiele kokotomone, yo siya analiyao simeli kokotomone kolili siyamala ginauli bwagabwaga, besiele siya.

⁹ Komiu tomo Isileli, Yeoba kwameliyan. Iya kami tosagu yo ami ebeu.

¹⁰ Komiu Eloni tubunao, Yaubada ana topwaoliwo, Yeoba kwameliyan. Iya kami tosagu yo ami ebeu.

¹¹ Komiu meuloimiu kwapwalopwalou koina, Guyau kwameliyan. Iya kami tosagu yo ami ebeu.

¹² Kaiwena Yeoba inuwatu-kalatagila yo kani iwalo-muloloila, kani ana tomoyao Isileli iwalo-muloloili yo tabe besiele Eloni tubunao.

¹³ Siya meuloili siyakasisi-yan, kani iwalo-muloloili, nuwana tomo lalakili o nuwana kikiuli meuloili sitoyatoyawa.

¹⁴ Sowasowana Yeoba melumelu iyeliwa komiu yo natumiyao.

¹⁵ Sowasowana iwalo-muloloimiu kaiwena iya bulibuli yo yanuwa yaulina kana toyamayale.

¹⁶ Bulibuli iya Yeoba ana gogo na yanuwa yaulina iwolena tomo yo natuliyao kolili.

¹⁷ Toboita yo siya silobi yanuwa mwanomwanouna koina nige sowasowali Yeoba sitobalan.

¹⁸ Na kita meyawasila kani takawatoki koina kabona yo ilau nige ana kaba mwawasi. Yeoba tatobalan.

116

¹ Yeoba koina yamulolo, kaiwena kainagu ibenalan yo yagu kawanoi ibenalagili.

² Tenana iyawali koliyau mwa koina kani yayogayoga koina yawasigu kana sauga meuloina koina.

³ Boita iyaele mangu mena yo iyatakikilagau, salai matamatausina ikabi-kalatagau mwa yamatausi yo nuwagu inae.

⁴ Kabo yayoga Yeoba esana koina yawaloba, “O Yeoba, yakawanoi koliwo, yawasigu kuleboi.”

⁵ Yeoba iya tomulolo, todudulai yo tokatekamkamna.

⁶ Tonuwalobi meuloili igite-kalatagili kabo saugana kikiunamo yasilae na ileboyau.

⁷ O kategu, me am daumwali kaiwena Yeoba ginauli namwanamwali ipaisowailiko koliwo.

⁸ O Yeoba, yaluyaluwagu kuleboyako boita mena, yo matalilo mangu koina kusae-gabaegiliko, kuleboyauko mwa nige kaegu yayatupan yabebeku.

⁹ Yalolokeikeile Yeoba manna mena yanuwa meyawasina koina.

¹⁰⁻¹¹ Bwagana yakamkamna yo yamatausi yo yawaloba, “Yagu nuwanae ipolowesosi, nige sowasowana tomo yabo isaguiyau”, na iyamo yagu meli iyaelemo ilaulau.

¹² Tawae kani yaolena Yeoba koina ana namwanamwa meuloina koliyau kaiwena?

¹³ Mwa kani oine yasuwai koina ana kaba pwaoli kaiwena yo yakawa-toki esana koina, kaiwena ileboyauko.

¹⁴ Kani yagu waloyameli yaginauli koina ana tomoyao ali miyagogo kalona mena.

¹⁵ Tem ana topaisowa obiobigana yabo iboita, Yeoba me ana nuwanae.

¹⁶ O Yeoba, yau am topaisowa, besiele sinagu, kaiwena kagu pan koina kuleboyauko.

¹⁷ Kabo kani kawatoki pwaolina yapwaoliyan koliwo na yagu kawanoi yaeyawa.

¹⁸⁻¹⁹ Kani yagu waloyameli yaginauli koliwo am tomoyao ali miyagogo Nume Tabu mena Yelusalema koina. Yeoba tatobalan.

117

¹ Kaba lolina meuloimiu, Yeoba kwatobalan. Komiu tomo meuloimiu esana wakeleisinan.

² Kaiwena ana mulolo miyamiya yaina kolila ilalakisosi, yo ana walo yawasosi nige sowasowana imwawasi.

Yeoba tatobalan.

118

¹ Kawatoki kwaolena Yeoba koina kaiwena iya inamwanamwa yo ana mulolo imiyayai.

² Komiu tomo Isileli kwawalo kwaba, “Ana mulolo imiyayai.”

³ Komiu Eloni ana susuyao, Yaubada ana topwaoliwo, kwawalo kwaba, “Ana mulolo imiyayai.”

⁴ Komiu meuloimiu kwapwalou koina kwawalo kwaba, “Ana mulolo imiyayai.”

⁵ Yagu nuwapolowe koina yayoga Yeoba koina na yagu kawanoi iyamaisa yo yagu nuwapolowene koina ilivasiyau.

⁶ Yeoba iya mekaukava mwa nige sowasowana yamatausi. Kabo tawae tem tomo sowasowali siginauli koliyau?

⁷ Yeoba iya mwa isagusaguiyau, kabu kani kagu tokalomagigiliwo yakaiwe-gabaegili.

⁸⁻⁹ Inamwanamwasosi tem Yeoba tameliyan ana gite-kalatan kaiwena kabu tomo o nuwana tem toloinao kaikaiweli.

¹⁰⁻¹¹ Kaba loinao meuloili siyatakikilagau dedei kaigeda kaigeda kolili, na iyamo Yeoba ana kaiwe mena yakele-gwaligwalili.

¹² Sieva-takitakiki-lagau besiele gimabowa, na iyamo Yeoba ana kaiwe mena yasapi-gwaligwalili kabu ali kaiwe ikwalalele besiele mayau wedolina tagabu-lawan samasamali gwauna koina na ikalapulupululu mwayamwayau imwawasi.

¹³ Ali kaleyaiyau kana koleya ikaiwesosi yo imatamatausi sosi kikiunamo yabeku na iyamo Guyau isaguiyau.

¹⁴ Yeoba yagu kaiwe iyeyama yo ikabi-yakaiweyau mwa ileboyau.

¹⁵ Kwabenali, Yaubada ana tomoyao siyaele ali palai kaloli mena siwuiwui me ali yaliyaya, siyogayoga siba, “Yeoba iya ana paisowa kaiwena ikaiwesosi.

¹⁶ Iya ana kaiwe koina takaiwe-gabaegiliko kaiwena ibagunayagilako kaleya koina.”

¹⁷ Nige yaboboita na kani meyawasigu yamiyamiya na yawalo-masala tawae Yeoba ana paisowa.

¹⁸ Yeoba iyokoi-yagau lalakina, na iyamo nige itatalamwagau yaboita.

¹⁹ Mumugana dudulaina kana gamwa kwasoke na yalusae Nume Tabu koina na yagu kawatoki yawalowen Yeoba koina.

²⁰ Gamwane bwaite Yeoba ana gogo mwa siya analiyao mumugana namwanamwana sipaipaisowai sowasowali silusae koina.

²¹ O Yeoba, yatobalanagiwo kaiwena yagu kawanoi kuyamaisa mwa kuleboyau.

²² Tokabikabi veku yabo sikalai yakato nume sikabi koina na vekune sikawa-naenae-yan yo sisikotanan. Na Guyau vekune ikalai iyatolo-bagunayan yakato veku meuloili iloinayagili yo sikaiwe.

²³ Bwaite Guyau ana paisowa namwanamwasosina manla mena.

²⁴ Kabona bwaite iyeyamako, tayaliyaya yo tatobalan.

²⁵ O Yeoba, kakawanoi koliwo, kuleboimai yo ama paisowa meuloina koina kuwalo-muloloimai na kabaguna.

²⁶ Osana, Guyau tatobalan, Yaubada iwalo-muloloi iya ilaoma Guyau esana mena, Yaubada iwalo-muloloiwo.

²⁷ Yeoba iya ala Yaubada yo iya mayale iyeyama kolila. Tayatubu na tayaliyaya kabu mayau liguliyao wakalaili nimamiu mena na kaba pwaoli kwalotakikilan.

²⁸ Yeoba kowa yagu Yaubada, kani yagu kawatoki yaeyawa koliwo yo esam yakeleisinan.

²⁹ Ami kawatoki kwaolena Yeoba koina kaiwena inamwanamwasosi yo ana mulolo imiyayai.

119

¹ Siya analiyao ali miyamiya idudulaisosi yo Yeoba ana lolina simulimuliya siyaliyaya.

² Siya analiyao ana walo meuloili sikabi-kalatagili yo siloyaloyai kateli meuloina koina siyaliyaya, ³ naenaena sisikotanan sauga meuloina yo silokeikeile Yeoba ana kamwasa koina.

⁴ O Yeoba, kama loinao kuyelimako kolimai yo kuwalo yakato kaobigaili.

⁵ Sowasowana loinane meuloili yaobigaili yawasigu meuloina koina.

⁶ Tem am walo meuloili yabenalagili kani nige yamwamwalimwaline.

⁷ Saugana am lolina dudududulaili kuyakataili koliyau kani me kate kapwakapwagu yatobalanagiwo.

⁸ Tabu kulologabaegau, loinane kani yaobigaili.

⁹ Tem kilakai yabo nuwanuwana mumugana ikapwa tawae ipaisowai? Am walo iobigaili.

¹⁰ Kate yawasosigu mena yatonatonan yapaisowa kaiwem. Kabo kusaguiyau kisi am walo meuloili nige yaoobigaili.

¹¹ Am lolina yapeiyako kategu mena na mesabana tabu yalolopwano koliwo.

¹² O Yeoba, yatobalanagiwo, am lolina kuyakatai koliyau.

¹³ Sopagu mena kani am loinao yawalowegili.

¹⁴ Yagu kaba yaliyaya am loinao kana muliya kabu muli mena wasawasa lalakina kana kalai.

¹⁵ Am walo meuloili yanuwanuwatuli, yo am yakayakatai yagu kaba nuwanuwatu.

¹⁶ Am loinao sikabi-yaliyaya-yagau yo kani nige yanunuwa-mwatainagili.

¹⁷ Sowasowana mumugam inamwanamwa koliyau yau am topaisowa na mesabana yamiya namwanamwa yo am yakayakatai yaobigaili.

¹⁸ Mangu kuyalalali na am loinao kali dudulai yo kali namwanamwa yagitaili.

¹⁹ Yamiyamiya yanuwa yaulina mena sauga kubwakubwana koina, tabu am loinao kuwawadamli koliyau.

²⁰ Kategu ikamkamna kaiwena yagu gadosisi nuwanuwagumo am loinao yakataili sauga meuloina.

²¹ Togagasa kuyokoi-yagili yo siya am loinao sisikotanagili ukawa-gulaili.

²² Am loinao yaobiobigaili kabu kulivasiyau togagasa ali kawa-naenae kolili.

²³ Toloinao simiya-gogo sinuwanuwatu kagu unuyamate kaiwena siloina, na am loinao kani siyamala yau kaba nuwanuwatu.

²⁴ Yagu kaba yaliyaya am loinao siya mwa yagu kamwasa siyakena-yagau.

²⁵ Yabeluko mwa yakenokeno bwatano kauna koina. Kulowaluiyau yoi besiele am waloyameli.

²⁶ Yagu paisowa naenaena yawalo-masalagiliko koliwo yo kainagu kuyamaisa. Am loinao kuyakataili koliyau.

²⁷ Kusaguiyau na me yagu katai am loinao kaiweli na am paisowa namwanamwali siyamala yagu kaba nuwanuwatu.

²⁸ Yagu nuwanae ilalakisosi kabu ukwabi-yakaiweyau besiele am waloyameli.

²⁹ Tabu kutatalam yalolosuwala, na am namwanamwa koina am lolina kuyakatai koliyau.

³⁰ Yagu nuwatu ikaiwe kani yaobigaiwo. Am loinao siyaele yagitagitaili mangu mena.

³¹ O Yeoba, am walo meuloili yakabi-kalatagili, kabu tabu kutatalam mwalimwaline yalolobai.

³² Kani yasagena am loinao kali kamwasa koina kaiwena yagu katai kani kuyalalaki.

³³ O Yeoba, am loinao kali katai ukwabi-yamayale koliyau na yaobigaili sauga meuloina.

³⁴ Am lolina kana katai kulivasi koliyau na yakabi-kalatan kategu kalona mena.

³⁵ Kusaguiyau na am loinao yaobigaili kaiwena siya yagu kaba yaliyaya.

³⁶ Kam nuwanuwatu ukwabi-yakaiwe koliyau na am loinao kali obiga kana nuwatu ilalaki koliyau kabo muli mena wasawasa kana nuwanuwatu.

³⁷ Tem mangu silau ginauli bwagabwaga kolili kuyatagelakeileyau. Yawasigu kuyawalui yoi besiele am waloyameli.

³⁸ Am waloyameli, bwaimwa uginauli siya siobigaiwo kolili, kunuwatu-kalatan kaiwegu kaiwena yau am topaisowa.

³⁹ Tomo ali walo naenaeli siula-matamatausagau kabo kuleboyau kolili kaiwena am loinao sinamwanamwasosi.

⁴⁰ Nuwanuwagu lalakina tem am loinao yaobigaili kabo yawasigu kulowalui yoi kaiwena kowa todudulai.

⁴¹ O Yeoba, am mulolo koliyau kana lalaki kuyakenayagau yo kuleboyau besiele am waloyameli.

⁴² Kabo me yagu katepatu kagu tosinaliwo kainali yayamaisali kaiwena yagu meli yapeiyako am walo koina.

⁴³ Kusaguiyau na sauga meuloina yawalo yawasosi kaiwena me yagu katepatu am lolina yasanasanai.

⁴⁴ Kani am lolina sauga meuloina yaobigai nige ana kaba mwawasi.

⁴⁵ Kabo yamiyamiya yaliyaya koina me yagu nuwadaumwali, kaiwena yatonatonan tem am yakayakatai yaobigaili.

⁴⁶ Am walo meuloili kani yawalo-masalagili kin kolili yo nige sowana yamwalimwawali.

⁴⁷⁻⁴⁸ Am loinao kali obiga yagu kaba yaliyaya kaiwena yamuloloili yo yayakasisiyagili. Kabo kani yawanuwatuili sauga meuloina.

⁴⁹ Sowasowana am waloyameli koliyau kunuwatu-kalatan kaiwena me yagu katepatu am waloyameli yasanasanai.

⁵⁰ Bwagana yakamkamna na iyamo me yagu nuwadaumwali kaiwena am waloyameline yawasigu ikabi-yakaiwe.

⁵¹ Sauga meuloina togagasa sikawa-naenae-yagau na am lolina nige yasisikotanan.

⁵² Saugana yawanuwatui am loinao beyabeyali kaiweli kabo me yagu nuwadaumwali.

⁵³ Na saugana yagitai toyauyaule am loinao silikwalikwaili kabo yamunamunai lalakina.

⁵⁴ Yagu miya yanuwa yaulina koina wali yaleleli am loinao kaiweli.

⁵⁵ O Yeoba, boniyai mena yawanuwatu-kalatagiwo yo am lolina yagu kaba nuwanuwatu.

⁵⁶ Am loinao kali obiga yagu kaba yaliyaya.

⁵⁷ O Yeoba, nuwanuwagumo kowa mwa yawaloyameli koliwo kani am loinao yaobigaili.

⁵⁸ Kategu meuloina koina yakawanoi koliwo tem ukwate-kamkamna-yagau besiele am waloyameli.

⁵⁹ Mumugagu beyabeyana yagitaiyako kabo yawaloyameli koliwo am walo koliyau kani yamuliya.

⁶⁰ Mwayamwayau mena nuwanuwagu am loinao yaobigaili.

⁶¹ Toyauyaule sipwasipwa sikatububu-nanako kaiwegu na am lolina kani nige yanunuwa-mwatainan.

⁶² Boniyai luwaluwalina mena yatolo na yatobalanagiwo am loinao dudududulaili kaiweli.

⁶³ Tomo meuloili sipaisowa koliwo yo am loinao meuloili siobigaili siya yagu eliyamwao.

⁶⁴ O Yeoba, yanuwa yaulina ikalapowon am mulolo miyamiya yaina koina kabo am loinao kuyakataili koliyau.

⁶⁵ Mumugam namwanamwana uginauliyako yau am topaisowa koliyau besiele am waloyameli.

⁶⁶ Sonoga yo katai kuyelima kaiwena yagu meli yapei am loinao kolili.

⁶⁷ Beyabeyana kusapiyau kaiwena yalosuwala na sauga bwaite am walo yaobigai.

⁶⁸ Mumugam inamwanamwa kaiwena kowa tonamwanamwa. Am loinao kuyakataili koliyau.

⁶⁹ Togagasa sietaetalapili-yagau na kategu meuloina koina am loinao yaobigaili.

⁷⁰ Togagasane nige ali nuwamayale yabo, na am lolina yagu kaba yaliyaya.

⁷¹ Am sapiyaune yau kaba namwanamwa yo isaguiyau na mesabana am loinao yakataili.

⁷² Loinane kuyeyama inamwanamwasosi koliyau kabo muli mena yanuwa yaulina ana gogo wasawasa.

⁷³ Yau kuyamayaleyau yo ugite-kalatagau kabo nuwamayale kuyeyama na mesabana am loinao yakataili.

⁷⁴ Siya analiyao siyakasisi-yagiwo saugana sigitaiyau kani siyaliyaya kaiwena yagu meli yapei am waloyameli koina.

⁷⁵ O Yeoba, yakatai am lolina idudulai kabo kusapiyau kaiwena kowa towalo yawasosi.

⁷⁶ Sowasowana am mulolo miyamiya yaina iyanuwa-daumwaliyau besiele am waloyameli koliyau yau am topaisowa.

⁷⁷ Ukwate-kamkamna-yagau kabo yamiya namwanamwa kaiwena am loinao yagu kaba yaliyaya.

⁷⁸ Togagasa siyakewa-mwakomwakota-yagau kabo sowasowana simwalimwaline. Na yau kani am loinao yanuwauwatuili.

⁷⁹ Siya siyakasisi-yagiwo yo am loinao sikataili, sowasowana silaoma koliyau na kaedeededede am loinao kaiweli.

⁸⁰ Sowasowana am loinao yamuliya yawasosi na koina mwalimwaline yayabubugabaen.

⁸¹ O Yeoba, yaluyaluwagu kamnana inae na iyamo me yagu katepatu am lebo yasanasanai besiele am walo.

⁸² Mangu sikenokeno kaiwena am waloyameli kanna yasanasanai sauga imamalawe. Kabo yaneli yaba, "Toisabo sauga kani kusaguiyau?"

⁸³ Kagu lotonan yakato nige yagu namwanamwa ipapagan na iyamo am loinao nige yanunuwa-mwatainagili.

⁸⁴ Toweya kana mamalawe besiele kani yasanasana? Sauga esana kagu toyakamkamnao kani kuyamaisali?

⁸⁵ Togagasane siya mwa am lolina sisikotanan gula sikeli na tem yabeku koina.

⁸⁶ Am loinao sowasowana kameliyagili.

Kau kaleyayao ali mwakota koina siunuunuiyau, kusaguiyau.

⁸⁷ Ali paisowa naenaena kaiwena kikiunamo yaboita, na am loinao nige yalolo-gabaegili.

⁸⁸ Am mulolo miyamiya yaina koina kutalam meyawasigu na mesabana am loinao yaobigaili.

⁸⁹ O Yeoba, am walo kani imiyayai bulibuli mena.

⁹⁰ Am walo yawasosi imiyayai yaso yo yaso kolili kaiwena kowa yanuwa yaulina kupei ana kaba miya koina imiyamiya.

⁹¹ Yo kabona ginauli meuloili simiyamiya ali kaba miya mena am walo kaiwena, kaiwena siya nimam yamayamayale-liyao meuloili am topaisowao.

⁹² Tem am lolina koina nige yayayaliyaya kabo tauna kona yaboitako yagu kamkamna kolili.

⁹³ Kani nige sauga yabo am loinao yasisikotanagili kaiwena siya kolili yamiyamiya meyawasigu.

⁹⁴ Yau am gogo kabo kuleboyau kaiwena yatonan kaiwe tem am loinao yaobigaili.

⁹⁵ Toyauyaule sisanasana na tem siunuyamateyau, na am loinao kani yanuwanuwa-tuili.

⁹⁶ Ginauli meuloili me kali sigasiga na am lolina nigele, inamwanamwasosi yo imiyayai.

⁹⁷ O Yeoba, am lolina yamulolo koina. Kaliyate meuloina koina yagu kaba nuwanuwatu.

⁹⁸ Sauga meuloina am lolina mekaukava kabo yagu sonoga ilalakisosi kabo kau kaleyayao ali sonoga.

⁹⁹ Yagu katai yagu toyakayakatai ali katai ilalaki-gabaen kaiwena am loinao yanuwanuwatu-kalatagili sauga meuloina.

¹⁰⁰ Yagu sonoga ilalakisosi kabo tautaubalao ali sonoga kaiwena am walo yaobigaili.

¹⁰¹ Mumugana naenaena meuloina yasikotananako kaiwena nuwanuwagu am walo yaobigai.

¹⁰² Nige sowana am loinao yasikotanagili kaiwena kowa kubomamo yagu toyakayakatai.

¹⁰³ Am walo siluviluvi sosi kabo muli mena kamwakamwa ana luviluvi.

¹⁰⁴ Am loinao kolili sonoga yalobai kabo mumugana naenaena meuloina yakalomagigilan.

¹⁰⁵ Am walo iyamala yagu mayale na yagu kamwasa iyakenayagau.

¹⁰⁶ Yakawalulu koliwo yakato yagu waloyameli koliwo yanuwatu-kalatan kani am loinao dudududulaili yaobigaili.

¹⁰⁷ O Yeoba, yagu kamkamna ilalakisosi. Na kutalam meyawasigu besiele am waloyameli koliyau.

¹⁰⁸ Yagu kawatoki kawanoina ukwalai na am loinao kuyakataili koliyau.

¹⁰⁹ Yagu miya koina kaba silae sibaibaiwa na am loinao nige yanunuwa-mwatainagili.

¹¹⁰ Toyauyaule sipwasipwa sikatukatububu kaiwegu na nige sowana am loinao yasikotanagili.

¹¹¹ Am loinao yagu gogo miyamiya yaili yo siya kategu ana kaba yaliyaya.

¹¹² Yagu nuwatu ikaiwe yakato am loinao yaobigaili kanasiga yaboita.

¹¹³ Tonuwa-labulabui yakalomagigi-lagili na am lolina yamulolo koina.

¹¹⁴ Kowa kagu totolo-kaukausi kabo me yagu katepatu am waloyameli yasanasanai.

¹¹⁵ Komiu tomo naenaeli, kwalogabaegau. Yagu Yaubada ana walo kani yaobigaili.

¹¹⁶ Kaiwe kuyeyama besiele am waloyameli koliyau na meyawasigu, na tabu me yagu katepatu yasanasana ginauli bwagabwaga kaiwena kisi yamwalimwaline.

¹¹⁷ Ukwabi-kalatagau na mesabana yanamwanamwa yo am loinao yaobigaili sauga meuloina.

¹¹⁸ Siya analiyao am loinao sisikotanagili kowa kusikotanagili yo ali sonoga yauyauleli iyamala ginauli bwagabwaga.

¹¹⁹ Toyauyaule meuloili ukuya-gabaegili mosomoso kaba taulina koina, mwa am walo meuloili yamulolo kolili.

¹²⁰ Yogu meuloina sitabubu kam yakasisi kaiwena yo am yatala kaiwena me yagu matausi lalakina.

¹²¹ Tawae inamwanamwa yo idudulai yapaisowaiyako kabo tabu kupepeiyau kau kaleyayao nimali mena.

¹²² Ukawalulu koliyau yakato kani kusaguiyau yau am topaisowa, na tabu siya nige tomeli siyayakamkamna-yau.

¹²³ Beyabeyana kuwaloyameli sagu yo lebo kaiwena mwa yasanasanai mangu sikenokeno.

¹²⁴ Kupaisowai koliyau besiele am mulolo miyamiya yaina yo am loinao kuyakataili koliyau.

¹²⁵ Yau am topaisowa kabo nuwamayale kuyeyama na am loinao yakataili.

¹²⁶ O Yeoba, tomo am lolina nige simumuliya kabo saugamo kutolo kali maisa kuwolegili.

¹²⁷ Yagu mulolo am walo kaiweli ilalakisosi kabo muli mena yagu mulolo gole namwanamwasosina kaiwena.

¹²⁸ Kabo am loinao meuloili yamuliya. Kamwasa naenaeliyao yakalomagigi-lagili.

¹²⁹ Am yakayakatai sinamwanamwasosi mwa kategu meuloina koina yaobigaili.

¹³⁰ Mayale iyawatagili am yakayakatai kali livasi koina yo siya nige me ali katai nuwali simayale.

¹³¹ Besiele bwauwa yabo iguliyamsosi kan kaiwena besiele yau yaguliyamsosi am loinao kaiweli.

¹³² Kutagelakeile na ukwate-kamkamna-yagau besiele uginauli siya meuloili simulolo koliwo.

¹³³ Besiele am waloyameli, yagu lau ugite-kalatan tabu kisi yabeku na naenaena ikaiwe-gabaegau.

¹³⁴ Siya nuwanuwali siunuiyau kolili kuleboyau na mesabana am loinao yaobigaili.

¹³⁵ Am mulolo koina ugite-lobima koliyau na am loinao kuyakataili koliyau.

¹³⁶ Matalilogu ali didi besiele yalubwasi ana didi kaiwena tomo am lolina sisikotanan.

¹³⁷ O Yeoba, kowa todudulai yo am loinao sidudulaisosi.

¹³⁸ Dudulai mena yo walo yawasosi mena am loinao kupeili.

¹³⁹ Yagu munamunai iwedowedoli kalogu mena kaiwena kau kaleyayao am walo nuwali imwatainagili.

¹⁴⁰ Am waloyameli walo yawasosi kabo yamulolo lalakina koina.

¹⁴¹ Yau esagu ikikiusosi yo tomo sikalomagigi-lagau na genuwagu am yakayakatai nuwagu imwatainan.

¹⁴² Am dudulai kani imiyayai yo am lolina walo yawasosi sauga meuloina.

¹⁴³ Polowe yo katewakaka kategu ikalapowon na am loinao yagu kaba yaliyaya.

¹⁴⁴ Am walo sauga meuloina sidudulaisosi, kabo nuwamayale kuyeyama koliyau na yamiyamiya meyawasigu.

¹⁴⁵ O Yeoba, kategu meuloina koina yayoga koliwo. Kainagu kuyamaisa kabo am loinao yaobigaili.

¹⁴⁶ Yayoga yo yakawanoi koliwo, kuleboyau kabo am loinao yakabi-kalatagili.

¹⁴⁷ Kaliyate kaigeda kaigeda naga dabwelo imwamwalisae yayoga koliwo sagu kaiwena. Me yagu katepatu am waloyameli yasanasanai.

¹⁴⁸ Boniyai meuloina koina nige yakekeno na mesabana am loinao kaiweli yanunuwatu.

¹⁴⁹ O Yeoba, am mulolo miyamiya yaina koina yagu kawanoi kubenalan. Ukwate-kamkamna-yagau yo yawasigu ukwabi-yakaiwe.

¹⁵⁰ Kagu toyakamkamnao siya am lolina nige sikakatai me ali munamunai silalaoma.

¹⁵¹ Na kowa Yeoba kutotolo saligu mena, am loinao meuloili siya walo yawasosi.

¹⁵² Beyabeyana yakataiyako yakato am loinao ukabi-yakaiweliko na simiyayai.

¹⁵³ Manim ilaoma yagu kamkamna ugitai na kuleboyau, kaiwena am lolina nige yanunuwa-mwatainan.

¹⁵⁴ Kuedeede kaiwegu yo kulivasiyau, yo kuleboyau besiele am waloyameli.

¹⁵⁵ Toyauyaule am lebo kani nige sigigitai kaiwena am loinao nige sioobigaili.

¹⁵⁶ Na Yeoba, am katekamkamna ilalaki. Kabo ukwate-kamkamna-yagau na kuleboyau.

¹⁵⁷ Kagu kaleyayao yo kagu toyakamkamnao sibaibaiwa, na nige sowana yalo-suwala am loinao kolili.

¹⁵⁸ Na saugana siya nige tomeli yagitaili nuwagu imalimaliwe-yagili kaiwena am loinao nige sioobigaili.

¹⁵⁹ Ugitai am loinao yamulolo lalakina kolili. Am mulolo imiyayai kabo kuleboyau.

¹⁶⁰ Am lolina yaina walo yawasosi yo am lolina dudulaili simiyayai.

¹⁶¹ Toloinao sikawa-naenae-yagau na nige yaina ipapagan, na iyamo am lolina yayakasisi-yan.

¹⁶² Yayaliyaya lalakina am waloyameli kaiweli besiele tomo yabo wasawasa ilobai na iyaliyaya.

¹⁶³ Mwakota meuloili yakalomagigi-lagili na am lolina yamulolo koina.

¹⁶⁴ Kaliyate kaigeda kaigeda meseben yakawatoki koliwo am lolina dudulaili kaiweli.

¹⁶⁵ Siya analiyao am lolina koina simulolo simiya namwanamwa am gite-kalatan koina yo nige ginauli yabo imiyamiya na iwoyaili sibeku.

¹⁶⁶ O Yeoba, me yagu katepatu yasanasanaiwo tem kulaoma na kuleboyau na am walo yamuliya.

¹⁶⁷ Am yakayakatai yaobigaili yo kategu meuloina koina yamulolo kolili.

¹⁶⁸ Am walo meuloili yaobigaili kaiwena yagu paisowa meuloina ugitagitaili.

¹⁶⁹ O Yeoba, tem yagu valam tenam ibenalan. Nuwamayale kuyeyama besiele am waloyameli koliyau.

¹⁷⁰ Yagu kawanoi kubenalan na kuleboyau besiele am waloyameli.

¹⁷¹ Kani sauga meuloina yatobalanagiwo kaiwena am loinao kuyakataili koliyau.

¹⁷² Am lolina kaiwena kani yawali, kaiwena am walo meuloili sidudulaisosi.

¹⁷³ Kutolo na kunonowa na tem kusaguiyau, kaiwena am lolina yamulimuliya.

¹⁷⁴ O Yeoba, nuwanuwagu lalakina kusaguiyau na kuleboyau. Am lolina yagu kaba yaliyaya.

¹⁷⁵ Yawasigu kuyeyama na mesabana yatobalanagiwo. Sowasowana am walo meuloili sisaguiyau.

¹⁷⁶ Yau besiele sipi kwalakwalalelena. Kabo kulaoma yau am topaisowa kuloyaiyau kaiwena am loinao nige yanunuwa-mwatainagili.

120

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ Yagu nuwapolowe koina yavalam yo yayoga Yeoba koina yo kainagu iyamaisa.

² Yawaloba, "O Yeoba, kuleboyau tomwakomwakota bodaliyao kolili."

³ Tawae kani Yaubada iginauli kolimiu komiu tomwakomwakota? Gubesi ana yamayamaisamiu kana koleya?

⁴ Maisamiu besiele gipoyo matamatagena manna mena gibwala wedowedolina.

⁵ O kategu yau, yagu miyamiya luwamiu mena inaesosi kabo muli mena tomo naenaeli Meseki yo Kedai luwali mena.

⁶ Yagu sauga imamalawesosi yayavenuwana siya tomwakomwakotane luwali mena nuwadaumwali sikalomagigilan.

⁷ Yau nuwanuwagu miya daumwali na tem kaiwena yaedeede siya nuwanuwalimo kaleya.

121

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ Yagitesae koya mena, toweya koina kani kagu sagu ilaoma?

² Kagu sagu kani ilaomaya Yeoba koina, iya bulibuli yo yanuwa yaulina iyamayaleli.

³ Kani nige itatalam kubebeku, yo nige sowasowana ikeno-gabaegiwo na kutupa kaiwena iya kam togite-kalatan.

⁴ Iya tomo Isileli kali togite-kalatan nige sowasowana manna iloyagolu na ikenomate.

⁵ Yeoba iya kam togite-kalatan yo iya am kaba kelolon dedeim mena.

⁶ Nige sowasowana kaliyate dabwelona o nuwana boniyai waikena siunuiwo.

⁷ Yeoba kani igite-kalatagiwo kunamwanamwa na tabu kuisilae.

⁸ Toveya kulaomaya yo kulauya, am lokeikeilene kolili Yeoba kani igite-kalatagiwo sauga meuloina.

122

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ Yagu kaba yaliyaya saugana yabenalan siwaloba, "Talau Yeoba ana nume mena."

² O Yelusalema, kai elete katotolo am gamwa kalona mena.

³ Na Yelusalema iya yanuwa lalakina siyawaluwalui yoi kabo kana koleya inamwanamwasosi.

⁴ Bwaite koina Isileli meuloili siya Yeoba ana susu kaigeda kaigeda silaoma na ali kawatoki siwolena koina besiele ana walo.

⁵ Yo bwaite koina Isileli ali kin simiyasio na tomo siyatalayagili.

⁶ O yanuwa Yelusalema, kani kakawanoi kaiwem na kumiya daumwali na mesabana siya analiyao simulolo koliwo simiya namwanamwa.

⁷ Nuwanuwamai daumwali imiyamiya am yanuwa kana gana kalona mena yo tabe am nume wasawasali kaloli mena.

⁸ Yagu susuyao yo yagu eliyamwao kaiweli kani yawalo koliwo yawaloba, “Daumwali koliwo.”

⁹ Yo Yeoba ala Yaubada ana nume kaiwena kani yakawanoi na am tomoyao sidebalala yo siwasawasa.

123

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ O Yeoba, kowa kumiyamiya kuloiloina bulibuli mena mangu isakai-saewa koliwo.

² Besiele topaisowa kilakaiwo manli ilaulau ali taubala koina, besiele topaisowa vesalao manli ilaulau ali keduluma koina, kai kani manimai ilaulau Yeoba ama Yaubada koina kanasiga ikatekamkamna-yagimai.

³ O Yeoba, samalulu mena kakawanoi koliwo ukwate-kamkamna-yagimai, ali walo-lobilobi-yegimai kaiwena yomai ikwatakwata.

⁴ Sauga imamalawe togagasa yo towasawasa ali talatalawasi-yagimai kakalak-isiyeyan.

124

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ Tomo Isileli, kainagu kwayamaisa. Gubesi, tem Yeoba nige imiyamiya ala dedei mena, tawae kani iyawatagili kolila?

² Tem tauna kona nige imiyamiya ala dedei mena, kala kaleyayao sikaiwe-gabaegila, ³ ali munamunai koina meyawasila sisinolila, ⁴ besiele yalubwasi kaikaiwena ididi iyalu-kalaila takwalalele tamiyawa, ⁵ besiele bagolu sigolu-pwaikila tagalomwasi.

⁶ Yeoba tatobalan. Kaiwena itolo-kaukausila kala kaleyao kolili siya besiele yakayakan sokasokali.

⁷ Tayabubu besiele man tokeloya ali bebelula taigalina koina ilusola iyabubu.

⁸ Kala sagu ilaomaya Yeoba koina iya mwa bulibuli yo yanuwa yaulina iyamayaleli.

125

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ Siya meuloili Yeoba simeliyan siya besiele koya Saiyon nige sowasowana imwasali na imiyamiya.

² Besiele koya yanuwa Yelusalema sitolo-takikilan dedei meuloina koina, besiele tabe Yeoba ana tomoyao itolo-takikilagili kabona yo nige ana kaba mwawasi.

³ Nige itatalam tonaenaeli simiyamiya na siloiloina sauga imamalawe todudulai ali dedei mena. Tem simiyamiya na ali loina ilaulau kani todudulai tupwaliyao siwoya-pwanolili.

⁴ O Yeoba, namwanamwa kupaisowai siya todudulai kolili siya kateliyao kapwakapw wali yo am loinao siobigaili.

⁵ Na siya simiya-dagedagela-yagiwo silosuwala molosi kuyoganli kulawagili tonaenaeli ali yatala koina.

Daumwali imiyamiya Isileli koina.

126

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ Saugana Yeoba Babilon koina ikalaila iyapileyoila talau Yelusalema kala lotonan besiele kenola takenoi.

² Ala yaliyaya yo ala malu kana koleya meuloina gamwala yo manla yo yola iloyakalapowonli. Kabo kaba lolina uloili siwaloba, “Yeoba ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili ana tomoyao kaiweli.”

³ Na walo yawasosi, Yeoba ginauli kaba nuwapwanopwano ipaisowaili kaiwela mwa yaliyaya iloyakalapowonla.

⁴ O Yeoba, kuwalo-muloloimai na kawasawasa yoi besiele yalubwasi iguma, galewa italu na yalubwasine idoga ididi yoi.

⁵ Kutalam siya me ali valam siyawatagili silau sabi kuma sipileyoi sauga kelikeli koina me ali yaliyaya.

⁶ Yo iya me ana valam like ikalakalaili ilalau tano mena sabi kuma, kutalam sauga kelikeli koina ipileyoima kannu sibaibaiwa lalakili ikewakewaili me ana yaliyaya ilolo-wuiwui ilalaoma.

127

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan Solomoni ilele

¹ Tem Yeoba iya nige nume kana tokabi kabo nume tokabikabi ali nume kabikabi paisowana iyamala ginauli bwagabwaga.

Tem Yeoba ala yanuwa nige igigite-kalatan boniyai kana togite-kalatan ana silawa iyamala ginauli bwagabwaga.

² Bwagana tatolo malamalala yo tapaisowa kaikaiwe ilau kanasiga iboniyai ala miyamiya kaiwena na mesabana kala talobai na iyamo tem Yeoba nige imiyamiya kolila ala paisowa meuloina iyamala ginauli bwagabwaga, kaiwena iya nuwadaumwali yo keno namwanamwana iwolena ana tomoyao imulolo kolili yo tawae kali eoma iwolegili kolili besiele. Kabo sowasowana Yeoba tameliyan ginauli meuloina kaiwena.

³ Melumeluwo siya Yeoba ana mulolo iyeyama kolila.

⁴ Tem tomo yabo ana sauga kilakai koina natunao ikabili iya besiele tokaleya yabo gipoyo kana pwawati nimana mena imomosili iulagili kana tokaleyayao kolili kaiwena ana sauga tautaubala koina me ana nuwadaumwali kaiwena kana tosaguwo simiyamiya.

⁵ Tem tomo yabo natunao sibaibaiwa iya besiele tokaleya yabo ana pwawati kana tobwa ikalapowon pwawati kolili. Kana kaleyayao kani nige sikakaiwe-gabaen saugana ilobaili kaba yatala ana dedei koina.

128

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ Yeoba kani iwalo-muloloiwo tem kuyakasisiyan na ana lolina kuobigai.

² Am paisowa uwena koina kani ukekan kabo kuyaliyaya na kani ginauli meuloina idudulai yo inamwanamwa.

³ Wainem sine kani iya besiele oine lagalagana iuweuwe am nume kalona mena yo natumwao kani sibaibaiwa am tebele simiya-takikilan besiele udi sulusuluna silinao sitolo-takikilan.

⁴ Bwaite iya maisanaele tem yaiya Yeoba iyakasisiyan.

⁵ Saiyon koina Yeoba iwalo-muloloiwo, na kumiya-namwanamwa yo kuwasawasa Yelusalema koina yawasim kana sauga meuloina koina.

⁶ Na tabe sowasowana kumiyamiya kanasiga natumwao natuliyao ugitaili. Yakawanoi na Isileli imiya daumwali.

129

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹⁻² Tomo Isileli, ama wasa kwaeyama gubesi kami kaleyayao siyakamkamnamiu ami sauga melumelu koina kanasiga kabona, na iyamo nige sikakaiwe-gabaegimiu.

³ Kwawalo kolimai yakato sikoimiu dagelamiu mena gai lalakili besiele kabo tano yabo sigiyali.

⁴ Na iyamo Yeoba iya todudulai ibomamo ilivasimiu panpanna koina.

⁵ Sowasowana siya meuloili ala Nume Tabu sikalomagigilan Yeoba iyamwalimwalineli yo itubali-yapileyoili.

⁶ Sowasowana siya siyamala ginauli bwagabwaga besiele kawasi naenaeli nume pwatana mena sikin yo siweweka, ⁷ kaiwena kani nige tomo yabo itatanogogon ibwagili na ikalai ilalawani.

⁸ Kani nige yabo salina mena ilau na iwalo kolili, “Yeoba iwalo-muloloiwo.” Kani nige yabo iwawalo kolili, “Kai kawalo-muloloiwo Yeoba esana mena.”

130

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ O Yeoba, yagu nuwapolowe koina yayoga koliwo.

² Yagu valam yo yagu yoga sagu kaiwena kubenalagili.

³ Tem ama naenaena meuloili kuyasiyasilili, yaiya sowasowana yatala iyabubu-gabaen?

⁴ Na kowa kunuwatu-pwaikimai na mesabana kayakasisi-yagiwo.

⁵ Yasanasana meyagu kalakisiye Yeoba ana sagu kaiwena, na ana walo koina yameli.

⁶ Yasanasanai yagu nuwatu kaikaiwesosina koina kabo muli mena boniyai kana togite-kalatan ana nuwatu kaikaiwena saugana isilasilawa isanasana malala kaiwena.

⁷ Tomo Isileli, Yeoba kwameliyan, kaiwena ana mulolo nige ana kaba mwawasi yo iya sauga meuloina me ana talam na ileboimiu.

⁸ Iya kani ana tomoyao Isileli ileboili ali pwanoli kolili.

131

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ O Yeoba, yagu gagasa yasikotananako yo yagu nuwasaesae yapei-suwalanako dagelagu mena. Kani nige yagu sauga yayavenuwana nuwatu lalakili o didididiuli kaiweli sikololo-sosi koliyau.

² Na yau sowasowagu yamiya-daumwali. Besiele melumelu ikeno mwanou sinana nimana mena, yau besiele koliyau kategu imiya mwanou.

³ Tomo Isileli, Yeoba kwameliyan kabona yo ilau nige ana kaba mwawasi.

132

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ O Yeoba, tabu Deibida nuwam imwamwatainan yo polowene meuloiline ikalakisiye-yagili.

² Yo ana waloyameli koliwo kunuwatu-kalatan, kowa Yakobo ana Yaubada kaikaiwena.

³ Iwalo koliwo iba, “Kani nige yalalau yagu nume mena yagu kaba keno koina,
⁴ kani nige yakakaiyawasi o yakekeno, ⁵ kanasiga am kaba miya yakatububu-nan
 kaiwena kowa Yakobo ana Yaubada kaikaiwena.”

⁶ Bedeliema koina kelabilabin kamwasana kana dedewaga wasana kabenalan kabo
 kalau yo kalobai Yelim kwabuna koina.*

⁷ Kabo kawaloba, “Talau Yeoba ana nume mena na tatapwalolo ana kaba miya
 manna mena.”

⁸ O Yeoba, kulaoma me am dedewaga bwaimwa am kaiwe kana kilakilala na
 kulaoma am nume tabu koina kumiyayai.

⁹ Sowasowana am topwaoliwo mumugana dudulaina kwamana sikwamai yo am
 tomo yakayakasisili siwuiwui me ali yaliyaya lalakisosina.

¹⁰ Beyabeyana waloyameli yabo kuwalowen am topaisowa Deibida koina kabo tabu
 am kin gitegite-sipwaina kuisikotanan.

¹¹ Waloyameli kaikaiwena uginauli Deibida koina waloyameline nige sowana ukele-
 yavivilayoi. Kaiwena kuwalo koina kuba, “Natum yabo kani iyamala kin na am kaba
 miya ikalai.

¹² Tem natumwao yagu kelabilabin kamwasana yo yagu walo meuloili siobigaili
 kabo natuliyao siya tabe sowasowali siyamala kin sauga meuloina.”

¹³ Kaiwena Yeoba koya Saiyon igite-sipwaiyako yakato ana kaba miya, ¹⁴ iwaloba,
 “Bwaite koina nuwanuwagu yamiya yo yamiyayai yo bwaite koina nuwanuwagu
 yaloiloina.

¹⁵ Kani wasawasa yaolena Saiyon tem tawae nuwanuwana, kani ana tobubutumao
 kali yaolegili.

¹⁶ Ana topwaoliwo kani lebo kwamana yayakwamaili yo ana tomo yakayakasisili
 kani siwuiwui me ali yaliyaya lalakisosina.

¹⁷ Bwaite koina kani Deibida ana susu yabo yagite-sipwai na iyamala kin
 kaikaiwena na iloina ilaulau.

¹⁸ Kana kaleyayao kani yayamwalimwalineli. Na iya ana kaba loina kani ikinkin
 yo ikaiwesosi.”

133

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ Wagitai kana namwanamwa yo kana yaliyaya tem Yaubada ana tomoyao simiya
 toyawa me ali nuwa kaigeda.

² Miya toyawane iya bwaimwana besiele olo namwanamwasosina yo maisana
 lalakisosina beyabeyana sisuwai Eloni kulukuluna mena kana walo-mulolo koina yo
 ididi ilobi palasana koina yo ilobi kana kwama mena.

³ Miya toyawane iya besiele koya Elimon wabumalina italu Saiyon koyanao kolili,
 bwaine iya koina Yeoba iwaloyameli ana walo-mulolo bwaimwa yawasi miyamiya
 yaina.

134

Tomo Yudiya sisasae Nume Tabu sabi tapwalolo kabo same bwaite siwaliyan

¹ Yeoba kwatobalan, komiu meuloimiu ana topaisowao kwapaisowa ana nume tabu
 koina boniyai kolili.

² Nimamiu wakeleisinagili wakawanoi nume tabu mena na Yeoba kwatobalan.

* **132:6** Bedeliema esana beyabeyana Epilapa yo Yelim esana beyabeyana Jala

³ Sowasowana Yeoba iwalo-muloloimiu Saiyon koina, iya bulibuli yo yanuwa yaulina kali toyamayale.

135

¹ Esana kwatobalan komiu Yeoba ana topaisowao.

² Komiu kwatolo ana nume kalona mena yo dedeina tupwaliyao kaloli mena Yeoba kwatobalan.

³ Kwatobalan, kwatobalan, kaiwena iya inamwanamwa. Wali kwawaliyagili esana mena kaiwena iya tokatekamkamna.

⁴ Yeoba Yakobo tubunao igite-sipwailiko, yo iwalo yakato tomo Isileli iya ana gogo.

⁵ Yakatai ala Yeoba iya ilalaki, ilalakisosi kabo yaubadao meuloili.

⁶ Mwa tawae ana gadosisi ipaisowai bulibuli yo yanuwa yaulina mena, kalita mena yo kalita gunna mena.

⁷ Yaloyaloi ikeleisinagili sisae yanuwa yaulina ana kaba mwawasi koina yo pigabu iyawasa galewa mekanakava na yaumai ikele-yawatagilagilima ana lakawa mena.

⁸ Iya mwa Itipita natuliyao tatao kabi baguna yo ebaebai kabi baguna meuloili iunuyamateli.

⁹ Komiu tomo Itipita kwabenali. Yeoba iya mwa beyabeyana polowe lalakiliyao iyawasali silaowa na Pelo me ana topaisowao meuloili iunuili.

¹⁰ Iya mwa kaba lolina sibaibaiwa me ali kinyao iunuili, ¹¹ siya bwaite Amoli ali kin esana Siyon yo Basan ali kin esana Ogi yo boda meuloili beyabeyana simiyamiya Kenani dedeina koina iyemwawasili.

¹² Kabo ali dedei iwolegili ana tomoyao Isileli ali kaba lolina.

¹³ O Yeoba, esam kani imiyayai yo wasam kani idebalala imiyamiya yaso yo yaso kolili, ¹⁴ kaiwena kani am tomoyao kusaguili na am topaisowao ukate-kamkamna-yagili.

¹⁵ Siya nige tomeli ali kokotomoyao nimali mena sipaisowaili siliba yo gole kolili.

¹⁶ Bwagana me gamwali na iyamo kokotomone nige siedeedede, bwagana me manli na iyamo nige sigigitai, ¹⁷ bwagana me tenali na iyamo nige sibeбенali, tabe nige sowasowali gamwali mena siyui-sala.

¹⁸ Siya analiyao sipaisowaili kali koleya besiele siya yo siya analiyao simeli-yagili siya tabe besiele.

¹⁹ O tomo Isileli, Yeoba kwatobalan. Komiu Eloni ana boda topwaoliwo, Yeoba kwatobalan.

²⁰ Komiu Libai ana boda meuloimiu, Yeoba kwatobalan. Komiu meuloimiu Yeoba kwayakasisi-yan, kwatobalan.

²¹ Yeoba iya mwa ana kaba miya iyaele Yelusalema koya Saiyon koina tatobalan. Yeoba tatobalan.

136

¹ Takawatoki Yeoba koina kaiwena iya inamwanamwasosi, ana mulolo imiyayai.

² Takawatoki yaubadao ali Yaubada koina, ana mulolo imiyayai.

³ Takawatoki guyauwo ali Guyau koina, ana mulolo imiyayai.

⁴ Iya mwa ginauli kaba nuwapwanopwano lalakili ipaisowaili, ana mulolo imiyayai.

⁵ Iya mwa ana katai mena bulibuli iyamayale, ana mulolo imiyayai.

⁶ Iya mwa yanuwa yaulina iyese kalita pwatana mena, ana mulolo imiyayai.

⁷ Iya mwa mayale lalakili iyamayaleli, ana mulolo imiyayai.

⁸ Dabwelo kaliyate mena ilala, ana mulolo imiyayai.

⁹ Waikena boniyai mena ilala yo utuyao besiele, ana mulolo imiyayai.

¹⁰ Iya mwa Itipita kabi bagubagunali iunuyamateli, ana mulolo imiyayai, ¹¹ yo Isileli ikele-yawatagilagilima luwali mena, ana mulolo imiyayai, ¹² yo nimana kaikaiwena iyagayan ikele-yawatagilagilima, ana mulolo imiyayai.

¹³ Iya mwa kalita balabalagiyana iyakasa-suwalan, ana mulolo imiyayai, ¹⁴ yo tomo Isileli iyalopanaaisagili waila luwaluwalina mena, ana mulolo imiyayai, ¹⁵ yo Pelo yo ana tokaleyayao ikuya-gabaegili kalita balabalagiyana koina, ana mulolo imiyayai.

¹⁶ Iya mwa ana tomoyao iyoganli ule bwagabwaga mena siloutusi silaoma, ana mulolo imiyayai.

¹⁷ Iya mwa kin lalakiliyao iunuili, ana mulolo imiyayai, ¹⁸ yo kinyao siya wasali silalaki iunuyamateli, ana mulolo imiyayai, ¹⁹ besiele Amoli ali kin esana Siyon, ana mulolo imiyayai, ²⁰ yo Basan ali kin esana Ogi, ana mulolo imiyayai, ²¹⁻²² yo ali dedei iwolegili ana topaisowao tomo Isileli yakato ali kaba lina, ana mulolo imiyayai.

²³ Iya mwa inuwatu-kalatagila ala sauga miya polowe koina, ana mulolo imiyayai,

²⁴ yo ileboila kala kaleyayao kolili, ana mulolo imiyayai.

²⁵ Iya mwa kan iwolegili yamayamayaleo meuloili kolili, ana mulolo imiyayai.

²⁶ Kabo takawatoki bulibuli ana Yaubada koina, ana mulolo imiyayai.

137

¹ Babilon yalubwasiliyao papalili mena tamiyasio kabo Saiyon tanuwatui kaiwena tavalam.

² Mayau simiyamiya bwaine koina ala api tayatakeli, kani nige tavevenuyoi.

³ Na tokabi-kalatagilaone siloina-yagila siwaloba, "Wakabi-yaliyaya-yagimai wali kwawaliyagili Saiyon walina."

⁴ Gubesi yakato Yeoba walina tawaliyan na kitaele yanuwa wenala koina?

⁵ O Yelusalema, tem yanuwa-mwatainagiwo kani nima ulaulagu ibelu nige sowasowana api yavenuyoi koina, ⁶ besiele tabe tem yanuwa-mwatainagiwo yakato kowa yau kaba yaliyaya saesaesosina kani memenagu ipatu gayagayagu mena nige sowasowana yawaliyoi.

⁷ O Yeoba, kunuwatu-kalatan Idoma ali walo Yelusalema ana sauga beku koina, siwaloba, "Kwasiba-yanayanae itatagwaligwali molosi." Ali walone kaiwena kuya-maisali.

⁸ O tomo Babilon, kani sisibayanaemiu. Siya analiyao siyamaisamui ami paisowane kolimai kaiwena kani Yaubada ana walo-mulolo silobai.

⁹ Siya analiyao ami melumeluwone veku mena siwapa-yamateli kani Yaubada ana walo-mulolo silobai.

138

¹ O Yeoba, yakawatoki koliwo kategu meuloina koina yo kani yawali-tobali koliwo yaubadao manli mena.

² Kani yapwalou kau koleya ilau am Nume Tabu kaiwena na kani esam yatobalan am mulolo yo am walo yawasosi kaiweli, kaiwena esam yo am walo sisaesosi kabo muli mena ginauli meuloili.

³ Saugana yayoga kainagu kuyamaisa yo ukabi-yakaiweyau.

⁴ O Yeoba, yanuwa yaulina kali kin meuloili kani sitobatoba-lanagiwo kaiwena am loinao wasana sibenalanako.

⁵ Kani siwali ginauli meuloina kupaisowailiko kaiwena, kaiwena am wasawasa ilalakisosi.

⁶ Bwagana kowa kumiya-saesosi kewa mena na iyamo tonuwalobi ugite-kalatagili. Na siya togagasa ugitagitaili, nige sowana am loina siyabubu-gabaen na sikenowadam.

⁷ Tem naenaena imiya-takikilagau kowa yawasigu kana togite-kalatan, nimam kuyagayan siya kagu tokaleyayao munamunaili kolili na am kaiwe koina kuleboyau.

⁸ Kowa Yeoba kani am waloyameli uginaulili kaiwegu kaiwena am mulolo imiyayai. Siya nimam mena kuyamayaleli tabu kulologabaegili.

139

¹ O Yeoba, kategu kuloyaiyako, mwa ginauli meuloina kaiwegu ukwatailiko.

² Mwa ginauli meuloina yapaipaisowaili ukwatailiko. Bwagana kumiya-kelamamalawe koliyau na iyamo yagu nuwatu meuloina ukwatailiko.

³ Nuwana yagu paisowa kolili yo yagu kaiyawasi kolili, ugitaailiko, kowa kumanasam mumugagu meuloiline kolili.

⁴ Muli mena kabo yaedeede na kowa yagu nuwatu ukwatailiko.

⁵ Kowa kumiya-takikilagau yo kutolo-kaukausiyau am kaiwe koina.

⁶ Am katai kaiwegu ilalaki yo ididiusosi kabo kaba nuwapwanopwano koliyau gubesi am katakataina.

⁷ Toweya koina kani yalauya na yayabubu-gabaegiwo? Nigele, yagu kaba lau meuloina kolili kowa iyaele kumiyamiya.

⁸ Tem yasae bulibuli mena kowa ele bwaine koina. Na tem yalobi yakeno tanoluwa mena kowaele bwaine koina tabe.

⁹ Tem yaevaeva yalau dabwelo ana kaba mwalisae mena o nuwana tem yamiyamiya dabwelo ana kaba sugu mena, ¹⁰ kowaele bwaine koina na kusaguiyau.

¹¹ Tem yawalo boniyai koina yawaloba, "Boniyai, kuwadamyau." O nuwana yawalo mayalene iya itakikilagau yawaloba, "Mayale, kuyamala boniyai", ¹² na iyamo boniyaine nige iboboniboniyai koliwo mwa kani ugitaityau kaiwena boniyai yo mayale kowa koliwo kali koleya kaigeda, nige yabo uloina.

¹³ Kowa yogu wauna meuloina kalogu mena kuyamayaleli na kupei-gogon sinagu diyana mena.

¹⁴ Yatobalanagiwo kaiwena am paisowa meuloina sinamwanamwasosi yo kaba matamatausi yo kaba nuwapwanopwano. Walo yawasosi, ukwatainamwanamwaiyau.

¹⁵ Bwagana kana koleya yakato yalalalaki wadam mena na kowa ukwataiyako yau ele bwaine koina kaiwena kowa tuwatuwagu meuloina kuyapatu-gogon sinagu diyana mena.

¹⁶ Muli mena kabo sikabiyau kowa manim mena ugitaityauko yo yawasigu kana mamalawe kuleleyako am buki mena.

¹⁷ O Yaubada, am nuwanuwatu kaiwegu sinamwanamwasosi mwa kaiweli kaba nuwapwanopwano koliyau.

¹⁸ Tem yayasilili yalobai kali baibaiwa besiele dekawa. Tem yakeno tolo yau kowa mekaukava.

¹⁹ O Yaubada, tem bwai toyauyaulene kuunuyamateli yo tounuyamate kutawoili na silowasi koliyau.

²⁰ Sikawa-naenae-yagiwo yo esam sisinali.

²¹ O Yeoba, siya sikalomagigi-lagiwo yau tabe yakalomagigi-lagili. Siya sigamwa-panapanawa koliwo yaokwatakwata-yagili.

²² Nige tawae yabo na iyamo yakalomagigilimo. Yakatai koliyau siya kau kaleyayao.

²³ O Yaubada, kategu kuloyai na ukwatai, kutonagau na yagu nuwatu ukwataili.

²⁴ Kuloyaiyau ugitai tem nuwatu yauyaulena yabo kalogu mena na kubaguna-yagau kamwasa miyamiya yaina koina.

140

¹ O Yeoba, kuleboyau tomo naenaeli kolili, na ugite-kalatagau tomo kalekaleyaliyao kolili.

² Siya nuwatu naenaeli sinuwanuwatuili kateli mena yo sauga meuloina kaleya siyatuyatubuli.

³ Memenaliyao ali mwasali besiele weso kelakelabasina.

⁴ O Yeoba, kutolo-kaukausiyau tomo naenaeline ali kaiwe koina, na ugite-kalatagau tomo kalekaleyaliyaone kolili, siya mwa nuwanuwali siyabekuyau.

⁵ Togagasa kamwasa mena sipwasipwa sikatububu-nagiliko kaiwegu yakato sisip-waiyau.

⁶ Yawalo Yeoba koina, "Kowa yagu Yaubada, yagu valam sagu kaiwena kubenalan."

⁷ O Yeoba yagu Yaubada, kowa kagu totolo-kaukausi kaikaiwena, kaleya koina kutolo-kaukausiyauko.

⁸ Tabu toyauyaulene nuwatu kuwowolegili tawae yakato nuwanuwali sipaisowai.

⁹ Tabu kau kaleyayaone ali kaiwe kuwowolegili kaleya koina. Ali walo kasokaso koliyau kuyapileyoi kolili.

¹⁰ Sowasowana mayau wedowedolili gibwalaliyao kusuwai pwatali mena yo ugabaegili gula malamalawena koina nige sowasowana siyawatagili yoi.

¹¹ Tabu siya toyakewa mwakomwakotaone esaliyao silalalaki. Sowasowana tomo tokalekaleyayaone naenaena silobai na isibayanaeli.

¹² O Yeoba, yakatai kowa tobubutumao yo toeomao kutolo-kaukausili.

¹³ Walo yawasosi, siya todudulai kani esam sitobalan yo simiyamiya manim mena am gite-kalatan koina.

141

¹ O Yeoba, yayoga koliwo kulomwayamwayauma kusaguiyau. Kainagu kubenalan saugana yayoga koliwo.

² Yagu kawanoi ukwalai besiele inisensi yagabu bwalaina namwanamwana. Lolau kaigeda kaigeda kolili tomo Yudiya silau Nume Tabu koina na pwaoli sigabu na mesabana pwaoline bwalaina ukwalai kam yakasisi kaiwena. Na yau nimagu yakeleisinagili kam yakasisi kaiwena na tem ukwalai besiele lolau pwaolina.

³ O Yeoba, gamwagu kuloinayan ikausi tabu walo naenaena iwawalowen.

⁴ Tem lotonan naenaena ilaoma koliyau nuwanuwagu yaginauli kabo kuyalopeiyau. Tem nuwatu naenaena yaboyoi ilaoma koliyau yakato toyauyaule luwali mena yalusae na yasaguili ee kabo kuyalopeiyau yoi.

Tabu kutatalamwagau na mekaukavao kali luviluvina koina yakekekan.

⁵ Tem tomo todudulai iyokoi-yagau iunuiyau bwaite inamwanamwasosi koliyau kabo muli mena tonaenaena ana tobalanagaune, kaiwena kawanoi mena yakaleka-leya tonaenaeli ali paisowa naenaena koina.

⁶ Saugana silawagili yatala kaiwena yo ali toloinao kali lolina polopolowena siwolegili kani tomone nuwali simayale yakato yagu walo idudulaisosi.

⁷ Besiele tomo mayau sisenasena itaigali teuliyao sitata-gwaligwali ee bwaine besiele kani iyawatagili tomone kolili, tuwatuwali sitata-gwaligwali salai sopana mena.

⁸ Na iyamo yagu meli yapeiyako Yeoba yagu Yaubada koliwo, yo am tolo-kaukausiyau nuwanuwagu. Tabu kupepeiyau boita koina.

⁹ Tonaenaeli ali sipwasipwa sikatububu-nagiliko kaiwegu kabo kutolo-kaukausiyau am kaiwe koina.

¹⁰ Tonaenaeline kutalamwagili sibeku siboma ali sipwasipwa kolili, na yau yalau namwanamwa koina.

142

Deibida imiyamiya dula yabo koina kabo same bwaite ilele

¹ Yayoga kainagu lalakina mena Yeoba koina, yakawanoi sagu kaiwena.

² Yagu walo baibaiwa meuloina yakalailima yapeili manna mena yo yagu polowe meuloina yawalo-masalagili koina.

³ Tem yaluyaluwagu ibelu iya ikatai tawae kani yaginauli.

Yagu lau kamwasa koina kau kaleyayao sipwasipwa sinonowaiyako kaiwegu.

⁴ Saugana yagite-keikeile dedeigu mena nige yabo kagu tosagu, nige yabo kagu totolo-kaukausi yo nige yabo kagu togite-kalatan yagigitai.

⁵ O Yeoba, yavalam koliwo sagu kaiwena, kaiwena kowa kagu totolo-kaukausi, yagu miyamiyane yawasigu meuloina koina kowa kubomamo nuwanuwagu.

⁶ Yagu valam sagu kaiwena kubenalan, kaiwena yagu nuwalubu ilalakisosi.

Kau kaleyayao kolili kuleboyau, siya sikaiwesosi kabo muli mena yau.

⁷ Kulivasiyau panpanna koina na am tomoyao ali miyagogo koina esam yatobalan am namwanamwa koliyau kaiwena.

143

¹ O Yeoba, yagu kawanoi kubenalan am namwanamwa yawasosi yo am walo yawasosi kolili kainagu kuyamaisa.

² Tabu am topaisowa kupepei yatala koina kaiwena nige yabo todudulai imiyamiya manim mena.

³ Kau kaleya iloyaloyaiyau ikabi-kalatagau yo ikaiwe-gabaegau mwa nume pan boniboniyaina koina ipeiyauko kabo yau kagu lotonan besiele toboita beyabeyali.

⁴ Koinaele Yaluyaluwagu ibelu me yagu nuwapolowe lalakina.

⁵ Kabo nuwagu mena isae yanuwatu-kalatan sauga beyabeyana koina am paisowa meuloina kaiwena yanuwanuwatu.

⁶ Nimagu yakeleisinagiliwa koliwo kawanoi mena. Yaluyaluwagu ilabwalabwa kaiwem besiele bwatano labwalabwana nuwanuwana galewa.

⁷ O Yeoba, saugamo bwaite kainagu kuyamaisa, yagu nuwatu meuloina imwawasiko. Tabu manim kuwawadam koliyau kisi kani yau besiele siya tolobine salai mena.

⁸ Malala kaigeda kaigeda kuyanuyanuwapeiyau am mulolo miyamiya yaina kaiwena, kaiwena yagu meli yapeiyako koliwo. Kowa koliwo yaluyaluwagu yakeleisinan, kamwasane koina yalalaune kuyakenayagau.

⁹ O Yeoba, yalalaowa koliwo kutolo-kaukausiyau yo kuleboyau kau kaleyaone kolili.

¹⁰ Kuyakataiyau na am nuwatu yapaisowai kaiwena kowa yagu Yaubada. Sowa-sowana Yaluyaluwam namwanamwana ilawagau kamwasa namwanamwana koina.

¹¹ O Yeoba, yawasigu kuleboi besiele am waloyameli na am namwanamwa mena yagu polowe kolili ukele-yawatagilagau.

¹² Am mulolo koliyau kaiwena, kagu kaleyao kutom-gabaegili na siya kagu toyakamkamnao kusibayanaeli kaiwena yau am topaisowa.

144

¹ Yeoba yatobalan iya yagu veku, iya nimagu iyakataili kaleya kaiwena, besiele nimagu gibuliyao yau kaba unuyamate.

² Iya totolo-kaukausiyau yagu ebeu yo yagu kaba kelolon kagu tolebo, iya mwa koina yakeno-wadam yo kaba loinao ikaiwe-gabaegili ipeili yauligu mena.

³ O Yaubada tawae tomo, mwa kaiweli kunuwanuwatu? Tawae kaiwena tomo molosi ugite-kalatan yo kunuwanuwatu kaiwena?

⁴ Tomo iya besiele yawasi kana yui-sala, yo besiele lolon imiyamiya sauga kubwakubwana koina na imwawasi.

⁵ O Yeoba, am bulibuli kuigali itasoke na kulobima. Koya ukwabi-tonagili na sibogau.

⁶ Pigabu kuyawasayama na kam kaleyaone kutupa-gwaligwalili, yo am gipoyo kulagili na kuyamatausagili siyabubu.

⁷ Kewa mena nimam kuyaga-yataluyama, ukeleisinagau kalita didididiuna koina yo kuleboyau toganamuli nimali mena.

⁸ Siya nige sauga yabo walo yawasosi siwawalowen. Bwagana sikawalulu na iyamo mwakota gamwali mena ikalapowon.

⁹ O Yaubada, yagu api kana maina sanaulu koina kani yavenu yo wali waluwaluna yawaliyan koliwo.

¹⁰ Kin ali kaiwe kuwolegili na sikaiwe tabe yau Deibida, am topaisowa, kuleboyauko.

¹¹ Kabo kuleboyau yoi toganamuli kaikaiweli kolili, siya kau kaleyaone nuwanuwali siyakamkamna-yau. Siya nige sauga yabo walo yawasosi siwawalowen. Bwagana sikawalulu na iyamo mwakota gamwali mena ikalapowon.

¹² Sowasowana natulao ali sauga kilakai koina siya besiele mayau kinkin kaikaiweli. Sowasowana natulao sinesineo siya besiele nume wasawasana kana tuki, kali koleya sinamwanamwasosi.

¹³ Sowasowana ala lakawa sipowoni kan uloili uloili kolili. Sowasowana ala sipi bubu mena sidebalala tausan yo tausan kolili.

¹⁴ Sowasowana ala bulumakau sisiuma sauga meuloina tabu natuli yabo na sikabi inanae. Sowasowana sauga meuloina ala yanuwa imiya-daumwali nige matausi yogana yabo tabebenalan ala yanuwane koina.

¹⁵ Siya tomonliyao mulolone bwaite silobai kani siyaliyaya. Siya sipwalou Yeoba ala Yaubada koina siyaliyaya tabe.

145

¹ Kani yakeleisinagiwo yagu Yaubada yo yagu Kin, kani esam yatobalan nige ana kaba mwawasi.

² Kaliyate kaigeda kaigeda kani yatobatobala-nagiwo esam yakeleisinin sauga meuloina.

³ Yeoba iya ilalakisosi yo iya kaba tobali na ana lalakine nige sowana yaiya yabo iliyei.

⁴ Am paisowa namwanamwali yo kaikaiweli kani sitobalan yaso yo yaso kolili.

⁵ Kani am miyasaesosi yo am wasawasa sieedeede-yagili, na yau kani am paisowa namwanamwali kaiweli yawanuwatuili sauga meuloina.

⁶ Tomo kani sieedeede am paisowa kaikaiweli kaiweli, na yau kani am kaiwe yawalo-masalan.

⁷ Am namwanamwa kani siyawayawasayan tomo kolili yo am dudulai kaiwena siwaliwali.

⁸ Yeoba iya tomulolo yo tokatekamkamna ana munamunai iyoviya na ana mulolo ilalakisosi.

⁹ Yeoba inamwanamwasosi tomo meuloili kolili yo me ana katekamkamna ana yamayamayaleo meuloili kolili.

¹⁰ O Yeoba, am yamayamayaleo meuloimai katobalanagiwo yo kam tomeliwo kani siwalo-seyagiwo.

¹¹ Kani siwalo-masala am kaba lina kana wasawasa kaiwena na sieedeede am kaiwe kaiwena, ¹² na mesabana tomo meuloili am paisowa kaikaiweli yo am kaba lina kana wasawasa sikataili.

¹³ Am lina imiyayai yo kowa kin miyamiya yaina.

Yeoba ana walo meuloili siya walo yawasosi yo me ana katekamkamna ana paisowa meuloina koina.

¹⁴ Siya tomiya-polowe isaguili yo siya tonuwalobi ikeleisinagili.

¹⁵ Meuloili manliyao ilalaowa koliwo mwa kali kuwolegili ali sauga eoma koina.

¹⁶ Ginauli meuloina meyawasili kuwolegili sowasowali.

¹⁷ Yeoba inamwanamwasosi mumugana meuloina koina yo me ana katekamkamna ana paisowa meuloina koina.

¹⁸ Siya analiyao siyoga Yeoba koina walo yawasosi mena kani imiya salili mena.

¹⁹ Siya analiyao siyakasisi-yan ali nuwatu yo ali valam ibenalagili yo ileboili.

²⁰ Siya analiyao simulolo koina itolo-kaukausili, na siya tonaenaeli kani isi-bayanaeli.

²¹ Kani sauga meuloina Yeoba yatobalan. Sowasowana ana yamayamayaleo meuloili esana yakayakasisina sitobalan nige ana kaba mwawasi.

146

¹ Yeoba tatobalan. Yaluyaluwagu, Yeoba kutobalan.

² Yeoba kani yatobalan yawasigu meuloina koina, kani Yaubada koina yawali-tobali yagu miyamiya meuloina koina.

³ Tabu ami meli kwapepei tolinao yo towasawasao kolili siya kani nige silele-boimiu.

⁴ Saugana siboita sipileyoi bwatano mena, bwaine kaliyatenane koina ali nuwatu meuloina ilaoma iyamala ginauli bwagabwaga.

⁵ Analiyao siya sagu silobai yo ali meli sipei Yeoba koina iya tomo Isileli ali Yaubada kani siyaliyaya, ⁶ kaiwena iya bulibuli yo yanuwa yaulina kali toyamayale yo besiele kalita kalona mena ginauli meuloina simiyamiya kali toyamayale.

Yeoba ana waloyameli inuwatu-kalatagili, ⁷ kabo yatala koina siya kamkamnali isaguili, yo toguliyam kan iwolegili.

Yeoba tolusae deli ilivasili, ⁸ toman-gibugibu manli iyalalali yo tonuwalobi ikeleisinagili kaiwena Yeoba imulolo todudulai kolili.

⁹ Yeoba tolaolaoma, kwabukwabuliwo yo sinasinageliyao igitagitaili yo isagusaguili, na tonaenaeli ikalaili ilawagili kaba sibayanae koina.

¹⁰ Yeoba iya kin miyamiya yaina. Komiu Saiyon tomonliyao, ami Yaubada ana loina kani imiyayai kani nige ilolotom.

Yeoba tatobalan.

147

¹ Yeoba tatobalan.

Inamwanamwa tem tawali-tobali ala Yaubada koina, kaiwena iya tokatekamkamna mwa ilonamwayan tawali-tobali koina.

² Yeoba Yelusalema ikabi-walui yoi yo Isileli tomo tomiya-suwala ikalakalaiyoilima.

³ Siya tonuwanae iyanuwa-daumwalili yo siya silasilaeli kali gai ipanli.

⁴ Utu kali baibaiwa Yeoba iloinayanako kabo kaigeda kaigeda esaliyao iyogayagili.

⁵ Ala Yeoba tolalakisosi yo ana kaiwe ikaiwesosi yo ana katai nige kana sigasiga ipapagan.

⁶ Yeoba siya tonuwalobi ikeleisinagili na toyauyaule igabaegili bwatano mena.

⁷ Yeoba koina kwawali me ami kawatoki na ami api kolili kwavenu ala Yaubada koina.

⁸ Kaiwena bulibuli mwayagana isuma yaloyaloi kolili, galewa iwolena yanuwa yaulina koina, yo kawasi iyakinli koya kolili.

⁹ Yakayakan meuloili kali iwolegili besiele tabe aoao natuliyao kikiuli sivalavalam.

¹⁰ Ana kaba yaliyaya nige osi kaikaiweli kolili, yo tabe nige tokaleyayao kaikaiweli kolili, ¹¹ na ana kaba yaliyaya ele siya analiyao siyakasisi-yan yo siya analiyao ali meli sipei ana mulolo miyamiya yaina koina.

¹² O Yelusalema, Yeoba kwatobalan. O Saiyon, ami Yaubada kwatobalan.

¹³ Ami gana gamwana kana gulu ikabi-yakaiweyako yo ami tomoyao iwalo-muloloili.

¹⁴ Daumwali iyeyawa ami yanuwa koina na kami kaleyao kani nige silalaoma kami sigasiga sililikwai, yo iyaanmiu tano kanna namwanamwasosina koina.

¹⁵ Ana loina ipei yanuwa yaulina mena kabo ana walo iyawatagili mwayamwayau mena.

¹⁶ Yeoba koya isumali sinou koina besiele kabobo, na wabumali iyasululi besiele mayau kaukauna.

¹⁷ Galewa patupatuna tulutuluna igabaen besiele gelegelesa, nige yabo yaiya sowasowana itolo pwatana mena, itulutulu sosi.

¹⁸ Kabo iwalo yoi na siwelo, yaumai sivesivevena iyawasayama na waila sididi.

¹⁹ Ana walo iwolena ana tomoyao Isileli kolili, ana loinao meuloili iwalo-masalagili sibomamo kolili, ²⁰ nige igiginauli kaba loina uloili kolili kaiwena ana loinao nige sikakataili. Yeoba tatobalan.

148

- ¹ Yeoba kwatobalan.
 Komiu kwamiyamiya bulibuli mena, Yeoba kwatobalan.
- ² Komiu ana tokaleyayao anelose meuloimiu, Yeoba kwatobalan.
- ³ Komiu dabwelo, waikena yo utu lalalalali Yeoba kwatobalan.
- ⁴ Komiu bulibuli kewasosina mena yo komiu waila yaloyaloi pwatali mena Yeoba kwatobalan.
- ⁵ Sowasowana meuloili Yeoba esana sitobalan, kaiwena ana lolina mena iyamayaleli,
⁶ kabo ipeili ali kaba miya mena simiyayai na loinane kani nige sikekele-gabaen.
- ⁷ Komiu yamayamayale lalakiliyao kwamiyamiya yanuwa yaulina yo kalita kalona mena, Yeoba kwatobalan.
- ⁸ Komiu pigabu yo galewa patupatuna, sinou yo yaloyaloi, yo wowoli meyauiyau-maina meuloimiu ana lolina kwaobigai, Yeoba kwatobalan.
- ⁹ Komiu koya lalakili yo kikiuli, komiu mayau uweuwe yo gunuwala mayauliyao meuloimiu Yeoba kwatobalan.
- ¹⁰ Komiu yakayakan sokasokali yo manamanasamli, komiu weso yo man, meuloimiu Yeoba kwatobalan.
- ¹¹ Komiu kinyao, toloinao, towasawasao yo tomo meuloimiu Yeoba kwatobalan.
- ¹² Komiu kilakaiwo yo vesalao, tautaubalao, kedukedulumao yo melumeluwo, meuloimiu Yeoba kwatobalan.
- ¹³ Sowasowana tomo meuloili Yeoba esana sitobalan kaiwena iya esana esa meuloili ilalaki-gabaegili yo iya ana wasawasa bulibuli yo yanuwa yaulina ali wasawasa iwasawasa-gabaegili.
- ¹⁴ Ana tomoyao boda Isileli, siya imulolo kolili, ikabi-yakaiweli sikaiwe na mesabana sitobalan.
 Yeoba tatobalan.

149

- ¹ Yeoba tatobalan.
 Wali waluwaluna kwawaliyan Yeoba koina, na tomeliwo ali miyagogo koina kwatobalan.
- ² Komiu Isileli, kwayaliyaya kami toyamayale koina. Komiu Saiyon tomonliyao, kwayaliyaya ami Kin kaiwena.
- ³ Sowasowana esana kwatobalan selo koina yo sowasowana tambalin yo api kikiuli kolili kwatobalan.
- ⁴ Yeoba ana kaba yaliyaya ana tomoyao. TONUWALOB IYAKASISI-YAGILI YO KAIWE IWOLEGILI KALEYA KANA SAUGA KOINA.
- ⁵ Sowasowana Yaubada ana tomoyao me ali yaliyaya siwuiwui ali kaiwene kaiwena, kabo boniyai meuloina koina me ali yaliyaya siwaliwali.
- ⁶ Yo sowasowana sitobali kaikaiwe Yaubada koina saugana ali kaleya kelepana matamatageli nimali mena, ⁷ kali kaleyayao sikaiwe-gabaegili, ⁸ ali kinyao yo ali tobagunao sipanli sen koina, ⁹ na mesabana kaba lolinaone maisali silobai besiele Yaubada ana walo kaiweli. Bwaite kamwasane koina Yaubada ana tomoyao kali yakasisi silobai. Yeoba tatobalan.

150

- ¹ Yeoba tatobalan.

Yaubada kwatobalan ana Nume Tabu koina. Ana kaiwe bulibuli mena kwatobalan.

² Kwatobalan ana paisowa kaikaiweli ipaisowailiko. Kwatobalan kaiwena iya ilalakisosi.

³ Bwagigi kainali kolili kwatobalan. Ami api lalakili yo kikiuli kolili kwatobalan.

⁴ Tambalin yo gwelulu kolili yo selo koina kwatobalan.

⁵ Kwatobalan ginauli daguguna kainana malamalawena koina.

⁶ Komiu ginauli meuloina meyawasimiu Yeoba kwatobalan.
Yeoba tatobalan.

Walo sonosonogali

Walo bagubagunana

Walo sibaibaiwa siyawatagilima kin Solomoni koina, na iyamo walo tupwaliyao nigele. Peina 25 kanasiga peina 29 kana koleya besiele tosonogao bodaliyao ali paisowa. Tabe peina 30 koina talobai Aguli iya tolelelelele yo peina 31 kin Lemueli iya tolelelelele.

Walo sonosonogali yaina

¹ Walo bwaite kin Solomoni, iya Deibida natuna yo iya tomo Isileli ali kin, ana walo sonosonogali, iwalowegili na mesabana ² tomo sonoga yo sanapu sikaili na nuwatu didididiuli sikataili, ³ mumugana namwanamwana sikatai yo nuwatu dudulaina yo lolina dudulaina simuliya. ⁴ Iwalowegili na mesabana tonuwa-pwanopwano katai silobai, yo tabe iwalowegili na tem kilakai yo vesala katai yo sonoga silobaili. ⁵ Tem tosonoga walone ibenalagili kani ana katai ilalaki isaesae yo kani ikatai toisabo kamwasa koina ilau na imiya. ⁶ Tomone kani walo sonosonogali ikataili yo iyakasali yo tabe kani tomo sonosonogali ali walo yo ali walo kobwaibwaili siyakasali yo sikataili. ⁷ Tem tomo Yeoba simatausan kani kabo muli mena me ali katai na tomo yauyauleli genuwali walo sonosonogali yo sanasanapuli sibenalagili.

Yanuwapei mumugana naenaena kaiwena

⁸ Natugu, tem tamam iyokoi-yagiwo ana walo kubenalan namwanamwai yo besiele sinam ana yakayakatai tabu nuwam imwamwatainan, ⁹ kaiwena ginauliline kani sibui siyamala am kaba gagasa besiele kam pwaopwaom namwanamwana kulukulum mena yo kam galogalo gole galogalom mena.

¹⁰ Natugu, tem tomo naenaeli siwoyaiwo tabu kutatalam mekamkavao kwalalau. ¹¹ Tem siwalo koliwo, “Talau na tomo yabo tasipwai yo taunuyamate, talau na tomo namwanamwali takeno-vakasili taunuili kabo tamalu, ¹² taunu-gwalagwalaili siboita kwapili tagabaegili salai mena sikwalalele, nige kilakilala yabo. ¹³ Imwawasi kani wasawasa sibaibaiwa uloili uloili takewalili na ala nume tayakalapowonli kolili, ¹⁴ kulaoma kulusae ama boda koina na kusaguimai wasawasane tayauyan tabomayoi kolila.”

¹⁵ Natugu, tem siwalo koliwo besiele tabu kumumuliya kolili, ali kamwasa koina tabu kulalau ali dedeine salina mena, ¹⁶ kaiwena sisagesagena na tem naenaena siginauli yo nuwanuwali mwayamwayau tem tomo siunuili. ¹⁷ Tem man yabo kana sipwasipwa ukatububunan na am paisowane igitai kani nige manne ilalau sipwasipwane koina. ¹⁸ Na tonaenaeline kani sisilae sibomayoi ali sipwasipwa koina, ali yabubu yo ali keno-wadam iyamala ginauli bwagabwaga kaiwena kani siboita. ¹⁹ Siya analiyao gogo wasawasa sigadosisiyan maisali kaigedana. Ali gadosisi iyamala ali kaba boita.

Yanuwapei sonoga kana sikotananna kaiwena

²⁰ Sonoga iya besiele sine itotolo kaba logogo mena iyogayoga kamwasa mena, ²¹ kamwasa papalina mena yo taon kaba lusalusaena kolili, iwaloba, ²² “Komiu tonuwa-pwanopwano toisabo sauga koina kabo kani ami nuwa-pwanopwanone koina nuwamiu sidudulai? Komiu totalatalawasi sauga esana koina kabo kani ami talatalawasine koina kwalopei? Komiu toyauyaule toisabo sauga koina kabo katai kana kalomagigili kwalopei? ²³ Tem tauna kona yagu guguyene kwabenalani na

kwatagelakeile koliyau, kani yaluyaluwagu yasuwai kolimiu na yagu walone yakabi-yamayaleli kolimiu. ²⁴ Yayoga kolimiu na yagu walone kwasikotanan. Nimagu yayagayagili kolimiu na iyamo kwamiya-dagedagela-yagau. ²⁵ Yagu guguye nuwamiu imwatainan yo genuwamiu yagu yanuwapeine. ²⁶ Tauna kona kumalu koliyau, kabo saugamo ami silae koina kani yamalu. Kani yatalatalawasi-yagimiu saugana matausi ilobaimiu. ²⁷ Matausi kani ilobaimiu besiele wowoli lalakina. Silae kani ilobaimiu besiele wediliya ana sibayanae. Polowe yo katewakaka tabe kani silobaimiu. ²⁸ Kabo siyoga kaiwegu na kani nige kainali yayayamaisa, kani siloyaloyaiyau na kani nige silolobaiyau. ²⁹ Kaiwena katai kana nuwamayale sikalomagigilan yo nige siloiloina yakato Yeoba simatausan. ³⁰ Kaiwena yagu kabiyakaiwe sisikotanan yo yagu yokoi sitalatalawasi-yan, ³¹ kabo mumugali uwenana kani sikekan koina yo ali nuwatu yauyauleli sikalapowon kolili. ³² Toyauyaule ali losuwala koina kani ikalaili ilawagili boita koina kaiwena yagu yanuwapei kolili nige sinunuwatuili. ³³ Na analiyao siya yagu walo sibenalan kani me ali nuwadaumwali simiya-namwanamwa kaiwena sikatai kani nige sisilae.”

2

Siya me ali sonoga kani simiya namwanamwa

¹ Natugu, tem yagu walo kubenalagili yo kunuwatu-kalatagili, ² yo tenam kuyawali sonoga koina yo katem kutalamwan katai kana nuwamayale koina, ³ yo tem nuwatu dudududulaina kana nuwamayale kuyoga kaiwe kaiwena, ⁴ yo tem kuloyai besiele tomo gogo wasawasa yo siliba wadawadamna siloyaloyai, ⁵ ee kabo kani Yeoba kana matausi kunuwa-mayaleyan, Yaubada kana katai kani kulobai. ⁶ Kaiwena Yeoba sonoga iyauyauya, iya gamwana koina katai yo nuwamayale siyawatagilima. ⁷ Ana sagu kaleya kaiwena iyaele ikabikabi-kalatan nimana koina tomo dudulaili kaiweli, siya ali lokeikeile idudulaisosi igite-kalatagili tabu sisilae, ⁸ todudulai ali kamwasa igitagitai, siya simeli koina nige kaba kausi imiyamiya ali kamwasa koina. ⁹ Tem yagu walo kubenalan kabo ukwatai tawae namwanamwana yo tawae kapwakapwana yo tawae idudulai kabo ukwatai toisabo kamwasa koina kulalau. ¹⁰ Kaiwena sonoga kani katem mena ilusae yo katai kani iyamala yaluyaluwam ana kaba yaliyaya. ¹¹ Am katai yo am nuwamayale kani sisaguiwo yo sigite-kalatagiwo. ¹² Sonoga kani ileboiwo tomo naenaeli mumugali kolili, siya ali walo meuloili kolili mwakota sikalapowon. ¹³ Siya kamwasa dudulaina silogabaenako yo silolokeikeile kamwasa boniboniyaili kolili, ¹⁴ mumugana naenaena ali kaba yaliyaya, ¹⁵ mwakota sikalapowon kabo nige sowasowana ala meli tapei kolili. ¹⁶ Sonoga kani ileboiwo sine ganaganawalina koina, iya ana walo luviluvisosili kolili itonan tem isipwaiwo, ¹⁷ sinene wainena yawasosi beyabeyana ilogabaenako, waloyameline iwalowen Yaubada manna mena ali kasole koina isibayanaeyako. ¹⁸ Tem sinene iwoyaiwo ana nume koina kani kuboita yo yaluyaluwam ikwalalele molosi. ¹⁹ Meuloili siya silau ana nume koina sikwalaleleko, nige yabo sowasowana ipileyoi na yawasi kana kamwasa ilobai. ²⁰ Tem yagu walo kubenalan kabo todudulai ali kamwasa koina kani kulau sauga meuloina. ²¹ Kaiwena siya mumugana namwanamwana simulimuliya kani simiya namwanamwa ali yanuwa koina, yo nige kawa-naenae yabo silolobai. ²² Na Yaubada kani tonaenaeli meuloili ikele-gabaegili ali yanuwa mena silowasi.

3

Nuwatu tupwaliyao yoi sonoga kaiwena

¹ Natugu, tabu yagu yakayakatai kununuwa-mwatainan, na yagu walo koliwo ukwabi-kalatagili katem mena, ² kaiwena tem yagu walone kunuwatu-kalatan kani

am bolime imamalawe na kuwasawasa. ³ Kutalam mulolo yo meli sikalapowon koliwo, ugwaloili galogalom koina yo kuleleli katem mena. ⁴ Tem uginauli besiele, kabo Yaubada yo tomo meuloili kani esam sikeleisin yo sitobalanagiwo. ⁵ Yeoba kana meli meuloina kupei katem mena na tabu kubomamo am katai koina kumemeli. ⁶ Kuobigai sauga meuloina kabo isaguiwo yo am lau kani ikabi-yamalamaeli.

⁷ Tabu am nuwatu mena kusonogasosi, na Yeoba kumatausan yo mumugana naenaena kusikotanan. ⁸ Tem uginauli besiele, kani yom sikaikaiwe yo tabe tuwatuwam simatuwa.

⁹ Am wasawasa koina Yeoba kuyakasisiyan yo am bwatano uwena bagubagunana kuwolena koina, ¹⁰ kabo am lakawa meuloili kani sikalapowon masumasuwe.

¹¹ Natugu, tem Yeoba iyokoi-yagiwo tabu me am munamunai yo tabu ana walo ukawa-naenaeyan, ¹² kaiwena iya mumugana besiele tama namwanamwana, natunao iyokoi-yagili me ana mulolo kaiwena siya ana kaba yaliyaya.

¹³ Tomone sonoga yo katai kana nuwamayale ilobaili Yaubada iwalo-muloloi, ¹⁴ kaiwena sonoga kaba sagu lalakisosina kabo muli mena siliba yo gole. ¹⁵ Sonoga iwasawasasosi kabo muli mena veku pigapigabuli yo wasawasali kabo muli mena ginauli meuloina tomo nuwanuwali. ¹⁶ Sonoga besiele sine itotolo, nima ulaulana mena miya malamalawena ikabi-kalatan, nimana gegebana mena wasawasa yo yakasisi ikabi-kalatagili. ¹⁷ Ana kamwasa meuloili kolili siyawatagili yaliyaya yo nuwadaumwali.

¹⁸ Sonoga besiele yawasi mayauna, kabo siya meuloili nuwanuwali sonoga mwa sonogane sikabi-kalatan Yaubada ana walo-mulolo silobai.

¹⁹ Sonoga koina Yeoba yanuwa yaulina kana wauwau ipeili, yo katai koina bulibuli ikatububunagili. ²⁰ Ana katai koina kalita iyakasali yo yaloyaloi koina iwalo galewa italu.

²¹ Natugu, am paisowa meuloina koina, me am nuwamayale yo kuyakasa-yadudulai sauga meuloina. ²² Tem uginauli besiele yawasi namwanamwana kulobai yo am sonoga kani iyamala kam galogalo ugaloi galogalom mena. ²³ Kabo kani nige kuisilae am kamwasa koina, kaekaem kani nige itutupa na kubebeku, ²⁴ yo am kaba keno koina kani nige kumamatausi, kani ukeno namwanamwa. ²⁵ Kani nige kununuwatu silae kaiwena. Yo tabu me am matausi silaene iya kani tonaenaeli isibayanaeli, ²⁶ kaiwena Yeoba mekamkava ikabi-yakaiweo igite-kalatagiwo tabu kubebeku tonaenaeli ali sipwasipwa koina.

²⁷ Tem todudulai yabo ilaoma koliwo sagu kaiwena ikawanoi tabu kuisisikote. ²⁸ Tem gogo siyaele koliwo na kamkava yabo ilaoma na ginauli yabo ikawanoiyan tabu kuwaloba, "Bwaliga kupileyoima kabo yaeyawa." Nigele, bwai kuwolena mowoi. ²⁹ Tabu kamwasa naenaena kunuwanuwatui kamkava kaiwena, kaiwena iya imiya-daumwali salim mena yo ana meli ipeiyako koliwo. ³⁰ Tabu ginauli naenaena yabo ugiginauli kamkava koina kaiwena iya nige ginauli yabo naenaena igiginauli koliwo. ³¹ Tabu mumugam besiele kaleya toyatubu mumugana, ³² kaiwena Yeoba toyauyaule ikalomagigi-lagili, na todudulai iedeede kolili yo ikawa-elieliyam-wagili.

³³ Tonaenaeli bodali Yeoba ana kawa-gula silobalobai, na todudulai Yeoba ana walo-mulolo silobalobai. ³⁴ Siya togagasa sitalatalawasi sauga meuloina Yeoba italawasi-yagili, na siya tonuwalobi mulolo lalakina iwolena kolili. ³⁵ Siya me ali sonoga Yeoba esaliyao ikeleisinagili, na siya toyauyaule iyamwalimwalineli.

4

Sonoga iya ginauli namwanamwana

¹ Natuguwao, yau tamamiu yagu walo kwabenalan namwanamwai na ami katai ilalaki. ² Yawalowalo dudulai kolimiu kabo yagu yakayakatai kwanuwatu-kalatan.

³ Yagu sauga gamegame koina, nige dugu nige kaukava, ⁴ tamagu iguguyaiyau iwalo koliyau iwaloba, “Yagu walo meuloili kaiweli kunuwanuwatu, yagu lolina kuobigaili kabo kumiya-namwanamwa.” ⁵ Iwaloyoi iba, “Me am sonoga yo me am katai, tabu yagu walo kununuwa-mwatainagili, meuloili kuobigaili. ⁶ Tabu sonoga ukakawa-naenae-yan kaiwena bwaliga am sonoga kani isaguiwo nige sowana kusilae. Kumulolo sonogane koina kabo kani igite-kalatagiwo.

⁷ Sonoga iya ginauli namwanamwasosina koinaele ukwalai bwagana am loyane koina kuyamala tobubutuma na kutonan tem sauga meuloina am nuwatu idudulai yo katai ukwalai. ⁸ Tem nuwanuwam lalakina sonoga kani sonogane esam ikeleisin, tem ukwabi-kalatan kani yakasisi kulobai. ⁹ Yo sonogane kani miya namwanamwana iyeyawa yo am yaliyaya kani iyamala am kaba gagasa besiele kam pwaopwaom wasawasana kulukulum mena.”

¹⁰ Natugu, yagu walo kubenali-kalatan, kabo am bolime imamalawe. ¹¹ Yayakayakataiwo sonoga kana kamwasa koina yabaguna-yagiwo kamwasa namwanamwali kolili, ¹² na tem am lokeikeile koina kaekaem simalamalae, kabo saugana kusagena kani nige kubebeku. ¹³ Yagu yakayakatai ukwabi-kalatan me am kaiwe kisi ukabi-gabaegili, kaiwena kani yawasim sigite-kalatan.

¹⁴ Tabu kaekaem kupepei tonaenaeli ali kamwasa koina yo tabu mumugali ipapanaisiwa koliwo. ¹⁵ Kulosuwala molosi kolili, ali kamwasa kulogabaen na kulau am kamwasa koina. ¹⁶ Sauga meuloina sinuwanuwatu mumuga naenaena kaiwena. Nuwanuwalimo tem tomo yabo sikabi-yabeku kabo me ali nuwadaumwali yo sikeno. ¹⁷ Paisowa naenaena ali kaba kekan yo kaleya ali kaba numa.

¹⁸ Todudulai ali kamwasa besiele dabwelo ana tunsae mayalena ilalaki ilaolaoma kanasiga pwasinasina. ¹⁹ Na tonaenaeli ali kamwasa besiele boniboniyai, ali kaba beku yaina nige sikakatai.

²⁰ Natugu, yagu walo meuloili kubenali-namwanamwaili yo kunuwatu-kalatagili. ²¹ Sauga meuloina ugitagitaili yo ukwabi-kalatagili katem mena, ²² kaiwena siya yawasi yaina siya analiyao silobaili sinamwanamwa.

²³ Ginauli lalakina bwaite, katem ugite-kalatan kaiwena iya yawasi yaina. ²⁴ Tabu walo naenaeli siyayawatagilima gamwam yo sopam kolili. ²⁵ Manim ilaulau kamwasa dudulaina koina. ²⁶ Ugite-kalatagiwo kisi kaekaem kamwasa dudulainane ilogabaen. ²⁷ Tabu ugegogolulau gegebam mena o nuwana ulaulam mena kisi kaekaem siwoyaiwo naenaena koina kubeku.

5

Yanuwapei ganawali kaiwena

¹ Natugu, yagu walo sonosonogali kubenali-kalatagili, ² na mesabana me am nuwamayale yo am walo kolili tomo sikatai me am katai. ³ Kaiwena sine ganaganawalina sopana siluviluvi sosi besiele kamwakamwa, ana walo meuloili kaba woya. ⁴ Na iyeyawa malimali yo kamkamna yo mumugana naenaena. Am mulolo katem mena kani itom-gabaen ana walo matamatageli kolili. ⁵ Tem kumuliya koina kani kulau boita kamwasana mena. ⁶ Nige ana nuwatu yabo yawasi namwanamwana mumugana kaiwena. Mumugana inae na nige ikakatai tawae iginaginauli.

⁷ Kabo natuguwao, kwabenali. Tabu yagu walo kwanunuwa-mwatainagili, ⁸ kisi ami lokeikeile koina kwalau ana dedei mena yo tabu ana nume kana gamwa koina kwalulusae. ⁹ Tem kwalau koina esamiyao kani kwasibayanaeli yo tomo naenaeli ami gogo meuloili kani sikalaili. Siya nige ali katekamkamna yabo. ¹⁰ Ami wasawasa kani taumanao sikalaili, ami paisowa uwena meuloina kani taumanaone sikalaili ali kaba wasawasa. ¹¹ Kabo muli mena muya ana kamkamna kaiwena kuyaba kabo kuvalam, ¹² kabo kuwalo bwaite besiele kuwaloba, “O tem tamagu ana walo yabenalan kabo

yanamwanamwa, na nigele, yaboma yagu nuwatu yamuliya. ¹³ Yagu toyakayakatai nige yaobigaili, ali walo nige yabebenalagili. ¹⁴ Kabo naenaenane yawasosi kana sigasiga yayawatagiliko koina yo tomo meuloili yagu nuwapolowe iyaele sigitagitai.”

¹⁵ Kubomamo kam waila keli mena kulegu kunuma, wainem ibomamo kumulolo koina. ¹⁶ Yakato tomo uloili silaoma na kam wailane sinuma bwagabwaga? Nige molosi. ¹⁷ Yom yo am mulolo nige taumanao kaiweli na wainem ibomamo kaiwena. ¹⁸ Kutalam wainem ana mulolo koliwo kaiwena na bwaite iyamala am kaba yaliyaya yo bwaite waila doelune koina kunuma. ¹⁹ Kuyaliyaya wainem yona kana lotonan kaiwena yo ana mulolo kowa kaiwem imiyayai.

²⁰ Natugu, tabu sine ganaganawalina yabo iwowoyaiwo kaiwena sinene yona tau uloina ana gogo. ²¹ Kaiwena Yeoba mumugam ikatai yo am kamwasa meuloili igitailiko. ²² Tomo naenaena ana paisowa naenaena meuloina kani iyamala ana sipwasipwa, ana naenaena sikabi-kalatan yo nige sowana iyabubu-gabaegili. ²³ Tamana ana walo nige ibebenalan na iboma ana yauyaule ikabi-kalatan kabu kani ilau boita kamwasana mena.

6

Yanuwapei tupwaliyao yauyaule kaiwena

¹ Natugu, gubesi, kuwaloyameli yakato toloyaga yabo kusagui kana yagane koina na nige sowasowam* ² bwaimwa koina kubomamo kam sipwasipwa kuyou yo koina kusipwai am walo bagubaguna kaiwena. ³ Tem uginauliyako besiele kabu yagu guguye kumuliya na tem livasi kulobai toloyagane nimana mena. Mwayamwayau kulau na me am nuwalobi ukwawanoi na inuwatu-pwaikiwo am waloyameline kaiwena. ⁴ Tabu ukwekeno kanasiga kulau na uginauli besiele. ⁵ Kubomayoi kulivasiwo besiele man o polo yabo sipwasipwa koina iyabubu-suwala.

⁶ Todagela-kololo ilonamwayagili tem memanu ali paisowa sigitai na ali katai sietulan. ⁷ Bwagana memanu nige ali tobaguna, ⁸ na iyamo sauga namwanamwana koina siesagusagu-wagili na kali sitano-gogon ali lakawa koina tulutulu kanna kaiwena. ⁹ Na todagela-kololo ikenokeno sauga imamalawe. Tawanesana kani itolo? ¹⁰ Iwaloba, “Kani yakeno sauga kubwakubwana yo nimagu yayakaiyawasili.” ¹¹ Na saugana ikenokeno ana gogo wasawasa kani sikwalalele yo itolo yo ilobai ibubutuma, kana koleya besiele tokewali silaoma boniyai mena yo ana gogo sikewalili.

¹² Toyauyaule yo tonaenaeli sitakitakikili gamwali sikalapowon mwakota kolili, ¹³ kilakilala siginaulili manli mena o nuwana kaekaena kolili o nuwana nimali gibuli kolili yakato naenaena siginauli, ¹⁴ yo sauga meuloina nuwatu naenaeli sinuwanuwatuili tem kaleya siyatubu. ¹⁵ Mwa koinaele kani sisilae mwayamwayau yo siboita yo nige kaba saguili yabo.

¹⁶ Yeoba ana kaba kalomagigili bwaite besiele. ¹⁷ Gagasa, mwakota, tomo dudududulaili kali unuyamate, ¹⁸ nuwatu yauyauleli yo kaleya kana tubu. ¹⁹ Besiele tabe siya simwakomwakota kalikavao kaiweli yo siya kaleya siyatuyatubuli ali boda kaloli mena ikalomagigi-lagili.

Yanuwapei ganawali kaiwena

²⁰ Natugu, tamam ana walo kubenalan yo sinam ana yakayakatai kuobigai. ²¹ Ali guguye kupei katem mena yo sauga meuloina kunuwatu-kalatan. ²² Kabu saugana kulokeikeile ali walone kani sisaguiwo kaliyate yo boniyai sigitegite-kalatagiwo. ²³ Ali yakayakatai kani iyamala besiele mayale ipigapigabu, ali guguye kani miya namwanamwana kana koleya siyakena-yagiwo. ²⁴ Ali walo kani sigite-kalatagiwo sinesineo yauyauleli kolili yo tokasole sinesineo ali walo luviluvili kolili.

* 6:1 Wagitai peina 11 tomna 15

²⁵ Sinesineo kali koleya sinamwanamwa na tabu ali walo luviluviline kubebenalagili yo tabu kulalau kolili kisi kubeku ali sipwasipwa koina. ²⁶ Sine ganaganawalina nuwanuwana am mane kikiuna ikalai na tomo uloina wainena kani am miyamiya isibayanae. ²⁷ Gubesi, sowasowana mayau wedowedolina ukabi-kalatan kam kaleko koina na nige iwewedoli? Nigele, kani iwedoli. ²⁸ Sowasowana kulokeikeile mayau wedowedolina pwatana mena na kaekaem sinamwanamwa? Nigele, nigele molosi. Sinesineone besiele kani sigabuwo. ²⁹ Besiele tomone ikeno tokasole sine yabo mekanakava, kani maisa polopolowena ilobai. ³⁰ Tem tomo yabo iguliyamsosi kabo kan ikewali ikekan tomo meuloili kani nige sikakalomagigilan, ³¹ na iyamo saugana silobai maisana kani ipolowe, ana gogo meuloili kani sikalaili.

³² Na tem tomo yabo iganawali iya tomo yauyaulena yo kulukuluna gaibuna kaiwena ibomayoi isibasiba-yanae. ³³ Kani siunu-gwalagwalai yo kana mwalimwaline imiyayai. ³⁴ Kaiwena sinene wainena kani imunamunaisosi yo nuwanuwana kana gum iyai, ³⁵ yo bwagana tonaenaenane itonan tem mane lalakina iwolena sinene wainena koina na iyamo tomone kani isikote genuwana.

7

Yanuwappei sine ganaganawalina kaiwena

¹ Natugu, yagu walo kubenalagili yo kupeili katem mena. ² Kuobigaili kabo miya namwanamwana kulotonan, me am yakasisi yagu yakayakatai kaiwena yakato siya ginauli namwanamwasosili. ³ Kupanli nimam gibuli kolili, yo kuleleli katem mena. ⁴ Sonoga yawasosi kumulolo koina yakato iya besiele dum, yo katai kuyogan besiele am susu yabo. ⁵ Kabo sonoga yo katai kani sisaguiwo na sine ganaganawalina kulosuwala molosi koina kaiwena sinene iya mekasole nuwanuwana lalakina tem iwoyaiwo ana walo luviluvili kolili.

⁶ Yagu nume tomlape mena yagitagitai koina, ⁷ kabo toyauyaule meuloili kaloli mena kilakai yabo yagitai nige me ana katai. ⁸ Kilakaine ilaulau kamwasa mena sinene ana nume salina mena. ⁹ Dabwelo isuguko yo iboboniyai. ¹⁰ Kabo sinene iyawatagili koina, sinene kalekona yauyaule ilikwa nuwanuwana naenaena iginauli. ¹¹ Sinene mumugana bwaite besiele, iya togamwapakiki, genuwana ana nume igitekalatan na ilolokeikeile na itakitakikili yanuwa kolili. ¹² Kamwasa mena yo tomo ali kaba miyagogo ilaulau kolili yo tatao iloyaloyaili.

¹³ Kabo kilakaine nimana ikabi-kalatan yo isapwali yo manna imankulakulai, ¹⁴ kabo iwalo koina iwaloba, “Kan lalakina iyaele yagu nume mena kaiwena kabona yagu pwaoli paisowana yaemwawasiyako. ¹⁵ Yagu nume mena yawawatagilima na yaloyaloyaiwo kabo yalobaiwoko. ¹⁶ Yagu kaba keno yakatububu-nagiliko kaleko namwanamwali mena silaomaya Itipita koina. ¹⁷ Yo olo bwalaili namwanamwali mula, aloesi yo sinamon yasuwaili. ¹⁸ Talau na takeno toyawa na yasapwaliwo kanasiga yanuwa ilayan na tayaliyaya. ¹⁹ Yagu taubala nige imimiya, bwaite koina ilaoko ilolokeikeile kelamamalawe mena. ²⁰ Mane lalakina itauli ana tobwa mena ikalai ilau yo kani nige ilolo-mwayamwayauma, nuwana waikena kaigeda imwawasi kabo ipileyoima.”

²¹ Walo luviluvili kolili sinene kilakaine iwoyai ilawan ana nume mena. ²² Mwa kilakaine mwayamwayau imuliya koina besiele bulumakau ana lau kana tounuyamate koina, besiele yakayakan sokasokana ilalau sipwasipwa yabo koina ²³ yo pwawati kana kamkamna ilotonan, kilakaine ilaulau kanasiga boita ilobai, kaiwena nige ikakatai naene maisana.

²⁴ Kabo natuguwao, yagu walo kwabenalagili yo kwanuwatu-kalatagili. ²⁵ Katemiyao wagite-kalatagili kisi kwalau sinene ana kamwasane koina na mumugana wakalai. ²⁶ Kaiwena sinene ana walo luviluvili kolili kilakai sibaibaiwa

iwoyaili yo isibayanaeliko. ²⁷ Ana nume kana kamwasa ilalau boita kamwasana kaiwena.

8

Sonoga iedeedede besiele tomo iedeedede

¹ Kwabenali, sonoga iyogayoga kolimiu kainana lalakina mena. ² Koya pwatana mena na kamwasa mena itotolo. ³ Yanuwa kamwasali kaba lusalusaena kolili iyogayoga, ⁴ iwaloba, "Tomo meuloimiu yanuwa yaulina mena, kainagu lalakina mena yawalowalo kolimiu, ⁵ komiu nige ami katai yabo, katai matumatuwana kwaloyai. Komiu toyauyaule, nuwamayale kwaloyai. ⁶ Kwabenali kaiwena walo namwanamwali kani yawalowegili kolimiu. Sopagu mena walo dudududulaili siyawatagilima. ⁷ Gamwagu mena yawalo yawasosi kolimiu kaiwena mwakota yakalomagigilan. ⁸ Walone yawalowegili nige yabo yaunyaule, meuloili sidudulai. ⁹ Tomo siya me ali nuwamayale sikatai yagu walo meuloili sidudulai yo tomo siya me ali katai sikatai yagu walo sikapwa. ¹⁰ Yagu walo kwaloyai kabo muli mena gole yo siliba.

¹¹ Kaiwena sonoga iwasawasasosi kabo veku pigapigabuli namwanamwaliyao. Nige ginauli yabo tomo nuwanuwali yanuwa yaulina mena kana namwanamwa besiele iya. ¹² Yau sonoga me yagu nuwa-mayale yo me yagu katai. ¹³ Tem naenaena ukalomagigilan ee kabo Yeoba kana matamatausi imiyamiya koliwo. Gagasa yo nuwasaesae, mumugana yaunyaule yo walo naenaeli meuloili yakalomagigi-lagili.

¹⁴ Nuwatu namwanamwana yaolena tomo kolili yo yasaguili na paisowa namwanamwali sipaisowaili. Me yagu nuwamayale yo me yagu katai. ¹⁵ Yau yasaguili kinyao siloina yo toloinao lolina dudududulaili siginauliline. ¹⁶ Gavana meuloili yanuwa yaulina mena siyapaisowayau na ali yanuwa siloiloina-yagili. ¹⁷ Siya meuloili simulolo koliyau yau tabe yamulolo kolili, yo siya meuloili siloyaiyau silobaiyau. ¹⁸ Yau koliyau tomo silobai miya namwanamwana, yakasisi yo wasawasa. Na wasawasane ilaulau kanasiga. ¹⁹ Uwegu sinamwanamwasosi kabo muli mena gole namwanamwana. Yo yagu etulanne siliba namwanamwasosina inamwanamwagabaen molosi. ²⁰ Yalokeikeile lolina dudulai kana kamwasa koina, ²¹ siya simulolo koliyau ali nume kaloli mena wasawasa sikalapowon masumasuwe. ²²⁻²³ Sauga bagubagunana koina Yeoba iyamayale-baguna-yagau kabo muli mena yanuwa yaulina. ²⁴ Yau yamiyamiya kabo Yeoba kalita yo doelu iyamayaleli, ²⁵ besiele koya lalakili yo kikiuli tabe. ²⁶ Yau yamiyamiya kabo Yeoba yanuwa yaulina yo bubu yo bwatano iyamayaleli.

²⁷ Saugana bulibuli ipei ana dedei koina yo kalita kana sigasiga iginauli yau tabe yamiyamiya. ²⁸ Saugana yaloyaloi ipeili ali dedei mena yo waila bunubunuwasili ikatububunagili yau tabe yamiyamiya. ²⁹ Saugana kalita ana sae kana sigasiga iloinayan yo saugana yanuwa yaulina kana wauwau ipei, yau tabe yamiyamiya. ³⁰ Ana paisowa meuloina inuwanuwatuili mekaukava yo sauga meuloina yayaliyaya lalakina. ³¹ Iya te yau kayaliyaya ama yamayamayale paisowana meuloina koina, bulibuli, yanuwa yaulina yo tomo. ³² Kabo komiu tomo meuloimiu, yagu walo kwabenalan yo kwamuliya kabo kwayaliyaya.

³³ Yagu yakayakatai kwaobigai. Me ami sonoga kwanuwatu-kalatan. ³⁴ Tomone iya yagu walo ibenalan kani iyaliyaya kaiwena iya itotolo yagu nume kana gamwa mena kaliyate kaigeda kaigeda isanasanaiyau. ³⁵ Siya analiyao silobaiyau yawasili silobaili kabo Yeoba kani iyaliyaya kolili. ³⁶ Na siya analiyao nige silolobaiyau sibomayoi siyakamkamnali. Yaiya tem isikotanagau imulolo boita koina."

9

Sonoga yo yaunyaule kaiweli

¹ Sonoga ana nume ikabiyako yo nume manna mena tuki kali baibaiwa seben. ² Kan lalakina ikatububunanako, bulumakau, wain yo teibele iyeseeyako. ³ Kana tosaenawasa iyawasali silau yanuwa siya koya pwatali mena kolili, ⁴ siya meuloili nige ali nuwa-mayale yabo iwalowalo kolili iwaloba, “Meuloimiu nige ami katai kwalaoma koliyau, ⁵ kwalaoma na kanne yakatububu-nanako wakekan yo wainne yasuwai kwanuma. ⁶ Mumugana yaunyaule kwalogabaen, kwalaoma na yawasimiu kwalobai kabo kwalokeikeile katai kana kamwasa koina.”

⁷ Tem totalawasi yabo kuwalo-yadudulai kani italawasi-yagiwo. Tem tonaenaena yabo kuyokoiyan kani imunamunai yo iwalo-naenae koliwo. ⁸ Tem totalawasi yabo kuyokoiyan kani ikalomagigi-lagiwo na tem tosonoga yabo kuyokoiyan kani iyakasisi-yagiwo. ⁹ Tem tosonoga yabo kuwalo-yadudulai kani ana sonoga kuetulan. Tem todudulai yabo kuyakatai kani ana katai ilalaki yoi.

¹⁰ Sonoga ana kaba yatubu bwaite, Yeoba kana matausi. Tem me am katai Yaubada iya tabutabuna kani me am nuwa-mayale. ¹¹⁻¹² Tem kowa me am sonoga kabo sonogane koina kani maisana kulobai, am bolime kani sibaibaiwa. Na tem kowa kuyamala totalawasi yabo kabo kubomayoi kani kuunuiwo.

¹³ Sinene esana “Yaunyaule” iya totalawauwau, iedeede bwagabwaga yo nige ana katai yabo. ¹⁴ Ana nume iyaele yanuwane koyana pwatana mena yo sinene imiyasio ana kaba miya mena ana nume kana gamwa koina, ¹⁵ iyogayoga tomo kolili siya silaulau kamwasa mena ali paisowa kaiwena, ¹⁶ siya meuloili nige ali nuwa-mayale yabo iwalowalo kolili iwaloba, “Meuloimiu nige ami katai kwalaoma koliyau, ¹⁷ waila kewakewalina iluviluvi, kan tomo sikekan wadam mena ikamna.”* ¹⁸ Tomone bwaite siya waluwululine nige sikakatai tomone bagubagunaline silusaeko sinene ana nume mena mwa siboitako yo sibowa besiele salai mena sikenokeno.

10

Kin Solomoni ana walo sonosonogali tupwaliyao

¹ Tem melumelu isonoga iyamala tamana ana kaba gagasa, na tem melumelune iyaunyaule iyamala sinana ana kaba nuwapolowe.

² Wasawasane kulobai kewali koina kani nige isasaguiwo, na tem mumugam inamwanamwa kani lebo kulobai.

³ Yeoba kani nige itatalam todudulai siguguliyam, na tonaenaeli ali gadosisi kani ikausili.

⁴ Todagela-kololo kani siyamala toguliyam, na siya nimali siyapaisowaili kani nige sauga yabo siguguliyam.

⁵ Kilakai sonosonogana kani ipaisowa kaiwe sauga namwanamwana koina, na tem kilakaine ikenokeno sauganane koina kani iyamala kaba mwalimwaline.

⁶ Tomo tabutabuli siya Yeoba ana walo-mulolo kalakalapowonli silobaili besiele pwaopwaom, na siya tonaenaeli ali walo naenaeli gamwali mena iyamala ali kaba silae.

⁷ Todudulai siboitako esaliyao tanuwatu-kalatagili, na tonaenaena esana kani ibowa ikwalalele.

⁸ Tosonoga siyaliyaya tem yakayakatai sibenalan, na toyauyaule iya iedeede bwagabwaga ibeku yo isilae.

⁹ Tomone iya tomo meuloili sikawa-namwanamwa-yan ana lokeikeile idudulai, na siya kamwasa naenaeli simulimuliya kani sibeku sisilae.

* **9:17** Kana nuwamayale tabu ganawali bwagabwaga sine uloina mekasole koina. Wagitai 5:15-19

¹⁰ Tomone iya kilakilala iginauli wadam na yakato walo dudulaina iwalowen na iyamo iya kaleya kana toyatubu na toyauyaulene iedeede bwagabwaga kani isilae.

¹¹ Todudulai gamwali besiele yawasi kana waila bunubunuwasili, na tonaenaeli gamwali sikalapowon walo naenaeli yo gamwapakiki yo kaleya.

¹² Kalomagigili koina kaleya yo gamwapakiki siyawatagili, na mulolo koina yakewa meuloili sikwalalele.

¹³ Sonoga iyawatagili tokatai sopali mena, na siya nige ali nuwa-mayale kani sapi dagelali mena silobai.

¹⁴ Tomo sonosonogali kani ali katai sietulan, na toyauyaulene iya iedeede bwagabwaga kaleya iloyaloyai.

¹⁵ Siya analiyao me ali tano kani kan sikalapowoni yo siwasawasa na siya analiyao nige ali tano kani sibubutuma molosi.

¹⁶ Todudulai ali paisowa maisana ali miyamiya ikabi-yakaiweli, na siya tonaenaeli ali wasawasa sikalakalai kani maisana naenaena silobai kamwasa naenaeli kolili.

¹⁷ Tomo siya walo-yadudulai sibenalan silalau yawasi kana kamwasa koina na tomo siyakena-yagili kamwasa dudulaina kaiwena. Na siya genuwali walo-yadudulai sibenalan kani tomo uloili siwoya-pwanolili.

¹⁸ Tem kalomagigili kuwadam kabo kani kuyamala tomwakota. Tem tomo yabo esana kusibayanae tomo manli mena kani kuyamala toyauyaule yabo.

¹⁹ Tem kuedeede desosi kani mumuga naenaena ukwabi-yamayale. Gamwam ukwausi na me am nuwa-mayale.

²⁰ Tomo namwanamwali ali walo besiele siliba, na tomo naenaeli ali nuwatu nige kanli sipapagan.

²¹ Tomo namwanamwali ali guguye kani tomo sibaibaiwa sisaguili, na toyauyaule sibomayoi siunuili ali nuwatu yaulyaleli kolili.

²² Siya analiyao Yeoba ana walo-mulolo silobai kani siwasawasa. Na wasawasane koina nige nuwapolowe yabo imiyamiya.

²³ Toyauyaule ali kaba yaliyaya bwaimwa paisowa naenaeli, na tosonoga ali kaba yaliyaya mumuga namwanamwana koina.

²⁴ Todudulai tawae sinuwanuwatui kani silobai, na tonaenaeli tawae ali kaba matausi kani silobai.

²⁵ Saugana tem wowoli ilaoma kani tonaenaeli iyui-gabaegili, na todudulai kani sitolo kaiwe yo sinamwanamwa sauga meuloina.

²⁶ Tem todagela-kololo yabo ukwawanoian na ipaisowa kaiwem, kani mwayamwayau yom ikwatakwayan.

²⁷ Me am yakasisi Yeoba koina kabo am miyamiya imamalawe yanuwa yaulina mena, na tonaenaeli kani ali miya nige imamamalawe.

²⁸ Todudulai ali katepatu kaiwena kani sauga ilalaoma siyaliyaya, na siya toyauyaule ali nuwatu mena sauga ilalaoma kani siyaliyaya na iyamo kani siyamala ginauli bwagabwaga.

²⁹ Yeoba todudulai igite-kalatagili na siya analiyao naenaena siginaginauli kani isibayanaeli.

³⁰ Todudulai kani simiya-namwanamwa ali yanuwa koina, na tonaenaeli nigele, kani sisilae.

³¹ Walo sonosonogana kani iyawatagilima tomo dudududulaili gamwali mena, na tem tomo memenana walo naenaena iedeede deyan Yeoba kani memenanane itom-gabaen.

³² Tomo namwanamwali sikatai toisabo walo ilonamwayagili ali edeede koina, na tomo naenaeli ali walo siyamala tomo ali kaba kamkamna.

11

¹ Tomo siya polowe kaba liyeliyeina koina mwakota siyapaisowaili Yeoba ikalomagigi-lagili. Na tomo siya polowe kaba liyeliyeina siyapaisowa-yadudulai Yeoba iyaliyaya kolili.

² Tomo siya gagagagasali kani mwalimwaline silobai. Na tomo siya me ali nuwalobi kani sisonoga.

³ Tem kowa tomo namwanamwana kani mumugana dudulaina iloina-yagiwo sauga meuloina. Na siya tokemwakomwakota kani sibomayoi sibeku yo sisilae ali sipwasipwa mena.

⁴ Wasawasa kani nige sisasaguiwo am sauga boita koina, na mumugana dudulaina sowasowana yawasim ileboi.

⁵ Tem tomo namwanamwana iwalo yawasosi sauga meuloina kani ana miyamiya inamwanamwa, na tonaenaena iya kani iboma ana miyamiya isibayanae.

⁶ Mumuga dudulaina tomo namwanamwali ileboili, na gadosisi naenaena iyamala tokemwakomwakota ali kaba sipwa.

⁷ Saugana tonaenaeli siboita ali katepatu yo ali nuwatu sikwalalele kaiwena ali meli sipei sibomamo ali kaiwe koina.

⁸ Yaubada todudulai ileboili kaba silae meuloina kolili, na italam tonaenaeli polowe silobaili.

⁹ Walo naenaeli kolili tomo ali eliyamwao sisibayanaeli, na nuwatu dudulaina todudulai ileboili.

¹⁰ Saugana Yeoba todudulai isaguili tomo meuloili yanuwa mena siyaliyaya, yo saugana tonaenaeli siboita simwawasi tomo me ali yaliyaya siwui.

¹¹ Todudulai ali namwanamwa koina Yaubada yanuwane esana ikeleisin, na tonaenaeli ali walo naenaeli kolili iyamala yanuwane ana kaba sibayanaena.

¹² Yaiya ana eliyam ikawa-naenae-yan iya toyauyaule, na tomone iya imwanoumo ana eliyam ana lopwano kaiwena iya isonogasosi.

¹³ Toetalapili nuwatu wadawadamli siedeedede-yagili kabo tomo meuloili nuwatune sikataili, na tomone iya me ana sanapu tem nuwatu wadawadamna ibenalan bwai imwanoumo.

¹⁴ Tem tobaguna me kana tosaguwo sonosonogali kani kali kaleyayao sikaiwe-gabaegili na yanuwane kani imiya namwanamwa, na tem nigele yanuwane kani ibeku isilae.

¹⁵ Tem tomo waluwaluna ilau kaba gimwala mena nuwanuwana iloyaga yo kowa kusagui kuwaloba, "Iya tomo namwanamwana kutalam iloyaga na tem nige iyayamaisa yau kani yayamaisa" nuwatune bwaimwa lopwano. Tem muli mena tomone nige iyayamaisa esam kani isibayanae yo loyagane polowena kani kowa kulobai. Inamwanamwa tem polowene koina kam mwayaga iyai.

¹⁶ Tomo manmankikiwasina kani mane ilobai, na sine katena sokesokena kani yakasisi ilobai.

¹⁷ Tem tomo mumugana bigabigana kani sagu ilobai, na tomo kalekaleyana kani kaleya ilobai.

¹⁸ Tonaenaena kani maisana ilobai ana paisowane koina na maisanane kani nige imimiyayai, na tomo dudulaina maisana kani imiyayai.

¹⁹ Tem tomone iya tomo dudulaina kani yawasi namwanamwana ilobai, na yaiya paisowa naenaesosina iginaginauli kani boita ilobai.

²⁰ Siya tomo kateli sikalapowon naenaena koina Yeoba ikalomagigi-lagili, na siya tomo mumugali sidudulai Yeoba ana kaba yaliyaya.

²¹ Walone bwaite walo yawasosi, tonaenaeli kani maisali silobai, na siya todudulai kani livasi silobai.

²² Tem sine yabo kana koleya inamwanamwa na nige nuwa-mayale koina iya besiele polo mekana pasa, toyauyaule.

²³ Todudulai ali nuwanuwatu ana kaba mwawasi ginauli namwanamwana, na tonaenaeli ali nuwanuwatu ana kaba mwawasi Yeoba ana munamunai.

²⁴ Siya analiyao kateliyao sokesokeli nige sowasowana siyeoma, kani Yeoba isaguili, na yaiya ana eliyam tobubutuma nige isasagui tomone kani iyamala tobubutuma yawasosi.

²⁵ Siya me ali katesokesoke kani ginauli namwanamwali sibaibaiwa silobaili. Tem kamkavao kusaguili muli mena kani sisaguiwo.

²⁶ Tem tomo yabo nige nuwanuwana ana witi igimwalayan tomo kolili kani tomo ali kawa-naenae ilobai, na tem tomone iyaliyaya ana witi igimwalayan tomo kolili iya kani walo-mulolo ilobai.

²⁷ Yaiya tomo namwanamwa iloyaloyai kani namwanamwa ilobai, na yaiya tomo naenaena iloyaloyai kani naenaena ilobai.

²⁸ Analiyao siya ali meli sipei ali wasawasa koina kani sibeku, na todudulai kani sikin besiele mayau liguna kalakalawana mekana waila.

²⁹ Tomone iya polowe iwolena ana susu kolili kani nige sagu yabo ilolobai kolili, na toyauyaule nige sowasowana tosonogane isae-likwai kani toyauyaule iyamala topaisowa tosonogane kaiwena.

³⁰ Todudulai ali paisowa namwanamwana uwena bwaimwa yawasi mayauna, na yaiya iya ana paisowa koina na tomo lebo silobai iya ana paisowa inamwanamwasosi yo iya tomo sonosonogana.

³¹ Tem todudulai maisali silobai bwaite yanuwa yaulina mena ee besiele tabe walo yawasosi tonaenaeli maisali kani silobai.

12

¹ Siya analiyao nuwanuwali ali katai sietulan walo-sagu sibenalan, na iya imunamunai walo-sagu kaiwena iyauyaulesosi.

² Tomo namwanamwana kani sagu ilobai Yeoba koina, na Yeoba kani tonaenaeli iyamaisali.

³ Yeoba kani tonaenaeli ikele-gabaegili ali paisowa naenaeli kaiweli, na analiyao mumugali sidudulai kani sitolo-kaiwe.

⁴ Sine mumugana namwanamwana iya wainena ana kaba gagasa, na sine naenaena iya besiele kasiebwa polopolowena yabo iyamala wainena ana kaba mwalimwaline.

⁵ Todudulai kani siwalo yawasosi koliwo, na toyauyaule siya nuwanuwali lalakina tem simwakota koliwo.

⁶ Tonaenaeli ali walo besiele boita kana sipwasipwa, na todudulai ali walo besiele kaba livasi silae koina.

⁷ Yeoba kani tonaenaeli ikele-gabaegili simwawasi nige natuliyao, na todudulai me ali susuyao kani simiya-namwanamwa.

⁸ Tomo tobali silobai ali sonoga kaiwena, na tomo siya ali nuwatu siyauyaule kani kalomagigili silobai.

⁹ Inamwanamwasosi tem taemala tomo bwagabwaga na tapaisowa ala miyamiya namwanamwana kaiwena kabo muli mena siya simwakota yakato siya tomo lalakiliyao kaiwena mwakotane maisana bwaimwa guliyam.

¹⁰ Tomo dudulaina ana ebaebai igite-kalatagili, na tomo naenaena ana paisowa meuloili sinae.

¹¹ Tomone iya ipaipaisowa tano mena kani tano kanna ilobai, na iya keno bwagabwaga ikenokenoili sauga meuloina tomone iya ana nuwatu nige idududulai.

¹² Toyauyaule ali kaba yaliyaya paisowa naenaenamo siloyaloyai, na siya todudulai besiele mayau lalakina me ana kaiwe itotolo na koina uwe namwanamwana iyawatagili.

¹³ Tonaenaena kani ibomayoi ibeku ana walo mwakomwakota kana sipwasipwa koina, na todudulai kani livasi ilobai polowe yo silae kolili.

¹⁴ Tawae ilonamwa-yagiwo kani kulobai. Tem am paisowa yo am walo sinamwanamwa maisam besiele, tem nigele maisam naenaena.

¹⁵ Toyauyaule nuwanuwana iboma ana nuwatu imuliya, na tosonoga kani tomo ali nuwatu namwanamwali ibenalagili.

¹⁶ Toyauyaule kani mwayamwayau imunamunai na tosonoga kani nige imumunamunai tomo ali sinali koina.

¹⁷ Tomo dudulaina kani iwalo yawasosi tawae igitai na tomwakomwakota kani imwakota.

¹⁸ Walo bwagabwaga koina tomo siunuili besiele kaleya kelepana ana paisowa, na tosonoga ana walo namwanamwana kaba woisi.

¹⁹ Tem sopala mena walo yawasosi iyawayawatagilima kani imiya mamalawe na memena mwakomwakotana ana walo ana sauga ikubwa kabo imwawasi.

²⁰ Siya sinuwanuwatu naenaena kaiwena kateli sikalapowon mwakota, na siya daumwali sipaisowai kani siyaliyaya.

²¹ Todudulai kani nige sisilae, na tonaenaeli kani polowe sibaibaiwa silobaili.

²² Yeoba sopa mwakomwakotali ikalomagigi-lagili, na tomo siya towalo yawasosi Yeoba ana kaba yaliyaya.

²³ Tomo sanasanapuna ana katai igit-kalatan iboma kaiwena, na toyauyaule katena ikalapowon nuwatu yauleli kolili kabo iedeede-yagili na tomo sibenalan.

²⁴ Tomone iya ipapaisowa me ana kaiwe kani iyamala tololina yabo, na tomone iya sauga meuloina ilolo-bwagabwaga kani iyamala tomo yabo ana topaisowa panpanna.

²⁵ Tem tomo yabo ikatewakaka sauga meuloina kani me ana nuwapolowe, na walo bigabigali kani tokatewakakane ikabi-yaliyaya-yan.

²⁶ Todudulai kani nige mwayamwayau ikakawa-elieliyam tomo meuloili kolili, na tonaenaena mumugana bwaite, nuwanuwana tem mwayamwayau ilosuwala molosi.

²⁷ Tem kowa todagela-kololo na tawae nuwanuwam kani nige kulolobai, na tomo sipaisowa kaiwe siyaliyaya kaiwena ali paisowa kanna silobai.

²⁸ Mumugana dudulaina koina yawasi imiyamiya yo yaboyoi kani yawasi miyamiya yaina kulobai kamwasane koina.

13

¹ Natu sanasanapuna tamana ana guguye koina kani ibenali, na natu yaulyaulena kani nige ibebenali tamana ana guguye koina.

² Tomo namwanamwali kani maisali silobai ali walo namwanamwali kaiweli mwa sikekan namwanamwa. Na tokemwakomwakota siguliyam lalakina kaleya kaiwena.

³ Siya memenali sigite-kalatagili kani simiya namwanamwa, na iya tomone sauga meuloina iedeede mwayamwayau kani polowe ilobai.

⁴ Iya todagela-kololo bwagana ginauli yabo nuwanuwana na iyamo kani nige ilolobai. Na siya sipaisowa me ali kaiwe kani ali nuwatu kanna silobai.

⁵ Tomo dudulaili mwakota mumugana sisikote, na tonaenaeli ali paisowa koina mwalimwaline silobai.

⁶ Siya nige ali yakewa yabo simiyamiya mumuga dudulaina kana lolonna koina. Na mumuga yaulyaulena bwaimwa tonaenaeli ali kaba beku.

⁷ Tomo tupwali siya tobubutuma mwakota mena sieedeede yakato siya towasawasa, na tomo tupwaliyao siya towasawasa mwakota mena sikemwakomwakota yakato siya tobubutuma.

⁸ Tem tonaenaeli towasawasa yabo wadam mena sikewali towasawasane kani ana mane iyapaisowa na livasi ilobai. Na tobubutuma kani nige tonaenaeli kateliyao siwawakaka-yagili tonaenaeli kaiweli.

⁹ Tomo dudududulaili ali mayale kani sauga meuloina iwedowedoli. Na tonaenaeli ali mayale kani iboita.

¹⁰ Siya tomo tonuwasaesae genuwali walo namwanamwali sibenalagili kani gamwapakiki sipaisowai. Na siya walo namwanamwali sibenabenalagili kani katai yo sonoga silobai.

¹¹ Siya tomo ali wasawasa silobai mwakota mena kani siyamala tobubutuma. Na siya nimali mena sagu kikiuna silobai sauga meuloina siyalalaki kabo kani nige eoma yabo silolobai.

¹² Tem tomo yabo nige uwena ilobai ana kawanoi koina kani me ana nuwanae katena ikamkamna. Na saugana tem Yaubada ana kawanoi iyamaisa kani iyaliyaya lalakina kabo ana miyamiya inamwanamwa.

¹³ Tem guguye namwanamwana nige kubebenalan kani kusilae. Na tem guguyene kumuliya kani nige kusionilae.

¹⁴ Tosonoga ana yakayakatai besiele yawasi doeluna, tem tanuma koina kani isaguila na kaba boitao tayabubu-gabaegili.

¹⁵ Nuwatu dudulaina maisana tobali na tomwakomwakota mumugali iyamala ali kaba silae.

¹⁶ Tomo sonosonogana ilaulau me ana katai dudulaina sauga meuloina na toyauyaule ana yaulyaule tomo meuloila iyakenayagila.

¹⁷ Tosagenawasa naenaena ibeku woya koina mwa nae ikalaiyama na tosagenawasa namwanamwana sagu ikalaiyama tomo kolili.

¹⁸ Tomone iya genuwana guguye ibenalan kani mwalimwaline yo miya bubutuma ilobai, na tomone iya guguye ibenalan yo imuliya kani kana tobali ilobai.

¹⁹ Tem tomo katena mena tawae inuwanuwatui na ilobai kani yaluyaluwana iyaliyaya na toyauyaule genuwali mumugana naenaena sisikotanan.

²⁰ Yaiya ilokeikeile tosonogao luwali mena kani sonoga ilobai na analiyao siya sikawa-elieliyam toyauyaule kolili kani sikamkamna.

²¹ Silae yo sibayanae siyaele simiyamiya tonaenaeli kolili, na todudulai kolili maisana namwanamwana imiyamiya.

²² Tomo namwanamwana wasawasa ikatububu tubunao kaiweli na ana sauga boita koina wasawasane silobai, na tonaenaena ana gogo wasawasa kani iyamala todudulai maisali.

²³ Yakato tobubutumao ali tano sipaisowa na uwena lalakina silobai na sauga ibaibaiwa towasawasa silaoma mwakota mena tanone uwena sikalakalai.

²⁴ Tem yaiya tama nige natuna iyayadudulai nige imumulolo koina na tem imulolo natunane koina kani iyadudulai.

²⁵ Todudulai sauga meuloina sikekan sowasowali ali paisowa dudulaili kolili na siya tonaenaeli sauga meuloina ali gulyam ilaulau.

14

¹ Sine sonosonogana sauga meuloina ana kaba miya ikatububu namwanamwai. Na sine yaulyaulena sauga meuloina ana kaba miyane isibasiba-yanae.

² Todudulai me ana yakasisi Guyau koina, na tomwakomwakota me ana kalomagigili Guyau koina.

³ Siya walo bwagabwaga mena sieedeede kani unu silobai, na tomone me ana sonoga ana edeede koina iya ana edeedeene iyamala yona kana kokaukasi.

⁴ Tem nige bulumakau kuyayapaisowa am tano igigiyali kani uguliyam. Na yaiya nuwanuwana kan lalakina ilobai ilonamwayan bulumakau kaikaiwena ikalai na ana tano igiyali.

⁵ Siya siwalo yawasosi sauga meuloina sowasowana ala meli tapei kolili, na iya imwakomwakota sauga meuloina imanasam mumuganane koina.

⁶ Totalatalawasi sonoga siloyaloyai na nige silolobai. Na tomone iya me ana katai mwayamwayau sonoga ilobai.

⁷ Toyauyaule kam mwayaga iyai koina kaiwena kani am sauga namwanamwana yo am walo meuloili kuyavenuwagili koina, kaiwena nige sagu yabo iyawatagilima gamwana koina.

⁸ Tomo me ana sanapu inuwanuwatu lalakina kamwasa namwanamwana kaiwena na ana miyamiya idudulai. Na siya toyauyaule ali nuwatu mena yakato sibomamo tosonoga kabo sibeku miya polopolowena koina.

⁹ Siya toyauyaule nige ali nuwatu yabo sibomamo ali pwanoli kaiweli, na todudulai me ali nuwatu-pwaiki kalikavao kolili.

¹⁰ Tem yayaliyaya o tem meyagu nuwanae, nige tomo yabo kategu kana lotonan ikakatai.

¹¹ Tonaenaeli ali nume kani sitata-gwaligwali na todudulai ali nume kani sitotolo me ali kaiwe.

¹² Kamwasa yabo kana koleya inamwanamwa tomo kolili na iyamo kamwasane ana kaba mwawasi koina boita imiyamiya.

¹³ Bwagana tomo tupwaliyao kali koleya mena yaliyaya tagitai na iyamo kaloli mena nuwanae imiyamiya. Na muli mena ali yaliyaya kani iyamala ali kaba valam.

¹⁴ Tomo siya sikololo nige ali meli kani maisa kolokololona silobai. Na tomo namwanamwana kani maisana namwanamwana ilobai mumugana kaiwena.

¹⁵ Toyauyaule walo bwagabwaga meuloili imeliyagili na tosanapu walo meuloili iyakasa namwanamwali.

¹⁶ Tosonoga ana lokeikeile igite-kalatan mesabana naenaena ilogabaen, na toyauyaule me ana gagasa isagena bwagabwaga silae koina.

¹⁷ Tomone iya mwayamwayau imunamunai kani ginauli yauyauleli iginaulili. Na tomone iya kamwasa naenaeli inuwanuwatuili kani ilobai kanakavao sikalomagigilan.

¹⁸ Siya toyauyaule maisali silobai besiele ali yauyaule kana polowe. Tosanapu ali katai iyamala kali pwaopwaom.

¹⁹ Naga sauga muli mena tonaenaeli kani tutulili sitalu-sakonayagili todudulai manli mena.

²⁰ Tomo dagelali siwolena tobubutuma molosi kolili na nuwanuwali lalakina tem siyamala towasawasa ali eliyamwao.

²¹ Tem tobubutuma molosi nige tasasaguili bwaimwa nige idududulai. Na tem takate-kamkamna-yagili yo tasaguili ee kabo Yaubada kani iwalo-muloloila.

²² Tonaenaeli kamwasa naenaeli sinuwanuwatuili silosuwala, awa? Na siya me ali katekamkamna kamwasa namwanamwali sinuwanuwatuili maisali namwanamwana silobai.

²³ Paisowa namwanamwana koina uwena namwanamwana kani iyawatagili, na edeededemo koina nige sagu yabo imiyamiya.

²⁴ Siya toyauyaule sitonan kaiwe tem ali yauyaule siyapanaisan tomo uloili kolili, na tosonoga kali pwaopwaom bwaimwa ali wasawasa.

²⁵ Towalo yawasosi iwalo-masala tawae igitai na tem tomo yawasili ileboili na tomwakomwakota iya mwakota ikalapowon.

²⁶ Tem tomo yabo me ana yakasisi Yaubada koina kani tomone katepatu ilobai kabo tomone ana katepatu koina iyamala natunao ali kaba keno-wadam namwanamwana.

²⁷ Yaubada kana matausi iya besiele waila bunubunuwasina meyawasina kaiwena tem tanuma koina kani isaguila na kaba boitao tayabubu-gabaegili.

²⁸ Kin ana kaiwe ilaomaya tem ana boda ibaibaiwa. Na tem nigele, nige ana kaiwe ipapagan.

²⁹ Yaiya ana munamunai iyoviya tomone iya tosanapu yawasosi, na iya imunamunai mwayamwayau kani ana yauyaule iyakenayan tomo meuloili kolili.

³⁰ Tem katela mena me ala nuwadaumwali kani yawasi iwolena kwapila koina, na kalomagigili yola kalo yawasosina isibayanaeli.

³¹ Yaiya tomone tobubutuma iyakamkamnali iya ikawasewa kali Toyamayale koina, na tomone iya tobubutuma isaguili Yaubada esana ikeleisinan.

³² Tonaenaena iboma ana paisowa naenaena koina silae ilobai, na todudulai kani me ana kaba keno-wadam namwanamwana imiyamiya bwagana tem iboita.

³³ Tonuwa-mayale katena ikalapowon sonoga koina, na toyauyaule nige ali katai yabo.

³⁴ Tem tomo meuloili sidudulai na sisanapu yanuwane kani Yaubada ikeleisin, na mumuga naenaena kaiwena kani yanuwane iyamala kaba mwalimwaline.

³⁵ Tem topaisowa yabo ipaipaisowa dudulai kani kin topaisowane itobalan na tolobwagabwaga kani kin ana munamunai ilobai.

15

¹ Tem tomo yabo iedeede kolila me ana munamunai tabu tayayamaisa me ala munamunai kisi ana munamunai ilalaki yoi. Na walo bigabigana mena taedeede koina kabo me ana nuwadaumwali.

² Saugana tosonogao sieedeede tabenalan nuwanuwala sonoga kana tobali tawalowen, na toyauyaule ali edeede ana sagena gamwali mena besiele waila ipula-yawatagilan yalubwasi.

³ Yeoba ala Yaubada ginauli meuloina igitagitaili nuwana tomo namwanamwali yo tomo naenaeli.

⁴ Edeede namwanamwana besiele kaba woisi tomo kolili, na walo naenaena yaluyaluwala kaba sibayanaena.

⁵ Toyauyaule tamana ana guguye ikalomagigilan, na yaiya tamana ana guguye ibenalan iya me ana sanapu.

⁶ Todudulai ali wasawasa sigite-kalatagili, na toyauyaule ali wasawasa simwawasi sauga naenaena koina.

⁷ Katai idebalala tomo sonosonogali kolili, na toyauyaule kolili nigele.

⁸ Tonaenaeli ali mulolo koina Yaubada siula-munamunai, na todudulai ali kawanoi kaba yaliyaya Yaubada koina.

⁹ Tonaenaeli mumugali Yaubada ana kaba sikote, na yaiya tomo mumugana dudulaina iloyaloyai kana walo-mulolo ilobai.

¹⁰ Yaiya tomo Yaubada isikotanan kani kamkamna lalakina ilobai yo yaiya Yaubada kainana isikotanan ilalau boita kana kamwasa mena.

¹¹ Yaubada ginauli meuloina bulibuli mena yo boita dedeina mena ikatai wolili. Na yakato nuwatu wadawadamli siya simiyamiya tomo kateli mena nige ikakataili, wa?

¹² Siya togagasa genuwali guguye sibenalan kabo silosuwala tosonoga kolili.

¹³ Tem katela mena yaliyaya imiyamiya kani tabe kala koleya iyaliyaya, na tem katela ipowon kamkamna koina kani tabe yaluyaluwala inuwanae.

¹⁴ Tem tomone me ana nuwamayale kabo katai iloyai, na iya toyauyaule iguliyam edeede bwagabwaga kaiwena.

¹⁵ Tomone iya me ana nuwanae sauga meuloina kani ana miyamiya ipolowe, na yaiya iya katena iyaliyaya sauga meuloina iyaliyaliyaya.

¹⁶ Yaubada kana matausi yo miya bubutuma inamwanamwasosi kabo muli mena miya wasawasa yo polowe baibaiwali.

¹⁷ Tem me am susuyao yo me am eliyamwao tobubutumao kali kolili wakekakekan inamwanamwasosi kabo muli mena me kam tokalomagigiliwo kan wasawasana koina wakekan.

¹⁸ Tomunamunai bwagabwaga iya kaleya kana toyatubu na tonuwa-daumwali ana edeedede koina nuwadaumwali iyawatagili.

¹⁹ Tem kowa tomiya-bwagabwaga kani polowe kulobaili na siya towalo-yawasosi nige sowana polowe silobai.

²⁰ Melumelu sanasanapuna tamana ana kaba yaliyaya na tomo yauyaulena sinana ikalomagigilan.

²¹ Siya toyauyaule ali sauga siyaveyavenuwan venu bwagabwaga kolili, na siya me ali nuwatu dudulaina simiya namwanamwa yo sisagena dudulai.

²² Tem tosonogao ali walo kusikotanan kabo am nuwanuwatu kani isagena wenoweno, na tem tosonogao ali walo kubenalan am nuwanuwatu kani idudulai.

²³ Tem tomo yabo walo yawasosi iedeededeyan sauga namwanamwana koina tobenabenali meuloili kani siyaliyaya lalakina walone kaiwena.

²⁴ Tomo sonosonogali silau kamwasane isasae kewa mena koina kaiwena bwaine koina yawasi imiyamiya, na tabu silalau kamwasane ilolobine koina bwaine koina boita imiyamiya.

²⁵ Yaubada tonuwasaesae ali nume kani isoke-gwaligwalili na kwabukwabuline kani isagui ana gogo igite-kalatagili.

²⁶ Tonaenaeli ali edeedede kaba munamunai Yaubada koina na walo namwanamwali ana kaba yaliyaya.

²⁷ Tem tomo yabo ikewakewali kani ana susuyao polowe yo kamkamna lalakina silobai, na iya todudulai toyanuwakoi ali nuwatu naenaeli isikotanagili kani yawasina ilobai.

²⁸ Tomo dudulaina kani inuwatu baguna kabo muli mena neli yabo iyamaisa, na walo naenaeli meuloili siyawatagilima tonaenaeli gamwali mena.

²⁹ Yaubada tonaenaeli ali kawanoi isikotanagili na todudulaimo ali kawanoi ibenalagili.

³⁰ Tem yaliyaya tagitai tomone manna mena kabo takatai tomone katena mena yaliyaya imiyamiya kabo wasa namwanamwana ikabi-yakaiwela.

³¹⁻³² Tem siguguyaiwo na kubenali namwanamwa kowa kani am sonoga ilalaki, na tem guguye kusikotanan kubomayoi kuyayakamkamnao.

³³ Yaubada kana matausi iya sonoga kaba lobai. Baguna nuwalobi ukwalai kabo muli mena yakasisi kulotonan.

16

¹ Sowasowana ala nuwatu tapaisowaili na Yaubada iya ana nuwatu imiyamiya ana kaba mwawasi mena.

² Nuwana kani kunuwatui ginauli meuloina kupaisowai sidudulai na iyamo Yaubada nuwatu meuloina iliyeiliko.

³ Ukawanoi Yaubada koina na isaguiwo am paisowa koina kabo am paisowane kani sidudulai tem kupaisowaili.

⁴ Ginauli meuloili Yaubada iyamayaleli na kaigeda kaigeda me ali paisowa, tabe besiele tomo naenaeli, na siya ali kaliyate yatala kani silobai.

⁵ Tomo sinuwa-saesae kateli mena Yaubada ana kaba sikote. Na wakatai bwaite, nige sowana maisali siyabubu-gabaen.

⁶ Tem tomo me ali katekamkamna yo me ali mulolo lalakina kani Yaubada inuwatu-pwaikili ali pwanoli kaiweli, yo Yaubada kana matausi kaiwena kani nige sisisilae.

⁷ Tem tomo mumugana inamwanamwasosi yo Yaubada iyaliyaya tomone kaiwena, tomo meuloili ikabi-yanuwadaumwalili, nuwana ana eliyamwao o nuwana kana tokalomagigiliwo.

⁸ Kupaisowa kaiwe nimam mena na maisam kulobai bwaimwa miya namwanamwana. Bwagana mane kikiuna kulobai am paisowane koina na katem mena kani kuyaliyaya. Na tabu kewali mena am gogo kueetulan.

⁹ Tomo sowasowana ana paisowa kaiwena inuwanuwatu, na Yaubada am paisowa kamwasana iya iloiloianayan.

¹⁰ Tem Yaubada ana nuwatu iyaele kin sopana mena, nige sowana kinne ana lolina ilopwano.

¹¹ Yaubada nuwanuwana tomo polowe kaba liyeliyeina siyapaisowa-yadudulaili yo ali paisowa gimwala koina idudulai.

¹² Kin namwanamwali mumugana naenaena sikalomagigilan kaiwena Yaubada ana lolina koina tobagunaone ali paisowa silobai.

¹³ Kin nuwanuwana lalakina walo yawasosi ibenalan kabo kana tosaguwo iyaliyaya kolili tem sieedeede dudulai.

¹⁴ Tosonoga ilonamwayan ana walo igite-kalatan na kin ikabi-yaliyayayan. Tem nigele kabo kin imunamunai nuwanuwana tomo iunuyamateli.

¹⁵ Tem yaliyaya iyaele kin kana koleya mena kabo ginauli meuloina sinamwanamwa, kabo ana paisowa besiele galewa italutalu bwatano leleyanna koina.

¹⁶ Sonoga yo katai kali lobai inamwanamwasosi kabo muli mena gole yo siliba kali lobai.

¹⁷ Siya tonamwanamwa nige sowasowana silau kamwasa naenaena koina, ali lau sigite-kalatani na yawasili sileboili.

¹⁸ Gagasa mumugana tomo ikalakalaili silalau silae koina yo nuwasaesae tomo ikabi-yabekuli.

¹⁹ Tem me am nuwalobi mekamkavao tobubutuma inamwanamwasosi kabo muli mena gogo kewakewalina kali soi togagasa ali miyagogo koina.

²⁰ Yaiya inuwanuwatu Yaubada ana walo kaiwena kani miyamiya namwanamwana ilobai, yo yaiya walone imeliyan kani kana walo-mulolo ilobai.

²¹ Tomone me ana sonoga tomo kani sikawa-namwanamwa-yan, yo iya sauga meuloina walo namwanamwali iedeede-yagili kani ilobai tomo meuloili nuwanuwali ana walo sonosonogali sibenalagili.

²² Sonoga iya besiele sanapu doeluna tomone koina kaiwena koina miya yaliyaliyayana ilobai, na toyauyaule kali yakayakatai iyamala ginauli bwagabwaga.

²³ Tosonoga ikataiyako tawae iwalowalowen, kabo tomo meuloili sikawa-toki koina kaiwena ali katai ietulan.

²⁴ Mulolo edeededena iya besiele kamwakamwa kana lotonan, iluviluvi na yom isagui.

²⁵ Kamwasa yabo kana koleya inamwanamwa tomo kolili na iyamo kamwasane ana kaba mwawasi koina boita imiyamiya.

²⁶ Tomo ana guliyam kaiwena tomone ipaipaisowa me ana kaiwe na mesabana paisowane uwena ilobai.

²⁷ Toyauyaule inuwanuwatu naenaena kaiwena yo ana edeedede besiele mayau kalapulupululuna yo tomo igabuli.

²⁸ Tomwakomwakota sitonatonan tem gamwapakiki yo etalapili siyadeyadebalala, na kawa-elieliyam sisibayanae.

²⁹ Togamwapakiki kanakavao iwoyaili na ilawagili kamwasa naenaena koina.

³⁰ Tomone iya kilakilala naenaena iginauli inuwanuwatu paisowa naenaena kaiwena.

³¹ Miyamiya dudulaina maisana yawasi mamalawena na ito likelikenana wasawasa kana pwaopwaom.

³² Tomone iya mumugana igite-kalatan yo ana munamunai iyoviyoviya inamwanamwasosi kabo muli mena tomone iya tokaleya kaikaiwena na kaleya koina yanuwa lalakiliyao ikaiwe-gabaegili.

³³ Buki Tabu ana sauga mena tomo venu yabo siginauli yakato Yaubada ana nuwatu sikatai, na iyamo Yaubada iboma nuwatu kaigeda kaigeda iloiloianayan.*

17

¹ Inamwanamwasosi tem takekan tobubutumao kali koina daumwali mena kabo muli mena kan lalakina takekan kaleya yo munamunai kalona mena.

² Tem topaisowa sonosonogana ana taubala natuna yauyaule na iyadudulai kani sagu namwanamwana ilobai tem saugana ana taubala ana gogo iyauyan natunao kolili.

³ Tomo siliba yo gole sigabu siwelo na tem bikibikina sikele-gabaen na Yaubada iboma sowasowana tomo katena bikina ikele-gabaen.

⁴ Tonaenaeli nuwanuwali nuwatu yauyauleli sibenalagili yo tomwakomwakota siguliyam etalapili kaiwena.

⁵ Yaiya tobubutuma ikawa-naenaeyan Toyamayale ikawasewa koina. Yaiya tosilae imalumaluwan ana kamkamna koina kani maisana naenaena ilobai.

⁶ Siya tautaubalao yo kedukedulumao ali kaba gagasa tubuliyao melumeluwo, na natu ali kaba gagasa sinaliyao yo tamaliyao.

⁷ Gubesi, walo namwanamwali siyawatagili toyauyaule gamwana mena? Nigele, mwa nige sowana mwakota siyawatagili tololina lalakina gamwana mena. Tem toloinane imwakota inaesosi.

⁸ Tomo tupwali ali nuwatu yakato mane lalakina sowasowana gamwa meuloili isokeli.

⁹ Saugana tem tomo tupwali nae siginauli koliwo kunuwatu-pwaikili kabo kani siyaliyaya kaiwem. Naenaena kana nuwatu-kalatan iya kawa elieliyam kana tosihayanae.

¹⁰ Tem tosonoga kana yokoi ibenalan ana katai ilalakiyai kabo muli mena toyauyaule ana katai saugana sisapi me wan andeledi.

¹¹ Tonaenaena nuwanuwamo tem lolina yabo ilikwai na tololina kani tokaleya iyawasali na silau sisapi ana loinalikwa maisana, nige ali katekamkamna yabo koina.

¹² Tem toyauyaule me ana gagasa talobai kamwasa mena kala lotonan inaesosi kabo muli mena ebaebai lalakina sokasokana natuna iloyaloyai mwa me ana munamunai kana lobai kana lotonan.

¹³ Analiyao siya sagu silobai na siyamaisa paisowa naenaena koina kani naenaenane silobai ipileyoima yoi na imiyamiya ali nume mena.

¹⁴ Tem yalubwasi kikiuna ididi tatonan mwayamwayau takausi kabo muli mena ilalaki. Besiele gamwapakiki, tem kikiuna itubu mwayamwayau ukwausi kisi ilalaki na tomo meuloili isibayanaeli.

¹⁵ Siya analiyao tonaenaeli sikawa-namwanamwa-yagili Yaubada isikotanagili na siya analiyao todudulai sikawa-naenae-yagili Yaubada isikotanagili tabe.

¹⁶ Yakato toyauyaule sowasowana sonoga igimwalai ana mane koina? Nigele, kaiwena iya kulukuluna gaibuna, genuwana sonoga.

¹⁷ Ala elieliyamwao yawasosi sauga meuloina simulolo kolila mwa sauga polowe koina kani ala susuyao sisaguili.

¹⁸ Tem tomo waluwaluna ilau kaba gimwala mena nuwanuwana iloyaga yo kowa kusagui kuwaloba, "Iya tomo namwanamwana kutalam iloyaga na tem nige

* 16:33 Wagitai Apositolo ali paisowa (AAP) 1:26 yo Walo sonosonogali 18:18

iyayamaisa yau kani yayamaisa” nuwatune bwaimwa lopwano. Tem muli mena tomone nige iyayamaisa esam kani isibayanae yo loyagane polowena kani kowa kulobai. Inamwanamwa tem polowene koina kam mwayaga iyai.

¹⁹ Yaiya ikawalulu naenaena koina bwaimwa polowe yo gamwapakiki ikasolanane. Yaiya gana lalakina ikabi iyogayoga tokewali kaiweli kaiwenaele gana lalakinane kana kilakilala yakato gogo wasawasa iyaele kalona mena.

²⁰ Tem tomone kulukuluna yo katena sikalapowon nuwatu naenaeli kolili yo ana edeedede besiele iya tomone ana kaba mwawasi kaigedamo bwaimwa silae.

²¹ Toyauyaule tamana kani ivalam natuna ana yauyaule kaiwena mwa nige yaliyaya ilolobai.

²² Kate yaliyaliyayana iya kaba woisi, na nuwanae ana paisowa iya tosibayanae yola kalo yawasosina koina.

²³ Tonaenaena mane ikalakalai wadam mena na mesabana lona dudulaina isibayanae.

²⁴ Siya me ali katai paisowa sonosonogana siloyaloyai na toyauyaule manli sitakitakikili dedei meuloili kolili naenaena siloyaloyai.

²⁵ Toyauyaule iya tamana katena iyakamkamna na sinana iyamala ana kaba valam yo ana kaba nuwanae.

²⁶ Nige inanamwanamwa tem yatala koina siloina todudulai kani mane iyamaisa. Tabe nige idududulai siloina tomo lalakili siya mumugali sinamwanamwa sisapili.

²⁷ Analiyao siya me ali katai memenali sigite-kalatan yo analiyao siya ali nuwatu sidudulai nige sowasowana simunamunai mwayamwayau.

²⁸ Tem toyauyaule yabo gamwana isoke ieedeedede kabo imayalesosi tomo meuloili kolili toyauyaule kulukuluna gaibuna. Na tem imwanoumo kana koleya besiele iya tosonoga yabo.

18

¹ Tomone iya nige nuwanuwana ikakawa-elieliyam tomo kolili ibomayoi ikabi-yaliyaya-yan. Tomone bwaine iya kaleya toyatubu yo genuwana tosonoga ali walo ibebenalan.

² Toyauyaule nige nuwanuwana ana katai ietulan, nuwanuwana iboma ana nuwatu koina ieedeedede.

³ Saugana naenaena yawatagilima, nuwasaesae mekanakava silaoma tabe sinali mekanakava mwalimwaline silaoma.

⁴ Walo sibaibaiwa sisagena bwagabwaga besiele yalubwasi idididi na sonoga yawasosi ididi-yawatagilima besiele doelu bunubunuwasina koina.

⁵ Nige inanamwanamwa tem toyatala tomo naenaena isagui na todudulai polowe iwolena.

⁶ Toyauyaule ana edeedede iyamala kaba gamwapakiki yo ana edeedede koina tomo meuloili iula-munamunaili.

⁷ Toyauyaule gamwana koina ibomayoi ana kaba silae yo ana edeedede koina ibomayoi yaluyaluwana iunui.

⁸ Etalapili besiele kan luviluvi, tomo nuwanuwali meuloina sisinoli mwayamwayau kabo ilusae diyali mena imiyamiya.

⁹ Tomone iya tolobwagabwaga iya kanakava tosibayanaena.

¹⁰ Yeoba iya besiele nume kaikaiwena mwa todudulai sisagena koina na sagu silobai.

¹¹ Siya towasawasa ali nuwatu yakato ali wasawasane besiele gana lalakina, nige sowana tomo simwalisae yo silikwai.

¹² Nuwasaesae yawatagili bagunama kabo muli mena sibayanae. Na tem nuwalobi yawatagili bagunama kabo muli mena yakasisi ilaoma.

¹³ Tomone genuwana ibenali sauga kubwakubwana kabo walone iyamaisa na nigele, walone iyamaisa mwayamwayau mena iya toyauyaule yo kani imwalimwawane.

¹⁴ Tem tomo yaluyaluwana ikaiwe sowasowana tomone polowe o nuwana kasiebwa ikaiwe-gabaen, na tem yaluyaluwana me ana nuwanae tomone nige ana kaiwe ipapagan.

¹⁵ Tosonoga sauga meuloina nuwatu waluwaluli sibenabenalagili kabo ali katai sietuetulan.

¹⁶ Nuwanuwam tomo lalakina ugitai? Mulolo yabo ukwalai nimam mena na ibiga koliwo.

¹⁷ Muliya kabo todeedede bagubagunana ana edeedede sikawa-yawasosi-yan na sisanai tem todeedede labuina ieedede kabo muli mena todeedede labuine ali edeedede siyakasali yaiya idudulai na yaiya imwakota.

¹⁸ Gubesi na gamwapakiki kwayamwanou mwayamwayauwan kisi gamwapakikine ilalaki na kaleya iyatubu? Veku labui ukwalaili na vekune yabo koina togamwapakiki bagubagunana esana kulele. Veku labuina koina togamwapakiki labuina esana kulele. Kunukuili nimam mena kabo kaigeda ugabae-yatalu bwatano mena kabo ukwalai na toisabo esa ugitai iya bwaimwa tomone ibaguna.

¹⁹ Tem am susu kusaguili kani sisaguiwo besiele gana lalakina yanuwa kaikaiwena koina sigana-takikilan. Na tem ukwaleyaili kani ali gamwa koliwo sikausi.

²⁰ Am walo meuloili siyawatagilima gamwam mena ugite-kalatagili kisi sipileyoowa na sisibayanaewo.

²¹ Walo tupwaliyao me yawasili kaba yaliyaya na walo tupwaliyao kaba boita. Na ilonamwa-yagiwo am walo ugite-kalatan namwanamwai kaiwena am walone uwena kani kulobai.

²² Yaiya tau wainena sine ilobai bwaite ginauli namwanamwana. Bwaite iyakenayagiwo yakato Guyau imulolo koliwo.

²³ Saugana tobubutuma ieedede yatala koina iya me ana matausi, na towasawasa iya ieedede me ana munamunai.

²⁴ Bwagana ala eliyamwao sibaibaiwa na sauga polowe koina kani siyabubu-gabaegila. Na ala eliyam tupwaliyao ali kelabilabin kaiwena siyamala ala eliyam yawasosi yo sisaguila sauga polopolowena koina. Toisabo kaukava o dugu kani iginauli besiele?

19

¹ Tem tabubutuma yo me ala walo yawasosi inamwanamwasosi kabo muli mena tawasawasa yo tawalo mwakomwakota yo tayauyaule.

² Tem tomo yabo nuwanuwana kamwasa namwanamwana imuliya na nige ana katai yabo bwaite inaesosi. Kani mwayamwayau mena isagena-suwala na ana paisowa iyamala ginauli bwagabwaga.

³ Tomo tupwaliyao ali yaunyaule koina ali miyamiya meuloina sibui-keile yo sisibayanae. Bwagana ali sibayanae sibomamo ali paisowa na iyamo kani Yaubada sikawa-naenae-yan.

⁴ Tem tomo yabo iwasawasa ana eliyamwao sibaibaiwa, na tem tomo yabo ibubutuma molosi kani ana eliyamwao sisikotanan yo silogabaen.

⁵ Tomwakota kani maisana ilobai, nige sowana polowene iyabubu-gabaen.

⁶ Tomo sibaibaiwa sitonan tem tomone lalakinane sikabi-yaliyaya-yan, yo meuloili nuwanuwali siyamala ana eliyamwao na tem mulolo iwolegili kolili.

⁷ Tem tomo yabo ana wasawasa meuloina imwawasi kani ana eliyamwao silogabaen yo tabe ana susuyao sisikotanan. Bwagana itonan ieedede kolili kani siyabubu-gabaen.

⁸ Iya tomone sonoga ilobai kani iyaliyaya ibomayoi kaiwena yo tem sauga meuloina nuwana imayale ana miyamiya inamwanamwa.

⁹ Nige sowana tomo yabo yatala koina imwakota na maisa polopolowena iyabubugabaen, kani isilae.

¹⁰ Gubesi, sowasowana topaisowa panpanna yabo ana tautaubalao iloinayagili? Nigele molosi, kabo nige sowana toyauyaule yabo imiyamiya nume wasawasana koina.

¹¹ Tomone iya me ana sonoga ilonamwayan me ana kalakisiye. Tem lopwano kikiuliyao inuwatu-pwaikili bwaite inamwanamwasosi tabe.

¹² Kin ana munamunai kaba matausi besiele laiyon ana kalagaga, na ana katekamkamna bigabigana besiele wabumali kawasi koina italu.

¹³ Tem melumelu iyauyaule kani tamana ana kaba okwatakwata. Sinene igamwagamwapakiki sauga meuloina besiele waila ididididi galewa kana sauga koina, mwayamwayau kani wainena daguguna yona ikwatakwatayan.

¹⁴ Nume yo bwatano takalaili tamalao yo sinalao ali sauga boita koina na keduluma sonosonogana takalai Yaubada koina.

¹⁵ Tem yom ikwatakwata na ukenokenomo yo kulolo-bwagabwaga ana kaba mwawasi koina gulyam kulobai.

¹⁶ Yaiya Yaubada ana loinao iobigaili yawasina imamalawe na analiyao siya ana loinao sisikotanagili kani sibaita.

¹⁷ Tem yaiya iyauyaule tobubutuma kolili iya besiele iyauyaule Guyau koina mwa Guyau kani iyamaisa-yavivila koina.

¹⁸ Natumwao mekikiuli mena uguguyaili yo kuyokoi-yagili kaiwena nige sowa-sowam uguguyaili ali sauga lalaki koina. Na tem nigele, naga sauga muli mena kani sisilae.

¹⁹ Itonamwayan tomonamunai bwagabwaga maisana polopolowena ilobai kabo muli mena me ana nuwamayale. Na tem nigele, mumuganane kani ilaulau yo am sauga kuyavenuwana ana sagu koina.

²⁰ Guguye yo walo sanapu kubenalagili. Tem uginauli besiele kabo muli mena kani sikawa-sonoga-wagiwo.

²¹ Kita tomo nuwatu meuloili tanuwanuwatuili bwaliga kaiwena na Yaubada kani ana nuwatu iginauli.

²² Man kikiwasi iya kaba mwalimwaline na tobubutuma ana miyamiya inamwanamwasosi kabo tomwakomwakota.

²³ Guyau ana loina kuobigaili na yawasim imamalawe yo kani kuyaliyaya nige sowana kusilae.

²⁴ Tomo tupwaliyao sibelusosi nige sowasowali sibomayoi kali sitauli gamwali mena.*

²⁵ Tem totalatalawasi yabo kusapi kabo iya me ana eliyamwao memenali sigitekalatagili, na tem tosonoga yabo kuyokoiyan kani ana katai ietulan.

²⁶ Yaiya tamana iunui yo sinana itawoi melumelune iya kaba mwalimwaline.

²⁷ Natugu, tem tenam ukwausili guguye koina kani kulosuwala katai kana kamwasa koina.

²⁸ Tomwakota loina dudulaina sitalatalawasi-yan yo toyauyaule nuwanuwali lalakina tem nuwatu yaulyaulena koina sikekakekan.

²⁹ Kamkamna lalakina iyaele isanasana totalatalawasi na siya nige ali nuwa-mayale kani sapi dagelali mena silobai.

* **19:24** Todagela-kololo besiele mumugali bwaite siya nige sowasowali sibomayoi siebaili

20

¹ Tonuma yaunyaule iya totalawasi yo tokaleya yo iya ibekuko numanuma mumugana koina nige ana katai yabo.

² Kin ana munamunai kaba matamatausi besiele laiyan ana kalagaga kabo yaiya kin iula-munamunai kani isilae.

³ Toyauyaule kaigeda kaigeda nuwanuwana kaleya iyatubu na kowa kam mwayaga iyai gamwapakiki kolili kabo esam kani sikawa-namwanamwa-yan.

⁴ Tolobwagabwaga mumugana bwaite, paisowa kana sauga ikaiyawasi mwa kelikeli kana sauga koina kan iloyaloyai na nige ilolobai.

⁵ Tomo ana nuwatu besiele waila didididiuna na yaiya me ana katai kani wailane ilegu inuma koina.

⁶ Tomo sibaibaiwa siwaloba "Yau kam tomuliya yabo" na toweya koina tomuliya yawasosi talobai?

⁷ Todudulai iya ilokeikeile mumugana namwanamwana koina mwa natunao ali miyamiya namwanamwana kaiwena ikatububu.

⁸ Yatala kana sauga koina tololina namwanamwana me ana nuwamayale ikatai toweya naenaena tem saugana igitai.

⁹ Yaiya sowaswana iwaloba, "Yagu naenaena meuloina kategu mena yadeuliyako, yagu pwanoli meuloina imwawasiko"? Nuwana nige yabo.

¹⁰ Tomo siya polowe mwakomwakotali siyapaisowaili ali gimwala koina Yaubada ana kaba sikote.

¹¹ Tomo meuloili yo gagagili tabe, ali paisowa koina siyakena-yagila tem kateli sikapwa o nigele.

¹² Tenala yo manla, Yaubada iyamayaleli ala kaba benali yo ala kaba gite.

¹³ Tem am sauga meuloina kuyavenuwan keno koina kani kububutuma, na tem sauga meuloina kumwasamwasali na kupaipaisowa kani kan kulobai.

¹⁴ Togimwala sauga meuloina ibalabalamumu maisa ana lalaki kaiwena na iyamo kani ipileyoi na igagasa ana eliyamwao kolili ana gimwala sonosonoga kaiwena.

¹⁵ Tem ukwatai tawae kuedeede-de-yani inamwanamwasosi kabo muli mena gole yo veku wasawasali.

¹⁶ Tem taumana yabo nuwanuwana ami gogo o mane kwaolena, kana kabobo wakabi-kalatan kanasiga iyamaisaoli. Na tem taumanane sine ganaganawalina esana mena ikawanoiyan kabobone bwai wakabi-kalatan mowoi.

¹⁷ Kanne kulobai mwakota mena iluviluvi gamwam mena na muli mena iyamala veku diyam mena.

¹⁸ Kuneli kam tosaguwo sonosonogali kolili tem am nuwatu idudulai o nigele. Tem meuloili am nuwatu sikawa-yawasosi-yan kabo am nuwatune uginauli na ukaleya kam kaleyayao kolili.

¹⁹ Tabu am nuwatu yabo kuwawalowen toetalapili kolili kisi am nuwatune siwalowen tomo meuloili kolili, kam mwayaga iyai kolili.

²⁰ Yaiya sinana yo tamana ikawa-gulaili yawasina kani imwawasi besiele mayale iboita boniboniyai koina.

²¹ Tem wasawasa lalakina talobai mwayamwayau mena kani nige Yaubada ana walo-mulolo talolobai ana kaba mwawasi koina.

²² Tabu naenaena maisana kuboma uginauli. Guyau kumeliyan iya kani iyadudulai kaiwem.

²³ Guyau isikote siya analiyao gimwala koina liye mwakomwakotali siyapaisowali.

²⁴ Gubesi, kita ala kamwasa takatai? Nigele, Yaubada iboma tomo ana kamwasa iloiloinanayan.

²⁵ Kunuwatu namwanamwa muli mena kabo Yaubada koina kuwaloyameli am pwaoli kaiwena, kisi ukuwali-pileyoi am waloyameline kaiwena.

²⁶ Toloina sonosonogana kani tonaenaeli yo togamwa-panapanawa iyakamkamnali nige ana katekamkamna yabo kaiweli.

²⁷ Tomo yaluyaluwana iya Yaubada ana mayale kaiwena yaluyaluwane tomone mumugana meuloina yo ginauli meuloina katena mena iyakenayan Yaubada koina ikatai.

²⁸ Mulolo yo walo yawasosi siya toloina namwanamwali ali kaba tolo. Tem me ana katekamkamna toloinane imiyayai ana paisowa koina.

²⁹ Kilakai kali tobali ilaomaya ali kaiwe koina, na tautaubalao kali yakasisi ilaomaya itoli mayamayaleli koina.

³⁰ Sauga tupwana kamkamna talotonan na koina mumugala tabui.

21

¹ Toloina namwanamwana besiele waila ana didi, kaiwena Yaubada labuine iloiloina-yagili. Ali sarena ana kaba mwawasi iya ana loina yaulina mena simiyamiya.

² Nuwana kunuwatui sowasowam ginauli meuloina kupaisowai idudulai na iyamo kunuwatu-kalatan bwaite, Guyau nuwatu meuloina iliyeiyako.

³ Miya namwanamwana yo mumuga dudulaina siya ginauli lalakina Yaubada manna mena kabo muli mena tomo ali pwaoli nume tapwalolo mena.

⁴ Nuwasaesae yo gagasa tonaenaeli ali kilakilala na kilakilalane sikabi-yamayale kolila yakato ali paisowa inaesosi.

⁵ Siya sikatububu namwanamwa yo sipaisowa me ali kaiwe maisana namwanamwana kani silobai, na siya mwayamwayau mena ali nuwatu siginauli kani sibubutuma.

⁶ Tomone siya ali wasawasa mwakota mena silobai ali sauga siyavenuwan kaiwena ali kaba mwawasi boita.

⁷ Tonaenaeli ali kaleya koina kani sisilae kaiwena kamwasa dudulaina sisikotanan.

⁸ Tonaenaeli mumugali nige idududulai mwa ali kamwasa iloyouyou, na tomo kapwakapwali mumugali inamwanamwa mwa ali kamwasa idudulaisosi.

⁹ Miya daumwali inamwanamwasosi bakubaku mena kabo muli mena wainem sine gamwagamwa-pakikina nume kalona mena.

¹⁰ Tonaenaena nige ana nuwatu yabo siya tomiya salina mena kaiweli kaiwena katena ikalapowon naenaena.

¹¹ Tem totalatalawasi yabo maisana naenaena ilobai kabo sonoga kikiuna ilusae kulukuluna koina, na tem tosonoga yabo tayadudulai ana katai ietulan ilalaki.

¹² Yaubada iya Todudulai yawasosi ikataiyako tawae iyawayawatagili toyauyaule ali nume kaloli mena kabo kani iyamaaisali isibayanaeli.

¹³ Yaiya tenana ikausi tobubutuma ali valam sagu kaiwena kani nige sagu ilolobai saugana iboma ivalam Yaubada koina.

¹⁴ Tem gogo yabo kuwolena wadam tomo yabo koina kani ana munamunai imwawasi.

¹⁵ Tem loina dudulaina iyawatagili todudulai siyaliyaya na kaleya kana toyatubu simatausi lalakina.

¹⁶ Tomone iya ilosuwala nuwatu namwanamwana kana kamwasa koina kani ikaiyawasi toboitao mekanakavao ali dedei mena.

¹⁷ Analiyao siya ali mane siyavenuwan kaba yaliyaya kolili kani sibubutuma, yo tomone iya nuwanuwana lalakina tem sauga meuloina kan namwanamwana ikekan koina yo wain inumanuma kani ana mane meuloina iyavenuwan.

¹⁸ Tawae naenaena tonaenaena nuwanuwana iginauli todudulai koina kani nuwatune ipileyoi koina iunui.

¹⁹ Miyamiya dedei leleyanna koina inamwanamwasosi kabo muli mena am keduluma munamunaina mekamkava wagamwa-pakiki.

²⁰ Wasawasa namwanamwana imiyamiya tosonoga ana nume koina na toyauyaule wasawasane kani iyapaisowaili yo iyemwawasili.

²¹ Yaiya mumuga dudulaina yo katekamkamna iloyaloyaili kani yawasi yo miya namwanamwana yo yakasisi ilobaili tomo kolili.

²² Bwagana tokaleya kaikaiweli simiyamiya yanuwa koina na tem yanuwa yabo ali tokaleya ali tobaguna me ana sonoga sowasowana yanuwane ikaiwe-gabaen bwagana yanuwane kana gana iya bwaimwa ali meli sipei koina kani isoke-gwaligwali.

²³ Yaiya memenana igite-kalatan yo walo namwanamwali iwalowalo-wegili kani nige isisilae.

²⁴ Na tem tomo yabo me ana nuwasaesae kani sauga meuloina igagasa yo nige ana nuwatu yabo kanakavao kaiweli.

²⁵ Todagela-kololo isikote paisowa mwa maisana kani guliyam iunui.

²⁶ Iya tomone todagela-kololo sauga meuloina nuwanuwana tawae tem ikalai na nige koina, na todudulai sauga meuloina iyauya bwagabwaga.

²⁷ Yaubada ana kaba sikote bwaite, toyauyaule yabo ilaoma iwaloba, “Yau totapwalolo”. Tem ilaoma me ana nuwatu naenaeli katena mena bwaite inaesosi.

²⁸ Tomwakomwakota ana walo kani sikawa-mwakota-yan, na iya me ana nuwatu dudulaina yo inuwanuwatusosi bagunayan ana walo kani sikawa-yawasosi-yan.

²⁹ Tonaenaeli kani sitonan ali mwakota siwadam, na todudulai kani sinuwanuwatu lalakina ali lokeikeile koina.

³⁰ Yaubada ikaiwesosi kabo muli mena tomo ali sonoga meuloina, ali katai meuloina yo ali nuwatu meuloina mwa kani ikaiwe-gabaegili.

³¹ Osi sikatububu kaleya kana kaliyate kaiwena na kaleyane iyaele Yaubada nimana mena, kaiwena iya iloiloina.

22

¹ Tem tomo esam sitobalan inamwanamwasosi kabo muli mena wasawasa lalakina.

² Towasawasa yo tobubutuma yoli labuine Yaubada iyamayaleli.

³ Siya me ali nuwamayale silae sigitai ilalaoma kabo siyabubu-gabaen, na siya nigele bwai silaulaumo kabo kamkamna silobai.

⁴ Yaubada kana matausi yo nuwalobi maisana bwaite, wasawasa yo yakasisi yo yawasi.

⁵ Tem nige nuwanuwam silae ugite-kalatagiwo kisi sipwasipwa yo samasamali kulobaili siya mwa tonaenaeline kulobaili ali kamwasa mena.

⁶ Melumeluwo kamwasa namwanamwana kuyakenayagili kabo sauga meuloina sinuwatu-kalatani yawasili meuloina koina.

⁷ Tem kowa tobubutuma kuloyaga towasawasa kolili kani kuyamala ali topaisowa panpanna yabo kaiwena towasawasa tobubutuma siloiloina-yagili.

⁸ Tem kowa lolina dudulaina kubui-keile kani polowe yo silae kulobai yo am munamunai iyamala ginauli bwagabwaga.

⁹ Tem me am kate-talam na kam kuyauyan tobubutumao kolili kani Yaubada iwalo-muloloiwo.

¹⁰ Kaleya kana toyatubu kutawoili kabo gamwapakiki yo walo naenae imwawasi na daumwali koina ukaiyawasi.

¹¹ Siya analiyao towalo yawasosi yo walo namwanamwali siedeedede-yagili Yaubada imuloloili mwa toloinao nuwanuwali sikawa-elieliyam-wagili.

¹² Siya me ali katai Yaubada isagusaguili na tomwakota ana walo Yaubada iyapileyoili koina iunui.

¹³ Todagela-kololo imiyamiya nume mena iwaloba, “Dedei yabo mena laiyan yabo ilolokeikeile, tem yayawatagili kani ikanyau.”

¹⁴ Sine ganaganawalina ana gamwa besiele gula yo ana walo besiele maula. Tomone siya Yaubada isikotanagiliko kani sibeku gulane koina.

¹⁵ Yauyaule iyaele melumeluwo kateli kalona mena mwa sapimo sowasowali yauyaule ikele-gabaen.

¹⁶ Boda yabo tobubutumao siyakamkamnali na tem siwasawasa yo boda yabo mulolo siwolegili towasawasao kolili. Boda labuine nuwanuwali siwasawasa na ali kaba mwawasi kaigedana, kani labuine siyamala tobubutumao.

Walo sonosonogali tupwaliyao tomo uloili sileleli

¹⁷ Tenamiyao kwasokeli yo tosonogao ali walo kwabenalagili yo bwaimwana yakato yaeliwa kwanuwatu-kalatagili.

¹⁸⁻¹⁹ Tem kwanuwatu-kalatagili inamwanamwasosi kabo walone kani siyawatagili gamwamiu mena na mesabana ami meli kwapei Yaubada koina. Kabona walone kwabenalagili yo yakabi-yamayale kolimiu.

²⁰ Teti (30) walo namwanamwali yalelelika kaiwem, kaloli mena siya sikalapowon walo sagu yo katai.

²¹ Yaginauli besiele na mesabana walo yawasosine wakataili yo kwanuwatu-kalatagili na siya siyawasamiu kwawalo yawasosi kolili.

²² Tabu ukewali tobubutuma kolili yakato mumugane idudulai. Yo tabu am kaiwe kuyapaisowa yatala mena na tobubutuma kupei-yataluli yo kuyayakamkamnali,

²³ kaiwena Yaubada kani isaguili yo siya sikewali tobubutuma kolili Yaubada kani yawasili ikele-gabaegili.

²⁴ Tabu ukakawa-elieliyam tomunamunai kolili, kulogabaegili,

²⁵ kisi mumugali ipanaisiwa koliwo yo muli mena kubeku sipwasipwane kowa kubomayoi ukakatububu-nanne koina.

²⁶ Tabu kuwawaloyameli yakato toloyaga yabo kusagui kana yagane koina.

²⁷ Tem uginauli besiele yo nige sowasowam kuyamaisa kani am gogo meuloina sikalai tabe am kaba keno.

²⁸ Tabu wadam mena bwatano kana kilakilala kuyayamwasali siya tubumwao beyabeyana sipeiyako.

²⁹ Tomo siya sinamwanamwasosi ali paisowa koina wagitagitaili kaiwena siya kani sipaisowa kin kolili, yo kani esali silalaki. Kani nige sipapaisowa siya esali nige silalalaki kaiweli.

23

¹ Saugana kumiyasio kin ana teibele koina sabi kekan kunuwatu-kalatan iya yaiya,

² kabo me am yakasisi kisi am guliya iunuiwo.

³ Tabu kuyamanasamwo kin kana koina kaiwena kanne kan mwakomwakotana, nige sowasowam ukekan kaliyate kaigeda kaigeda koina.

⁴ Me am nuwamayale na tabu kubomayoi yom ku-unuyamate wasawasa kaiwena.

⁵ Kaiwena wasawasane kani ikwalalele besiele magesubu me pepena ievaeva ilau isaesosi bulibuli mena.

⁶ Tem tomo yabo nige iyayaliyaya lalakina kaiwem tabu ukekekan ana teibele mena. Tabu kuyamanasamwo kan namwanamwanane koina.

⁷ Bwagana iwaloba, "Ukekan kunuma" na iyamo katena mena inuwanuwatu kan maisana kaiwena.

⁸ Kabo muli mena nuwanuwam tem kanne kumaliwe-gabaen yo ana walo-tobali kaiwena kuwalowen koina teibele mena kuyawenuwan.

⁹ Tabu kuedeede toyauyaule koina kaiwena walo namwanamwali kuwalowegili kani ikalomagigi-lagili.

¹⁰ Tabu bwatano kana kilakilala beyabeyana sipeiliko ukwalaili kupepei-suwalan yo tabu tamabudabudao ali bwatano ukekewali.

¹¹ Kaiwena siya me kali Tosagu kaikaiwena na iya kani isaguili igamwapakiki koliwo kaiweli.

¹² Kutonan kaiwe walo namwanamwana kuobigai yo tenam kusokeli na tokatai ali walo kubenalagili.

¹³ Tem gagagili siyauyaule kusapili, kani nige siboboita.

¹⁴ Tem kusapili kani kuleboili boita dedeina koina.

¹⁵ Natugu, tem me am sonoga yo katem idudulai kani yau yayaliyaya.

¹⁶ Tem walo namwanamwali siyawatagili sopam mena yaluyaluwagu kani iyaliyaya lalakina.

¹⁷ Tabu tonaenaeli kuwawalo-seyagili am nuwatu mena na Yaubada kumatausan sauga meuloina,

¹⁸ kaiwena sauga ilalaoma koina iya kani isaguiwo na am meli uwena kani iyawatagili.

¹⁹ Natugu, kainagu kubenalan kabo me am sonoga yo kamwasa namwanamwana koina kulau.

²⁰ Tabu kumiyamiya tonuma ali boda luwana mena yo siya tokekan kalakalabili kulogabaegili.

²¹ Tem kowa sauga meuloina ukekakekan yo ukenokeno kikiunamo kububutuma molosi yo kam kaleko sikikiu yo sibikibiki.

²² Tamam kainana kubenalan iya koina yawasim kulobai. Na sinam kuyakasisiyan ana sauga kedukeduluma koina.

²³ Walo yawasosi ukwalai na kunuwatu-kalatan kaiwena walo yawasosine iya iwasawasasosi, ginauline nige sowana tomo gimwalai. Besiele tabe sonoga yo katai yo obiga ukwalaili, na nige sowana tomo sigimwala-yagili.

²⁴ Tem tomo yabo iya tomo dudulaina kani tamana iyaliyaya lalakina. Tamana kani igagasa natuna sonosonogana kaiwena.

²⁵ Na kowa, yakawanoi Yaubada koina tem tamam yo sinam siyamala ali kaba yaliyaya kowa kaiwena siya mwa sikabiwo.

²⁶ Natugu, kubenali namwanamwa na mesabana mumugagu iyamala am kaba gite.

²⁷ Kaiwena sine ganaganawalina iya besiele gula malamalawena, kaba beku yawasosi. Tem ukasolanan kani kusilae kaiwena iya besiele waila keli giligilina. Tem kubeku koina am yabubu ikololo.

²⁸ Iya besiele tokewali isanasana kamwasa mena na isagena-yawatagili iunuiwo yo am mane ikalai. Itonan tem ganawali mumugana iyapanaisan tomo meuloili kolili.

²⁹⁻³⁰ Siya tomo wain sinumanuma kalakalabili me ali nuwapolowe, me ali nuwanae, siguliyam gamwapakiki yo kaleya kaiweli, me kali gai, nige sowasowali sikeno.

³¹ Mwa tabu wain kana saba balabalagiyana yo luviluvina siwowoyaiwo.

³² Kabo muli mena kani iunuiwo besiele weso kelakelabasina iletaiwo kuboita.

³³ Saugana kunuma kani manim sitakitakikili yo yakeyakenayan yauyauleli ugitaile yo kulukulum inae.

³⁴ Kani kam lotonan besiele ukenokeno dumwakali mena waga pwatana mena na manim sigelagela.

³⁵ Kani kuwalo bwagabwaga kuba, “Nuwana siunuiyau? Na ginauli meuloina nuwagu imwatainan. Tem yatolo na yanumayoi.”

24

¹ Tabu tomo yauyauleli mumugali ugagadosisiyan yo tabu ukakawa-elieliyam-wagili.

² Kaiwena kateli mena sinuwanuwatu tem nae siginauli yo sopali mena sieedeede kaleya kaiwena.

³ Na sonoga koina, nume namwanamwana sikabi yo nuwamayale koina kana wauwau sikatububunan.

⁴ Yo katai koina biliutusi kaigeda kaigeda ikalapowon ginauli wasawasali kolili.

⁵ Tokaiwe ikatai yona ana kaiwe sowasowana iyapaisowa na tomone me ana sonoga ikaiwesosi kabo muli mena tokaiwene.

⁶ Tem ukatububu namwanamwa kabo sowasowam kulau na ukaleya kam tokaleyayao kolili. Yo tem kam tosagu sibaibaiwa yo me ali katai ee sowasowana kam tokaleyayao ukaiwe-gabaegili.

⁷ Saugana tosonogao silogogo sieedeede nuwatu lalakili kaiweli toyauyaule nige sowana iedeede, bwai imwanoumo.

⁸ Tomone iya sauga meuloina naenaena inuwanuwatuili kani ilobai tomo meuloili wasana sibenalanako.

⁹ Tomo meuloili totalatalawasi sisikotanan kaiwena tomone ipaipaisowai besiele iya tomo naenaena yo toyauyaule yabo.

¹⁰ Tem sauga polowe koina kubeku nuwana kowa tomo dabedabeuna.

¹¹ Tem boda yabo nuwanuwana todudulai yabo siunuyamateli kutonan tem kuleboi. Bwagana siniuli-yawatagilan dedeinane koina yakato siunui kuwalo silopei na silivasi.

¹² Tem kuba, “Nige yakakataili, mwa nige yagu dedei” bwaimwa nige inanamwanamwa, kaiwena Yaubada iya mwa katem ikatai yo yaluyaluwam igitegitekalatan kani iyamaisao am paisowa naenaena kaiwena. Besiele, awa?

¹³ Natugu, kamwakamwa ukwan, kaiwena iluviluvi yo kaba sagu yom kaiwena.

¹⁴ Katai yo sonoga tabe siluviluvi yaluyaluwam koina. Tem kulobai kabo sauga ilalaoma kuyaliyaya yo am meli imiyayai.

¹⁵ Na kowa toyauyaule, tabu ukekeno-wadam na yakato kusagena-yawatagili tomo dudulaina ana nume mena na ana gogo ukekewalili.

¹⁶ Bwagana tomo dudulaina ibeku meseben na iyamo kani sauga kaigeda kaigeda kolili itoloyoi. Na tomo yauyauleli kaiweli, saugana polowe yawatagilima sisilae yawasosi.

¹⁷ Saugana kam tokaleya isilae tabu kuyayaliyaya yo tabu ugagagasa,

¹⁸ kisi Yaubada am gagasa igitai na kam tokaleya nige iyayamaisa.

¹⁹ Tabu kumunamunaisosi tonaenaeli kaiweli yo tabu mumugali ugagadosisiyan,

²⁰ kaiwena tonaenaena nige ana meli sauga ilalaoma kaiwena kabo maisana naenaena kani ilobai.

²¹ Natugu, Yaubada yo kin kumatausagili, yo tabu kupapatu togamwa-panapanawa kolili,

²² kaiwena Yaubada yo kin sikaiwesosi, kani togamwa-panapanawa mwayamwayau siyemwawasili yo sowasowali am miyamiya sisibayanae.

Walo sonosonogali tomo uloili yoi sileleli

²³ Walo bwaite silaomaya tomo sonosonogaliyao uloili kolili. Kuloina dudulai, tabu ugogolulau boda kaigeda koina.

²⁴ Analiyao siya toloinao siwalo tonaenaeli kolili siwaloba, “Komiu tonamwanamwa, yalivasimiu” naga muli mena tomo meuloili kani tolinaone sikawa-gulaili.

²⁵ Na siya tolinaone siwalo tonaenaeli kolili siwaloba, “Komiu tonaenaeli maisamiu ilonamwa-yagimiu” ee kabo Yaubada kani iwalo-mulololi.

²⁶ Walo yawasosi iya kawa-elieliyam kana kilakilala.

²⁷ Am tano ugiyali yo like ukumaili kabo muli mena am nume ukwabi.

²⁸ Siya simiyamiya salim mena tabu kumwakota kaiweli yatala mena yo tabu mwakota yabo kuyadebalala kaiweli.

²⁹ Tabu kuwawalo kuba, “Kani yayamaisa-pileyoi koina besiele ana paisowa koliyau, kau gum yayai.”

³⁰ Yalokeikeile todagela-kololo ana bwatano salina mena. Yagite-lobai tomone ana nuwatu nige idudulai kaiwena ana oine tanona inaeko.

³¹ Yagitai samasamali sikinkin bwagabwaga yo tanone ikalapowon kawasi naenaeli yo kana gana itata-gwaligwaliko.

³² Kabo yanuwanuwasosi tawae yagitai mwa nuwagu imayaleyan.

³³ Todagela-kololo iwaloba, “Kani yakeno sauga kubwakubwana yo nimagu yayakaiyawasili.”

³⁴ Na saugana ikenokeno ana gogo wasawasa kani sikwalalele yo itolo yo ilobai ibubutuma, kana koleya besiele tokewali silaoma boniyai mena yo ana gogo sikewalili.

25

Solomoni ana walo sonosonogali tupwaliyao yoi

¹ Walo bwaite silamaya kin Solomoni koina na tolele-panaisi siya kin Esekaiya, Yuda ali kin, ana topaisowao.

² Yaubada ana kaba yaliyaya tem nuwatu didididiuli iwadamli na toloinao siyaliyaya tem nuwatune siloyaili.

³ Bulibuli isaesosi yo kalita dumwakali ilobisosi mwa nige sowana ali dedei meuloina takataili. Bwaine besiele toloina namwanamwana ana nuwanuwatu, kaba nuwapwanopwano.

⁴ Tem siliba tagabu sowasowana mosomosona takele-gabaen na siliba kapwakapwana takatububunan paisowa namwanamwana kaiwena.

⁵ Tem kin kana tosagu namwanamwali ikabi-kalatagili yo tosagu naenaeli ikele-gabaegili kani kin ana lolina idudulaisosi yo imiyayai.

⁶ Tabu ugagagasa am paisowa kaiwena kin manna mena yo tabu esam ukekeleisinnan ana tomo lalakili manli mena yakato siyakasisi-yagiwo.

⁷ Kaiwena inamwanamwa tem kunuwalobi kabo muli mena siba, “Kowa kusaema.” Tem sipei-yataluwo am gagasa kaiwena kani tomo manli mena kumwalimwaline.

⁸ Tabu mwayamwayau ukakawanoi yatala kaiwena, kisi kulopwano na kumwalimwaline am eliyamwao manli mena.

⁹⁻¹⁰ Tem kowa yo am eliyam wagamwa-pakiki yomiu labuine kwabomamo kwayadudulai. Na tabu ana walo wadawadamna kuwawalowen tomo uloili kolili. Tem uginauli besiele kani tomo meuloili sikatai yakato kowa nige sowam walo wadawadamna ukabi-kalatan kuboma kaiwena yo am mwalimwaline kani ilaulau.

¹¹ Walo namwanamwali sauga namwanamwana koina besiele sine ipasa gole yo siliba koina.

¹² Tem toloina sonosonogana iyokoi-yagiwo yo ana walo kubenalan kabo walone imiyamiya koliwo sauga meuloina besiele pasa gole o nuwana siliba tenam mena.

¹³ Tosagenawasa sanasanapuna kaba yaliyaya kana toyawasane koina, besiele galewa ana talu tano leleyanna koina.

¹⁴ Tem tomo yabo iwaloyameli ginauli yabo kaiwena na nige iwowolena tomone iya besiele yaloyaloi dubadubana yaumai ikalaiyama na nige galewa talolobai.

¹⁵ Tem ukwalakisiye yo kusamasamalulu kabo muli mena toloina kolokololona kani isaguiwo yo am walo bigabigana kani ilusae toloinane tuwatuwana yo katena ibui.

¹⁶ Saugana kamwakamwa kulobai tupwanamo ukwan na tabu meuloina ukwakan kisi kumaliwe.

¹⁷ Tabu am eliyam ana nume koina kululusae kalakalabili sosi kisi am lau yo am laoma kaiwena yona ikwatakwata-yagiwo kabo ikalomagigi-lagiwo.

¹⁸ Tem kumwakota am eliyam kaiwena kana koleya besiele ku-unuyamate kaleya kelepana mena o nuwana gipoyo koina.

¹⁹ Tem sauga polowe koina na am meli kupei tokemwakomwakota koina kani kamkamna kulobai besiele kamkamnane mwakam naenaena ikamkamna gamwam mena o nuwana kamkamnane besiele baliyan naenaena kamkamnana kaekaem mena.

²⁰ Tem wali yabo kuwaliyan tonuwanae yabo koina kani ana kamkamna kuetulan besiele waila wedowedolina kusuwai gai waluwaluna koina o tem tawelo ukelegabaen tokasiebwane koina.

²¹ Tem kam tokaleya iguliyam, kan kuwolena ikekan. Tem galogalona imagu, ee tabe besiele waila tulutululu kuwolena inuma.

²² Bwaine kamwasane koina kani imwalimwaline yo Yaubada kani iyamaisao.

²³ Besiele kaluwabu ilotalu na wowoli ikalaiyama kalita iyokoyoko kabo besiele memena etalapili ikalaiyama tomo iula-yokoko.

²⁴ Miya daumwali inamwanamwasosi bakubaku mena kabo muli mena wainem sine gamwagamwa-pakikina nume kalona mena.

²⁵ Wasa namwanamwana ilaomaya kelamamalawe mena kana lotonan besiele galogalom imagu na waila tulutuluna kunuma.

²⁶ Tem tomo dudududulaina ikawa-elieliyam tomo naenaena koina kana koleya besiele waila neganegana waila keli koina tatupa-magamaga.

²⁷ Nige inanamwanamwa tem kamwakamwa lalakina ukwan o nuwana kutonan tem esam ukweleisinan.

²⁸ Tomone iya nige sowasowana ana nuwatu iloinayan namwanamwai yo iboma iyakasisiyan, kabo iya kana koleya besiele yanuwa kana gana kelekele-gwaligwalina, ginauli meuloina naenaena sowasowana ilusae.

26

¹ Gubesi, kelikeli kana sauga koina takawanoi galewa kaiwena? Nigele molosi. Besiele, nige sowana toyauyaule yabo tatobalan.

² Tem toyauyaule yabo kawa-gula yabo iwalowen todudulai yabo koina ilonamwayan ibenalan o nigele? Nigele, kaiwena kawa-gulane besiele buyali, ievaeva-keikeile nige itotowa.

³ Toyauyaule ilonamwayagili tasapili besiele osi taloinayan kaba sapi koina o donki maina koina tayogan.

⁴ Tem toyauyaule ana walo yaulyaulena kuyamaisa kowa kuyamala besiele iya yo ana yaulyaulene kani ipanaisiwa koliwo.

⁵ Tem ana walo yaulyaulena kuyamaisa walo yaulyaulena koina kani am walone kaiwena inuwa-saesae.

⁶ Tabu tosagenawasa yaulyaulena koina am eliyam ana wasa kuyayawasa kisi nige ilolobai na kubomayoi kuyapoloweo.

⁷ Gubesi, sowasowana tomo yabo kaekaena belubeluna ilokeikeile? Nigele molosi. Kabo bwaine besiele tem toyauyaule yabo walo sonosonogana iwalowen.

⁸ Gubesi, sowasowana kawasi tatom tem ala kelepa ibam? Nigele. Kabo tabu toyauyaule tatobalan, nuwatune iyauyaule.

⁹ Besiele tonuma yaulyaulene nige sowasowana nimana wamalina ikele-gabaen nimana mena ee besiele nige sowana toyauyaule yabo walo sonosonogana iwalowen gamwana mena kaiwena nige ana katai ipapagan.

¹⁰ Tem ukawanoi toyauyaule o nuwana tonuma yaulyaulene ipaisowa kaiwem kani kubomayoi kuunui.

¹¹ Tem bwauwa yabo imaliwe na muli mena ipileyoi maliwenane ikan, ee bwaine besiele toyauyaule mumugana, ana paisowa yaulyaulena kani iginauli yoi.

¹² Gubesi, togagasa yabo kulobai yakato iya isonogasosi? Nigele, tomone iya ana yaulyaula ilalakisosi kabo muli mena toyauyaule meuloili.

¹³ Todagela-kololo iwaloba, “Kamwasa mena laiyan yabo ilolokeikeile, tem yayawatagili kani ikanyau.”

¹⁴ Todagela-kololo ana yawatagili ana kaba keno koina ikololo kaiwena ana kaba yaliyaya keno.

¹⁵ Tomo tupwaliyao sibelusosi nige sowasowali sibomayoi kali sitauli gamwali mena.*

¹⁶ Todagela-kololo ana nuwatu mena yakato iya isonogasosi kabo muli mena tosonogao seben ali sonoga.

¹⁷ Tem tokaleya labui sikalekaleya na kowa kutonan tem kuyamwanouli ugitekalatagiwo kisi sitagelakeile siunuiwo, kaiwena nige am dedei.

¹⁸⁻¹⁹ Gubesi, tatalam tokabaleya yabo pwawati igabagabaen tomo kolili? Nigele. Kabo tabu tomo yabo mwakota iwalowen ana eliyam koina muli mena iba, ‘Kabona yatalatalawasimo.’

²⁰ Tem nige mayau kala tupwana iwedowedoli kani mayau wedolina iboita, ee bwaine besiele tem nige etalapili kani nige gamwapakiki.

²¹ Tem togamwapakiki yabo imiyamiya kani kaleya yabo iyawatagili.

²² Etalapili besiele kan luviluvi, tomo nuwanuwali meuloina sisinoli mwayamwayau kabo ilusae diyali mena imiyamiya.

²³ Tem gulewa naenaena na bwelam sikalai na sisau-takikilan kani tomo sibatoko gulewa waluwaluna, ee bwaine besiele edeedede lalakina kate bikibikina isuma na tomo nige sikakatai.

²⁴ Tokalomagigili ali kalomagigili siwadam ali walo luviluvi kolili na kateli mena mwakota iyaele ikenokeno.

²⁵ Saugana tomwakomwakota iedeede walo luviluvili kolili tabu am meli kupepei koina, kaiwena katena mena ikalapowon naenaena koina.

²⁶ Bwagana tomo naenaena ana nuwatu naenaena isuma edeedede luviluvina koina na iyamo muli mena kani tomo meuloili mumugana sikatai.

²⁷ Tem tomo yabo gula lalakina ikeli kani ibomayoi ibeku koina, yo tem tomo yabo veku pokopokona iyatapipili kani vekune ipileyoima na ibomayoi iunui. Ee bwaine besiele tawae naenaena tapaisowai kani koina tasilae.

²⁸ Tomwakomwakota iya ana mwakota koina tomo yabo esana isibayanae iya me ana kalomagigili tomonane kaiwena. Iya tomone iedeede sosi walo luviluvi kolili kani sibayanae lalakina iginauli.

27

¹ Tabu ugagagasa bwaliga kaiwena, kaiwena nige takakatai tawae kani iyawatagili bwaliga.

² Tabu kubomayoi kutotobalanagiwo, tem tomo uloili sitobalanagiwo ee bwaite inamwanamwa.

³ Veku tupwali sipolowe yo dekawa tabe ipolowe na toyauyaule ana walo kasokaso ipolowesosi.

⁴ Munamunai inae yo kalomagigili inae na iyamo luwali mena lamwapolowe inaesosi.

* **26:15** Todagela-kololo besiele mumugali bwaite siya nige sowasowali sibomayoi siebaili

⁵ Inamwanamwa tem natum ana walo kuyadudulai kabo muli mena am mulolo iya kaiwena kuwadam sauga meuloina. Bwaite kamwasane koina kani ikatai am mulolo iya kaiwena imiyamiya.

⁶ Tem am eliyamwao siyokoi-yagiwo inamwanamwa kaiwena nuwanuwali sis-aguiwo, na tabu kutatalam kam tokaleyayao sitobalanagiwo walo luviluvi kolili, kaiwena siya nuwanuwali sisibayanaewo.

⁷ Siya diyaliyao sisu kan tupwaliyao sisikotanagili na siya siguliyamsosi bwagana kan yabo imalusosi, kani nige sisisikotanan, kan meuloili kani sikanli.

⁸ Tem tomo yabo ana kaba miya ilogabaen iya besiele man yabo ana noi ilogabaenako yo sauga meuloina ievaeva-keikeile.

⁹ Kelabilabin namwanamwana besiele olo bwalaina namwanamwana isula mena.

¹⁰ Tem polowe kulobai tabu mwayamwayau am eliyamwao yo tamam ana eliyamwao kuyayabubu-gabaegili. Am eliyam salim mena inamwanamwasosi kabo muli mena am susu yabo kelamamalawe mena.

¹¹ Natugu, tem me am sonoga kani yayaliyaya na mesabana yaluyaluwagu ikaiwe. Kabo tem tomo yabo igite-yataluyau sowasowana me yagu katepatu na yawalo-yadudulai.

¹² Siya me ali sonoga sigitai kaba silae ilalaoma kabo siyabubu, na toyauyaule bwai ilalaumo kanasiga isilae.

¹³ Tem taumana yabo nuwanuwana ami gogo o mane kwaolena, kana kabobo wakabi-kalatan kanasiga iyamaisaoli. Na tem taumanane sine ganaganawalina esana mena ikawanoiyan kabobone bwai wakabi-kalatan mowoi.

¹⁴ Tem kainam lalakina mena am eliyam salim mena malala kikiuna kuwalo-muloloi kani walo-mulolone iyamala kawa-gula yabo am eliyam tenana mena kaiwena ana keno kusibayanae am wui koina.

¹⁵ Sine iya togamwapakiki besiele waila ididididi galewa kana sauga koina, mwayamwayau kani wainena daguguna yona ikwatakwatayan.

¹⁶ Nige sowana yaumai tayamwanou yo nige sowana ginauli yabo sanesanenena takabi-momosi. Ee bwaine besiele sinene iya togamwapakikine, nige sowasowana ana gamwapakiki tayamwanou.

¹⁷ Tem nuwanuwala aeyan tavakili kabo aeyan takalai na tavakili aeyanne koina. Ee bwaine besiele tomo mumugana tayadudulai mumuga koina.

¹⁸ Yaiya mayau uweuwe igite-kalatan mayaune uwena koina kani ikekan, ee bwaine besiele yaiya ana taubala igite-kalatan tobali ilobai koina.

¹⁹ Tem tagite-lobi waila koina kani kala koleya tagitai. Tem tanuwanuwatu namwanamwana ala nuwatu meuloili yo mumugala kaiweli, ee kani katela kana koleya yawasosi takatai.

²⁰ Sauga meuloina Seitani tomo naenaeliyao iloyaloyaili na siyamala Giyena kana tomoyao yo bwaine besiele gadosisi mumugana naga imwawasi.

²¹ Gole o nuwana siliba, tomo sigabu yo siwedoli mayau koina na mesabana sigitai sinamwanamwa o sinae. Na tomo meuloili ali walo tomo yabo kaiwena iyakenayagila tomone mumugana, nuwana iya tomo namwanamwana o tomo naenaena.

²² Bwagana toyauyaule yabo taunu-gwalagwalai na iyamo nige sowana ana yauyaule koina takele-gabaeni.

²³ Am sipi yo bulumakau ali namwanamwa ukwatai na mesabana ugite-kalatan namwanamwaili,

²⁴ kisi sikasiebwa sibeku kani siboita, kabo am wasawasa imwawasi kaiwena wasawasa kana sauga ikubwa. Besiele kaba loinao, nige simiyamiya sauga meuloina, mwayamwayau sikwalalele.

²⁵ Kelikeli kana sauga imwawasiko yo tano kanna iyaele lakawa mena,

²⁶ kabo sipi wiyana koina kami kaleko kwalobai yo gouti wagimwala-yagili mane kaiwena na bwatano ugimwalai,

²⁷ na goutine nige wagigimwala-yagili sowasowana susu wakalai kolili ami kaba numa komiu yo ami topaisowa sinesineo tabe.

28

¹ Bwagana tomo yauyauleli nige siloyaloyaili na iyamo me ali matausi siyabuyabubu. Tomo dudulaili me ali katepatu besiele laiyan, nige matausi yabo kolili.

² Tem boda lalakina me ali nuwapolowe kani tomo sibaibaiwa nuwanuwali siyamala tobaguna. Na tem tobaguna yabo me ana katai yo sonoga ee iya sowasowana ginauli meuloina iyadudulaili.

³ Tem tololina yabo tobubutuma molosi iyakamkamna ana paisowa besiele waila tulutulu molosina ana talu tano koina, kani kan meuloina isibayanae.

⁴ Loina kana tolikwaiyao tonaenaeli sitobalanagili. Na siya loinaone sikatai namwanamwaili tonaenaeli sikawa-naenae-yagili.

⁵ Tomo naenaeli nige ali katai loina dudulaina kaiwena na siya Yaubada siloyaloyai me ali katai loina dudulaina kaiwena.

⁶ Tem tobubutuma ana paisowa meuloina idudulai inamwanamwasosi kabo muli mena towasawasa ana paisowa kewakewalina.

⁷ Yaiya natuna Mosese ana loina imulimuliya iya natu sanasanapuna, na iya ikelabilabin tokekan kalakalabili mekalikavao iya tamana ana kaba mwalimwaline.

⁸ Yaiya iyamala towasawasa paisowa kewakewalina koina kani iboita na ana wasawasa kani ilau tomo yabo koina na tomonane bwaite kani wasawasane iyauyan tobubutumao kolili.

⁹ Yaiya tomo genuwana Mosese ana loina ibenalan ana kawanoi kani siyamala ginauli bwagabwaga Yaubada koina.

¹⁰ Yaiya tomo namwanamwali iwoya-pwanolili yakato sibeku sipwasipwa yabo koina kani ibomayoi ibeku sipwasipwane koina, na tomo dudulaili kani ginauli namwanamwali silobaili.

¹¹ Towasawasa iboma ana nuwatu mena yakato isonogasosi na iyamo tobubutuma me ana nuwamayale towasawasane ana lopwano ikatai.

¹² Saugana tomo dudulaili sibaguna kaleya koina tomo meuloili siyaliyaya. Tem tonaenaeli sibaguna, tomo meuloili me ali matausi sikeno-wadam.

¹³ Tomone iya ana paisowa naenaena iwadamli kani nige Yaubada ana walo-mulolo ilolobai. Na tem ala naenaena tawalo-masalagili yo tasikotanagili kabo katekamkamna talobai.

¹⁴ Yaiya tomo Yaubada kana matamatausi koina Yaubada iwalo-muloloi. Na tomone katena ikololo kani ibeku yo isilae.

¹⁵ Tololina naenaena iya kaba matamatausi tobubutuma kolili kaiwena iya besiele laiyan ikalakalagaga o nuwana yakayakan lalakina yabo esana beya isagesagena yakato tomo iunuili.

¹⁶ Tololina yauyauleli nuwanuwana takesi lalakina tomo kolili ana katai nige idududulai, na yaiya tololina mwakota mumugana isikotanan ana bolime lololina kani imamalawe.

¹⁷ Tounuyamate kani ikwasakwasa-keikeile me ana nuwapolowe kanasiga iboita. Tabu tomo yabo tounuyamatene isasagui.

¹⁸ Yaiya imiya walo yawasosi koina kani yawasi namwanamwana ilobai. Na tomone iya tomwakomwakota kani mwayamwayau ibeku isilae.

¹⁹ Tomone iya ipaipaisowa tano mena kani tano kanna ilobai, na iya ana sauga iyavenuwan kani iyamala tobubutuma.

²⁰ Tomone iya sowasowana ala meli tapei koina kani Yaubada ana walo-mulolo ilobai. Na tomone iya nuwanuwana mane lalakina ilobai naenaena koina kani isilae.

²¹ Tem toloina igogolulau tomo yabo koina bwaite nige idududulai. Na toloinao tupwaliyao sine kabo nuwanuwali lalakina tem tomo mane siwolena koina na mesabana isaguili yo ilivasili. Bwagana mane kikiuna sikalai toloinane kani naene siginauli.

²² Topatipati nuwanuwana mwayamwayau mane lalakina ilobai na nige ikakatai kikiunamo kani iyamala tobubutuma.

²³ Tomone iya ana eliyam ana lopwano iyadudulai muli mena kani ana eliyam ana kawatoki ilobai. Walo yawasosi bwaite inamwanamwasosi kabo muli mena walo luviluvili tomo tupwaliyao siedeede-yagili.

²⁴ Tomone iya tamana yo sinana ali gogo ikewali na iba, “Bwaite nige tawae yabo” iya tosibayanae ali boda yabo.

²⁵ Toman-kikiwasi iya kaleya kana toyatubu, na yaiya ana meli ipei Yaubada koina kani inamwanamwa.

²⁶ Yaiya isagesagena iboma katena ana nuwatu koina iyauyaule. Na yaiya ilokeikeile sonoga koina kani imiya namwanamwa.

²⁷ Yaiya iyauya tobubutumao kolili kani nige sowasowana ginauli yabo koina ikubwa. Na yaiya nige isasaguili kani kawa-gula sibaibaiwa ilobaili.

²⁸ Saugana toyauyaule yabo iyamala toloina kabo tomo meuloili kani sikenowadam. Saugana tem iboita kabo todudulai yabo kani iloina.

29

¹ Tem tomo yabo tayokoyokoi-yan sauga meuloina na nige mumugana ibubui muli mena kani isilae mwayamwayau yo iboita yo nige kaba sagui yabo.

² Saugana todudulai kali baibaiwa isaesae Yaubada ana tomoyao siyaliyaya. Na saugana toloina naenaena iloiloina tomo meuloili me ali nuwapolowe.

³ Tomone sonoga imuloloi tamana ikabi-yaliyaya-yan. Na iya mane igabagabaen sine ganaganawalili kolili ana gogo wasawasa iyavenuwan.

⁴ Loina dudulaina koina kin ana kaba loina ikabi-yakaiwe. Na toloinane iya nuwanuwana mane lalakina ikalai kani ana kaba loina isibayanae.

⁵ Tomone iya walo luviluvi iwalowalowen ana eliyam koina walone iya sipwasipwa yabo ikatububu ana eliyam kaiwena.

⁶ Tomo naenaeli sibomayoi sibeku ali sipwasipwa koina, na tomo dudulaili sipwasipwa siyabubu-gabaen yo siyaliyaya.

⁷ Tomo dudulaina me ana katai tobubutuma ali nuwapolowe kaiweli yo kani itonan tem isaguili, na tomo naenaeli nige ali katai yabo.

⁸ Totalatalawasi talawauwau siyatubu yanuwa lalakina kalona mena, na tomo sonosonogali munamunai siyalopei kabo daumwali iyawatagili.

⁹ Tem tomo sonosonogana itonan toyauyaule yabo iyatalayan kani toyauyaule imunamunai yo italawauwau, daumwali meuloina imwawasi.

¹⁰ Tounuyamateyao todudulai sikalomagigilan na nuwanuwali siunuyamate.

¹¹ Toyauyaule yauyaule mumugana meuloina kani iyakenayagila, na tosonoga ibomayoi iloiloinan.

¹² Tem toloina yabo mwakota ibenalagili kani ana topaisowao meuloili siyamala toyauyaule.

¹³ Tobubutuma yo ana taubala kolokololona yoli labuine Yaubada manli iwolegili.

¹⁴ Tem kin yabo iloina dudulai tobubutuma kolili kani ana kaba loina mena imiya mamalawe.

¹⁵ Melumelu ana kaba sanapu sapi yo yokoi, na tem nigele, sinana kani ana kaba mwalimwaline.

¹⁶ Saugana toyauyaule kali baibaiwa ilalaki isaesae loinalikwa tabe ilalaki. Na todudulai kani toyauyaule ali silae sigitai.

¹⁷ Natum tauna kuyadudulai kabo muli mena kani ikabi-yaliyaya-yagiwo yo yaluyaluwam ikabi-yaliyaya-yan. Nige sowasowana iyamwalimwalineo.

¹⁸ Tem kaba lolina yabo Yaubada ana lolina nige imumuliya kani ikalapowon kaleya yo gamwapakiki kolili. Na tomone iya Yaubada ana lolina imuliya kani iyaliyaya.

¹⁹ Nige sowana topaisowao tayadudulaili walomo kolili kaiwena bwagana am walo sibenalan na iyamo kani nige simumuliya kolili.

²⁰ Tonuwa-pwanopwano sinamwanamwa kabo muli mena siya siwalowalo mwayamwayau kaiwena siya siwalowalo mwayamwayau, nige ali walo kaiweli sinunuwanuwatu.

²¹ Tem ana sauga game kanasiga ilalaki ginauli meuloina am topaisowa ikawanoiyan kuwolegili koina kani muli mena am gogo meuloina kani ikalai yo iloiloianayan.

²² Tomunamunai iya kaleya kana toyatubu na tomone iya tomunamunai bwagabwaga kani nae sibaibaiwa iginaulili.

²³ Togagasa mumugana kani ibomayoi ikabi-yamwalimwaline, na tomone iya tonuwalobi kani yakasisi lalakina ilobai.

²⁴ Yaiya ilusae tokewali ali boda koina kani ibomayoi ikalomagigilan. Kaiwena yatala kana sauga koina tem iwalo yawasosi kani maisana ilobai, na iyamo tem imwakota kani Yaubada ana munamunai ilobai.

²⁵ Tomone iya imatausi tomo ali nuwatu iya kaiwena kani ibomayoi ikalomagigilan na isilae, na tomone iya ana meli ipei Yaubada koina inamwanamwa.

²⁶ Tomo sibaibaiwa nuwanuwali tololina lalakina sigitai na yakato isaguili lolina dudulaina kaiwena, na lolina dudulaina kani silobai Yaubada koina.

²⁷ Tomo naenaena tomo dudulaili ali kaba sikote, yo tomo namwanamwana tomo naenaali ali kaba sikote.

30

Aguli ana nuwanae walona

¹ Aguli ana walo bwaite, Yake natuna, ana nuwanae walona. Iwaloba, “Yaubada nige mekaukava, Yaubada nige mekaukava, kamnagu inaesosi yo yogu isawo-sawowoli. ² Yakato yau tomo molosi na kagu lotonan yau besiele yakayakan. Katai yo sonoga meuloina nige koliyau, silogabaegauko. ³ Yau nige yagu sonoga, nige yagu katai Yaubada kaiwena. ⁴ Yaiya isae bulibuli yo ilobima yoi yanuwa yaulina? Yaiya yaumai ikabi-kalatan nimana mena? Yaiya kalita isumali kaleko yabo koina? Yaiya yanuwa yaulina kana sigasiga ipeili? Tomo esana yo natuna esana kwawalowen koliyau. Yagu wasa kwaeyama. ⁵ Yaubada ana waloyameli kaigeda kaigeda iyamala walo yawasosi. Tomo meuloili sisagena koina sagu kaiwena igite-kalatagili ana ebeu yaulina mena. ⁶ Tem kuetuetulan ana walo koina kisi ilobaiwo kowa tomwakomwakota na iyokoi-yagiwo.”

Aguli ana kawanoi Yaubada koina

⁷ “O Yaubada, ginauli labui kaiweli kani yakawanoi koliwo, kuyelima koliyau kabo muli mena yaboita. ⁸⁻⁹ Baguna, gagasa yo kawa-mwakomwakota kupei-suwalan. Labuina, miya wasawasa yo miya bubutuma kupei-suwalan. Tem diyagu isu yo sowasowagu sauga meuloina nuwana kani yasikotanagiwo yawaloba, ‘Yaiya Yaubada?’ Tem yaguliyam sosi kani yakewali yo yagu Yaubada esana yasibayanae, kabo ilonamwayagau tem kan kikiuna koliyau sauga meuloina besiele yagu eoma.”

Aguli ana walo sonosonogali

¹⁰ Tabu topaisowa panpanna yabo ukakawa-naenae-yan ana taubala koina. Tem uginauli besiele kani topaisowane ikawa-gulaiwo kabo polowe meuloina ilaowa koliwo.

¹¹ Tomo tupwaliyao tamaliyao sikawa-gulaili yo nige sinaliyao siwawalo-muloloili.

¹² Tomo tupwaliyao ali nuwatu mena yakato siya tomo kapwakapwali, na iyamo sinaesosi. ¹³ Tomo tupwaliyao sitagela-keikeile yo me ali nuwasaesae siba, “Kai kanamwanamwasosi kabo tomo meuloili.” ¹⁴ Tomo tupwaliyao mumugali sinaesosi besiele bwauwa sokasokali. Mwakali besiele naipi matamatageli nuwanuwali tem tobubutuma yo toeoma sikanli yo siyemwawasili yanuwa yaulina mena.

¹⁵ Mumugali besiele wesoweso guliguliyamli sipatu tomo kwapili mena na tem kwasine sinuma yo sauga meuloina siwaloba, “Kuyelima kolimai, kuyelima.” Tomo besiele siguliyamsosi gogo kaiwena. ¹⁶ Ginauli naenaeli esopali simiyamiya yanuwa yaulina mena siguliyam sosi yo nige sauga yabo siwaloba, “Sowana.” Siya bwaite salai, miyayai diyana, bwatano leleyanna yo diligabugabu. Kaiwena tomo sibaibaiwa siboiboita sauga meuloina, sine sibaibaiwa nige sowali natuli sipapagan, sauga ibaibaiwa nige galewa mwa tano sine yo diligabugabu sibaibaiwa kabo yanuwa sibaibaiwa siwedoli kabo tomo sikamkamna.

¹⁷ Tem tamam kotalatalawasi-yan yo sinam kusikotanan kani maisam polopolowena kulobai. Kaba gite bwaite, man lalaki molosina ilaoma ikanwo o nuwana aoao silaoma na man poum sikele-gabaegili.

¹⁸ Nuwana ginauli yaiyona o esopali nige simamayale koliyau. ¹⁹ Gubesi magesubu ievaeva-keikeile kewa mena? Gubesi weso inenenene veku pwatana mena? Gubesi waga ana vinae bagolu lalakili kolili? Gubesi kilakai mumugana sine waluwaluna koina?

²⁰ Sine ganaganawalina mumugana bwaite besiele. Tau yabo mekanakava sikeno, ikekan, isugu, kabo iba, “Nige nae koliyau.”

²¹ Ginauli yaiyona o nuwana esopali tomo meuloili ali kaba sikote bwaite siyaele, ²² (1) tem topaisowa panpanna iyamala kin yabo, (2) toyauyaule iyamala towasawasa yo ikekakekan kalakalabili, ²³ (3) sine munamunaina yabo iya sauga meuloina igamwagamwapakiki tomo kolili nige wainena kabo wainena ilobai ikasolanan, yo (4) topaisowa sine ana keduluma iyamiyalae. Siya bwaite ginauline esopaline yanuwa yaulina sinukui.

²⁴ Ginauli esopali yanuwa yaulina mena talobaili sikikiu na me ali sonoga bwaite besiele, ²⁵ (1) Memanu nige ali kaiwe na iyamo kali sipei ali lakawa mena sauga tulutulu kaiwena. ²⁶ (2) Gimagima nige sikakaiwe na iyamo ali nume sikatububu veku gulana mena. ²⁷ (3) Mwalimwali nige ali tololina yabo na ali eva koina mebodali sieva-gogo. ²⁸ (4) Kwavelavela sikikiu yo sowasowala takabi-kalatagili nimala mena na iyamo nume wasawasali meuloili yanuwa yaulina mena kolili silusalusae.

²⁹ Ginauli yaiyona o nuwana esopali silolokeikeile me ali gagasa yo nige kali mwalimwaline, siya bwaite, ³⁰ (1) laiyon iya yakayakan meuloili ali tobaguna nige ana matausi yabo, ³¹ (2) kamkam tauna me ana nuwasaesae ilolokeikeile, (3) gouti tauna, yo (4) kin itolo-baguna ana tomoyao manli mena.

Aguli ana guguye ana kaba mwawasi

³² Tem kowa toyauyaule yabo yo kuboma esam ukeleisinan yo nuwatu naenaeli kunuwanuwatuili, ilonamwa-yagiwo tem gamwam ukwausi.

³³ Besiele miliki takasi kani iyamala bata yo bwaine besiele tem kaleya itubu kani kwasine ididi. Kabo kumwanou kisi munamunai kaiwena kaleya lalakina iyawatagili na kusilae.

31

Kin Lemueli sinana kana guguye iwalowen

¹ Walo bwaite kin Lemueli sinana ana yakayakatai natuna koina. ² “Natugu, beyabeyana kowa yakabiwo mwa yamuloloiwo. Yakawanoi Yaubada koina kabo iyeyawa koliyau. Yagu walo kubenalan. ³ Tabu am mane kuyayavenuwan sinesineo kolili kaiwena siya nuwanuwali tomo meuloili yo kin ali paisowa sisibayanaeli.

⁴ Lemueli, nige idududulai tem kin wain sinumanuma. Nige inanamwanamwa tem toloinao nuwanuwali lalakina waila kaikaiwena sauga meuloina. ⁵ Tem siginauli besiele lolina lalakiliyao sipeiliko kani sinuwa-mwatainagili kisi tobubutuma nige lolina dudududulaina silolobai. ⁶ Wain taolena tomo siya kikiunamo siboita o nuwana siya tomo me ali nuwapolowe lalakina. ⁷ Siya wain sinuma kabo ali kamkamna yo ali nuwapolowe yo ali bubutuma sinuwa-mwatainagili.

⁸ Kutolo yo kuedeede siya tomatausi yo siya nige ali kaiwe ipapagan kaiweli. Kuwalo am toloinao kolili tem siya nige ali gogo sisaguili. ⁹ Kutolo kaiwe yo kuloina dudulai siya toeoma yo tobubutuma molosi kaiweli, kusaguili.”

Sine namwanamwana kana tobali walona

¹⁰ Yaiya sowasowana sine namwanamwana ilobai? Iya maisana ilalakisosi kabo muli mena veku wasawasali maisali. ¹¹ Wainena tau sinene imeliyan katena meuloina koina kabo nige eoma yabo koina. ¹² Sinene wainena isagusagui kanasiga iboita. ¹³ Sipi wiyana iloyaloyai yo sauga meuloina kaleko ikonakona. ¹⁴ Besiele waga ali gogo sitaulili kelamamalawe mena sinene kan meuloina igimwalaili yo ikalailima. ¹⁵ Malala kikiuna koina itolo yo kan ikatububu yo iwolena ana susu meuloina yo ana topaisowao sinesineo tabe. ¹⁶ Bwatano yabo igitesipwai kabo igimwalai na koina oine kana tano ipaisowai. ¹⁷ Ipaipaisowa me ana kaiwe na nige ikakaiyawasi. ¹⁸ Boniyai kaigeda kaigeda ipaipaisowa kabo mane kana etulan ilobalobai.

¹⁹ Kaleko ikonakonali sauga meuloina. ²⁰ Tobubutuma isagusaguili. ²¹ Nige inuwanuwatu sauga tulutulu kaiwena, kaiwena kali kaleko ikonoliko ana susu meuloili kaiweli. ²² Tabe ana kaba keno kana suma ikonoliko yo iboma kana kaleko kali koleya sinamwanamwasosi. ²³ Wainena wasana ilalaki kaiwena iya tololina yabo ali kaba miyagogo koina mekanakavao. ²⁴ Kaleko namwanamwali ikonali yo beleti namwanamwali ipaisowaili na igimwala-yagili togimwala kolili.

²⁵ Saugana iyawatagili ilokeikeile kana kaleko iluwuili me ana gagasa yo me ana katepatu inuwanuwatu sauga ilalaoma kaiwena. ²⁶ Me ana sonoga iedeede yo mumugana bigabigana mena iloiloila. ²⁷ Natunao igite-kalatan namwanamwaili kisi mumugali nige sidududulai tomo manli mena yo nige sauga yabo ilolo-bwagabwaga. ²⁸ Wainena yo natunao sitolo yo siwalo-muloloi. Tabe wainena itolo yo itobalan iba, ²⁹ “Sine, am paisowa inamwanamwasosi kabo muli mena sinesineo meuloili ali paisowa.”

³⁰ Sine kana koleya namwanamwana nige imimiyayai na sinene iya Yaubada iyakasisiyan ilonamwayagila tatobalan. ³¹ Sinene maisana taolena ana paisowa namwanamwana kaiwena. Kabo ilonamwayagila tatobalan tomo meuloili manli mena.

Aiseya ana lelelele

Walo bagubagunana

Sauga beyabeyana koina Aiseya iya palopita yabo kinyao yoli esopali ali sauga mena. Ana kaba miya Yelusalema koina. Na Yelusalema iya taon lalakina polovinsi Yuda kalona mena. Buki bwaite kalona mena talobai Aiseya ana palopisai yo ana edeedede.

Na Aiseya ana sauga mena tomo Isileli simiyamiya polovinsi labui kaloli mena bwaimwa Yuda iya tete yalasi mena yo Isileli iya tete kaluwabu mena. Kin Solomoni ana sauga mena dedeinane polovinsi kaigeda na natuna Lioboama ana sauga mena yakasane iyawatagili kabo polovinsi labui siyawatagili.

Kabo muli mena Yuda esana sibui sipei Yudiya polovinsi mwa esanane talobai ala buki tabu waluwaluna koina.

Buki bwaite kalona mena kana koleya besiele yatala, kaiwena Yeoba iya tololina yo tabe toyakewa, na tomo Isileli iyatalayagili kaiwena siya kelabilabin kamwasana, bwaimwa waloyameli kaikaiwenane Yeoba iginauli Abelamo koina, sisibayanae ali gamwa-panapanawa koina.

¹ Bwaite yakeyakenayanne yagitai yanuwa Yelusalema koina dedei Yuda kaiweli, Yeoba iyakenayagau yau Aiseya, Eimousi natuna, na yagitai Usaiya, Yotama, Eyasi yo Esekaiya ali sauga lolina mena siya bwaite Yuda kana kinyao.

Yeoba Yuda iyokoi-yagili

² Yeoba iwaloba, “Bulibuli yo yanuwa yaulina, komiu yayamayalemiu sauga bagubagunana koina, kwabenali. Tomo Yuda siya besiele yagu melumeluwo yagite-kalatagili silalaki na iyamo sigamwa-panapanawa. ³ Bulumakau ikatai namwanamwai kana togite-kalatan, donki ikatai toweya koina kana togite-kalatan iebaebaiya. Na siya yagu tomoyao Isileli, nige ali katai kaiwegu.” ⁴ Oo katekamkamnali, boda yauyauleli, kateli sikalapowon mumugana naenaena koina. Siya besiele gagagili yauyauleli kaiwena yau Yeoba, Isileli ali Yaubada yakayakasisina, sisikotanagauko yo simiya-dagedagela-yagau. ⁵ O Isileli, tawae kaiwena mumugam naenaena ukwabikabi-kalatan na kaiwena maisana lalaki molosina kulobalobai? Ugitai, gai lalakina iyaele kulukulum mena yo tabe katem ikasiebwa. ⁶ Kulukulum mena yo ilobi kaekaem mena nige namwanamwa yabo kana kilakilala yom mena. Kabo yom meuloina lolo yo baliyan ikalapowon nige deulina yo katububunna yo nige olo koina sisusuwai. ⁷ Am kaba lolina meuloina ibubu sisibayanaeyako yo am yanuwa lalakiliyao sigabuliko siwedoli. Yo sauga bwaite koina manim mena am bwatano kanna meuloina tolaolaoma sisibasiba-yanayanaeli. Kana koleya besiele tokaleya silaoma yo sikaiwe-gabaegimiuko. Ginauli meuloina inaeko.

⁸ Tokaleyayao silaomako yo Yelusalema sidale-takikilan yakato sisibayanae. Yanuwane Yeoba imulolososi besiele natuna sinena kabo esana ipei Saiyon. Na sauga bwaite koina kana koleya besiele gwau kikiuna kwasapwasana kelikeli mulina mena ibomamo itotolo. Imiya bwagabwaga yo kikiunamo kani itata-gwaligwali kaiwena kana tosagu meuloili silogabaen yo silowasiko. ⁹ Amokisamo Yaubada Tomiyasaesosi italam tupwala tamiyamiya meyawasila. Tem nigele, meuloila taboitaoli tamwawasiko besiele Sodoma yo Gomola. ¹⁰ Yelusalema, am tololinao yo am tomoyao ali gamwa-panapanawa besiele Sodoma yo Gomola ali tololinao. Yaubada ana walo koliwo kubenalan yo ana yakayakatai kuobigai. ¹¹ Iwaloba, “Gubesi am nuwatu yakato nuwanuwagu pwaoli meuloili kuyelima koliyau? Besi, genuwagu. Sipi

yo gouti yo bulumakau tatao sinisinibuli wagabugabuli yo kwasineli ilalaki kabo yogu ikwatakwata. ¹² Tawae kaiwena me ami gagasa ami pwaoli wakalaili kwalaolaoma mangu mena? Na yaiya ana talam kwalobai yakato tem yagu Nume Tabu kwalusae na yagu dedei koina kwautumutumutu? ¹³ Mumugamiune bwaite kwalopei, kaiwena pwaoline ginauli bwagabwaga koliyau yo mulane ugabu kaiwegu yagu kaba sikote. Yo ami kaliyate yakayakasisili nuwana ami Sabati o nuwana waikena waluwaluli na kwamiya-gogo kolili yogu ikwatakwata-yagili kaiwena ami pwanoli sikabi-yabikili. ¹⁴ Ami kaba yaliyaya waikena waluwaluna kaiwena yo ami kaliyate yakayakasisili yaluyaluwagu ikalomagigi-lagili kaiwena siyamala kagu kayakayale polopoloweli yo kamnagu inae-yagili. ¹⁵ Saugana nimamiu wakeleisinagili kawanoi kaiwena kani mangu yawadam kolimiu. Bwagana walo sibaibaiwa kwawalo-wegili ami kawanoi mena na iyamo nige sowana yabenalagili. Nimamiu sikalapowon kwasine koina, ¹⁶ kabo kwabomayoi kwadeulimiu na wakapwa. Mumugamiu naenaeli kwasikotanagili yo wagabaegili mangu mena. Pwanoli mumugana kwalopei, ¹⁷ yo kwatonan mumugana namwanamwana kwamanasamwan yo mumuga dudulaina kwaloyai, yo siya kamkamna silobai tomo kololo kolili kwasaguili. Tamatamage kali lolina kwayadudulaili yo kwabukwabuliwo kwawalo-saguili.” ¹⁸ Yeoba iwawalo, “Kwavivilayoima na ginauli meuloina tayadudulaili. Bwagana ami pwanoli sibaibai-wasosi kani yadeuli-gabaegili na wakapwa besiele goula. Bwagana ami pwanoli silobalabalagiya besiele kwasine kani katemiu simayamayale besiele sipi wiyana mayamayalena. ¹⁹ Tem nuwamiyao sitalu yo me ami obiga kani yanuwane ana masuli koina wakekan. ²⁰ Na tem kwasikote yo katemiyao sikololo wagamwa-panapanawa kani kwamwawasi kaleya kelepana mena. Bwaitete Yaubada kainana iwalowenako.

²¹ O Yelusalema, ugitai baguna kowa tomeli ali yanuwa na kabona kuyamala toganawali ali yanuwa. Tauna kona dudulai koina ukalapowon yo namwanamwa ana kaba miya kowa, na kabona tounuyamate. ²² Am siliba iyamala veku ginauli bwagabwaga yo tabe am oine namwanamwana iwaiwaila. ²³ Am toloinao meuloili silaoko siyamala togamwa-panapanawa yo tokewaliwo sikelabilabin-yagili yo simulolo lalakina mumuga yaulyaulena koina tem siyamaisali. Kabo tamatamage nige kali lolinao sipepei-yadudulaili. Yo tabe besiele kwabukwabuliwo.” ²⁴ Koinaele kwabenali, Yeoba Tomiyasaesosi, Isileli ali Tokaikaiwe iwaloba, “Komiu kagu tokaleyayao, kani yagu munamunai yasuwai kolimiu. ²⁵ Kani nimagu yayapaisowa kolimiu yo yayadudulaimiu besiele pwawati busena takotataiyan yo ami yaulyaule meuloina yakele-gabaegili. ²⁶ Yo kani ami toloinao yaeliwayoi na sikabi-yakaiwemiu besiele sauga bagubagunana koina na mesabana siba Yelusalema iya dudulai yanuwana yo kaba meli yanuwana. ²⁷ Kaiwena Yeoba iya Todudulai mwa tonuwabui siya simiyamiya Yelusalema koina kani lebo silobai. ²⁸ Na komiu togamwa-panapanawa yo tonaenaeli meuloimiu kani kwaboita kaiwena Yeoba kwasikotanan. ²⁹ Ami mayau lalakili yo tano yakayakasisili siya mwa ami kaba pwalou yo ami kaba yaliyaya kani siyamala ami kaba mwalimwaline. ³⁰ Kabo komiu besiele keyalu liguna iweweka yo besiele tano nige waila mwa iweweka. ³¹ Ami tokaleyayao kaikaiweli kani sikwalalele besiele lei sigabu. Ami yaulyaule kani iyamala mayau kaba yakalamkaina yo tem iwedoli nige sowana yabo isapiyamate.”

2

Yeoba kani iloiloina

¹ Yau Aiseya, Eimousi natuna, yakeyakenayan yabo yagitai yanuwa Yelusalema yo dedei Yuda kaiweli. ² Sauga ilalaoma kaliyate mwawamwawasili kolili Yeoba ana Nume Tabu kani iyamala kaba tapwalolo saesaesosina yanuwa yaulina mena. ³ Boda sibaibaiwa kani silaoma yo siwaloba, “Kwalaoma tasae Yeoba ana koya koina, talusae

Isileli ali Yaubada ana Nume Tabu. Bwaine koina kani mumugana iyakayakataila na mesabana mumugana koina talau.” Kaiwena kaliyatenane kolili Yeoba ana yakayakatai yo ana walo Saiyon yo Yelusalema koina kani siyawatagilima yo side-balala dedei meuloina kolili. ⁴ Yeoba kani iloina kaba loinao luwaluwalili mena kabo tomo meuloili ikawa-mananaili yo miya daumwali silobai. Ali kaleya kelepaliyao ikobambamli yo ali wamali ikotutunli siyamala yaso giyagiyali putuputuli. Yo nige sowana kaba lolina yo kaba lolina siekalekaleya-yagiliyoi tabe nige sowana kaleya mumugana siyakayakataiyan tomo kolili. ⁵ Tomo Isileli, kwalaoma yo talau Yeoba mayalena mena.

Yeoba ana kaliyate

⁶ Yeoba, am tomoyao Isileli kusikotanagili kaiwena tomo tete bomatu mena siyoganlima kukula yo balau kalawe siyakayakena-yagili besiele tabe Pilistiya sikelabilabin na mwakota mumugana siginauli mekalikavao. Yo tabe kokotomo kana pwalou siginauli yo mumuga uloi molosili sikalailima boda uloi uloi kolili siya mwa Yeoba sisikotanan. ⁷ Isileli kalona mena ikalapowon siliba yo gole. Nige sowasowana imwawasi wasawasa koina. Tabe osi kolili ibaibaiwasosi yo tabe saliyota nige ana kaba mwawasi. ⁸ Tabe kokotomo ali yanuwa ikalapowon yo ali sauga meuloina sitalamwan kokotomo kana pwalou koina siya mwa siginauli sibomamo nimali mena. ⁹ Kabo tomo meuloili kani maisali silobai yo iyamwalimwalineli silobisosi. O Yeoba, tabu kununuwatu-pwaikili. ¹⁰ Kwayabubu, kwanene-lusae veku dupana mena yo bwatano mena wakeno-wadam, kisi Yeoba Yaubada matausina mena yo ana wasawasa lalakisosina didigana mena kwasilae. ¹¹ Sauganane koina Yaubada ibomamo kani imiya-sae molosi. Na togagasao meuloili iutu-yataluli silobi molosi yauli mena.

¹² Kaiwena saugana Yaubada Tokaiwesosi ana kaliyate iyawatagilima me ana tokaleyayao siya togagasao yo tonuwatu-sae molosi kani meuloili silobi molosi. ¹³ Tabe besiele Lebanon mayauna sida yo Besani keyaluna malamalaweli tasakasakai-seyagili siya ali kaba wasawasa. ¹⁴ Besiele ali koya malamalaweli yo koya lalakili. ¹⁵ Besiele nume kaba kabi kevanai yo yanuwa ana gana veku meuloina koina. ¹⁶ Besiele tabe siya waga lalakili yo namwanamwali gogo wasawasa sitautaulili gimwala kaiweli, meuloili Yaubada kani iutu-yataluli. ¹⁷ Yo tonuwasaesae yo togagasa meuloili kani ipei-lobiyegili, na Guyau ibomamo imiya-sae molosi kaliyatenane koina. ¹⁸ Yo kokotomo meuloina kani sikwalalele molosi. ¹⁹ Yo kani tomo veku dupaliyao kolili silusae yo tupwaliyao gula sikelili yakato kolili silusae yo sikeno-wadam saugana ana munamunai kaikaiwena koina yanuwa yaulina inuku yo Yaubada ana wasawasa iyawatagili. ²⁰ Kaliyatenane koina tomo ali siliba yo gole kokotomo kolili siginaulili yo sipwalou kolili sauganane koina kani sibomamo sikalaili na sigabaegili gimwau yo guliliya kolili. ²¹ Kabo sauganane Yaubada ana kaiwe yo ana wasawasa iyawatagili na yanuwa yaulina inukui tomo kani siyabubu silau dupa gulaliyao kolili yakato sikeno-wadam. ²² Tabu tomo molosi kolili kwamemelisosi siya mekali sigasiga. Siya nige ali namwanamwa ipapagan.

3

Yuda ana yatala

¹ Wagitai, yau Yeoba Tokaiwesosi kani ginauli meuloili yakele-gabaegili Yelusalema yo Yuda kolili, nuwana kaba kekan, kaba gimwala, waila, kaba sagu meuloina yasibayanaeli, ²⁻³ yo ami tomo kaikaiweli yo ami tokaleyayao, tolinao, palopitao, yo ami tautaubalao, yo kaleya kali tobagunao, lolina kana tosonogao yo towalo-sonogao yo ami tokukulao. Ami tomo lalakiliyao meuloili kani yakele-gabaegili. ⁴ Kani

nige tomo matumatuwali simiyamiya yakato tomo siloiloina-yagili, bwai gamegameo kani situpwa. ⁵ Yo tomo tupwali kani tomo uloil siyakamkamnali, yo tomo kani sikaleya ali eliyam kolili yo kilakai yaso waluwaluli ali tautaubalao kani nige siyayakasisi-yagili yo tomo bwagabwaga meuloili nige ali tautaubalao siyayakasisi-yagili. ⁶ Sauga ilalaoma koina susu kani simiya-gogo na ali tobaguna mwayamwayau mena sigitesipwai na siwalolau koina siba, “Ala yanuwa sisibayanaeko na kowa kuloina kolila yo naenaena kana loina meuloina nimam mena kapei, kaiwena kowa me kam kabobo na kai nigele.” ⁷ Na iyamo kani kainali iyamaisa sauganane koina, “Yau nige sowasowagu yasaguimiu, nige yau gogo yo nige kagu, tabu kwapepeiyau ami tobaguna.”

⁸ Komiu Yelusalema kwasawowoliko yo Yuda itata-gwaligwaliko kaiwena ami gamwapanapanawa koina kwalodagedagela-yagau yo kainamiu mena yo mumugamiu kolili yagu wasawasa kwasikotanan. ⁹ Manli kana koleya meuloina iwalomasalagili sinae molosi mumugana naenaena koina besiele Sodoma yo Gomola nige sowana mumugaline sikenowadamwan. Oo katekamkamnali kani sisilae. Sibomayoi naenaena sikalaiyama kolili. ¹⁰ Todudulai kolili kuwalolau sibomamo mumugali namwanamwana koina kani nige sisilae na maisali ele mwa uwena namwanamwana koina kani sikekan. ¹¹ Oo komiu tonaenaeli katekamkamnamiu, nimamiu ana paisowa naenaena koina maisana naenaena kani kwalobai. ¹² Kilakai yo vesala yagu tomoyao siyakamkamnali yo sinesineo tomo meuloili siloina likwaili. O yagu tomoyao, ami tolinao siwoya-suwala-gimiu kamwasa dudulaina koina. ¹³⁻¹⁴ Yeoba iba, “Yau Yeoba yatolo yo yayatala-yagimiu komiu tobagunao yo tolinao kolimiu. Yagu tano oine kwasibayanae yo kwaemwawasi, tobubutuma ali gogo wakewalili yo siyaele ami nume mena kwapeili simiyamiya. ¹⁵ Tawae kaiwena mwa yagu tomoyao kwayakamkamnali yo tobubutuma manli kana koleya kwauldumdumli? Yau Yeoba Yaubada Tomiyasaesosi yawalowalo.

¹⁶ Saiyon sinesineo sigagasa-suwala molosi ali nuwatu sisae molosi kewa mena yakato siyamo kabo muli mena tomo meuloili kabo sikabipasa na silolokeikeile manliyao siganawali na kaeliyao yo nimaliyao kali pasa silokelokeke. ¹⁷ Koinaele yau Yeoba kani yatolo yo Saiyon sinesineo yaunuili kulukululiyao sibaliyan yo silopokapoka yo itoliyao sisalulu yo sipwata.” ¹⁸ Sauganane koina Yaubada kani itolo yo ali kaba gagasawa meuloinawa ikele-gabaegili nimali mena yo kaekaeli mena nipuna yo komwakomwa itoveivei yo, ¹⁹⁻²⁰ bagi galogalo kali koleya besiele waikena waluwaluna, kulukulu kana suma, kae kana suma, name lelelelena, olo bwalabwalaina, ²¹ yo nimali yo isuli kali pasa, ²² kaleko malamalaweli namwanamwali yo kabobo namwanamwali yo tobwa wasawasali, ²³ yo gelasi yo ito kaba tupa kalatanna yo sinesineo kali kaleko wasawasali, meuloili ikele-gabaegili. ²⁴ Sauganane koina ginauli meuloina ibui-keile kolili. Olo bwalabwalai bwalaina ikuleya, yo wakisowa maina molosi, ito wauwauna itapupu yo pwata iyawatagili, kaleko mayamayalena ibui-keile kwauya kalekona silikwa yo koleya namwanamwana ibui-keile manbalulu. ²⁵ Kani ami tatao yo ami tokaleyayao meuloili kani siboita kaleya kelepana koina. ²⁶ Besiele sine yabo mekowakowana imiyasio ivalavalam bwatano mena kani Yelusalema kana gamwa imiyasio ivalam koyasili kaiwena yanuwawa ibubu.

4

¹ Sauganane koina sinesineo yoli seben kani tau kaigeda sikabi-kalatan koina siedeedede siba, “Sowasowamai kabomamo kamai kapaisowa yo koina kakekan yo kama kaleko kakonakona kalolikwa. Na kutalam tem kowa ukwasolanagimai kabo ama miya kwasikwasiki imwawasi, na tabu tomo sitatalatalawasi-yagimai.”

Yelusalema tomo ali miya kani iwaluwaluyoi

² Sauga ilalaoma koina Yeoba ana mayau bwasilina kani ikin-lalaki yo kana koleya namwanamwasosina kabo yanuwa iwasawasa yo igagasa imasuli Isileli toyabubu kaiweli. ³ Kabo siya analiyao tupwa simiyamiya Saiyon koina, siya mwa esaliyao sileleliko yawasi bukina koina, kabo Yelusalema kana tomiyayao esaliyao siyogayagili “Siya tomo kapwakapwaliyao.” ⁴ Sauganane koina Yeoba kani itolo yo Saiyon sinesineo ali pwanoli ideuli-gabaegili. Yo Yelusalema kwasinena naenaena kani ideuli-gabaen ana yatala koina yo mayau wedowedolina kalapulupululuna koina ikabi-yakapwali. ⁵ Kabo sauganane koina Yeoba Saiyon yo ana tomoyao kani igitekalatagili bwaite besiele. Kaliyate mena yaloyaloi bogauna itotolo pwatali mena yo boniyai koina mayau kalapulupululuna mayalena imiya-takikilagili kabo ana wasawasa ginauli meuloina yanuwane koina iyakaboboili. ⁶ Yo Yeoba ana kabobone iya kaba kelolon yo kaba kaiyawasi kaliyate wedowedoli kana sauga koina yo kaba yabubu yo kaba keno-wadam yaumai yo galewa saugali kolili.

5

Oine tanona kana wali

¹ Kabo wali yawaliyan meyagu yaliyaya kaiwena iya yamulolo lalakina koina. Kaiwena ana oine tanona iyaele koyane papalina mena, iya bwatano masumasulina. ² Yo igiyali-takikilan yo veku itanoili kabo oine namwanamwasosili ikumaili yo nume saliyana malamalawena* ikabi tanone luwaluwalina mena yo oine kaba gilina ikeli, na isanasana tem oine kanna namwanamwana ipei na iyamo iuwemawa naenaeli. ³ Koinaele komiu Yelusalema kana tomiyao yo komiu Yuda tataoliyao sowana kwanuwatu namwanamwa yau yo yagu oine tanona kaiwena. ⁴ Kabo kani tawae yagiginauline yagu oine tanonane koina? Ginauli meuloina yaginauliyako koina saugana yanuwauwatu oine kanna namwanamwana kaiwena, na iyamo nigele. Tawae kaiwena iuwemawa kanna naenaena? ⁵ Na yawalo kolimiu kani tawae yapaisowai yagu oine tanona mena. Kani mayau oine yasulu-gabaegili, kana gana mayau yakele-gabaen. Imwawasi kana dedeliwo veku kani yakele-gwaligwali kabo yakayakan kani tanone silusae na ginauli meuloina siutuyamateli yo sisibayanae. ⁶ Kani tanone yayanae yo iyamala bwatano sawosawowolina nige sowana ginauli yabo namwanamwana koina ikin. Yo nige sowasowana sitom-yawasi. Kani bagumali sikin koina. Tabe yaloyaloi dubadubali yawalo-kausili tabu galewa itatalu-lobi tanone koina. ⁷ Mwa Yaubada Tokaiwesosi ana oine tanonane siya susu Isileli. Na tomo Yuda siya Yaubada ana mayau tanona iya ana kaba yaliyaya. Mwa nuwanuwana namwanamwa ilobai kolili na iyamo nigele, mumugana naenaena kolili ilalaki yo kwasine siyadidi. Yo nuwanuwana dudulai, na iyamo nigele, ibenalanawa valam yo kamkamna.

⁸ Oo katekamkamnamiu komiu nume wakalakalaili yo besiele tano wakalakalaili kanasiga nige solasola yabo itutupwa na kwabomamo yanuwane kwayakalapowon. ⁹ Yeoba Tokaiwesosi iwalo yabenalan iba, “Naga kani numene lalakiliyao namwanamwaliyao meuloiline kani yakeli-gwaligwalili na yanuwane ibubu. Na nume lalakili kali koleya namwanamwali kani tupwali simiyamiya na iyamo kani nige tomoliyao yo kali tomiya. ¹⁰ Bwagana tano oine ilalakisosi na iyamo kani iuwe oine kanna kikiuna. Bwagana witi patuna lalakina sikumai na iyamo kani iuwe witi kanna kikiuna. ¹¹ Oo katekamkamnali siya totolo malamalala silau waila kaikaiwena siloyaloyai sabi numa. Siya kani sisilawa-panaisi boniyai meuloina koina numanuma kaiwena kani yoli sisawosawowoli. ¹² Me ali api yo laili, sidai, igo siyapaisowali wain soina yo kekan-gogona yo yaliyaya nuwali iyai koina sikan-mate. Yo Yeoba ana nuwatu yo ana paisowa nuwali imwatainan yo nige

* 5:2 Numene tano togite-kalatan ali kaba miya yo ali kaba gite-takitakikili tanone

siyayakasisi-yan yo sinunuwatu lobai. ¹³ Koinaele kani tokaleyayao silaoma na yagu tomoyao sikalaili silawagili yanuwa uloi molosina koina, kaiwena nige ali katai yabo kaiwegu. Ali tomo lalakiliyao towasawasa kani siguliyam yo ali tomoyao meuloina waila kaiwena galogaloli imagu. ¹⁴ Yo boita salaina gamwana isaei igaloikeya nige diyana isusu ali towasawasa yo ali bodao meuloina, togamwapakiki yo tonuma yauyaule meuloili, isinoli-gogonagili silobi tanoluwa mena. ¹⁵ Kabo tomo meuloili, towasawasao, togagasao meuloili sipwalou-talu manli ilobi bwatano mena.” ¹⁶ Na Yeoba Tokaiwesosi ibomamo imiya-saesosi ana lolina idudulaisosi yo ana paisowa inamwanamwasosi, kani tomo meuloili sikatai iya tabu kaigedamo. ¹⁷ Kabo sauganane koina kani yanuwa ibwagabwaga kabu lamiyao silau towasawasa ali dedei mena kali siloya na sipiyao silau toisabo dedei nuwanuwali silau koina kani silau.

¹⁸ Oo katekamkamnali siya ali walo mwakomwakota kolili naenaena sita-betabeiyama kolili. ¹⁹ Oo katekamkamnali siya tomwakomwakota ali walo bwaite siba, “Yaubada tawalo tubatubali, na mwayamwayau ana paisowa tagitai yo tabe talau Isileli ana Yaubada Tabu ana nuwatu kana koleya takatai.” ²⁰ Oo katekamkamnali siya mumugana namwanamwana sikawa-naenae-yan na mumugana naenaena sikawa-namwanamwa-yan. Mayale siwolena boniboniyai miyalaena na boniboniyai siwolena mayale miyalaena. Malimali sikawa-luviluvian na luviluvi sikawa-malimalian. ²¹ Oo katekamkamnali siya sibomamo simwakota-yagili sibomamo manli mena sigitaili yakato siya sisonoga yo sibomamo sigite-lobaili yakato siya tokatai. ²² Oo katekamkamnali siya yakato tokaiwe waila kaikaiwena numana koina yo yakato siya tokatai waila naenaena ebwelina koina. ²³ Oo katekamkamnali siya toloinao mane sikalai wadam mena na mesabana tomo naenaeni silivasili na toloinaone nige sitatalam tem tomo namwanamwaliyao lolina dudulaina silolobai na siuvala-yagili. ²⁴ Koinaele bwaine mumugane kaiwena Yaubada Tokaiwesosi igabuli kana koleya besiele mayau kalapulupululuna mosomoso leleyanna ikalaoli yo lei leleyanna ikala-sapusapu yo lamliyao sipwasa yo lalaliyao iyamwalili siweweka yo yaumai iyui-kalaili besiele mosomoso ana yui-kalai. Kaiwena Isileli ali Yaubada Tabu ana lolina sisinali yo siokwatakata-yan. ²⁵ Bwaine koina tagitai yo takatai Yeoba ana munamunai wedowedolina iyawatagili ana tomoyao kolili yo nimana ikeleisinan kabu iunuyamateli. Koya kikiuli kani sinuku yo tomo boiboitali sikeno-debadebalala kamwasa mena. Na iyaele nagamo tabe Yaubada ana munamunai ilaulau kolili nimana iyaelemo ikelekeleisin.

²⁶ Yeoba ana kilakilala memenawa ikeleisinan na mesabana siya kaba loinao siya tomiya kelemamalawe sigitai namwayamwayau sisagenama koina. ²⁷ Nige yabo kamnana inanae o nuwana yawasina itatautusi o nuwana yona isasawosawowoli o nige manna ikenokeno o kana wakisowa iwawa o kaena kana suma kana maina itatautusi. Nigele, tokaleyayaone meuloiline me ali katububu. ²⁸ Ali wamali sitali matamatageli yo ali gipoyo siyou nonowaili yo sipan-kalatagili. Ali osi kaekaeli sikaiwesosi yo sowasowali sisagena veku pwatali mena. Ali waga niuniuli sisagena besiele yaumai kaikaiwena ana towa. ²⁹ Sisagena me ali wui kainali kana benali besiele kabu laiyan ikalakalagaga, saugana kana tau ikabi-kalatan nige sowana iyabubu. Besiele siya tokaleyane saugana kali kaleyayaone kolili sikabilau nige tosagu yabo imiyamiya na tem ileboili. ³⁰ Sauganane koina kani siyoga-wuiwui kainali kana benali besiele kabu bagolu tayali mena iguli daguguna. Yo tem yabo igitai sauganane koina kaba okwatakata boniboniyai yo kamkamna besiele kabu yaloyaloi duba lalakina, mayale ikausi boniboniyaine koina.

¹ Bwaine bolimenane koina kin Usaiya iboita kabo Guyau yagitai. Imiyasio ana kaba miya wasawasana yo saesae molosina koina na kana kwama malamalawena yagitai Nume Tabu meuloina iloyakalapowon. ² Kewana mena selubima* sitotolo kabo kaigeda kaigeda pepena sikisi kabo labui manliyao sisumali yo tabe labuiyoi kaeliyao sisumali yo labuiyoi sievaeva. ³ Kabo kaigeda kaigeda siyoga kalikavao kolili siba, “Tabu, tabu, tabu, Yeoba Tokaiwesosi, Yeoba ana wasawasa yanuwa yaulina ikalapowon.” ⁴ Saugana siyoga kainali mena nume kana gamwa kana tukiwo sinuku yo nume kalona meuloina bogau iloyakalapowon. ⁵ Nige namwanamwa yabo koliyau mwa yawaloba, “Oo katekamkamnagu. Yau bwaite tomongune sopagu idumdum molosi kaiwena yamiyamiya tomo sopali dumdumli† luwali mena na iyamo mangu mena Guyau Tokaiwesosi yagitai na nige yaboboita.” ⁶ Mwa kabo selubima yabo ieva ilaoma koliyau yo nimana mena mayau gibwalana wedowedolina kaba pwaoli mena ikalaiyama kaba kalatanna koina. ⁷ Yo sopagu mena ikabi-yapatu kabo iwalo koliyau iba, “Ugitai sopam mena yakabilau mumugam naenaena meuloina imwawasi yo am pwanoli meuloina ikele-gabaenako.”

⁸ Kabo bwaine koina Guyau kainana yabenalan iwaloba, “Yaiya kani yayayawasane? Yo yaiya kani ilalau kaiwela?” Kabo Guyau kainana yayamaisa yawaloba, “Yau bwaite kuyawasayau.” ⁹ Kabo iwalo koliyau iba, “Kulau bwaite tomo Isileli kolili kainagu kuwalowen bwaite besiele kuwaloba, ‘Kani kwamanman-kulakula na iyamo kani nige wagigitai yo kwabenabenali na iyamo kani nige wakakatai.’” ¹⁰ Na tomo bwaitete am walo kolili kateliyao kuyakolololi, tenaliyao kuyakolali yo manliyao kuyagibuli. Tem nige ugiginauli besiele kabo kani siboma manli mena sigitai, yo tenali mena sibenalan yo kateli mena sikatai kabo sinuwabui yo yakabi-namwanamwaili.” ¹¹ Yo kabo Guyau kainana yayamaisa yaneli koina yawaloba, “Guyau, kani isa sauga kana mamalawe nuwanuwam kolili yaguguye?” Kabo Guyau kainagu iyamaisa iba, “Kanasiga yanuwa ibubu tuki bwagabwagamo sitotolo yo numene nige tomonliyao yo bwatano meuloina inae kabo kulopei. ¹² Kani yanuwa kelamamalawe tomonliyao yayoganli silaoma sikwayaili silawagili ali yanuwa mena siyamala ali topaisowa panpanli. Na bwatanone bwaite kani imiya bwagabwaga nige kana togite-kalatan. ¹³ Na tem isa tomo tupwa simiyamiya yanuwane koina, na iyamo kani simwawasi yoi. Na tem mayau lalakina takoi kani tuutuna koina ibwasiliyoi. Bwaine besiele yagu tomoyao. Bwagana sibaibaiwa siboita na iyamo patu yakayakasisina kani imiyamiya bwatanone koina, muli mena kani yagu tomoyao waluwaluli siyawatagili.”

7

Kin Eyasi mekana tosaguwo Yaubada ana walo sisikotanan

¹ Kabo Usaiya natuna esana Yotama yo Yotama natuna esana Eyasi iya Yuda kana kin iya ana sauga mena kin labui Lesin, Siliya* kana kin, yo Pika, Lemaliya natuna, iya Isileli kana kin, sisae Yelusalema sabi kaleya Eyasi koina. Na iyamo nige sowasowali yanuwane sikwayai. ² Na muli mena wasa ilaoma Eyasi koina, iya yakato susu Deibida, koina siwalo siba, “Siliya yo Epileim siboda kaigeda sabi kaleya Yelusalema koina.” Yo Eyasi me ana tomoyao kateli siwakaka yo simatausi kali koleya besiele kabo yaumai ilotalu na mayau liguli yo lagalagaliyao simwasali yo simeyomeyo-keikeile. ³ Na Yeoba kainana ilaoma Aiseya palopita koina iba, “Aiseya kowa yo natum Siyayasubi mekamkava kwalau na kuedeede kin Eyasi koina. Kani kwalobaiya waila kuluna kana simenti koina na bwaine koina kaleko todeudeuli ana tano kana

* **6:2** Selubima siya yamayamayale besiele anelose † **6:5** Tomo sopali sidumdum kana katai bwaite, tomo meuloila me ala pwanoli Yaubada manna mena * **7:1** Siliya esana labuina Alam

kamwasa lalakina koina imiyamiya. ⁴⁻⁶ Kuwalo koina kuba, 'Lesin yo Siliya yo Pika ali munamunai besiele mayau kalakala-pulupululi me bogabogauna kabo nuwanuwali yakato sisaewa am kaba lolina sikele-gwaligwali siwaloba, Tasae Yuda ana tomoyao tayakamkamnali yo yanuwane tayakasa kaiwela yo kin yabo tapei-seyan bwaimwa iya Tabieli natuna.' Na kuwalolau Eyasi koina tabu ikakatewakaka na nuwana italu yo tabu inunuwa-belubelu kin yoli yaiyonane ali walone kaiwena." ⁷ Na Yaubada iba, "Ali loinane yo ali nuwatune kani nige sowasowali siginauli, kani nige kanna itutubu, iyamala ginauli bwagabwaga. ⁸ Siliya kulukuluna ele mwa Damasiko yo Damasiko kulukuluna ele mwa Lesin na iya tomo bwagabwaga. Besiele Epileim, iya yanuwa bwagabwaga kaiwena kani bolime 65 kalona mena Epileim itata-gwaligwali yo iya kani nige iyayamala kaba lolina tomo kaiweli. ⁹ Yo Epileim kulukuluna ele mwa Sameliya na Sameliya kulukuluna ele mwa Demaliya natuna Pika, iya tomo bwagabwaga besiele. Tem nige kutotolo kaiwe am meli koina kani am kaba lolina ibeku.

¹⁰⁻¹¹ Tem kilakilala kaiwena ukawanoi yau Yeoba kowa am Yaubada koliyau kani yaginauli besiele am kawanoi o am nuwatu tem yanuwa yaulina mena o nuwana bulibuli mena." ¹² Na Eyasi katena ikololo kabo iwaloba, "Kani nige yakakawanoi Yaubada koina, nige nuwanuwagu yakato Yaubada yatonan." ¹³ Kabo Eyasi mekana tosaguwo Aiseya iyokoi-yagili iwaloba, "Kwabembali, komiu Deibida ana susu, gubesi ginauli kikitaitoina kaiwena mwa tomo kali osawosawowoli waginauli besiele tabe ginauline kaigedana kaiwena tabe Yaubada kana osawosawowoli waginauli? ¹⁴ Koinaele Yeoba iya ibomamo kani kilakilala bwaite iyeyawa kolimiu. Tonuwanuwabola kani isiuma. Yo natuna ikabi tauna, yo esana ipei Imanuwela. ¹⁵ Kana ele susu yo kamwakamwa koina ikekan kanasiga ilalaki ikatai toweya naenaena isikotanan yo namwanamwana igitesipwai yo koina ipaisowa. ¹⁶ Na kin labuine siya kwamatausagili ali kaba lolinao kani sibubu yawasosi kabo muli mena gamene ilalaki-saema yo kabo ikatai-lobai toweya namwanamwana yo toweya naenaena."

Yaubada kani tomo Asiliya iyapaisowali

¹⁷ Tauna kona Epileim simiya-suwala Yuda kolimiu na sauganane koina polowe lalakina kwalobai. Na sauga bwaite kani polowe lalakisosina kani kwalobai, kaiwena Yeoba Asiliya kana kin kani ikalaiyama koliwo yo tamam ana nume kana tomিয়ayao kolili yo tabe am tomoyao kolili. ¹⁸ Sauganane koina Yaubada kani nonowala iyoganlima dedei Itipita wailana mena kolili yo kamwakamwa sinaliyao Asiliya koina. ¹⁹ Yo kani silaoma yanuwa tuki bwagabwaganawa koina sitowa yo veku gulali mena simiya yo lugulugum mena sitowa yo kawasi pwatana mena sitowa dedei meuloina kolili. ²⁰ Kaliyatenane koina Yeoba kani Asiliya tokaleyayao ikalailima Yupeleitisi wailana dagelana mena na ala yanuwa meuloina sisibayanae molosi yo tomo sibaibaiwa kani siboita. Ala yanuwa kana koleya besiele tomo yabo nabuka ikalai na itona iyali-gabaen na ipwata. ²¹ Yo sauganane koina kani tomo isaisalimo simiyamiya yo tomo yabo bulumakau kaigeda yo gouti labui igite-kalatagili na miliki ikalai kolili ibomamo kaiwena. ²² Kabo tomowa kabona kani bata lalakina iyapaisowa milikine koina. Tomo isaisalimone simiyamiya kani sikekan kamwakamwa yo batane koina, kaiwena nige kan yaboyoi. ²³ Tokaleyayaone kani silaoma yo ala tano meuloili sisibayanaeli. Na tano toweya oine sitotolo wan tausan yo maisa sikele-siliba wan tausan na iyamo tanone kalona meuloina kawasi ikin ilugulugum yo palipali bagumali sikin koina. ²⁴ Ala tano meuloili kani silugulugum ala yanuwa koina na siyamala kaba kelaya yanuwana igunuwala molosi. Palipali, samasamali yo bagumali sikin koina. Muli mena kani tokeloya silusae me ali wamali yo gipoyo na sikeloya koina. ²⁵ Na koyane bwaine koina ala tano takumaili kani siyamala gunuwala

dedeina. Tomo kani simatausi ali lusae dedeinane kolili, bwaite dedeine kani tomo ali bulumakau yo sipi sipeili ali kaba kekan.

8

Aiseya ana yanuwapei polowe kaiwena

¹ Yeoba kainana ilaoma koliyau iba, “Pepa moumouna lalakina yo tabatabana ukwalai yo kulele-yalalaki esane bwaite Meni Salala Asibasi.” Na kana katai bwaite, ‘sibayanae mwayamwayau.’ ² Tabe tomo labui bwaite yakalailima siya tokawa-yawasosi tomonliyaone esaliyao Ulaiya iya topwaoli yo Sekalaiya iya Yebelikaiya natuna. Yakalailima yakato esali silele pepane koina na muli mena yagu palopisai Asiliya kaiwena sikawa-yawasosi-yan. ³ Imwawasi yapileyoi yagu nume mena yalauyoi palopita sinena* koina yo isiuma ikabi natuna tau. Kabo Yeoba iwalo koliyau iba, “Esana kupei Meni Salala Asibasi, ⁴ kaiwena Asiliya kana kin kani ilobima yo Damasiko yo Sameliya ali gogo wasawasa meuloina ikalai kabo muli mena melumelunane nuwana imayale yo ikawa-sina yo ikawa-tama.” ⁵⁻⁶ Yagu mulolo yayawasa waila Sailo koina ididididi kikiuna kikiuna ami kaba numa. Na iyamo komiu yagu tomoyao kwasikotanagau. Nuwanuwamiu lalakina Lesin yo Pika. ⁷ Koinaele kani Asiliya ali tokaleyayao meuloili kani yayawasaliwa kolimiu. Sinae molosi yo ali lobima besiele Yupeleitisi wailana ididi-yawatagilima waila papalina yo tutukaena ididi-pwaikili meuloina kabo iyamala yalubwasi kaikaiwena matamatausina. Wailane bwaimwana iya Asiliya kana kin ana wasawasa meuloina. ⁸ Imwawasi kani ididilauyoi Yuda koina yo ididi-gwaligwali isaeyoi kuluna mena yo kalo mena yo dedeina meuloina kolili ididididi bwagabwagamo, tagalomwasi, oo katekamkamnala kita Imanuwela.†

Yanuwapei kaba loinao uloili kaiweli

⁹ Komiu kaba loinao uloili, kwabenali namwanamwa. Bwagana kwatolo kwayoga yo kwawui, kani nige kwababaguna. Bwagana wakatububu kaleya kaiwena Yaubada kani iunuimiu. ¹⁰ Bwagana ami kaleya kana tautaubalao kwayoga-gogonagilima na kaleya kana nuwatu wakoyakasa, na iyamo kani nigele. Bwagana kwaloina kaleyane kaiwena na iyamo kani nige sowamiu. Kaiwena Yaubada iya mekamakava.

Yaubada ibomamo tamatausan

¹¹ Yaubada nimana kaikaiwena ilaoma koliyau yo iedeedede iyanuwapeiyau iba, “Tabu tomo bwaite mumugaline koina kumumuliya, ¹² tabu tomo meuloili ali nuwanuwatu ukakawa-namwanamwa-yan yo ginauliline siya simatausagili tabu kumamatausagili besiele. ¹³ Kunuwatu-kalatan bwaite, Yau Yeoba am Yaubada Tokaiwesosi yo yau yakayakasisigu, yaumo kumatausagau yo kwayakasisi-yagau. ¹⁴ Yau yakayakasisigu kabo siya Yuda yo Isileli yo Yelusalema tomonliyao kaiweli yau besiele veku kaikaiwena na yaemala ali kaba tupa. Tabe besiele kani yaemala ali kaba sipwa na koina kani sisilae. ¹⁵ Sibaibaiwa kani situpa yo sibeku yo sisipwa yo silokalatagili.” ¹⁶ Yaubada iwaloma koliyau iba, “Yanuwapei bwaite kulele yo kututu-yatalu kagu tomuliyayao kaiweli ali kaba nuwanuwatu.”

Aiseya ana meli

¹⁷ Yau Aiseya yawaloba, “Bwagana Yeoba ibomamo iwadam ana tomoyao kolili na yau kani yameli koina yo meyagu katepatu yasanasanai. ¹⁸ Yau ele yamiyamiya mekaukavao yagu boda. Yeoba Yaubada Tokaiwesosi, iya ana kaba miya Koya Saiyoni, ipeimai kilakilalao Isileli kaiweli yo iyawasamai na mesabana iyanuwapeili tawae kani iyawatagili kolili.”

* 8:3 Nuwana Aiseya wainena kaiwena iwalowalo † 8:8 Yakato kita Yaubada mekalakava

Yanuwapei mayale kana loya kaiwena

¹⁹ Na tem saugana tomo siwalo-laowa kolimiu yakato siya tokenogite kaikaiyabowa kolili o nuwana siya tobalau o nuwana siya tokukula wali yaoyaowa, tabu ali kukulane kubebenalagili. Siwaloba, “Toboita yaluyaluwali taneliyagili.” Na yau yawaloba, “Tawae kaiwena nige ami Yaubada meyawasina koina kwaloloya yo kwaneneli?” ²⁰ Tabenaliya Yaubada ana yakayakatai yo ana yanuwapei koina. Analiyao siya walo bwaite nige simumuliya siya toboniboniyai, nige mayale yabo imiyamiya kolili. ²¹ Tomo besiele siya bwaite kani yoli sisawosawowoli yo gulyam kamnana silotonan. Yanuwa meuloina kani silotakikilan kan siloyaloya. Ali munamunai koina kani sisakaisae bulibuli mena yo walo-naenae siwalowalowen ali kin koina yo tabe Yaubada koina. ²² Imwawasi kani sipwalou-lobi bwatano mena kamkamna boniboniyai yo matamatausi luwana mena sibomamo sipei-luseyagili. Yo tabe nige namwanamwa yabo silolobai.”

9

Mesaiya ana sauga laoma

¹ Tauna kona Yeoba susu Sebulon yo susu Napitalai iyakamkamnali lalakina na sauga ilalaoma koina ali yanuwa esaliyao yo dedei Galili esana kani ikeleisinagili kabo wasali silalaki yanuwa yaulina mena. Kaiwena dedeinane koina Kalita Galili ana kaba didi-yawatagili ilobi waila Yolidan koina. Na bwaine dedeinane koina siya nige tomo Yudiya sibaibaiwasosi simiyamiya na siya tomo Yudiya nige sibabaibaiwa. ² Na siya simiyamiya boniboniyai koina naga kani mayale lalakina sigitai, yo siya simiyamiya boita lolonna mena kani mayale imwalisae kolili. ³ Kowa Yeoba kani kaba lina kuyalalakiyoi na ali yaliyaya kuyalalakiyoi na siyaliyaya. Kana koleya besiele tem tomo siyaliyaya kelikeli koina yo besiele tokaleyayao gogo kewakewalina sisoisoiyan. ⁴ Bwaite koina kali kayakayale polopoloweli meuloina leyaileyali mena kuyamalamaeli yo kali sapi meuloina ukwele-gabaegili besiele beyabeyana uginauli Gidiyon koina saugana Midiyan tokaleyayao ikaiwe-gabaegili. ⁵ Kaleya kana gogo yo kaleya kwamana meuloina kwasikwasinena kani kulololi ugabaegili mayau mena siwedoli. ⁶ Kaiwena melumelu tauna sikabi Yaubada iyeyama kolila yo lina leyaileyana mena imiyamiya kabo esana siyogayan toyakayakatai namwanamwasosina, Yaubada kaikaiwena, sauga miyamiya yaina tamana, daumwali kana Guyau. ⁷ Ana lina kana lalaki yo ana daumwali kana lalaki nige ana kaba mwawasi kani nige ilolotom. Besiele Deibida ana kaba lina ikabi-yakaiwe mumugana namwanamwana mena yo mumugana dudulaina mena kani nige ilolotom koina. Yo Yeoba ana mulolo kaikaiwena mena ginauli bwaite kani ipaisowaili.

Isileli kani Yeoba ana munamunai silobai

⁸ Yeoba wasa polopolowena iwolegili Isileli siya Yakobo ana susu, kani ibeku pwatali mena. ⁹ Yo tomo meuloili Epileim koina yo siya simiyamiya Sameliya koina kani Yeoba ana munamunai silobai. Kaiwena me ali gagasa yo me ali katepatu siwaloba, ¹⁰ “Vekune siginaulili bwalabwala koina sisalulu gwaligwali na kani takabiyoi veku namwanamwali kolili. Mayau sikamole meuloili sibekuko na kani tayamiyalaeli mayau namwanamwasosina esana sida kolili.” ¹¹ Na Isileli kani sikatai yakato Damasiko ali kin Lesin nige ana kaiwe. Kaiwena Lesin kana kaleyayao, siya tomo Asiliya, Yeoba ikabi-yakaiweliko kabo sikaiwesosi. ¹² Tabe besiele tomo Siliya* siya tete kaluwabu mena na Pilistiya tete yalasi mena gamwali sisaei nuwanuwali lalakina tem Isileli sikanli. Na Yeoba ana munamunai nige ikekele-gabaen, nimana ikeleisin kaigedai.

* 9:12 Siliya esana labuina Alam

¹³ Bwagana Yeoba isapili ali yauyaule kaiwena nige sitatagela-keile iya koina. Nige naga Yaubada Tokaiwesosi siloloyai. ¹⁴ Kabo kaliyate kaigedamo kalona mena Yaubada kani Isileli kulukuluna yo uyawana itom-gabaegili. ¹⁵ Isileli ali tautaubalao yo tomo lalakiliyao siya kulukululi kani ikele-gabaegili. Besiele tabe palopitao mwakomwakotali siya uyawali, kani ikele-gabaegili. ¹⁶ Kaiwena siya tomo lalakiliyao yagu tomoyao siwoya-pwanolili na silosuwala. ¹⁷ Koinaele, Yaubada kani nige iyayaliyaya ali kilakaiwo kolili yo tabe nige ikakate-kamkamna-yagili yo tabe tamatamage yo kwabukwabuli kolili. Kaiwena meuloiline pwanoli kana toginauliwo gamwaliyao mena walo naenaeliyao siwalowalo-wegili yo nige Yaubada siyayakasisiyan. Na nagamo Yaubada ana munamunai ilaulau nimana ikeleisin kaigedai. ¹⁸ Ali yauyaule besiele mosomoso iwedoli yo ikalamka palipali kolili yo ikala-lalalaki gunuwala koina kabu bogauna ibalubalusosi besiele yaloyaloi. ¹⁹ Mwa Yaubada Tokaiwesosi ana munamunai mena yanuwa igabu iwedoli yo tomo meuloili kani siwedoli besiele mayau iwedowedoli yo boita ilalakisosi, tomo kaigeda kaigeda nige kana tosagu yabo. ²⁰ Na tomo tawae sikwayai kani sikan na iyamo nige sowana diyali sisu nagamo meguliyamli. Mwa sauga polopolowena bwaite koina kani sitolo yo ali gagagiliwo bulumaliyao sikanli. ²¹ Boda labuine bwaite siya boda Manase yo boda Epileim kani sibomayoi siekalekaleya-yagili kabu muli mena siboda kaigeda na sikaleya Yuda koina. Kabu tabe Yaubada imunamunai nimana ikeleisin kaigedai kolili.

10

¹ Oo katekamkamnali siya lina naenaeli siginaulili kaiwena lina nige sidududulai. Kaiwena tomo naenaeli linaone siyapaisowaili na tem yagu tomoyao siyakamkamnali. ² Nige sitatalam tem tobubutumao ali solasola silobai yatala mena. Besiele tabe tonaenaeli sauga meuloina sikewakewali kwabukwabuliwo yo sinasinage yo tamatamage kolili. ³ Tawae kani wagiginauline saugana Yaubada iyamaisamiu? Wowoli iyaele kelamamalawe mena ilalaoma, kani to kwayabubu kwalauya na lebo kwalobai? Na kani toweya koina ami wasawasao kwapeiliya? ⁴ Nige sagu yabo imiyamiya kaiwemi, me ami matausi kani kwalau wakeno-wadam siya sikabikalatagiliko luwali mena o nuwana kaleya mena kani kwabeku toboitao luwali mena. Na Yaubada ana munamunai nige sowana ikele-yavivila, ana munamunai nimana ikeleisin kaigedai.

Yaubada ana walo tomo Asiliya kaiweli

⁵ Yeoba iwaloba, “Oo katekamkamnali siya tomo Asiliya siya mwa kani yayapaisowali besiele siya yagu munamunai kana kepata na sigene nimagu mena iyamala yagu kaba unu. ⁶ Kani Asiliya yayawasa ilau siya totapwalolo mwakomwakota. Siya yamunamunaiko kolili, koinaele Asiliya kani yawalo-tubalili na Isileli ali wasawasa meuloina kani nimali mena sikwayaili yo Isileli iyamala besiele tokwauya kamwasa mena ilolo-bwagabwaga siutu-lobilobi-yegili kamwasa bwalabwalana mena. ⁷ Na Asiliya nige ali nuwatu silaoma kewali kaiwena, na nuwanuwalimo yakato kaba linao sisibayanae woli yo siyemwawasili. ⁸ Asiliya ibomamo nuwana mena iba, ‘Yagu kaleya kana tobaguna siya kinyao. ⁹ Besiele Kasemisi yakaiwe-gabaenako, kani Kalino yakaiwe-gabaen tabe. Besiele Alipadi yakaiwe-gabaenako kani Amati yakaiwe-gabaen tabe. Besiele Damasiko yakaiwe-gabaenako, kani Sameliya yakaiwe-gabaen tabe. ¹⁰⁻¹¹ Bwagana ali kokotomo sibaibaiwasosi na iyamo yakaiwe-gabaegiliko. Gubesi Yelusalema yo Sameliya? Siya ali kokotomo nige sibabaibaiwa.’

¹² Na ana paisowa Koya Saiyon yo Yelusalema kolili imwawasi kabu Yeoba kani Asiliya ali kin iyamaisa ana gagasa kaiwena. Kaiwena sauga meuloina kinne ibomamo esana ikeleisinan tomo meuloili manli mena. ¹³ Kaiwena Asiliya ali

kinne iwaloba, 'Nimagu ana kaiwe mena yaginauli besiele yo yagu sonoga mena meyagu katai. Ali kaba loinao kali sigasiga yakele-gwaligwaliliko yo yayasaga-suwalagiliko yo ali wasawasao kolili siwasawasa yapei-kaisulu-wagiliko. Yagu kaiwe lalakina koina kinyao meuloili yakaiwe-gabaegili. ¹⁴ Kaba loinao siya simiyamiya yanuwa yaulina besiele man yabo ana noi. Nimagu yayagayan noine koina kabo ali wasawasa meuloina yakalaili besiele pou kana kalai. Imalamalaesosi koliyau kaiwena nige pepena yabo imwasamwasali yakato itawoiyau yo nige gamwam isoke yakato ivalam.' ¹⁵ Na Asiliya ali kin ana walo gagasa kaiwena Yaubada iwaloba, 'Gubesi, yakato kilam ana tobali ibomayoi kaiwena ilalakisosi kabo muli mena tomone iya kilam iyapaisowa ana tobali? Nigele, tomone iya kilam iyapaisowa ilalakisosi kabo kilam. Besiele tomone iya kelepa iyapaisowa ilalakisosi kabo kelepa, awa? Yakato kule yabo tomo ikeleisin? Nigele, tomo kule ikeleisin na iyapaisowa, awa?' " ¹⁶⁻¹⁷ Koinaele, Yaubada Tokaiwesosi kasiebwa esana pwagege kani iyawasa Asiliya ali tokaleyayao kaikaiweli kolili na yoli sigiligili, tuwatuwa bwagabwagali. Yeoba, iya Isileli ana mayale yo ali Yaubada yakayakasisina, kani iyamala mayau kalapulupululuna memenana na kaliyate kaigedamo koina kani kana kaleyayao igabuli siboita besiele diligabugabu yabo mwayamwayau iyatubu na kawasi yo samasamaliwo mwayamwayau simwawasi. ¹⁸ Yo Asiliya ana tokaleyayao bodana kani sikwalalele kasiebwane kaiwena besiele diligabugabu mayau lalakiliyao yo tano namwanamwali iyemwawasili. Kasiebwane wedowedolina kani tokaleyayaone meuloili ikaiwe-gabaegili yo yaluyaluwaliyao yo yoli meuloili isibayanaeli. ¹⁹ Yo ana mayau isaisalimo situpwa, bwagana melumelu kani sowana iyasilili kali baibaiwane.

Tomo Isileli isaisalimo kani simiyamiya

²⁰ Yo sauganane bwaine koina siya Isileli, Yakobo ana susu, kani simiyamiya meyawasili situpwa. Nige sowana ali meli sipeiyoi Asiliya ali kin koina na Isileli ali meli kani sipei Yeoba ali Yaubada Tabu koina. ²¹ Kabo Isileli bodane tupwatupwanane kani sipileyoima Yaubada Tokaiwesosi koina. ²² Bwagana sauga bwaite ana tomoyao sibaibaiwa besiele dekawa na iyamo kani isaisalimo sipileyoima koina. Na Yeoba Isileli kana unuyamate yo ana sibayanae kana sauga ipeiyako kaiwena ana loina ikaiwesosi yo idudulaisosi. ²³ Yeoba iya ala Yaubada kaikaiwena kani Isileli ali yauyaule maisana iyemwawasili ali dedei meuloina koina. ²⁴ Kabo bwaite besiele Yaubada Tokaiwesosi kainana iba, "Oo yagu tomoyao, komiu kwamiyamiya Yelusalema, tabu Asiliya kwamamatausagili saugana tem ali kepata sikeleisinagili sabi unuimiu besiele beyabeyana Itipita siginauli kolimiu." ²⁵ Sauga kubwakubwana koina kani yagu munamunai ilopei komiu kolimiu. Na siyamo Asiliya kolili kani yagu munamunai mena sisawowoli.

²⁶ Yau Yeoba Tokaiwesosi kani kesapisapi mena yasapili besiele beyabeyana Gidiyon nimana mena Midiyan yasapili Koya Olebi koina. Besiele Itipita yayamaisali kani yaginauli Asiliya kolili. ²⁷ Kabo sauganane koina leyaleyam mena kali kayakayale polopolowena yakele-gabaen na tabe galogalom mena polowe meuloina kana maina itautusi. Ami livasi kana koleya besiele bulumakau sinisinibuna kana kayakayale ikele-gabaen. ²⁸ Asiliya kani silaoma Eiyata silu-yawatagili Migilon tabe silaoma Mikimasi koina kali yo ali gogo sipei nonowai bwaine koina. ²⁹ Siutulau kamwasa gilgilina mena yo siba, "Tagogoya Geba koina." Saugana tomo Lama Asiliya ali tokaleyayao sigitaili simatausi lalakina. Gibeya, kin Saulo ana yanuwa tomonliyao, sigitaili tabe kabo siyabubu. ³⁰ Galim natuna sine kuwui, komiu Laisa kwabenali, Anadodi oo naenaesosim. ³¹ Madamena tomonliyao yo Gebim tomonliyao sikatububu na siyabubu yo sikenowadam. ³² Kansiga kani tokaleyayaone sisagena-lopei Nobi koina yo nimaliyao sinukuili koya Saiyoni koina, bwaimwa Yelusalema. ³³ Wagitai, Yeoba Yaubada Tokaiwesosi me ana kaiwe kani iunuili besiele mayau kikinliyao

takopwaili. ³⁴ Kani iyemwawasili sibeku besiele tomo yabo ana kilam ikalai yo Lebanon ali mayau sida yo gunuwala lugulugumna ikogwaligwali.

11

Mesaiya ana laoma kaiwena Deibida ana susu koina

¹ Yese tuutuna mena bwasili yabo kani ikin taose yo lamna beyabeyana mena lagalaga yabo ikin-saema yo iuwe. ² Yo Yaubada yaluyaluwana kani ilobima itowa pwatana mena kabo sonoga yaluyaluwana yo nuwa-mayale yaluyaluwana yo kaiwe yaluyaluwana yo tokabi-yakaiwe yaluyaluwana yo Yaubada kana matausi yaluyaluwana koina imiyamiya. ³ Yo ana yaliyaya imiyamiya Yaubada kana matausi koina. Yo nige sowana ginauli yabo ipei-yadudulai ana mankulakula koina yo nige sowana ginauli yabo ipei-yakasa ana benali koina. ⁴ Iyamo mumuga dudulaina mena tobubutuma isaguili yanuwa yaulina mena. Tomo meuloili ana walo dudududulaili kani sibenali namwanamwaili, kabo sopana wayawayauna mena toyauyaule iyui-kalaili sibeku silobi sitalu. ⁵ Yo mumuga dudulaina kana wakisowa yo meli yawasosi diyana kana pasa. ⁶ Sauganane koina bwauwa sokasokana mekanakava lami kani sikeno toyatoyawa. Yo lepadi gouti mekanakava kani sikeno toyawa. Yo laiyeon bulumakau sinena mekanakava sikeno toyawa. Na melumelu kikiuna iya kani iyogayoganli. ⁷ Kabo bulumakau sinena beya mekanakava sikekan toyawa, kabo beya yo bulumakau natuliyao kikiuliyao sikeno toyawa na iya laiyeon kani kawasi ikekakekan besiele bulumakau mumugana. ⁸ Na melumelu susususunane inene ilau weso munamunaina ana gula salina mena ikeke-gogogogo yo melumelu susu isikotananako ilau yo nimana iyagayan ilau weso kelakelabasina kana noi mena. ⁹ Yaubada kana katai yanuwa yaulina iloyakalapowon besiele kabo waila dumwakali iloyakalapowon, mwa koinaele nige yabo sowasowana isilae o nuwana isibayanae yagu koya yakayakasisina Saiyoni koina.

¹⁰ Sauganane bwaine koina kabo Yese lamna bwasilinane iya iyamala memenawa tomo kaiweli. Kaba lina uloi uloi kani silaoma siyaboda kaigeda. Yo ana kaba miyane koina ana wasawasa iloyakalapowon. ¹¹ Kabo tabe sauganane bwaine koina Yeoba nimana iyagayan yoi ana tomoyao siya situpwa ikele-yavivilayoilima siya simiyamiya yanuwa wenala mena Asiliya, Itipita, Kusa, Elama, Babilon, Amati yo bwanabwanaliyao siyaele Kalita Mediteleinia kalona mena. ¹² Ana memenawa ikukei kaba linao kaiweli yo Isileli ana tomoyao lolokwalaleleli yanuwa yaulina mena ikele-gogonagilima yaumai manna esopali kolili na sipileyoima Yuda dedeina mena. ¹³ Yeoba Epileim kali lamwapolowe kani iyasapusapuli yo tabe Yuda kana kaleyayao kani itom-gabaegili. Kabo nige sowasowana Epileim ikalomagigili yoi Yuda koina yo tabe Yuda nige sowasowana ikaleya yoi Epileim koina. ¹⁴ Kani siyaboda kaigeda yo metoyawa sisalulu-talu Pilistiya kolili tete yalasi yo sikaiwe-gabaegili. Tabe kani sisae tete bomatu mena na tomo simiyamiya bwaine koina sikaiwe-gabaegili yo ali gogo meuloina sikewalili. Imwawasi kabo silauyoi na Idoma, Mowabe yo Emoni sikaiwe-gabaegili yo siloina-yagili. ¹⁵ Yo kabo Itipita wailana ana kaba didi-yawatagili gamwana Yaubada meuloina iyaguma. Yo yaumai wedowedolina mena nimana iyamwasalili mwa Yupeleitisi wailana iunui yo iyakasa seben meuloina yo tomo sowasowana kaeli kana suma silikwali na silopanaisi. ¹⁶ Kabo Yaubada ana tomoyao situpwa simiyamiya Asiliya koina kamwasa yabo koina kani sipileyoima besiele beyabeyana Itipita koina Yaubada iwalo Mosese ikakalailimawa na igitekalatagili.

12

Tobali walina

¹ Kaliyatenane koina kani kwawalo bwaite besiele kwaba, “Yaubada katobalanagiwo yo kakawatoki koliwo. Tauna kona kumunamunai kolimai na sauga kabona am munamunai imwawasi na am kabiyakaiwe ilaoma kolimai.” ² Walo yawasosi Yaubada kama tolebo yo iyamo kameliyan, kani nige kamamatausi. Yeoba Yaubada iya ama kaba kaiwe yo ama kaba wali, yo iya ilaoma kama tolebo. ³ Besiele waila tulutulu kaba yaliyaya siya galogaloli simagu kolili, Yeoba ana lebo iya kaba yaliyaya ana tomo kolili. ⁴ Kaliyatenane koina kani kwawaloba, “Yaubada tatobalan esana mena tayogasae koina. Yo tawalo-masala ana paisowa kana koleya tomo meuloili siya simiyamiya kaba loinao meuloili kolili tawalo-masalan esana imiya-saesosi. ⁵ Yaubada koina tawali kaiwena ginauli namwanamwasosili iginauliliko. Sowana tawalo-masalan yanuwa yaulina meuloina kolili.” ⁶ Kabo komiu tomo Saiyoni kwayoga kaiwe tobali mena Isileli ana Yaubada yakayakasisina kaigedamo koina, iya ilalakisosi luwamiu mena.

Daniela

Walo bagubagunana

Buki bwaitete iwalowalo-masala tawae iyawatagili Daniela yo tomo Isileli tupwaliyao kolili yanuwa Babilon koina. Daniela ana tolo-kaiwe tomo Isileli ali Yaubada koina kaiwena mwa Babilon kana kinyao sitobalan.

Nuwatu lalakiliyao buki bwaite kalona mena bwaite siyaele

Edeededeli toweya talobai?

Isileli kilakaiwo nuwanuwali tano kanna koina sikekan peina 1

Daniela kin Nebukadinesa kenona ibui peina 2

Daniela mekanakavao kokotomo kana pwalou sisikotanan peina 3

Tawae iyawatagili kin Nebukadinesa koina iboma iwalo-masalan peina 4

Daniela lelelele kana katai ibui peina 5

Daniela sigabaen laiyeon kali gula koina peina 6

Buki Daniela meuloina nige kabubui bwaimwanamo peina 1 kanasiga peina 6.

Daniela me ana eliyamwao sisikulu Babilon koina

¹ Saugana Yeoyakim iya Yudiya ali kin, iloiloina bolime yaiyona kalona mena, kabo Nebukadinesa, Babilon ali kin ana tokaleyayao ikalaili yo sisae dedei Yudiya yo mekalikavao Yelusalema sikaleya. Babilon Yelusalema kana kamwasa meuloili simiya-kausili kisi tomoliyao siyawatagili siyabubu. ² Kabo Yaubada italam Yudiya ali kin Yeoyakim sikabi-kalatan yo tabe Nume Tabu Yelusalema gogona tupwana sikalaili. Gogoliyaone silawagili sipeili Babilon ana yaubada ana nume tabu ana gogo kaba lopei mena. Besiele tabe tomo tupwaliyao sipanli silawagili Babilon. ³ Kabo kin Nebukadinesa iwalo ana topaisowao ali tobaguna koina, esana Asipenasi igite-sipwaili Isileli kilakai panpanli kaloli mena. Gitesipwane ilau tem kin o tem towasawasa natuliyao kolili. ⁴ Tabu yabo mekana kasiebwa, kali koleya namwanamwana, nuwali sonosonogali, siyasili namwanamwa, yo ali katai imwayamwayau kabo sowasowali sipaisowa kin ana nume mena. Na Asipenasi iyakayakatai kolili kaina Babilon lelelelena yo yasiyasilina. ⁵ Kin ana topaisowa kali lina ipei kaliyate kaigeda kaigeda kali yo kali oine silawagilimaya ana nume mena. Asipenasi yakato iyakayakataili bolime yaiyona, imwawasi kabo silau kin igitaili, tem sowasowali sipaisowa kin koina o nigele. ⁶ Siya sigite-sipwaili kaloli mena esaliyao bwaite, Daniela, Ananaya, Miseli yo Asalaya, siya silaomaya susu Yuda koina. ⁷ Asipenasi esaliyao waluwali ipeili. Daniela ipei Belitesesa, Ananaya ipei Setaleki, Miseli ipei Misake yo Asalaya ipei Abedenigo.*

Daniela yo kanakavao Yaubada ana lina sibenalan

⁸ Daniela inuwanuwatu tabu kan yo wain silalaoma kin ana nume mena na kolili ikekekan, kaiwena Yaubada ana lina iba tem kan besiele ikan, kani ikabi-yabiki. Kabo ikawanoi tobaguna Asipenasi koina tabu iwowolena.

⁹ Yaubada Asipenasi katena iyabiga kabo Asipenasi me ana mulolo yo nuwanuwana Daniela isagui. ¹⁰ Na iyamo iwalo Daniela koina iba, "Yagu taubala kin yamatausan. Kami lina iwalowen tawae wakan yo tawae kwanuma. Tem kanne nige yaeyawa yo kwapwagege yo yomiu nige kamnali sinanamwanamwa na nige besiele kilakaiwo meuloili kani kin iunuyamateyau."

* **1:7** Esaliyao waluwali kaina Babilon

¹¹ Na Asipenasi togite-kalatan yabo ipei na yoli esopali igite-kalatagili. Kabo Daniela ilau kali togite-kalattanne koina, ¹²⁻¹³ yo iba, “Tem kutalam kai kakekan tano kanna koina yo waila bwagabwaga koina kanuma, na siya kilakaiwone sikekan kin ana nune kanna koina. Na kaliyate sanaulu (10) simwawasi kabu kulaoma ugite-sipwa kolimai besiele am lona na uginauli besiele am gite-lobai.” ¹⁴ Yo italam kabu itonagili kaliyate kali baibaiwa sanaulu. ¹⁵ Kaliyate sanaulu imwawasi kabu Daniela mekanakavao yoli yaiyonane kali koleya sinamwanamwasosi yo sikaiwe kabu muli mena kalikavao tokekan kin ana nune kanna koina. ¹⁶ Mwa togite-kalatan kin ana nune kanna yo wainna nige iwowolegili na kan bwaite tano kanna iwolegili kolili. ¹⁷ Yaubada lelelele meuloina yo sonoga meuloina kana katai yo kana paisowa italamwan kilakaiwone yoli esopaline kolili. Tabe Daniela koina italamwan tomo kenoliyao yo yakenayan meuloili kali bui.

¹⁸ Bolime yaiyona simwawasi besiele bwaite kin iwalo ali yakayakatai kaiwena kabu tobaguna Asipenasi kilakai meuloili iyoganli ilawagili Nebukadinesa koina. ¹⁹⁻²⁰ Kin mekanakavao siedeedede kabu ilobai nige yabo ana katai besiele Daniela, Ananaya, Miseli yo Asalaya ali katai. Bwagana toisabo neli kin ineliyan kolili ilobai kilakaiwone yoli esopali ali sonoga yo ali katai silalakisosi kabu muli mena tokukula meuloili ana kaba lona kalona mena. Kabu kin ikalaili siyamala ana topaisowao. ²¹ Na Daniela imiyamiya kin ana topaisowa kolili kanasiga kin Sailusa tomo Pesiya ana lona iyatubu Babilon koina.

2

Nebukadinesa kenona

¹ Nebukadinesa iloiloina bolime kaigeda na labuina kalona mena kabu kenona ikenoi. Kenonane iyamala ana kaba nuwanuwatu mwa nige sowasowana ikeno namwanamwa. ² Kabu walo iyawasa ana topaisowao sonosonogali siya sikatai tawae kani iyawatagili sauga ilalaoma koina mekalikavao tokukula, tokalakalawe yo tosonoga tupwaliyao silaoma na tem kin kenona sibui. Saugana silaoma sitolo kin manna mena. ³ Kabu kin iwalo kolili iba, “Kenu yabo yakenoi iyamala yagu kaba nuwanuwatu nuwanuwagu tem kwabui.” ⁴ Kin kainana siyamaisa sikaina Alameiki koina siwaloba, “Oo kin, sowasowana kumiyayai. Kenom kuwalowen na kabui.” ⁵ Kin iwalo tosonoga kolili iba, “Yagu nuwatu yawasosi bwaite besiele. Tem kenogune nige kwawawalo-masalan yo nige kwabubui kani yawalo siyetomtom-wagimiu yo ami nune sisoke-gwaligwalili. ⁶ Tem na kenogune kwawalowenama yo kwabui kani yayamaisamui na esamui yakeleisin. Sauga bwaite koina kenogune kwawalowenama na kwabui.”

⁷ Kin kainana siyamaisa yoi siwaloba, “O kin, tem kenomne kuwalo-masalan kani kabui.” ⁸⁻⁹ Kabu kin iwalo kolili iba, “Walo yawasosi, yagu sauga kwayaveyavenuwan yo kwatonatonan tem sauga tupwana kwapei-yamamalawe kaiwena wakataiyako yagu nuwatu ikaiwe yakato tem kenogune nige kwawawalo-masalan kani meuloimui kami lona kaigeda. Na meuloimui ami nuwatune yakato kwamwakomwakota koliyau kaiwena kwanuwanuwatu yakato tem sauga imamalawe na yagu nuwatu yabui. Sauga bwaite koina kenogune kwawalo-masalan kabu yakatai sowasowamui kenone kwabui.”

¹⁰ Tosonoga kin kainana siyamaisa siwaloba, “Oo kin, nige yabo imiyamiya yanuwa yaulina pwatana mena yo sowasowana iginauli besiele am nuwatu. Nige kin yabo bwagana iya ikaiwe o esana ilalaki, nige sauga yabo iwalo yakato ana tosonoga yo ana tokukula ginauli besiele bwaite siginauli. ¹¹ Ginauli bwaite kowa kin nuwanuwam kapaisowai ikololososi, nige tomo yabo sowasowana iwalo-masalan koliiwo, siyamo yaubadao, na siya nige simiyamiya tomo kolila.” ¹² Walo bwaite kaiwena kin

imunamunai lalakina yo iloina ana tosonoga meuloili Babilon kalona mena siunuili. ¹³ Na loina siginauli yakato tosonoga siunuili, kabo Daniela mekanakavao siloyaili tem siunuili.

¹⁴ Alioki, iya kin ana tokaleyayao kali tobaguna, ikatukatububu yakato ilalau Babilon kana tosonoga iunuyamateli kabo Daniela inuwanuwatu me ana yakasisi ilau koina yo mekanakava sieedeede. ¹⁵ Ineli Alioki koina iba, “Tawae kaiwena kin loina polopolowena bwaite iginauli?” Kabo Alioki kin ana loina yaina iwalowen Daniela koina. ¹⁶ Yo Daniela ilau kin koina ikawanoi tem sauga tupwana iwolena na kenona ibui. ¹⁷ Kabo Daniela ipileyo ana nume mena yo ana eliyamwao Ananaya, Miseli yo Asalaya ali wasa iwolegili. ¹⁸ Iwalo kolili sikawanoi Yaubada bulibuli mena koina na tem ikatekamkamna-yagili na ginauli bwaite wadawadamnane ikabi-yamayale kolili na tabu siya yo Babilon kana tosonogao siunuyamateli.

¹⁹ Boniyai luwaluwalina Daniela ikenogite, ginauli wadawadamnawa kana nuwamayale iyawatagili koina kabo Daniela Yaubada bulibuli mena itobalan, ²⁰ iwaloba, “Yaubada iya tosonoga yo tokaiwesosi, tatobalan sauga meuloina. ²¹ Iya bolibolime yo uwalu kali sauga iloiloiloina-yagili, iya tabe kin ipeili ali kaba miya mena yo ikelegabaegili yoi. Iya kaiwena katai yo nuwatu namwanamwali iyelima kolila. ²² Ginauli wadawadamna yo didididiuna iyakenayagila, ginauli bwaite imiyamiya boniboniyai mena ikatai, mayale imiyamiya koina.”

²³ Ana tobali imwawasi ikawanoi Yaubada koina iba, “Kowa tubuguwao ali Yaubada, yakawatoki yo yatobalanagiwo. Sonoga yo kaiwe kuyeyamako koliyau, tawae kakawanoi kaiwena kuyamaisayako koliyau yo kin kenona kuyamayaleyako kabo yakatai tawae kani yawalowen kin koina.”

Daniela kin kenona ibui

²⁴ Kabo Daniela ilau Alioki koina, bwaite kin iwaloba yakato Babilon kana tosonoga iunuyamateli. Iwalo koina iwaloba, “Tabu Babilon kana tosonogao kuunuyamateli. Na kuyoganyau talau kin koina na kenona yabui.” ²⁵ Na saugana koina Alioki Daniela iyogan mekanakava silau kin koina mwa Alioki kin ana wasa iwolena iwaloba, “Tomo yabo yalobai panpanli luwali mena, siya silaomaya Yudiya, iya sowasowana kenomne ibui.” ²⁶ Kin ineli Daniela, esana labuina sipei Belitesesa, koina iwaloba, “Sowasowam kenogu kuwalowenama na kubui?”

²⁷ Daniela kin kainana iyamaisa iwaloba, “Nige tosonoga yabo o tokukula yabo o tokalawe yabo imiyamiya sowasowana na kenomne ilivasi. ²⁸ Yaubada ibomamo imiyamiya bulibuli mena iya sowasowana ginauli wadawadamli iyakenayagila na kowa kin Nebukadinesa iyakenayagiwoko ginauli tawae kani iyawatagili sauga ilalaoma koina. Na saugana ukenokeno kenom ukenoili kali nuwamayale bwaite besiele. ²⁹ Oo kin, saugana ukenokeno am kaba keno mena kabo Yaubada, iya ginauli wadawadamna kali toyamayale, iyakenayagiwo kani tawae iyawatagili sauga ilalaoma koina. ³⁰ Ginauli wadawadamna bwaite iyamayale koliyau yaina nige besiele yakato yau yagu sonoga tomo meuloili ali sonoga ilalaki-gabaegili, iya iyamayale koliyau yaina kaiwena Yaubada nuwanuwana kenomne kana nuwatu dudulaina ukwatai namwanamwai.

³¹ Oo kin, kenom koina kokotomo lalakina ugitali itotolo manim mena ilalaki yo ipigapigabu kana koleya imatamatausi. ³² Kulukuluna gole koina siginauli gamwagamwalina yo nimana siliba koina siginauli diyana yo gasana kopa koina siginauli. ³³ Kae bilana aeyan koina siginauli yo kaena pwatana yo diyana aeyan yo bwatano koina siginaulili. ³⁴ Saugana kumanman-kulakula kabo veku lalakina itakepomaya tailabe mena nige tomo yabo ikakabi-kalatan. Kokotomo kaena pwatana mena besiele aeyan mekanakava bwatano sipaisowai koina ikoi yo iko-mumumumu. ³⁵ Sauganane koina aeyan, bwatano, kopa, siliba, yo gole isapi-mumumumuli.

Mumuli sikikiu molosi besiele witi mosomosona meuloina yaumai iyui-kalai nige leleyanna ipapagan. Kabo vekuwa iyamala koya lalakina yo yanuwa yaulina meuloina iloyapowon. ³⁶ Kenomne bwaite besiele na sauga bwaite kani yabui.

³⁷ Oo kin, kowa kin meuloili ali kin. Yaubada iya bulibuli mena ipeiwo kowa kali tololina lalakina, kaiwe yo wasawasa iyeyawa koliwo. ³⁸ Tomo yo man siya bwatano mena yo man siya sievaeva yo toisabo dedei koina simiyamiya, ipeiwo kuloinayagili. Kulukuluna bwaimwa gole koina sipaisowai kana katai bwaimwa kowa. ³⁹ Mulim mena kabu kaba lolina yaboyoi kani itolo na iyamo nige ana kaiwe besiele am kaba lolina ana kaiwe, kaiwena kaba loinane siliba. Kabu mulina mena kaba lolina yaiyonana kani itolo yo yanuwa yaulina meuloina iloinayan, kaba loinane ana kaiwe besiele kopa. ⁴⁰ Yo mwawamwawasina kaba lolina esopalina ana kaiwe besiele aeyan, kaiwena aeyan sowasowana ginauli meuloina isapi-kepokepoli yo isapi-gaogaolili. Mwa kaba loinane kani kaba lolina bagubagunali meuloili itabegwaligwalili. ⁴¹ Ugitaliyoi kaena pwatana yo kaena gibuli aeyan mekanakava gulewa siginauli. Kana dudulai bwaite besiele. Kaba loinane tomoliyao nige siyayaboda kaigeda kaiwena aeyan yo gulewa nige sipapatu namwanamwa kabu boda labui kani siyawatagili. Yo tabe kaba loinane ana kaiwe tupwana besiele aeyan yo tupwana besiele gulewa, kaiwena aeyan ikaiwesosi na gulewa nigele, gulewa mwayamwayau itata-gaogaoli yo ilotaketakepo. ⁴² Kaena gibuli aeyan mekanakava gulewa siginauli. Besiele kaba loinane kikiuna ikaiwe, kikiuna ibelu. ⁴³ Ugitali aeyan mekanakava gulewa siebweli kana katai bwaite besiele. Boda labuine kani mekalikavao sikasole na sitonan tem siyaboda kaigeda na nige sowasowali, besiele nige sowasowana aeyan mekanakava gulewa taebweli namwanamwaili.

⁴⁴ Kinyao bwaine ali sauga lolina kalona mena kabu Yaubada bulibuli mena kaba lolina yabu iyatolo kaba lolina bwaine nige kanasiga ipapagan, nige sowana kaba lolina yabu ilaoma ilikwai yo kaba lolina bwaite iya meuloina itabegwaligwalili yo iya imiyayai. ⁴⁵ Na besiele ugitali veku itakepoma tailabe mena, nige tomo yabu ikakabi-kalatan, yo aeyan, kopa, bwatano, siliba yo gole iko-mumumumuli. Yaubada Tomiyasaesosi iyakenayagiwoko tawae kani iyawatagili sauga ilalaoma koina. Kenomne yawasosi yo sowasowana yagu bui ukawa-yawasosi-yan."

⁴⁶ Kabu kin Nebukadinesa italu-pwaopwaom Daniela manna mena, yo iloina pwaoli sigabu yo tabe ginauli bwalaina namwanamwana sigabu Daniela kana yakasisi kaiwena. ⁴⁷ Iwalo Daniela koina iwaloba, "Am Yaubada yaubadao meuloili ali Yaubada, yo kinyao ali guyau, yo iya ginauli wadawadamli kali toyamayale. Yakatai bwaite kaiwena ginauli wadawadamnane kuwalo-masalan." ⁴⁸ Kabu kin paisowa saesaena yo ana mulolo meuloina iwolena Daniela koina. Kabu ipei Babilon dedeina iloinayan yo tabe ipei Babilon tosonogao meuloili ibagunayagili. ⁴⁹ Yo Daniela ikawanoi kin koina yakato Setaleki yo Misake yo Abedenigo ipeili dedei Babilon sigitekalatan. Na Daniela iya kin kana tosagu yo imiyamiya kin ana nume mena.

3

Kin Nebukadinesa kokotomo yabu iyatolo

¹ Kin Nebukadinesa iloina gole sikalai kokotomo yabu siginauli kana sae tuwenti seben mitas yo kana tabataba mitas yaiyona. Kokotomone siyatolo Dula kwabuna mena, dedei Babilon kalona mena. ² Na kin walo iyawasa ana topaisowa meuloili simiya-gogo, gavana, siya gavana yaulili mena, tololinao, mane kana togite-kalatan, toyatala yo dedeine kana topaisowao meuloili. Iwalo simiya-gogo kokotomone kana walo-mulolo kaiwena.

³ Kabu topaisowa esaliyao lalakili simiya-gogo kokotomo kana walo-mulolo kaiwena na sitolo kokotomo manna mena. ⁴ Sauganane koina kin ana todeedede yabu iyoga

kainana lalakina iwaloba, “Yanuwa tomoliyao meuloimiu, kwapi uloi uloi yo kaina uloi uloi, kami lolina bwaite besiele. ⁵ Saugana tem bwagigi, igo, gita, gwelulu yo kaba kevenuvenu uloi uloi kainali kwabenalan mwayamwayau tutulimiu kwatalu-sakonayagili na kwapwalou kokotomone koina, bwaimwana kin iyatolo. ⁶ Tem yaiya nige tutulina itatalu-sakonayani yo nige ipwapwalou koina iya kani sigabaen mayau wedowedolina kaikaiwena koina.” ⁷ Na saugana tem bwagigi, igo, gita, gwelulu yo kaba kevenuvenu uloi uloi kainali sibenalan yanuwa meuloina tomoliyao kwapi uloi uloi yo kaina uloi uloi tutuliliyao sitalu-sakonayagili yo sipwalou kokotomone koina, bwaimwa kin Nebukadinesa gole koina iginauli mwa iyatolo.

Yudiya yoli yaiyona nige sipwapwalou kokotomone koina

⁸ Sauganane Babilon ana tosonogao tupwaliyao silaoma kin koina yo Yudiya tomoliyao sikawa-naenae-yagili. ⁹ Siwalo kin Nebukadinesa koina siwaloba, “Oo kin, sowasowana kumiyayai. ¹⁰ Kowa kin loinane uginauli yakato saugana tem bwagigi, igo, gita, gwelulu yo kaba kevenuvenu uloi uloi kainali kabenalagili, meuloimai tutulimai katalu-sakonayagili yo kapwalou kokotomone koina. ¹¹ Na kuwalo yaiya tem nige tutulina itatalu-sakonayani iya kani sigabaen mayau wedowedolina kaikaiwena koina. ¹² Na Yudiya tomoliyao tupwaliyao siya kupeili dedei Babilon siloinayan, Setaleki, Misake yo Abedenigo siya nige am lolina sibebenalan. Nige sitatapwalolo am yaubadao kolili yo nige sipwapwalou kokotomone koina.”

¹³ Sauganane koina kin Nebukadinesa imunamunai lalakina kabo iwalo yoli yaiyonane silawagilima koina. ¹⁴ Kobo Nebukadinesa ineli iba, “Setaleki, Misake yo Abedenigo, gubesi, walo yawasosi nige kwatatapwalolo yagu yaubadao kolili yo nige kwapwapwalou kokotomone yayatolone koina? ¹⁵ Tem saugana bwagigi, igo, gita, gwelulu yo kaba kevenuvenu uloi uloi kainali kwabenalan, tem tutulimiu kwatalu-sakonayagili yo kwapwalou kokotomone koina kani kwanamwanamwa. Na tem nige kwapwapwalou koina kani sigabae-luseyagimiu mayau lalakina kalona mena. Toisabo yaubada sowasowana ileboimiu mayaune koina?”

¹⁶ Setaleki, Misake yo Abedenigo kin kainana siyamaisa siba, “Oo kin Nebukadinesa, nige sowana tawae kawalowen koliwo ginauline kaiwena. ¹⁷ Tem kuwalo sigabae-luseyagimai mayau lalakina kalona mena Yaubada bwaite kapwalopwaloune koina iya sowasowana ileboimai mayaune koina yo besiele am lolina koina. ¹⁸ Na ukwatai bwaite, bwagana tem nige ileleboimai, kani nige kapwapwalou am yaubadaone kolili yo nige tutulimayao katatalu-sakonayagili kokotomone bwaite kuyayatolone koina.”

¹⁹ Kobo Nebukadinesa manna iyapwalala, imunamunai lalakina Setaleki, Misake yo Abedenigo kolili yo iwalo ana topaisowao kolili mayau sipei-tubali yo wedowedolina ilalaki molosi. ²⁰ Yo iwalo ana tokaleyayao siya kaikaiweli kolili tatao yaiyonane sipankikili yo sigabae-luseyagili mayau lalakina kalona mena. ²¹ Kali kaleko meuloili siyalikwali iyatubu kulukululi mena kanasiga kaeli mena kabo sipanli yo sigabae-luseyagili mayau lalakina kalona mena. ²² Na saugana tokaleyayao siya Setaleki, Misake yo Abedenigo sigabaegili mayaune koina tokaleyayao siboma sigabuli yo siboita kaiwena mayau kalapulupululuna iwedowedoli sosi yo kin ana lolina ikaiwe. ²³ Yo tomone yaiyonane mekeli pan sitaluya mayau kalapulupululuna lalakina luwana mena.

Yaubada tomo yaiyonane ileboili

²⁴ Kobo kin Nebukadinesa isagena-tolo kaiwena nuwana ipwanopwano yo ineli kana tosaguwo kolili iba, “Tomone tapanli yo tagabae-luseyagili mayau koina kali baibaiwa yaiyona, wa?” Na kana tosaguwone siwalo, “O kin besiele.” ²⁵ Yo kin iwaloba, “Yagitaili tomo yoli esopali silolokeikeile mayau kalona mena kali pan sitalivasiko nige yoli siwewedoli. Na iya esopaliline kana koleya besiele yaubada

yabo natuna.” ²⁶ Nebukadinesa iutu-lau mayau lalakina salina mena kabo iyoga iba, “Setaleki, Misake yo Abedenigo, Yaubada Tomiyasaesosi ana topaisowao komiu, kwayawatagilima.” Kabo siyawawatagilima.

²⁷ Gavana yo siya tabe gavana yaulili mena, toloinao yo kin kana tosaguwo sitolo-takikilagili tomone sigitagitaili. Na nige mayau wedowedolina yabo kilakilalana yoli mena sigigitai, yoli wiyali yo kali kaleko nige siwewedoli yo nige mayau bwalaina yabo kolili. ²⁸ Yo kin Nebukadinesa iba, “Setaleki, Misake yo Abedenigo ali Yaubada tatobalan iya ana anelose iyawasa yo ana topaisowao yaiona ileboili. Siya ali meli sipei koina na kainagu nige sibebenalan na sitalamwagili siboita nige nuwanuwali Yaubada uloina koina sipwalou sibomamo ali Yaubada koina. ²⁹ Bwaite yagu loina tem toisabo tomo nuwana yanuwa o nuwana kaina Setaleki, Misake yo Abedenigo ali Yaubada koina iwalo-sinasinali yo nige iyayakasisi-yan tomonane yona kani siyetomtomwani yo ana nume sisoke-gwaligwali. Kaiwena nige yaubada yaboyoi imiyamiya yo sowasowana ileboila besiele bwaite.” ³⁰ Kabo kin kaba miya saesaena iwolena Setaleki, Misake yo Abedenigo kolili dedei Babilon kalona mena.

4

Nebukadinesa mayau lalakina ikenoi

¹ Yau kin Nebukadinesa. Kateguwao komiu meuloimiu. Wasa bwaite yayawasa yanuwa meuloina tomoliyao kolimiu kwapi uloi uloi yo kaina uloi uloi yanuwa yaulina pwatana mena. ² Sauga bwaite nuwanuwagu ami wasa yaeyawa ginauli kaba nuwapwanopwano yo yakenayan bwaite kaiweli Yaubada Tomiyasaesosi iyakenayagau. ³ Ana paisowa kaba nuwapwanopwano. Ana kaiwe ilalaki nige sowasowana tawalo. Ana loina, loina miyamiya yaina tabe ana kaba loina imiyamiya yaso yo yaso kolili.

⁴ Yau Nebukadinesa yamiyamiya yagu nume mena, yagu miyamiya in-amwanamwasosi yo yayaliyaya sauga meuloina. ⁵ Muli mena yakenokeno yagu kaba keno mena, kabo kenogu yakenoi yakenayan yabo yagitai yo yamatausi lalakina. ⁶ Kabo yawalo tosonoga meuloili siya simiyamiya Babilon koina silaoma yo kenogu sibui. ⁷ Saugana tokukula, tokalakalawe yo tosonoga meuloili silaoma yo kenogu yawalowen kolili na nige sowasowali sibui.

⁸ Kabo muli mena Daniela yawalo ilaoma na iboma kenogune yawalowen koina. Iya esana yapei Belitesesa yagu yaubada ana waliesa yo Yaubada yakayakasisina yaluyaluwana imiyamiya koina. ⁹ Yawaloba, “Belitesesa, tosonoga ali tobaguna kowa, yakatai Yaubada yakayakasisina yaluyaluwana imiyamiya koliwo, ginauli meuloina wadawadamli sowasowam na kenogune iyaele bwaite nuwanuwagu kubui. ¹⁰ Saugana yakenokeno yagu kaba keno mena kabo yakenayan yabo iyawatagili koliyau. Mayau malamalawena yagitai itotolo yanuwa yaulina luwaluwalina mena. ¹¹ Mayau ikin ilalaki yo ikaiwe kanasiga isae itupa bulibuli mena kabo tomo meuloili yanuwa yaulina mena sowasowali sigitai. ¹² Na liguna kana koleya inamwanamwa yo kanna ibaibaiwa sowasowana tem tomo meuloili sikekan koina. Lolonnane koina yakayakan ule ali kaba kaiyawasi silobai, yo lagalagali kolili man sievaeva ali noi siginaulili. Tomo yo yakayakan meuloili sikekan koina.

¹³ Yakenayan kalona mena bwaite yagitai yagu kaba keno mena anelose yabo yagitai ilobimaya bulibuli mena iya tosagenawasa. ¹⁴ Iyoga kainana lalakina mena iba, ‘Mayau wakoyaguli, lagalagali wakogasigasili liguliyao kwapupuli yo kanna kwayasulu debadebalala. Yakayakan siya simiyamiya yaulina mena yo siya ali noi siginauli lagalagali kolili kwatawoili silau. ¹⁵ Na mayau tuutuna yo lamna kwapan-kalatagili aeyan yo kopa koina na imiyamiya bwatano kawasi luwana mena. Tomone ikenokeno kawasi mena yakayakan mekanakavao wabumali koina yona

ibuta. ¹⁶ Bolime seben kalona mena ana nuwatu yo ana katai nige besiele tomo na besiele yakayakan ali nuwatu yo ali katai. ¹⁷ Loinane bwaite kai aneloseyao tosagenawasa kayawasa kabo tomo meuloili sikatai Yaubada Tomiyasaesosi kaba lolina meuloina yauwa yaulina mena iya ibomamo iloinayan. Iya sowasowana kaba lolina isoiyan tomo igite-sipwai koina bwagana iya esana nige ilalalaki.'

¹⁸ Na kenogu bwaite yau kin Nebukadinesa yakenoi iyaele bwaite. Kowa Belitesesa nuwanuwagu kubui na yabenalan kaiwena tosonoga meuloili siya simiyamiya yagu kaba lolina koina nige sowasowali sibui. Na kowa sowasowam yawasosi kaiwena Yaubada yakayakasisina yaluyaluwana imiyamiya koliwo."

Daniela kin kenona ibui

¹⁹ Saugana yagu walo yaemwawasi kabo Daniela, iya esana siba Belitesesa, inuwanuwatu lalakina yo katena iwakaka. Na yau kin yawaloba, "Belitesesa tabu kenone kana dudulai kaiwena kunuwanuwatusosi." Belitesesa kainagu iyamaisa iba, "Yagu Guyau, temga kenom kana dudulai ilau kam tokalomagigili kolili na tabu ilalaowa koliwo. ²⁰ Mayau ikin me ana kaiwe ilalaki isae kanasiga itupa bulibuli mena kabo tomo meuloili yauwa yaulina mena sowasowali sigitai. ²¹ Liguna kana koleya inamwanamwa yo kanna ibaibaiwa, sowasowana tomo meuloili sikekan koina. Lolonnane koina yakayakan ule mena ali kaba kaiyawasi silobai yo lagalagali kolili man meuloili sievaeva ali noi siginaulili. ²² O kin, mayau bwaite iya kowa. Kowa kumiyasae yo ukaiwe am kaiwe ilalakisosi, isae kanasiga itupa bulibuli mena yo am kaba lolina ilau yauwa yaulina dedeina meuloina koina.

²³ Oo kin, kenomwa koina anelose yabo ugitai iya tosagenawasa ilobimaya bulibuli mena yo iba, 'Mayau wakoi iguli yo lagalagana wakogasigasili na tuutuna aeyan yo kopa koina kwapan-kalatan yo kwapei imiyamiya kawasi luwana mena yo lamna imiyamiya bwatano kalona mena. Wabumali tomo yabo yona kani iula-butabuta besiele ule yakayakan kanasiga bolime seben imwawasi.' ²⁴ Oo kin, kenom kana bui yo kam lolina bwaite Yaubada Tomiyasaesosi iginauli kani iyawatagili koliwo besiele bwaite. ²⁵ Kani sitawoiwo tomo manli mena na kulau ule mena yakayakan mekamkavao kwamiya toyawa. Kani kawasi ukwan besiele bulumakau yo kwapim wabumali iula-butabuta bolime seben kalona mena kani kowa besiele kanasiga tem ukwatai yakato Yaubada Tomiyasaesosi kaba lolina meuloina yauwa yaulina mena iya ibomamo iloinayan yo iya sowasowana kaba lolina isoiyan tomo igite-sipwai koina. ²⁶ Loina bwaite anelose iwalowen iba, 'Tuutu yo lam simiyamiya bwatano mena' kana bui bwaite besiele, 'Am kaba lolina kani siyeyawa-yavivilayoi koliwo' saugana tem ukwatai yo kuwalo-masala yakato Yaubada iya yauwa yaulina kana toloina. ²⁷ Oo kin, nuwanuwagu yagu walo kubenalan mumugana naenaena kusikotanan na mumugana namwanamwana kumuliya yo tobubutuma kunuwatu-kalatagili na mesabana am miyamiya kana bolime simamalawe."

Keno iyamala yawasosi

²⁸ Yo ginauli meuloina iyawatagili yau kin Nebukadinesa koliyau besiele Daniela ana walo. ²⁹ Waikena tuwelo simwawasi, kabo sauga yabo yalolokeikeile yagu nume pwatana mena Babilon koina. ³⁰ Kabo yawalo-gagasa yaba, "Aa, o Babilon, walo yawasosi kulalaki. Yagu kaiwe mena yakabiwo yagu kaba miya wasawasana kaiwena na tem tomo meuloili esagu sikeleisinan." ³¹ Yagu walo nige yaemwawasi, yo kaina yabo yabenalan ilobima bulibuli mena, iba, "Kin Nebukadinesa, kubenalan. Sauga bwaite am kaba lolina yakele-gabaen. ³² Kani nige kumiyamiya tomo luwali mena na kani sitawoiwo ule mena na yakayakan mekamkavao kwamiya toyawa, kabo kawasi ukekakekan besiele bulumakau bolime seben kalona mena, kanasiga tem ukwatai yakato Yaubada Tomiyasaesosi kaba lolina meuloina yauwa yaulina mena

iya ibomamo iloinayagili yo iya sowasowana kaba lolina isoiyan tomo igite-sipwai koina.”

³³ Sauga bwaite koina yau Nebukadinesa walone iyamala yawasosi koliyau yo sitawoiyau tomo manli mena na kawasi yakekakekan besiele bulumakau yo wabumali koina kwapigu ibuta. Kabo itogu ikin besiele magesubu wiyana. Yo nimagu gibuliyao simamalawe besiele man gibuliyao. ³⁴ Bolime seben simwawasi kabu mangu isae bulibuli mena yo yakawanoi kabu nuwatu namwanamwana ilaoma koliyau. Na Yaubada Tomiyasaesosi yatobalan yo yayakasisi-yan yo walo-mulolo yaolena koina, iya yawasina miyamiya yaina sauga meuloina. Ana lolina, lolina miyamiya yaina yo ana kaba lolina imiyamiya yaso yo yaso kolili. ³⁵ Tomo meuloili yauwa yaulina pwatana mena, ali katai igitai besiele ginauli bwagabwaga. Aneloseyao bulibuli mena yo tomo yauwa yaulina mena simiyamiya ana lolina yaulina mena. Nige sowana tomo yabo ana nuwatu itom yo nige sowasowana sineli ana paisowa kaiwena.

³⁶ Saugana nuwatu namwanamwana iyawatagili koliyau yo yanamwanamwa kabu tomo siyakasisi-yagau besiele kin kali yakasisi. Yagu topaisowa lalakili yo yauwa kana tobagunao sikalaiyau kabu yagu kaba miya kaba lolina kalona mena siyeyama-yavivila kabu esagu ilalakisisi, nige besiele beyabeyana. ³⁷ Yau Nebukadinesa, sauga bwaite Yaubada iya kin bulibuli mena esana yakeleisin, yatobalan yo yawaloseyan, kaiwena ginauli meuloina siya iginaginaulili sidudulai yo sitoyatoyawa. Na siya sigagasa iya sowasowana ipei-yataluli.

5

Lelelele imayale nume kana bilibili mena

¹ Nebukadinesa iboita kabu natuna esana Belisasa kaba loline ikalai. Kin Belisasa soi lalakina iginauli, kabu mekanakavao towasawasa kali baibaiwa tausan kaigeda sikekan yo wain sinuma toyawa. ² Saugana Belisasa wain inuma-tonan mwa iloina komwa bwaimwana gole yo siliba koina siginauli sikalailima koina bwaine tamana Nebukadinesa ikalailiya Yaubada ana Nume Tabu Yelusalema koina. Kin nuwanuwana wainenao yawasosi yo wainenao tupwaliyao yo tabe towasawasa mekalikavao sinuma komwane kolili. ³ Yo komwa sikalailima kabu kolili meuloili sinuma. ⁴ Saugana wain sinumanuma ee kabu sitobatobali yaubadao kolili, siya gole, siliba, kopa, aeyan, mayau yo veku koina siginaulili. ⁵ Sauganane koina tomo nimana gibuna iyawatagili kin ana nume kalona mena dedeine toweya mayale ana kabu take salina mena. Iyatubu nimana gibuna mena ilelelele bilibili mena na saugana ilelelele kin manna ilau igitagitai. ⁶ Imatausi yo nuwana ipwanopwano, manna iyapwalala yo manna kana koleya ibui yo yona itabutabubu.

⁷ Kabu kin tokukula, tokalakalawe yo tosonoga meuloili Babilon kalona mena iyoga-gogonagili kabu iwalo kolili iwaloba, “Yaiya tem lelelelene iyasili yo ikabi-yamayale koliyau towasawasa ali kaleko ilikwa yo kali galogalo igaloi. Tabe iya kani tolina lalakina yayonana ana kabu miya ikalai.” ⁸ Kabu kin ana tosonogao meuloili silaoma na nige sowasowali lelelelene siyasili yo sikabi-yamayale koina. ⁹ Kabu kin imatausi lalakina, na kana koleya ibui yo mankaluwa isaei. Besiele siya towasawasa mekanakavao nuwali ipwanopwano molosi. ¹⁰ Kin mekanakavao towasawasa sitalawauwau kabu kainali kin sinana ibenalan yo ilusae kabu miya soina koina yo iwaloba, “O kin, sowasowana kumiyayai, tabu kumamatausi yo kam koleya inanae. ¹¹ Tomo yabo imiyamiya am kabu lolina kalona mena, iya Yaubada Tomiyasaesosi yakayakasisina yaluyaluwana imiyamiya koina. Tamam ana sauga lolina koina tomonane sigitai ana sonoga yo ana katai ilalaki besiele yaubadao ali katai. Kabu tamam kin Nebukadinesa tomonane igite-sipwai siya tokukula,

tokalakalawe yo tosonoga meuloili ali tobaguna. ¹² Tomone iya Daniela esana yaboyoi kin ipei Belitesesa. Ana katai yo ana sonoga ilalaki. Besiele tabe sowasowana keno ibuili, pilepilele kali dudulai ilivasili yo ginauli wadawadamli iyamayaleli. Na kuyogan iya kani lelelelene ilivasi.”

Daniela lelelele ibui

¹³ Kabo Daniela siyoganama kin koina yo kin ineli iba, “Kowa Daniela, Yudiya panpanna yabo, komiu tamagu ikalaimiuya Yudiya koina, wa? ¹⁴ Yabenalan yakato Yaubada yakayakasisina yaluyaluwana imiyamiya koliwo tabe am sonoga yo am katai ilalakisi. ¹⁵ Na yawalo tosonoga yo tokukula siyoganlima koliyau na lelelelene siyasili yo kana dudulai siwalowen na nige sowasowali. ¹⁶ Na yabenalan kowa sowasowam ginauli wadawadamli kuyamayaleli. Yo tem lelelelene kuyasili kana dudulai kuwalowen kani yawalo towasawasa kali kwama siyakwamaiwo yo kali galogalo ugwaloi. Kabo kowa Babilon kana toloina lalakina yaiyonana ana kaba miya ukwalai.”

¹⁷ Kabo Daniela kin kainana iyamaisa iwaloba, “Am mulolone genuwagu, o tem nigele, kuwolena tomo uloina koina. Na lelelelene kani yayasili yo yalivasi koliwo. ¹⁸ Oo kin, Yaubada Tomiyasaesosi tamam Nebukadinesa ipeiseyani kaba loina lalakina iwolena koina yo iyawasawasao. ¹⁹ Ana miya sae kaiwena kabo tomo meuloili yanuwa uloi uloi yo kaina uloi uloi simatausan. Tem nuwanuwana yabo iunuyamate, iunuyamate mowoi. Tem nuwanuwana yabo ileboi kani ileboi. Besiele tem nuwanuwana yabo ipeiseyani o ipei-lobiyeni iginauli besiele ana nuwatu. ²⁰ Iya ana gagasa yo katena ana kololo yo ana gamwapanapanawa kaiweli kabo Yaubada ana kaba loina yo ana wasawasa ikele-gabaegili. ²¹ Yaluyaluwana besiele ebaebai ule yaluyaluwali sitawoi ilau ule mena yo nige imiyamiya tomo luwali mena. Na donki ule mekanakavao simiya toyawa yo kawasi ikekan besiele bulumakau ikenokeno bwagabwaga yo wabumali yona iyabuta kanasiga ikatai yakato Yaubada Tomiyasaesosi kaba loina meuloina yanuwa yaulina mena iloinayan, iya sowasowana kaba loina isoiyan tomo siya igite-sipwaili kolili.

²² Na bwagana kowa Nebukadinesa natuna nige kaba gite ukwakalai koina na kunuwalobi. ²³ Kuboma kupei-seyagiwo yo Guyau bulibuli mena nige kuyayakasisi-yan na kuwalo komwa bwaite sikalailiya ana Nume Tabu koina na sikalaiyama koliwo yo wainemwao yawasosi yo wainemwao tupwaliyao mekalikavao towasawasa komwane kolili kwanuma. Kabo kwatobatobali yaubadao bwaite siginaulili siliba, gole, kopa, aeyan, mayau yo veku kolili. Yaubadao bwaite siya nige manli, nige tenali yo nige ginauli yabo sikakatai. Na Yaubada bwaite yawasim yo am gogo meuloili iloinayagili, nige kuyayakasisi-yan. ²⁴ Bwaite iya kaiwena Yaubada nima yabo iyawasa kolimiu na wagitai ilelelele nume bilibilina mena. ²⁵ Lelelele kana walo bwaite. Mene, mene, tekeli, pasin. Na kana bui bwaite besiele. Yasili, yasili, liye, yakasa. ²⁶ Na walo kana dudulai bwaite besiele. Yasili, Yaubada am loina kana kaliyate iyasilili na nige sibabaibaiwa kaiwena kikiunamo iyemwawasili. ²⁷ Liye, Yaubada kam polowe iliyeiyako kaba liye koina yo ilobai yakato kowa kumalamalaesosi.* ²⁸ Yakasa, am kaba loina iyaele kani ikelegabaen yo iyakasa iyauyan Mediya yo Pesiya kolili.” ²⁹ Kabo kin Belisasa iwalo ana topaisowa kolili towasawasa kali kwama sikalaiyama Daniela siyakwamai yo galogalo bwaine gole koina siginauli siyagalo-takikili galogalona mena. Kabo kin Belisasa Daniela ipeiseyan iyamala toloina yaiyonana Babilon koina.

³⁰ Boniyainane koina tomo Mediya silaoma Belisasa, Babilon ali kin siunuyamate.

³¹ Kabo Daliyasi, tomo Mediya ana bolime sikisti tu (62) Belisasa ana kaba loina ikalai.

* **5:27** Bwaite iwalowalo mumuga namwanamwana kaiwena

6

Daniela sigabaen laiyan ali gula mena

¹ Daliyasi gavana kali baibaiwa andeledi yo tuwenti (120) igite-sipwaili ipeili ana kaba lolina dedeina meuloina sigite-kalatan. ² Toloinao lalakili yaiyona tabe igite-sipwaili, yabo iya Daniela, yo gavana meuloili ali paisowa sigitagitai, tabu kin ana paisowa inanae. ³ Kin igite-lobai Daniela ana paisowa toloinao yo gavana meuloili inamwanamwa-gabaegili kabo inuwanuwatu yakato kaba lolina meuloina iwolena Daniela iloinayan. ⁴ Saugana tololina lalakili yo gavana wasane sibenalan kabo simunamunai yo kamwasa siloyai Daniela ana paisowa kalona mena yakato tem siyakewai. Na nige sowasowali kaiwena iya Daniela tomo dudulaina nige ana nae ipapagan. Yo ana paisowa meuloina inamwanamwa. ⁵ Kabo sinuwanuwatu yo sibomayoi siwaloba, “Kani nige ana nae yabo talolobai na tayayakewai. Na tatonan tem ala yakewane yaina taloyai tapwalolo ana dedei mena.”

⁶ Kabo tomo bwaitete siyaboda kaigeda silau kin koina yo siwaloba, “Oo kin Daliyasi, sowasowana kumiyayai. ⁷ Kai bwaite am kaba lolina kagite-kalatan tololina lalakili, gavana, siya gavana yaulili mena yo toloinao meuloimai ama nuwatu kaigeda tem lolina yabo uginauli yo kuyakaiwe-yawasosiyan. Loinane bwaite besiele, kaliyate kana baibaiwa teti (30) kalona mena tabu tomo sikakawanoi yaubada yabo o tomo yabo koina, kowamo kin koliwo. Yaiya tem loinane nige ibebenalan, kani sigabaen laiyan ali gula mena. ⁸ Oo kin, lolina uginauli kabo iyamala ala lolina yawasosi na tem tabu tabubui, imiyayai besiele Mediya yo Pesiya ala loinane kana kamwasa.” ⁹ Kabo Daliyasi loinane ikawa-yawasosiyan.

¹⁰ Saugana Daniela ibenalan loinane kin ikawa-yawasosiyan, kabo ipileyoi ana nume mena isae kewa mena yo ilusae ana biliutusi kalona mena, tutulina italu-sakonayan tomlape bwaite kana koleya ilauyoi Yelusalema kaiwena, kabo ikawakawanoi ana Yaubada koina. Kaliyate kaigeda kaigeda ikawakawanoi meyaiyona besiele sauga meuloina ipaipaisowai. ¹¹ Na Daniela kana tokalomagigili silau yo Daniela silobai ikawakawanoi ana Yaubada koina. ¹² Yo meuloili silau kin koina, kabo sineli siwaloba, “Tauna kona lolina kupaisowai yakato kaliyate teti kalona mena tomo meuloili tabu sikakawanoi yaubada yabo o tomo yabo koina, kowamo kin koliwo. Na kuwalo yaiya tem loinane ilikwai, kani sigabaen laiyan ali gula mena. Besiele, wa?” Kin kainali iyamaisa iwaloba, “Walo yawasosi, loinane imiyayai, besiele Mediya yo Pesiya ala lolina kana kamwasa. Mwa nige sowasowana tabui yoi.” ¹³ Kabo siwalo kin koina siba, “Daniela, iya Yudiya panpanna yabo nige iyayakasisi-yagiwo besiele am lolina nige ibebenalan. Kaliyate kaigeda kaigeda ikawakawanoi me yaiyona ana yaubada koina.”

¹⁴ Saugana kin wasana ibenalan nuwana inaesosi kabo itonan yakato Daniela ileboi inuwanuwatu-keikeile kanasiga dabwelo isugu. ¹⁵ Na tomoliyaone sipileyoi tabe kin koina siba, “Oo kin, ukwataiyako, tem kin lolina yabo ikawa-yawasosiyan nige sowana tabui kaiwena Mediya yo Pesiya ala lolina besiele bwaite.” ¹⁶ Mwa kin iwalo Daniela siyoganama yo sigabaen laiyan ali gula mena yo iwalo Daniela koina iba, “Inamwanamwa tem iya am Yaubada iya koina sauga meuloina kupwalopwalou ileboiwo.” ¹⁷ Kabo Daniela sigabae-yatalu laiyan ali gula mena, yo veku sikalai gula gamwana sipei-kausi. Yo kin ana yakasisi kana kilakilala mekanakavao towasawasa kali kilakilala sipeili veku koina, tabu tomo yabo gulane koina ilulusae na tem Daniela ileboi. ¹⁸ Yo kin ipileyoi ana nume mena inuwanuwatu lalakina kabo boniyainane nige ikekekan, nige iyayaliyaya yo nige ikekeno namwanamwa.

¹⁹ Yanuwa ilayan dabwelo imwalisae kabo kin itolo mwayamwayau ilau laiyan ali gula koina. ²⁰ Saugana iyawatagili gula salina mena kabo iyoga-valavalam Daniela koina iba, “Daniela, Yaubada meyawasina ana topaisowa. Gubesi, am Yaubada

koina sauga meuloina kupwalopwaloune ileboiwo laiyeon kolili?” ²¹ Daniela kin kainana iyamaisa iba, “Oo kin, sowasowana kumiyayai. ²² Yagu Yaubada ana anelose iyawasa ilaoma laiyeon gamwali ikausili, mwa nige sikakanyau. Ipaishwai besiele kaiwena igiteyau mumugagu idudulai manna mena. Besiele tabe nige nae yabo yagiginauli kowa kin koliwo.” ²³ Mwa kin iyaliyaya lalakina yo iwalo Daniela sitabei-sinanama gula mena. Saugana sitabei-seyanama, kabo yona sigitai nige yabo inanae, kaiwena ana Yaubada imeliyan. ²⁴ Kabo kin iwalo siya Daniela kana toyakewa mwakomwakota meuloili sikabi-kalatagili yo sigabae-yataluli laiyeon ali gula mena waineliyao yo natuliyao mekalikavao. Nige naga sitatalu gula kalona mena na laiyeon silokapusele yo tuwatuwali sikapu-golugoluli.

²⁵ Kin Daliyasi walo iyawasa yanuwa meuloili tomoliyao kolili kwapi uloi uloi yo kaina uloi uloi ana kaba lolina kalona mena iba, “Kateguwao komiu meuloimiu. ²⁶ Bwaite yagu lolina tomo dedei meuloina yagu kaba lolina kalona mena Daniela ana Yaubada kwanuwatu-kalatan yo kwayakasisi-yan. Iya Yaubada meyawasina yo iya miyamiya yaina. Ana kaba lolina nige sowasowana kita tomo talikwai, ana kaiwe nige imwamwawasi. ²⁷ Iya kala toyamayale yo kala tolebo ginauli kaba nuwapwanopwano ipaishwaili bulibuli mena yo yanuwa yaulina mena. Daniela ileboi yo laiyeon nige sikakan.” ²⁸ Kabo Daliyasi, yo Sailusa game Pesiya, ali sauga kin koina, Daniela ana miyamiya inamwanamwa yo esana ilalaki.

Eimos ana lelelele

Walo bagubagunana

Eimos ana sauga mena polovinsi labui simiyamiya, yabo tete bomatu mena (north) iya esana Isileli yo yabo tete yavana mena (south) esana Yuda. Muli mena kabo esane Yuda sibui sipei Yudiya. Eimos iya palopita yabo ilaomaya Yuda polovinsi koina. Ana yanuwa yawasosi esana Tikowa iya koya mena Yelusalema salina mena. Eimos Tikowa ilogabaen yo isae tete bomatu mena Isileli polovinsi koina yo iguguye tomo siya simiyamiya bwaine dedeine koina. Sauganane koina tomo sibaibaiwa siwasawasa yo tabe tomo sibaibaiwa sibubutuma. Towasawasao tobubutumao siyakamkamnali kabo Eimos me ana katepatu iyanuwapeili yakato Yaubada kani lolina dudulaina mena iyamaisali ali yauyaule kaiwena.

¹ Yau Eimos yo yagu yanuwa Tikowa taon na yagu paisowaele togite-kalatan sipi. Beyabeyana Yaubada Isileli ali pwanoli meuloili iyakenayagau. Sauganane koina kin Usaiya iya Yuda ali kin yo Yeleboama, iya Yoasi natuna, iya Isileli ali kin. Yaubada ginauliline iyakenayagau na bolime labui mulina mena mwanikiniki yabo iyawatagili ama dedei mena. ² Yagu guguye koina yawaloba, “Yaubada itolo koya Saiyoni koina, bwaimwa Yelusalema taon, yo kainana lalakina mena iedeede besiele laiyon ana kalagaga yo tabe besiele tutu daguguna. Yaubada iedeede kabo bubu meuloili sileleyan yo kelamamalawe mena koya Kameli koina kawasi siweweka.”

Siya bodane simiyamiya Isileli salina mena Yaubada ana lolina kaikaiwena kani silobai

Siliya

³ Yaubada iwalo koliyau iwaloba, “Tomo Damasiko, Siliya dedeina mena, sauga meuloina mumugana naenaena signaginali. Nige sowana yagu nuwatu yabui. Koinaele kani maisa naenaena yaolegili kaiwena tauna kona silau yo Giliyadi siunuili aeyan pwawati polopoloweli kolili yoli siigalili yo Giliyadi sikamkamna lalakina. ⁴ Mwa kani mayau kalapulupululuna yayawasa ilobi Damasiko taon koina na kin Asaeli yo kin Benedadi ali nume kaikaiweli sitotolo kani yagabuli na siwedoli woli.

⁵ Tabe Damasiko kana gana kana gulu aeyan kani yasapi-golugoluli yo yanuwane kana tomiyayao yo tabe meuloili siya Aven bubuna mena simiyamiya kani yaunuili siboita. Yaboyoi Betedeni ali tololina lalakina kani yakele-gabaen. Imwawasi muli mena kabo Siliya tomoliyao meuloili kani japanili yalawagili yanuwa yabo esana Kili na yanuwane koina beyabeyana tubuliyao silawagili siyamala topaisowa panpanli.”

Pilistiya

⁶ Yaubada iwalo koliyau iwaloba, “Tomo Gesa, Pilistiya dedeina mena, sauga meuloina mumugana naenaena signaginali. Nige sowana yagu nuwatu yabui. Koinaele kani maisa naenaena yaolegili kaiwena tauna kona silau yagu tomoyao sibaibaiwa silokalitagili sipanili yo silawagili Idoma dedeina koina yo sigimwala-yagili tomo Idoma kolili siyamala ali topaisowa panpanli. ⁷ Mwa kani mayau kalapulupululuna yayawasa ilobi Gesa taon kana gana yo tomo Gesa ali nume kaikaiweli yagabuli siwedoli woli. ⁸ Yo Asidodi yo Ekilon kali tomoyao kani yaunuili. Tabe besiele Asekilon kali tolinao lalakili kani yakele-gabaegili. Tem tomo Pilistiya tupwaliyao simiyamiya kani yaemwawasili.”

Taiya

⁹ Yaubada iwaloyoi koliyau iwaloba, “Tomo Taiya sauga meuloina mumugana naenaena siginaginauli. Nige sowana yagu nuwatu yabui. Koinaele kani maisa naenaena yaolegili kaiwena kelabilabin kamwasana siginauli yagu tomoyao Isileli kolili sinuwa-mwatainan kabo tauna kona silau silokalatagili sipanili yo silawagili Idoma dedeina koina. ¹⁰ Mwa kani mayau kalapulupululuna yayawasa ilobi Taiya taon kana gana koina yo tomo Taiya ali nume kaikaiweli yagabuli siwedoli woli.”

Idoma

¹¹ Yaubada iwaloyoi koliyau iwaloba, “Tomo Idoma sauga meuloina mumugana naenaena siginaginauli. Nige sowana yagu nuwatu yabui. Koinaele kani maisa naenaena yaolegili kaiwena sikaleya yagu tomoyao Isileli kolili yo kaleya kelepana mena sinesineo sikoyamateli ali yanuwa mena. Nige ali katekamkamna yabo mwa me ali munamunai yagu tomoyao siunuili yo munamunaine imiyayai. ¹² Mwa kani mayau kalapulupululuna yayawasa ilobi Timani taon, Idoma dedeina mena yo tomo Bosila ali nume kaikaiweli meuloili yagabuli siwedoli woli.”

Amoni

¹³ Yaubada iwaloyoi koliyau iwaloba, “Tomo Amoni sauga meuloina mumugana naenaena siginaginauli. Nige sowana yagu nuwatu yabui. Koinaele kani maisa naenaena yaolegili kaiwena tauna kona silaoma yo me ali munamunai lalakina sikalekaleya na tem bwatano tupwana yoi sikalai. Tabe silau sikaleya tomo Giliyadi kolili yo ali sinesineo siya tosiuamao sisakonali diyali mena. ¹⁴ Mwa kani mayau kalapulupululuna yayawasa ilobi Laba taon kana gana yo tomo Laba ali nume kaikaiweli meuloili yagabuli siwedoli woli. Kabo yagu tokaleyayao yayawasali silau yo me ali wui sikaleya kolili sikaiwe-gabaegili besiele wediliya ana laoma. ¹⁵ Imwawasi kani ali kin yo ali toloinao meuloili yakele-gabaegili yalawagili yanuwa uloi molosina koina.”

2

Mowabe

¹ Yaubada iwaloyoi koliyau iwaloba, “Tomo Mowabe sauga meuloina mumugana naenaena siginaginauli. Nige sowana yagu nuwatu yabui. Koinaele kani maisa naenaena yaolegili kaiwena tauna kona silau Idoma dedeina koina yo Idoma ali kin kana salai sisoke yo tuwatuwana sikalaili yo sigabuli tomo Idoma manli mena. ² Mwa kani mayau kalapulupululuna yayawasa ilobi Mowabe dedeina koina kabo tomo meuloili ali bwatano koina yo tabe tomo Keliyota ali nume kaikaiweli meuloili yagabuli siwedoli woli. Imwawasi kabo yagu tokaleyayao yayawasali silau yo bwagigi siyuili yo me ali wui sikaleya kolili mwa siunuili. ³ Kabo muli mena kani Mowabe ali kin yo dedeine kana toloinao meuloili yaunuili siboita.”

Yuda

⁴ Yaubada iwaloyoi koliyau iwaloba, “Tomo Yuda sauga meuloina mumugana naenaena siginaginauli. Nige sowana yagu nuwatu yabui. Koinaele kani maisa naenaena yaolegili kaiwena yagu lolina sisikotanagili yo yagu walo nige simumuliya. Tabe sitapwalolo kokotomo kolili besiele baguna tubuliyao sitapwalolo kolili, silosuwala molosi koliyau. ⁵ Mwa kani mayau kalapulupululuna yayawasa ilobi Yuda dedeina mena yo tomo Yelusalema ali nume kaikaiweli yagabuli siwedoli woli.”

Yaubada ana lolina kaikaiwena tomo Isileli kaiweli

⁶ Yaubada iwaloyoi koliyau iwaloba, “Tomo Isileli dedeina mena sauga meuloina mumugana naenaena siginaginauli. Nige sowana yagu nuwatu yabui. Koinaele kani maisa naenaena yaolegili kaiwena ali towasawasao silau yo tomo dudulaili silokalatagili sipanili yo sigimwala-yagili maisa kikiuna koina na siyamala ali

topaisowa panpanli. Siginauli besiele kaiwena tomo dudulaili meuloili sibubutuma molosi.

⁷ Towasawasao mumugali sinaesosi kabo sauga meuloina tobubutuma sisapili yo situbalili yakato siya besiele ginauli bwagabwaga. Tem sauga yabo kilakai yabo ikeno vesala yabo mekanakava na tabe kilakaine tamana kani ilauyoi ikeno vesalane kaigedana koina. Mumugaline koina esagu yakayakasisina sisibayanae.

⁸ Ali nume tapwalolo kaloli mena tomo silolo-bwagabwaga yo kali kwamane sikwamakwamailine sikewalili tobubutumao kolili yakato kali buki maisana. Yo tabe nume tapwalolo kaloli mena wain sinumanuma na wainne sikewalili tobubutumao kolili yakato kali buki maisana.

⁹ Na komiu yagu boda Isileli kaiwemiu Amoli yaunu-molosagili siboita. Bwagana saliylaiyao simamalawesosi yo sikaiwesosi besiele mayau lalakili sida yo keyalu na iyamo meuloili yayaboitali. ¹⁰ Itipita koina yakele-yawatagilagimiuma yo yabagunayagimiu ule bwagabwaga mena bolime kana baibaiwa poti (40) kabo Amoli ali bwatano yaeyawa kolimiu yanuwane iyamala ami kaba lolina.

¹¹ Natumiyao tatao tupwali yagite-sipwaili siyamala palopitao yo tupwaliyao yagite-sipwaili siyamala Nasilaiti.* Tomo Isileli, bwaine besiele, awa? Yau Yeoba Yaubada yawawalo. ¹² Nasilaiti kwayadidigali na wain kwaolegili sinuma na palopitao kwawalo kolili yakato tabu wasagu siyayawasa.

¹³ Kabo wagitai. Kani yautu-yapatumiu bwatano mena yo yayakamkamnamiu na ami kamkamna besiele waga niuniuli witi sitauli ipowon masumasuwe na kaena isopu bwatano mena nige sowasowana siniuli. ¹⁴ Ami tosagesagenao nige sowasowali yagu munamunai siyabubu-gabaen. Ami tomo kaikaiweli ali kaiwe kani simwawasi yo ami tokaleyayao nige sowasowali siboma yawasili sileboili. ¹⁵ Gipoyo kana toulao nige sowasowali sitolo na tem gipoyo siulaili, tokaleya kaikaiweli nige sowasowali siyabubu yo tomwalisae osi nige sowasowali siyabubu meyawasili, meuloili kani siboita. ¹⁶ Kaliyatenane koina tokaleya kaikaiweli meuloili me ali matausi ali kaleya gogoliyao kani sigabaegili yo menima gaibuli siyabubu-gabaegau."

3

¹ Tomo Isileli, beyabeyana tubumiyao ali boda Yaubada ikele-yawatagilagili Itipita dedeina mena. Kabo kwabenali namwanamwa ami walo kololo bwaitete iwalowenako kaiwemiu. ² Iwaloba, "Komi tomo Isileli kwabomamo yagite-sipwaimiu*" na susu meuloili yanuwa yaulina mena nigele, koinaele kani yayamaisamiu mumugamiu yauyaulenane kaiwena."

Eimos ikawa-yawasosi yakato iya Yaubada ana tosaenawasa

³ Tem tomo labui nuwanuwali silotoyatoyawawa silau baguna kani nuwatune siedeededeyan kabo muli mena me ali talam silotoyawawa silau. Besiele, awa? Kabo wakatai Yaubada yagu walo meuloili iyelima koliyau na yawalowalo-masalagili.

⁴ Saugana tem laiyon iyoga ule mena takatai kana tau yabo ilobaiyako. Awa? Yo tabe saugana tem laiyon natuna ikalagaga ana gula mena takatai kana ilobai. Awa? Kaiwena laiyon nige sowana iyoga bwagabwaga. ⁵ Tem sipwasipwa sipei bwatano mena na nige maula koina gubesi? Kani man ilobi itowa bwatano mena? Nigele awa? Besiele sipwasipwa nige sowana ipito bwagabwaga kanasiga man itowa sipwasipwane koina kabo sipwasipwane ipito. Awa? ⁶ Tem bwagigi tayui yanuwa mena kani tomo simatausi kaiwena sikatai kaleya ilalaoma. Besiele, awa? Tem tokaleyayao silaoma yo ala yanuwa sisibayanae Yaubada yanuwane kana

* **2:11** Nasilaiti siya Yaubada nuwanuwana sipaisowa koina mwa itoliyao nige sitotomli yo nige wain sinumanuma. Wagitai Numela 6:1-21 * **3:2** Kana katai bwaite, boda Isileli koina ana kelabilabin kamwasana iginauli

sibayanaene kaiwena italamko. Awa? Kabo wakatai Yaubada ana lolina mena yalaoma na yayanuwapeimiu.

⁷ Walo yawasosi, sauga meuloina Yaubada ana nuwatu wadawadamna kani iyakenayagimai baguna kai ana topaisowa palopitao kolimai kabo muli mena iginauli besiele. ⁸ Laiyon ikalagagako. Yaiya kani nige imamatausi? Yeoba Yaubada iwaloko. Nige sowasowamai kamwanou, nige sowana ama palopisai kalopei.

Tomo Isileli ali paisowa naenaena Sameliya dedeina mena

⁹ Kwalaoma, kwalaoma komiu Pilistiya yo Itipita toloinao. Kwalaoma kwamiyagogo yo kwamiyasio Sameliya koyana kolili na tomo Isileli ali nuwapwanopwano yo ali paisowa naenaena tobubutumao kolili wagitai. ¹⁰ Mumugana naenaena sipaipaisowa-kalatan kaiwena mumugana namwanamwana nige sikakatai. Silau tomo siunuili yo ali gogo wasawasa sikwayaili silawagili ali nume kaikaiweli kolili siyakalapowonli.

¹¹ Koinaele, Yaubada Tokaiwesosi iwaloba, “Yau kani tokaleyayao yayawasali silaowa siyatakiki-lagimiu sikaiwe-gabaegimiu yo gogo meuloina sikwayaili ami nume wasawasali kaloli mena.”

¹² Yaubada iwaloba, “Sauga bwaite koina tomo Isileli simiyamiya Sameliya dedeina koina simiyasio kaba miyasio wasawasali kolili na kikiunamo meuloili kani yaemwawasili na isaisalimo situpwa. Kana koleya besiele kaba gite bwaite. Tem laiyon ilaoma sipi ikan yo togite-kalatan laiyon itawoi kani sipi yona tupwatupwanamo ilobai. ¹³ Tomo meuloimiu kwabenali, na tomo Isileli, siya Yakobo tubunao, kwayanuwapeili kani yayamaisali. ¹⁴ Saugana yayamaisali kaliyatenane koina kani kaba pwaoli meuloili yanuwa Betele koina yasibayanaeli. Kaba pwaoli sokiliyao kani yatom-gabaegili sibeku bwatano mena.† Kana katai bwaite, kani nige siyayabubugabaegau. ¹⁵ Nume meuloili kani yasibayanaeli nuwana siyatololi tulutulu kaiwena o wedowedoli kaiwena o nuwana sikalapowon kali pasa wasawasali kolili, nume lalakiliyao meuloili kani yasibayanaeli. Yau Yeoba Yaubada yawawalo.”

4

Isileli Yaubada simiya-dagedagela-yan

¹ Yaubada iwaloba, “Komiu sinesineo sinisinibuli kwamiyamiya yanuwa Basan, koya Sameliya koina, kwabenali. Komiu todagela-kololo kabo wainemiyao kwaloinayagili kwaba, ‘Waila kaikaiwena wakalaiyama mwayamwayau na kanuma.’ Mumugamiu sinaesosi kaiwena tobubutuma kwaunuili yo kwayakamkamnali.

² Koinaele, yau Yeoba Yaubada yagu yakasisi mena yawalo-yameliyako yakato kaliyate silalaoma kani kami tokaleyayao meuloimiu silokalatagimiu sisakonamiu uku mena siniuli-yawatagilagimiu besiele yakato komiu iye. Kani nige yabo loinane koina iyayabubu-gabaen. ³ Kani siniuli-yawatagilagimiu gula kolili ami yanuwa kana gana koina yo sigabaegimiu dedei naenaena koina esana koya Amoni. Yau Yeoba Yaubada yawawalo.”

Tomo Isileli nige sinunuwabui mumuga naenaena koina

⁴ Yaubada iwaloba, “Kwalau yagu yanuwa tabutabuna Betele mumuga naenaena waginauli-kalatan, kwalau yagu yanuwa tabutabuna Giligali yo mumuga naenae molosina waginauli-kalatan. Malala kaigeda kaigeda ami pwaoli wakalailima yo kaliyate yayionana koina ami mulolo wakalailima.

⁵ Kawatoki beledina wakalaiyama yo kwapwaoli. Ami mulolo lalakina wakalaiyama tabe. Kaiwena komiu togagasa, bwaimwana ami kaba yaliyaya.

† 3:14 Beyabeyana tomo ali nuwatu yakato tem silau kaba pwaoli koina yo bulumakaune sokina koina sikabi-kalatan kani lolina dudulaina silobai. Wagitai 1 Kings 2:28 (Kaina Dimdim)

⁶ Yau Yaubada tauna kona guliyam lalakina yakalaiyama ami taon lalakiliyao yo kikiuliyao kolili kabo tomo nige kali, na nige kwanunuwabui yo nige kwapipileyoima koliyau. ⁷ Tabe nige yatatalam galewa italu ami sauga guliyam koina. Waikena yaiyona imiyamiya kabo pelipeli kana sauga. Taon yabo galewa ilobai na yabo salina mena nigele. Bubu yabo galewa ilobai na yabo salina mena nigele, mwa ileleyan. ⁸ Baibaiwamiu galogalomiu simagu kabo ami taon kwalogabaegili waila kwaloya taon yabo koina na nige kwalolobai. Bwagana wakamkamna lalakina na iyamo nige kwapipileyoima koliyau. ⁹ Yaumai wedowedolina yayawasa na ami tano yasibayanaeli kabo uweliyao sinae. Mwalimwali silaoma ami tano yo ami oine tanona yo ami venavena yo ami mayau olibe sikan-wolili, na iyamo nige kwapipileyoima koliyau. ¹⁰ Muya yabo yayawasayawa kolimiu besiele beyabeyana iyawatagili Itipita koina Mosese ana sauga mena. Ami kilakai yaunuili kaleya mena yo tabe ami osi yakele-gabaegili nimamiu mena. Tabe ami kaba miya koina bowa yapaisowai isaewa isumiu mena ilusae. Ginauli meuloina bwaite yaginauli kolimiu yakato yayanoimiu na manimiyao silala na iyamo nige kwapipileyoima koliyau. ¹¹ Besiele yaginauli Sodoma yo Gomola kolili Abelamo ana sauga mena, ami yanuwa tupwaliyao yagabuli. Yo siya tomo nige siboboita kali koleya besiele ginagina dubadubana taniuli-yawatagilan mayau wedowedolina koina. Na iyamo nige kwapipileyoima koliyau. ¹² Koinaele, tomo Isileli, kani yayamaisamiu. Kabo wakatububu yagu lolina polopolowena kaiwena. Yau Yeoba Yaubada yawawalo.”

¹³ Yaubada iya mwa koya yo yaumai iyamayaleli. Ana nuwanuwatu ikabi-yamayale tomo kolili, kaliyate ibui yo iyamala boniyai. Ilokeikeile koya lalakisosili pwatali mena. Bwaite iya esana Yeoba Yaubada Tokaiwesosi.

5

Palopita Eimos boita walina iwaliiyan tomo Isileli kaiweli

¹ Tomo Isileli, kwabenali. Boita walina kaiwemi kani yawaliyan. ² Isileli wabolana ibekuko, nige sowana itoloyoi, silogabaenako mwa ikenokeno ibomamo ana bwatano mena. Yo nige yaiya yabo imiyamiya na ikele-yatoloyoi. ³ Yaubada Tokaiwesosi iwaloba, “Temga taon yabo Isileli dedeina mena wan tausan tokaleyayao siyawasali silau kaleya kaiwena kani wan andeledimo sipileyoima. Temga taon yaboyoi wan andeledi siyawasali silau kani yoli sanaulumo sipileyoima. ⁴ Kwapileyoima koliyau na yawasimiu kwalobai. ⁵ Tabu kwalalau Biyasiba tapwalolo kaiwena. Tabu kwaloyaloyaiyau Betele koina kaiwena Betele kani ikwalalele imwawasi. Yo tabu kwalalau Giligali koina kaiwena kikiunamo kana tomiyayao kani silawagili yanuwa uloi molosina mena.” ⁶ Yau Eimos yawalo komiu Yosepa tubunao kolimiu, kwalau Yeoba koina na yawasimiu kwalobai. Tem nigele, kani mayau kalapulupululuna ilobima na igabumiu kwaboita. Tomo Betele, meuloimiu kani igabumiu yo diligabugabu iyawatagili ami dedei mena yo nige yabo sowasowana isuweyamate. ⁷ Tupwamiu lolina dudulaina kwabui-keile na tem kwamwakota. Ami paisowa naenaena koina ginauli luviluvina iyamala ginauli malimalina. Yo tobubutuma kwayakamkamnali. Kamwasane koina mumugana dudulaina wakawa-naenaeyan. ⁸ Yaubada utu bodaliyao iyamayaleli esaliyao Palaidi yo Olion. Boniboniyai ibui iyamala kaliyate muli mena kaliyate ibui iyamala boniyai. Galewa iyoganlima kalita koina yo isuwe-gabaegili yanuwa yaulina mena. Yaubada bwaite iya esana Yeoba. ⁹ Mwayamwayau mena tomo kaikaiweli ikaiwe-gabaegili yo ali nume kaikaiweli isibayanaeli. ¹⁰ Yaubada iwaloba, “Siya tomo towalo yawasosi yo sitolo kaiwe lolina dudulaina kaiwena yatala mena wakalomagigi-lagili. ¹¹ Yo tobubutuma kwayakamkamnali yo ali witi wakewalili. Kabo maisamiu kani kwalobai bwaite besiele. Bwagana nume namwanamwali wakabili veku mena na iyamo kani nige

kwamimiya kolili. Bwagana oine tanona kali koleya namwanamwali wakumaili na iyamo kani nige uwena koina kwanunuma. ¹² Kaiwena ami pwanoli yo ami loinalikwa meuloina yakatailiko. Komiu todudulai kwayakamkamnali, yo mane kaiwena kwamwakota yatala mena kabo tobubutuma nige lolina dudulaina silolobai. ¹³ Koinaele siya tobubutuma wakalomagigi-lagili ilonamwayagili tem simwanoumo kisi nae yaboyoi silobai kaiwena sauga bwaite sauga naenaena.”

¹⁴ Kwatonan kaiwe tem ami paisowa meuloina inamwanamwa na tabu mumugana naenaena wagiginauli na mesabana yawasimiu kwaleboi. Kabo Yeoba Yaubada Tokaiwesosi kani imiyamiya luwamiu mena besiele ami walo yakato iya mekamikava. ¹⁵ Ginauli naenaena kwasikotanan na ginauli namwanamwana kwamulolo koina na lolina kwapei-yadudulaili kaba yatala mena. Nuwana Yeoba Yaubada Tokaiwesosi kani ikatekamkamna-yagimiu komiu Yosepa tubunao kaiwena komiu nige kwababaibaiwa. ¹⁶ Koinaele Yeoba Yaubada Tomiyasaesosi iwaloba, “Taon lalakina kana kamwasa meuloili kani sikalapowoni valam koyasili koina. Kani siwalo tano topaisowa ali tano silogabaegili na sisaema sivalam. Besiele tabe siya boita waliliyao simanasamko kolili kani siwalo sisaema na sivalam koyasili. ¹⁷ Yo oine tanona meuloili kaloli mena kani valam koyasili sikalapowoni. Ginauli meuloina bwaite kani iyawatagili kaiwena yalalaowa na mesabana yayamaisamiu ami pwanoli kaiweli. Yau Yeoba Yaubada yawawalo.”

Tomo Isileli kani polowe lalakina silobai

¹⁸ Oo katekamkamnamiu komiu nuwanuwamiu lalakina tem Yaubada ana yatala kana kaliyate wagitai. Tawae kaiwena nuwanuwamiu Yaubada ana kaliyate wagitai? Kaiwena ami yatala kana kaliyatene kani iyamala ami sauga boniboniyai yo nige mayale yabo imiyamiya koina. ¹⁹ Kaba gite bwaite Maisamiu kana polowe kana koleya bwaite besiele. Tem tomo yabo laiyeon iyabubu-gabaen na beya lalakina ilobai na tem beyane iyabubu-gabaen na nume mena ilusae ikaiyawasi yo nimana ipei bilibili mena kabo weso kelakelabasina iletai kani katena ipitali. Besiele komiu tomo Isileli, kani katemiu sipitali, ami yaunyaule maisana. ²⁰ Walo yawasosi, ami yatala Yaubada manna mena kani iyamala ami sauga boniboniyai yo nige mayale yabo imiyamiya koina.

²¹ Yeoba Yaubada iwaloba, “Ami kekan lalakili yakalomagigi-lagili yo ami miyagogo tapwalolo kaiwena yasikotanagili. ²² Bwagana ami pwaoli gabugabuli yo tabe ami mulolo pwalawa kwaelima koliyau na iyamo kani nige yakakalaili. Yo tabe ami yakayakan sinisinibuli katukatutuli wakalailima yakato ami mulolo koliyau, besi, genuwagu yagitaili. ²³ Ami wali kana benali koliyau wakele-gabaeni yo ami api kainali nige sowana yabenalagili. ²⁴ Na lolina dudulaina yo mumugana namwanamwana ilaoma besiele yalubwasi ana didi, nige sowasowana iguma na ilabwalabwa.

²⁵ Tomo Isileli, nige yau kaiwegu yakayakan kwaunuili yo kwapwaopwaoli-yagili ule mena bolime poti (40). ²⁶ Kwabatoko yagu palai elobelobe numena wakewakewai. Na iyamo katemiu mena palai uloina wakewakewai. Kaba pwalou esana Moloke makamakayauna yo utu Lepani makamakayauna wakalaili, kokotomone siya ami yaubadao waginaulili yo kwapwalopwalou kolili. ²⁷ Mwa koina kani yatalamwagimiu yo yayawasamiu kwalau Babilon dedei yabo mena, bwaine Damasiko dagelana mena. Yau Yeoba Yaubada Tomiyasaesosi yawawalo.”

6

¹ Oo katekamkamnamiu komiu tokaiyawasi nume wasawasali koya Saiyoni yo koya Sameliya kolili, kani kwasilae. Ami nuwatu mena Isileli isaesosi yanuwa meuloili kolili yo komiu wasamiu ilalaki yo tomo kali tosagu komiu. ² Na kwalobi

Kalinei taon kana sibayanae wagitai na nuwamiu simayale. Imwawasi kwalobiyo Amati taon lalakina yo tomo Pilistiya ali taon Gata kali sibayanae wagitaili. Maisali silobaiyako. Na gubesi? Yakato Yuda yo Isileli sinamwanamwasosi kabo muli mena toganamuli ali taonne bwaitete? Nigele, kwatoyatoyawa nae ana dedei koina. Kali sibayanae kwanuwatu-kalatan. ³ Nige nuwanuwamiu wakatai yakato sibayanae kana kaliyate ilalaoma. Na mumugamiu naenaena kaliyatene iniuniuliyama kikiunamo iyawatagilima. ⁴ Oo katekamkamnamiu komiu wakenokeno kaba miyasio wasawasali kolili yo bulumakau sinisinibuli yo lami kolili wakekakekan, kani kwasilae. ⁵ Ami kaba yaliyaya wali bwagabwaga waluwaluli kwaleleli besiele Deibida iginauli yo api koina kwavenu-wagili. ⁶ Wain kwasuwai gaeba mena yo koina kwanuma yauyaule yo olo namwanamwasosili wakalai yomiu kwayaololi na iyamo nige kwavavalam Isileli ana tata-gwaligwali kaiwena. ⁷ Mwa koinaele komiu kani sipan-bagunayagimiu silawagimiu yanuwa uloi molosina koina wakamkamna. Ee kabo ami sauga kaiyawasi yo kekan lalakili meuloili kani simwawasi.

⁸ Yeoba Yaubada Tomiyasaesosi ana walo kaikaiweli koina iyanuwapeili iwaloba, "Tomo Isileli siya Yakobo tubunao ali walo gagasa yakalomagigilan. Ali nume wasawasali siyamala yagu kaba sikote, mwa koina ali taon lalakina yo ginauli meuloina kalona mena kani yaolegili kali tokaleyayao kolili." ⁹ Taonne kana tomiyayao nige sowasowali polowene bwaite siyabubu-gabaen. Bwagana tomo yoli sanaulu sisagena nume lalakina koina silusae sikeno-wadam kalona mena na iyamo kani silobaili na meuloili sibaita. ¹⁰ Polowene mulina mena saugana totounao silaoma na tem boiboitali sikalaili sipeili mayau koina na tem kaigeda silobai meyawasina numene koina kani sineli siwaloba, "Yabo mekamkava?" Kainana kani iyamaisa iba, "Nigele" kabo kani siyamaisa yoi siwaloba, "Kainam kikiuna yo tabu Yaubada esana kuwawalowen kisi kainam ibenalan yo iunuiwo." Ali matausi kani ilalakisosi. ¹¹ Saugana iwalo polowene iyatubu kani nume meuloili, nuwana lalakili o kikiuli, kani sitata-gwaligwali. ¹² Osi nige sowasowali sisagena koya mena veku pwatali mena, awa? Tomo nige sowasowali kalita sigiyali bulumakau kolili, awa? Kabo tawae kaiwena Yaubada ana lina dudulaina kwabui iyamala nuwatu yauyaule na yo kaba boita? ¹³ Tauna kona taon kikiuli esali Lodeba yo Kanayim ali tokaleyayao wakaiwe-gabaegili kabo wagagasa bwagabwaga kwawaloba, "Oo kita, tabomamo ala kaiwe koina takaiwe-gabaegili yo ali yanuwa takalaili, oo kita." ¹⁴ Kaiwena Yeoba Yaubada Tokaiwesosi iwaloba, "Tomo Isileli, toganamuli ali tokaleyayao kani yayawasali silaoma sikaiwe-gabaegimiu yo ami dedei meuloina sikalaili. Ami taon meuloili kani sikalaili iyatubu Lebo-amati kamwasana koina bomatu mena ilobi Alaba wailana yavana mena. Ami kamkamna kani ilalakisosi."

7

Yaakeyakenayan yabo mwalimwali bodana kaiwena

¹ Yaubada Tomiyasaesosi yaakeyakenayan yabo iyakenayagau. Yaakeyakenayanne koina mwalimwali bodana lalakina yagitai. Muliya kabo mwalimwaline yagitaili na kin iwalo ana topaisowao kawasi sitomliko. Na kawasi waluwaluna iyatubu ikinyoi. ² Kabo silaoma yo ginauli meuloina ikinkin kalakalawana sikanwoli kabo yawaloba, "Yaubada Tomiyasaesosi, besi, am tomoyao, Yakobo tubunao, kunuwatu-pwaikili. Gubesi tawae kani sikan na simiyamiya meyawasili? Am tomoyaone sikikiusosi yo sibelusosi." ³ Kabo Yaubada ana nuwatu ibui iwaloba, "Tawae ugitali yaakeyakenayanne bwaite koina kani nige iyayatagili."

Yaakeyakenayan mayau kaiwena

⁴ Yaubada Tomiyasaesosi yakeyakenayan yabo iyakenayagau. Yakeyakenayanne koina Yaubada yagitai ikatukatububu mayau kalapulupululuna iyawasa yanuwa yaulina mena na tem ana tomoyao iyamaisali. Mayau kalapulupululunane iyawasa ilobi yo kalita igabu ilabwalabwa kabo iyamala diligabugabu ilusae bwatano dedeina mena ikala-gwaligwali yanuwa iwedoli. ⁵ Kabo yawaloba, “Yaubada Tomiyasaesosi, besi. Gubesi na am tomoyao simiyamiya meyawasili? Siya Yakobo tubunao, sikikiusosi yo sibelusosi.” ⁶ Kabo Yaubada Tomiyasaesosi ana nuwatu ibui yoi iwaloba, “Tawae ugitai yakeyakenayanne bwaite koina kani nige iyayawatagili.”

Yakeyakenayan liye kaiwena

⁷ Yaubada Tomiyasaesosi yakeyakenayan yaboyoi iyakenayagau. Yakeyakenayanne koina Yaubada yagitai itotolo dedeli veku siginauli salina mena iliyei maina mena na liyene mainane iyaele nimana mena. ⁸ Kabo iwalo koliyau iba, “Eimos, tawae ugitai?” Yawaloba, “Maina kaba liye yagitai.” Mwa Yaubada iba, “Liyene yayapaisowa na tem yayakenayagiwo yakato yagu tomoyao Isileli siya besiele dedeli gegegegewalina. Kani nige yagu nuwatu yabubuiyoi mwa kani yayamaisali. ⁹ Tomo Isileli, siya Aisake tubunao, ali kaba tapwalolo yakayakasisili kokotomo kolili kani yasibayanaeli sitata-gwaligwali. Ali kin Yeleboama yo natunao kani yakaleyaili yo yakele-gabaegili mwa kani nige kin ana paisowa sipapaisowai yoi.”

Eimos yo Amasaiya

¹⁰⁻¹¹ Na Amasaiya, iya Betele kana topwaoli, kin Yeleboama ana wasa iwolena iba, “Eimos ikawakawa-naenae-yagiwo tomo manli mena yo iwalo yakato kowa kani kuboita kaleya kelepana mena kabo tokaleyayao silaoma yo tomo Isileli sipanli silawagili yanuwa uloi molosina koina. Ana walo kana lotonan naenaena kani tomo meuloili iula-matamatausagili yo isibayanaeli.” ¹² Kabo Amasaiya ilau Eimos koina yo iwalo koina iwaloba, “Palopita besi kowa kulowasi. Kulowasi kupileyoi am dedei Yuda koina yo bwaine koina uguguye na kuwalo siyamaisao am guguye kaiwena. ¹³ Na tabu kupapalopisai yoi bwaite Betele koina. Me am yakasisi, kaiwena bwaite yanuwane kin ana kaba tapwalolo dedeina, ama nume tabu.” ¹⁴ Eimos kainana iyamaisa iba, “Yau nige palopita yawasosi yakato yapaisowa maisa kaiwena, nigele. Na yau togite-kalatan sipi yo mayau sikamole kali tosepasepa. ¹⁵ Na Yaubada iwalo yagu paisowa sipi gite-kalatanna yalogabaen yasaewa na yapalopisai tomo Isileli kolimiu. ¹⁶⁻¹⁷ Kuwalo yakato yagu palopisai yalopei yo tabu tomo Isileli, siya Aisake tubunao, yakakawa-naenae-yagili. Kabo Yaubada ana walo kaiwem kubenalan. Am keduluma kani iyamala sine ganaganawalina ilolokeikeile kamwasa mena na natumwao kani siboita kaleya kelepana mena. Am bwatano kani siyakasa yo siyauyan tomo uloili kolili. Kowa kani kuboita toganamuli ali dedei mena na tomo Isileli kani sipanli yo silawagili yanuwa uloi molosina koina. Kani simiya kelamamalawe molosi ali yanuwane koina.”

8

Yakeyakenayan kan buibuinali kodona kaiwena

¹ Kabo Yaubada Tomiyasaesosi yakeyakenayan yabo iyakenayagau na kalona mena kan buibuinali kodona yagitai. ² Ineli-yagau iba, “Eimos, tawae ugitai?” Yawaloba, “Kan buibuinali kodona.” Kabo iba, “Kan buibuinaline siya yakato tomo Isileli, ali pwanoli sinaesosi, mwa ali sauga kamkamna iyawatagiliko. Nige sowana yasanasana yoi, kani yayamaisali. ³ Kaliyatenane koina ali wali kana benali nume tabu mena kani iyamala valam koyasili. Tomo boiboitali kani sibaibaiwa sikenokeno bwagabwaga dedei meuloili kolili yo saugana silawagili salai mena yanuwa gana mulina mena kani simwanou, nige kainali. Yau Yeoba Yaubada Tomiyasaesosi yawawalo.”

⁴ Kwabenali komiu analiyao tobubutumao kwayakamkamnali yo ali gogo wake-walili. ⁵ Kwawaloba, “Sauga esana kaliyate yakayakasisili simwawasi na witi tagimwala-yani yoi? Mwayamwayau tem sabati imwawasi na tayatubu ala gogo tagimwala-yagili.” Na ami kaba liye mwakomwakotali kwayapaisowa kaliyate kaigeda kaigeda tem ami mane kwaetulan. ⁶ Witi mosomosona kwaebweli witi namwanamwana koina kabo mwakota mena wagimwala-yani tomo kolili. Tem tobubutuma nige sowasowali mane kikiuna koina siyamaisa kabo kwalau kwayatala-yagili na siyamala ami topaisowa panpanli.

⁷ Na Yaubada, iya Yakobo ana kaba gagasa, ikawaluluko ibomamo esana mena iwaloba, “Kani nige ami paisowa yauyaulena yanunuwa-mwatainagili. ⁸ Paisowane kaiwena kani mwanikiniki yabo inuku yo tomo meuloili dedei meuloina kolili silotonan yo sivalam koyasili. Bwatano kani isae ilobi isae ilobi besiele Naile wailana koina dibwali sisae yo silobi magu mena. ⁹ Bwaine kaliyatenane koina kala pwasinasina mena kani yawalo dabwelo isugu na yanuwa yaulina iboniboniyai. Yau Yeoba Yaubada Tomiyasaesosi yawawalo. ¹⁰ Ami yaliyaya lalakili kali sauga kani yabui-keileli siyamala pei salai kana sauga. Ami yaliyaya waliliyao kani yabui-keileli siyamala valam koyasili walina. Saugana yayamaismiu kani kwauya kwamana wakwamai yo itomiyao meuloina kulukulumiya mena kwatom-gabaegili. Kabo kami koleya besiele tomo yabo mewainena natuli kaigedamo na iboita. Kaliyatenane koina kani kami lotonan inaesosi. ¹¹ Wagitai, sauga ilalaoma koina kani guliya lalakina yawawasa ami yanuwa mena. Tomo meuloili kani siguliyam lalakina, na nige beledi kaiwena. Yo kani galogaloli simagu, na nige waila kaiwena. Kani siguliyam yo galogaloli simagu yagu walo meyawasina benalanna kaiwena. Yau Yeoba Yaubada Tomiyasaesosi yawawalo. ¹² Kani tomo sisagena keikeile sisae dabwelo ana kaba tunsae yo ana kaba sugu, tete yavana mena yo tete bomatu mena yagu walo siloyaloyai, na iyamo kani nige silolobai. ¹³ Kaliyatenane koina vesala namwanamwali yo kilakai kaikaiweli kani siboita walo meyawasina kana galomagu kaiwena. ¹⁴ Siya sikawalulusae kokotomo esali mena siya simiyamiya yanuwa Dani yo yanuwa Biyasiba, Sameliya dedeina mena, kani sibeku yo nige sowana sitoloyoi.”

9

Tomo Isileli ali sibayanae

¹ Yaubada yagitai itotolo kaba pwaoli dedeina mena. Kabo iwalo aneloseyao kolili iba, “Nume Tabu kana tuki me ami kaiwe kwatutu na mesabana wauwau itabubu. Kabo muli mena kani simenti kewa mena ilotata-gwaligwali ibeku tomo pwatali mena siboita. Na siya nige siboboita kani yaunuili kaleya kelepana mena, kabo siboita. Kani nige yabo yagu munamunai iyayabubu-gabaen. ² Meuloili kani yalobaili. Bwagana tem bwatano sisala silobi gula mena na iyamo nimagu kani ilobi yakeleisinagili. Bwagana tem sivinae sisae bulibuli mena na iyamo kani bwaine koina nimagu mena yakele-kaisulu-wagili. ³ Bwagana sisagena Kameli koyana kaiwena sabi keno-wadam na iyamo kani yaloyaili yo yalokalatagili. Bwagana silobisosi kalita mena yo sikenowadam na iyamo kani kalita wesona matamatausina yawawasa iletaili yo isibayanaeli. ⁴ Bwagana tem tokaleyayao silaoma silokalatagili silawagili yanuwa uloi molosina koina na iyamo kani yawalo siboita kaleya kelepana mena bwaine koina. Kaiwena yagu nuwatu ikaiwe yakato yaunuili sisilae yo kani nige yasasaguili.”

⁵ Saugana Yeoba Yaubada Tokaiwesosi bwatano ikabitonan mwa iwelo yo analiyao siya simiyamiya bwaine koina kani sivalam koyasili. Iya ana walo kaiwena mwa bwatano isae besiele Naile wailana dibwalina kana sae yo iya ana walo kaiwena mwa bwatano ilobi besiele Naile wailana ana magu-towe. ⁶ Yaubada ana yanuwa ipaisowai bulibuli mena na bulibuli yaina ipei yanuwa yaulina mena ana wauwau.

Na iyoga kalita mena waila isaema na isuwai yanuwa yaulina mena. Yaubada bwaite esana Yeoba. ⁷ Yaubada inelineli tomo Isileli kolili iwaloba, “Ami nuwatu yakato yagu mulolo kaiwemi ilalakisosi kabo muli mena yagu mulolo tomo Idiopiya kaiweli? Nigele, nigele molosi. Walo yawasosi yakalaimiu Itipita koina na iyamo toganamuli bodaliyao yasaguili lalakina. Kaba gite labui bwaite kani yawalowen. Tomo Pilistiya yakalailima bwanabwana Kiliti koina yo tomo Siliya yakalailima yanuwa Kili koina. ⁸ Tomo Isileli kwabenali, yau Yaubada Tomiyasaesosi mumugamiu naenaena yagitagitai mwa kani yasiba-yanaemi yanuwa yaulina mena. Na iyamo kani nige yaemwawasimiu, Yakobo tubunao isaisalimo kani simiyamiya. ⁹ Kani yagu lolina koina yayakasamiu na siya tonaenaeli sikwalalele yo siya todudulaimo kani situpwa simiyamiya na bwaine koina yayadebalalali toganamuli ali dedei mena. ¹⁰ Siya tonaenaeli meuloili kani siboita kaleya kelepana mena, siya siwalo-gagasako siba, ‘Yaubada kani nige itatalam tasisilae.’ ”

Yaubada ana waloyameli tomo Isileli kaiweli

¹¹ Yaubada iwaloba, “Sauga ilalaoma koina kani Deibida ana kaba lolina yakabi-walui yoi. Kabona kaba loinane kana koleya besiele nume yabo itata-gwaligwaliko. Na kana dedeline kani yayadudulaili yoi yo tamwalapanna yabwalui. Kani yalowalui yoi kabo inamwanamwasosi yo iwasawasa molosi besiele sauga beyabeyana koina. ¹² Kabo Isileli ali tokaleyayao kani silau yo sikaleya kaba lolinao kolili yo sikaiwegabaegili siya mwa beyabeyana simiyamiya Isileli ali kin ali lolina yaulina mena. Ali bwatano kani sikele-yavivila-yoi iyamala Isileli ali dedei. Tabe tawae itupwa Idoma koina kani sikalai tabe. Yau Yaubada kani yaginauli besiele yagu walo. ¹³ Wagitai, sauga silalaoma koina, witi yo oine ali kinkin imwayamwayausosi, topelipeli nige sowana ali paisowa siyemwawasi. Kabo sauganane koina kani koya meuloili Isileli koina ikalapowon oine luviluvina koina sididima. ¹⁴ Na yagu tomoyao Isileli lolina panpanna koina kani yalivasili yo yayapileyoilima ali dedei yawasosi koina. Ali yanuwane kani sikabi-walu-yoili na kolili simiyamiya yo kani oine tanoliyao sipaisowaili sikumaili na mesabana oine koina sinuma yo tabe tano sipaisowaili na kanna koina sikekani. ¹⁵ Na yagu tomoyao kani yayamiyali ali dedei yawasosi koina bwaimwana beyabeyana yaolegiliko. Ee kabo simiya yai dedeinane koina, kani nige silologabaen.”

Yona

Walo bagubagunana

Buki bwaitete iwalowalo-masala tawae iyawatagili Isileli tomona yabo esana Yona koina. Palopitane bwaite itonan tem Yeoba ana walo iyabubu-gabaen na nige sowana. Yeoba iwalo yakato ilau yanuwa Ninibe tomoliyao kolili siya bwaimwana tomo Isileli kali kaleyayao mwa Yona isikote. Na saugana iye lalakina isinoli yo imiyamiya diyana kalona mena kabo ana nuwatu ibui yo italam Yeoba ana walo imuliya. Kabo ilau na tomo Ninibe iyokoi-yagili kabo meuloili sinuwabui mwa Yeoba ana katekamkamna silobai. Na iyamo Yona nige iyayaliyaya. Buki bwaite koina talobai bwagana Ninibe siya tomo Isileli kali kaleyayao na iyamo Yeoba iya tomulolo yo tokatekamkamna siya analiyao sinuwabui yo sinuwalobi.

Nuwatu lalakiliyao buki bwaite kalona mena bwaite siyaele

Edeededeli toweya talobai?

Yona Yeoba iyabubu-gabaen peina 1

Yona ana nuwabui yo ana lebo peina 2

Yona ana walo Ninibe kolili yo ali nuwabui peina 3

Yona ana munamunai yo Yeoba ana katekamkamna peina 4

Yona itonan tem Yeoba iyabubu-gabaen

¹ Sauga yabo mena Yeoba iwalo Yona, Amitai natuna koina, ² iwaloba, “Kulau Ninibe taon lalakina yo tomoliyao kuyokoi-yagili, kaiwena ali paisowa naenaena ilalakisosi mangu mena.” ³ Na Yona itolo yakato Yeoba iyabubu-gabaen na ilobi Sipein. Kabo ilau yanuwa Yopa, waga yabo ilobai ilalau dedeinane koina. Ana kamwasa iyamaisa, mwa imwalisae wagane koina yakato ikalau ilau Sipein na kana mwayaga iyai Yeoba koina. ⁴ Kabo Yeoba yaumai kaikaiwena iwalo itowa kalita pwatana mena. Wowoli ana lalaki kaiwena masa kikiunamo wagane ikoigali. ⁵ Waga kana topaisowao meuloili simatausi, kabo kaigeda kaigeda sikawakawanoi ali yaubadao kolili. Yo ketauli bwaine sitaulili siyasululi kalita mena, na yakato waga imalamalae.

Na Yona iyaele waga kalona mena ikenomateko. ⁶ Mwa kapiten ikaisulu ilobi waga kalona mena yo iwalolau koina iwaloba, “Gubesi na ukenokeno? Kutolo yo ukwawanoi am yaubada koina na tem sowasowana inuwatuila yo ileboila na tabu taboboita.” ⁷ Kabo waga kana topaisowao meuloili siwaloba, “Sula taginauli yo taloyai yaiya ana pwanoli kaiwena mwa nae bwaite iyawatagili kolila.” Kabo sula siginauli yo silobai yakato Yona iya nae yaina. ⁸ Kabo siwalo Yona koina siwaloba, “Kuwalo kolimai. Kowa am nae kaiwena nae bwaite iyawatagili kolila o nigele? Tawae am paisowa? Toisabo dedei tomona kowa? Am yanuwa toweya?” ⁹ Kabo Yona kainali iyamaisa iwaloba, “Yau Ibeliu tomona, Yeoba Yaubada bulibuli mena yayakasisi-yan, iya yanuwa yo kalita kali toyamayale, ¹⁰ iya mwa yayabubu-gabaen.” Kabo waga kana topaisowa simatausi lalakina siyokoian yo siwaloba, “Tawae kaiwena uginauli besiele?” ¹¹ Kabo wowoline ilalaki isaesae mwa sineli koina siwaloba, “Tawae kani kaginauli koliwo na wowoline bwaite ilopei?” ¹² Kabo Yona iwalolau kolili iwaloba, “Wagabae-lobiyegau kalita mena na idaumwali. Yakataiyako yau yagu pwanoli kaiwena mwa wowoli lalakina bwaite iyawatagili kolimiu.” ¹³ Na iyamo wagane kana topaisowa sikepate yakato waga siwoseyan silawan yanuwa mena, na nige sowali, kaiwena wowoli ilalakisosi.

¹⁴ Kabo siyogasae Yona ana Yaubada koina siwaloba. “O Yeoba, kakawanoi koliwo, tabu tomone bwaite ana boita kana polowe ilalaoma kolimai kaiwena tomo bwaite

nige ana nae ipapagan. Tabu kuyayamaisa naenaena kolimai kaiwena kowa kuwalo mwa wowoline bwaite iyawatagili kolimai.” ¹⁵ Kabo silau Yona sikalai yo sigabaen kalita mena, kabo wowoli lalakinane ilopei idaumwali. ¹⁶ Daumwaline sigitai kabo topaisowane me ali matausi lalakina Yeoba koina, mwa kaba pwaoli yabo sikalai yo sipwaoli koina yo siwaloyameli yakato sauga meuloina kani sitapwalolo koina. ¹⁷ Na Yeoba iye lalakina yabo iyawasa ilau Yona isinoli ilobi diyana kalona mena kaliyate yaiyona yo boniyai yaiyona imiyamiya.

2

Yona ana kawanoi

¹ Yona iyaele iye diyana mena kabo ikawanoi Yeoba, iya ana Yaubada koina, ² iwaloba, “O Yeoba, yagu miya polowene bwaite koina yakawanoi koliwo, kainagu kuyamaisa. Boita lolonna mena yakawanoi sagu kaiwena. Yagu valam kubenalan. ³ Ugabae-lobiyegauko dumwakali mena, kabo yalau dumwakali kalomolosina mena. Kalita imiya-takikilagau yo tabe kuwalo bagolu lalakili siguliguli pwatagu mena. ⁴ Yagu nuwatu yakato kumalimaliwagauko manim mena, yo am Nume Tabu kani nige yagigitaiyoi. ⁵ Kalita ipwaikiyau yo kikiunamo yawasigu imwawasi, dumwakali imiya-takikilagau, laulaupupu kulukulugu ipan-takikilan. ⁶ Yanunu yalobi gunmolosi mena kagu siga koya yaina ali kaba yatubu mena, yalobi boita dedeina koina, bwaine koina kaukausina nige sowasowana tomo yabo iyawatagilima. Na kowa, Yeoba yagu Yaubada, yawasigu kutabe-seyanama yanuwa miyamiya lobinane koina. ⁷ Saugana yawasigu kikiunamo imwawasi, Yeoba yanuwatu-kalatagiwo. Yagu kawanoi isaewa koliwo yo ilau am Nume Tabu koina. ⁸ Siya sitapwalolo kokotomo naenaeli kolili sisikotanagiwo, nige simumulolo koliwo. ⁹ Na yau kani yawali-tobali koliwo yo yapwaoli koliwo yo tabe yapaisowai besiele yagu waloyameli koliwo. Lebo yawasosi ilaoma Yeoba koliwo.” ¹⁰ Kabo Yeoba iwalo iye koina yo ilau Yona imaliwe-gabaen magu mena.

3

Yona iguguye tomo Ninibe kolili

¹ Kabo Yeoba iwalolau yoi Yona koina iwaloba, ² “Kulau Ninibe, taon lalakina, na wasa bwaimwa yaeyawa koliwo kuyawasa kolili.” ³ Yona Yeoba kainana ibenalan yo ilau Ninibe. Na Ninibe taon lalakina, tem nuwanuwala talopanaisi dedei yabo mena kani taulau kaliyate yaiyona. ⁴ Kaliyate bagubagunana koina Yona iyatubu ilokeikeile taon kalona mena, mwa iwalo-masala kolili iwaloba, “Kaliyate poti (40) kabo Ninibe itata-gwaligwali.” ⁵ Ninibe tomoliyao Yeoba ana walo Yona koina simeliyan yo ali naenaena kolili sinuwabui. Kabo siloina tomo meuloili guliya sikalakisiyeyan, nige sikekekan. Iyatubu tomo lalakili kolili ilau siya kikiuli kolili, kwauya kwamana sikwamai kaiwena sinuwalubu ali naenaena kaiwena.

⁶ Saugana Ninibe kana kin wasane ibenalan, kabo itoloma ana kaba miya wasawasana koina yo wasawasa kwamana ikelegabaen yona mena, kwauya kwamana ikwamai yo imiyasio kau kalona mena. ⁷ Kabo walo iyawasa ilau tomo meuloili Ninibe koina iwaloba, “Loina bwaite ilaoma kin yo kana tosagu kolili. Tabu tomo yabo o nuwana yakayakan yabo sikakan. Tomo meuloili yo besiele bulumakau yo sipi meuloili, tabu sikekekan yo waila sinunuma. ⁸ Tomo yo yakayakan meuloili yoli sisumali kwauya kwamana koina. Tomo meuloili sikawanoi kaikaiwe Yaubada koina yo mumugali naenaena yo paisowa naenaeli tabu sigiginauliyoi. ⁹ Nuwana kani Yaubada ana nuwatu ibui yo ana munamunai imwawasi na tabu taboboita.” ¹⁰ Saugana Yaubada Ninibe ali paisowa igitai yo ikatai mumugali naenaeli sisikotanagili kabo ana nuwatu ibui, nige iyayamaisali besiele baguna ana walo.

4

Yona imunamunai Yaubada ana katekamkamna kaiwena

¹ Na Yona nige iyayaliyaya Yeoba ana nuwatu-pwaiki kaiwena mwa imunamunai.
² Kabo ikawanoi Yeoba koina iwaloba, “O Yeoba, tauna kona yau ele yagu yanuwa mena na yawaloko koliwo Ninibe kani nige kuyayamaisali. Bwaimwa kaiwena yakato yayabubu yalobi Sipein. Kaiwena yakatai kowa Yaubada tokatekamkamna, nige kumumunamunai mwayamwayau na sauga meuloina ukalakalakisiye na tem tomo sinuwabui kani am nuwatu kubui yo kani nige kuyayamaisali.” ³ Yeoba, sauga bwaite yawasigu ukwalai. Genuwagu yamiyamiya, nuwanuwagu yaboita.” ⁴ Kabo Yeoba kainana iyamaisa iwaloba, “Kowa nige kam lonamwa tem kumunamunai.” ⁵ Kabo Yona yanuwane ilogabaen iyawatagili ilau dabwelo ana kaba tunsae dedeina mena, ana lolon yabo iginauli yo imiyasio lolonne koina yo isanasana igitagitai tem Yeoba Ninibe isibayanae o nigele.

⁶ Kabo Yeoba Yaubada palipali yabo iyakin mwayamwayauwan ilalaki na iyamala Yona ana lolon. Kabo Yona kana lotonan inamwanamwa yo iyaliyaya lalakina palipaline kaiwena. ⁷ Na yanuwa ilayan malala mena Yeoba iwalo wesoweso yabo palipaline ikan yo iweweka iboita. ⁸ Dabwelo isaema kabu Yeoba yaumai wedowedolina bolibolime mena iyawasayama yo dabwelo Yona kulukuluna igabuyawakaka kabu kamnana inae ibelu. Nuwanuwana iboita yo iwaloba, “Besi na yaboita genuwagu namwanamwa.” ⁹ Kabo Yeoba iwalolau Yona koina iwaloba, “Nige kam lonamwa kumunamunai palipaline kaiwena.” Kabo Yona iwaloba, “Ilonamwayagau yamunamunai na sowasowana yagu munamunai iyaboitayau.” ¹⁰ Kabo Yeoba iwaloba, “Palipaline bwaite ukwate-kamkamna-yan na nige ukwakabiyasae tabe nige ginauli yabo ugiginauli kaiwena. Boniyai yabo ikin yo boniyai yabo iboita.” ¹¹ Am katekamkamna palipaline kaiwena ilalaki na iyamo yagu katekamkamna tomo Ninibe kaiweli ilalakisosi, kaiwena taonne kalona mena tomo kali baibaiwa andeledi tuwenti tausan (120,000) yo bulumakau sibaibaiwa siyaelene.”

Agai ana lelelele

Walo bagubagunana

Tomo Isileli sipileyoimako Babilon koina yo simiyamiya Yelusalema koina. Ali nume sikabiliko na iyamo Nume Tabu nigele, nige sikakabiyoi. Mwa Yeoba Yaubada iwalo palopita Agai gamwana mena na tomo ikabi-yakaiweli tem Nume Tabune sikabiyoi.

Yaubada iwalo tomo Nume Tabu sikabiyoi

¹ Kin Daliyasi ana sauga kin bolime labuina kalona mena iloiloina, waikena sikisi (6) na kaliyate bagubagunana koina Yaubada iwalo yau Agai gamwagu mena. Mwa Yaubada ana walo yawalowen Yudiya ali gavana Selubabeli, iya Siyalitieli natuna, yo topwaoli lalakina Yosuwā, iya Yeosidaki natuna, kolili. ²⁻⁵ Yawalo bwaite besiele yaba, “Yaubada Tomiyasaesosi iwaloba, ‘Bwagana tomo siwalo yakato sauga bwaite nige sauga namwanamwana yagu nume sikabi, na yau yaneli, Yakato yagu nume imiya-tata-gwaligwali na komiu kwamiyamiya nume namwanamwali kolili? Kwanuwatu namwanamwa mumugamiu kaiwena.’” ⁶⁻⁷ Like ilalaki wakumai na iyamo ami kelikeli ikikiu. Wakekanko na iyaelemo waguliguliyam yoi. Kwanumako na nagamo galogalomiu simagumagu. Kami kaleko ele na tulutulu kana sauga koina kwatulutulu. Ami mane kwalobaili ami paisowa koina na iyamo mwayamwayau wagabaeni. Na yawaloyoi, mumugamiu wagitaiyoili. ⁸ Koinaele kwalau koya kolili na mayau wakoili siguli wakalailima na yagu nume wakabi. Kabo muli mena kani numene kaiwena yayaliyaya yo esagu sikeleisinan. ⁹ Kwabatoko kelikeli koina kan lalakina kwalobai na nigele, kikiuna kwalobai. Tem witi kwalobai na wakalaiyama yayui-kalai kamwasa mena. Tawae kaiwena? Kaiwena komiu kaigeda kaigeda ami nume wakabikabili na yau yagu nume iyaelemo metata-gwaligwalina. ¹⁰ Bwaite iya kaiwena mwa nige galewa kwalolobai yo nige sowasowana kan kwalolobai. ¹¹ Tano yo koya yayakasisi-yagili galewa koina kabu guliya kwalobai kabu witi, wain, olibe olo yo kan meuloina yakausili tomo yo yakayakan kolili na mesabana ami paisowa iyamala ginauli bwagabwaga.”

Nume Tabu kana paisowa iyatubu

¹² Kabo Selubabeli yo Yosuwā yo tomo sanasanapuli meuloili siya siyawatagilima Babilon koina Yeoba Yaubada ana walo siobigai. Tomo meuloili me ali matausi mwa yau yagu walo meuloina siobigai, kaiwena sikatai yau Yaubada ana tosagenawasa. ¹³ Kabo Yaubada ana walo yawalowen yoi tomo kolili yawaloba, “Yeoba Yaubada iwaloba, ‘Yau mekamikava, bwaite yau yagu waloyameli kolimiu.’” ¹⁴ Kabo kabiyakaiwene kaiwena tomo meuloili me ali katepatu mwa Selubabeli yo Yosuwā yo tomo Isileli siyatubu numene sikabi. ¹⁵ Kaliyate tuwenti powa (24) waikena sikisi kaliyatenane koina kabikabi paisowana siyatubu saugana Daliyasi ana sauga kin koina.

2

Nume waluwaluna kaiwena

¹⁻² Waikena seben kaliyate tuwenti wan (21) koina Yaubada iwaloyoi koliyau iba, “Kuwalu Selubabeli, Yosuwā yo boda Isileli kolili, ³ kuwaloba, ‘Beyabeyana ala Nume Tabu kana koleya inamwanamwasosi. Na analiyao komiu luwamiu mena numene kwanuwatu-kalatan? Na sauga bwaite koina ala Nume Tabu kana koleya inaesosi,

awa? ⁴ Kabo Selubabeli, ukwaiwe, Yosua ukwaiwe, yo tomo meuloimiu yanuwa bwaite koina, wakaiwe. Kwapaisowa, kaiwena yau mekamikava. ⁵ Yagu waloyameli yawalowenako tubumiyao kolili ali yawatagilima Itipita koina kani yawalowen yoi kolimiu. Yaluyaluwagu imiyamiya kolimiu, tabu matausi. ⁶ Kikiunamo kani bulibuli yo yanuwa yaulina yanukuili, besiele kalita yo bwatano meuloina. ⁷ Kaba loinao uloili kani yabui-keileli kabo ali gogo wasawasa yakalailima silaoma bwaite koina na numene bwaite kani yayakalapowoni ali wasawasa koina. Yaubada Tokaiwesosi iwawalo. ⁸ Kabo yanuwa yaulina kana siliba yo gole silaoma kani siyamala yau gogo. ⁹ Mwa Nume Tabu waluwaluna kani iwasawasasosi kabo muli mena beyabeyanane kana wasawasa. Yo dedei bwaite koina kani yagu daumwali yaolegili na tomo simiya namwanamwa. Yau Yaubada Tokaiwesosi yawalowalo.’ ”

Palopita Agai topwaoli ineli-yagili kan yakayakasisina yo dumdumli kaiweli

¹⁰ Kin Daliyasi iloiloina ana bolime labuina kalona mena waikena naen (9) na kaliyate tuwenti powa (24) Yaubada Tokaiwesosi iwaloyoi koliyau, ¹¹ iba, “Kulau na topwaoli kuneliyagili bwaite besiele, ¹² Tem tomo yabo miti bulumana yakayakasisina ikalai kaba pwaoli mena na isuma ana kaleko mena na ilawan. Na tem tomo yabo kan yabo ikabitonan kalekone koina, nuwana beledi o wain o nuwana olibe olona, gubesi, kanne kani iyamala kan yakayakasisina o nigele?” Mwa yalau topwaoli kolili yaneli besiele Yaubada ana neli. Kabo kainagu siyamaisa siba, “Nigele.” ¹³ Mwa yawaloyoi yaba, “Na tem tomo ilau na tomo yabo boiboitana kwapina ikabitonan. Na ala lina iwawalo yakato tomone iyamala tomo bikibikina. Na tem tomone ilau yo kanne ikabi-tonagili, mwa gubesi, kani kanne siyamala kan bikibikili?” Kabo topwaoline kainagu siyamaisa siba “O, besiele.” ¹⁴ Mwa yawaloyoi yaba, “Yaubada iwawalo yakato tomo Isileli meuloili yo ali tano uweliyao meuloili sibiki, koinaele ginauli meuloina sipwaopwaoli-yagili kaba pwaoli kolili bikibikili tabe.”

Yaubada ana waloyameli walo-mulolo kaiwena

¹⁵ Yaubada iwaloyoi iwaloba, “Muliya kabo kwayatubu Nume Tabu wakabi, wagitaiyako tawae iyawatagiliko kolimiu. ¹⁶ Kwalau pegapega tanona koina na yakato tem gwauna kwalobai na iyamo nigele, isaisalimo kwalobaili. Tabe kwalauyoi nuwanuwamiu wain lalakina kwalegu kaba suwe kauli kalona mena na iyamo nigele, kikiunamo kwalobai kwalegu. ¹⁷ Tabe tauna kona yaumai wedowedolina yo ais pokopokoli yayawasa ami tano kolili na mesabana yasibayanaeli. Na iyamo nige kwanunuwabui mumugamiune koina. ¹⁸ Kabona waikena naen (9) yo kaliyate tuwenti powa (24) koina Nume Tabu kana wauwau siyemwawasi. Kabo tagitai tawae kani iyawatagili sauga ilalaoma koina. ¹⁹ Bwagana pegapega imwawasi yo oine, yo mayau tupwaliyao naga ali sauga uwe, na iyamo sauga bwaite koina kani yagu walo-mulolo yaeyawa.”

Yaubada ana waloyameli Selubabeli koina

²⁰ Kaliyatenane koina, Yaubada wasa labuina iyeyama koliyau iwaloba, ²¹ “Selubabeli, kowa tomo Yuda ali gavana kaiwena kani bulibuli yo yanuwa yaulina yanukuili, ²² yo kaba loinao uloili yasibayanaeli na ali kaiwe simwawasi. Ali saliyota waga niuniuli yo ali osi kani yabui-keileli, osi kani siboita yo kali tomwalisae kani sibomayoi siekalekaleya-yagili siboita. ²³ Kaliyatenane koina, kowa Selubabeli, kani yakalaiwo yo yapeiwo toloina lalakina yo kani esagu koina kuloiloina. Kowa yagite-sipwaiwo yagu topaisowa. Yau Yeoba Yaubada yawalowalo.”

Buki Tabu Beyabeyana
kainala mena

Buki Tabu Beyabeyana
Bwanabwana

Sauga ana laoma kana yakasa

MK kana nuwa-mayale bwaimwa Muliya kabo Keliso sikabiyani.

Kaba gite bwaite. Tem tawaloba, “700 MK koina Kin Esekaya imiyamiya”, kana nuwa-mayale bwaite besiele, Kin Esekaya imiyamiya yo bolime 700 mulina mena kabo Yeisu Keliso sikabiyani. Yo nuwana tawaloba, “Kin Esekaya ana sauga miyamiya koina yo talaoma Yeisu Keliso ana kabi kana sauga koina bwaimwa bolime 700.”

Kaba gite labuina. Tem tawaloba, “1800 MK koina Yakobo imiyamiya” kana nuwa-mayale bwaite besiele, Yakobo imiyamiya (sauga bagubagunana koina) yo bolime 1800 mulina mena kabo Yeisu Keliso sikabiyani. Yo nuwana tawaloba, “Yakobo sauga imiyamiya koina yo talaoma Yeisu Keliso ana kabi kana sauga koina bwaimwa bolime 1800.”

Kaina Dimdim koina siwaloba BC (Before Christ), na kita tawaloba MK.

Sauga bagubaguna molosina koina

Tomo Isileli (Yudiya) tubuliyao bagubagunali ali sauga miyamiya

Yosepa silawan Itipita yo muli mena kabo ana susu silau

Tomo Isileli simiyamiya Itipita yo ali boda idebalala

Yaubada yanuwa yaulina iyamayale
Adama te Ibe
Doga lalakina Nowa ana sauga mena
Babele Nume Malamalawena

Abelamo me wainena Sela simiyamiya

Aisake imiyamiya

Yakobo imiyamiya

Yakobo natunao yoli tuwelo simiyamiya

Tomo Itipita tomo Isileli siyakamkamnali

Tomo Isileli siyawatagili Itipita koina yo silolokeikeile ule bwagabwaga mena

Silusae Kenani yo sikalai ali bwatano

Tomo Isileli luwali mena toloinao sitolo yo sibaguna-yagili

Boda Isileli me ali kin kaigeda

Tomo Isileli siyakasa boda labui kolili

1. Bodane teya yavana mena esana sipei Yuda (boda labui (2), ali kaba tapwalolo yakato Yelusalema koina)

2. Bodane teya kaluwabu mena esana sipei Isileli (boda sanaulu (10), ali kaba tapwalolo yakato Sameliya koina)

Boda esana tomo Asiliya silaoma yo Isileli bodane kaluwabu mena sikaleya kolili

Asiliya Isileline sikaiwe-gabaegili, sibaibaiwa siunu-yamateli na tupwaliyao sikabikalatagili silawagili Asiliya dedeina mena

Babiloni silaoma sikaleya Isileli bodane yavana mena yo tomo sibaibaiwa silawagili Babiloni

Babiloni Yelusalema sikwayai yo sisibayanae

Tomo Isileli simiya-taumana Babiloni yo lina kaikaiwena yaulina mena simiyamiya

Pesiya Babiloni sikwayai yo siloinayagili

Tomo Isileli tupwali siyatubu sipileyoi ali yanuwa

Mosese imiyamiya

Yosuwa imiyamiya

Gidion imiyamiya

Samison imiyamiya

Samuela imiyamiya

Kin Saulo imiyamiya

Kin Deibida imiyamiya

Kin Solomoni imiyamiya

Palopita Ilaitiya imiyamiya

Kin Eyabi imiyamiya

Palopita Ilaisa imiyamiya

Palopita Yona imiyamiya

Palopita Aiseya imiyamiya

Kin Esekaya imiyamiya

Kin Yosaiya imiyamiya

Palopita Yelemaiya imiyamiya

Palopita Isikeli imiyamiya

Palopita Daneila imiyamiya

Tomo Isileli sibaibaiwa sipileyoi ali yanuwa na sikabi-waluiyoi

Yelusalema kana gana veku lalakina siyatoloyoi

Tomo Isileli sibomayoi siloiloinayagili

Kin Alekisanda tomo Giliki ibagunayagili silaoma sikaleya tomo Isileli sikaiwe-gabaegili siloinayagili

Boda yabo esana Tolomi, siya Giliki tomoliyao simiyamiya Itipita yo tomo Isileli siloiloinayagili

Boda yabo esana Selusid, siya Giliki tomoliyao simiyamiya dedei Siliya yo tomo Isileli siloiloinayagili

Tomo Isileli yabo esana Yudasa Makabiyus me ana bodao tomo Siliya sitawoili na tomo Isileli sibomayoi siloinayagili

Tomo Loma Yelusalema sikwayai kabo tomo Isileli bwaimwa tomo Yudiya siloinayagili

Yeisu Keliso ana sauga mena

Loma Yudiya siunuyamateli yo ali Nume Tabu Yelusalema koina sisibayanae

(Tomo Yudiya simiya-taumana yanuwa uloili kolili sauga imamalawe koina kanasiga bolime 1948 kabo sibaibaiwa sipileyoi ali yanuwa mena Isileli)
Esila imiyamiya

Niyemaya imiyamiya

Palopita Malakai imiyamiya

Yoni Toyababitaizo imiyamiya

Paulo imiyamiya

Yoni imiyamiya bwanabwana esana Patimo koina
Bwaite koina ala sauga ana laoma kana yakasa ana kaba mwawasi. Na mulina mena ginauli tupwaliyao siyawatagili bwaite besiele

Bolime 300 Yeisu Keliso ana boita mulina mena kabo Loma ali kin iyamala tomeli yabo. Iya esana Konstantin.

Bolime 400 Yeisu Keliso ana boita mulina mena kabo Loma ali kaiwe imwawasi.

Bolime 500 Yeisu Keliso ana boita mulina mena kabo tomo Ingilandi siyamala tomeliwo.

Bolime 1380 Buki Tabu sibui Kaina Dimdim koina.

Bolime 1500 Martin Luther imiyamiya.

Bolime 1778 tomo Ingilandi sibaibaiwa silau Ositeleliya simiyamiya.

Bolime 1891 Dr Bromilow ilau Dobu.

Bolime 1892 Mr Field ilau Tubetube yo Samoa silau Ware.

Bolime 1939-1945 Yanuwa yaulina sikaleya lalakina (WW2).

Bolime 1948 Yanuwa Isileli iyatubu yoi yo tomo Yudiya sibaibaiwa sipileyoi ali yanuwa.

Bolime 1975 Papuwa Niu Gini tabomayoi taloinayagila.